

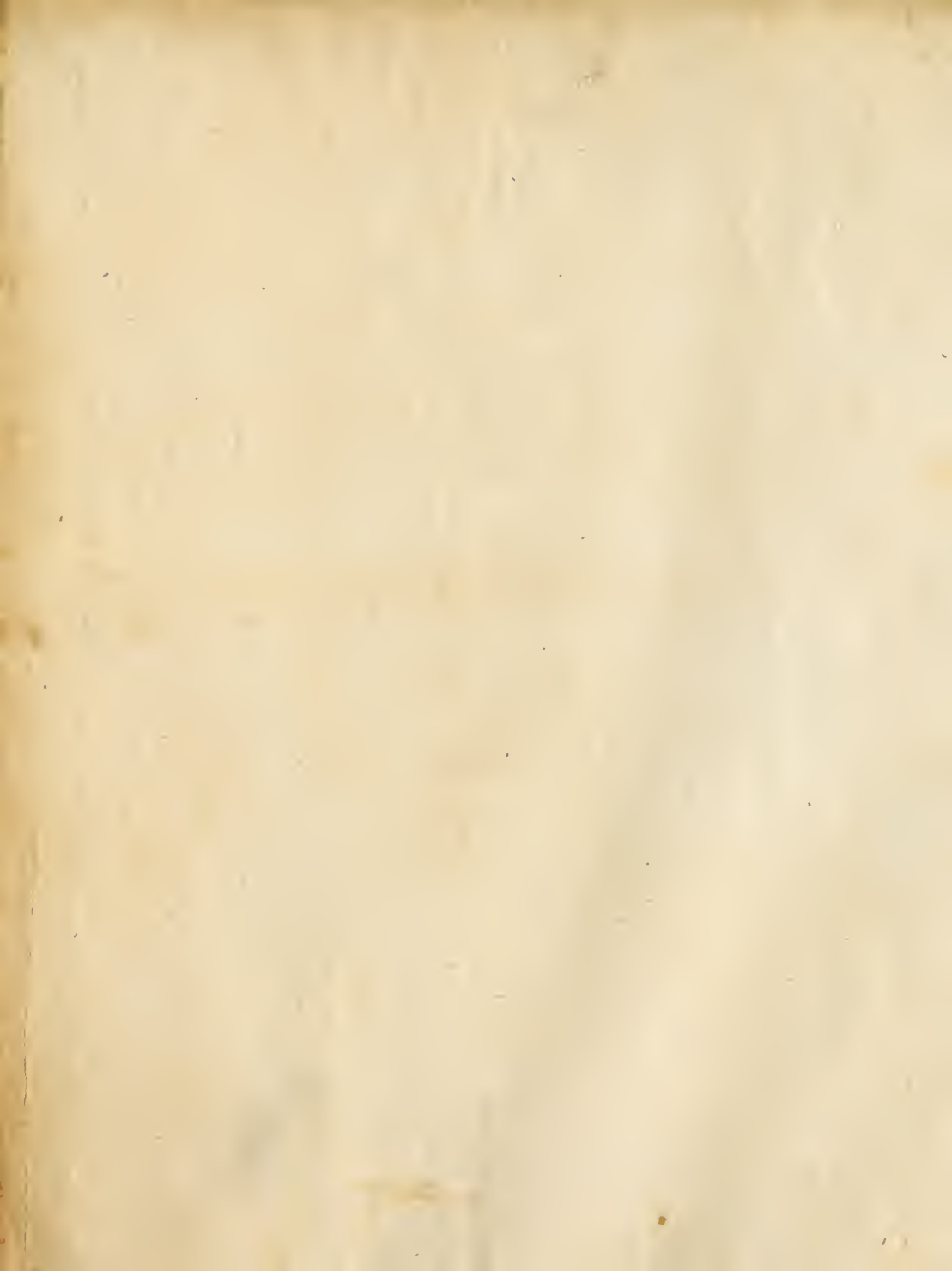

Digitized by the Internet Archive
in 2014

DECURIAE
ANNORUM TERTIAE
MISCELLANEORUM
MEDICO-PHYSICORUM

Sive

EPHEMERIDUM
GERMANICARUM
ANNUS QUINTUS
ET
SEXTUS.

Ephemeridum Physico-Medicarum
Decadis III,
ANNUS V et VI.

SACRATISSIMO ATQ; INVICTISSIMO
IMPERATORI
LEOPOLDO
MAXIMO,

GERMANIÆ, HUNGARIÆ, BOHEMIÆ, DALMATIÆ,
CROATIÆ, SLAVONIÆ, BULGARIÆ, BOSNIÆ,
SERVIÆ ET RASCIÆ

REGI,

PRIMARIO DUCI AUSTRIÆ,
BURGUNDIÆ, BRABANTIÆ, LUCELBURGI, STYRIÆ,
CARINTHIÆ, CARNIOLÆ, WIRTEMBERGÆ, TECCÆ
AC SILESIARUM

DUCI

PRINCIPI SVEVIÆ,
COMITI

BURGOVIÆ, MORAVIÆ ET LUSATIÆ
LIMITANEO,

HABSPURGI, PFIRETARUM, KYBURGI ET GORITIÆ
PRINCIPALI,

ET PROVINCIALI ALSATIÆ,
DYNASTÆ HENETORUM, PORTENAVIÆ ET SALINARUM,
PIO, JUSTO, FELICI,

PATRI PATRIÆ,
MUSARUM FUGIENTIUM STATORI,
ORBE PACATO

SÆCULUM NOVUM CONDENTI GRATULATUR,
ET EX VETERI FORMULA ADPLAUDIT
DEVOTISSIMA MAJESTATI EJUS
ACADEMIA NATURÆ CURIOSORUM.

FELI-

FELICISSIME
L E O P O L D E
A V G V S T E

DEUS TE SERVET.

DEUS

TE NOBIS DEDIT.

DEUS TE CONSERVET.

FELICEM TE JUDICIO OMNIUM.

FELICEM TERRARUM ORBEM

TUO IMPERIO.

HÆC VOTA MULTIS JAM ELABENTIS SÆCULI
ANNIS NUNCUPATA ALACRES
HODIE LÆTIQUE PERSOLVIMUS
NOVAQ. RURSUS INEUNTIBUS
MELIORUM TEMPORUM AUSPICIIS
SUSCIPIMUS DEUM SUPPLICI VOCE PRÆCATI UT TE
REMQ. PUBLICAM EA BENIGNITATE PORRO TUEATUR
QUAM SUPER MAXIMAS PLURIMASQUE VIRTUTES
PRÆCIPUA SANCTITATE CONSEQUI MERVISTI.

S E R E.

SERENISSIMO AC POTENTISSIMO
PRINCIPI AC DOMINO
DOMINO

GEORGIO
LUDOVICO

Duci Brunsvigæ & Lüneburgi
S.R.I. ELECTORI
PRINCIPI Cellæ, Calenbergæ
&
Grubenhagii,
COMITI in Hoya & Diepholt
&c. &c.

*Domino Nostro Clementis-
simo.*

Dec. III. An. V. 1706.

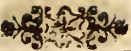

b SERE.

SERENISSIME AC POTENTISSIME

**PRINCEPS
ELECTOR,
DOMINE
CLEMENTISSIME**

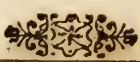

Nihil insolens aut ab institu-
to diversum facere videmur, cum
ex-

---

exsoluto cultus in **CÆSAREM**
OPT. MAX. nostri ac vene-
rationis subjectissimæ officio ad
TE unum in præsentia diverti-
mur, quem & Guelfici Sanguinis
Majestas, & muneris Electoralis
splendor, & actionum bello pace-
que præstantissimarum dignitas, &
infinita alia in cumulatissimæ glo-
riæ fastigio collocarunt.

Id enim solemne nobis fuit ha-
ctenus, quoties sedulitatis nostræ
ac laborum aliquod specimen in
publicum exiit, istud Sacratissimo
Statoris nostri Indulgentissimi no-

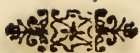
---

mine insignitum mox ad Principem deferre ex eo ordine, cujus auctoritas in moderandis Germanici orbis gubernaculis primas tenet & Imperatores pariter atque Reges Romanorum suis eligit suffragiis.

Quam splendidissimæ dignitatis prærogativam cum summa virtute & meritis in bonum publicum immortalibus assequutus fuerit

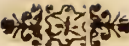
ERNESTUS AUGUSTUS
Parens TUUS, cujus nunquam est recessura ex animis hominum memoria, eamque adeò TIBI,
DOMI-

DOMINE, hæreditariam fecerit, & tanquam lampada late fulgentem in manus tradiderit unà cum ceteris decorum exuperantissimorum ornamentis, non equidem diu deliberandum nobis fuit, quem in hujus voluminis exordio compellare pro verecundia ac tenuitate nostra vel possimus, vel debeamus.

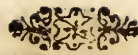
Quemadmodum enim prisca mortales, quoties de cælo numen aliquod in terras se demisisset acceperunt, illius tum verbis, tum obsequio suo vel munere aliquo de-

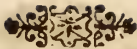

---

merendi occasionem sibi effluere non permittebant; haud secus & nos, qui in TE salutare scientiis & artibus numen demisso cultu veneramus & suspicimus, minimè propterea indecorum fore putavimos si libellum mole exiguum, argumento non adspernendum singulari in literas benevolentiae ac comitati T U Æ consecraremus, atque adeò hisce ceu primitiis, animi nostri in TE pietatem ac devotionem utcunque iremus testatum.

Quod nostrum munusculum pro
TUA clementi benignitate si, ut
pror-

prorsus confidimus, TIBI gratum fore intellexerimus, haud dubie calcar adjicies atque animos addes ad majora posthac molienda perficiendaque. TE namque fulgentissimum Imperii sidus læti ac futurorum pleni intuemur & spe haud vana præfagimus, optamusq; summo opere, ut cum accessione haud quaquam mediocris usuræ merita annosque Parentis Gloriosissimi, majorumque TUORUM exuperes, atque rebus eorum exemplo prudenter, justè, fortiterque gestis Optimus Felicissimusq; Principum bonæ famæ auspiciis omniumque gen-

---

gentium ore ad cœlum eveharis.
Annuat omnipotens DEUS no-
stris votis, qui TE ad SUI nomi-
nis Gloriam & Reipublicæ Chri-
stianæ commodum quam diutissimè
fospitet atque conservet.

SERENISSIMO POTENTIS-
SIMOQVE NOMINI TUO

*perenni cultu atque obsequiis
devotissimi*

Academici Leopoldini.

CATA-

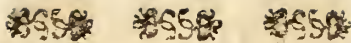
CATALOGUS

EXCELLENTISSIMORUM VIRORUM

qui pro Quinto & Sexto hoc Tertiæ Decuriæ Anno
Ephemeridum Physico-Medicarum, Observationes
communicarunt.

1. DN. D. JOHANNES PETRUS Albrecht / Rev. ac Celsiss. Episcopi, ut & Civitatis Hildesheimensis Archiater, Academicus Curiosus.
2. DN. D. JOHANNES LUDOVICUS APINUS, Archiater Seren. Principis Palat. Solisbacensis, & Poliater Hersbrucca Noricus, ac Phys. Norimbergensis Academicus Cur.
3. DN. D. CONRADUS BARTHOLDUS Behrens / Medicus Hildesienfis, Academicus Curiosus.
4. DN. D. MATTHÆUS Blas / Professor Publ. Medicinæ in Universitate Friburgensi, Academicus Curiosus.
5. DN. D. JOHANNES CONRADUS BRUNNERUS, Consiliarius & Archiater Seren. ac Potentiss. Electoris Palatini etc. Academicus Curiosus.
6. DN. D. RUDOLPHUS JACOBUS CAMERARIUS, in Universitate Tubingensi Professor Publ. horti que medici Inspector Academicus Curiosus.

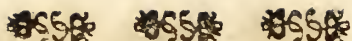
7. DN. D. ELIAS CAMERARIUS, Profeffor Publ. Tubingen-
fis extraordinarius, Academicus Curiofus.
8. DN. D. ANDREAS CLEYERUS, Supremi Judiciij Bataviae
in Infula Java maj. Confiliarius & Protomedicus, Acad.
Curiof.
9. DN. D. RUDOLPHUS WILHELMUS CRAUSIUS, hære-
ditarius in Möllingen, Profeffor Publ. in Academia Je-
nenfi, Acad. Cur.
10. DN. D. FRIDERICUS CHRISTIANUS CREGUTUS,
Prof. Harrov.
11. DN. D. JOH. DOLÆUS, Seren. Principis HASSIÆ, Confi-
liarius & Archiater Collegii Medici Caffellani Deca-
nus perpetuus, Acad. Cur.
12. DN. D. JOH. DANIEL DOLÆUS, Poliater Caffel-
lanus.
13. DN. D. GEORGIUS TOBIAS DÜRRIUS, Seren. ac Potent.
Electoris Palat. & Philippi Maximiliani Ducis Bavar.
Confiliarius & Archiater, Physicus Auguftanus, Acad.
Curiof.
14. DN. D. JOH. ÆGIDIUS EÜTHIUS, diverforum Princi-
pum Confiliarius & Archiater. Praët. Hag.
15. DN. D. GEORGIUS FRANCUS de FRANCKENAU,
S. R. J. Eques, & Com. Pal. Cæf. nec non Confil. Juftitiæ
& Archiater Regius in Dania, Societ. Reg. Londin. Soc.
Academiae Nat. Cur. Adjunctus.
16. DN. D. FRIDERICUS FRANCUS de FRANCKENAU,
Medicus ordinarius in Regia Hafniensi, Academicus
Curiofus.
17. DN. D. PHILIPPUS FRAUNDORFFERUS, Civitatis &
Circuli Brunenfis in Moravia Physicus Cæfareus Provin-
cialis, Acad. Cur.

18. DN. D. PYRRHUS MARIA GABBIRELLUS,
in Senensi Universitate Lector primarius, Academ.
Curios.
19. DN. D. GUSTAVUS CASIMIRUS GHARLIEP von der
Müllen/ Potentiff. Electoris Brandenburg. Archiater
Acad. Cur.
20. DN. D. MARCUS GERBEZIUS, Poliater Labacensis,
Acad. Cur.
21. DN. D. EBERHARDUS GOCKELIUS, Archiater Wür-
tenbergico- Weitingensis, & Physicus ordinarius Ul-
menfis, Acad. Cur.
22. DN. D. ERNESTUS SIGISMUNDUS GRAS-
SIUS, Physicus Javera - Silesius, Academicus Cu-
riofus.
23. DN. D. SAMUEL GRASSIUS, Poliater Vratislaviensis,
Academicus Curiofus.
24. DN. D. JOHANNES GEORGIUS GRÜBELIUS,
Archiater Electoralis Saxonicus, Academicus Cu-
riofus.
25. DN. D. JOHANNES BENEDICTUS GRÜNDELIUS,
Com. Pal. Cæf. Incl. Styriæ statuum Physicus & Mar-
purgi Practicus, Academicus Curiofus.
26. DN. D. GEORGIUS HANNÆUS, Oethi-
niæ Fionensium Medicus Provincialis, Academicus
Curiofus.
27. DN. D. JOHANNES LUDOVICUS HANNEMANNUS,
Professor Publ. in Academia Kilonienfi, Academicus
Curiofus.
28. DN. Lic. BARTHOLOMÆUS JOHANN-OTTO HAN-
NEMANNS.

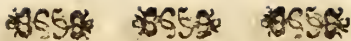
29. DN. D. JOHANNES JACOB. HARDERUS, Seren. Principis & Marchionis Badensis Archiater, Com. Pal. Cæs. & Professor Publ. in Universitate Basileensi, Academiae Nat. Cur. Adjunctus.
30. DN. D. MATTHÆUS HARDERUS, Poliater Scaphusensis.
31. DN. D. PHILIPPUS JACOBUS HARTMANNUS, Medicinæ & Historiarum in Universitate Regiomontana Professor Publ. Academicus Curiosus.
32. DN. D. CHRISTIANUS HELWICHIVS, Practicus Uratislavienfis, Academicus Curiosus.
33. DN. D. JOHANNES MAURITIUS HOFFMANNUS, Seren. Marchionis Brandenburgico-Onoldini Consiliarius & Archiater, nec non in Universitate Altdorffina Professor Publ. Academiae Nat. Cur. Adjunctus.
34. DN. D. JOHANNES FRIDERICUS KHERN, Incl. Ducatus Styriæ Physicus & Civitatis Metropol. Practicus, Academicus Curiosus.
35. DN. D. ALPHONSUS KHONIUS, Collegii Medici Ulmensis Decanus, & Physicus ordinarius.
36. DN. D. EMANUEL KÖNIG, Professor Publ. in Universitate Basileensi, Academicus Curiosus.
37. DN. D. THEODORUS CHRISTOPH. KRUG, Potentiff. Electoris Brandenburgici Consiliarius Aulicus, Archiater primarius, rerumque metallicarum Director, nec non Consiliarius & Archiater Hasso-Cassellanus, Academicus Curiosus.
38. DN. D. JOHANNES KÜNCKELIUS à Löwenstern, Regiæ Majest. Suecus Consiliarius metallicus, Academicus Curiosus.
39. DN. D. CAROLUS LANGIUS, apud Lucernates Medicus ordinarius.

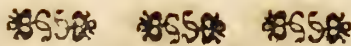
40. DN. D. JOSEPHUS LANZONUS, Professor Botanices Ferrariensis, Academicus Curiosus.
41. DN. D. SAMUEL LEDELIUS, Physicus Nobilitatis & Civitatis Grünbergensis infer. Silesiæ, Acad. Cur.
42. DN. D. ANDREAS LÖW, Poliater Oedenburgensis in Hungaria.
43. DN. D. JOHANNES CHRISTIANUS MENTZELIUS, Potentis. Electoris Brandenburgici Aulæ Medicus, Academicus Curiosus.
44. DN. D. GEORGIUS ABRAHAM MERCKLIN, Rev. & Sereni. Principis Palatini Supremi Teutonici Ordinis Magni Magistrî Consiliarius & Reipublicæ Noribergensis Physicus, Academicus Curiosus.
45. DN. D. JOHANNES ABRAHAMUS MERCKLIN, Physicus Norimbergensis ordinarius.
46. DN. D. JOHANNES MICHAEL METIUS, Archiater Ducalis Saxonicus.
47. DN. D. JOHANNES MÜRALTUS, Physicus Tigurinus, Academicus Curiosus.
48. DN. D. JOSEPHUS IGNATIUS MOSCHEL de MOSCHAU, Physicus Glacensis, Academicus Curiosus.
49. DN. D. DANIEL NEBELIUS, in Universitate Marpurgensi Professor Publicus, Academicus Curiosus.
50. DN. D. CASPARUS PEZOLDUS, Practicus Uratislavienfis.
51. DN. D. MAXIMILIANUS PREUSSIUS, Poliater Uratislavienfis, Academicus Curiosus.
52. DN. D. MARTINUS MAXIMILIANUS PRUGGMAIR, Incl. Duc. Styriæ & Civitatis Græcensis Physicus, Academicus Curiosus.
53. DN. D. SALOMON REISELIUS, Ser. Ducis Württembergici Consiliarius & Archiater, Academicus Curiosus.

- ❀❀❀ ❀❀❀ ❀❀❀
-
54. DN. D. VITUS RIEDLINUS, Reipublicæ Augustanæ Physicus Academicus Curiosus.
55. DN. D. PETRUS ROMMELIUS, Reipublicæ Ulmenfis Physicus.
56. DN. GEORGIUS EBERHARDUS RUMPHIUS, III. Soc. Ind. Or. in Insula Amboina Consiliarius, Academicus Curiosus.
57. DN. Lic. BENJAMIN SCHARFFIUS, Archiater Sondershufschwarzenburgicus, Academicus Curiosus.
58. DN. D. GÜNTHERUS CHRISTOPHORUS SCHELHAMMERUS, Seren. Ducis Holsatiæ Archiater, & Medicinæ Professor Publ. primarius in Universitate Kiloniensi, Academiæ Nat. Cur. Adjunctus.
59. DN. D. LUCAS SCHRÖCKIUS, Archiater & Comes Pal. Cæsar. Nobilis, Reipubl. Augustanæ Physicus, Academiæ Nat. Cur. Præses.
60. DN. D. CAROLUS SCHRÖTERUS, Physicus Zittaviensis.
61. DN. D. JOH. GEORGIUS JOSEPHUS SCHWALLERUS, Physicus Solodoriensis. Acad. Cur.
62. DN. D. JOH. GEORGIUS SOMMERUS, Archiater Schwarzenburgicus, Acad. Cur.
63. DN. D. JOH. HENRICUS STARCKIUS, Consiliarius & Archiater Prussiacus, nec non Professor Publ. ordinarius Regiomontanus, Acad. Cur.
64. DN. UDALRICUS STAJUJDIGEL, SS. Theol. Doctor, Protonotarius apostolicus, Ord. S. Benedicti in exempto Monasterio Montis Sancti Andechs, in Bavaria.
65. DN. D. AMBROSIUS STEGMANN, Islebiensis, Academicus Curiosus.
66. DN. D. MICHAEL BERNHARDUS VALENTINI, Professor Publ. in Universitate Giessensi, Academiæ Nat. Cur. Adjunctus.

67. DN. D. JOH. JACOBUS FRANCISCUS VICARIUS, Excelſi Anteriori oris auſtriæ Cæſarei Regiminis Archiater, & in Univerſitate Friburgenſi Prof. P. academicus Cur.
68. DN. D. JOHANNES MENRADUS VORWALTNERUS, Ser. Elect. Bavar. & Palat. Conſiliarius & Archiater, nec non in Univerſitate Ingolſtadienſi Med. Prof. Publ. academicus Curioſus.
69. DN. D. REINHOLDUS WAGNERUS in Regia Haſſnienſi Medicinæ Pract.
70. DN. D. WILHELMUS HULDERICUS WALDSCHMID, Medicinæ & Philoſophiæ experimentalis in Univerſitate Kilonienſi Profeſſor ordinarius, academicus Curioſ.
71. DN. D. JOHANNES GASPARUS WESTPHALUS, Præſecturæ Delitſchenſis & Bitterfeldenſis, Phyſicus, academicus Curioſus.
72. D. JOHANNES PAULUS WURFFBAIN, Archiater & Comes Palat. Cæſar. Nobilis, Reipubl Norimbergenſis Phyſicus academiæ Nat. Cur. Ephemeridum Director.
73. DN. D. JOHANNES WERNERUS ZOLLERUS, Cell. S. R. J. Principis Epilcopi Conſtantienſis Medicus.
74. DN. D. THEODORUS ZWINGERUS, in Univerſitate Baſileenſi Prof. Publ. academicus Curioſus.

CATALOGUS OBSERVATIONUM

Dec. III. Ann. V. & VI.

Ephemeridum Naturæ Curiosorum.

Obser-v.

Pag.

D. D. ANDRÆE CLEYERI,

1. De Plantis Japonensibus Jooſie. 1
2. - Arboribus Japonensibus Gummi & Fiaku Schlyqua. 2
3. - Fruticibus Japonensibus Tſingikoe & Fanadatzi-
bana. 3

D. D. GUSTAVI CASIMIRI GAHRLIEP.

4. De Offe monſtroſo è cantho ſiniſtro oculi dextri protu-
berante, 4
5. - Carcinomate horrendo, dextrum foeminæ brachium
occupante & in immenſam molem adaucto. 8

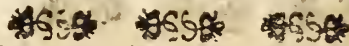
Dn. D. THEODORI ZWINGERI.

6. De Scabie cùm tremore, ad tabem inclinante. 11
7. - Pudendorum Muliebrum excoriatione & intumeſcen-
tia, poſt partum difficilem. 12
8. - De Anatome Viri Aſthmate & hydropo Thoracis de-
functi. 13

9. De

9. De Asthmate lymphatico cum febris catarrhali feliciter curato.	17
10. - Fistula Offis squamosi, abscessum Auris secuta, feliciterq; sanata.	19
11. - Febris maligna continua feliciter curata.	27
12. - Ischuria per plures dies durante.	31
Dn. D. CAROLI LANGII.	
13. De Anatome Virginis hydrope defunctæ.	32
Dn. D. ERNESTI SIGISMUNDI GRASSII.	
14. De Vesicatoriorum efficacia.	37
Dn. D. JOHANNIS de MURALTO.	
15. De quibusdam lapidibus figuratis Helvetiæ.	43
Dn. D. RUDOLPHI JACOBI CAMERARII.	
16. De usu radices symphyti in Ischiade.	45
17. - Adiantho aureo sponte in rudibus enato.	47
Dn. D. PHILIPPI FRAUNDORFFERI.	
18. De vomitu habituali Cati domestici.	48
19. - rubore & pustulis oculorum & medicamentorum Campheratorum ad eas utilitate.	49
Dn. D. JOH. PETRI ALBRECHTI.	
20. De Cyani virtute anti-hydropica.	50
21. - Leucorrhœa atrocissima cum Hæmorrhagia uteri alternatim affligente, deque opio in insigni quantitate sine noxa sumto.	52
22. - Abscessu Hepatis, ex temerario opii usu feliciter tandem curato.	55
23. - Insigni hepatis frusto in ipso bombardæ explosione per exiguam plagam extra corpus profiliente.	52*
24. - Hæmoptysi periodica plurium annorum.	55*
25. - Sanguinis sputo ex neglecto venesectionis & cucurbitularum usu.	58
26. - miseriis ex Podagra recurrente illatis.	59

27. De Puerperæ cujusdam epilepsia funesta ex sono campanarum.	63
28. - repentina ex terrore, cœcitate, cum insequenti epilepsia feliciter sanata.	65
29. - rara quadam in Fago visa figura.	67
Dn. D. RUDOLPHI JACOBI CAMERARII.	
30. De vermibus nivalibus.	70
Dn. D. CONRADI BERTHOLDI BEHRENS.	
31. De feri in sanguine lentescencia.	73
32. - recidiva febris, cortice Peruviano fugatæ, arte procurata.	75
33. - calculosa constitutione.	76
34. - Membranis per anum secedentibus.	77
35. - flatibus in intestinis quædam phænomena.	79
36. - Experientia Hippocraticæ autoritatis.	80
Dn. D. EBERHARDI GOCKELII.	
37. De spasmo sectioni herniæ superveniente lethali.	81
38. - spasmo incipiente post sectionem herniæ curato.	83
Dn. D. ELIÆ CAMERARII.	
39. De Naturalis Phosphori Pœnomenis.	86
40. - Epilepsia sensu atque ratione salvis.	89
41. - sectione tumoris pingvedine referti.	91
Dn. D. MICHAELIS BERNHARDI VALENTINI.	
42. De glandula Porcellorum Moschata.	94
43. - Virgine in Sceleto funduli conspicua.	96
Dn. D. JOHANNIS FRIDERICI KHERNII.	
44. De relaxatione patellæ ad talum usque.	97
45. - Delirio periodico Alexipharmacis curato.	98
46. - Dolore capitis ex calculis.	100
47. - variis in sanguine per venam extracto, observatis.	101
48. - Abscessu sine insigni dolore & ullo calore.	102
49. - Phthisi à natura curata.	103
50. - Notatu quibusdam dignis de Podagra,	104
	51. Dn.

Dn. D. SAMUELIS LEDELII.

51. De infelici sudatione. 106
52. - singulari affectu oculari. 108
Dn. D. JOH. GEORGII GRÜBEII.
53. De Vitri Antimonii vi emetica oppressa. 109
54. - Opii funesto in febre maligna usu. 110

Dn. D. JOH. GEORGII JOSEPHI SCHWALLERI.

55. De Cachexia incipientis hydropis prodromo. 111
56. - Tumore Scroti. 113
57. - Hydrope uteri occulto, casu curato. 114
58. - Colica Epidemica. 115
59. - Febre tertiana, malignam amulante. 118

Dn. D. JOH. LUDOVICI HANNEMANNI.

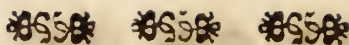
60. De Funiculorum utilitate. 120
61. - Venarum delectu in sectione. 122
62. - Dolore Mammæ errabundo. 124
63. - Tussi fabulosa. 126
64. - Olei Juniperini Virtute. 128
65. - Obesitate nimia curata. 130
66. - Gingivis offeis. 131

Dn. D. CHRISTIANI HELWICHII.

67. De Ascitico brevi tempore uxoris imprudentia curato. 133
68. - Ulcere in labio, acidum & erodentem liquorem stil-
lante. 134
69. - Hæmorrhagia post variolarum eruptionem non le-
thali. 135
70. - Oculis vitulinis simillimis errore Matris in Virgine
quadam. 136

Dn. D. JOHANNIS KUNCKELII.

71. De hominibus sub aquâ viventibus. 137

72. De Lapide Lunari. 141

Dn. D. JOH. ÆGIDII EUTHII.

73. De Atramēto scriptorio per benè multos annos absque
ullo asservato rancore. 144

74. - Pisce prægrandi & monstroso. 145

75. - Pisce figura vittæ Gallicanæ vulgo Fontange. 145

76. - Odontalgia pertinaci Venere edomita. 146

Dn. D. ALPHONSI KHONII.

77. De transmutatione Metallica curiosa & genuina. 147

78. - Atrophia scorbutica lethali, cum principalium viscerum
singulari corruptione & consumptione. 153

79. - Fœmina cui post editionem puellæ vitalis, alter
foetus mortuus cum secundinis in utero relictus,
uncis feliciter extractus, superstite & salva manente
matre. 156

80. - Muliere prægnante, fragranti rosarum odore hysterica
facta, quæ foetum mortuum gelidum ante tempus
exclusit, ipsamet paulo post vitam cum morte
commutante. 158

81. - Præputii violenter retracti, virgæque ingenti intumescētia,
cum incipiente gangræna feliciter curata. 159

82. - Puerò decenni, Variolis singulari malignitate & metamorphosi
erumpentibus, laborante, jam ferè agonizante, Dei gratia sanitati restituto. 164

83. A nimia Spiritus Vini ingurgitatione mors repentina. 166

Dn. Lic. BENJAMIN SCHARFFII.

84. De Lochiorum & Mensium nimio fluxu, externo medicamento curato. 167

85. De Usu fœniculi in hæmorrhagia narium. 169

86. Ad

86. Ad Hæmorrhagiam narium & quamcunque aliam exter-
num ἐναγμόν. 172
87. De Pilorum diversitate in Capite & Pube. 173
88. - Lepore Hermaphrodito. 174
89. - Vir πένθορχ in sterili tamen Conjugio vivens. 175
90. Coffee nostras. ib.
91. De Fluxu mensium in muliere LXIV. annorum. 176
92. - Obstructione alvi ab acinīs passularum majorum im-
prudenter deglutitis. 177

Dn.D. MATTHÆI HARDERI.

93. De Anatome fœminæ ex suppressione lochiorum, stu-
pendo abdominis tumore defunctæ. 178

Dn.D. MARTINI MAXIMILIANI Pruggmayr.

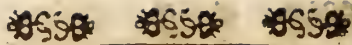
94. De Panacæa Auri purgante, ejusque in plurimis curan-
dis morbis miranda virtute. 182

Dn.D. GEORGII TOBIÆ DÜRRII.

95. De Febre continuâ maligna verminosa. 188

Dn.D. JOH. MAURITII, HOFFMANNI.

96. De Liquore pro Vitriolo Martis parando collecto, à fri-
gore non coagulabili. 194
97. De lixivio Salis Melissæ, à frigore crustam glaciale
folia, cum contextu fibroso repræsentantem adepto. 195
98. - Terra foliata tartari botrioide. 196
99. - Tumore fungiformi supra genu dextrum feliciter
sublato. 197
100. - Ceraso acido prolifero. 199

DN. D. JOHANNIS JACOBI FRANCISCI VICARII.

101. De Quatuor robustis Viris à spectro mirabiliter inter-emptis. 199

DN. D. JOH. WERNERI ZOLLERI.

102. De evulso è manu cum digito nervo. 216

DN. D. DANIELIS NEBELII.

103. De Vermibus vivis cum Urina excretis 217

104 - Nervorum & Tendinum fibris cincinnatis. 218

105 - Vermiculis plumbum depascentibus, 220

DN. D. JOHANNIS MENRADI VORWALTNERI.

106. De foetu frustillatim per umbilicum exempto, ruptis intestinis, & eorum motu peristaltico extra abdomen conspicuo. 222

107. - Visu laterali amisso. 225

108. - Pupilla è situ naturali dimota salvo visu. 226

109. - Quartana Triennali post excretos plurimos calculos sublata. 226

110. - Variis accidentibus ex esu Salmonis muria conditi. 227

111. - Globo plumbeo in corde & magno ligni frusto, in pulmone cervi repertis. 228

DN. D. SAMUELIS LEDELII.

112. De Robore singulari fermenti stomachici. 229

113. - Miserabili prægnavantis fato. 230

114. - Febre ardente ab esu malorum Armeniacorum. 232

DN. D. JOH. LUDOVICI APINI.

115. De manante ad Tibiam ulcere atque ad id reperto Evporisto. 235

116. De

116. De Delirio Maniaco - Melancholico Helleborinis curato. 238

117. - Asthmate periodico convulsivo singulari, stratagemate victo. 243

DN. D. JOSEPHI LANZONI.

118. De Nævis menstruo sanguine deletis. 245

119. - Noctambulatione periodica. 246

120. - Noxa Venæsectionis & purgationis in pleuritide gressante. A. 1696. 147

121. - Phrenitide Balneo Aquæ frigidæ curata. 251

122. - Corde Pilis referto. 251

123. - Vermiculis cum Urina profusis. 253

134. - Furore uterino ex inflammatione uteri. 253

125. - Hysterica passione lactis asinini usu sanata. 255

126. - Hydrope, ulcere aperto, in scroto, sanato. 256

DN. D. VITI RIEDLINI.

127. De febre maligna, salivatione curata. 257

128. - Pica foetui noxia. 258

129. - Turturum dubia castitate. 260

DN. D. RUDOLPHI WILHELMI CRAUSII.

130. De Serico singulari Naumburgensi. 261

DN. D. RUDOLPHI JACOBI CAMERARII.

131. De generatione Visci Univoca. 246

DN. D. EBERHARDI GOCKELII.

132. De Ruptione & dilaceratione venarum cervicis Uteri, & colli vesicæ ex casu. 266

DN. D. JOH. JACOBI HARDERI.

133. De Funesta uteri ruptura ipso partus tempore. 269

DN. D.

~~3650~~   ~~3650~~   ~~3650~~

DN. D. PHILIPPI FRAUNDORFFERI.

134. De Asthmate Cardiaco. 271
135. - Affectu quodam singulari spasmodico curato. 272
136. - Affectu hystericæ typum febris quotidianæ imi-
tante. 274

DN. D. MARCI GERBEZII.

137. De Ictero auripigmento curato. 275
138. - Ovo Galli Gallinacei semicircularis figuræ. 278
139. - Intertriginibus, seu cuticulæ ex longiore decubitu
abrasione. 279

DN. D. EMANUELIS KÖNIGII.

140. De Tinctura Corallorum veriore. 280
141. - Tinctura Antimonii veriore. 283

DN. D. JOH. GEORGII GRÜBELII.

142. De Anatomia infantis à matre non manibus sed pedibus
enecati. 295
143. - Renibus per frustra excretis. 297
144. - Febris malignæ curatione per sola vomitoria. 298
145. - Syncope cardiaca. 300
146. - Externorum remediorum in IV. desperatis effectu ve-
rè stupendo. 301

DN. D. LUCÆ SCHRÖCKII.

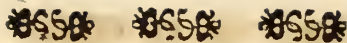
147. De Usu Mercurii in colico convulsiva. 304

DN. D. GEORGII EVERHARDI RUMPHII.

148. De Caryophyllis Regiis Ambonicis. 308
149. - - - - -

DN. D. SALOMONIS REISELII.

150. De Causa coloris diversi in corona seu Circulo Urinæ 309
151. De

151. De Ano imperforato cum Ventris tumefacti sacco. 334
152. - Hydrope curato Evporistis. 336

DN. D. ANDREÆ LÖW.

153. De Funiculo aut potius Paracenthesi abdominis, à Natura Ascitica instituta. 336
154. - Hydrope pectoris. 340
155. - Podagra Capitis. 344
156. - Arthritide Universalis Salvatione curata. 348
157. Quadrigemini uno partu exclusi. 352
158. - Excrescentia carnosae in uno, & pterygio in altero oculo, ex Erysipelate faciei. 355

DN. D. THEODORI CHRISTOPHORI KRUGII.

159. De Serpente in os dormientis se ingerente, per vomitum iterum rejecto. 365
160. - Jctero Magneticè curato. 366

DN. D. JOH. BENEDICTI GRUNDEL.

161. De Odoratu deperdito. 368
162. - Hydrope Uteri thermis curato. 370

DN. D. GUSTAVI CASIMIRI GAHRLIEP.

163. De Carcinomate latente, deliberato consilio, sed infauso fidere dextera satis manuductionis successu, funesto tandem exitu extirpato. 370
164. - Ovo Gallopavi, ut raro, sic monstroso. 374

DN. D. MICHAELIS METIL.

165. De singultu ridiculè curato. 379

166. De Partium obscœnarum exulceratione & fistuloso, sinu post partum difficilem. 377

DN: D. JOH. HERIGI STARCKII.

167. De Salutari usu vesicatoriorum in febribus Petechialibus & delirio. 378

DN. D. AMBROSII STEGMANNI.

168. De Hydrope ex obstructione & induratione Mesenterii. 381.

169. - Morbis canum Epidemicis, aliisque rarioribus Phœnomenis. 383

170. - Lue Pennatorum Epidemica. 385

171. - Piscium morbis Epidemicis. 386

DN. D. GEORGII FRANCI de FRANCKENAU.

172. De Mercurio vivo, è vivo hominis Corpore manate. 397

173. - Phthiriasi. 395

174. - Clistere frigido. 398

175. - Struma stomachi. 407

DN. D. GEORGII FRIDERICI FRANCI de FRACKENAU.

176. - De Rene unico & insigni in homine. 405

177. - Intestini tenuis parte per anum exclusa. 409

178. - Bellide majore tergemina monstrosa. 412

DN. D. REINHOLDI WAGNERI.

179 De Aneurismate Arteriæ magnæ. 416

180. - Intestino Ileo innoxie ulceribus perforato. 418

DN. D.

* * *

DN. D. SAMUELIS GRASSII.

181. De Pathologia universa.	421
182. - Abscessu plumoso.	424

DN. D. CASPARIS PEZOLDI.

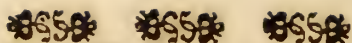
183. De Sternutationis idea, foetui à matre pertotam graviditatem sternutante impressa.	425
184. - Contusione gravi, aliquot corporis partium, universali scabie soluta.	427
185. - Timore pedum & crurum ab Urinæ retentione facto ejusdemque copiosa emissionis soluto.	428

DN. D. CHRISTIANI HELWICHII

186. De Palpitatione ac Syncope post Catharsin immoderatam & venæsectionem curata.	429
187. De Somno post febrim diuturniori.	432
188. - febre cum Cordis tremore, dolore pungente, animi deliquio etc. curata.	435
189. - Venæsectione in gravida, absque noxa bis ultimis gestationis mensibus celebrata.	436
190. - notabiliori ad simplicioris enematis usum consecuta evacuatiore.	439
191. - madore post mortem in corpore infantis dysenteria sublata.	440
192. - Cachexia in Paraly sin desinenti.	442
193. - Copia serimagna in Corpore.	446
194. - Febri cum tumoribus.	447
195. - Laudato Willisii medicamento in tussi.	455

DN. D. JOH. LUD. HANNEMANNI.

196. De Peste fumo propagata.	456

197. De Menstruis alvo excretis.	457
198. - Partu numeroſo.	458
199. - Phthiſi ſingularia.	ibid.
200. - Olfactu deperdito.	459
DN. LIC. BARTHOL. JOH. OTTONIS HAN- NEMANNI.	
201. De Contractura crurum in ſcorbutico mirè averſa.	460
202. - Sudore unius lateris à Venere intempſtiva.	461
203. - Paſſere Piſce grandinoſo.	462
DN. D. JOHANNIS CHRISTIANI MENTZELII.	
204. De noxa Mercurii ſublimate externè manibus applicati.	463
DN. D. PHILIPPI JACOBI HARTMANNI.	
205. Anatome pueri Phthiſici, latentibus in Corde Polypis.	466
206. De Mola.	468
207. Ex Anatome Pueri hydropici & Phthiſici.	471
208. - Anatome Septuagenariæ, quæ profluviò ſanguinis laborans, per muliebria vermem excreverat.	474
209. De Tumore Teſtis gemelliparæ ſingulari.	478
DN. D. RUDOLPHI JACOBI CAMERARII.	
210. De figura nivis & pruina.	480
211. - Spinachia & urtica Androchynis.	484
DN. D. ELIÆ CAMERARII.	
212. De Cauterii Potentialis in auferendis Tumoribus utilitate.	486
213. - Cura Vomitus Cruenti enormis.	489
DN. D. JOHANNIS ÆGIDII EUTH.	
214. De Baſſamo in Gilead in apnoea hſterica, trichiaſique chronica pertentato.	492
215. - Tibia penitus ſiderata & non extirpata, ſine corporis tamen noxa.	495
216. - Roris Majalis mira vi, variis in morbis.	498
DN. D. SAMUELIS LEDELII.	
217. De Iſchuria XII. dierum lethali.	501
218. - Aſcaridibus ani menſtruatim prorumpentibus.	503
219. - Vomitu proficuo.	505
DN. D. GUNTHERI CHRISTOPHORI SCHELHAMMERI.	
220. De Carioſis dentibus.	506
221. De	

221. De Mira delirandi ratione, cum fiti & diabete, fluxuque ventris lethali.	508
222. - Dysenteria ulcerosa.	511
223. - Menstruis instantibus sed frustra moventibus tentatis.	513
224. - Febre Epidemica, quæ ab autumno ipsaque adeo exeunte septembri, per hyemem nobis fuit familiaris.	516
225. - Leporis Anatome.	522

DN. D. MAXIMILIANI PREUSII.

226. De Utero Homicida.	526
227. - Febri putrida sine putredine sanguinis animata.	540
228. - Visceribus curru transeunte ruptis, cute illæsa.	541

DN. D. WILHELMI HULDERICI WALDSCMID.

229. De filis minutissimis argenteis, in vitro natis.	542
230. - Vitulo monstroso sine cerebro nato.	544
231. Lampetræ fluviatilis Anatome.	545

DN. D. JOSEPHI IGNATII MUSCHEL de MOSCHAU.

232. De febrium intermittentium cura.	547
233. - Fletu pueri in utero matris.	549

DN. D. CAROLI SCHROETERI.

234. De Muliere pagana Hypochondriaco-Melancholica quæ ad Templi sacraria se appropinquare non audet.	550
235. De Loquelæ & Auditus subita restitutione.	551
236. - Epilepsiâ admiranda.	553

DN. D. HANNÆI

237. De S. Viti Schola Saltatoria.	556
238. Puerperum Gymnasium.	561

DN. D. GUSTAVI CASIMIRI GAHRLIEP.

239. De Terra quadam Freyenvaldensi.	567
240. Luxationis ossis Coccygis periculosa, facili, ut ut Empirica, factis tamen rationali curatione chirurgica.	670

DN. D. VITI RIEDLINI.

241. Ex Calculo sub Lingua subsequentiâ mala.	573
242. De Hormino traumatico.	575

243. De Calculo Vesicæ arte agglutinato feliciter exempto. 576

DN. D. GEORGII ABRAHAMI MERCKLINI.

244. De Prægrandis Epulidis felici per singularem Enchirifin, extirpatione. 578

245. - Asthmate convulsivo eoque lethali, ex aura Venenata 579

246. - Epilepsia folius sinistri lateris, eaque periodica, feciliter curata. 580

DN. D. JOH. GEORGII SOMMERI.

247. De singulari animalium volatilium digestionē. 582

248. Cautela circa hæmorrhagias curanda. 584

249. De Cautelis circa febrium ardentium curationem, 584

250. - Asitia in Gallis Indicis. 586

251. - Oleorum Cornu Ceryi & Tartari foeditorum extractis Volatilibus. 587

252. - Semine Phoseoli minoris in pulmonem hausto, 588

DN. D. JOHANNIS DOLÆI.

253. De Miscellaneis notatu dignis Chirurgico Medicis; 590

254. - Singulari visus symptomate. 592

DN. D. JOH. DANIELIS DOLÆI.

255. De Scirrhis ventriculi Verminosis, canibus admodum familiaribus. 592

256. - Fœtus mortui anatome, 595

257. - Eruptione Sanguinis e Vase brevi in ipsum Ventriculum mortis ac Vomitus eruenti causa. 597

258. - Corpore glandiformi ingenti, in abdomine, mortis causa, 599

DN. D. SALOMONIS REUSELI.

259. De Limace in Ovo. 600

260. - Calculis vesicæ caninæ innumeris. 600

261. De Noxa Lithargyrii & Bismuthi in Vino. 601

262. - Fonte super libellam fluente. 612

DN. D. SAMUELIS LEDELI.

263. De Epilepsia ab inanitione. 615

264. - Repentina obmutescencia sanata. 616

265. - Fluxu hæmorrhoidum per aures. 616

266. - Arenulis in Ore. 617

267. - Singultu lethali ob inhibicum fluxum alvi 618

DN.

DN. D. RUDOLPHI WILHELMI KRAUSII.

268. De Abortu sex Mensium dentato. 619
 269. - Dente Cartilagineo 619
 270. - Dentibus duobus maxillaribus, sibi & maxillæ per continuitatem aderetis, ab agyrta imprudentissimè evulsis. 620
 271. - Fonticulorum hæmorrhagia insolita, ob abusum Elixiris Proprietatis alcalici. 622
 272. - Testiculo dextro plane duro, & pugnum majorem æquante, curato. 622
 273. - Semine, Croci colore tincto. 623

DN. D. RUDOLPHI JACOBI CAMERARII.

274. De fungo credito seminifero. 624
 275. - Grandine. 626

DN. D. THEODORI ZUINGERI.

276. De Exenteratione Cadaveris puellæ Phthisi & hydrope extinctæ. 627
 277. De Fractura Costarum cum subsequente Vulnere, fideratione, Hydrope Pulmonis, atque Morte. 629

DN. D. PYRRI MARIE GABRIELLI.

278. De Ascite sine Medicamentis ex improvise sanato. 633
 279. - Hydrope cum maxima Abdominis intumescencia, à Lienis Apoplemate suborto. 633

DN. D. JOSEPHI LANZONI.

280. De Prædictione ex Barba. 634
 281. - pure in brachii tumore collecto, per alvum expurgato. 635
 282. - Puero sine Anò. 635
 283. - Mulierè barbata. 636
 284. - Febre quartana abortu soluta. 636

DN. D. JOHANNIS CASPARI WESTPHALI.

285. De Usu Opii & Clysterum in Gravidarum affectibus spasmodicis innocuo. 637
 286. Ex Ulcere pedis ἀμεθόδως Occluso, Pleuritis spuria, sputum Cruentum, & tandem Mors. 640

DN. D. FRIDERICI CHRISTIANI CREGUTI.

287. De Coitu sine ulla seminis ejectione. 645

DN. D. UDALRICI STAUDIGELII.

288. De Singultu in memento sedeto. 650

289. De Vomitu Chronico simul & periodico. 653

DN. D. JOHANNIS CONRADI BRUNNERI.

290. De Phœnomenis quibusdam circa gravitatem aeris, rationibus simul expositis, cur Mercurius in Barometro ascendat cœlo sereno, descendat autem pluvio. 655
291. - Experimentis circa motum projectorum. 657
292. - Experimento circum motum elasticum seu effervescentiam acidularum in antlia pneumatica. 658
293. - Experimento circa motum musculorum. 659
294. - Animalium & insectorum variorum excretionem per os. 661

DN. D. JOHANNIS ABRAHAMI MERCKLINI.

295. De Melancholia Hypochondriaca, cum horrendis tentationibus & insidiis Diabolicis. 663
296. Mirabili repertione styli Chirurgici, qui delituit Ægro inciso per IX. annos in corpore. 668

DN. D. JOH. HENRICI STARCKII,

297. Ex Anatome Arietis Hermaphroditi. 669

DN. D. MATTHÆI BLAU.

298. De Echimosi oculorum ex Vomitu. 675

DN. D. LUCE SCHROECKII,

299. Ex Anatome diuturna alvi obstructione demortui. 676

D. JOHANNIS PAULI WURFFBAINII,

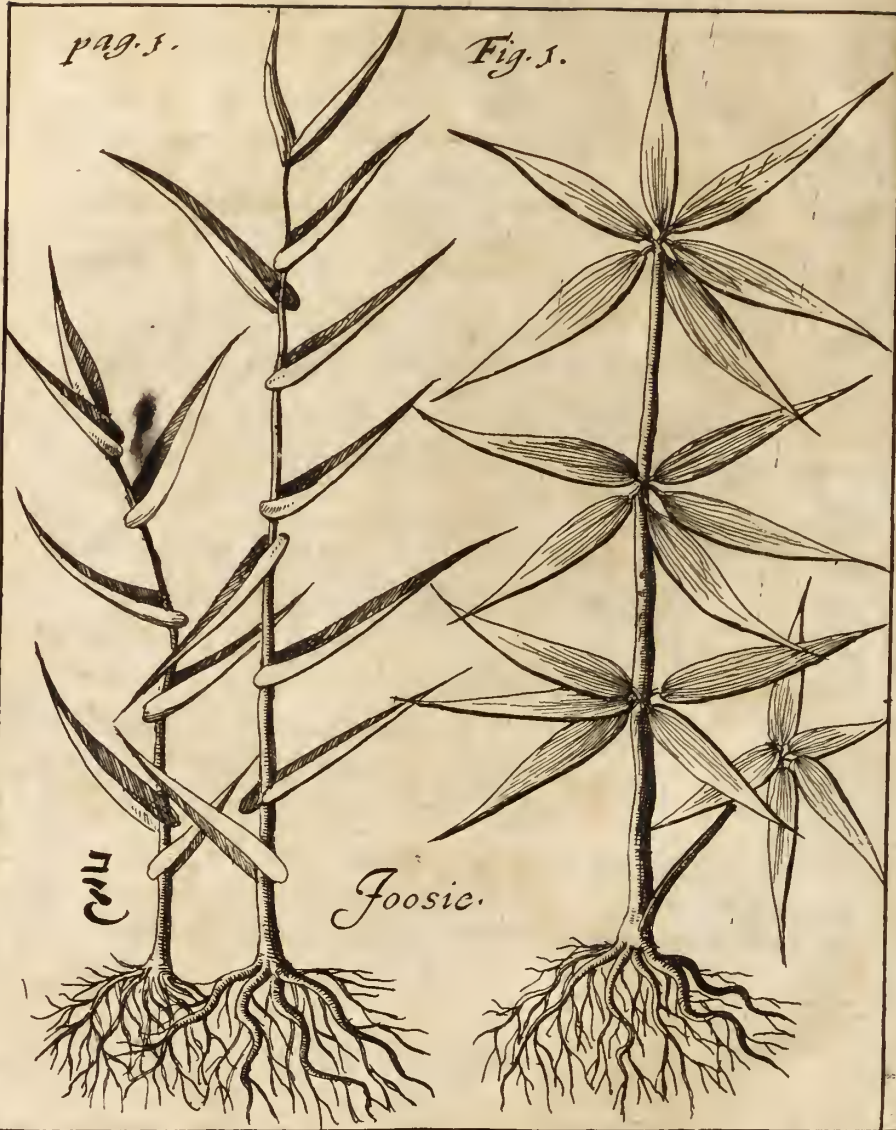
300. De Trochlea Sclopeti XVII. Annos intra cavitatem Ossis frontis hærente, & per nares à Viro XXXVII. adhuc annos bene vivente excreta. 685
301. De Puculis Gemellis Capillivoris. 688

pag. 3.

Fig. 3.

Call

Foosie.

Gummi.
Fig. II

ヒカク
Fiaku.

Schijqua.
Fig. III

CÆSAREO - LEOPOLDINÆ
ACADEMIÆ
NATURÆ CURIOSORUM
EPHEMERIDUM
MEDICO - PHYSICARUM
DECURIÆ TERTIÆ
ANNUS
QUINTUS & SEXTUS.

OBSERVATIO I.

Dn. D. ANDRÆ CLEYERI.

De Plantis Japonensibus Jooſie.

DUÆ species graminis medicati Japonensium, quod ipsis vernaculâ linguâ dicitur Jooſie, Curiosis Botanophilis hîc propono: copiosè ad altitudinem unius pedis hîc in Insula Japan & circumjacentibus Insulis crescit, folia habet arundinacea & difficulter tractabilia, quoniam ex utroque latere acutè scindunt, prima species simpliciter dicitur Jooſie,

Dec. III. Ann. V. & VI.

A

altera

altera verò à nonnullis Joosie Mutzuba, quoniam sex foliis in circulo quasi nascentibus est dotata, nam Mutzuba Japonensibus senarium numerum denotat. Incolæ solent folia cum aceto trita recentibus vulneribus imponere, quæ optimè sic præparata consolidant. Radices verò cum saccharò & aquâ coquant & colaturam contra dolores dorsi & calcullum summo cum levamine affatim bibunt.

Fig. I.

OBSERVATIO II.

Dn. D. ANDREÆ CLEYERI.

De

Arboribus Japonensibus Gummy & Fiaku
Schyqua.

Gummy arbor est procera & aculeata, foliis gaudens obscure viridibus, fructibus verò parvis luteis, saporis acidiusculi quidem, sed grati. Incolæ & imprimis pueri, fructus avidè appetunt, lignum quod maximè durum est, ad varia utensilia adhibetur.

Fiaku Schyqua arbor est itidem procera, folia habet glabra & splendida, flores pulchrè rubentes ad instar caryophyllorum sylvestrium, copiosè & ultra centum in uno ramo progerminantes, ideoque incolis Fiaku Schyqua dicitur, quod idem est ac si diceres centum & decem flores; si arbor hæc digitis scalpatur, ita tremere solet, ac si à terræ motu concutiat, hinc pueri hæc arbore ludere & tempus terere solent, reverà enim miraculum naturæ est;
lignum

Fig. IV.

半
夕
十
斗

Tsingkikæ.

Fig. V.

半
夕
十
斗

Fanada Sibana.

lignum hujus arboris quod maximè durum est, ad trabes & ædificandum multum adhibetur.

Fig. II. & III.

OBSERVATIO III.

Dn. D. ANDREÆ CLEYERI.

De

**Fruticibus Japonensibus Tsingkikoe &
Fanadatzibana.**

T Singkikoe frutex est humilis & parvus, copiosè in campis, in quibus Japonenses oryzam plantant & colunt, crescit, quanquam etiam ab incolis in hortis studiosè colitur, & ante ædes, aut circa templa ipsorum plantatur, flores habet luteos, multis seminibus intus dotatos, foliis verò gaudet laciniatis.

Fanadatzibana itidem frutex est humilis, ad altitudinem unius pedis fermè adsurgens, folia habet foliis cerasi similia, semen sive baccae quæ pulchrè rubent, nucleum intus gerunt purpureum, folia hyeme decidunt, ineunte vere autem rursus progerminant, radix quæ fibrosa est, optimum de se spirat odorem, nullius tamen nec baccae nec radices in medicina sunt usûs.

Fig. IV. & V.

(Berolino Noribergam missa Mense Januar. A. 1697.
per Excellentiss. Dn. D. Mentzelium.

SS)o(SS

OBSERVATIO IV.

Dn. D. GUSTAVI CASIMIRI GAHRLIEP.

De

Osse monstroso è cantho sinistro oculi dextri
protuberante.

Varios hinc inde aberrantis à recto tramite Naturæ abortus hætenus Ephemerides nostræ Curiosorum oculis exposuerunt, quibus si & hoc monstrum septenni parturitione natum addatur, non ingratum fore confido. Concepit osseam hanc, non Minervam formosam, sed informem quidem, miræ tamen structuræ compagem, non Jovis alicujus cerebrum, sed fœminæ, servitio ac manuum operâ vitam tolerantis, donec ad eas ob dolores capitis continuos & vix tolerabiles inepta, stipem ostiatim petere cogeretur, triginta trium annorum, egenæ, ruri haud procul Jutroboco in pago Wittvrietzen dicto natæ, cui Barbaræ Schmidis nomen, frons, in centro sui & substantiæ, externam inter & internam laminam intermediæ, medullofæ poris, unde successive summis & continuis cum doloribus incrementum sum sit paulatinum, donec tandem post annum augmenti quintum, perrupto, quod obstiterat, osseo repagulo ac semoto e loco suo & oppresso oculo, sicque per biennium intercepto ejus usu, simulque visu, e cantho oculi illius dextri majori prope nasum, cum insigni faciei deformitate erumperet, ac ad nativitatem gradu plusquam testudineo properaret. Viderat, ut ita loquar, ultra annum jam lucem, unde caput ejus ab aëris ambientis, quæ ossium denudatorum natura, injuriis
squa-

squalidum & castaneum ferè colorem contraxerat, (id quod in Schemate umbrâ quasi & litera A notatum) & e cantho prædicto immensum dilatato prominens, obstetricantem, quæ illud in lucem protraheret, non sine maximo gestantis desiderio, manum expectabat : donec casu illa in ædes Magnifici atque Generosissimi Domini Sylvestride Danckelmann Cameræ Electoralis quondam Præsidis venerandi, elemosynam petitura intrasset, ibique miseriam suam domesticis expositura inter illos, qui cum Medicis encheiresi administrandæ, ac sanitati optimi illius & desideratissimi Magnatis, nunc inter cœlites versantis, procurandæ invigilabat, Chirurgum satis hic loci celebrem, & artis suæ eximiè peritum, Danielem Diege invenisset. Qui re accuratius examinâtâ & perspectâ, illam domum suam deducens, præparato prius corpore, geminâ incisione in fronte factâ, dextrè admodum; â spongiosâ illâ frontis medullâ ac interiori, cui adnatum, tabulâ separatum, tandem felici ausu ac nisu hunc partum infelicem, molam dixeris an molem, perinde est, aut moleculam potiùs, sed pro loci incongruâ valde capacitate, nimis grandem ac molestam, extraxit. Cujus Schema quâ superiorem ejus partem ad ipsum archetypum, quantâ, inter concatenatos, qui me urgent, labores, fieri diligentia & fide potuit, delineatum his adjunxi; substantia ei est ossea durissima, ejusdem si non majoris, quæ ossi temporum, quod petrosum dicitur & auditus organum constituit, duritiæ, albissimum ubique ferè (nisi ubi extra oculi canthum prominuit, quâ parte, ut supra dictum ab aëris injuriis è flavo quadantenus nigrescit) & glabrum, præcipue tamen parte supe-

riori & exteriori & quibusdam locis, ubi inferior scabra compages, quâ procul dubio interiori frontis laminæ cohæsit, superficie glabrâ incrustata, uti sub litera C. Superior & convexa facies variis anfractibus, foveolis, ac tuberculis distincta ac sinistro latere, hiatu quasi aliquo, litera B. designato, determinata, firmissimè tamen in dextro latere cohærens ac continua, sub hiatu illo duas sibi invicem oppositas occultat cryptas, quarum una posticam versus sinuata, interne alba atque scabra, altera ad anticam vergens, minori scabritie sed colori subcœruleo tincta apparet. Reliqua inferior ejus pars, qua, uti videtur, tabulæ inferiori frontis, fuit agglutinatum os hoc adventitium, posteriora versus tota ferè scabra, limbo solum aliquo à superiori descendente & marginem ambiente, glabro, quo scabrities illa quasi obvallatur, excepto. Anteriora versus à supraddito hiatu totum os, tam supernè quam infernè læve est, & pollice prægrandi crassius. Ponderus ipsi duarum est unciarum civilium cum drachmis tribus. Præcipuum quod consideratione dignum foret ac inquisitione circa hunc hospitem peregrinum & summè certè molestum, est: (1.) Quæ illius accessus occasio. (2.) Unde prima illius rudimenta? ac deinceps (3.) tam ingens incrementum? quo utrumque frontis parietem findere, dislocare ac è situ suo naturali, una cum oculo, omnibusque ejus partibus, summa cum vi exturbare potuerit? (4.) Unde ipsi prævalidus iste accrescendi vigor, cui ne firmissimi quidem ossis robur resistere valuit. Quoad primum dolendus Chirurghi, curæ potius, quam causæ & occasione indagandæ incumbentis neglectus, quo-

Fig. VII.

Fig. VI.

Quoad secundum, suspicor præternaturalem laticis uti cum Helmontio appellare libet, coagulabilis, quâcunque tandem de causâ suscitatum affluxum, seu Catarrahum prima rudimenta dedisse. Qua tertium & quartum, nullum dubium continuatum hujus affluxus appulsum materiam huic incremento suppeditasse, & quidem ad coagulationem aliquatenus prædispositam, id est, aptam quæ in corpus compingi poterit; sed, tantæ duritiæ? tanti roboris? quo ossa distringere potis? Unde illa tam valida, an coagulatio? an congelatio? Num à calore? Nullus medio in fronte, ab ambiente semper temperato, tantus, qui in eam duritiem coagulando sufficeret, calor, nec quod congelando par esset frigus, incremento hyemem non expectante, sed & medio æstatis æstivæ pomœria sua promovente. Unde ille tam vehemens non motus, sed violentus impetus? Næ hic sistitur meo saltem arbitrato, ac deficit, ut sensus, sic ratio, imo intellectus omnis. Nullus hîc cylindrorum aëreorum incumbentium ponderi locus, in centro nimirum frontis osseo, aëris, aliàs sibi atque hospiti huic peregrino contranitenti spontè cedentis, oneri sustinendo & pari & assueto. Nec Ætheris incomprehensa mihi hactenus agilitas & subtilitas, qua penetrandi potius, omnium etiam durissimorum & solidissimorum corporum fulminis instar poros virtute, quam propulsando promovendi tanta cum violentia pellere putatur, hîc sufficit. Num ab Archæo aut Spiritu quodam insito ossifico aut pétrifico, ut loqui quidam solent? Sed illum planè exauctoratum haud ita pridem nova explosit Philosophia, quo jure aut injuria ipsa viderit, neque enim litem illam

mean

meam facio. Num à primo rerum omnium Au-
thore aut motore petenda, ceu universali quodam
agente in corporibus, nuperrimè disputatione quâ-
dam inaugurali prædicto Archæo surrogato? Hujus
equidem à nutu, ut omnia nostra, sic & vitæ sani-
tatis compendia atque dispendia pendere firmissimè
sum persuasus, sed non immediatè. Nimirum in
hanc Potentiæ ac Bonitatis infinitæ abyssum cujus-
cunque haud illicò obvii phænomeni occasione de-
mergi, vix congruum, tutum aut consultum Philoso-
pho, nisi ignorantia suæ doctæ quærat, aut subeat
Asylum, quam fateri satius & honestius in hac imper-
fectionis humanæ notoriâ conscientia, quàm dis-
simulare velle, aut nebula quadam offusa aut fu-
co tegere.

Fig. VI.

OBSERVATIO V.

Dn. D. GUSTAVI CASIMIRI GAHRLIEP.

De

Carcinomate horrendo, dextrum fœminæ
brachium occupante, & in immensam mo-
lem adaugente.

STatuarii cujusdam Berolinensis, cui nomen Jacob
Stüchtner / uxor triginta circiter & septem anno-
rum, melancholicæ constitutionis, tuberculum ali-
quod parvum ac dolorosum in mamma dextra prope
papillam sentiens, ambubajarum consilio aliquantis-
per usa, dum augeri magis quàm minui & tumo-
rem & dolores animadverteret, Chirurgum primo,
dein & illius svasu Medicum aliàs non inexpertum
con-

consultit. Hi quod suberat veriti, internis partim, partim externis, per cuniculos potius, quam aperto Marte hostem illum aggredi consultius rati, plurimam tam interna ad subtrahendum fomitem & nutrimentum, quam externa ad demulcendum illius furorem lenimenta, administrant, sicque per annum integrum in statu tolerabili palliativâ istâ curâ conservant. Verùm longæ illius moræ impatiens, neglecto salutari illorum consilio, ac derelicto tam Medico, quàm tandem etiam Chirurgo, rursus circumforaneos quoscunque ac Agyrtas obvios implorans in deteriorem magis magisque statum redigitur, latens hætenus in apricum tandem erumpit & exulceratur cancer, mammaque in immensam adtollitur molem. Nihilo tamen & tot damnis & periculis cautior, in manus temerarii cujusdam uroscopi & empirici suburbanæ professione Pharmacopœi, cui nomen Lentze, semet tradit. Is subitanæ ipsi opem prolixis verbis, Thraasonum illorum more pollicitus, enecto & extirpato funditus cancro, spiritum ulceri aperto corrosivum (num Antimonii butyrum? an Vitrioli oleum aut aliud aliquod Arsenicale fuerit, incertum, extorqueri enim ab illo etiam in iudicium vocato non potuit,) guttatim instillat, quo post excitatos immanes dolores & cruciatus intolerabiles, cardialgias, Leipothymias, Syncopas, & id genus innumera horrenda symptomata, mamma quidem exulcerata turgens brevi concidit ac contrahitur, at brachium dextrum cum ipsâ etiam manu in tumorem sextuplo, imo octuplo naturali brachio majorem, ad ipsam usque axillam, cum dolore noctes diesque incessanter excruciante adtollitur. Agra

verò in deplorato hoc statu à tortore illo potius, quam Medico derelicta, dum ubivis opem quærit, in Italum, Baronem se venditantem de Almerigo, ac sympatheticam Medicinam crepantem, illâque ingenti exacto & accepto præmio, plurimos ad p'ures mittentem, sicque hætenus è Scyllâ in Charybdim, incidit. Ille etenim per integrum trimestre, suis illam largissimis promissis & nugis de die in diem, noctes diesque ejulantem lætando, aureos pollicitus montes, aureos quidem aliquot, præmii nimirum pacto promissi dimidium tulit, verum levaminis ne gry quidem attulit, sed re pessimè ac perfidè plane acta, postquam à plurimis ex eadem causa repetundarum actione conveniretur, ad restitutionem acceptorum turpem, bis, nimirum 4. Mart. ac 23. Aprilis 1695. condemnatus, clam tandem fugâ sibi consuluit, ac immaniter afflictam hanc nocturna inter diurnaque tormenta, feбри insuper Fabulæ suæ Sympatheticæ miserâ catastrophe, quasi in gehennâ quadam flagrantem destituit. Adducor ad Iliada hæc malorum à Medico illorum conscio, non medendi, conclamatum enim jam erat de salute illius recuperandâ, sed monstrum illud brachii videndi ergò, ac intimâ animi commotione ac commiseratione tactus, in extrema illa calamitate dubium, quam nullum remedium satius esse reputans, Magnatem quendam inter nostrates magni nominis ac valde curiosum, quem magno precio arcana quædam è Belgio redemisse nôram, adeo, illique fœminæ illius miseræ calamitosum statum expono, simulque addo, occasionem hac ratione ipsi offerri, non modo arcanorum suorum effectum explorandi, sed & Christianæ Charitatis à

nobis requisitæ opus insigne præstandi. Misertus itaque miserrimæ hujus Baro ille Illustrius, cujus nomen silentio venerari cogor, missis ipsi per me, quas à Chymico quodam insigni Germano, cujus & ipse nomen silentio tegebat, pilulis quibusdam exiguis, Universalibus ipsi dictis, quantum autem conjectura è quantitate, colore ac odore colligere datum, opiativis sulphure quodam minerali ditatis, internè quavis nocte usurpandis insigne doloris ac febris levamen; vino autem Panacæâ, uti ipsi audiebat, externâ, ab eodem Medico communicatâ, medicato, imbutis spleniis lineis, brachium ter de die involvendo ac fovendo aliquale tumoris illius horrendi decrementum aliquamdiu conciliavit, ut taliter aliquo modo sublevata & tranquillior majori patientia ac animi constantia ad beatam analysin animam disponere, atque tot mensium inquietudines, agrypnia, inedia ac innumeris tormentorum myriadibus excruciatâ & planè consumpta, exhaustis viribus euthanasia placida tandem Creatori suo reddere potuerit.

Fig. VII.

(Berolino - Noribergam Mense Januario
Anno 1697. missè.)

OBSERVATIO VI.

Dn. D. THEODORI ZWINGERI.

De Scabie cum Tremore, ad Tabem inclinante.

VIR Annor. 36. victu falso & muriatico diu multumque usus, tandem Ann. 1686. scabiosus est reditus; cumque vinorum generosorum potui simul indulgeret, etiam manuum tremore, imo & tabe affligi

coepit. Huic ergo præscriptum est ante omnia purgans ex *Mercur. dulc. Extract. pilul. Angelicar. cum Bezoard. miner. & Ol. destill. Amarac.* Postmodum venæ sectio administrata, sanguisque eductus viscido salso obtectus sero, tandem juxta *Decoctum Lignorum*, etiam sequens *Electuarium* est ordinatum: *R. Conserv. fumar. ꝑ. ꝑ. Conserv. Beton. ꝑ. ꝑ. Cort. citr. cond. ꝑ. ꝑ. spec. diatr. santal. Antimon. diaph. Pulv. viper. ppt. ana ꝑ. ꝑ. Salis Absynth. Vitriol. Mart. ana ꝑ. ꝑ. Syrup. de fumar. q. s. M. F. Electuar. ad form. opiat. D. ad Oll. Mane ac vesp. sumatur magnitudo nucistæ, superbibendo semper vel *Infus. fol. Thee*, aut *Beton.* vel jusculum *Herbis Agrimon. Ulmaria, Borrag. Pimpinell. Nasturt. aquat. &c.* alteratum. Atque sic repetitis aliquoties præscriptis remediis, simul ac meo suavis pota Sualbacensium Acidularum copiâ, perfecte sanitati restitutus fuit.*

OBSERVATIO VII.

Dn. D. THEODORI ZWINGERI.

De Pudendorum Muliebrum excoriatione
& intumescentiâ post difficilem
Partum.

NON raro accidit malum, quod non ita pridem in primipara observavi, cui in partu suo difficili, sive à nimîâ vaginæ distensione, sive ab imperitiâ obstetricantis fœminæ, labia pudendorum ipsaque simul vagina ita lacerata, excoriata, atque tumida est reddita, ut non insignem tantum ardorem atque dolorem persentiret, sed & urinam, quam retinere po-

poterat, cum labore non nisi & difficultate excerneret, alias à Febri immunis. Hanc ego curavi intra triduum vel quatrimum, intus quidem exhibendo *Eboris pp.* & *Antimon. diaph.* aliquot doses; mane ac vesp. cum *Aqu. destill. scabios ulmar. & Card. bened.* extus autem utendo sequenti partim linimento, partim fomento. *R. Herb. Card. bened. Brunell. Flor. Chamomill. Sambuc. ana mß. Oliban. ʒiß. Croc. ʒj. incis. & contus. coque in s. q. vini albi & colatur. ʒvj. adde Essent. Myrrh. ʒij. Spirit. vin. Camphorat. ʒß. D. ad vitr.* Quod subinde calefiat & cum linteis ei immeris atque expressis applicetur calidè. *R. Butyr. recent. Aqu. Rosar. & Solan. lot. & cocti donec nullum amplius edat strepitum, ʒvj. Trajiciatur per linteum, adde Album. Ovor. Mucilag. Gumm. Tragac. Aqu. Ros. fact. ana ʒj. M. F. Linimentum tepidè inungendum.* Quibus remediis ab omni malo liberata fuit.

OBSERVATIO VII.

Dn. D. THEODORI ZWINGERI.

De Anatome Viri Asthmate & Hydropo Thoracis defuncti.

Senator quidam civitatis nostræ quinquaginta circiter ætatis annorum, qui antehac Asthmate, ac postmodum etiam Gonagrâ laboravit, à quâ cachecticuse evasit; cum Ann. 1683. rursus de Asthmate conquerebatur, & aliquâ Tussi siccâ, citra sitim & Anorexiam simul affligebatur, sequens Remedium à Medico præscriptum usurpavit: *R. Milleped. pp. gr. XII. Flor. Sulphur. gr. III. Salis volat. succin.*

gr. II. *Extract. Enul.* gr. III. *Terebinth. Venet.* q. s. *F. l. a.*
Pilule n. XII. Inauratæ sumantur pro dosi, & plu-
 ries quidem ante Cœnam cum *Aquâ Hyssopi.* Coch-
 leatim verò sequens Mixtura frequenter propinaba-
 tur: ℞. *Aqu. Fœnicul.* ʒiʒ. *Card. bened.* *Ceresol. ana* ʒj.
Spiritus Salis armoniac. Urinos. ʒʒ. *Essent. Croc.* ʒj. *Ol.*
Still. Chamomill. gut. IV. *Tabell. manus Christ. simpl.* ʒʒ.
Misc. ad Vitr. His nihil operantibus, cum Urinæ
 simul parcius profluerent, Julepos sæpius exhibui-
 mus diureticos: ℞. *Aqu. Vincetox. Heder. terrestr.*
Fœnicul. Syrup. de s. Radic. ana ʒvj. *Spirit. Salis Armon.*
Urinos ʒʒ. *Ocul.* ʒʒ. pp. ʒj. *Diaph. Martial. gr. VI.*
Sacch. Ros. Tabul. ʒiʒ. *M. D. ad Vitr.* pro dosi. Cum
 nec his aliquid efficeretur, ac varii simul interea
 Clysteres frustra infunderentur; ad causam mali an-
 tecedentem eradicandam, Abdomine simul existente
 tumido ac tenso, bis sequens *purgans* præscriptum
 fuit: ℞. *Mercur. dulc. gr. XVIII.* *Extract. pilul. co-*
chiar. ʒʒ. *Magister Jalapp. gr. III.* *Ol. stillat. succin. q. s.*
M. F. Pilulæ n. XV. sumantur pro dosi. Ab hisce Pi-
 lulis quinquies sine incommodo dejecit.

Cum autem pulsus interea semper maneret par-
 vus, languidus, & inæqualis, Respiratio difficilis
 sine stertore, Tussis frequens, quæ saltem excreabat
 spumosa & serosa, quæ nunquam mutabantur, &
 saltem à motu pectoris in Tracheas stillabant, Do-
 lor tensivus & angens in Hypochondrio sinistro, in-
 terdum toto Abdomine vexaret; Abdomen ipsum
 valdè distentum, velut in Tympanitide appareret;
 totum Affectum in nervoso simul genere existere
 conjecimus, membranas nimirum, ipsaque etiam
 Intestina spasmodicè distendentem. Quare præ-
 scri-

scripsimus Pulverem Stomachicum Birckmanni, cum Pulvere Marchion. aliquoties fumendum. Sed infimul, dum Asthma etiam valdè urgeret, Clysterem ex Infusione Hippenteror. & Florum Chamomill. cum Melle Mercurial. denuo præscribi, & aliquoties infundi curavimus. Pilulas quoque sequentes plurium dierum spatio mane ac vesperi concessimus: *℞. Lapid. prunell. gr. XXIII. Cinnab. Nativ. opt. gr. XI. Extract. Castor. gr. IV. Ol. stillat. Chamomill. gutt. X. cum Terebinth. F. l. a. Pilula gr. XXX. Dosis n. X.* Ab usu horum Remediorum visus fuit Affectus imminutus: sed rediere symptomata; hinc m. ac v. Spiritus Salis dulcis, cum Essentia Croci & Tinctura Castorei cum Spirit. Cochlear. parat. ad XII. guttas pro dosi cum Aqu. Veronic. & Syrupo de Betonica dabatur; Clysteres reiterabantur, simul & Abdomen sequenti Epithemate calidè fovebatur. *℞. Lapid. prunell. ʒj. Flor. Salis ammoniac. ʒʒ. solve in Spiritus Vini boni & non dephlegmati ʒj. & d. ad Vitr.* Quibus per aliquot. dies sedulo usurpatis, cum nihilominus Abdominis dolor angeret, Asthma vexaret, Urina parcius proflueret, sequentia fuerunt ordinata *℞. Ocul. Cancr. præp. gr. X. Lapid. prunell. gr. IIII. Vitrioli Martis. gr. V. M. F. pulv. subtil. d. ad Chart. sumatur m. ac v. pro dosi. Alternis noctibus quoque pilulas seqq. sumpsit: ℞. Extract. Gentian. Vin. e-toxic. Theriac. Cœlest. ana gr. V. cum Oleo stillat. succin. f. pilule n. VIII. dentur pro dosi. Inde melius aliquandiu Urinæ profluebant, spesque salutis aliqua comparebet, brevi tamen durans. Redibat enim respirandi difficultas, cum gravitate & angustia præcordiorum, post sumtum inprimis cibum, dolore*

ten!

tensivo & punctorio in Abdomine. Usurpata hinc sunt varia *Martialia*, *Jovialia*, & *Antispasmodica*, quæ ad rem pertinere videbantur; omnia in cassum. Tandem auctis magis quàm imminutis symptomatibus conquestus est de intolerabili lateris sinistri dolore pungitivo, cum sanguinis primum, hinc & feri sanguinei per Tussim rejectione, quatruidi autem spacio hisce durantibus, somno obsoptus Æger placidè expiravit.

Cùm variorum Morborum atque Symptomatum Syndrome in Ægro notata fuisset, concesserunt Hæredes apertionem cadaveris ejusque interaneorum lustrationem. Infectione igitur deprehendimus Panniculum carnosum & adiposum duorum transversorum digitorum crassitiem æquantem: Omentum & Mesenterium copiosa pinguedine obsita erant, ita quidem, ut in Mesenterio neque glandulæ neque vasa conspicerentur. Lobuli pinguedinis sex transversorum digitorum longitudine aderant circa intestinum cœcum, & sub Pancreate, quod totum etiam Pinguedini immersum erat. Intestina flatibus distenta fuerunt: Ventriculus in Hypochondria sinistra ab Hepate præter naturam grandi protrusus jacuit: Ipsum Hepar variegati erat coloris, punctis ex albo rubescentibus, & aliis obscuris inter se mixtis: Vesicula felle pinguedine obvoluta, bilem aquosam continuit: Lien naturali magnitudine figurâ & crassitie comparebat. Ex totâ Abdominis pinguedine parum feri stillavit, ita ut tumor ventris soli pinguedini adscribendus esset, distentisque à flatibus intestinis, cùm nec in Abdominis cave, nec in intestinorum canali vel guttula feri aquosi repe-

reperiretur. Aperto Thorace, in sinistrâ ejus cavitate serum sanguineum ultra 20. uncias reperiatur, in dextro latere ne guttula quidem. Pulmo interea totus apparuit siferatus, corruptus, nigris undique, lividisque maculis conspersus, consistentiæ quoque præter naturam solidioris, nullibi tamen adnatus. Pericardium copiosissimâ pinguedine obiectum existebat; ipsum quoque Cor largo adipe circa basin obsitum, molis erat ingentis; dextra ejus auricula insignis fuit magnitudinis, à sanguine intus stagnante & coagulato expansa; sinistra verò supra modum parva cernebatur. In dextro ejusdem ventriculo sanguis coagulatus, in sinistro nullus propemodum sanguis, isque minus coagulatus existebat.

OBSERVATIO IX.

Dn. D. THEODORI ZWINGERI.

De Asthmate Lymphatico cum febre catarrhali feliciter curato.

Minister Verbi Divini, annor. 40. hypochondriacus, ante biennium & siquid excurrit, cum aliquandiu Asthmate divexaretur, cum aliquali febre continuâ catarrhali, Tussicula leni, Siti paucillâ, Appetitu imminuto, artuum lassitudine, varios in usum vocavit julepos, syrupos, mixturas, aquas destillatas, aliâque euporista ac domestica, multo saccharo cando permista; verum sine successu omnia. Tandem vocatus in subsidium Medicus statim omnibus nimum Saccharatis, Syrupis ac Julepis interdi-

xit, Diætam catarrhis, seroque in Pulmonibus stagnanti adversam instituit, primaque die *Clysm* injici curavit, ex *Decocto Radicum Vincetoxic. Helen. Herb. Agrimon. Sal-v. Alth. Mercurial. Meliß. Flor. Melilot. Semin. Carv. Ba.c. Juniper. cum admixtione Mellis Rosacei, Olei Violac. & Elect. Hier. picr. Logad.* unde aliquoties mucosa ac viscida plura dejecit; simul autem sequentem Mixturam Antasthmaticam per cochlearia hausit: *R. Aqu. Fœnicul. ʒij. Petrosel. ʒj. Carminativ Syl-v. ʒvj. Spirit. Urinos. Sal.armon. ʒß. Ol. still. cortic. aurant. Mac. ana gut. II. Sacch. rosat. tab. ʒj. Misc. ad Vitr.* Sequenti mane Æger retulit, se melius nonnihil per noctem dormiisse, sed symptomata nihilominus in eodem mansere statu; justus est pergere in usu Mixturæ, & sub vesperam ante cœnam *spermatis Ceti recentiß. drachmam* in Carnium jusculo probè solutam haurire. Hinc tantillum visus est habere levaminis; postridie mane laxantes assumebat pilulas: *R. Maß. pilul. e succin. Craton. gr. XII. Gumm. ammoniac. gr. VI. Cinnab. Antim. corr. gr. IV. Magist. Jalapp. n. III. Ol. stillat. Aurant. q. s. F. l. a. Pilulæ n. XV. Inaur. d. ad scatul. Sumantur unâ vice.* Ab hisce pilulis octies citra magna tormina purgatus est: Sub vesperam absolvere jubebatur usum Mixturæ Antasthmaticæ adhuc restantis. Sequentibus hinc pluribus diebus, quibus circa vesperam minorem, quam hactenus, symptomatum exacerbationem sentiebat, remedia sequentia cum quotidianâ Morbi imminutione, & Appetitus restauratione in usum diligentem traxit. *R. Ol. amygd. dulc. rec. expr. ʒiß. spermat. cec. rec. ʒiß. Eleosacchar. Aurant. ʒß. M. d. ad Oll.* Singulis tribus vel quatuor

De Fistulâ Ossis squamosi, Abscessum Auris &c. 19

tuor horis parum inde deglutiit. *℞. Specier. diacumin. Ocul. Canc. prepar. Specif. antihæct. Poter. ana ʒj. Mil-leped. prepar. ʒβ. M. F. pulv. subtil d. ad chart. in 14. dos. equal. De quibus m. ac v. dosis capiatur. ℞. Spirit. Nitr. dulc. ʒiβ. d. ad Vitr. ejus plures guttulæ potui ordinario ex Decocto liquirit. Ras. C. C. & Hordei im-miscebantur. Foniculus etiam in brachio fuit ex-citatus. Tandem seqq. datum purgans: ℞. Extr. Cathol. gr. XV. Mercur. dulc. ʒβ. Resin. Scammon. gr. II. Ol. still. mac. q. s. M. F. l. a. Pilulæ n. XII. Inauratæ d. pro dosi. Horum Æger usu sexies, citra incommodum dejecit, & convaluit.*

OBSE RVATIO X.

Dn. D. THEODORI ZWINGERI.

*De Fistulâ Ossis squamosi, Abscessum Auris
secutâ, feliciterque sanatâ.*

VIR annos natus 45. εὐσθενος, labori deditus, victu copioso semper usus, sed, quod vitæ requirebat conditio, humido frigidoque aëri multum expositus, per annum circiter integrum Hemicraniâ lateris dextri laboravit, eâ tamen minùs vehemente, nec nisi exiguum domesticis operibus impedimentum procreante. Tandem vero mense Majo Anni 1691. Dolor capitis acerbior reddi, indeque noctes inquietæ ac infomnes evadere cœperunt: dolor ille tensivus fuit, & gravativus, ad aurem usque dextram se extendens, ac modò mitiùs modò vehementiùs Ægrum excrucians. Varia hinc ab ipso primum remedia euporista in usum trahebantur, sed sine morbi

remissione: Vocatus autem ego in subsidium, dum ad Ægrotum accedebam, ἀπύρετον statim eum deprehendi, bene appetentem, digerentem & egerentem: urinas simul monstravit à naturali neque colore, neque consistentiâ, neque enæoremate deflecentes: unicè conquestus est de insigni Hemicraniâ per aliquod dies sine intermissione durante, totamque Capitis dextram partem occupante, cum aliquali, sed vix adhuc perceptibili retrò aurem tumore. Sitis aderat nulla; pulsus tantùm non prorsus naturalis, vires satis constantes. Nares, inprimis dextræ, satis siccæ manserunt, mucique naturalem & solitam quantitatem non exhibuerunt. Quibus singulis ritè pensitatis serialicujus acris falso-fixi stagnationem in variis tubulis supra aut infra cranium mihi imaginabar, à quo fibræ membranaceæ lancinarentur atque dolorificè roderentur. Ad istud ergo serum partim edulcorandum, partim attenuandum, resolvendum, atque dissipandum cum tota medendi ratio mihi dirigenda videbatur, curationis initium feci à *Clysmate emolliente & laxante, ex decocto Herbarum emoll. & cephalic. cum Melle rutac. & Electuar. lenitiv.* parato: Hinc venam in dextro brachio curabam incidi & octo præter propter sanguinis uncias extrahi. Post aliquot etiam dies, *purgantes è succino Cratonis pilulas, cum Cinnab. Antimon. Milleped. præparat. Magist. jalapp. & Oleo stllat. Rorismar. præscripti.* Deinceps quotidie Remedia intus absorbentia, incidentia, & dissipantia obtuli, ex *Antimon. Diaphor. Succin. alb. præparat. Ebor præparat. Corall. præparat. Ocul. Cancr. præparat. Diaph. Jovial. Lumbr. terr. præparat. Ægagropil. præparat. Cinnab. nat. vel Antimon. opt. sale volat.*

suc-

succin. viperar. vel C. C. & similib. concinnata, nunc in forma pulverum, nunc in pilulis cum Extracto Angelic. Beton. Lign. Sassafr. ac Oleo destill. Amarac. adornatis. Quibus subinde opiata ad leniendam dolorum acerbiteratem permiscui, cumque parum levaminis ex usu talium medicaminum deprehenderem, etiam Tincturam Antimon. Essent. Beton. Zedoar. Croc. Spirit. Salis Armoniac. urinosum cum Oleis stillatit. Rute. Amarac. Rorismar. Succin. Oleosum redditum ordinaui, omnibus tandem Infusum fol. Thee addidi, utque interea extus primò quidem lintea, accenso Mastichis Succin. Styrac. calamit. Thur. Sandarach. fol. menth. Solani, Flor. Lil. convall. ac salu. pulvere, fumigata calidè frequenter dextro capitis lateri applicanda, postmodum etiam sacculos è Salvia, Majoran. Solan. Heder. terr. Melissa, Serpillo, Ocymo, Flor. Chamomill. Melilot. Primul. Ver. Bacc. Juniper. Semin. Fœnicul. Carv. concinnatos, modò siccòs, modò etiam lacti incoctos, calidosque diligenter admovendos curavi: demum & alia suasi, quibus Lympham ubicunque stagnantem resolvi discutique posse credidi. Sed his omnibus nihil obstantibus, juvantibusve, tandem Abscessus extra cranium formatus, atque in interiorem Auris dextræ meatum apertus, saniam albam minus foetidam, nunc crassiorẽ, nunc aquosiorẽ fundere cœpit, non sine insigni dolorum mitigatione. In usu hinc sacculi in lacte decocti perrexit Ager, simul ac meo suasu Oleum Amygdalarum amarar. Melque rosaceum Auri sæpius immisit, ejusdemque cavitationem sibi extergi curavit. Reiteravi tum etiam purgans ex mass. pilul. e Succino Crat. cum Mercur. dulc. pluries sublimato; insuper-

que *Decoctum Lignorum atque Herbarum traumaticarum* per longum fat tempus bibendum ordinavi. Nihilominus tamen ulceris curatio protrahebatur, dumque fluxus saniei cessabat, Hemicrania statim in affecto latere augebatur, manante dein iterum pure dolor minuebatur. Tandem verò cum sanies per aliquot dies lentè prodiret, ac interdum prorsus subsisteret; retro aurem tumor apparere cœpit, quotidie magis dolens, citra tamen mutatum cutis naturalem colorem; dolor verò pulsans fuit, uti in Abscessibus, locus autem duriusculus. Cogitans hinc de loci ejusdem su. puratione, atque apertione pro conciliando faciliore puris effluxu, peritum in rem præsentem vocari jubebam Chirurgum, *Dn. Job. Conradum Zachmannum*, cujus experta manus quotidie ulcus tractaret. Accedens ergò Chirurgus, Ægrumque examinans, mecum animadvertit, tumidam retrò & ponè aurem cutim; ex auris cavitate tum, sicut ferè continuò manabat quædam aquosa & ichorosa materia, auditum in eadem aure penitus intercipientis: somnus à longo tempore vel perturbatus, vel nullus, vires Ægri atterebat, Dolo-
 lore lateris sive Hemicrania nunc remissiore nunc intensiore existente: Affecto lateri minore cum incommoditate quam sano incubuit: Appetitus valdè imminutus fuit: sine tamen febris vel siti quadam molestâ. Adcuratius verò locum dolentem examinantes, intumescenciam non leyem retrò aurem dextram invenimus, quam licet primo tactu duram ac renitentem deprehenderemus, nihilominus sanie subtilem latentem continere satis animadvertimus, ichoremque ex aure jugiter profluentem inde
 Velut

De Fistulâ Offis squamosi, Abscessum Auris &c. 23

velut ex fonte suo, scaturire conjecturavimus. Inito postmodum consilio, Abscessum retrò aures rumpendum esse conclusimus, eaque propter intus statim *Laxans ex Infus. fol. sen. atque Rhabarb.* propinatum, atque postea *decoctum traumaticum ex Lignis & Herb. Vinc. pervinc. Pyrol. Alchimill. Beton. Ulmar. Scabios. Sanicul. Anserin. Seminib. Hyper. Aquileg. Fœnicul.* ordinatum fuit, de quo Æger m. ac v. Cyathum plenum hauriret, si possibile, calidum. Externè verò tumorem retrò Aures emollire, suppurare atque aperire conati sumus, primâ nocte imponendo *Gummi ammoniacum aceto solutum*, formâ Emplastri crassioris alutæ inducti. A quo postridie statim vidimus tumorem nonnihil fuisse auctum; cumque simul appareret mollis, adeoque sic puris intus latentis indicia præberet, lanceolâ, à Chirurgo profundè satis adactâ, fuit apertus, bonamque costæ sufficienter materiæ quantitatem exhibuit. Ligatum vulnus more solito cum carptis linteis stegnotico pulvere, ad impediendam hæmorrhagiam, respersis, superimposito *Emplastro Diapalma*, atque *sacculo ex Discutientibus & Traumaticis adornato*, vinoque incotto, ad præcavendam inflammationem. Subsequente nocte Æger quàm optimè dormivit, ac postridie retulit, sibi dolores insigniter lenitos esse. Tumor valdè minutus apparuit, ac parum faniei pro tempore reddidit. Immisso autem in ulcus stylo, illud sinuosum deprehendimus, cumque introductum ulterius stylum ad cranium usque penetrare, ejusque superficiem asperam offendere deprehenderemus, protinus eò loci caviem quandam contraxisse credidimus, simul ac vulnus ampliandum magis statuimus, quod

quod cum novâ Chirurgus incisione postero mane effectui daret, iterataque negotium operatione prosequeretur, cranium tandem detexit, sed propter obortam Hæmorrhagiam nihil tum conspici poterat: quamobrem novum hocce vulnus statim eâ, quâ prius, ratione tractatum & deligatum fuit, vicinis tamen etiam partibus *Oleo rosaceo* atque *Chamæmelino calefacto* inunctis. Sequenti die cum sedata esset Hæmorrhagia, cranium immisso iterum stylo, exploravimus, ac prope futuram squamosam in foramen quoddam incidimus, utramque cranii tabulam perterebrans, per quod stylus cautè transmissus, aliquo usque inter Meningem duram & cranium absque Ægri dolore versus cerebellum protrudi poterat, quemadmodum in Figuris apposis Litter. B. conspici licet. Cum autem primâ hâc vice stylus paulatim extraheretur, notabilis ipsum quantitas ferijusdam flavescens secuta est, quod tamen hinc copiosius adhuc emanabat, Ægro in strophium exhibitum cum nisu sufflante. Quo quidem sic observato interrogatus est Æger, num aliquando ictum in istam capitis regionem qualicumque ratione acceperit; sed negavit, se tale quid intra proximè elapsos quinque vel sex annos passum esse. Quamobrem in hanc tandem conjecturam devenimus, Hydatidem fortè aliquam in crassâ Meninge enatam, vel Lymphaticum quoddam vas crassiusculo sero nonnihil infarctum & expansum, sternutationis fortiore nisu ruptum esse atque tantillam quantitatem ferijalsioris inter cranium & Meningem effudisse, quod cum non suffecerit ad Apoplexiam quandam, pressione forti baseos cerebri ac principii nervosi, excitandam,

fatis

fatis tamen erat ad Hemicraniam, atque imbecillitatem quandam artuum dextri lateris inducendam; sæpe enim de hoc conquestus est, quod in dextris artubus longè minus roboris, quam in sinistris obtineat. Sed insimul opinabamur, extravasatum illud serum acrimoniâ suâ teneriorem cranii substantiam in loco futuræ squamosæ inductâ carie perfodisse, sicq; facto foramine ulterius per exteriores partes molliores perrumpendo Abscessum illum pone aurem, sinuosumque ulcus progenuisse. Ad hoc verò ulcus probè detergendum, osseamque cranii substantiam ab ulteriore carie præcavendam, Spiritus Vini dephlegmatus tepidè sub qualibet deligatione inspersus, indeque iterum ab ægro aërem inspiratum in strophium efflante, excussus fuit. Vulnus autem sive ulcus dein filis linæis carptis, *Spiritui Vini, Essentiæque Myrrhæ* intinctis replebamus, vicinias *Oleis* supra dictis illinebamus, *Emplastrum de Betonica* imponebamus, tandemque omnia sacco superius quoque descripto cephalico traumatico, in vino albo decocto & expresso tegebamus. Cui sanandi methodo, cum per plures dies, mane atque vesperi insisteremus, tumor paulatim omnis, dolorque simul evanuit ac cessavit, sanies ex aure nulla amplius promanabat; appetitus, somnusque naturalis redibant, omniaque benè satis cedebant. Accidit interea aliquando, ut, dum Chirurgus more consueto, sub deligatione *Spiritum Vini* ulceri inspergere conabatur, nil prorsus ex siphone proflueret; nesciens, quid causæ subesset, pistillum Siphonis fortiùs adigit, unde confertim, & impetuose expulsus Spiritus undique diffundebatur ac penetrabat, Ægrum quasi atto-

nitum subito reddens, vel ita saltem perterritum, ut arrepto confestim strophio totam comprimeret antrorsum nutantem faciem. Sed territus magis Chirurgus, qui metuebat, ne qua fortè Spiritus per ipsum cranium, Meningesque fortè erosas perruperit, Apoplexiam promptè suscitaturus. Æger autem brevi caput rursus erigens conquerebatur, inspersum Vini Spiritum in Palatum & Nares usque penetrasse; cujus veritatem vel ipse Spiritus per Nares in strophium penetrans, & odore se prodens, arguebat. Unde colligere necesse fuit, sanie ulceris adhuc latentis cuniculos egisse, & ad meatum auris usque penetrasse. Ea nocte Æger à fortiore insperione dolorem quendam sensit, qui tamen paulatim rursus cessabat. Paucis hinc elapsis diebus, varia cariosi cranii frustula unâ cum pure benè cocto, seroque flavescente prodibant; cumque ab eo tempore notaremus, ulceris interanea paulatim carne obduci, minoremque indies quantitatem saniei profundere; loco *Spiritus Vini & Essentia Myrrhæ, Decoctum plantarum traumaticarum cum Tinctura composit. Myrrh. Aloes, Croci, Hyperic. Pyrolæ &c.* postea inspersum sicque tandem spatio quatuor hebdomadarum totum ulcus perfectè sanatum, ac cicatrice obductum fuit. Ab isto tempore Æger in hunc usque diem perfectâ sanitate fruitur, recuperato etiam in artubus dextris robore integro.

Fig. VIII. & IX.

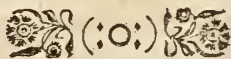

Fig. VIII.

pag. 26.

A. Foramen
ampliatum
ulceris fistu-
losi.

B. Stylus per Si-
num fistule
usq; ad os squa-
mosum penetrans.

Fig. IX.

B. Foramen suturæ squamosæ per quod
Stylus iniret digiti
longitudine inter
Cranium et duram
matrem penetra-
bat.

C. Foramen Cranii
pro introitu
vasorum.
D. Stylus.

OBSERVATIO XI.

Dn. D. THEODORI ZWINGERI.

De Febri maligna continua feliciter curata.

VIR Senatoriæ dignitatis annor. 46. Mens. Decemb. 1687. cum nuptiali cuidam interesset convivio, dolorem percepit capitis, cum appetitu dejecto, & aliquali nausæâ, ut ante tempus domum remeare cogeretur: tussire hinc quoque incepit, nec nisi catarrho hæc attribuens symptomata; cum verò tridui spatio eadem non remitterent, tandem D. 14. Decemb. Venæsectionem admisit, meque arcessivit. Accedens sanguinem vidi pituitâ viscidâ albâ obductum: pulsus Ægri febrilis exitit, urina turbida, dolor capitis, atque tussis urgebant; sitis erat mediocris, virium languor notabilis, cum anxietate quâdam præcordiorum. Hinc judicans Febrim adesse malignam, hoc tempore nonnihil grassantem, præscripsi *Julepum ex Aqu. card. bened. Fumar. Syrup. Citr. Spirit. Salis dulc. & Bezoard. mineral.* Pro potu ordinario autem concessi *Decoct. C. C. ras. cum Radic. Acetos. & Hord.* Jusculorum optimorum frequentem usum imperavi, atque diætam convenientem institui. Nox subsequuta mediocris, cum aliquali somno.

D. 15 Decemb. Mane exhibui vomitorium ex *Salis Vitrioli gran. XXIV. & Antimon. diaph. gran. VI.* ex quo vomuit quater, & pluries per alvum mucosa deiecit. Dolor capitis erat mitior, non sitiebat, frigeabant manus, pulsus febrilis, urina adhuc turbata, sedimentum tandem albicans mucosum deponens. Præscripsi *Emulsionem ex Semine Melon. Cu-*

*cum. Card. bened. Aquileg. Nucleis amygd. dulc. cum Aqu. Succif. Fumar. Endiv. & C. C. phil. preparat. noctu horâ somni capiendâ. Verùm hâc non obstante nox fuit inquieta, cum somno interrupto; & postridie nec appetebat, nec sitiebat, cephalalgia remisit; febris tamen continuat, cum urinâ tinctâ, ac turbatâ; linguaque crustâ albâ obducta apparet. Hinc ergo ad sanguinis massam in pristinum statum reducendam, acidum febrile infringendum, absorbendum, vel etiam per urinam, aut glandulas subcutaneas expellendum unicè diaphoretico-cardiaca in usum trahenda ratus, præscripsi seqq. ℞. *Aqu. Borrâg. Card. bened. scabios. ana ʒj. Syrup. acetos. citr. ʒvj. Spirit. C. C. vol. Spirit. Sal. armon. urinos. ana ʒß. Bezoard. min. gran. V. Misc. d. ad Vitr.* Sumpsit die hâc 16. Dec. mane intra horæ spacium, indeque sudavit, & manifestum levamen persensit. Sub vesperam idem remedium fuit repetitum, cumque rursus ex eo sudasset, nox subsequens magis quieta evasit.*

D. 17 Decemb. Etsi pulsus minùs frequens esset, de reliquis tamen adhuc conquerebatur symptomatibus, in primis autem de Linguae siccitate & glutinositate; ut necesse esset eandem probè abradere, atque eluere, quod per Chirurghum fuit præstitum, postquam Æger cum *Aceto & Aqua*, cui *Salvia* atque *Brunella* incoquebantur, crustam linguæ gargarifando emollivisset. Interea pergendum esse duxi in usu diaphoreticorum, eaque propter seqq. pulveres ordinavi: ℞. *Pulveris Pannon. rubr. ʒiß. Antimon. diaph. ʒß. Bezoard. min. ʒj. M. F. pulvis subt. in 6. dos. equ. ad ch.* quarum una mane atque vesperi semper cum haustu *Aqu. Card. bened. & Ullmarie* capiebatur

& sudor inde expectabatur, qui cum hâc die benè succederet, nox quoque tranquilla secuta est. Interea simul Mixturam præscripsi Cardiaco-diaphoreticam per cochlearia sumendam frequenter, unde corpus in aliquali madore detineri posset: *R. Aqu. Borrâg. Flor. acac. Fumar. ana ℥j. Syrup. rub. id. ʒvj. Syrup. acetos. citr. ʒβ. Confect. Alk. inc. ʒij. Ebor. præp. Matr. perl. præp. ana ʒj. Bez. min. ʒβ. Sacch. ros. tab. ʒj. M. ad Vitr.*

D. 18. Decemb. Pulsus fuit parvus, non admodum frequens, urina clara, tinctâ, sine sedimento, lingua alba, quæ tamen absterfa rursus fuit. Perrexit in præscriptorum usu & semel tantum mane sudavit. Noctu propinata emulsio ut supra. D. 19. appetitus adhuc prostratus, citra sitim, de nullo amplius dolore, de nullâ præcordiorum anxietate conqueritur. Absolvit hodie usum pulverum præscriptorum, Mixtura autem fuit reiterata, simul ac de *Spirit. C. C. volatil. puriore ʒj.* fuit additus, præprimis cum de insigni virium languore conquereretur. Nox sequuta est satis quieta, cum somno, Alvus quotidie laxa.

D. 20. Decemb. Pulsus apparuit fortior ac melior; urina clara, cum sedimento aliquali vel enæo-remate potius; sitis nulla; appetitus tamen nondum rediit, Hinc seqq. pulveres præscripsi: *R. Antimon diaph. Ebor. præp. C. C. philos. præp. Bezoard. min. ana ʒj. Radic. aron. pulv. ʒβ. M. F. pulv. subt. in 4. dos. ad Cb. mane ac vesperi capiatur dosis cum haustu Aqu. Ulmar. & Card. bened.* In usu dein Mixturæ simul quoque pergatur: D. 21. Decemb. postnoctem tranquillè iterum peractam, hesternosque sudores,

urina hodie turbata iterum comparuit, alvusque adstricta, sed in aliis non pejus habet: quare & hodie pulveres capiebat, mixturam sumebat, & post admissum simul cum fructu clysterem emollientem, sudabat; tandemque noctem satis quietè & feliciter transigebat.

D. 22. Decemb. Pulsus fermè naturalis, urina coctionis signa dabat; appetitu tantillum redeunte, sequentes hinc pulveres adhuc præscripsi: ꝛ. *Antim. diaph. pulv. stomach. Birckm. ana ʒʒ. Ebor. præpar. ʒj. Pulv. Card. bened. ʒʒ. M. F. pulv. subtil. in 3. dos equ. ad Qb. quarum una singulis octo. horis cum Aquâ plantag vel Nasturt. capiatur.* D. 23. Decemb. Mane post noctem tranquillam, sumptumque pulverem, sudor obrepit satis largus, à quo benè habuit: Pulsus & urina naturales; Appetitus melior, sumpsit resitantem tertium pulverem. D. 24. Decemb. mane spontaneus iterum sudor, post noctem quietam, accessit, sed ex eo haud pejus habet, quin cum appetitu simul tantillum vires redeunt, Nihil ordinavi, sed reliquum curationis Naturæ permisi, & probè institutæ culinæ. Attamen ad reliquias febris expellendas D. 28. Decemb. cum vires sufficienter rediisse deprehenderem, sequentem potionem laxantem ordinavi: ꝛ. *Syrup. de Cich. cum Rhab. ʒiʒ. Syrup. flor. persic. ʒj. Aquaborryag. ʒiʒ. Aqu. cinam. bugloß. ʒiʒ. M. F. potiod. ad Vitr. & sumatur pro dosi; ex quâ octies sine torminibus purgatus est, & commodè se habuit; ut appetitu perfectè restituito vini simul, sed moderatum in principio usum suaserim, atque ita pio cum voto valedixerim.*

Post plures inde elapsos dies Æger denuo conquerebatur, se singulis noctibus, circa diluculum inprimis matutinum sudore dffluere, & inde delasari: quod cum Massæ sanguineæ, ob præcedentem febrim, sulphureis particulis orbatæ, & aquosiori redditæ multum adscriberem, sequens Electuarium confortans usurpandum suasi: *R. Conseru. Fumar. Borrage ana ʒj. Ebor. ppt. Corall. rubr. ppt. santal. citr. ana ʒʒ. specier. diarrhod. Abbat. Lapid. prunell. ana ʒj. Margarit. orient. præp. ʒʒ. Syrup. de Fumar. q. s. F. Mixtura ad formam Opiatæ d. ad Fictile:* de qua singulis quadrihoriis magnitudo nucistæ fumatur. Ex usu verò hujus Mixturæ à sudoribus nocturnis liberatus perfectè convaluit.

OBSERVATIO XII.

Dn. D. THEODORI ZWINGERI.

De Ischuriâ per plures dies durante.

Mense Majo Ann. 1689. Centurio quidam, stature egregiæ, habitus obelioris, acidis usque delectatus cibus, jamque ab itinere quodam redux, post vomitum & dolorem in latere dextro infra Renes incidit in Ischuriam, adeo ut ne guttulam quidem per quatrimum excerneret; quamvis *Clysteribus* atque *semicupiis* emollientibus; nec non *Oleo Amygd. dulc. cum Syrup. de Alth. Fernel. & Spermat. cet.* usus fuisset (ad dilatandas vias, Renaliumque Glandularum obstructions referandas) ac binâ quoque vice sibi Venam, in brachio nimirum & pede incidi curasset. Sumpsit dein aliquoties *Julepum ex Aqu. petrosel. Ononid. Syrup. viol. cum Spirit. Terebinth. & Bacc. juni-*

juniper. Sumpsit pulveres ex *Ocul. Cancr. Lapid. prunell. virga aur. Milleped. præp. & Tartaro crud.* sed frustra. Tandem post hæc omnia *Cancerum contusum* probè cum *cyatho vini rubri non crassi nec austeri, sed tenuioris & generosi* nonnihil maceratum & expressum propinabam, ac noctu *Julepum* cum ʒj . *Lapid. prunell. Aqu. Malv. Ononid. ac Syrup. citr.* præscripsi. A quibus remediis post mediam noctem mingere incepit, & quatuor matulas implevit urinæ crudæ, parum tinctæ, cum paucis arenulis, catheter in principio quarti diei vesicæ intrusus nil profuit, cum vesica adhuc vacua prorsus existeret.

(*Basileâ Noribergam Mense Januario*
1697. missæ.)

OBSERVATIO XIII.

DN. D. CAROLI LANGII.

De Anatome virginis Hydrope defunctæ.

Virgo sex annorum Illustr. Dn. Laurentii Pfyfferi filia, habitus cachectici, sæpius in facie, pedibus & imo ventre intumescebat, quæ quidem intumescentiæ remediis appropriatis non difficiliter cedebant ac brevi datâ minimâ occasione iterum revertebantur; manifestum argumentum, quod diureticis solis Hydrops curari nequeat, nisi causa extravasationis lymphæ primaria simul tollatur, quæ est gravis partium internarum ab humoribus viscidis obstructio, & ab hac proveniens copiosa vasorum lymphaticorum ruptio & apertio. Tandem invadenti tumori accedebat scabies occupans potissimum crura & brachia, è quibus serum aliquod acre diffuebat.

Malum

Malum sane Hydropicorum omen est, si in cruribus à lymphâ acriori ulcera exoriantur, etenim non solum indicant magnam lymphæ quantitatem extravasatam, sed quoque sal in eâ contentum ob longiorem stagnationem jamjam fundi reliquisque principiis ita prædominari, ut intensissimum acorem ipsi sero inducat, quo periculosius interna viscera lædi, plura vasa lymphatica corrødi & consequenter ipsum morbum ad ægri interitum usque augere necesse sit, unde in curatione Hydropis omni studio edulcorationi humorum invigilandum, si morbi accretionem quantum possibile sit, impedire cupiamus. Vocatur Medicus Nobilissimæ familiæ Ordinarius, ut virgini iterum hoc gravi malo tentatæ succurrat, qui præscribebat ei laxans ex Resina Jalappæ, Mercur. dulci addito grano diagridii, quo suavissimè fuit purgata. An hoc in casu abisq̃ue similibus salutare sit exhibere diagridium, vehementer dubito tam ob teneram patientis naturam, quam ob intensam humorum acrimoniam, cuncti enim practici scammoneam omniaq̃ue ex ea parata mordacis & acerrimæ accusant naturæ, quamobrem tantæ extant correctiones, quæ utrum vim omnem obtundant, acutioribus judicandum relinquo. Sequenti die augebatur tumor ita, ut totum corpus inficeret, ad quem debellandum reiteratum fuit catharticum & præscripta juscula diuretica, in quibus potissimum decoctæ erant Radices Petroselini, his promittebat medicus se restitutum ægrotam, sed præter omnium expectationem filia, prius tamen, sed paucis temporis spatio dolorificâ thoracis contractione & vehementi respirandi difficultate correpta, noctu expira-

vit. Indicibile est, quam perniciosum sit Hydrope decumbentibus, lymphâ crassiore glandulas & vasa lymphatica obstruente nondum attenuatâ, diuretica propinare, nam magnam feri partem à reliqua sanguinis massâ præcipitant, quod copiosè vasa lymphatica subit, & cum suum liberum exitum non inveniat ob continuum affluxum, tandem ea ita distendit, ut necessario sequatur major humorum extravasatio, qua consequente aqua inter cutem adaugeri debet. Hæc subitanea mors omnes consanguineos ipsosque parentes in summam trahebat admirationem, præcipuè vero cum à medico ordinario nulla posset adduci causa tam citati interitus, ad quam investigandam instituta fuit decimo die proximè elapsi mensis Julii Anatomica cadaveris dissectio, eo quoque fine, ut frater defunctæ eodem morbo vexatus, feliciter opportunis remediis pristinæ sanitati restitui posset, quem meæ curæ commissum integrè liberavi, ita ut optimè nunc fruatur valetudine, ut inferius indigitabo. Huic Anatomia & ego præsens eram sequentiaque notatu digna & ad cognitionem hujus morbi apprime inservientia, observavi.

Integra corporis superficies fœda quadam scabie infecta erat, in cruribus autem & brachiis hærebant frequentes pustulæ, subflavescentes, è quibus disruptis serum acre emanabat, artus omnes inflati, nec minus ipsum abdomen, thorax faciesque tumore pallido, tactui cedente adtollebantur. Considerata extima corporis constitutione, aperto infimo ventre ad interiora progrediebamur, ut viscerum in hac cavitate sitorum labes, à quibus potis-

potissimum hydrops dependet, scrutaremur. Quoad integumenta communia nil non naturale vidimus, præter jam indicatam pforam & consistentiam pinguedinis fluidiorem, ordinarium in similibus morbis defectum, ob extravasatum & cum ea undique confusum serum. Primum nobis obviam fuit incredibilis lymphæ quantitas, quæ totam abdominis cavitatem implebat, saporis erat subdulcis, consistentiæ propria viscidioris, diaphana, nullum spirabat odorem, igni admota incrassescibat, frustula tamen in Gelatinam conversa nondum apparebant. Omentum nulla prorsus ditatum pinguedine ad putredinem vergebat tuberculis duriusculis subflavescentibus hinc inde refertum. Quod non parum confirmat opinionem Clariss. Dolæi satis rationabilem, de parte affecta hydropis, quam exponit in sua Encyclopæd. Med. dogmat. lib. 3. cap. 9. §. 2. In ventriculo offendebamus cibos pridie assumptos, à fermento stomachali eo usque illæsos, intestina à statu naturali non recedebant; Pancreas Asellii majorque glandularum in mesenterio sitorum pars scirrhusa, dura & coloris flavi existebat, nec aliter se habebat verum Pancreas, etenim ob stagnantes passim in suis ductibus visciditates tubulosque fortiter extensos, in magnum tumorem elevatum, duritiem quasi lapideam contraxit. Hæc sunt præcipua Hydropis fundamenta, quæ lympham debito cursu privant, tensiones vasorum, ruptiones & feri extravasationes causant naturam fermentis ad exaltationem Chyli sanguinisque necessariis privant, in quorum defectu præter summam humorum intemperiem nil expectandum est. Renes colorem naturali remissiorem

obtinuerant & fere nulla pinguedine obducti, hepar, lien, uterus una cum vesica nec minimum patiebantur defectum.

Thorax tantam lymphæ copiam continebat, ut a certa pleura vi quadam exiliret, quantitate duas mensuras superabat, subviridis erat, coloris & acoris penetrantissimi ita ut instrumenta in ea madefacta subito rubiginem contraherent. Hunc aquarum acervum causam tam citatæ mortis esse suspicor, nam omnem thoracis cavitatem arctissimè occupabat, ut nullum amplius superesset spatium diaphragmati dilatando ad attollendos pulmones aëremque contentum, qui in vesiculis longiorem quam par est, moram trahens, eas ita extendit ut ob compressas arterias nullus imposterum permetteretur sanguini aditus ad pulmones, circulatioque necessario inhiberetur sine qua impossibile est vitam diutius protrahere. Hæc mea opinio confirmatur prædicta dolorifica thoracis contractione & præcedenti laboriosa respirandi difficultate, nam cum muscoli abdominis sese contraherent ad elevandum diaphragma, ob obstaculum motus diaphragmatis invincibile, deprefferant violenter costas & consequenter dolorificè thoracem contorsere. Ob vapidam sanguinis crasin, quo debite infiare nequeunt, fibre cordis erant laxissimæ, præsertim verò illæ quæ dextrum cordis thalamum constituunt, quia omnium longissimæ, in cavitate utriusque sinus nec gutta sanguinis reperta est, defectu circularis sanguinis motus aliquo temporis spatio ante mortem: Pulmones, colorem præ se ferebant naturalem, aliquibus in locis apparebant maculæ rubræ, ubi scilicet guttæ residui sanguinis coagulatæ hærebant. Fratrem eodem

mor-

morbo correptum, Deo favente, sequentibus curavi: primo ei exhibui vinum medicatum ex blande aperientibus, incidentibus viscidosque humores evacuantibus compositum, deinde præscripsi decoctum sudoriferum edulcorans & urinam movens, de quo quotidie mane haustum assumpsit & tertio quolibet die sudavit, inter hujus usum continuo assumpsit confortantia viresque conservantia, semel in septimana eum purgavi infuso earundem virium cum vino medicato, quibus integre restitutus est. Morbus hic frequenter in nostris Regionibus grassatur & potissimum infantes corripit, cujus causam datâ occasione pluribus exponam.

*(Lucernâ Helvetiorum, Basileam, & hinc ab
Exc. Dn. D. Theod. Zuvingero, Mense Januario 1697. Noribergam missa.)*

OBSE RVATIO XIV.

Dn. D. ERNESTI SIGISMUNDI GRASSII,
De Vesicatoriorum Efficacia.

Inter quamplurima, quæ in Praxi contingere, vesicantium prosperè adhibitorum exempla, eminerè videntur sequentia. Anno 1683. 28. Aug. Puerperam dignitate primariam hujus civitatis, 14. à partu diebus, Paroxysmus subitò invadebat epilepticus, ad 17. usque mensis sequentis diem, septimâ vice recurrens. Facies Paroxysmo incipiente rubore notabili suffundebatur, imo & collum & brachia, quo usque nuda conspiciebantur, rubescebant. Extra tales insultus sincipitis varias partes dolores infesta-

bant acerbissimi & continui. Tollendis hisce malis imparia erant omni studio adhibita remedia tam interna quam externa, interque ea sectio Saphænarum, hirudines fronti affixæ, ipsaque nuchæ applicata vesicatoria. Quin imò dolorum vehementia delirium primò mitius, tandem verò plenariam mentis emotionem furibundam pariebat. Idcirco aliis vel nihil proficientibus vel amplius non admissis inter medios furores ægræ nescienti duo vesicatoria majora supra malleolos pedum interiores per 10. horas fuere applicata, eò quidem cum successu, ut paucis post admotionem horis adeoque ante vesicarum adhuc exortum quietior, sequenti verò die, primò post tot vigilias obveniente somnò, à delirio sensim libera fieret, sibi reddita omnium præteritorum immemor, sicque brevi integram sanitatem recuperaret.

Vir Illustris ac Generosissimus quinquagenario haud multum major & per annos 20. posteriores arthriticus, tandem in cephalæam incidebat gravissimam, quam si in tali subjecto arthriticam cognominaveris, fortè non errabis, præsertim cum & durante capitis dolore arthritici paroxysmi primordia gliscerent. Atrocitas effectus atque symptomatum concomitantium Nobilissimum Ægrotum in statum redigebant moribundo similem. Nimirum 16. 17. & 18. Martii 1686. cum pulsu languidissimo loquela deficiebat, atque interrogata rarissimè & vix amplius intelligebat, urina involuntariè profluebat sicut & alvinæ feces, corpore præter brachium dextrum plane immobili existente, & spiritu quoque, quem ore hiantè ducebat, tandem sæpius intercepto. In-

pri-

primis verò 18. Mart. omnia ad interitum vergebāt quem adstantium corona tanquam certissimum lacrymis jam urgebat acerbis nec immeritò; sensus enim omnes & motus etiam prius adhuc sponte mobilis brachii dextri erant aboliti, neque inclamationes in aures fortissimas audiebat æger, provoluto in latus sinistrum corpore prius semper resupino, ex ore profuebat amurca nigrescens, & dejectio alvi clystere sollicitata, haud multum absimilis erat, acidissimi præterea foetoris. Mihi tamen tantillum spei repullulabat ex sudore blando universali cum corporis totius incalescentiâ oboriente, qui postea usque ad 20. Mart. constanter continuavit. Hinc quamvis jam antequam res ad has angustias devenirent 4. vesicatoria ad nucham & tibias adhibita periculum avertere nequivissent, tamen ad eandem denudò confugere anchoram non dubitavi & dictâ die 18. Mart. post hor. xi. antemerid. etsi omnium oculis res penitus conclamata videbatur, ad 4. pedum malleolos 4. vesicatoria latiora unâ vice applicare jussi, ad quorum effectum obtinendum usque ad crastinum mane adeoque triplo majori, quam alias fieri solet, tempore expectandum erat, 19. Mart. mane ex vesicis tum demum apertis ichor flavus largiter emanabat, cujus effectum auspiciatum sensus & motus ut & loquelæ, quam versus meridiem hujus diei recuperare incipiebat, tam parvò 4. vel 5. horarum intervallò restitutio abundè testabatur. Delirium succedebat per plures dies cum siti valdè intensâ, & tandem mense sequenti sanitatis redintegratio, licet sat brevis. Ea namque diutius gaudere, Recidiva proximo mense Majo superveniens lethalis haud permittebat,

occasionem subministrante casu ab equo gravissimo. Laudibus tamen vesicantium hætenus recensitis tenebras forte non offundet, quod repetitus eorum variis in locis usus hac vice non amplius suffecerit; vel enim plane non operabantur, vel ægerrimè & multo labore excitatæ vesicæ mox iterum exarescebant, succedente notabili partis excoriatæ intumescentiâ. Ubi imprimis relatu dignum, quod in pedis dextri malleolo externo vesica tandem obtenta instar ovi subventanei inanis & nullo plane humore stillans fuerit inventa, id quod conclusionem ex aliis id genus casibus jam formatam magis confirmabat: Vesicatoria nempe eo difficilius effectum sortiri, quo magis humores ad coagulationem tendunt, unde & actio earum frustrata in malignis semper mali ominis habenda.

(*Jauerâ Augustam. Viud. Mense Januar.
Anno 1697. missa.*)

OBSERVATIO XV.

Dn. D. JOHANNES de MURALTO.

De quibusdam lapidibus figuratis Helvetiæ.

Exhibeo hic icones lapidum præcipuorum figuratorum in Helvetiæ montibus reperorum, & à celeberrimo Wagnero p. m. primum memoratorum. Quod ad Ammonis cornua attinet, Athanasius Kircherus causam figuræ hujus lapidis attribuit vi actinobolicæ, i. e. radiorum jaculatrici, quæ reperitur in salinis corporibus, quæ in eo consistat, quod Spiritus in salis corpore abditus appetitu quodam

dam naturali ex centro prodiens in circumferentia protrusione sua paulatim in radios quosdam ea dispescat. Armatura, quæ nonnunquam cornibus Ammonis adhæret, & quandoque aurum, plumbum ac ferrum mentitur, nihil aliud est, quàm marcasita & immaturum metallum, id quod manifestum mihi erat in magno & perpulchro anguino ovo Plinii, seu Echinite in monte Glaronensi nuper reperto; cortex ejus exterior admodum lucens, lapis specularis erat, & tersissimo vitro argentei coloris politura haud cedebat, sub cujus cortice durior silex subcœruleus latitabat; Firmiter crediderim ego in montibus his varii generis, i. e. diversis salibus conspersa luta, & minerales fluores, uti lapides metallares nos docent, reconditos esse, qui modulum agnoscant vel internum vel externum sine quo materia coagulabilis incertis legibus in terræ ductibus fusam nullam exactam producet figuram, sed erit summa tunc irregularitas, sed præsentem hoc modulo accommodabit se ad datam formam, tempore languescentes partes obstantem, vel duritiem materiam cogentem. Modulus talis externus est tum ambiens aër vi elastica singula premens cum moderato quodam calore, vel fat quoddam minerale solutum foris glebam tangens. Internus verò, spiritus salis & sulfuris seu archæus vel materia subtilis est, massulæ primitivæ conclusus, qui fermentatur, & post rudimenta sensim sine sensu applicatione novæ materiæ augmentum capit, sese expandit, juxta dimensiones omnes ad integram usque perfectionem, propaginis verò incurius delitescit hic spiritus, toto quo irretitur, & repagulis vincitur, tempore; sed obsequente tempore per

mollitiem materiæ particulæ ejus extensibiles juxta se invicem juste collocantur per fermentationem, solutionem & coagulationem gradatim distinctam: Ubi notandum, alia corpora ratione principii prædominantis, legitimè & rectè operantis ad motum & figuram certam inclinare, & ita speciosiora, coloratiora, gratiora, & temperatiora esse, sicque perfectiores figuras describere: In quo autem in specie motus talium particularum consistat, & qua proportione cuilibet parti insit, dimittit nondum valui. Nam cum particulæ singulæ propriam habeant figuram, necesse est, ut coeuntes obnoxie reddantur conditionibus necessariis corporum figuratorum. Corpora autem ad determinandas superficies figuram possident lateribus & angulis conspicuam, quare exactissimè pingi non possunt nullo interjecto spatio nisi angulis & lateribus figura eorum conveniat, id quod regularibus corporibus tantum datum sit, naturâ reliqua tam accuratè coalescere nequeunt, quia interstitia quædam relinquunt, & sicuti diversas figuras, ita diversos quoque poros efficiunt. Ut verò, quid sibi modulus meus externus & internus velit, clarius declarem, hæc addere lubet: Aër cum corpora naturalia figuranda æqualiter undique præmat, seu externus modulus, necessariò materiæ mollitiem vel duritiem sequetur; molle magis præmetur, durum resistet magis, hinc sulci & protuberantiæ variæ orientur. Archæus seu modulus internus, Spiritus Sal: & Sulph massulæ primitivæ conclusus dum suscitatus ad operandum insurgit, virtutem suam jactulatricem (quæ singulis actionibus perfectionis tribui potest, & quam in crystallisationibus chymicis

vide.

videmus) exercebit quantum valet, secumque per ordinatos poros sibi agglutinata & adhærentia corpora vehet quæquaversum usq; dum dimensionem & perfectionem debitam nactus sit, non aliter ac punctum saliens in canum catulis primis ab imprægnatione diebus conspicitur radiis sanguineis in circumferentiam æqualiter missis sese extendere, vel nucleus aut semen plantæ terræ mandat incrementa sumere, postquam Spiritus vegetabilis intus latens expergefactus repagula operculorum solvit, radicem figere, caulem sistere, folia pandere, ramos fructumq; protrudere: ita regulis Antimon. suam stellam hinc vi jaculatrici acceptam refert. Non minus quam in operatione instaurantium medicamentorum vis quædam irradians è centro ventriculi per totam corporis humani peripheriam diffunditur: proicit aër ambiens innumeris rerum seminibus refertus intus latentia principia, particule igneæ sepultæ ad solem properant, aëreæ & æthereæ sub Lunam sedem affectant, aqueæ & terreæ quoque suum centrum petunt, motum sibi invicem communicando per appulsum regularem, è quo diversitas figurarum mensuranda est. Hac de causa dictæ figuræ sunt instar hieroglyphicarum notarum cum suis characteribus totam naturæ vim exprimentium, quæ Ægyptiis celebrabantur: nam si pyramides vel obeliscos consideremus, quos tempus edax rerum Romæ hucusque superstites reliquit, tales inveniemus: Sunt enim omnes quadrangulares & in acumen desinentes, & tot ignis flammæ aut radios denotant Solis, quem tanquam summum numen Ægyptiis quoque sub nomine Osiridis coluisse constat, cui etiam in-

telligentias, genios & animas Universi inhabitantes consignabant, quatuor eorum anguli tot mundi plagas respiciebant, & quatuor elementa significabant: ii patentium librorum instar erant, qui mysteria naturæ teætè quidem omnium oculis exponebant.

Fig. X. Continet Cornu Amonis Montis Randii XII. libras ponderans.

XI. Cornu Amonis ex pago Zägerfelden.

XII. Aliud ex eodem pago.

XIII. Cornu Amonis Randii, in superficie undulatum.

XIV. Cornu Amonis Montis Legerii, bifurcatis striis.

XV. . . . . Randii Montis odoriferum.

XVI. Cornu Amonis Verrucosum Randii Montis, ubi articulationes eleganter conspiciuntur.

XVII. Cornu Amonis striatum minus.

XVIII. Cornua Amonis plana minora.

XIX. Cochlitis Sessilis in se retortus instar buccinæ.

XX. Cornua Amonis minora striata & pertusa.

XXI. . . . . minora plana & pertusa.

XXII. Nautili lapidei Figura concava & convexa.

XXIII. Concha lapidea montana plana univalvis.

XXIV. Peetunculites.

XXV. Peetunculi montani striati contorti.

XXVI. Mytuli montani plani bivalves.

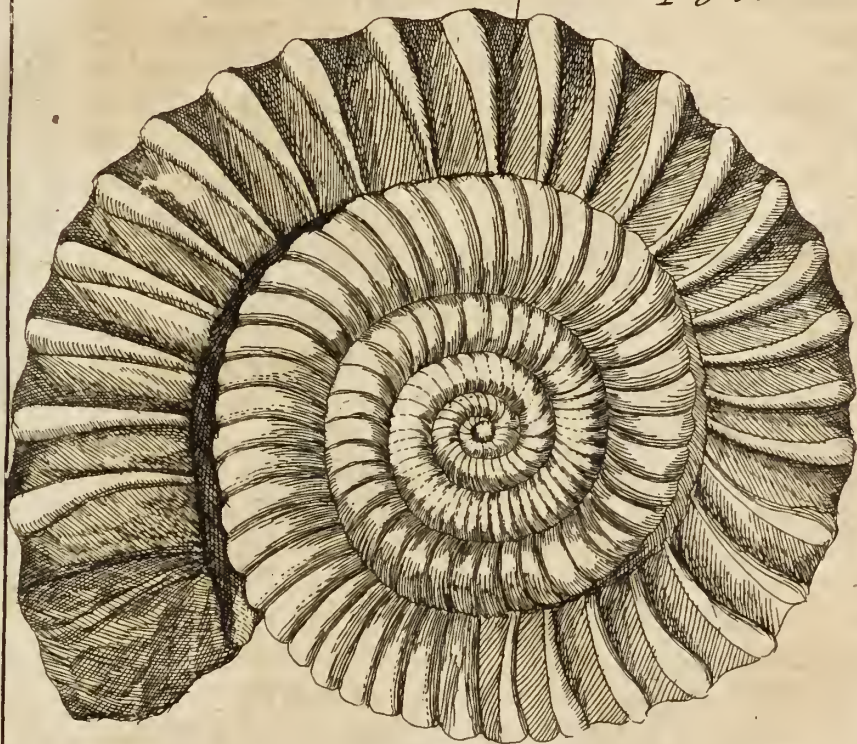
XXVII. Cochlea lapidea.

XXVIII. Conchites striatus bivalvis in matrice.

XXIX. Peetunculus bivalvis striatus.

XXX.

Fig. X.
pag. 44.

Fig. XI.

pag. 44.

Fig. XII.

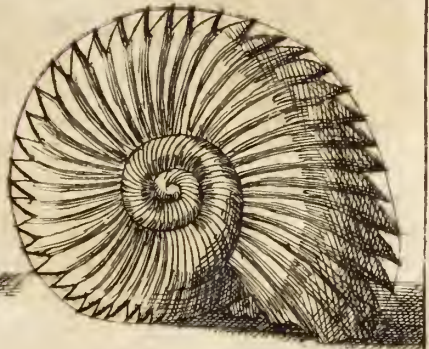
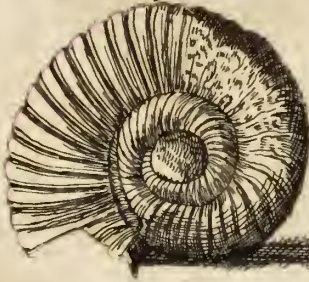
pag. 44.

Fig. XIII.

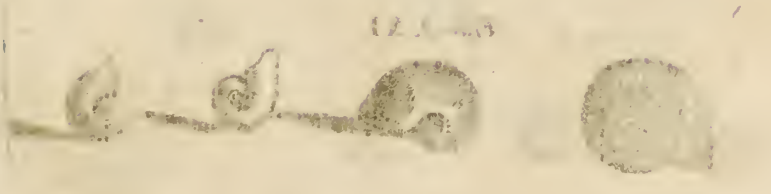
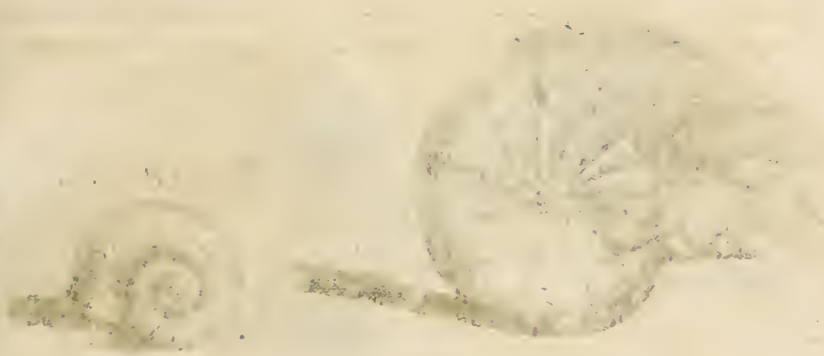
Fig. XV.

Fig. XIV.

Fig. XVI.

Fig. XVII.

Fig. XVIII.

Fig. XX.

Fig. XIX.

Fig. XXI.

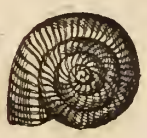

Fig. XXII.

Fig. XXIII.

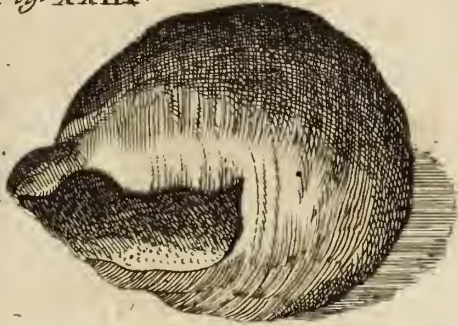

Fig. XXIV.

Fig. XXV.

Fig. XXV.

Fig. XXVI.

Fig. XXIX.

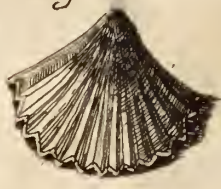

Fig. XXVIII

Fig. XXVI

Fig. XXXI.

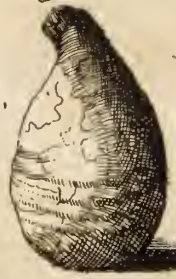

Fig. XXX.

Fig. XXXVI.

Fig. XXXVII

Fig. XXXII.

Fig. XXXIII.

Fig. XXXIV.

Fig. XXXV.

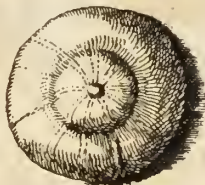
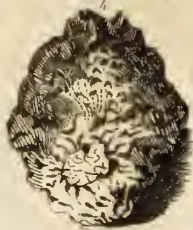

Fig. XLIII.

Fig. XXXVIII.

Fig. XXXIX.

Fig. XLII.

Fig. XLI.   *Fig. XL.*

- Fig. XXX. Concha striata bivalvis lapidea elegantissima.
XXXI. Conchitis montana plana bivalvis.
XXXII. Lapis lyncis cuspidatus.
XXXIII. - - - concavus.
XXXIV. Lapis Judaicus fructum Olivæ referens.
XXXV. Lapides Judaici Oblongi.
XXXVI. Pediculus lapidis Judaiei.
XXXVII. Lapidis Belemnetis interna facies.
XXXVIII. Lapis Ammonites.
XXXIX. Ombriæ pars convexa & concava.
XL. Amygdaloideus.
XLI. Lapis nucleum pini referens.
XLII. Lapides Caricoeidei.
XLIII. Ovum anguinum Plinii.

(*Tiguro Augustam Vindel. Mense Januario
Anno 1697. misse.*)

OBSERVATIO XVI.

Dn. D. RUDOLPHI JACOBI CAMERARII.

De Ufu radicis Symphyti in Ischiade.

Quod venerandus senex nuper in Dolore Ischiadico expertus laudavit remedium, observationum modò numerum augeat. Est autem nihil aliud, quam nota Symphyti sive consolidæ majoris radix, in formâ cataplasomatis parti dolenti applicata, de quâ etiam *Rajus* in historiâ plantarum: *Medicamentum hoc ad dolores podagricos & nonnun-*

quam etiam Ischiadicum leniendum valere iteratis experimentis attestantibus ab amico quodam certior factus sum. Circumstantiæ singulares ab ægro nostro recensitæ sunt sequentes: 1. radicem recentem cum urinâ propriâ in consistentiam pultis coctam, tantum non fervidam dolenti summo femori admotam, 2. deligatum femur & fasciatum, decubitumque super latus affectum per viginti quatuor horas inspectum, 3. cataplasma dein ut putresceret terrâ defossam fuisse. Factum id eo cum successu, ut vesiculæ plures pustulæque exiguæ fuerint excitatæ, cutisque tandem in latum quasi impetigine mordaci laboraverit, eò majore cum molestiâ, quòd frictione ipsi fuerit interdictum. Nec in hoc substitit cutanea fœditas, sed brevi scabies reliquum corpus occupavit, ægro jam doloris experte, & libère satis incedente. Duo sunt, quæ insuper notari possent, unum, quod recens adhuc fuerit malum, nec inveteratum, remediumque adeò in principio usurpatum, alterum, quòd æger flatibus aliàs valdè obnoxius, illos sub ferociâ doloris ex intimo partis dolentis incipere & prodire putaverit, aut potius se ita sentire ipse miratus fuerit. Contra pertinacem istum affectum communiter commendari legimus externa varia, quæ ex profundo evocare possint, inustiones, scarificationes, vesicatoria & similia. An itaque in radice istâ, quam mitem aliàs & mucilaginosam experimur, penetrans quædam acrimonia latet, ex quo capite raphanus rusticus in priore Eph. Germ. tomò juvisse legitur? An ab urinâ, ab actuali calore, à diuturno decubitu ista excoriatio & exulceratio? An defossæ radicis putrefactione plurimum fiducia

posuerat æger, sed eam exhiberunt alii. Notabilis autem scabiei ab exiguo spatio per reliquum corpus diffusio, sive ob infectionem à contactu partis scabiosæ, sive totius depurationem. Sanè quæ aliàs senibus non molesta modò sed & lethi frequenter prævincia esse solet scabies; huic viribus adhuc constanti præsentaneo auxilio fuit. Ita & nuper Melancholicum sanæ menti restitutum scabie foedatum fama tulit. &c.

OBSERVATIO XVII.

Dn. D. RUDOLPHI JACOBI CAMERARII.

De Adiantho aureo sponte in ruderibus enato.

IN ruderibus olim Londini post famosam deflagrationem *Rajus* magnam copiam Erysimi angustifolii succrevisse mirabundus narrat. Cùm nuperis annis eandem Vulcani vim experiretur Kirchemium, patriæ oppidum, à vicinâ Tecciorum Ducum vetustâ arce celebre, elegantioris etiam herbulæ insignis passim copia succrevit, Adiantum scilicet aureum præ aliis omnia latè in abundantia occupavit. Dubius hæret *Rajus* an istud Erysimum sponte, an ex feminibus diu in terra latentibus, an à maleferiato quodam de industriâ sparsis ortum fuerit? Magis probabilis videri posset Adianthi istius ortus spontaneus, cùm semine dubio, sive minutissimo & nudis oculis vix conspicuo, præditis plantis imperfectioribus ab eodem accenseatur, & insuper in mu-

ris, aggeribus antiquis, ædium tectis & tegulis similibusque complutis locis & asperginosis limbis ubique ferè oriri notetur. Verum quòd plura passim æquivocæ generationis malè credita exempla clarius reducuntur hodiè ad univocam, eò meliorem de reliquis etiam è præexistente semine deducendis spem concipimus. Facilis tamen hoc in casu esset recursus ad insensibiliter dispersa primæva germina, extraordinario caloris & humoris fotu excitata & evoluta; Nisi sortè muscos istiusmodi uti fungos non tam plantas è suo semine oriundas quàm recrementa potius & excrescentias plantarum quis dicere malit. &c.

(*Tubingâ Augustam Vind. d. 12. Januario
Anno 1697. missæ.*)

OBSERVATIO XVIII.

DR. D. PHILIPPI FRAUNDORFFERI.

De vomitu habituali Cati Domestici.

CAtum domesticum pinguem, magnum & elegantem tribus ab hinc annis alui, sed qui ultimo anno singulis ferè diebus semel vel etiam bis vomit, at propterea de pinguedine nihil amisit; hoc quia mihi mirum visum fuit, eum strangulatum sectioni subjeci, & ecce novam vomitûs causam: Nihil in hoc Cato à natura alienum reperi, quàm quòd sinister pulmonis lobus cum diaphragmate in anteriori parte firmiter unitus & concretus fuerit, unde vomitum istum per consensum ventriculi cum diaphragmate ortum fuisse manifestum est.

OB-

OBSERVATIO XIX.

Dn. D. PHILIPPI FRAUNDORFFERI.

De rubore & pustulis oculorum & medicamentorum Camphoratorum ad eas utilitate.

Puella elegans 5. annorum pustulis compluribus ac rubore oculorum non sine cœcitatibus periculo vexata, mihi curanda oblata est. Huic præter medicamenta purgantia, vesicantia, hirudines, cucuphas exsiccentes &c. etiam multa alia topica oculis applicanda præscripsi, sed sine fructu; tandem unguendum sequens quod

℞. Butyr. rec. sine Sale in aq.
Euphrag. aliquoties
loti ꝑ̄ß.
Tutix præp. ꝑ̄ß.
Camphoræ ʒj. M.

ordinavi, & palpebris non tantum illiniri, sed etiam cum petiolis applicari præcepi, & ecce intra paucos dies & rubor & pustulæ cum omnium admiratione disparuerunt, & ægra plus quam per medium annum optima sanitate est usa. Postea tamen propter errores, ut opinor, in diætâ commissos idem morbus denuò rediit, pustulis non tantum album sed & nigrum oculorum copiosè obsidentibus, ac toto ferè albo intenso rubore obducto, cum venulisturgidis & non sine dolore. Ego vocatus præmissis per 4. continuos dies laxativo Jalappato, idem Ung. repetii, & rursus quidem cum fructu ut supra, & ægra

Dec. III. Ann. V. & VI.

G

bene

10
bene habuit quasi per 9. menses; tandem una iterum
pustula in albo oculi est suborta eum aliquali rubore,
sed mox iterum methodo modò laudatâ sublata,
& jam ferè ab integro anno ægra nihil mali est passa.

(Bruna. 1697. Mense Januar. Norimberg. missa.)

OBSERVATIO XX.

Dn. D. JOHANNIS PETRI AL-
BRECHTI.

De Cyani virtute antihydrica.

GRatus ille Orator, qui rem paucissimis expedire
gallet verbis; grati libri, qui recisis iis, quæ
minùs ad rem pertinent, tribus, ut cum Plauto lo-
quar, bolis & summatim lectorem instruunt. Sic
Medici ipsi commendatiores habendi, qui, simpli-
cibus ubi locus est, compositorum farragine ægro-
tis minùs existunt molesti. Reperiri autem ex illis
talia, quæ masculè, quod non rarò frustra ab his
expectatur, præstant, ipsa loquitur experientia so-
loque cortice peruvianò & inventò non ita pridem
remediò antidysenterico, Ipecacuanha dicto, satis
probari potest. Meminisse saltem hâc vice placet
vulgaris illius Cyani cœruleis floribus æstivo tem-
pore inter segetes copiosissimè crescentis. In oculo-
rum rubedine, inflammatione, lippitudine, mor-
bo regio &c. egregia hanc plantam suppeditare me-
dicamina notum est iis, qui ejus unquam usi sunt
operâ. Vim diureticam in ea sapor amarus ac non-
nihil acris arguit: unde jam tum *Fridericus Hoffmannus*
Medicus quondam celeberrimus Commentar. in
Pharm.

Pharm. Schröd. lib. 4. Sect. I. p. m. 464. ejus Decoctum in hydrope incipiente propinatum aquas per diuresin eduxisse testatur. Eundem effectum nonnulli in confirmato jam hydrope & quidem anno 1694. Lüddecke *Hollberg* molitor in *Kribbenasv* & anno 1695. *Thomas Marck* rusticus pagi *Dujen* maximò suò commodò experti sunt, referente sic *Henricò Buteniò* dicti pagi *Dujen* ædituò, qui præteritâ æstate fasciculum cyani in manibus tenens, & propriæ infirmitatis ergo remedia ex me quærens interrogatus, quid cum Cyano ipsi esset negotii, hoc regerit responsi: *Domine Doctor*, hanc herbam aurò quòvis judico cariorem. Noti enim mihi sunt duo viri, qui hydrope ascite graviter decumbentes ob ingentem pedum, scroti & ipsius abdominis tumorem incedere, vel domesticis negotiis nequaquam amplius vacare poterant, imò quibus sub ingenti ventris aquâ tumidi mole vix respirare licitum erat. Hi solò hujus plantæ Decocto ad plures dies in notabili quantitate calidè assumpto difficillimi alias morbi indolem refractariam optimo successu edomuère, colluvie nimirum aquosâ hinc in tanta per vias urinarias subductâ copia, ut uterque jam ex ærumnis suis sublevatus integerrimâ fruatur sanitate. Hinc, annexebat, notabilem hujus herbæ quantitatem colligere soleo, ut, cum de hydrope & ipse metuam, illam, necessitate ejus exigente usum, semper habeam in promptu. Hisce quidem æditui verbis fidem habens, nomina tamen pagorum ipsorumque ruricoliarum, quos ope Cyani ab hydrope liberatos fuisse asseruerat, diligenter annotavi, ac datis occasionibus in rei veritatem sedulò inquirens ipsum ex animo & verè omnia retulisse comperi.

OBSERVATIO XXI.

Dn. D. JOHANNIS PETRI AL-
BRECHTI.

De Leucorrhœa atrocissima cum hæmorrhagia uteri alternatim affligente, deque Opio in insigni quantitate sine noxa sumto.

DECENNium fermè effluxit, cùm honesta hujus loci Matrona, Uxor Dn. H. C. D. annorum 46. temperamentique scorbutico-ferosi fluore albo non interpolato; sed continuo miserè premeretur singulis ferè diebus illuviem quandam tenuem per loca muliebria in notabili copia excernens. A multis jam huic malo subiecta annis parùm tamen sollicita fuerat de ejus occasione tollenda: jam vero, cum res manifesto in deterius inclinaret, post causam vulneratam remedia ex me & aliis anxie quærebat medicis. Primâ vice cum ipsi in hypocausto circumambulanti adesset, pavementum purgamentis albis undique conspurcatum non sine stupore vidi, quæ etiam, mirum sanè dictu! in mea præsentia ad aliquot partitis vicibus profuebant cochlearia. Præmissis talibus, quæ ab impuritatibus hacce sarcinâ ægrotam liberare, quæque aliquoties iterata (neque enim tale Augiæ stabulum tam facili negotio expurgatur) illam per cloacam corporis amovere possent, ad corroborantia, absorbentia, subadstringentia &c. transitus factus est, non neglectis externis suffumigiis contra uteri Rheumatismum longo aliàs usu comprobatis. Ast,

quot-

quotquot etiam convocati sunt Medici, contumacia scilicet morbi efficacissimorum medicaminum vim constanter eludente, operam & oleum in curatione mecum perdidere. Cunctis igitur ex voto parum succedentibus paulatim dicta uteri purgamenta majorem acquirentes acrimoniam dubio procul lacerando & rodendo partes genitales atrocissimum excitarunt dolorem, quem haud diu post horrenda excepit uteri hæmorrhagia, quâ durante ille mitior visus est, qui verò statim ac loco sanguinis alba iterum excernerentur menstrua, semper recrudit, miserèque miseram tamdiu affixit, donec novis quibusdam ab humore acerrimo corrosis & reseratis vasibus sanguis denudò quâ datâ proueret portâ certissimas iterum dolorum inducias, easdemque tot dierum, sistens, quot scilicet Nectaris vitalis advertebatur effluxus. Et sanè tantam nostra ægra tormenturam, tot persentiscebat cruciatibus, ut jure eam tribus illis affictis, de quibus *Tulpius Obs. lib. 3. cap. 1. 2. 3.* fatetur, quòd eorum ferox calamitas & formidabile tormentum lachrymas vel infensissimo hosti excutere potuissent, adjungere queant; ardentibus hinc illam suspiriis sæpius expetiisse recordor, ut, si in nostra esset potestate, profluvium sanguinis uterinum in perenni statu conservarem, se malle cum hoc ipsam amittere vitam, quàm vel unicùm momentum ineffabilibus illis ac sævissimis angere doloribus. Ratio hujus dolorum remissionis non adeò obscura poterat esse consideranti, quòd sanguis particulis ramosis, chylosis ac glutinosis abundet, quibus uteri lymphæ admixtis hujus acrimonia exedendi vim ad tempus deposuit. Quæ forsan etiam causa est, quare

clysmata ex cujusvis animalis sanguine in dysenteria, & balnea ex sanguine humano in elephantiasi tam salutaria nonnunquam extiterint, uti de his *Ballonius ap. Bonet. Labyrinth. med. extric. §. 299. p. 610.* de illis verò Illustris *Wedelius de Med. Extemp. Comp. Sect. 2. cap. 5. p. m. 83.* testantur. Sed ut ad propositum revertar, nostra ægrota, cum, quod in votis habebat, à Medicis præstari non posse videret, nullumque ex tot remediis perciperet fructum, constanti animò hujus mali in nonum usque mensem tolerabat tyrannidem, quo tempore enormi & subitaneâ iterum correpta hæmorrhagia è vivorum emigravit contubernio. Doleo adhuc, mihi & aliis corpus aperiendi denegatam fuisse libertatem, quâ aliàs impetratâ uterum cancris & phagædenicis ulceribus defœdatum pluraque curiosa nos reperturos fuisse nullus dubito. Cæterum cum in decursu hujus morbi ad intensissimos dolores mitigandos opiatorum opus esset usu, de iis ut annectam operæ pretium duco, quod ægrota initio ex grano uno Laudani quotidie assumto aliquantulum levaminis senserit, singulis verò hebdomadibus, si quicquam emolumenti exinde capere deberet, dicta dosis uno grano augenda fuerit, ita ut paulo ante obitum ad ʒj. vel grana XXVI. dicto Laudano singulis ferme diebus uteretur, non majorem nunc inde, quam initio ex grano uno percipiens utilitatem. Quâ occasione Baronis de F. arthriticis doloribus perpetuò ferme obnoxii recordor, qui olim in diversorio hujus loci sub signo aurei Angeli ad aliquot commorans dies, mecum de morbo suo communicabat interque alia referebat, se jam viginti duorum Medicorum in di-

ver-

versis degentium locis operam implorasse exque variis ab ipsis propositis remediis Opio nil salutaris deprehendisse; hoc unicum esse illud, quod ferociam sui mali edomare posset, unde à longo tempore se ita illi assuevisse, ut, ni quotidie bis, mane nimirum & vespere XXXIII. grana Opii crudi degluteret, nil certius quam acerbissima artuum tormentata ipsi expectanda essent. Vix ut dicta crederem adduci potuissem, nisi me praesente tribus vicibus consuetam Opii dosin devorasset, ex qua bene habens id saltem incommodi sentiebat, quod nunquam nisi ope clysmatum deponeret alvum. Sed cum similis farinae Observationes in hisce Ephemericis passim reperire liceat, plura de hac materia non addo.

OBSERVATIO XXII.

DN. D. JOHANNIS PETRI ALBRECHTI.

De Abscessu hepatis ex temerario Opii usu, feliciter tandem curato.

Inconsultam non omnibus aequè feliciter cadere temeritatem ex dicendis fiet manifestum. Annis abhinc, praeter propter septendecim in officina Pharmacopolii nostri occasione remedii opii à Medico quodam praescripti, de dosi Laudani inter ministros oritur, altero nimirum, id sine sanitatis detrimento in notabili quantitate sumi posse, altero ejus minimam portionem summè nocivam esse contendente. Ille pertinax suae sententiae, ut hunc erroris convincat, assumpta ad manus libella VIII. Laudani grana

pendit eaque sine mora circa vesperam absorbet. Contigit id Mense Januario, & quidem eo tempore quo quotannis sub mea directione in præsentia aliquot Senatorum Pharmacopolium perlustratur cunctaque tam simplia quàm composita ratione bonitatis & ponderis examinantur. Insequenti igitur die cum alter ministrorum ad congerendas capsulas & alia, quæ sui muneris erant, non apparet, ad quæstionem, ubi esset? responsum tuli, eum adhuc alto obrutum somno in cubili delitescere. Ignarus tum ante actorum mirabar, hominem aliàs satis sedulum plumis adhuc (erat enim jam nona diei hora) immersum esse, utque illum expergefacerent monui. Frustraneus autem fuit hic labor, neque tum temporis fuste excuti potuisse soporem credo, quo tamen sequenti luce sponte excitus & recordatione culpæ non parùm commotus ridendi aliis subministrabat occasionem. Ab hoc tempore non aderat amplius naturale capiendorum ciborum desiderium, videbatur tardus, languidus, segnis, ordinarios labores vel cunctanter administrans, vel planè subterfugiens. Effluxo aliquot hebdomadam spatio calor faciei in lividum pallescentem degenerabat, respiratio difficilis, febris lenta, dolor initid obtusus, postea magis acutus & pulsans in dextro hypochondrio cum insigni hujus regionis protuberantia in scenam prodibant, ob cuius tumoris incrementum ad quævis negotia ineptus redditus, lectoq; constanter affixus, nil magis quàm placidam mortem, vel citam illius apertionem exoptabat, sub cuius mole vix Spiritum trahere poterat. Chirurgo comitatus, cum ipse statim explorarem, ex præ-

fenti-

sentibus signis abscessum hepatis satis maturum animadverti ægrotoque vel moriendum, vel ipsius incisione haudquaquam ulterius differendâ curationem dubii eventus adornandam esse prædixi. Uti verò in casibus extremis sine omni salutis spe decumbentes relinquere haud adedò decorum videtur, sic annuente & precibus ardentè id contendente nostro infirmo in nomine Domini operi manum admovimus, applicatoque parti decliviori ad aliquot horas causticò lunari portiunculam ab hoc intactam phlebotomo incidimus: Quo factò extemplo ac cum impetu pus album tantillo sanguinis permixtum copiosè satis profluxit, cujus primâ vice fortè librâ unâ elicitâ, ulteriorem egressum inhibuimus, deligato & necessariis munito vulnere ægrum relinquentes. Altero manè turundam removemus iterum portionem puris ex vulnere dimissuri, cujus tamen ne guttula quidem profiliit. Stylo igitur ferreo dum in obstaculum ejus exitum sufflamigans inquirimus, orificium vulneris interius oclusum observabatur membranula quadam, quæ ad levissimum attactum summos ægroto creabat dolores. Facile apparuit hanc membranam esse ipsum peritonæum, quo scapelli ope de novo pertuso, omnique sic remota remora, puris iterum notabilis prodiit quantitas. Cogitatum tunc est de ampliando vulnere, quam intentionem inserto frusto Rad. Gentianæ feliciter obtinuimus, neque imposterum de novo vulneris orificium occluderetur, turunda excavata rigidior tantæ longitudinis, ut per ipsam peritonæi apertionem internè promineret, adhibita est, quâ mediante & hunc nostrum affecuti sumus finem. Cæterum primis statim diebus, quo plus pu-

rulentæ colluviei partitis vicibus foras egrediebatur, & majus exinde noster ægrotus sensit levamen, qui antea propter vires collapsas ferme exhaustus, jam quasi reviviscere videbatur quotidie, quoad appetitum & alias corporis functiones magis magisque proficiens. Ast quam inconstans hoc gaudium! quam trochi in morem versatilis postea illius fuit status! Etiam si enim remediis tam internis quam externis ipsius saluti prospiceretur, Chirurgusque noster, Dominus Cösling attentissimo animo quælibet necessaria ad hujus abscessus curationem dirigeret, nihilominus in tantam processit diuturnitatem, ut decem ferme mensium spatium præteriret, antequam cum sanitate in pristinam rediret gratiam. Interea verò temporis quot molestiæ devorandæ, quot difficultates ac labores ad optatum hunc finem obtinendum mihi æquè ac chirurgo exantlandi fuerint, nōrunt, qui huic ægrō fuere præsentis, haudque ægrè fatebuntur, qui partis læsæ præstantiam quamque difficultiter tales solvantur nodi, animo perpendunt. Admiratione dignum præ cæteris hoc erat, quòd non raro, dum deligationi chirurgus invigilabat, loco puris materia alba instarque pultis cujusdam crassa prodiret, ipso Vulnere simul foetidam vaporum copiam ad notabile tempus nubeculam quasi in aëre præsentantem interdum eructante. Nonnunquam materia illa pultacea propter crassitiam, nisi antea artificiosis injectionibus magis diluta redderetur, exitum plane respuebat. Majorem adhuc pariebat admirationem, quòd ferme dictus abscessus tantam vel ichoris purulenti, vel materiæ pultaceæ quotidie exhiberet quantitatem, ut nullo modo absit à vero.

si afferam, toto morbi decursu plus centum libris ex eo profuxisse. Hinc quoque factum, ut humore nutritio hoc modo absumto, nostri ægroti corpus ad extremam maciem deduceretur. Musculi ad membranæ fermè tenuitatem emarcuisse videbantur, vix pellis & ossa supererant, sic, ut fateri cogar, me in vita alium in tali gradu emaciatum nunquam conspexisse. Favente verò Divino Numine diligenti decoctorum ex Herbis, Lignis &c. concinnatorum aliorumque generosiorum medicaminum usu ab hocce marcore revaluit ulcereque tandem clauso cura ægrè, ast ex voto tandem absoluta est. Recuperata tunc salute ad alia abiit loca inque pharmacopolio (uti ex aliis habeo) postea Monasteriensi arti suæ ulterius operam navavit, ubi dubio procul memor, opium temerarios non ferre jocos, cautius mercatus est.

SCHOLIUM.

Continethic casus curiosa quædam aliquali scrutinio non indigna: Uti enim (1) non immeritò mirari quis potest, qui factum, quòd tanto temporis intervallo purulenta hujus abscessus materia re-cto semper tranite per factum vulnusculum exierit, nulla omnino ejus portiuncula (quantum quidem ex variis apparuit signis) in cavitatem abdominis descendente; sic (2) aliis forsan magis mirum videri posset, quomodo tanta hepatis læsio, præsertim cum levisima ejus vulnera certissimam non rarò intulerint mortem, sine insequenti lethalitate superari potuerit. Ut autem brevibus de hisce meas aperiam conjecturas, respondeo ad Primum, bene distin-

guendum esse inter molis hujus apostematicæ summum statum, & insequens ejusdem decrementum. Summum statum voco id tempus, quo maxima puris copia turgidum ac refertum summopere protuberabat, premens sic immèdiatè peritonæum musculosasque sibi incumbentes partes, ut facilè quis concipere queat, durante tali pressurâ post factam incisionem rectâ per vulnus puri exeundum fuisse; Dispar autem ratio erat illo tempore, quo mole ejus post notabilem jam puris evacuationem magis magisque subsidente integumentis hepatis antea tensis & expansis laxior jam concedebatur libertas, ut non incredibile videretur, posse scilicet, iisdem paululum ab hepate deflectentibus, partem puris in ipsum delabi abdominis cavum. Quòd verò & tum temporis in nostro id non contigerit ægroto, ejus rei causam partim in integumentorum aliquali atonia ex antecedente diuturna pressione & extensione contracta, propter quam minùs mobilia & consequenter magis ponderosa loco affecto etiam post ejus mo'em diminutam arctè incubuère, quærendam esse suspicor; partim verò nisi jam tum in statu ægroti sano, jecur peritonæo contra solitum naturæ ordinem (uti Columbus *Anatom. Lib. 15.* id se quondam observasse testatur) adnatum fuerit, probabile admodum videtur, idem hic, quòd in vulneribus intestinorum, locum habere potuisse, quæ non rarò per communem cum integumentis externis cicatricem coaluisse, gravissimi annotârunt Autores, quem coalitum initid & quidem illis diebus, in quibus abscessus partes superjacentes mole sua vel maxime premebat, facilè in nostro quoque ægro fieri

potuisse, ferme ut credam recta suadet ratio. Secundum quod attinet quaesitum, non putem quendam inveniri, qui quamlibet hepatis laesionem pro mortifera agnoscat. Vulnus hepatis cum iactura alicujus ejus portiunculæ curasse legitur Jacobus Carpus apud Forestum *Libr. 6. Obs. Cbir. 3. p. m. 9.* Cujus farinae plures ex Hildano & Glandorpio celeberrimus Bohnius in elegantissimo de vuln. Renunc. *Tra. Etatu p. m. 370. & seq.* sistit Observationes. Abscessum verò hepatis per incisionem curatorum quam haud adedò obvia sint exempla, leguntur tamen nonnulla apud Schenkium *Libr. 3. Obs. 3 p m. 409.* quorum illud quod ex Hérculis Saxoniae Operibus allegat, aliquam cum nostro habet affinitatem. In gibba verò hepatis parte abscessum, de quo hic agitur, occasione opii enatum, suum habuisse locum, facile mecum fatebitur, quisquis supra memoratas circumstantias ponderabit; Quod si enim intèriora magis occupasset, vix video, quomodo laceratis & exesis ab acri sanie dubio procùl tunc vasis ipse sanguis pure permixtus non prodiisset, quod tamen per totum morbi cursum ratisimè factum recordor; Imò sublata tunc secretionè bilis icterico quòdam colore corpus defœdatum fuisset, quod itidem observare non licuit. Probabiliter igitur concludendum, abscessum hunc fuisse superficialem parum profundè hepatis substantiam penetrantem, qualem semper cum mortis conjungi periculo, vix quisquam affirmabit.

OBSERVATIO XXIII.

Dn. D. JOHANNIS PETRI AL-
BRECHTI.

De Insigni hepatis frusto in ipso bombardæ
explosione per exiguam plagam extra
corpus profliente.

TRagica, quam enarrare animus est, historia
accidit 25to Februar. anni præteriti in M. non
procul ab urbe nostra sita. Degebat ibi ancilla quæ-
dam Margaretha Brunners/ quæ diu in hocce fa-
mulatu officia sua felicissimè præstiterat, non ita pri-
dem verò murario cuidam in mœnibus illius loci re-
parandis occupato, ardentique eam deperiente amo-
re desponsata erat. Hicce sponsus, ut dicto die, quò
nimirum Bacchanalia à plebe celebrabantur constan-
tis sui amoris exhibeat signa, circa meridiem hypo-
caustum, in quo sponsa erat, ingreditur, interque
varias delectationes, quibus recreare ejus animum
fatagit, bombardam secum allatam (eine Glinte vo-
cant) tubulò scilicet extra fenestram versus aëra di-
rectò, aliquoties explodit. Hilari porrò animò cum
sponsa agens, illam de novo pulvere pyriò & multâ
chartâ oneratam imponit mensæ, cumque se jam
eamdem in illius sanitatem exoneraturam dixisset, vix
manu admotâ infausto fragore illa maturè nimis tam-
que funestò eventu solvitur, ut sponsa trium vix pas-
sum intervallò à bombardæ tubulo recta ejus ab-
domen respiciente disjuncta, ex pernicioso ictu his sal-
tem expressis verbis, *OGU!* exanimis subito præ-
cide-

videret casuque inopinato sic, quod in sponsæ salutem intenderat sponsus, jam in certissimum ejus cederet exitium. Perterritus ille lugubri spectaculo, morienti similis nutantem diu egit animam, postea redeuntibus quodammodo viribus in fugâ salutem quærens, dum interim alii non minori percussi terrore, flammis, quas vestimenta conceperant, extinguendis, alii remediis domesticis vitæ, si possibile esset, revocandæ operam sedulo navant. Quæ tamen omnia inani facta sunt labore, vulnerata nimirum in eodem permanente statu nec ullum porro vitæ signum edente. Sequenti die Dominus loci meam & Chirurghi vel idèò desiderat præsentiam, ut conditionem vulneris, anque globuli plumbei clanculum forsan bombardæ immissi signa adessent (quæ tamen quod hic monendum, nulla inventa sunt) diligenter inquiramus. Statim atque comparemus, massa mihi quædam parenchymatica fatis crassa ab adstantibus offertur, latitudinem palmæ plus minus æquans, quam in ipso ictu ex sauciato corpore cum impetu profuississe perhibebant. Cognovi illud hepatis quandam esse portionem ac propterea, cum ex minusculo vulnere tanta moles vix progredi posset, plagam nos satis amplam inventuros esse suspicatus sum: Sed remoto indusio præter opinionem dextrorsum in superiori epigastrii tractu vulnusculum patulum, ratione magnitudinis ac figuræ parum à foramine tubuli ferrei, ex quo lethiferi ignis in ipsam contigerat ejaculatio, discrepans, tamque accuratè rotundum & omni carne destitutum, ac si circino quodam circumcisorio exenta hæc fuisset, prædit in conspectum, interiùs ipsam ventriculi sub-

stant

stantiam ostendens. Alias quoad externas corporis partes præter aliqualem mammaram adustionem nil notatu dignum conspectui nostro sese obtulit; Ubi verò aperto abdomine ad interiores peruentum est, intestinis paululum reclinatis, dextram hepatis partem à violentia ignis aliorumque bombardarum emissorum in minutissimas particulas laceratam, discerptam ac plurimis chartæ frustulis permixtam vidimus, altera versus sinistram magis inclinante ejus portione magis illæsa apparente, in qua tamen illa pars, quæ ut plurimum in statu naturali ventriculi regioni dextræ superius incumbere solet, omninò desiderabatur, superstite nihilominus notabili vulneris vestigio sufficienter comprobante, id hepatis frustum, quod extra corpus projectum erat, violenta dilaceratione ibi suo privatum fuisse nexu, Diaphragma quoque (ut de aliis non dicam partibus, quas nil vitii contraxisse ocularis inspectio testabatur) in variis locis tam musculosis quam nervosis adustione quasi syderatum & nigerrimo tinctum coloreprehendimus, unde repentinam mortem non tam læso hepatis (quod ad minimum unius vel alterius horulæ vitam concedere potuisset, quam ipsi septo transverso violentà hæc percussione motu suo orbatò, assignandam esse judicavi, cum necessariò & quidem subito sic cessante respirationis negotio, ancillæ nostræ pereundum fuerit. Neque adeò obscurum videri potest, quomodo tantum hepatis frustum per exiguam illam abdominis plagam penetraverit. Notum enim est, pulverem pyrium in tubo bombardæ accensum & ipsa explosione sub forma ignis protrusum, non statim in ipso egressu per

per aëra dissipari, sed ad aliqualem distantiam vi quasi unita adhuc agere, jam verò cum ancilla, de qua hic loci nobis est sermp, vix trium passuum intervallo à bombardâ suam habuerit locum, credibile est, post factam ab ejaculata charta abdominis apertionem ipsum pulveris pyrii ignem nisi omnem, maximam tamen ejus partem cum illa simul sese in abdomen insinuasse, qui ibidem pro sua expansione & dilatatione satis spatii non inveniens, portionem hepatis antea forsan ab ingesta charta separatam vulnusque epigastrii quodammodo occludentem violenter secum abripuit protrusitque foras. Sed an rectè ita sentiam, judicent alii.

OBSERVATIO XXIV.

Dn. D. JOHANNIS PETRI ALBRECHTI.

De Hæmoptysi periodica plurium annorum.

Hæmoptysis quanquam non rarò vel in phthisin pulmonalem, cachexiam hydropicam, vel etiam subitaneum vitæ periculum deducat mortales eandem tamen ad plures annos, interdum citra notabile sanitatis detrimentum imò cum euphoria multis ægris fuisse familiarem, Observationes Practicorum passim testantur. Sic Tulpius *Observ. Med. Libr. 2. c. xi.* Sputum sanguinis triginta annorum sistit. Per illustres quoque nostræ Academiæ Præsides in doctissimo Scholio ad Helvig. *Obs. 66. ex Act. Hafn. Vol. 1.* Observationis illius meminit, quam de hæmoptysi bis
Dec. III. Ann. V. 65VI. I ut

ut plurimum in anno contingente, innoxia tamen & minimè in phthisin desinente Excell. D. Btechtfeld, antequam Gloriosissimæ Danorum Reginæ constitueretur Medicus in cive hujus loci annotavit dictisque postea Actis inseruit. De quo cive annectere placet, quod post discessum laudati D. Brechtfeldii ad multos adhuc annos periodicum hocce sanguinis sputum perpeffus, neque tamen eodem, sed paucis demum abhinc annis, cum biennium fermè ab hæmoptysi, ante novem lustra vixisset immunis, febte continua extinctus fuèrit. Sed jam cum alio & quidem plethorico Mercatore ac Senatore hujus loci mihi res est, qui annos natus xxvi. cum sponsa sua matrimonium iniit. In ipso convivio nuptiali choris potuique non parcitur, hilariter & læto animo omnia peraguntur, finitaque hac festivitate neogamus accubitum it cum nova nupta, jungitur complexu venereo & fruitur réciprocis amoribus. Ast cheu! quantis casibus humana omnia vertuntur, quamque nullum hujus vitæ gaudium firmis nititur radicibus! Anchoris qui jam suavissimæ conjugis fultus extra quamlibet telorum jactum esse videbatur, vix duarum horarum ceperat somnum, cum ex improvviso à tussi molesta expergefactus parum deesset, quin ipsam cum sanguine eructaret animam, cujus tantam rejecit copiam, ut toto cubiculo liquor vitalis perfluèret. Tam tristi nova uxor conterrita spectaculo, Medici urget adventum, qui quoque in curatione haud frustra desudans ægrotum brevi meliori restituit sanitatis vigori. Fateatur tunc ille, se jam à decimo quarto ætatis anno in hoc usque tempus sæpius hæmoptysi laborasse,

quæ

quæ sanguinis rejectio postea quotannis bis instante. ut plurimum Æquinoctiorum tempore, quanquam ille exactam diætæ normam observaret certisque temporibus venæsectiones aliaque ad prophylaxin hujus morbi facientia nevitquam negligeret constanter rediit, unde etiam medicamenta à celebrioribus medicis ipsi aliàs præscripta quolibet mense Martio & Septembri in promptu habebat, ut morbo consueto in scenam prodeunte, sine mora iis uti posset. Anno 1674. prima vice ad ipsum vocatus non sine stupore sanguinem, cujus ad minimum 3. vel 4. libras civiles diei naturalis spatio ejecerat, meis vidi oculis. Continuabât sputum cruentum ut plurimum, quanquam parcius semper in fine, ad octavum usque diem, quo tamen tempore effluvio hujus nectaris paulatim cessante ad subsequens Æquinoctium ab omni novo insultu manebat liber. Ego tum temporis tanquam junior Medicus de hoc ægroto cum b. D. Conerdingio Archiatro quondam Serenifs. Duc. Brunsvicensis celeberrimo sedulo communicavi, qui præstantioribus affatim suppeditatis remediis sollicitè inculcabat, à subitanea criseos hujus suppressione cavendum esse, ne quod faciliè fieri posset, in deterius rueret morbus. Quod monitum apud me, qui non præcipitanter sed summa cum circumspèctione ægroto meis medicinam facere soleo, facile locum invenit, idque eò magis, cum non semel statis temporibus, quibus aliàs hic morbus, ut Antæus quidam, virescere ac resurgere conspiciebatur, nostrum mercatorem, concitatori pulsu, siti, continuo æstu febrili aliisque symptomatibus vexatum in summis anxietatibus versari deprehenderem, quæ non prius

quam rivulus quasi sanguinis ex pulmonibus & ore denuo prorumperet, evanêre. Ut autem quæ dicenda restant, brevibus expediam, quovis semestri spatio hoc malum recruduit, suamque periodum ad ipsum usque vitæ finem, qui viro pio, cordato & longævitate alias non indigno, occasione febris cujusdam continuæ Anno 1679. obtigit, postquam nimirum xxvi. annos in matrimonio, xl. verò periodica hacce hæmoptysi detentus vixisset. Interim illis intervallis, quibus ab hoste suo intactus relinquebatur, omnibus numeris sanus visus, pluriumque liberorum parens factus est, quorum aliquot adhuc vitali fruente aura, de chronico hocce parentis morbo testari possunt.

OBSERVATIO XXV.

Dn. D. JOHANNIS PETRI ALBRECHTI.

De Sanguinis sputo ex neglecto venæsectionis & cucurbitularum usu.

Quod multo usu (egregium sanè dictum Val. Maximi!) confirmatum inveteravit ac velut in naturam abiit, subito tolli sine magna pernicie tranquillitatis humanæ nequit, sed ita submovendum, quemadmodum Sertorius revulsit pilos caudæ equi. Nota mihi Virgo, quæ à multis annis frequentibus venæsectionibus & scarificationibus assueta, suafu nescio cujus, subitò ac temerè de hac consuetudine discessit. Vix semestris tempus præterierat, cum salivam semper cruentam exspueret nullo tamen in gingivis

gavis apparente vitio. Fuere interim, qui omnibus fontibus rivulos confectantes illarum latem scorbuticam accusarent ac propterea linimenta, Tincturas aliaque contra stomacacem usualia vel illinenda vel affricanda commendarent; At omnia frustra. Fuere & alii, qui erosionem venæ cujusdam pulmonalis in causa esse suspicabantur, quos tamen absentia tussis & alia facile refellebant. Ego ad consilium vocatus, attendo animo rem ipsam pensitans, vidensque sanguinem nec tussi, nec vomitu, sed sola excreatione cum sputo rejici, oris interiora ut diligenter lustrarentur jussi. Quo facto, vasa quædam palati in culpa esse deprehensa sunt, quæ id, quicquid sanguinis exspuebatur, plorabant quasi & guttatim effluere sinebant. Hinc dictam virginem bono animo esse jubens, autor fui, ut omnem medicamentorum usum relinquens, à repetitis vel venæsectionibus vel scarificationibus unicum peteret auxilium. Obtemperavit illa & vix sanguine hoc modo bis educto, ab omni ejusdem sputo libera reddita est.

OBSERVATIO XXVI.

D. Dn. JOHANNIS PETRI ALBRECHTI.

De miseris ex Podagra recurrente
illatis.

Occurrunt jam tum passim in hisce Miscell. varia ac notatu digna de hac materia, quibus, quæ in mea praxi mihi obtigerunt, annectere lubet. Præteriti anni Mense junio dilectissimus Frater, hujus urbis

Consul, qui jam aliquoties podagricis doloribus non
 parum excruciatuſ fuerat, de novo eodem incurrit
 tolerabiles tamen, neque adeo immaniſ torturâ mo-
 leſtos, imò citius multò, quàm aliàs ſolebant, hâc
 vice evanefcentes ita, ut planè liberum ſe ab iis ſen-
 tiret. Interim paulò poſt de raucedine quadam ac le-
 vi tuſſicula querelas inſtituens remedia contra illam
 ex me poſcit; quæ etiamſi ex arte & ſolicite ſatis præ-
 ſcripta nil tamen levaminis attulere, tuſſi potius quo-
 tidie incrementum capiente paulatimque magis ex-
 cerbatâ ipſam pulmonalem minitante phthiſin. Non
 temere hinc, ne ſanguine humoribusque lymphati-
 cis fermentò arthriticò aliàs liberius in ipſis artubus
 furente infectis cogitare cœpi, idque eò magis, cum
 durante morbò ſubinde inſultus quidam podagrici
 obſervarentur, qui tamen poſt unam vel alteram
 horam ſubito diſparuere, tuſſi interim graviffimâ in
 ſuo ſtatu conſtanter perfeverante, cui febris lenta
 cum ſputo nonnunquam cruento & intolerabilibus
 peſtoris doloribus ſeſe associâvit. Imò, ex quo
 ſumma humorum turbatio vaide arguebatur, non-
 nunquam frigus manuum ac pedum ſine remiſſione
 ad tres vel quatuor obſervatum eſt dies ratione exitus
 morbi non adeo fauſta protendens. Remediis igitur
 ulterius ſubminiſtrandis non tam ad tuſſim, quàm
 ipſam materiam podagricam, ſi non, ut Helmontii
 utar verbis, in ſuo ſemine vel ſpermatice radice in-
 terimendam, ſaltem mitigandam, invertendam &
 partim ad laudabiliorem craſin revocandam; partim
 verò ad humores vitales ab ea per diaphoreſin, inter-
 poſitò nonnunquam eccoproticorum uſu, liberandos
 curatis, in quem ſinem varia præſcripta ſunt, ex
 quibus.

quibus, ut cætera non attingam sequentes species pro potu quotidiano calido locò infusi Herbae Thee exin parando salutare admodum deprehensæ sunt. R. Fol. Tussilag. Beton Chamædr. Chamæpitaa. Mj. Flor. Bellid. papav. Rh. Ros. rubr. aa. Mß. Rad. Chin non car. sarsæparil. aa. ʒijß. Consol. Maj. ʒvj. Lign. santal. citr. ʒiij. Sassafras ʒj. sem. Anis. Fœnic. aa. ʒvj. CC. rasp. ʒx. Lumbric. terrestr. exsicc. ʒiß. Passul. maj. exanat. ʒvj. Præparata d. ad chart. S. Species ʒudie swarmie **Getrâncke.** Hôc potus genere per aliquot menses cum tali usus est emolumentô, ut aliis simul non neglectis melior paulatim valetudinis appareret aura, fractâque magis ipsius tussis violentiâ effoetæ morbo vires ita tandem reviviscerent, ut ratione inuneris publici, cui præest, suas iterum implere posset partes: De cujus quodque (Deo sit laus) adhuc vigente sanitate ipsi æque ac mihi gratulor, quam ut in multos adhuc proaget annos superemus ille Rector, animitus & affectu verè fraternô voveo.

Tragicam magis morborum suorum catastrophen ante paucos annos duo hujus loci Senatores Domini C. H. O. & M. D. experti sunt, quorum ille forte 46. annorum post superatum tussim autumnalem mox solitis podagræ cruciatibus corripitur, quibus post aliquot dies paululum sopitis lecto nimis citò se subducit cœlôque pluvioso existente piscatus cujusdam in loco extra urbem posito se sistit spectatorem. Corpore igitur, præcipuè verò pedibus in solo paludoso non parum refrigeratis infirmus admodum ac debilis ad suos revertitur lares ab omnibus quidem podagricis doloribus immunis, tussi autem tam immani laborans, ut ob continuam pulmonum irrita-

tionem

tionem vix verbum proferre posset. Alterò die in miserrimo & periculoso ipsum vidi statu, dolosamque podagræ veritatem statim agnoscens, nil quidem, quod ad levandum morbum pertinebat, intermisi; Ast omnia, quotquot etiam tum à me tum ab illius excogitata fuere præsidia, in cassum sunt adhibita, morbo intra paucos dies in veram pulmonum exulcerationem degenerante viriumque, in quo aliàs vel minimum phthiseos indicium se se haudunquam manifestarat, crudeliter & subito è medio tollente. Infeliciter æque alterius illius modò memorati ejusdem cum antecedente fermè ætatis cecidit res hæc hac saltem differentiâ, quòd alia nonque tam vulgaris causa ad ejusdem exitium dederit ansam; Nimirum qui sæpius jam sub podagræ ingemuerat tyrannide, adque hanc quodammodo leniendam loco affecto aquam arthriticam illinere solebat, nunc denudè ex eodem morbo languens, ancillam ad pharmacopolum mittit, ut pro duobus grossis misnicis dictam petat aquam; Hæc nescio cujus errore, loco illius, aquam fortem hero suo insinuat, qui statim ac confidenter ejus portionem volâ dextræ exceptam pedibus affricat; Paulò post verò tum in his, tum ipsa manu insignem ardorem exoriationemque advertens pessimè se deceptum sentit, rei que veritate ab ancilla detectâ, chirurgum in auxilium vocat, qui etiam virulentiam aquæ fortis causticam partes ipsas subcutaneas jam depascentem idoneis facile pacavit remediis, illatamque sanavit læsionem. Interim vix peractus erat illitus, cum subito atrocissimus alias dolor arthricus periret, quem etiam nunquam posse in hac vita perpeffus est, quæ tamen, quamdiu ea fru

ea frui licitum erat, ipsi fatis acerba & misera existit: Paulatim enim in pessimam incidit cachexiam appetitu prostrato, respirandi difficultate, tussi terribinâ & pluribus aliis stipatam symptomatibus, quibus, cum multi Medici in iisdem tollendis frustra desudâssent, exacto post caustici illius remedii usum trienniô, magis magisque contabuit ipsis tandem cedens libitinariis.

OBSERVATIO XXVII.

Dn, D. JOHANNIS PETRI ALBRECHTI.

De Puerperæ cujusdam epilepsia funesta ex sono campanarum.

Quanta soni in corpora animantium sit efficacia, beatus Morhofius (cujus præmaturum ex hac vita discessum meritò totus luget adhuc orbis eruditus) eleganter fatis in *Disf. de Scypho vitreo per certum humanæ vocis sonum rupto* ostendit. Ipsa bruta nonnunquam à sonis mirè affici notum. Tubarum & Tympanorum sono in conclavi excitato insequentie die fatis molestam aliàs gryllorum turbam exanimem inventam esse, doctissimus testatur Ledelius *Dec. 2. Ann. 7. Obs. 46.* Ipse canem jam in ædibus meis alo, qui ad quemlibet chelys vel alius instrumenti musici sonum lamentabili ejulatu tamdiu hinc inde discurrit, donec vel fustibus abigatur, vel ipsius musicæ adsit finis. Ridiculum, quod nonnulli ad lyræ sonum ab urinæ redditione se continere non potuerint, uti id aliquot exemplis *Dec. 1. An. 1. Dec. III. Ann. V. & VI.* K *Obs.*

Obs. 134. confirmatur. Inspecie verò, ut de campanarum sono nonnulla addam, quendam quoties eundem audiebat, hæmorrhagia narium correptum esse, testatur Excell. Blancardus *Collect. Phys. Med. Cent. 6. Num. 74.* Alios exinde in animi deliquia, alios in Epilepsiam incidisse passim apud fide dignos legitur Auctores. Exitialis præteriti anni Mense Februario fuit hic loci honestæ cuidam puerperæ campanarum fons, quæ ex difficillimis partus laboribus mirum in modum enervata acutâ admodum febris malignitatis præ se ferente notas detinebatur. Omnî industriâ necessaria morbo opposui medicamenta; neque spes de ipso feliciter tollendo vacillavi, præsertim eum in nonum usque diem symptomata vel mitiora apparerent, vel si quæ gravius ægotam afficerent, eorum tamen furor adhibitis adhibendis haud adeò operosè infringeretur. Accidit autem circa quartam pomeridianam diæi noni diei, ut in vicino templo vix triginta passuum intervallo à cubiculo, in quo illa decumbebat, distante ad Festum sequentis diæi populo intimandum, omnes subito pulsarentur campanæ, quarum ingenti strepitu & sono non parùm commota nostra puerpera acerbissimas totius corporis incurrit convulsiones, spumâque copiosâ ex ore prorumpente tam dirum patitur morbi comitialis paroxysmum, ut viribus exin magis labefactatis ab illo tempore ejus calamitas ingravescere omniaque interitum minari viderentur. Ego toto pectore consternatus, sedulo salutî ejus invigilans, sollicitâ medicaminum exhibitione epilepticos quidem inhibui insultus, non tamèn impedire potui, quin insequenti diè admodum campanis ite-

sum concrepantibus delirans & valde anxia ægrota, etiamsi aures sibi obturari curâset, ter quaterve terribiliter convelleretur prostratòque sic omni virium robore paulò post inter preces & suspiria adstantium placidè obdormiret. Cæterùm, uti initio hujus observationis memorata exempla ad nonnullorum idiosyncrasiam referenda sunt, sic hoc, quod addidi, terroris potius arguere efficaciam, quilibet videt, de cujus vi sequentia ut annectam, Lectori forsitan haud erit ingratum.

Fig. XLIV.

OBSERVATIO XXVIII.

Dn. D. JOHANNIS PETRI ALBRECHTI.

De Repentina ex terrore cœcitate, cum infrequenti epilepsia, feliciter sanata.

ANno 1695. d. 30. Octobr. N.B. mulier adhuc juvenis vigesimum secundum vix transgrediens annum, dum mensæ assidens fortè infantem suum, quem antea non procul ab eadem mensa in sella quadam collocaverat, gravem videt minitari casum, citò advolans eundem manibus exceptum, ex discrimine feliciter quidem eripit, perterrita interim illa ita ut cunctis artubus contremisceret, statim de visus titubatione & obtenebratione oculorum conqueritur, putans igitur id, quicquid sit morbi, vel spontè remotum iri, lectum petit somnòque oppressa satis securam in multam dormit lucem. Expergiscens tandem oculorum lumine totaliter sese privatam sentit, unde maritus ac parentes meam citò implorant

opem. Accurro rerumque anteaſtarum ignarus ad primum afflictae conſpectum detracto pileo præmiſſaſque officioſa ſalute meliorem ſanitatſ auram ei apprecor. Non verò videns ullum reſalutatio- nis ſignum vel ipſa invita me accerſitum, vel brevè eam neſcio ex qua cauſa inſolentiorẽ factam eſſe jocoſis alloquor verbis. Ipſa verò re, uti erat, exad- ſtantibus cognita, jocum in commiſerationem verto, inque oculis nil vitii animadvertens, heſternam amauroſin dubio procul ob humorum per terrorem nimis commotorum nervoſque opticos vel obſtru- entium, vel indecenti preſſurâ afficientium in horum confinio coacervationem jam tandem in veram abi- iſſe cœcitatẽ comperio, unde quoque non levem cerebri arguens turbationem, ni acceleratiſ armis morbi cauſa in herba, quod dicitur, exſtinguatur, facile graviora ſuccedere poſſe mala, prædixi. Ne- que verba mea adẽdò vana fuiſſe eventus docuit. Poſteaquam enim Chirurgum ad phlebotomi- am in alterutro brachiorum adminiſtrandam citiſſi- mè advocari juſſeram, ſimulq; brevi me ipſi iterum adfuturum promiſeram, diſceſſi ad alios interea temporis me collaturus ægros. Nondum verò pa- rentum ad fores ædium uſque me comitantium con- ſpectui me ſubduxeram, cùm miſerò ejulatu & tre- miente voce revocarer; Reditum ſine mora accele- rans ægram repentinò caſu in terram dejectam ma- num, pedum, oculorumque horrendâ contorſio- ne, dentium ſtridore, ſpumæ per os eruptione, ſen- ſuum omnium abolitione, unòque verbò vehemen- tiſſimâ excruciarĩ deprehendĩ epilepſia; contra quem Herculeum morbum etiamſi Herculeã verè & præ- ſtan-

stantissima præscripta fuerint medicamina, ad duos tamen circiter dies naturales omnem elusit operam ex singulis horis quartam ad minimum sibi vendicans partem, quâ semper miris concussionibus miserum affligebat corpus, ut vix de recuperanda salute ulla spes superesset. Ast annuente Divino Numine ex diligenti medicamentorum usu in tantum profecit, ut laxatâ paulatim vi morbi, cum diris illis convolutionibus cœcitas ipsa evanesceret; remanente saltem aliquali visus obscuritate, quæ tamen ipsa præcipuè diaphoreticorum usu intra paucos dies feliciter curata est ita, ut in hunc usque diem gratissimâ luminis fruatur usurâ fomiteque epilepticô, ne vi ejus in insidiis relictâ in hanc Scyllam iterum incidere posset per varias corporis vias eliminatô à morbo comitali vivat immunis.

OBSERVATIO XXIX.

Dn. D. JOHANNIS PETRI ALBRECHTI.

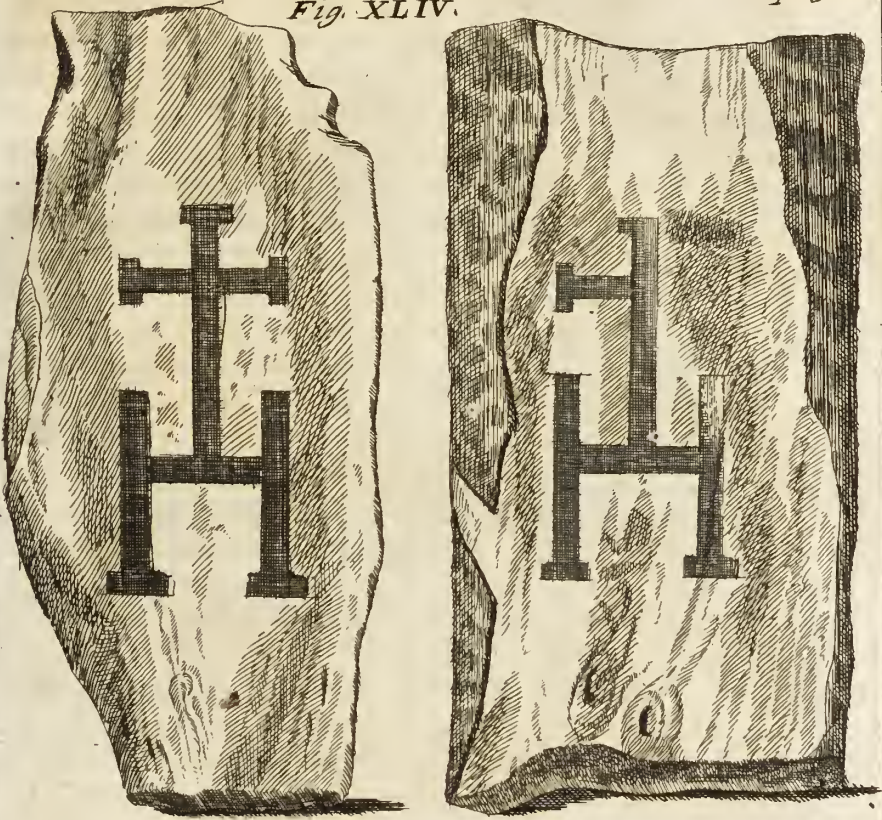
De Rara quadam in Fago visa figura.

Mirandos naturæ lusus circa vegetabilia observatos inque Annorum præcedentium Tomis à curiosis delineatos ac copiosè ita descriptos esse non ignoro, ut fermè dubitem, an. quem proponendi animus est, annectere iis audeam. Interim, ut hoc faciam, jubet Reverendissimus ac Celsissimus JOHANNES EDMUNDUS, Episcopus & Princeps noster Clementissimus; jubet ipsa rei curiositas, quam oblivione nullô modô sepeliendam judico. In pago

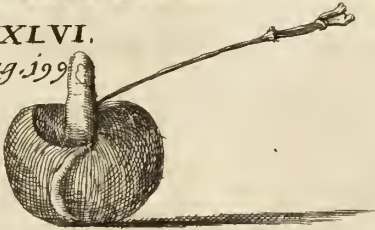
quodam hujus territorii, Gibbesen dicto, rusticus tribus abhinc annis fagi truncum findendum præ manibus habens, ad primum vix idum, quem securi ligno impingit in duas partes inæquales tamen, id dissilire videt: Repetitis igitur istibus dum ulterius idem comminuendi animus est, insolita quædam in eo conspecta figura eosdem remoratur, cujus mysterium agrestis quidem rusticus non intelligens, studio tamen ab ulteriori ejus abstinet læsione, utramque accuratè sibi respondentem partem funiculo combinatam sedulo asservans, quod tamen lignum non diu in ejus perimansit potestate. Rumore enim de hocce naturæ lusu magis magisque disseminato, etiam ad aures Celsissimi perveniente, hic citò id apportari curat, postque aliquot dies, cum officii ergò fortè ipsi adessem, mihi illud lustrandum examinandumque exhibet: Remoto igitur superiori operculo (vid. Fig. XLIV. Lit. A.) palmæ & quod excedit crassitudinem æquante, obstupui fermè cum in ejus superficie interiori figuram nigerrimam literæ H. cum imposita cruce tum accuratè expressam viderem, ut vel pictoris vel sculptoris manu nitidior delineari vix potuisset. In altero & quidem majori fagi frusto, eodem sed multò obscurior & sinistrorsum partim mutilata apparebat figura (vid. Fig. XLIV. Lit. B.) quæ in utroque ratione magnitudinis & situs aptè ad se invicem quadrans, longitudinem pedis, latitudinem palmæ & ratione cujuslibet ductus pollicis superabat crassitiem. Neque quam diligens etiam plurimi mecum instituerint scrutinium, ullius imposturæ detegi potuit indicium, cum tale quid conjecturanti profundus satis situs omnem facile adimeret

Fig. XLIV.

pag. 68.

Fig. XLVI.
pag. 199.

Fig. XLVII.
pag. 220.

Ovulum quod deponunt.

ret suspicionem, cujus figuræ delineationem curiosorum oculis, ut eò meliùs de ea judicare queant, exponere volui, quibus & ipsum protypum, quod ex clementissima Celsissimi nostri Principis indulgentia inter rariora mea in propriis ædibus custodit, monstrare possum. Cæterum an talium rariorum naturæ operum significationes, quas interdum acuta de iis in medium proferunt ingenia, firmo semper nitantur fundamento, mearum partium non est, ut hic loci prolixiori discursu inquiram. Si tamen in re obscura quid conjectare licet, meo iudicio non peccabit, qui per literam H Hildesense territorium, per signum vero X crucem Salvatoris nostri intelligit, piamque Amici cujusdam sententiam, quam sequentibus de hac materia expressit versiculis, pio amplectitur animo.

Hæc ea forma fuit fagi, quam stipite fisso

Lignator reperit rusticus atque stupet.

Insolitum, non artis opus speculantibus extat,

Si videas, certum dixeris omen inest.

Hildesense solum, ni fallor, litera signat,

Quòd sub vexillo militat hocce crucis.

Vinces in signo hoc tellus charissima vinces.

CruX tibi juncta fide læta trophæa dabit.

(Hildesiâ Augustam Vind. Mense Januarii.

Anno 1697. mense.

OBSERVATIO XXX.

Dn. D. RUDOLPHI JACOBI CAMERARII.

De Vermibus Nivalibus.

Quod olim in Ungariâ observavit Excell. D. Caf. *Raygerus*, cecidisse cum nive vermes, idem etiam in Patriâ contigisse dubia primùm fama tulit, sed non ita pridem personæ fide dignæ unanimiter confirmârunt: scilicet sub finem anni nonagesimi sexti, die vigesimo septimo Decembris styl. vet. prope Bisingam pagum præfecturæ Kirchemensis, cujus fata nuper singulari observatione indicavi, in campo super nivem recens modò delapsam comparuisse plurimos vermes, sive parvas nigricantes erucas, non sine vitali motu, cum hinc inde reptaverint, translatas autem in calida hypocausta (& hinc subita mutatio periculosa) brevi fuisse emortuas. Unam atque alteram ipsarum conspicerere & examinare mihi licuit, sed exsiccatas jam & in literis, quibus inclusas acceperam, compressas. Agnovi autem istis, quas in Eph. Dec. I. Ann. IV. delineari curavit Laud. D. *Raygerus*, adedò in totum similes, sive magnitudinem sive sex pedes sive annulos aut incisuras, omnemque reliquam figuram spectes, ut specie easdem pronunciare non dubitem, & ulteriore descriptione novâque delineatione hinc supersedeam, curiosum Lectorem ad iconismum cit. Eph. tom. remittens.

In ætiologiæ extraordinarii hujus phænomeni brevibus me expedire potero, cum rusticorum ratiocinium variis aliorum sententiis mihi jure videatur præferen-

ferendum. Illi itaque vermes non in nive, quales quidem citat *Aristoteles*, non in terrâ sub nive, non in nubibus genitos, sed ex nidis insectorum ab unâ alterâve arbore decussis omninò verisimiliter deduxerunt; quibus ut calculum adjiciam, sequentibus moveor rationibus. Amant enim insecta istiusmodi congregationem, hærent nidi foliis antiquis ramisque arborum magis minusvè implexi, expectantque calorem excitantem, qui utique die isto notabatur extraordinarius, (sensuum testimonio qui hyeme subito remittens frigus teporem judicant) exceperat enim diuturnum geiu blandior aura mitisque, adeò ut post meridiem nix liquationi videretur proxima; nec ventorum impetum defuisse probabile est tali die, qui totus nivalis exitit. Imò temperatum & vivificandis insectis convenientem oportet fuisse aërem, qui fovit culices, quos eodem tempore eodemque loco viator quidam ut examen apum volantes offendit, non aliter ac parvos scarabæos muscasque unâ cum vermibus observavit *Raygerus*. Culices autem è vermibus si eruculis vel iisdem vel certè non dissimilibus excludi, docent observationes Dni. *Menzelii* & *Wagneri* Eph. D. 2. A. 1. & 3. ubi generatio culicum univoca, totusque processus excludionis ex ovo, & mutationis è verme in muscam clare describitur. Favet locus, productioni & distributioni insectorum idoneus, quippe humidus, non procul enim distantes aliquot lacus in mappâ geographicâ video, (noti autem sunt Rhemani culices) & vicinas esse arbores perhibent, qui ibi fuerunt. Nec aliam loci conditionem fert ipsa historia, qua non nisi in certo & determinato spatio ver-

mes repertos fuisse confirmatur. Id modò dubium videtur, an verines nidum suum in arbore jam deseruerint, hinc delapsæ & à vento dispersæ fuerint, an vero in & cum nidis abreptæ, supra nivem demum proreperint. Equidem an talem nidum aut exuvias vermiculorum in culices transfiguratorum observaverint accolæ, vel ut fieri solet, incurii non attenderint, etiam respicere non potui.

Huc tamen referre juvat globum à D. *Spilengergero* in Eph. D. 2. A. 2. observatum pugni magnitudine, constantem ex parvulis admodum vermiculis, quorum nonnulli supra nivem reptitârint, alii verò elatis minimis alis avolaverint. Qui per microscopium exigua ista animalcula, nudis oculis pulvericulos tantum nigricantes æmulata, tunc exanimavit *Illustris Præses*, globum illum aliquot eorum myriades continuïsse judicat, & in uno alteroque sex etiam pedes deprehendit. Lucem nostro calui cœnerari potest hæc insectorum multitudo, & figura, utut in diversum abeat magnitudo, quâ non obstante, liceat nostram quoque pluviam s. nivem portentosam, uti globum istum, cum *Laud. Dni D. Schröckio* deducere à vermibus ex ovis jam olim exclusis, & ad hyemalem requiem alicubi compositis, tum ventorum impetu abreptis, & in tepido aëre suscitatis. Cui sententiæ etiam nuperrimè subscripsit, qui ex *Ephemeridibus* historias istas in œconomiam mundi mirab. transtulit, *Dn. Zahn*. Et ista quidem hæc vice sufficient, quid enim insecta portenderint, expediant alii &c.

(*Tubingâ Augustam Vind. d. 9. Febr. A. 1697. missa.*)

OBSERVATIO XXXI.

Dn. D. CONRADI BERTHOLDI
BEHRENS.

De feri in sanguine lentescencia.

Observatio *Excellentissimi Domini Schelhammeri* quondam in Academia Helmstadiensi Præceptoris mei, anno proximo communicata, de feri sanguinis lentescencia, similem ut adducam monet. Rectissime autem vir accuratissimus distinguit inter crustam gelatinosam, superficiem sanguinis obtegentem, & chylum cum sanguine permixtum, quibus & tertiam quasi speciem in altero tamen sexu, lac scilicet genuinum addendam esse, elegans observatio *Domini Christiani Niskii*, Anno primo Decuriæ primæ, occurrens, evincit, prima verò species uti *Domínus Schelhammerus* notat, non in febricitantibus tantum & pleuriticis, sed & cacochymicis occurrit. Idem enim ante annum deprehendi in Reverendissimo ac Illustrissimo Domino Barone de Pl. cum ei vena in brachio secaretur, ut non solum superficies, sed & dimidia sanguinis massa spissius læferret.

Uti verò ejusmodi abundantia ac lentescencia feri imprimis à copioso & pinguiori nutrimento existit, chylo scilicet simul & copiosam massam sanguineam obruente, & acore suo exaltationem sulphuris vitalis impediente, ceu præclare demonstrat, *Excellentissimus Dn. Theodorus Zwingerus*, Hospes quondam meus in Academia Basileensi, Anno se-

cundo Decuriæ tertiæ miscellancorum, usque eò magis si propter vitam sedentariam tardior motus & conuassatio sanguinis contingat, segniorque adeo colorati istius Sulphuris evolutio procedat, ut elegantissimis verbis *illustrissimi Domini Præsidis Schröckii* ex Anno sexto Decuriæ secundæ, loquar. Ita utraque causa in prædicto Domino Barone subest, namque tam in prandio, quam cœna cibos in majori quantitate assumere consuevit, ac propterea vitæ valde sedentariæ & solitariæ est.

Nec tamen omni periculo res vacat. Quamvis enim *Excellentissimus Raygerus* Anno sexto Decuriæ primæ, ejusmodi sanguinem in quodam optimæ constitutionis, & temperamento plane sanguineo observarit, & in *Scholio Sachsiæ* ad annum primum Decuriæ primæ (ubi de materia hac copiosissimè agitur) quoque exemplum virginis occurrat, bona valetudine fruentis; impossibile tamen est, sanguinem ejusmodi, sive sero ejusmodi lentescere scateat, sive integer albescat (gradu enim tantum hæc differre arbitror) non existere non morbosum, utpote à causa sulphur ejusdem rubicundum, in quo essentia sanguinis consistit, deprimente ortum, & imprimis in sexagenario. Hinc quoque lassitudine afficiuntur, consummatique scorbuticæ existunt, inque cachexiam labuntur, quibus sanguis ejusmodi proclivis est, docentibus id observationibus Societatis nostræ, ejusque imprimis *meritissimi Præsidis, Dni. Schröckii*, Anno nono Decuriæ secundæ, & *Excellentissimi Smidii Dantiscani*, (cujus filium in Academia Helmstadiensi quondam Convictorem, propter egregias animi dotes adhuc suspicio) Anno tertio
Decuriæ

Decuriæ primæ. Ad quartanas præterea proclives sunt, docente hoc *Illustrissimo Pechlino* in aureis suis observationibus. Singulare autem quoddam præsentem casum maxime tangit, est, quod *B. Gabriel Clauderus* Anno septimo Decuriæ secundæ notat, lento gradu cœcitatem ad ejusmodi sanguinis constitutionem subsecutam fuisse.

Quamquam verò *illustrissimus Ager*, & lassitudine insigni, pedumque tumore, & dyscrasia scorbutica maxime laboret, tamen ab anno circiter, visus ipsi in utroque oculo obscurari cœpit, cum dolore frontis & dextri lateris in capite gravativo, memoriæque imbecillitate. Ante dimidium annum, cum in Westphalia bona hæreditaria visitaret, catarrho Apoplectico in dicto latere corripit cœpit, quò quamvis à celeberrimis ejus loci medicis levatus sit, pupilla tamen oculi istius lateris ab eo tempore albugine laborat.

OBSERVATIO XXXII.

Dn. D. CONRADI BERTHOLDI
BEHRENS.

De Recidiva febris cortice Peruviano fugatæ
arte procurata.

Occasione observationis Ledelianæ de recidiva febrili ex usu lactis, proximo anno insertæ, non possum, quin etiam communicem haut absimilem, quam relationi Illustris Medici, *Domini Rudolphi Westhovii*, Archiatri Electoralis Brunsvigo-Luneburgici, cum nuper apud quendam ægrum una essemus,

debeo. Scilicet observavit ille, febrem usu corticis Peruviani abactam, ab esu capitis porcini fumo indurati semper recidivam habuisse, quod ipsum aded certum fuit, ut quoties ægri ab aliis Medicis curati ipsi se offerrent, nec de formulis receptorum quicquam ipsis constaret, is saltem esum capitis porcini fumo indurati suavit, experimento nunquam fauente. Causa autem, quam laudatissimus Archiater suppeditat, ex Epistola mea ad *Illustrissimum Leibnitzium* de recidivis, Anno secundo Decuriæ tertiæ inserta, facile colligere est, fermentum scilicet stomachi imbecillius, & ab edulio ejusmodi, non solum corpori humano alendo minus idoneo, ceu *Excellentissimus Ridlinus* anno secundo linearum, egregie monet, sed & insuper singulari viscositate prædito, obritum, unde febris recidiva necessario insequi debuit.

OBSERVATIO XXXIII.

Dn. D. CONRADI BERTHOLDI
BEHRENS.

De Calculosa constitutione.

Elegantissima observatio est, uti omnes, quas ex sectionibus defunctorum communicat *Excellentissimus Hartmannus*, proximo anno occurrens, constitutionesque calculosorum, & eosdem curandi difficultatem apprime edocens. Cum autem deprehenderit, parenchyma renis sinistri totum in panniculum quasi carnosum concessisse, non possum quin referam, quid hoc in passu ante annos non ita mul-

tos in sectione Asthmatici cujusdam deprehendit Honoratissimus Agnatus meus, Archiater Ducalis Brunsvigo Luneburgius in aula Guelpherbytana. Parenchymata scilicet renum à calculis, quibus per multos annos æger laboraverat, adeo exesa, ut nil nisi cutis adesset, in qua adhuc multi calculi latebant. Dein in vesicula quoque fellis calculus magnitudine nucis juglandis repertus est, pendens drachmas quatuor, quo ipso confirmatur elegans assertum *Illustris Pecklini in observationibus*, calculum scilicet non unius partis aut fermenti vitium esse, verum totius complexioni inhærescere idque vitio ventriculi, ceterum *Excellentissimus ejusdem collega, Dn. Hannemannus*, Anno quinto Decuriæ secundæ, & *Illustrissimus Praeses Schröckius* in Scholiis ad observationem illic adductam, recte & ad usum practicum accommodatissime notant.

OBSERVATIO XXXIV.

Dn. D. CONRADI BERTHOLDI
BEHRENS.

De Membranis per anum secedentibus.

VARIA sæpe ex alvo excernuntur, tam præter naturam in corpore existentia, quam de ipsa partium corporis substantia decedentia. Singularisque admodum observatio est insignis quondam medici apud Wratislavienses, Christophori Rumbaumii, quam recenset *Schenkius*, particulam costæ spuria fractæ, palmæ unius longitudine septimo die per alvum exclusam fuisse. Non possum autem quin & occasione

duplicis observationis anno proximo alterius ab *Excellentissimo Thomasio*, alterius vero ab *Excellentissimo Rosino Lentilio Oribasio*, parallelismo insertæ, de meo qualicunque penu quippiam haut absimile conferam. Annus est cum virgo quædam, celeberrimo *istimonasteriensi Chiliarchæ, Dno. Coryey*, sanguine juncta, per matronam mihi denunciaret, sibi post octiduanam diarrhœam, quippiam ex ano propendisse, quod aliquoties digitis repositum, semper iterum proruperit, dimidiæ spithamæ longitudine, crassitie & rotunditate digito haut absimile, siccitate vero & duritie instar baculi, colore nigrum, donec denique cum reponi non posset, egesturienti inopinato in cloacam deciderit. Exin frustra quædam membranacea sicca digitum transversum lata, longitudinem vero æquantia aliquot dejecit, alternis ternisque diebus cum dolore dorsi & abdominis imprimis circa hypogastrium & umbilicum, qua in regione simul contractionem aliquam percipit. Post aliquot dies de novo massa ejusmodi se ostendit, tumque meum expetiit consilium. Ad tunicam internam intestinorum hæ membranæ referri non poterant, cum ejusmodi secessio vix absque sanguinis, aut præcedente puris fluxu contingere nequeat, quale quid tamen hic observatum non erat, & membranæ ipsæ duriores existebant, firmioresque, quam ut interior intestinorum tunica præsumi posset. Potius ad vesiculas quasdam aquosas, vasculis lymphaticis ex naturæ lusu donatas referendæ, quarum præsentem casum non parum illustrans exemplum notavit *Hagedornius* *Historiarum Medico-physicarum* centuria secunda. Quibus scilicet ruptis humor sensim exstillans diar-

diarrhœam aliquot dierum procurasset, quem deinde continentes membranæ insecutæ sint. Vidit alias *Helmontius* virum, qui à longo ventris cruciatu membranas multas excerneret, quæ exsiccatae & clavissæ affixæ pergamentum mentiebantur. Ægræ vero dicta abstergentibus traumaticis usa bene convaleuit.

OBSERVATIO XXXV.

Dn. D. CONRA DI BERTHOLDI
BEHRENS.

De Flatibus in Intestinis quædam Phæ-
nomena.

Observatio lectu dignissima est, quam ex anatome viri, qui veneficiis interemptus creditus est, formavit annoque proximo inferuit *Excellentissimus Dominus Nebelius*. Scilicet ea flatuum in Intestinis conditio sæpissimè est, ut animalculum vivum subesse, tam ex doloris quam motionis sensu arguatur. Idem observavit *Excellentissimus* quondam patriæ nostræ Medicus, *Hermannus Conerdingius, Senior*, in quodam nobili cui flatus in ventre oberrantes, motus quasi animalis calcitrantis efficiebant; ceu id ipsum ex consiliis *Reineri Solenandri* apparet. Simile in fabro quodam lignario deprehendit *Höferus*, & in Hysterica quadam *Excellentissimus Muraltus*, decuriæ secundæ año septimo miscellaneorum; sonitus clamosi instar viperæ meminit *Excellentissimus Reiselius*, anno eodem. In quodam colicæ passioni obnoxio, Honoratissimus Agnatus meus, Dn. Archiater

Dec. III. nn. V. & VI.

M

Guel.

Guelpherbytanus, ipsas coli cellulas tactu deprehendit.

OBSERVATIO XXXVI.

Dn. D. CONRADI BERTHOLDI
BEHRENS.

De *Experientiæ Hippocraticæ* auctoritate.

Magna semper *Experientiæ Hippocraticæ* existit auctoritas, & aphorismorum ejusdem genuina interpretatio non nisi ex ipsa praxi desumenda fuit. Idem cum ubique, tum præcedente æstate in muliere quadam juvencula observavi, quæ cum bubone primum sub axilla sinistra erumpente, insigni humerorum dolore, torporem manuum inducente, circa solstitium æstivum corripere, egoque inter Autores, quos consulebam, in locum istum qui II. Prædict. num. 33. exstat, inciderem, miratus sum, qualis communicatio esse posset inter articulorum dolores & vomitum materiæ nigræ, & quo pacto hic ipse isdem supervenire posset? Vix autem duotresve dies elabebantur, cum ægra hæc materiam nigerrimam vomere inciperet, cum anxietate præcordiorum maxima, æstu interiorum, vigiliis, adeoque feбри quasi maligna, quæ symptomata quidem primum paulum mitigata, dein ita recruduerunt, ut vomitu puris crassi veluti amurca singulis duabus tribusve septimanis, præcedente sinistro hypochondrii dolore & somnolentia, redeunte ac affligente, tandem circa solstitium hyemale exspiraret mulier
opti.

optima, maritique sui imprimis amantissima, & vita longiore dignissima. Pancreas corruptum & quasi limosum non immeritò quis judicaverit.

(*Misse Hildesio Noribergam d. 16. Febr. Anno 1697.*)

OBSERVATIO XXXVII.

Dn. D. EBERHARDI GOCKELII.

De Spasmo sectioni herniæ superveniente lethali.

Anno 1696. Mense Novembri, Joh. Bitterloff Rusticus mediæ ætatis herniosus, ex Pago Pful, propè Ulnam ad recuperandam per sectionem pristinam suam valetudinem, Ulnam se recepit, ibidemque se manui alicujus exercitati Chirurghi submitit, à quo etiam in præsentia quorundam Medicorum & Chirurgorum feliciter sectus & decenter tractatus est; Hic patiens ad duodecimam usque diem benè habuit, quibus præterlapsis, ex improvise spasmō laborare cœpit, qui etiam in tantum invaluit, nervosque ac musculos gutturis, temporum, ac genarum ita obsedit, ut os ad comedendum vix aperire, nec deglutire vel respirare potuerit, & capite pronus in lecto, ac si fune tensus & ligatus esset, federe coactus fuerit.

Cujus causa externa corporis refrigeratio ab aère externo algido, per ineuntes & exeuntes tempore hyemali sæpius in angustum hypocautum immisso, interna verò humores acri-salini, austeri & aluminosi, nervos infestantes & contrahentes, vel

fanies nervos vellicans, & sursum versus suam principium contrahens fuit;

Ego ad hunc patientem vocatus, ipsi sequentia remedia præscripsi. Et quidem internè. ℞. Pulv. lumbric. terr. ʒj. CC. phil. præp. Pulv. Epilept. Marchion. Cephal. Michael. August. aa. ʒj. Castor. ʒβ. Ol. macis. gutt. iij. M. f. Pulv. subtil. de quo, quantum cultri cuspede capi potest, de die aliquoties in aqua Ceras. nigror. patienti exhibeatur; Et ℞. Aq. Ceras. nigr. flor. tiliaæ pœon. aa. ʒj. hirund. cum castor. Epilept. Lang. aa. ʒβ. Confect. Alkerm. ʒβ. Lap. Bezoard. Or. gr. v. Margarit. præp. Pulv. Marchion. Cephal. Michael. aa. ʒβ. sacch. perlat. ʒij. M. Dosis Cochleare unum vel alterum, sæpius repetendò. Ad hæc, Clyster etiam sequens fuit applicatus. ℞. Herb. ʒ. emoll. flor. Chamomill. Verbasci summit. aneth. aa. Mβ. Sem. lini ʒβ. decocti hordei q. s. fiat l. a. ebullitio, Colatur. ℞. ʒvj. in qua dissolv. Elect. lenit. Florenz. Diacathol. aa. ʒj. Ung. Clysmat. ʒj. Axung. anser. gallin. anatis aa. ʒvj. Vitell. ovor. num. 2. M. f. Clyster. Externè, nucha, collum, genæ, spina dorsi, & venter tali linimento calidè fuere inuncta. ℞. Ol. Chamomill. rosar. lumbric. terr. de castor. anethi. aa. ʒvj. Terebinth pingued. homin. Canisaa. ʒj. M. d. ad fistile.

Sed omnia hæc remedia sine optato successu fuere adhibita, ac dictus patiens in gravescente morbo & symptomatibus occubuit, sicque effatum Hippocratis adimpletum est, qui scilicet. ʒ. aphorismorum secundo inquit, convulsio (vel spasmus) vulneri superveniens, lethalis.

OBSERVATIO XXXVIII.

Dn. D. EBERHARDI GOCKELII.

De spasmō incipiente post sectionem herniæ
curato.

Anno 1696. Mense Decembri, Michael Huzelin, Civis Ulmensis & alutarius herniosus à Georgio Riedlino, Chirurgo & Lithotomo exercitato feliciter sectus fuit, qui etiam per duodecim dies benè habuit, sed postea tensiones spasmodicas circa malas & tempora, ita ut vix os aperire potuerit, nec non in ventre cum calore aliquo corporis præternaturali, pulsuque celeri ac duro persentire cœpit, cui ego statim in principio vocatus, sequentia remedia ordinavi. R. Herb. emollient. aa. Mß. Agrimon. Flor. Chamomill. summit. aneth. aa. Mß. sem. lini, fœnugræc. aa. ʒß. M. & concis. f. cum decoct. hord. q. s. ebullitio. Colatur. R. ʒviij. in qua dissolv. Mell. ros. colat. sacch. Thom. aa. ʒß. Ol. Chamomill. aneth. aa. ʒß. Vitell. ovorum. 2. M. f. Clyster. à quo maximo cum levamine aliquoties deiecit.

Duabus post Clysterem horis vena mediana brachii sinistri secta, post aliquot dies ad metum recidivæ repetita, & singulis vicibus sanguinis ʒiij. vel iiij. subductæ fuerunt. Postea ante somnium talem pulverem una vice in aqua Cerasorum nigrorum sumsit, cujus usum postea per biduum manè & vesperi continuavit. R. Pulv. Cephal. D. Michael. ʒj. d. ad chartam. Externè circa collum & nucham Cataplasma ex herbis radicib. & seminib. emoll. cum lacte coctum, addito Ol. rosar. Chamomill. lumbricor. &c.

calidè fuit applicatum; Spina dorsi tali spiritu illita, ℞. Spir. lumbricor. terr. ℥i℔. Spir. *iac. ℥℔. Et venter Oleo rosarum, Chamomillæ, lumbricorum, & unguento nervino invicem mixtis, inunctus.

Die II. Decembr. angustiam circa pectoris regionem, cum tensione ventriculi & imbecillitate virium sensit, cui vinum Cydoncorum auxilium tulit; circa vesperam verò venæ hæmorrhoidales sanguinem fuderunt, à cuius fluxu dicta symptomata cessarunt. Die 15. Decembr. rursus de tensione spasmodica & alvi constitutione conquestus est, & vix os aperire potuit, cui sequentia remedia ordinata fuerunt. ℞. Herb. rorismarin. salv. Agrimon. Origan. hyperic. lavendul. aa. M℔. Flor. Chamomill. summit. aneth. aa. M℔. Rad. alth. lilior. alb. aa. ℥ij. sem. lini, fænugr. aa. ℥℔. Decoct. hord. ℥ij. M. f. ebullitio, Colatur. ℞. ℥viiij. in qua dissolv. Ung. Clysmat. ℥j. Elect. Lenitiv. Florent. Diacathol. aa. ℥vj. Axung. anser. anatis aa. ℥vj. vitell. ovorum. 2. M. f. Clyster. Hora una post Clysterem verò mediana fuit secta. Pro confortando cerebro & nervoso genere seq. Aqua Cephalica fuit ordinata ℞. Aq. Ceras. nigr. flor. til. salv. cum vino destill. pæon. aa. ℥j. hirund. cum castor. Epilept. Lang. aa. ℥℔. Cinam. still. ℥ij. Spir. Cephal. Anhalt. Compl. ℥j. Confect. Alkerm. compl. ℔j. Pulv. Cephal. Michael. Epileptic. Marchion. aa. ℔j. Lapid. Bezoard. Occid. gr. v. sacch. perlat. ℥iij. f. mixtura cochleatim sumenda. Et ℞. Pulv. Cephal. Michael. ℔j. Aq. Ceras. nigr. ℥i℔. Essent. castor. cum Spir. Vin. extr. gt. vij. M. pro dosi una. Externè, ℞. Ung. dialth. Martiat. Agripp. aa. ℥iij. Ol. de castor. ℥ij. M. d. adfixibile pro inunctione calida cervicis, genarum & temporum.

Die 16. Decembr. ad resolvendam materiam spasmodicam seq. sudoriferum dedi, & Rob. Juniper. Ele&. Diascord. Fracast. Theriac. Androm. aa ʒj. ▽. Card. Bened. ʒiʒ. Spir. Cochlear. ʒʒ. M. pro Dosi. Ad laxandam alvum, & Deco&. hord ʒx. in quo dissolv. Butyr. rec. ʒiʒ. Ol. Olivar. ʒj. Vitell. Ovor. num. 2. M. f. Clyster domesticus. Die 17. Decembr. Clyster hic circa vesperam fuit reiteratus. Et &. Essent. Castor. cum Spir. Vin. extract. ʒj. Spir. beccabung. nasturt. aa ʒʒ. M. d. ad vitr. Dosis gutt. vij ad x. in aqua Salviæ. Ac, ad humores acri-salinos & scorbuticos eliminandos, alvumque apertam conservandam, &. Herb. Majoran. Rorismar. Salv. nob. beccabung. nasturt. Agrimon. Cochlear. Scolopend. aa. Mʒ. Rad. Caryophyllat. Raphan marin. aa. ʒij. Angelic. ʒj. bacc. Lauri, Junip. aa ʒiʒ. Rhabarb. Monach. ʒʒ. fol. fen. Alex. s. st. ʒj. Gialapp. Agar. Troch. Turpeth. el. Polypod. qu. aa. ʒij. Cinam. el. ʒj. Tart. alb. crud. ʒij. Chalyb. cum Sulph. præp. & in petia ligat. ʒiʒ. Sem. anis. fœnic. aa. ʒʒ. M. & Concis. f. cum linteis alb. nodulus cum mensur iʒ. aquæ mulsæ decoquendus.

Die 23 Decembr. ad resolvendas & discutiendas mali reliquias, seq. Electuar. diaphoreticum præscripti. &. Rob. Juniper. ʒiʒ. Elect. Diascord. Fracast. ʒʒ. Theriac. Androm. ʒij. Syr. Sceletyrb. ʒʒ. M. F. Electuar. de quo una vice nucis moschatæ quantitas capiatur.

Et denique ad quævis heterogenea ac vitiosos humores, (de quibus adhuc patiens circa infimum ventrem & pubem conquerebatur) eliminanda, maximo cum emolumento talem potiunculam ordinavi. &. Pulv. rad. Jalapp. ʒij. Diagyrd. corr. gr. iij. Syr. de Cich.

Cich. c. Rháb. ꝑj. Aq. meliss. puleg. aa. ꝑvj. M. pro una Dosi; à cujus sumptione aliquoties dejecit, & sic omnia symptomata evanuerunt, ac patiens, observata bona diæta, per Dei gratiam pristinæ sanitati fuit restitutus.

(*Missæ Ulmæ Noribergam d. 24. Febr. 1697.*)

OBSERVATIO XXXIX.

DN. D. ELIÆ CAMERARI,

De Naturalis Phosphori Phænomenis.

Quam & in Phosphoro Urinæ extorto, & in Noctiluca Spiritûs Nitri & Cretæ Sobole, lapideque Bononiensium calcinato miramur lucem, non nisi violento igne obtinendam, eam Natura nullo vel exili calore adjuncta frequenter exhibet. Vividum cicindelarum lumen tempore æstivo, Sole occidente omnium oculis obversatur, quod eò nonnullos adegit, ut lucidum inde destillatione liquorem præstolarentur, quarum tamen lucem reflexam potius & peregrinam structura corpusculi (etiam in illuminato modicè loco splendentis) innuere videtur; dum semicirculares istæ posticæ & inferioris corporis partes microscopio conspectæ, subflavo politoque candore, & crystallinis splendentibusque pilis atque eminentiis creberrimis sunt conspicuæ, repetitæ radiorum lucis repercussioni forsan inservientibus. Ut tacquam piscium, putridi ligni, adamantis in tenebris lucentis, quamque nuper observavi in caprea lucem, cujus, frigore intenso gelati pili fortiter contra ductum situmque naturalem agitati ingentes splen-

Splendidasque cum strepitu flammæ eructarunt. Lucidorum juvenis cujusdam indusiorum atque linteorum phænomena & insigni luce conspicuas flammæ Ephem. Dec. II. ann. 8. Obs. 172. inseruit Hæctor, II. Frater Charis. & quandoquidem istiusmodi casus rariores hætenus videntur, parem isti atque prorsus affinem recensere operæ pretium erit. Vir juvenis à quatuor jam mensibus (neque enim antea adeò attenderat emicantes quas sæpius conspexit scintillas) insolitum indusis splendorem exilientesque inde scintillas animadvertit; quæ leviter etiam commoto linteo ejusve partibus leniter collisis prorumpunt, longè tamen frequentiores accedente manus agitatione conspiciuntur, neque scintillæ solum sed ingentes radii in latitudinem linguarum instar expansi oculos feriunt, & quod non sine admiratione retulit, strepitu tali aures percellunt qualis scintillarum ignearum esse solet. Quò verò breviori tempore indusium corpori admotum fuit, eò copiosior altera mox tertique die comparet & vividior flamma, quò verò id gestatum est diutius, eò rariores flammæ non nisi fortiore linteï frictione excitandæ comparent. Equè liter verò omnes indusii partes lumen de se emittunt; neque eo lineum pectorale destituitur, excussitque nuper ex chirothecis scintillas. Nec in aprico solum aère atque atmosphæra lucidum phænomenon observatur, sed sub ipsis quoque lecti stragulis corpore penitus sepulto, exclusâque latentis in ambiente aère lucis suspitione. Est verò & id memoratu dignum, nullum excitari posse splendorem si forte (quod rarior contingit) manè corpus indusiumque sudore madeat. Innui rariorem esse sudorem & haud frequen-

quenter sensibilem, cum & vita sedentaria; & museum frigore potius quam calore excedens sudorem facile arceant. Monitus ut capillorum quoque aliquam haberet rationem, examine institutò candidè retulit, excussisse se, pectendo crines, scintillas, lucida autem phænomena clarius longè atque elegantius pectinem exhibuisse per crines profundius tractum, quò mox perpendiculariter manui imposito quavis pectinis dentes impressi ordine suo numeroque lucida post se punctula; & distincta splendore vestigia in cute reliquerunt, quin & pectine horizontaliter nonnihil inclinato & per superficiem manûs ducto distinctæ lineolæ lucis & ductus ductui dentium pectinis respondentes splendide, absque strepitu tamen, comparuerunt; eò elegantiores, cum non adeò subito uti excussæ ex linteo flammæ expirarent. Disparuit verò tandem istud phænomenon capillis diutius profundiusque cum ipsa cute depexis. Cætera temperamenti est sanguineo-melancholici; meditationibus profundis deditus, pulsum ordinariò cæliorem justo sentit; urina multum tingitur; cibum utitur parco & tenui, rarò carnibus vescens; sitim præterito anno haud facile debilem crebrò sensit; nunc verò adeo non sitit, ut per duos jam menses à potu quocunque sine molestiæ sensu abstinerit. Vinum per semestre spatium nunquam hausit, cum p. n. calorem ex ejus modico licet usu sibi tum obortum recordetur. Alvus tardior est nec tñ constipata. Quis verò *Φαινομένων* breviter recensitorum cum Phosphoris convenientiam non videt? si maxime præter sudoris urinæque similitudinem ea fulgura perpendat, quæ imprægnatum Phosphoro Vini alcoholi

cohol aquæ noctu instillatum in aërem spargit; aut si liquidi Phosphori fatuum ignem quibusvis corporibus astricandum attentius contemplari dignetur.

OBSERVATIO XL.

DN. D. ELIÆ CAMERARII.

De Epilepsia, sensu atque ratione salvis.

QUÆ universam omnium morborum historiam egregiè auctam atque illustratam exhibent, artemque saluberrimam novis subinde magno numero observationibus locupletant laudatis. Ephemerides, frequentia non minus quàm singularia affectuum convulsivorum exempla accuratè passim recensent, sive exactam morbi historiam, sive remediorum apparatus desideres. Quæ res eò majorem affert utilitatem, quò intricata magis atque abscondita est affectuum istorum indoles, non nisi observationum frequentia, casuumque mirè variantium attento scrutinio in clariori luce ponenda. Referendus huc casus in juvene studiis operam navante altero abhinc anno abs me fuit observatus. Ira is, nescio quâ injuria motus, vehementer excanduerat, atque altero mox die rigore febrili æstuque insequenti correptus, opem meam imploraverat, grassabantur tum inter nos truculentius & confertim malignæ febres, videbaturque insultus iste quoddam ejus principium & pulsu & urina id confirmantibus, quamvis frequentes in somno terrores, crebræque corporis succussiones convulsiones altera nocte insequuturas jam prædicerent. Non omnes hic sollicitè spasmodici affectus circum-

stantias recensebo, illi solum intentus, quæ minus aliâs obvia, in isto juvene oculis se animoque attento obtulit. Quatiebantur scilicet agitati artus, torquebantur brachia ipsumque; caput atque oculi, totaque corporis machina universali spasmodico motu miserè convellebatur, tantosque patiebatur subsultus atque jactationes, ut corpore alternatim in altum sublato miserè distractum caput proximo parieti allideretur. Ista autem ordinaria ferè symptomata cum sint, id paulò memorabilius censeo atque insolitum magis, quod in ista paroxysmi vehementia, in confuso isthoc Spirituum orgasmo & sensus sibi constarent & ratio, annuebat enim dictis & solatio adstantis Ecclesiæ ministri, distincteque omnia, quod certius postea ex ipso cognovimus, percipiebat. Impugnâvimus truculentum symptoma castoreatis, antispasmodicis specificis, atque alexipharmacis remediis; V. sect. Clysteribus, Vesicatoriis, & si quæ sunt alia, quæ multis in istiusmodi casibus encomiis efferruntur, experientiaque confirmantur. Votisque eventus feliciter respondit, affectu violento paucos intra dies per Dei gratiam sublato. Qui autem in universali ista convulsione, non inferiore solum corporis parte, sed arce ipsa atque animæ sede spasmos patiente salva ratio sensusque superesse poterat? & qua ratione factum est ut confusi atque impetuosè moti Spiritus in Epilepsia ordinaria animæ imperium illicò excutientes hic sensuum fibrillarumque, nervæarum motibus tenerim, mentisque impressionibus mandatisque; aliquibus auscultaverint. Dignum omninò accuratiore disquisitione problema! Quamvis haud dubitem rei difficulta-

tatis plenæ aliquam lucem accessuram, si aëream atque elasticam Spirituum indolem admittere lubeat; quæ efficit ut feroces quoque Spiritus summoque & aucto-elateris robore confusoque motu undulantes aliquid tamen in sensoriis conceptum tremorem (nervis, quod circumstantiæ docent, non distortis) ad animæ sedem propagare, sensumque efficere valeant; ea tamen cum molestia, ut anima tristi spectaculo involuntarios corporis motus, quos sedare nequit, contemplari miseriæque testis esse coacta fuerit.

OBSERVATIO XLI.

DN. D. ELIÆ CAMERARII.

De Sectione Tumoris pinguedine referti.

Quanta haud rarò incertitudine circa varias tumorum species versentur Chirurghi de contentis dubii, ejus tota die praxis exempla exhibet, externa enim facie, consistentiaque tactu explorata facile ipsis imponi contingit, ut, siquidem sint cautiores non possint non hæsitare in cura istiusmodi tumoris suscipienda, ne temerè quidquam tentare videantur. Sequenti id casu comprobatum existimo: Vir ann. 30. duodecim abhinc & quod excurrit annis tuberculum fabam magnitudine æquans in exteriorè dextri genu parte sensit, lento primùm gradu crescens; ita, ut post plurium annorum decursum juglandem magnitudine non excederet, nec dolorem ullum nisi motu frigidaque aqua accedente (corarius autem erat) excitaret. Mens. Januar. 1695. (celerius jam aucto tumore) pugnum quantitate superabat; quos-

cunque verò & Medicos & Chirurgos adiit, ii quidem Emplastra similiaque commendabant præsidia, sectionem verò tumoris dissuadebant uno ore omnes. Occupabat jam magnam femoris supra genu partem, eratque ea protuberantiæ durities, qualis glandulosoꝝ tumorum esse solet, cum, nactus tandem qui apertionem fusciperet Chirurgum, Men. Jun. 1695. in eminentiore tumoris parte incisio institueretur, extillabat sanguis haud parcus, hians verò vulneris officium pinguedine copiosè protrusa puris expectati loco explebatur, cujus, cochlearis ope non exigua portio sensim absque dolore ezemta fuit. Increvit mox majori celeritate tumor, latiusque terminos suos extendit, exundante liberius indies pinguedine, accessit ingenti tumori & quâ parte patebat horrido, totius tabes, cordis vehemens palpitatio, lassitudo summa & debilitas &c. quæ tamen medicamentis aliquamdiu repressa sunt. Cæterum irriti erant in curando tumore tum Chirurgorum, tum (quod fieri solet) Agyrtarum conatus, aliis emplastra, aliis ex nasturt. aq. cataplasmata, aliis alia suadentibus. Cum verò in tumore coecendo frustra laborarent, itum est quorundam consilio ad corrosiva, admotumque arsenicum, nitro, ut ajunt, correctum, quod tamen largissima & contumaci hæmorrhagia insequente in tempore removendum erat. Brevi alius tonsor ipsum invasit, atque unâ cum aliis externis internisque remediis aliquam, quod adstantes referunt, admovit aquam, quæ nunquam absque ingenti dolore applicabatur, recurrente unâ subinde à motu hæmorrhagia. Ist hæc verò brevi dolorificæ quædam colli constrictiones,

nes; linguæ impeditus motus, vocesque inarticulatæ sequebantur, dehinc tensivi dorsum dolores occupabant, sensim vox intercipiebatur, concutiebatur corpus, urgebant dorsi dolores, maxillam porro spasmodici motus agitabant, sicque convulsus tandem rigidusque obiit. Aliquot verò ante obitum diebus horrenda ulceris facies, immanis fœtor, atque rubedinis loco cœruleus livor successerat. Incubabat Chirurgum qui tumorem audacius aperuit defuncti Uxor, ipsique actionem intentabat, quâ lite effectum est, ut loci Magistratû judicium ea de re meum expetente, sectione instituta contumax tumor penitus inspiceretur. Ea verò se facie secanti tumor, haud adeò durus tactui visus, obtulit: occupaverat non genu solum sed mediam quoque & quod excedit femoris partem, pede infra supra tumorem eadem cum universo corpore macie & tenuitate conspicuo, non verò æquabili intumescencia affectam partem vidimus tumidam, sed & in interiore genu parte, & in exteriori cum primis, primâ mali & tuberculi sede, multum eminebat ingens protuberantia reliquâ superficie longè elatior, cui & in incisione vulnus inflatum erat, fœda mollique & saniosa pinguedine nunc hians atque turgidum. Separatis sollicitè cute atque musculis, stupendam istam partis affectæ molem non nisi pingui materia constare oculis patuit, (si excipias purulentæ saniei, stagnantisque inter corruptos circa medium femur musculos, sanguinis quandam portionem) ordinariam verò pinguedinis consistentiam, utpote mollior, non referebat. Plurimis quasi alveolis inclusa erat, è quibus nullo negotio exprimebatur; istius v. pinguedi-

nis pars in medio femoris (circa genu nulla corruptione conspicua) unà cum insignibus quorundam musculorum portionibus computruerat, eandemq; fortem vasorum sanguivehorum minores rami (truncis adhuc integris) experta erant; tantaque pinguedinis & incredibilis moles non musculorum modo interstitiis intrusa eos violentè distenderat, sedibusque ordinariis deturbaverat, sed & in ipsam ossis femoris cum fibula tibiaque articulationem, sub patellam, in ossis femoris inferiorem sinum, interque omnes loci istius tendines membranasque sese copiosissimè insinuaverat. Hæserat verò primum tuberculum (sektione id nunc ostendente) circa externam atque inferiorem ossis femoris protuberantiam, ubi cartilago desinit, & quamvis durior ea in regione tumoris substantia fuerit, nulla tamen ibi aderant corruptionis vestigia, sed quantum licuit assequi in tendinosa membrana hæserat tuberculum. Ossis femoris duæ tertiæ partes flavebant non solum p. n. sed & erosæ scabræque comparuerunt, excavatis corrosisque in infima maximè ossis parte juxta cartilaginis marginem profundis fulcis creberrimisque foraminibus, totaque superficie admodum aspera redditâ; nulla tamen cariota nigredine ossis substantiam fœdante. Quodque obiter addere lubet, pulmones dextrò lateri firmiter adnati atque ex cœruleo lividi, tenaces valde atque sicci conspiciabantur, vesiculis aere turgidis. Cordis summè flaccidi ventriculi sanguine (ut totum ferè tabidum corpus) destituebantur. Hepar durum lividumque conspeximus &c. Ita scilicet rupto semel vasculo, & pinguedinis quadam portione suis elabente

utri-

utriculis prima fatali tumori anfa data videtur, qui tardius primum robustis adhuc fibris fortiter resistentibus increvit, usque dum cedentibus iis tandem, & sectione spatium concedente, liberius in interstitia effunderetur (pari ratione ac in Hydrope via semel patente Lympha uberior in cavitates depluit) subducebatur hac via sanguini corporisque universæ machinæ balsamica, oleosa, blanda, & melior portio, unde presso pede tenta febris, tabes, & (deficiente Saliæ moderamine) acrimonia, cordis palpitatio, lassitudo summa non potuit non insequi, tandemque, accedente hæmorrhagia, acribus remediis, ipsaque saniei in ulcere acritudine, nervis miserè laceratis convulsiones colophonem miseræ imposuerunt.

(*Tubingâ Augustam Vind. d. 14. Mart.
Anno 1697. misæ.*)

OBSERVATIO XLII.

**DN. D. MICHAELIS BERNHARDI VA-
LENTINI.**

De Glandula Porcellorum Moschata.

Curiosissimum quid & incredibile ferè haud ita pridem in glandula quadam ex oculis porcelli adhuc lactantis affati (vulgò *Spanferckel*) protrahum observare licuit, quod probè sc. masticata non tantum saporem sed & odorem Moschi exactissimè referret, ita ut adstantes halitum ejus naribus percipientes ipsum Moschum dentibus comminutum esse crederent, quod non una vice sed multoties reperire

Dec. III. Ann. V. & VI.

O

licuit,

- licuit, ita ut quivis hujus rei periculum facillimè facere possit. Latet autem glandula hæc in altero oculorum cantho pinguedine oculi & musculis obsepta, & ni fallor est glandula Harderiana lachrymalis à Nobiliss. D.D. Nebelio nuper in *Miscellan. Germ. Cur. Anno 3. Dec. 3. Obs. pag. 291.* descripta & depicta, quæ meritò reliquis corporibus moschatis ab Illustri Dn. Præside in curiosissimâ *Historia Moschi collectis*, annumerari mereatur.

OBSERVATIO XLIII.

DN. D. MICHAELIS BERNHARDI VA-
LENTINI.

De Virgine in Sceleto Funduli conspicua.

Occasione prioris Observationis aliam subnecto ab Apitio pariter subministratam, non minus tamen curiosam, in Sceleto scil. Funduli, Mulieris aut Virginis imaginem, mammillis suis aliisque partibus insignitam conspici. Quod verò nostris temporibus Onamenta illa capitis muliebria, quæ à concubina Gallica vulgò *les Fontanges* audiunt, illic pariter appareant, ut nonnulli asserunt, fabulosum est.

(Gissâ Augustam Vindel. d. 20. Mart.
Anno 1697. missæ.)

OBSERVATIO XLIV.

DN. D. JOHANNIS FRIDERICI KHERN.

De Relaxatione Patellæ ad talum usque.

Perlustrando Ephem. nost. Decur. II. Ann. VI. in-
cidi in Obs. 35. Caroli Patini ubi de struma dorsali
in filiolo Andreæ Volpati agit, de quo strumoso, mihi
hoc addendum occurrit. Dum ab Expertissimo No-
stro Galeno, I. per prognosin pater intellexit, stru-
marum curationem valde difficilem & diuturnam
esse, se prognostico acquieturum dixit, interim hi-
strionem quendam accessit, qui etiam curam auda-
cter nimium; nescio quibus emplastris & fomenta-
tionibus aggressus est, iisque effecit, ut paulo post
gangræna partis, ardentissima stipata febris, super-
venerit, hoc viso ille medicaster auffugit, & bonum
patientem sine remediis reliquit, quo effecit, ut pa-
tiens ad hospitale San Francesco Grande dictum de-
latus fuerit, ubi à me assistente, industria Equitis Ca-
sali, ibidem medici ordinarii, quoad plagas & vul-
nera feliciter quidem curatus fuit, struma quidem
subsidebat, sed paulò post denuò incrementum sum-
psit, ab illo tempore autem à quo struma subside-
bat, ligamentum patellæ pedis dexteri ita fuit rela-
xatum, ut facili negotio à quocunque ad talum usque
absque ullo dolore detrudi potuerit, sed remota ma-
nu, sua sponte iterum quasi ad suum locum ordina-
rium resiliit, nisi quod duobus circiter transversis
digitis infra propriam capacitatem acquieverit, &
dum ad locum ordinarium reponi eam æger volebat,
semper dixit, ibidem absque hoc, omnia plena esse,

quod penes me quamplurimi diversarum Nationum studiosi & manibus & oculis comprehenderunt, antalis plenitudo fuerit facta à materia strumæ dorsalis discussa, quam hujus relaxationis causam censeo, vel à nimium relaxato & tali humore imprægnato ligamento, quon se tam arctè contrahere amplius non potuit, nolo dijudicare; interim adhibitis diversis Patella quidem ad pristinum locum reducta & ibidem firmata fuit, sed semper elatior remansit, quibus omnibus perpensis mihi hoc maxime insolitum videtur, tantam fuisse factam relaxationem absque rptione vel multo dolore tam brevis alias ligamenti, permanente tamen robore tali ut se contrahere potuerit.

OBSERVATIO XLV.

DN. D. JOHANNIS FRIDERICI KHERNI.

De Delirio periodico Alexipharmacis
curato.

Virgo quædam in servitiis constituta, tunc temporis in statu athletico, ab ejus Domino ob perditos aliquot imperiales primum benignè, postmodum cum comminatione verberum, ut verum fateretur, interrogata, seque nihil scire afferens, è cubiculo Domini dimittitur, sed ecce dum vix per scalas scendit, procidit in terram, ut exanimis videretur, subito ad eam vocor, & invenio non sine suspitione sumpti veneni, facie livere & rubere, ut proprie collum galli indici, ut vocant, irati repræsentarit, oculi quasi flammæ erant, respiratione anhelosa, pulsus, exceptis arteriis colli, insensibilis erat, ventre

mult.

multum tumebat, omnes torvissime aspiciebat, nullum responsum dedit, hinc subito propinatum fuit leve Emeticum, quod ternam operationem habuit, ad quod Garrula fieri cœpit, sed ita diversimodè ut modò facetè, modò tristissime, modò suavissime, modò furiosissime, & sic pluribus modis variavit, interim neminem novit, hinc propinavi illi potionem alexipharmacam ordinariam, ex Theriaca, Elect. Diafcordi Sal. CC. volat. Bezoar cum Aq. Scord. factam, unde bene sudavit & ter dejecit, hinc ad se rediit inscia præteritorum, venter subsedit, pulsus naturalem typum reassumpsit, facies & oculi excepto aliquo pallore, pristinum colorem obtinuerunt, & sic spatio septem horarum ab hoc paroxysmo liberata fuit, sed delirium singulis ternis diebus ad instar febris tertianæ, hora secunda pomeridiana ordinariè rediit, ut neminem noverit, delirium verò plerumque quovis paroxysmo variavit, ut in uno infusus effunderetur continuos, in alio in meram furiam abieret, jam fleret, jam caneret, nunc psalleret, alia vice blasphemaret &c. Quæ delirandi mutationes semper quoad unam speciem per integrum paroxysmum continuarunt; idque per mensem duravit, interim nec quidquam aliud assumpsit, nisi præfatam potionem circa initium cujuslibet paroxysmi, semperque bene sudavit, & delirium nunquam quatuor horas excessit, absque præcedenti vel subsequente ullo alio symptomate, donec tandem post mensem totaliter emaneret, & sic hoc delirium periodicum alexipharmacis curatum, cujus causam licet in sumptum venenum conjicerem, latet tamen causa hujus recursus periodici, & mutationis perio-

100
dicae, de quibus omnibus peractis, dum ad se rediit, nihil recordabatur, nisi quod semper, dum se male habere incepit, hanc potionem sumpserit.

OBSERVATIO XLVI.

DN. D. JOHANNIS FRIDERICI KHERN:
De Dolore capitis ex calculis.

DOmicella quædam de intensissimis capitis doloribus, præcipuè in fronte intra oculos ad os cribriforme per annum & medium conquerebatur, diversissima ast sine euphoria adhibebantur, ego casu illuc veniens, suadeo inter cætera errhinum ordinarium, quo adhibito statim post meum discessum revocor, siquidem metuebant illam suffocari, cum nec minimum Spiritus per nares attrahere valeret, & quod dolor etiam nunc totum nasum occuparet, & sic aperto ore stare cogeretur, suadeo repetitionem errhini, quo vix per syringam injecto, procidit calculus magnitudine pisi oblongus, quem intra bihorium duo similes & unus medio minor sequebantur, qua causa ablata omnis dolor cessavit, & jam per annum ab eo expers vivit, via per quam, & quomodo isti calculi per os cribriforme transierint, vix non ignota hæret, si enim os cribriforme fuisset ita perforatum, vix ita perfectè colata & cribrata excrementa, uti fit, transire possent, cum ad hoc officium natura hoc os efformarit.

OBSER.

OBSERVATIO XLVII.

DN. D. JOHANNIS FRIDERICI KHERN.

*De variis in sanguine per venam extracto,
observatis.*

VIR quidam felicioris sortis, triginta circiter annorum, habitus corpulentioris, coloris in facie floridi, hilaris, observantissimus diætæ & quoad apparentiam sanissimus, de nullo conquerebatur, nisi quod aliquando absque causa nota tædiosus fieret, præservationis gratia elapso autumno post sumptum minorativum, sanguinem quoque phlebotomia minuere statuebat, sed loco sanguinis, me præsentem, hora matutina, sat larga incisione facta, effluxit in primum vitrum materia quædam alba & viscida sat ingrati odoris circiter ad ℥ij. in secundum & tertium vitrum effluere quidem videbatur sanguis sat laudabilis, absque tamen quod multum salierit, ast post quatuor horas facta visitatione sanguinis, in primo vitro se nihil mutasse comperi, in secundo verò loco sanguinis nil nisi vesiculas rubras, flavas, albas & cœruleas, viscida & purulenta quadam materia sibi invicem cohærentes, nec guttam verò de sanguine vidi, tertium vitrum similem quoque saburram immixto tamen modico sanguinis continuit, quo viso, subito venam rursus aperiri curavi, & ad ℥ij. sanguinis laudabilis extraxi, & hætenus se bene habet, mirum quomodo talis materia corrupta absque notabili læsione in corpore persistere potuerit.

OBSER-

OBSERVATIO XLVIII.

DN. D. JOHANNIS FRIDERICI
KHERN.

De Abscessu sine insigni dolore & ullo
calore.

DIvus quidem Cous noster asserit, dum pus-
sit, dolores & febres oriri, & Aristoteles id con-
firmat, dicendo, putredinem esse clima caloris, cujus
tamen contrarium demonstravit patiens quidam mi-
hi ante paucum tempus ad finem Bacchanaliorum
oblatus, is de nullo alio conquerebatur, nisi de sur-
ditate in aure sinistra, nullum dolorem persensit, nec
caloris præternaturalis indicium tam ex pulsu quàm
urina ac siti præternaturali desumi potuit, hinc quia
tempus tunc frigidissimum, & præcedenti die cum
suo Domino rhedatione se divertente, cursitando, ut-
pote servus & cursor multum incaluit, in suspicio-
nem deventum aliquam defluxionem in nervum au-
ditorium procidisse, hinc præmissis catapotis ce-
phalicis, nil nisi externa resolventia & discutientia
ordinavi, & ecce nona die noctu dum benè more
solito dormiebat, retulit sibi visum fuisse se audiisse
explosionem bombardæ à quo expergefactus adver-
tit aurem madere & purulentam materiam sangui-
ne mixtam effluere, qui fluxus per aliquot dies ad
tres circiter libras continuavit, super quod
surditas cessavit et jam se benè
habet.

OBSER-

OBSERVATIO XLIX.

DN. D. JOHANNIS FRIDERICI
KHERN.

De Phthisi à natura curata.

Juvenis quidam 19. annorum lanionis opificium exercens à nimia gestatione & attractione bouum incidit ante duos & medium annum in sanguinis & postmodum puris sputum, hinc juxta Hipp. Sect. 7. aph. 15. & 16. in phthisin, cui accessit febris hectica; totaliter emaciabatur, absumpta non solum adiposa verum etiam carnosa substantia, viribus ita labefactatis, ut amplius procedere nequiverit, diversissima per medium annum adhibebantur, ast dum omnia irrita judicavit, & se indies debiliorem sensit, se fati cedere velle decrevit, rejectis omnibus planè medicamentis, quibus sepositis excreatio remisit aucta spirandi difficultate, donec tandem de intensissimis pectoris doloribus ad instar carbonum ignitorum adurentibus conquestus fuerit, quo stante supra regionem diaphragmatis linea quædam livida duorum transversorum digitorum lata utrinque costis spuris affixa, ubi dolor plurimum urgebat, apparuit, ex quibus internam partis mortificationem factam, conjiciebatur, verum natura provida ex parte dextera intra primam & secundam costam spuriam ad suppurationem sine ullis adhibitis medicamentis perventum & sua sponte prorupit ulcus, per quod ingens saburra materiæ putridæ & sordentis prodit, quod per aliquot dies continuavit, quo factò, mundificato & consolidato ulcere tussis totaliter evanuit, benè nutriri incepit, & à duobus an-

nis de nullo conqueritur, colorem floridum præ se fert. & in omnibus benè valens à natura curatus ex Phthisi oprata potitur sanitate.

OBSERVATIO L.

DN. D. JOHANNIS FRIDERICI
KHERN.

De notatu quibusdam digais de Podagra.

RECTè curiosissimus noster Æsculapius II. Ephem. Decur. III. Ann. II. Obs. cxv. Podagram pro tyrannide insignivit, cum aliquando à tali feroci materia causetur, ut etiam vitra corrodât, cujus luculentum testimonium suppeditavit Clarissimus Dominus N. N. J. V. D. qui dolores podagricos (licet abusive ita dictos ob diversitatem loci) intensissimos in auricula dextera sensit ut aquam fortem intus hærese arbitraretur; post aliquot elapsos dies materia in topium ad partem exteriorem abiit, qui & à natura sua spontè aperiebatur & effluxit materia quædam alba calciformis. Patiens noster ad æternam rei memoriam, ob enormes dolores perpessos intingit calamum & ad fenestram scribit, adjuvante Deo 15 Septembris anno 1696. ex dira podagra liberatus, & ecce altera die dum eum more solito visito, invenimus vitrum non solum corrosum uti alias exscalpi solent, verum totaliter, quin & in ea forma uti literæ erant, exesum, quod nunc ob summam raritatem argentomunitum in suo musæo custodit.

Talem ferociam causæ Podagricæ pariter tali circulanti massæ communicari comprobavit sanguis
Excel.

Excellentissimi cujusdam p. m. Generalis Campi Mar-
reschalli, totaliter Podagrici, dum enim iste aliam
ob causam sibi venam aperiri curavit, post aliquot
elapsas horas sanguinem perlustrandi gratia eum ac-
cedimus & ruminatis omnibus, vix aliquid extraor-
dinarii, excepto aliquali copiosiore subflavo sero,
perspiciebatur, verum curiosior ejus Chirurgus, ut
utpote & simul Camerarius, digitum intingit & gu-
stat, at ecce vix linguam sanguis attingit, excitavit
illi cum summo dolore & ardore vesicam ad instar
vesicatorii appositi, ad quam sanandam spatio dua-
rum hebdomadarum opus habuit.

Interim tamen non omnem Podagram tam fe-
roci materia produci demonstrat penes plures Cla-
rissimus Dominus N. N. Niderl qui jam per aliquot
annos cum hoc hoste configit, ut pedes manusque
trophaceos habeat, articulis ut plurimum dislocatis,
interim tamen se nullum alium dolorem nisi tensivum
è doloribus sentire asserit.

Quamvis multi inveniendo medicamento ve-
rè antipodagrigo insudarint, nulli tamen hætenus
contigit, quo perspecto, nunc in retardatione & le-
nitione dolorum ejusdem potissima cura versatur,
quam aliqualiter attingit bibliopegus nostras nomine
Urbanus Ferber, qui Podagricus dum decumbit ur-
ticam vivam ad partem dolentem applicat, eaque
vesicas instar vesicatoriorum attrahit, quas post-
modum etiam simili modo tractat & per septima-
nam apertas retinet, quibus consolidatis dolo-
res evanescent, & ultra annum se à Podagra immu-
nem comprobat experientiâ, cujus vivum testimo-
nium præbere possum qui eum ultra quatriennium

novi, & non nisi nunc tertia vice hoc malo detineatur. Mitius longè remedii genus est, quo plures Domini Podagrici mihi optimè noti utuntur, qui singulis mensibus emulsionem laxativam Myns. sumunt & seita non solum à frequentioribus paroxysmis, verum etiam à severioribus doloribus juxta propria asserpta immunes reddunt.

(*Græcio Augustam Vind. d. 7. April.
Anno 1697. missæ.*)

OBSERVATIO LI.

DN. D. SAMUELIS LEDELII.

De infelici sudatione.

Illustris Persona 30. annorum, nescio cujus suavis, adornat in vanno, cum lateribus ignitis Spiritu Vini irrigatis, sudoris elicum, ad dissipationem ferri scorbutico-arturici in pede. Director curæ, balneator tecto vanno linteis mundis, excitabat vaporem æstuarium, cumque Dominus hic moræ impatiens, juberet copiosius affundere Spiritum Vini cum Spiritu lumbricorum & alio, è talpis elicitò, enastantes candelis ardentibus (erat enim hora noctis decima,) præstò erant ad inserviendum balneatori dumque propius accedebant, proh! in momento halitus spirituosus in vanno condensatus, flammam concipiebant, & hujus personæ nudum corpus ambiabant & lambebant: quo cum pavore, quæ cum consternatione, & quo dolore, conjectu facillimum. Derepentè profiliebat è vanno undique exustus Dominus, excepta facie, ano & membro virili. Dolores erant acerbissimi in manibus, pedibus, pectore.

Celest.

Celerrimè acersitus, aderam, deprehendebamque læsum intolerabilibus ferme circumdatum cruciatus. Communicato cum Chirurgis consilio, externa enucleata applicamus, internis simul additis. Vigiliæ cum intercurrentibus convulsionibus pessima minabantur. Propinabam nervina, theriacam cœlestem, & triduo exacto, opiata, cum insigni ægri placito. Tres horæ vix nobis sufficiebant ad ulcera & ambusta illinenda & deliganda. Sub initium læsionis bis deligabamus in die: postero autem tempore semel tantum ad evitandam dolorum atrocitatem. Post deligationem sopor semper subrepebat, qui tamen valido spasmò in pedibus interrumpebatur: datis autem heroicis medicamentis, Deo secundo, malum hoc superabatur. Obstructioni alvi obviam ibam clysteribus: calori interno, urenti siti, deliquiis animi lenimen afferebat Spiritus dulcis Nitri, Salis, Decocta cum Cornu Cervi, Oculis Canceri, Bezoardica item & analeptica. Ad facilitandam curam exhibebam oleum lumbricorum, ex mente Dn. D Stegmani Dec. 3. Anni 1. Observ. 9. Ephemeridum curiosar. & fateor post trium septimanarum spatium cutem ferè extitisse glabram & nitidam, quum tamen hinc inde profunda ulcera hæserint. An autem huic soli oleo sit adscribenda tam ceteris restitutio, in posterum, occurrente occasione, ulterius probabo. Longè felicior fuit hic noster, quam Philippus Hassiæ Landgrafius Butzbacensis, qui superiori tempestate paucorum dierum spatio animam exhalavit, totus flammæ involutus in sudatorio, referente Rolincio Method. Medicin. Special. Connentator. libr. 6. Sect. 1. cap. 12. pag. 578.

OBSERVATIO LII.

DN. D. SAMUELIS LEDELII.

De singulari Affectu oculari.

Puella nobilis Marchica, 4. annorum, per geminum Autumnum, circa Festum Michaëlis corripiebatur defluxione ad oculos, quæ cum aurora incipiebat & sole occidente, desinebat. Jacebat per totam diem in facie, cum effluxu aquosæ materiæ sat copiosæ, nec erat adigenda ut cœlum conspiceret, in loco etiam tenebroso, hoc absque cibo & potu sic transacto fugiente sole, surgebat, videbat, effluxus lymphæ desinebat, candelam lucentem imò & flammam in camino sine noxa aut ulla læsione aspiciebat & perferebat, seque cibo & potu reficiebat. Prima vice consuluerat Chirurgum, qui varia adhibuerat remedia cum aliqui levamine, & tandem post tres menses remissione mali. Vixit sic per tres anni quadrantes mediocriter sana quoad oculos, lusciosa hæcce. Anno præterlapso 1696. circa idem tempus Autumni eadem ingruebant symptomata multò tamen vehementiora, ea propter me consulebant, dabam vomitoria cum euphoria, sudorifera medicamenta, οξυδέγματα, & Cephalica, jubebam vesicatoria topica item, & malum spatio quatuor septimanarum Deo adstite superamus. Ægrè assumebat medicamenta ægrota, & astu pleraque interna propinabantur. An malum sit rediturum, subsequens Autumnus declarabit. Hippocrates affectum hunc vocat Nyctalopiam, Sennertus autem cum Græcis recentioribus contrarium statuit.

(*Missæ Grunbergæ Silesiorum Noribergam*

16. April. A. 1697.

OBSER-

OBSERVATIO LIII.

DN. D. JOHANNIS GEORCII GRÜBELII.

De Vitri Antimonii vi emetica oppressa.

Vim Antimonii emeticam esse inexhaustam Chimi-
mici uno ore confirmant omnes, neque de hujus
medicamenti facultate fuisse unquam dubitatum
memini. Inde calix ex vitro antimonii vomitorius
Rulandi, omnibus satis notus, neque annulus ex par-
ticulis reguli antimonii præparatus incognitus, ut
centena alia vitri antimonii vim emeticam decla-
rantia jam silentii peplo involvam. Expectationi
tamen hæc non respondisse ex voto vitrum anti-
monii in vomitibus excitandis in me ipso sum ex-
pertus. Die enim 27. Maji 1689. cum granâ iv. vitri
Antimonii cum vini generosi ꝑ. præscriberem vir-
gini cuidam Dresdensi per infusionem per noctem,
die sequente post filtrationem debitam suam quidem
in virgine exivit operationem vomitusque promo-
vit quinque cum *ev Phlogia*. Hanc verò potiunculam
simili modo præparatam ego die 29. Maji assumens,
fructumque illius per totius diei spatium expectans,
ne conatum quidem vomendi, multo minus tormi-
na ulla aut aliquid sinistri persens, tantum abest, ut
vomitus quosdam aut sedem unicam fuerim exper-
tus, ut potius eodem die me optimè habentem &
ad expedienda negotia promptum senserim para-
tumque. Neque die sequenti aliquid sinistri peperit
hoc remedium, uti fui auguratus, sed iterum me sanum
reliquit & neque vomitum neque sedem excitavit. An
ergo vis hæc emetica ab acido ventriculi fuerit sup-
pressa & aliquo modo fixa reddita, quæ tamen aliquo

sine dubio commovisset sedes, merito sanioribus dijudicandum relinquo? Sufficiat, quod in certissimis medicamentis incertus sit medicus, quomodo operationem suam exercere velint medicamenta, neque in hoc possit jurare in verba Magistri.

OBSERVATIO LIV.

DN. D. JOHANNIS GEORGII GRUBELII.

De Opii funesto in febre maligna usu.

Cum anno 1675. matrona nobilis ab Helmsgrün febre affigeretur maligna, cui se varia jungebant symptomata, ut dolor capitis & delirium maximum, huic pharmacopœus quidam pro more suo illicito, ad delirium sopiendum dedit aliquot grana opii, ex quibus statim in soporem adeo profundum incidit patiens, ut die 8. Augusti ejusdem anni, ejus maritus me ut Medicum ibidem Ducalem Saxonicum convenire, deque statu hoc maxime periculoso, uxoris suæ consulere fuerit coactus. Hoc nefandum & à magistratu seriò puniendum facinus pharmacopœus subolfaciens pœnam hujus delicti mox declinare nitebatur, coramque me & patientis marito fatebatur, se unicum saltem granum opii dedisse patienti, cui responsum dedi: Credat hoc Judæus Apella: Vix enim possibile esse, ut ex uno grano in tam profundum incidisset patiens somnum, plura ergò illi deliranti pharmacopœum adhibuisse grana magis veritati esse consonum dixi. Huic ergò varia ad discutiendum somnum à me fuerunt præscripta remedia, quæ omnia nihil tamen effecerunt, & patiens sequente die post, incidit in somnum perpetuum. Quis ergò de hujus pharmacopœi medicina satis efficaci dubitabit, utpote qui in momento
omnes

Omnes sopire potest dolores, omnesque paucis remediis præcavere morbos, O inexcusabile factum. Eodem annò alius medicaster ad nobilem quendam virum febre maligna laborantem requiritur, cui ob dolorem capitis acutum, pulverem statim adhibuit sopiferum. Hocigitur assumpto, statim melius se habuit patiens, somnusque excitatur optatus, quem immediate excepit delirium, cujus pedissequa erat mors horrenda & quies perpetua. Ita breves instituuntur curæ & ex spe lucri magnæque existimationis captandæ acquiritur infamia.

(*Dresdâ Augustam Vind. d. 24. April.
A. 1697. misse*)

OBSERVATIO LV.

DN. D. JOHANNIS GEORGII JOSEPHI
SCHWALLERI.

De Cachexia incipientis hydropis prodromo.

Mercator Pedemontanus æquinoctio autumnali minter pluvias, crebrasque aquarum inundationes, Solodorum quam primùm appulit, de inappetentia & ciborum fastidio, siti, vigiliis nocturnis conqueri cepit, adest febrilis æstus, urina turbida, crassa, aliquando lymphida, clara, facies pallida, mu tûna inflata, scabies cum fastidioso pruritu, noctu præprimis dum incalescit, totum corpus occupat. pedes & scrotum intumescunt &c. Id quod à commisso in victu errore, tempore præprimis autumnali evenire, mecum animadvertit, Venerand. senex noster Hippocr. in aphorism. suis de añi temporib. autumnò

etiam multi æstivi morbi fiunt, & febres quartanæ & erraticæ, & aquæ inter cutem &c. Quamprimùm accersitus, ad eliminandam ventriculi saburram Emeticum exhibui.

℞. $\square$. Emet. gr. ij. $\ominus$ lis *ac. depur. ᠑ β. Ol. dest. anis. gt. j. f. pulv.

à quo multum materiæ viscidæ ejecit non sine levamine; Mane ad præcordiorum anxietates & intumescentiam faciæ tollendam sudoriferum propinavi; pro potu ordinario ptisanam ex lign. Sassafr. & passul. minor. bibit, carnes & juscula pro appetitû surgentia sumpsit; hiis per 4. aut 5. dies continuatis, cessârunt vigiliæ. & prædicta unâ cum febre disparuere. Verû tumor dum jam ad genua ascendit, scrotum pellucidum copiosis aquis distenditur, sitis continuat, facies pallet, urinæ copiosum sedimentum deponunt in quibus sequentia conducere.

Sitibundo Tantalo Vinum chalyb. ex infus. chalyb. per noctem in Vin. alb. ten. cum bacc. Juniper. & cinam. contus. additis parùm rad. Zedoar. aut Helen. præscripsi quod multa Experientia comprobatum habemus plurimîs valdoperè profuisse, juxta singulis manè pulverem sequentem in jusculo assumpsit, continuendum per 24. Dies.

℞. Diaphor. ♂ Ludov. rad. Ari præp. croc. ♂ aper. cum Sulph. & Nitro ãã. ʒj. Elæosacch. Cinnamon. ʒiij. divid. in 12. part. æqual. dr. &c. Noctû gutt. xxv. sequent. Tinct. porrexi. ℞. Tinct. ♂ aper. Zwelff. Tart. compos. ãã. ʒij. Spir. Sal. *ac. ʒj. dr. ad vitr.

Scrotum

Scroto tumentis fofus ex decoct. fl. sambuc. addito Lytharg. camphor. cret. & facchar. Saturni, aliquando etiam cum aã. aq. calc. ter in die applicatus profuit; Juncuras artuum unguento officinal. contr. scabiem ex Sulph. & Sale toft. butyr. recent. in corporato compof. inunximus; fingulis feptimanis pil. contra Hydrop. Bont. ℞. aut gr. xv. exhibendo: quibus ritè continuatis, & obfervatis DEO Benedicente, brevi convaluit.

OBŒRVATIO LVI.

DN. D. JOHANNIS GEORGII JOSEPHI
SCHWALLERI.

De Tumore Scroti.

Adolescens viginti circiter annorum ab itinere per Galliam redux, trihoris abhinc equum con-
ducit à rusticis, ut eò commodius Solodorum adveni-
ret, ferre enim ultrà recusarunt pedes ebrium con-
scendit equum, & volans quasi intra bihorium lætus
appulit vinosus hospes: Verùm vix ac ne vix quidem
patrios lares aspicere datum est, cum lecto decum-
bere & de dolore atrocissimo circa genitalia con-
queri cœpit; Vocatus ego, scrotum magnitudine ca-
put infantis superans, lucidum, sub nigrum, durum,
summoperè tensum, verbo horrendum in modum
à subsistentibus tantisper humoribus inflatum depre-
hendi, abest tamen febris, adest sitis parva, appetitus
bonus, disparuit penis, vasa superficiem perreptantia
tument, nigro cruore turgidæ, urget dolor, crescit
tumor & inflammatio. Ad humorum stagnationem
solvendam, ac circulationem magis promovendam

& inflammationem arcendam sequens præscripti sudoriferum.

℞. Aq. fumar. scord. fl. sambuc. aa. ʒj. Spir. theriac. camphor. ʒij. Ant. Diaphor. ocul. caner. præp. aa. ʒβ. fyr. è scord. ʒj. dr. Sr. usus per cochl. sperm. cet. rec. ʒβ. assumpsit sæpius in aq. chæref. & scord. Externè crebrâs fomentationes cum herbis scord. absynth. card. bened. fl. sambuc. melilot. aq. calc. incoctis: addito parùm Sp. Vin. rectific. sacchar. Saturni croc. & camphor. adhibuimus:

Quibus cum exacto vitæ regimine & vini abstinentiâ ritè observatis, intra mensem restitutus est.

OBSERVATIO LVII.

DN. D. JOHANNIS GEORGII JOSEPHI SCHWALLERI.

De Hydropæuteri occulto, casu curato.

Virgo tenuioris fortunæ, ætatis consistentis, ante quindecim jam circiter annos sine marito gravida credebatur; Evanuit autem falso dispersus rumor, dum magis magis vè quotidie regio hypogastrica (absque tamen unico hydropis præsentis prodromo) intumescere visa est; Certius adhuc, quando supremo Medico Medicinam porrigente foetum sine patre nuperrimè feliciter enixa est. Domo egrediens pauper-cula summo mane templum Dei aditura, fortuito inter lapides prona in tumidum ventrem humi cadit, surgit, & iter continuat, domum verò rediens, à domesticis rogata, quæ deperditi adeo faciei coloris causa esset? mox respondit: Sie wäre fröhe // da sie in die

Rit.

Kirche wolte / im Ausgehñ ohngefahr auf einen grossen
 Stein gefallen / mitten ihres geschwollenen Bauchs
 und habe in ihr etwas sehr gethönt / jekund aber ver-
 meine sie / es blasen alle Winde in ihr zusammen / und
 saugern so fast / im übrigen sene ihr nit gar übel) se-
 quenti Die sub vesperam, copiosa aqua per genitalia
 effluere, ægra debilitari, eturire, lecto decumbere co-
 gitur, in quintum usque à casu diem, quo tempo-
 re curiositatis causâ illam invisi, fluxus omnino ces-
 sare, evanescere tumor, redire colorata facies, con-
 tinuare ciborum appetitus, verbo funditus sanari
 cepit, cum omnium admiratione. Redii aliquot ab-
 hinc diebus & similia proferentem mihi, libenter au-
 divi. Es wäre wahr / sie hätte / vor das Wasser ge-
 lassen / wie obgemeldt / es sehen ungläubliche
 Maß Wasser / doch kälter als der Harn // den sie nach
 Wunsch erhalten töne // nit aber das andere / diese 4. oder
 5. Tag von ihr gelassen / jetzt sene sie völlig gesund / der
 Bauch natürlich klein / habe gute Lust zu Speiß und
 Tranc / schaffe / arbeite / nach Belieben / allein dem
 Magen / so von der grossen Geschwulst diese 15. Jahr
 hinter sich getrieben / kenne sie noch nicht wohl biegen &c.
 Curavimus igitur ad reliquias extirpandas purgari
 resin. Jalapp. & dorsum unguento dialth. cum Ol.
 lumbr. Terrestr. inungi.

OBSERVATIO LVIII.

DM. D. JOHANNIS GEORGII JOSEPHI
 SCHWALLERI.

De Colica Epidemica.

Vinum quem reliquis liquidis, quibus frui consue-
 vit, ut qualitate congrua polleat necessum est :

reficere enim languentes, refocillare Spiritus; sanguinis motum vi vaciorem reddere fateor, si iustum sit; verum si acidius, cujusmodi elapso anno, ob nebulosam, frigidam & pluviosam per totius anni decursum tempestatem, vineæ dederunt, assumatur, magnam Oeconomix humanæ noxam inducere, dubitandum non est: favire incepit Colica nostra Epidemia, eò tempore, quo vinum præcedentis anni communi plebi defuit, aut defuisse voluit inopia; paucis imò fere nullis exceptis. Alvus plerumque pertinaciter obstructa erat, urgebat vomitus, primis diebus; Appetitus prostratus, ciborum nausea, ructus continui, vehemens artuum lassitudo & debilitas, febricula symptomata, sitis, sedatis nonnihil doloribus, intensæ vigiliæ, quandoque & deliria, jectigationes, convulsiones, mingendi difficultates cum dolore atrocissimo vexabant. (Es wäre / obwolte man den Nabel austreiben / die Nieren verzehren / und die Blase höchst ausgeschart wäre / der grosse Schmerz sene nicht zu fassen.) Variarunt tamen ratione subiecti symptomata, mitiora erant in his, graviora in aliis, multi, mulierculæ præprimis hysteriæ, recidivam passæ sunt, nec ullus ea interiit, & paucos contractos reliquit: nostra medendi methodus sequens erat, Clysteres ex ol. lin. & ol. nuc. aa. ꝑiv & v. præ reliquis cum fructu in usum vocavimus. Internè simili prore nata modo, Ol. Amygd. præscriptimus. R. Ol. Amyd. d. ꝑiβ. vin. malvat. ꝑij. Tinct. castor. ꝑβ. Syr. de menth. ꝑβ. M. 6. pro tribus Dos. singul. 3. hor. cochl. ij. potion. sequentis sumserunt.

R. Aq. Chamom. menth. aa. ꝑiβ. anticolic. anti-hyster. (in mulieribus) carmin. aa. ꝑβ. Tinct. castor.

castor. ℥℞. cinnab. Antim. ℥℞. Syr. pap. alb. cort. aurant. aa. ℥℞. Tinct. anod. gut. vj. dr. ad vitr. Noctū Extract. Theriac. gr. iij. iv. ad vj. in vin. malvat. aut juseul. porrexi, in obstinatis demūm doloribus, tanquam ad sacram anchoram confugi adsequens. ℞. Succ. sim. equin recent. aven. tost. ℥iv. & v. syr. papav. alb. ℥j. D. add. vin. malvat. Tinct. castor. myrrh. aut Sp. carminat. &c. quod rarò nos fecellit, denique mitigato dolore reliquias blandiori purgante eliminavimus, v. g. exhib. ℞. Mann calabr. ℥ij. crem. Tart. ℥℞. solv. in aq. chamom. vel alia approp. & Ol. Amygd. d. Syrup. ros. sol. f. ℥j. & ℥i℞. dr.

Vino abstinebant, ut & potu pitisanæ cujuscunque, ob noxam quam mox à tali passi sunt. In nimia autem siti; Parcè similem concessimus, scilicet ex Sem. Anis. passul. min. cort. aurant. addito pro lubitu fl. chamom. ocul. cancr. contus. his omnibus benè incoctis paratam; profuit aliquando & theriaca vel in vin. malvat. aut aq. approp. it. pulv. è cort. aurant. sæpius de die haustus, ut & cortex Peruvianus.

Externa parvi valoris sunt, præter Euporiston. illud ex crusta panis caryophyll. nuç moschat. cinnam. Vin. malvat. aut rubr. super prunas calefact. & stomacho calidè applicatum, ut & sacculi ex flor. chamom. menth. bacc. juniper. &c. Calida omnes non ferunt.

Apud mulierculas à dulcibus abstinuimus, semper enim pejus inde habuerunt & graviora incurrerunt passionis hystericæ symptomata.

Passulæ laxativæ cum senn. aut quæcunque sennata, & fortiora purgantia, noxia deprehendimus & convulsiones aut recedivam procreare, id quod me-

dico nostrati ab exhibito purgante cum fenn. dein passul. laxat. e. fenn. non sine fame suæ læsione contigisse, compertum habemus.

Purgantia si clysteribus addideris, saltem fortiora, dolores augebis, & parum efficies, pinguia & oleata totam absolvunt paginam, laxando alvum, & fibrarum intestinorum spasmum leniter demulcendo.

Nisi appetitus ciborum redeat, raro convalescunt, sed plerumq; recidivam incurrunt, adeoque blandis purgantibus insistendum est, donec redeat, & stomachi oppressio, & ructus abigantur, ad quod conducit purioris aëris inspiratio, & laudabilis diætæ studium.

OBSERVATIO LIX.

DN. D. JOHANNIS GEORGII JOSEPHI
SCHWALLERI.

De Febre tertiana malignam æmulante.

INeunte æstate anni præteriti usque ad finem autumnii, febris tertiana intermitt. vehementissimis symptomatibus stipata, Epidemicè grassari cœpit; ab æstatis inæqualitate & temporis inordinatione oriunda, præcurrebant dictum affectum vomitus atroces, frequentes lypothimiæ, frigus ingens, mox subsequente calore intensissimo, intendebatur sitis, vigiliæ, jectigationes in lecto, urinæ crassæ erant & rubicundæ, appetitus prostratus, ciborum fastidium, cephalugiæ horrendæ, anxietates præcordiorum, deliria, aliquando & convulsiones simul ac semel hoc affectu detentos miserè excruciebant, ab exhibito sudorifero ex febris malignæ suspicione, el-

elapsis 24. Hor. melius habebant, ita ut sufflaminatam omnino dixisses præternaturalem fermentationem & febrem fugatam, redeunt 3. die priora symptomata, turbatur denuò urina, & facilius recidivam ex febre Ephemera, aut etiam incipiente maligna passas fuisse, quam tertiana intermit. laborare, nisi experientia multiplici doctus affirmasset; nec diu etiam anceps hæsi postea, verùm ab initio statim sequentia adhibui. Quamprimùm vocatus ad ægrum, vomitorium ex Syr. Emet. aut Tart. Emet. exhibui ante paroxysmum, clysteres emoll. & refriger. in iis, quibus alvus tardior, applicare jussi, ptisanam ex rad. gram. acetos. fol. plantag. taraxac. absinth. C. C. Phil. præp. cum Spir. Nitr. dulc. aut syr. Berber. è succ. citri &c. acidulatam pro lubitu propinavi, durante autem paroxysmo à potu abstinere, rotul. berber. aut nitr. tabulat. in ore detinendo, potionis sequentis effectus mirabilis fuit. R. Aq. plantag. ℥ij. centaur. min. ℥j. Tinct. anod. gutt. iv. syr. chin. de chin. c. centaur. ℥j. m. pro 2. dof. his omnibus incassum adhibitis quandoque aut succum plantag. in magna dosi, aut sequens nunquam sine effectu porrexi. R. chin. de chin. ℥ij. Sal. centaur. min. ℥β. Ol. still. Cinnam. gutt. j. M. p 3. dof. his aut similibus continuatis, aut pro re nata variatis, in subjectis aut symptomatibus diversis intra 14. dies convaluere quam plurimi, quo tempore absente recidivæ metu. vin. medicatum cum rad. Gentian. Calam. Aromat. Herb. absinth. plantag. centaur. fol. Senn. Rhab. Alex. Agaric. rec. troch. &c. præscripti admirandi effectus, aut juscula alterant. ex herb. plantag. cichor. sylv. centaur. absinth. &c. Externè

applicata aut appensa amuleta prorsus nihil profuere.

(Basileâ Augustam Vind. per Nob. DD. Harderum
d. 24 April. A. 1697. missæ.)

OBSERVATIO LX.

DN D. JOHANNIS LUDOVICI HANNEMANNI.

De Funiculorum utilitate.

Satis mirari non possum, qui fiat, quod & generosissima præsidia artis Medicæ, quæ gravissimos morbos humani corporis curent, etiam fato calumniæ subiaceant, ut multi ea prorsus è Republica medica eliminare & proscribere velint, ac si prorsus inutilia humanoque generi damno forent, id genus sunt *venesectio, purgantia, clysmata, fonticuli, setacea* &c. Cùm tamen si Medicorum observationes consulimus, docemur eorum ope & tempestiva istorum administratione gravissimos morbos fuisse curatos, si secus quid evenit, illud vitiû non ipsi præsidiis, sed præsidiolorum istorum abusui tribuendum est. Medicorum ergo est, pro istorum medicamentorum auctoritate & dignitate pugnare. Ego jam aliquot exemplis & historiis hætenus dignitatem fonticulorum eorundemque utilitatem asserui, alii alia defendenda sumant. Funiculi utilitati asserendæ, ejusdemque commodo, quod in morbis curandis affert, commemorando, porrò meum dicabo laborem. *Quidam* Generosissimus Dominus oculorum laborabat caligine, capitis imbecillitate, ad hoc malum curandum

randum fonticulum in brachio inuri suo passus est, dicto facto evanuit malum. Curat ergo rursus fonticulum occludi. Quid fit? Recrudescit malum cum aliqua vertigine & pectoris angustia; patitur hoc malum per aliquod temporis spatium, tandem incidit in tussim cum gravissimo asthma. Curat ergo rursus emunctorium artificiale fieri in brachio, experitur rursus magnum emolumentum, malo curatus, postea rursus claudi fecit. Quid fit? post ejusmodi clausuram fontanellæ, rursus respiratio fit angustior, & rursus procul dubio incidisset in periculosissimum asthma, metuens autem illud, rursus fontanella in brachio apperta est, quæ ipsi jam valde prodest. Sic hic Generosiss. Dominus satis suo exemplo expertus est, quem usum & effectum habeat fontanella in curandis humani corporis morbis, & quod fontanella occlusa, materia peccans sese in petus infundat. Minimè itaque *Excellentiss. Maxwellli* opinio, (quem autorem cæterum ob curam *Magneticam*, cujus & ego defensor sum, magni æstimo) complectenda, quam fovet in sua *magnetica Medicina* l. II. c. iv. p. 128. 129. 130. &c. Quem locum quoque citat *Excellentiss. Spleissius* in suis aureis annotationibus ad *Zapata Mirabilia* cap. LII. pag. 440 Sed quid dicendum est, quod legatur in *Fortunati Fidelis relationibus*: observatumque est à peritissimis viris (*Vicomercat. 3. de affect. mulierum* §.) eos, qui fonticulos in brachiis diu aperta tenuerunt, ut multum inde humoris emanarit, aut qui cervicem trajecto setaceo sauciatam gerunt, magna ex parte steriles esse. l. III. c. iv. p. 364. Verum respondemus (1) fallaciam causæ, (2) à particulari ad universale non valet consequentia, (3) è

contra multi habent fonticulos in brachio apertos, qui tamen copiosa prole gaudent. Historiam hanc transcripsimus è *nostris philomatheticis Chiliade. 2. Cent. 6. Lemmat. 92.* quæ publico destinavimus. Similis farinae historiam commemorat Nobiliss. *Vitus Riedlinus* in *suis Lineis Medicis. Mense Martio Lemmate xxx. p. 91.* Hæc hac vice in apologiam & defensionem fonticulorum sufficient. Et ex hac mea & Nobiliss. *Riedlini* historia quilibet æger & Medicus hoc capiant monitum, ne temere ista emunctoria, quæ aliquantum temporis spatium aperta fuere servata & humorem excreverunt, occludant. Et quamvis interdum hæc emunctoria huic vel illi damno fuerint, non tamen propterea illorum usus tempestivus improbandus vel damnandus. Quippe nullum corpus sub sole, quod non huic vel isti damno esse queat, licet alias plurimis maximè utile & proficuum sit. An fonticuli sterilitatem inducant? hoc quæsitum prolixè definivimus in *nostris philomatheticis. Cent. 4. Chil. 2. Lemmate 41.*

OBSERVATIO LX.

DN. D. JOHANNIS LUDOVICI HANNEMANNI.

De Venarum delectu in sectione.

NOSTRA philomathetica *Chiliade 2. Cent. 5. Lemmat. 57.* alium discursum & historiam de venæsectione commemorant. Venæsectio quæ quoque phlebotomia solet dici, est tale remedii genus, quod plerumque ægris in multis morbis auxilio summoque solatio esse

solet. Quidam præprimis in pleuritide, peripneumonia & empyemate valeat, innumeræ historiæ ejus commodum perhibent. Veteres circa delectum venarum usque ad superstitionem fuerunt curiosi. Moderno tempore, postquam Medici dogmati de circulo sanguinis subscripserunt, nulla venarum delectus habetur ratio, posito, sed non concessio, detur *circulatio sanguinis*, nihilominus tamen venarum electio aliqua instituenda est. Quædam enim venæ magis loco affecto proximæ sunt, quædam ab iis magis remotæ. Hæc vicinitas & longinquitas negligi non debet, si alias venæ sectio desiderii ægri & voto Medici responderi debeat. Anno xc. 20. Junii ♀. nostræ urbis Chirurgus artis suæ optimè gnarus *Johannes Hartmann* narravit mihi hanc historiam de quodam homine: hic erat solitus sinistrum brachium phlebotomo subjicere, ut ex eo sanguinis aliqua particula evacuaretur, & quidem in anno quinquies. Accidit aliquando, ut loco sinistri brachii in dextro brachio vena aliqua secaretur, hac secta pessimè habuit, neque cum sanitate in gratiam redire potuit, antequam, aliquot elapsis septimanis, in brachio sinistro vena tunderetur. Quod si minus daretur aliqua circularis sanguinis motio, perinde fuisset, in quoniam brachio vena aperiretur. Vitium in sectionis modo esse non potuit, quoniam semper unus idemque Chirurgus venæsectionem administravit. Vitium ergo fuit in locatione brachii & venæ. Sinenses, ut docent nos scripta artis Medicæ apud Sinenses usitatæ, in seligendis venis morbo appropriatis & affectui convenientibus magis solliciti & curiosi sunt, nec sine emolumento, ut itaque veteres non culpandi sint, qui in secan-

dis venis delectum aliquem, & merito, observarunt. Quippe sit cum circulatione comparatum, ut velit. Nihilominus venæ, ut ante omnino monui, vel sunt (1) *magis* loco affecto proximæ; (2) *Locus affectus* via quadam recta, vel via quadam obliqua sanguine superfluo & peccante evacuatur, vel etiam (3) *cum sanguine* ita comparatum est, ut vel propter crassitiem suam ægrè in locum longinquum vel ab affecto loco remotum deducatur, (4) *venarum* delectum docent & jubent nos variæ venarum propagines & ramificationes. Quod si itaque locus affectus sit venæ proximus, qua illa vena recta via ferit locum affectum, isthic malè consulitur ægro, si tum loco trunci venæ ramum vellemus eligere (5) *Etcitius* sanus & bonus sanguis locum affectum inundare potest, si venam directè locum affectum ferientem aperiamus, quàm si vena secetur, quæ demum mediante anfractu & circuituum ductu & oblique peccantem sedem vel focum morbi evacuat. Stante itaque hypothese de sanguine peridromo, nihilominus aliqua ratio venarum delectus habenda est, non curamus, quid quidam Aristarchi ogganniant.

OBSERVATIO LXII.

DN. D. JOHANNIS LUDOVICI HANNEMANNI.

De Dolore mammæ errabundo.

E Idem materiæ de *Metastasi* & *Epigenesi* adhuc inhæreo, ut si fieri posset, plures ad hunc laborem auspiciandum allicere possem. Quædam *Generosa*
Domi-

Domina sese in hisce nundinis, quæ dicuntur tiehter Untschlaq curæ meæ commisit, hæc conquerebatur de dolore in mamma sinistra, quæ eam subito invasit. Quoties locum dolorificum inunxit Tinctura Bezoardica, dolor locum migravit suum, & costam aliquam sub mamma invasit. Quem locum costæ si eodem liquore inungat, locum in mamma repetit, petiit idcirco meum consilium. Hæc medicamenta à m^o data sunt: 20. Jan.

℞. Antimonii Diaphoretici ℥iij.

pulv. pannonici rubri ℥iij.

Theriaca cœlest. gr. viij.

M. detur in 7. partes divisus.

℞. Aq. Theriacalis ℥iij.

Borragin.

Sambuci āā. ℥iij.

Spir. Sambuci

Rub. idæi āā. ℥j.

Antim. Diaphoretici ℥j.

Man. Christi per t. q. s. ad gratam dulcedinem. M. d. r.

Jussi ut ℥j. hujus pulveris assumpto cum ista aqua, ad sudorem sese componeret, quolibet biduo antequam sese ad sudandum daret, primo inungeret Essentia Bezoardica locum dolore obsessum, dicto facto, dolor hoc pacto sapè evanuit, sed rediit, sed cum diutius ista methodo insisteret, factum, ut dolor in totum evanuerit. Accidit aliquando mihi ad illam invisenti narraret, omnem dolorem esse jam sedatum, verum artus jam dolere cum virium imbecillitate, at dolore se rursus in mamma precedente, artuum doloris expers est facta, post aliquot septima-

humanas elapsas mihi scripsit, se ista methodo à me præscripta usam esse semper & istius beneficio se id obtinuisse, quoddam jam, *Dei gratia!* nullum dolorem amplius patiatur. *DEUS* ulterius Generosam matronam sanam & incolumen conservet. Quod autem *Epigenesis* & *Metastasis* in morbis suam personam agant, notum. Felix Medicus, qui hoc naturæ negotium *Epigenesis* & *Metastasis* sic dirigere & moderari novit, ut in ægri commodum & salutem vergant. At ille malè naturæ minister est, qui è circumferentiâ in centrum viscerum repellit. Quemadmodum ille, qui Erysipelati multa applicuerat humida, quibus Erysipelas intus repulsum, ægro mortem attulit, in quo affectu & aërem frigidum vitandum esse quàm saluberrimè præcipit *Excellentiss.* *DD. Vitus Riedlinus Ulmæ & Academiæ nostræ curiosorum* Decus insigne, in suis lineis Medicis, labore aureo & maxime utili, *Linea. 1. Mense Februario* pag. 31. remedia, quæ hic prælaudatus vir commendat, etiam amplector.

OBSERVATIO LXIII.

DN. D. JOHANNIS LUDOVICI HANNEMANNI.

De Tussi sabulosa.

Placuit *Excellentiss. DD. Vito Riedlino* in suis *lineis Medicis*, quæ quot sunt, tot aurea monita sunt; in *Mense Junio linea* vel *Episagmate* v. p. 162. Quosdam morbos quibusdam opificibus familiares notare, sicque hic locorum Molitoribus asthma est tam familiare malum, ut vix molitorem reperias, cui non
asthma

asthma maximè infestum. Habui in fine elapsi anni molitorem in cura, qui & phthisi occubuit, huic inter illa quæ tussi rejiciebat, inveniebantur frustilla lapidosa & sabulosa. Quippe dum illi malleo lapidem molarem acuunt subtilior pars lapidis una cum aëre beneficio inspirationis attrahitur. Accedit quod quoniam ipsis semper conversandum est in pulvere farinaceo, quando frumenta mola teruntur, & hæc farina ita inspiratione attracta infarcit pulmonum meatus & ductus, pulmo ob infarctos ductus in motu segnior est. Lapidæ eodem periculo subjacent, milites è contra morbis castrensibus subjacent; verùm hi intempestiva ingluvie peccant. Et alimenta corrupta, quæ ipsis quorundam Commissariorum avaritia suppeditat, milites in majori copia quàm gladius depascunt. Molitoribus, ut ad eos redeam, prodesset bis vel ter anno purgantia assumere pharmaca, verum in forma liquida, crebroque ipsis danda expectorantia, quæ pulmones mundant, & ductus eos ab isto infarctu liberant, quorum ingens apud praticos copia, ego laudarem in tali *Oxymel Elleborinum Excellentissimi Gesneri*. Quod vix amplius in usu est, nobis enim veterum industria & studio inventa valde sordent, ut ut vix meliora habeamus. Cum primis quasi vatiniqno odio acetum, vel acida detestamur, quasi hæc pestem & interitum indubitatum homini afferant; cum tamen illa Medicamenta acida non raro morbos curent. Nil dicam de *acetis Bezoardicis*. Quantum tribuat *Mindererus* & alii Spiritui Vitrioli, notum, inter quos lege *Zapata Mirabilia Medico-Chirurgica* Cxvii. & xviii. cum *Excellentissimi DD. Spleissii doctissimis annotationibus* p. 273. 276. 277. 280. 281

Tollatur abusus acidorum, & fervetur justus, legitimus, & tempestivus usus. *Claudemus* verbis *Clarissimi Spleisii* a. l. p. 273. Quod quidem illis concederem facile, si sola & in quantitate excessiva fumerentur, illi autem qui uti, & rectè ea applicare norunt, tales discursus non sine ratione rident. Qui dicta sint promiscuè & sine ratione acida improbantibus.

OBSERVATIO LXIV.

D. N. D. JOHANNIS LUDOVICI HANNEMANNI.

De Olei Juniperini Virtute.

Molitoris cujusdam vidua de contumacissimo quodam dolore dorsi conquesta; illa tergum manè ac vesperi Oleo Juniperi curat inungi, ac de eo etiam bis de die aliquot assumpsit guttas. Hoc facto accidit, ut per sedes evacuarit magnam purulentæ ac sanguinolentæ materiæ foetidæ copiâ, qua evacuata dolor evanuit. Sicque intus abscessum habuit, qui ruptus, talem evomit materiâ. Sicque usum *Olei juniperini* valdè proficuum esse experimur. Hæc Observatio notatur contra eos, qui inunctiones damnant, quasi illæ extrinsecus admotæ nullum fructum interioribus partibus læsis afferant. quàm altè & profunde autem penetrent, docet hæc Observatio. De hoc Oleo juniperino meretur legi *Excellentiss. Benjamin Scharffius* in suo perdocto opusculo de junipero cap. vii. pag. 62. 63. 64. 65. 66. E. 5. *Omnes enim carnositates, ait, venas, nervos & ossa penetrat, quæcunque vulnera & ulcera ad sanationem disponit, vino calido aut jusculo*

sculo manè & vesperi sumptum, à natura ipsa ad omnibus partibus opitulandum ordinatur, hominemque in omnibus ad-versitatibus conservat. Id quod & hæc nostra Observatio probat, quàm penetrantissimæ virtutis sit. Meo arbitratu hoc Oleum cum aqua, non cum Spiritu Vini esset parandum, hoc modo (1) plus Olei & (2) penetrantius accipimus. Spiritus enim partem subtiliorem sibi unit. Modus parandi per descensum Uffenbachii, quoque meretur suam laudem, ast tunc rectificandum. Omnium penetrantissimum fit, si sine humido per retortam destilletur, ast curandum ne Emphyreuma corrumpat, hoc modo destillatum ter vel quater rectificetur supra cornu cervi usto, tunc fiet limpidissimum, destilletur autem in rectificando in aquam juniperi, à qua separandum & ad usum reservandum, separationem docet supra laudatus Excellentiss. Scharsius a. l. p. 64. 65. E. 5. Quod si meo arbitrio Oleum juniperinum esset componendum, ego ligni juniperini rasuram commiscerem cum baccis & hæc commixta per retortam pellerem, ac denique bis vel ter rectificarem, hoc modo efficacissimum Oleum juniperinum obtineremus. Olea ex vegetabilibus, quæ in officinis prostant, maximam partem mihi suspecta sunt, pleraque si non omnia admixtam habent Terebinthinam. Quod si illa pura & sincera essent, majorem efficaciam in curandis morbis ederent, quàm nunc experimur. Verum hoc mangonium, vel illa impostura tam facile dignosci non potest, ac Oculorum Cancris, quorum corruptionem & mangonium duo Excellentissimi Medici DD. Sommer & Crüger collegæ Honoratissimi docuerunt, quibus propter alia merita insignia, & pro-

pter hoc monitum magnas gratias debet nostra Respublica Medica. Nostrium est, horum inclutæ famæ virorum vestigiis insistere ac in materiæ medicæ honestatem sollicitè & anxie inquirere, ne ad seplatorum fraudes connivendo in ægrorum nostrorum salutem injurii simus.

OBSERVATIO LXV.

DN. D. JOHANNIS LUDOVICI HANNEMANNI.

De obesitate nimia curata.

Quoddam multis hominibus obesitas & abdominis intumescencia magno oneri & incommodo sit, satis Compertum est. Et ut se hoc honore liberent, non raro ad Æsculapii aram confugiunt, à qua & frequenter auxilium impetrant. Congessit contra hoc malum unum atque alterum Medicamen *Waltherus in sua Sylva*. Verum vidua quædam hujus loci alio auxilio hoc sui abdominis onere feliciter liberata est. Quæ cum supra modum crassi & tumidi esset abdominis, ut ad gradiendum esset omnino inepta. Illa in mirum incidit affectum, videlicet per integrum octiduum magnam copiam aquæ limpidaæ ast valdè foetentis urticae marinae tenacitate æmulam per os ejecit, quæ aqua instar muriaë falsissimæ salsa erat. Qua evacuata multò gracilior facta, sicque ipsa natura est bona & provida non raro morborum curatrix, & Medicus est naturæ minister, non magister, adjutor & non gubernator. Hæc monstrat viam, quâ Medico & Chemico incedendum.

OBSERVATIO LVI.

DN. D. JOHANNIS LUDOVICI HANNEMANNI.

De Gingivis ossis.

Quam parata & sollicita sit natura in conservando corpore in statu suo istius generis innumera exempla adduci possent, inter quæ non postremum providæ naturæ specimen est, quod in provectæ ætatis hominibus vel jam senio confectis, quibus omnes omnino dentes exciderunt, gingivæ ossiam duritiem, quæ tamen alias gaudent carne molli & fluxa, induant ut duros cibos mandere possint; sicque novi matronam admodum provectæ ætatis, hæc durissimas panis crustas, utut omnibus dentibus jam dudum privata sit, mandit & conterit, æque apte, ac si omnium dentium auxilio gauderet. Quod reverentiarum contigens; & vix inter centum hoc beneficio unus gaudet. *Excellentiss. Thomas Bartholinus meus Brabeutes honoratissimus in sua anatomia fol. 710. scribit in senio non raro amissis dentibus alvei oblitterantur & circuitus acutiores facti, durique ut in senibus ad manducandum dentium vices subeant.* Conf. *Excell. Ruyschii Obs. Lxxxii. p. 104. 105. 106.* Ita gingivæ in hominibus vicem dentium præstant. Ego vidi illam matronam comedentem, citius crustas, ac homines dentibus instructis mandere ac atterere valent. Econtra alii dentium auxilio destituti jusculis mollique carne & cibo corpus suum alere & nutrire coguntur. Ego satis demirari non possum, quomodo natura hos & similes defectus tam sollicitè resarciat,

& restauret. Oportet itaque quod natura aliud quid sit, quam quidam ex Neotericis sibi persuadent, qui eam pro nudo vocabulo habent. *Mibi autem est vis quaedam Dei creata per omnia diffusa, rerum omnium generationis & corruptionis aliarumque vicissitudinum in omnium substantiarum corporearum regnis contingentium sufficiens causa.* Noster Honoratissimus collega & Leopoldinæ Societatis Adjunctus meritis DD. Schelhammer jam strenuissimum naturæ vindicem agit, hicque Excellentissimus VIR & nostræ Christiano-Albertinæ & Leopoldinæ Academiæ maximum Decus doctissimum Comentarium de *natura* quo eam pristino suo vigori dignitati, authoritati & throno suo Regali restituit, quo eam nonnulli deturbaverant, maximo Philosophiæ naturalis damno & detrimento elaboravit. Plus itaque naturæ tribuendum esse, non immeritò concludo. Inter os, qui naturam deprimunt, nomen suum profitetur Excell. *Robertus Boyl* Philosophiæ experimentalis hujus nostri ævi Atlas, cujus magni Viri labores in philosophia naturali spissius exosculor, magnique facio, ast in naturæ dignitatem justè iniquus est. Cartesiani plus naturæ deferunt & tribuunt. Quicquid sit, *Natura* est causa universalis omnium rerum secundaria.

(*Missæ Kiliâ Norimbergam d. 12. Maji*
Anno 1697.

OBSERVATIO LXVII.

DN. D. CHRISTIANI HELWICHII.

De Ascitico brevi tempore Uxoris imprudentiā
curato.

SEXAGENARIUS villioris sortis, cum venter & pedes sibi intumuissent, & aquæ sonum in conversione corporis ad alterutrum latus percepisset, cum antea sæpe fuisset obstructus, id quod erat, ex hydropese sese laborare persuasus ad me Uxorem die 2. Maji A. C. misit, quā me de his & aliis, intolerabili cum primis siti & decoloratione corporis edoceret, ac de urinā intensè rubicundā testaretur. Postquam, quæ servanda esset diæta, edixissem, & Euporista diuretica ac fixiora, quia ad sudorem vergebat, sudorifera cum modō utendi exposuissem, pulverem, quem herba gratiola ex hydragogis vulgō ita vocatis facile princeps ingrediebatur, præscripsi, iterum iterumque inculcans, bis tantum singulis septimanis, cum cessaturus esset ab usu reliquorum, eō esse utendum ac ad officinam, quæ munificentia Illustrissimi ac Reverendissimi Domini Leopoldi liberi Baronis à Tharoult Prælati Uratilaviensis &c. omnibus patet egenis, eam remisit. Segnem experta opem in diureticis & sudoriferis, præsentiore in Cathartico sibi dato animadvertens, omisso illorum usu per triduum singulis diebus bis pulverem hunc adhibet, qui ἀνώγει καὶ κἀρω potentissime cum εὐφορία eduxit, ut videas Johannem Wiertum in cura hydropis non vanum hujus herbæ fuisse Encomiasten. Mulier, quæ facta, post dies aliquot, narrat, addens inde tumorem

ven.

ventris valdè minutum & sic satis rectè habere maritum & requirere adhuc ex iis, quæ sine corroborandi viscera in antec. memoratis jam addideram, quibusque is singulis diebus usus fuerat; cùm hæc percepissem, attonitus stupui, qui istud sine animi deliquio sustinere potuisset, acriter temeritatem hanc castigavi, verbis tamen meis parum movebatur lætabunda, quòd maritus rediisset ex parte ad pristinam sanitatem, id sibi satis esse censebatur. Certè æger qui deinde ad plenam rediit sanitatem hic similis fuit quadantenus rustico hydrope Anasarca ac tandem Ascite laboranti ac importunè Chirurgum ad iteratas aquæ missiones sollicitanti, quam historiam recitat magni vir iudicii Pechlinus Lib. I. Observ. Medic. physic. Observ. 62. Certè quam ille ab operatione Chirurgica hic à pharmaco temerario ausu adhibito sanitatem est consecutus. Non vani ergò sunt illi Practici, qui observant tumorem abdominis etiam solis purgantibus posse minui, nam etsi de via qua evacuatur nondum satis constet, de effectu tamen dubitari non debet. Hippocrates in Coacis quoque non frustra observavit, diarrhœam in hydrope incipiente esse salutarem. Conferri potest Timæus lib. 3. c. 25.

OBSERVATIO LXVIII.

DN. D. CHRISTIANI HELWICHII.

De Ulcere in labio, acidum & erodentem liquorem stillante.

Puerulus quinque annorum semper hætenus cum variis luctatus morbis, ulcere in labio corripitur,
ex quo

ex quò tam acris & acidus effluebat liquor, ut, in quascunque corporis partes incidere, easdem illic eroderet & vulneraret. Perluerat jam varias partes & in pectore ac manibus plures solutiones continui excitarat, cum 7. Martii meum requiretetur consilium à Patre milite, quod, DEO iuvante, felicem habuit exitum, ita ut jam satis bellè agat puer ille. Notare verò volui hanc historiam Medicam ad universalitatem passim receptæ propositionis, quod omnia ulcera à falsis humoribus producantur, infringendam etiam hòc singulari, non dubitans, quin & falsa & acida imò etiam humores nullâ acrimoniâ linguæ molesti exulcerare partes corporis valeant.

OBSERVATIO LXIX.

DN. D. CHRISTIANI HELWICHII.

De Hæmorrhagia post Variolarum eruptionem non lethali.

IN Variolis, quæ passim hoc anno grassatæ sunt, memorabile est, & in pluribus à me observatum, satis copiosum sanguinis stillicidium & antequam erumperent, in ipsâ quoque eruptione, quod si Clarissimus Junckenius in Praxi Medic. p. 973. audiendus est, variolarum quantitatem minuit, imò & post eruptionem, sine damnò Mater paupercola duorum liberorum cum morbillis conflitantium crebris per triduum recurrentibus narium hæmorrhagiis post eruptionem, perterrita, remedium petebat. Audiens omnes circumstantias existimabam crisin valdè perturbatam, initidò tristitia ominabar, recordatus regulæ, quam legeram apud Willisium in Phar-

maceut. rational. parte 2. sect. 3. c. 2. p. m. 262. *Immoderatus sanguinis fluxus in variolis, morbillis, febribus malignis ac in peste semper malum portendit.* Victus miseræ precibus ex ingeniosissimi hujus auctoris consilio hæmorrhagiam in diaphoresin blando sudore excitato mutare, felici successu aggressus sum, non profus desperans, bene gnarus, quod Medici quidam (ut Riverius & Guido Patinus in thesibus) etiam post eruptionem, si febris non minuatur, V.S. instituant, non etiam eram nescius, vulgò mali ominis signum haberi; si vel instantibus vel jam apparentibus exanthematibus symptomatici fluxus alvi superveniant, & nihilominus celeberrimum D. Henricum Meibomium in elegantissima de variolis & morbillis disputatione §. 42. noveram te scari, solutum in juniore quodam feliciter morbum fuisse, nec ex eo tempore demò variolis correptum. Benedixit DEUS medicamentis ex alto & ægri reconvaluere.

OBSERVATIO LXX.

DN. D. CHRISTIANI HELWICHII.

De Oculis, Vitulinis simillimis, errore Matris
in Virgine quadam.

Quantum impressio utero gerentium ad structuram & figuram partium immutandam valeat, infinita comprobant exempla. Et ut innumera omittam, in famigeratissimi Conringii disput. de nat. & dolore dentium §. 5. nuperrimè historiam legi his verbis expressam: *Cum mater ejus (filii Concionatoris) singulari utero gerentium desiderio, nimis avidè minusq. crute dilectæ ovis os Insistorum dentium structuram rimaretur, fecit.*

fecit ut insonnis embryonis dentes similem in modum formarentur. Et infanti excluso & vini dentes postea prodirent, quod profecto probo puero. Et loquelæ ac masticationis difficultatem, tum quoque insignem faciei deformitatem non potuit non asserere, nullo negotio mihi refricabat memoriam filix Patre concionatore in Silesiâ natæ, quæ nuper febricitans me accedebat & cùm mirarer oculos ejus vitulinis simillimos, iis sese de culpa matris intempestivè vitulinos, cùm prægnans effet, considerantis testari, lachrymans, referebat. Verè ergò subtilissimus Steno in actis Hassniensibus volumine 1. p. 249. scripsit, quòd *quælibet imago cerebro matris firmiter impressa, sufficiat mutandæ determinationi istius motus, quòd delineantur partes fœtus.* Quòd mirum non est, nam tantùm potest impressio, ut canis etiam imago intra urinam hominis à rabido cane demorsi conspecta fuerit, de qua se cum Nicolao Claudio Fabricio de Peiresc. Senatore Aquiseptiensis Philosophatum esse narrat. Celebrissimus Vir Petrus Gassendus in Vitâ Peiresc. lib. 2. non procul ab init. p. 77. Nec prætermittendum quòd desiderium cerasi potuit, quòd in matre occurrit, fructum in eò depingere, prout notavit Marc. Id. c. 5. & Helmont. p. 432. & 858.

*(Missa Vratislaviâ Norimbergam d. 15. Maji
Anno 1697.)*

OBSERVATIO LXI.

DN. JOHANNIS KUNCKELII.

De Hominibus sub aqua viventibus.

Hominem per integrum octiduum sub aqua vive
Hæc posse, in Suecia nuper verum, & omnibus loci

ubi contigit, incolis cognitum esse, expertus sum. Nam quatuor circiter leucis ab Urbe Falung, ubi magnus ille mons cupri ferax est, ante non ita longum tempus Pictor vulgaris, qui nil nisi rusticorum hypocausa figuris ineptis depingere didicerat, in aquam ex cymba delapsus fuerat, fundumque mox in pedes erectus petierat; ubi frustra per octiduum cum quæsitus fuisset, tandem in sublime denuo propulsus, vivusque in auras rediit; à Judice autem loci & Pastore de sequentibus circumstantiis interrogatus fuit: An nempe semper respiraverit? respondit: se illud ignorare. An de DEO cogitaverit, animamque suam ipsi commendaverit? Resp. sæpius. An videre & audire potuerit? Resp. affirmando, siquidem sæpè uncas, quibus ipsum investigaverant, manu adprehensurus fuisset, si protendere eam à corpore valuisset, pisces etiam semper oculis suis, magna sua cum adflictione insidiassè. Quomodo ab iisdem se tueri potuerit? Resp. palpebras aperiendo & claudendo; quoad auditum nihil sibi dolorificum magis evenisse, quàm ubi extra aquam constituti, eandem diverberassent; inprimis verò, ubi quis amphorâ cupreâ aquam hauriens, hanc commovisset, semper in auribus magnum dolorem fuisse excitatum, qui totum dein corpus adfecerit. An famem persenserit, vel excrementum emisserit? Resp. negando. An dormiverit? Resp. se nescire, quandoque tamen quasi extra se constitutum se fuisse, & hinc aliquando somnum cepisse arbitrabatur, sibi verò redditum, de DEO, suaque liberatione cogitasse, aliarum verò cogitationum se immemorem esse. De vita ipsius Vir honestus, & dives Metallicus (cujus filio sequens casus contigit, totiusque historiae,

foriæ præfens testis fuit) mihi edixit. Pictorem hunc equidem tam pium haud fuisse, ut DEUM propterea ad gratiam hanc exhibendam promovisse, credibile esse queat, neque tamen culpabilem admodum viam duxisse, atque ante triennium obiisse.

Supradictus Metallicus, cum apud ipsum, una cum Dni. Præfecto, Dni. Barone Nicolao Greiffenhelm, viro in rebus metallicis curiosissimo, convivio, quin & hospitio nocturno exciperer, filium suum, viginti quatuor circiter annos natum, corpulentum & bene moratum juvenem, mihi sistebat, qui pariter ante aliquod tempus ex cymba in aquam delapsus, ibique ad fundum depositus, versus litus per mille quingentos præterpropter passus fuerat progressus. Ille à me interrogatus, an de DEO cogitaverit? respondit, non nisi cum se movisset, de aliis verò cogitationibus se nescium esse. Quomodo viam versus litus, adque paternas ædes tam bene invenerit? Resp. clamores Sororis in litore stantis causam fuisse, cum verba omnia clarè & distinctè audire valuerit: Aquæ verò diverberationes & clamores, uti supradicto Pictori, sibi admodum fastidiosos extitisse. Hoc ergo incommodum persentiendo, sororisque vocem exaudiendo, cogitationibus ipsum non caruisse, ubi regessi: Resp. præ magna de vita sua salvanda sollicitudine se nihil aliud cogitasse, nisi cum se movisset; quod aliquoties factum, cum duas facile horas in itinere hoc emetiendo consumserit, quo tempore magnas suorum lamentationes perceperit, & quia verba omnia audiverit, utique cogitationibus se non fuisse destitutum, sed seipsum in hoc sibi non constare. An respiraverit? Adfirmavit quidem, nescius tamen, quomodo acci-

derit, quod aqua corpus non intraverit, respirationem verò dubio procul exiguam fuisse. Utrum calorem vel frigus persenserit? Calorem reposuit.

Tertio Piscator aliquis in aquam ibidem delapsus est, atque inter emergendum caput glaciei impegit, ubi per tres dies sic constitutus cum hæssisset, tandem à sociis suis ope retis extractus fuit; quamvis autem de vita ejus omnino dubitaverint, sanus tamen & vegetus comparuit. Interrogatus, quomodo se haberet, iterato: profus benè, profus benè, respondit, (*ganz wohl / ganz wohl /* nomine ejus inde in proverbium abeunte, id quod Holmiæ tam notum est, ut nec pueros etiam lateat,) obortamque sibi circa caput vesicam ingentem. Plura de eo rescire haud potui. Cæterum quomodo hic ob aërem ipsi in vesica ista non deficientem, vivere valuerit, non ad eò quidem obscura est; verum de Pictore illo & filio Metallici sine aëre consueto vitam protrahentibus, res difficilior videtur; quam aliis explorandam relinquo.

SCHOLIUM.

Similem historiam cum celeberr. *D. Joël Langelottus* quondam in *Ephem. nostr. Dec. I. Ann. 6. Obs. 20.* communicaverit, variaque Virorum clarissimorum de ea judicia, *Obs. 75. 76. 89. 125. 130. 192.* ut & in *Ad. medd. Hafniens. Vol. 4. Obs. 42.* legantur, Lectorem eò ablegare placet. Considerari potissimum merentur, quæ Nob. *D. Job. Nicol. Pechlinus tract. de aëris & alimenti defectu &c. cap. 10.* differuit. Sanguinis imprimis tardio rem ab aquæ, exteriori corporis ambitum ubique inundantis, frigore motum, atque prohibitam à circumflua & poros æqualiter præmente
aqua

aqua transpirationem, aëris vitalis in corpore contenti dissipationi obstitisse, mihi credibile videtur; præsertim si, juxta prælaudati *Pechlini* mentem aliquas subinde aëris particulas per aquam diffusas, poros penetrasse, ac tanguini se insinuasse, dicere liceat.

(*Dn. D. L. Schröck.*)

OBSERVATIO LXXII.

DN. JOHANNIS KÜNCKELII.

De Lapide Lunari

DE Lapide, quem in Sueciæ metallifodinis ostendunt, ipsique *den Monden-Stein* Lapidem lunarem adpellant, mera est illusio. Simili ceu raro aliquo me donaverant, qui dimidii digiti longitudinem æquat, rotundus, atque ex altera parte lævigatus est, ubi quasi semicircularis figura, & in qua didimiatam Lunam sibi quis imaginari potest, eaque fusci non nihil coloris, adparet; hancque lunarem maculam cum astro illo superiori crescere ac decrescere recensent. Quod cum mihi creditu difficile esset, adcurate observandum mihi proposueram; sed nec circuli adcuratissimi ope tale quid deprehendere valui, maculâ illâ semper in uno eodemque statu permanente. Quamvis verò eadem aliquando in colore suo intenderetur, ab aëre tamen illud provenire cognovi, ubi is humidus existeret; id quod etiam, aëre optimè se habente, solius halitus mei adflatu efficere potui.

(*Ex prædio Prenden Augustam Vind. d. 19. Maji*
Anno 1697. misse)

SCHOL.

SCHOLIUM.

ANtiquis jam temporibus Lapis aliquis lunaris innotuit. *Selenites*, C. *Plinius Sec. natur. hist. libr. 37. cap. 10.* scribit, *ex candido translucet melleo fulgore, imaginem Lunæ continens, redditque eam in dies singulos crescentis minuentisq; numero, nasciq; putatur in Arabia. Et, in Perside, ut habet Solinus cap. 38. memorabil. Selenites reperitur, translucet fulgore candido, continens Lunæ imaginem, quem juxta cursum astri ipsius perhibent diebus singulis vel minui, vel augeri.* Sicut verò *Selenites* hic, diverso colore, candido nunc, nunc ex candido melleo &c. pellucidus, variis in locis reperiendus, atque ex *Moscovia* imprimis ad nos adferri solitus, nostro tempore est cognitissimus, ita *Lunæ* tamen imaginem ipsum non tam continere, quàm potius instar speculi, si *Lunæ* noctu exponatur, imaginem ejus repræsentare, alii rectius observant. Neque ipsum lapidem cum *Luna* crescere atque decrescere, *Solino* credi debet; nisi eundem non de lapide, sed *Lunæ* imagine illud adferere, sicque in vocula: *quem*, mendum esse dixerimus; quamvis *Marbodeus* simile quid finxerit, canens, censuramque idedò *Conr. Gesneri lib. de figur. lapid. promeritus*:

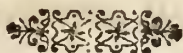
Lunares motus & menstrua tempora servat.

Crescit enim Lunâ crescente minorque minutâ efficitur, tanquam cœlestibus anxia damnis.

Rectius itaque *Dioscorides lib. 5. de mat. med. cap. 116.* noctu *Lunæ* auctæ & decrescentis imaginem reddere scribit; clariùs verò *Ans. Boëtius de Boodt lib. 2. hist. gemm. & lap. cap. 215.* Lapidem specularum eum vocari innuit, quòd facillè *Lunæ* imaginem in se recipiat, variis-

variisque modis visui offerat; omnium verò clarissimè *D. Frid. Hoffmannus in Clav. Pharm. Schröd. lib. 3. cap. 8.* hæc exposuit, scribens, non solum ad Lunæ splendorem lucere, sed & veluti in speculo quodam Lunæ sive plenæ, sive dichotomæ, sive sextilis figuram perfectè exhibere; indeque fabulam enatam esse, ut simplices phantasmate illo illusi, reale in eo in- & decrementum effinxerint. Quæ licet in speculari hoc lapide ita se habeant, alios tamen insuper dari recensito *Domini Authoris* Lunari similiores, persuadere nobis quidam conantur. Sic *Anton. Mizaldus*, quem *Athanas. Kircherus* sect. 3. magnet. natur. regn. c. 3. adducit, singularem aliquem lapidem in opusculo *de consensu Solis & Lunæ cap. 5.* memorat nigrum, lævem, & maculâ aliquâ candicante præditum, quæ singulis diebus crescente Lunâ crescendo augmentabatur, & decrescendo proportionaliter diminuebatur: alium etiam è colore cœruleo in candidum juxta augmentum & diminutiones Lunæ se transmutantem, Leonem X. Pontificem Romanum habuisse, ex aliorum fide *idem Kircherus* refert, hujusque phænomeni causam *cap. 4.* reddere laborat. Quamvis autem hisce fidem ut adhiberem, persuadere mihi hæctenus nunquam potuerim, nunc tamen ut dubitare magis pergam, hæc *Domini Authoris nostri* relatio momentum addit; quæ sanè multa sæpe nobis naturæ quasi miracula referri confirmat, quæ ritè examinata protinus fabulosa esse apprehenduntur.

(*Dn. D. L. Schröck.*)

OBSERVATIO LXXIII.

DN. D. JOH. ÆGIDII EUTHII.

De Atramento scriptorio per benè multos
annos absque ullo asservato ran-
core.

Vllia, quando utilia & necessaria, meritò habenda
in pretio. Exemplum mihi præbuit illicò atra-
mentum scriptorium, sodes, quid hoc, communi no-
strâ in vitâ, vilius & vulgarius? ne parvis tamen, ut ita
dicam, carere quimus momentis.

Verùm modus, atramentum componendi & abs-
rancore ullo per annos asservandi, non paucos hucus-
que curiosos atramenti latuit amatores. Eapropter il-
lorum inductu, in chartam conjeci ἀφίβωσ; nuncque
divulgo ἐγχεύωσιν.

℞. Acet. vin. opt. ℥ij.

Aq. pluviæ. ℥xiiij.

Decenter ebull. haudque cunctanter superfund.

Vitriol. Calcinat. ℥ss.

Per 24. horas, in olla stent purâ, ritè munitâ. Dein
add. grosso modo pulveris.

Gall. quer. immatur. ℥j. ℥iv.

Gumm. Arab. ℥v.

Baculò agita ligneo quotidie, quarto vel quinto habebis
die Atramentum nulli planè obnoxium corruptioni;
atque formica, graculo, pice nigrius; appositè Ovi-
dius 2. Metamorph.

Qui color albus erat, nunc est contrarius albo.

OBSER-

OBSERVATIO LXIV.

DN. D. JOH. ÆGIDII EUTHII.

De Pisce monstrolo & prægrandi.

ANno Christi 1695. d. 14. Novembr. confanguineo-
 Arum meorum non nemo *αυτόπτης* ex Galliis, Gal-
 lico ad me perscripsit sermone, quod à *Dieppanis* piscat-
 toribus, cæco in æquore piscis insolentissimus ac ra-
 vissimus fuerit captus, sexque *Rothomagum* advectus e-
 quis, *Colore*, cani marino haud absimilis: *Pondere*,
 septem millia librarum: *Longitudine*, octodecim su-
 perans pedes: *Latitudine*, cauda piscis trium ferme
 pedum fuit. *Corpus* verò decem. *Caput*, rotunditate
 novem; *Ventriculus*, *amplitude*, ultrà sex pedes, par-
 vis & acutis præditus dentibus. *Oculi*, magnitudine
 squillæ recentis, seu pancratii majoris ad instar, ru-
 bentibus tunicis. *Corpus* denique ternis pinnarum
 ordinibus notatum, notanter Poëta:

Evocat è liquidis piscem penetratibus esca:

Ecce autem subitum, atque oculis mirabile monstrum.

OBSERVATIO LXXV.

DN. D. JOH. ÆGIDII EUTHII.

De Pisce figurâ vittæ Gallicanæ vulgò
Fontange.

ANno à salutifero partu 1697. d. 7. Junii *Schevelingâ*.
 A pago nempe maritimo, *Hagueque Comitibus* proxi-
 mo ad me inter prandendum apportatur monstrum:

Horrendum & didu video mirabile monstrum.

Quod fuit, Piscis, omni ex parte perfectam repræsen-

tans sexus sequioris seu fœminini vittam modernam, à Gallis excogitatam primitus, atque *Fontange* nominatam: copiosè ac splendidè ornatam omnibus & singulis suis requisitis.

Hunc piscem prodigiosum omnes mecum affectæ mensæ admirati sunt, non neglectis simul piis meditationibus. Piscis autem totius *Longitudo*, ulnam vix æquabat Hollandicam. *Latitudo*, spithamam. *Crassitudo*, quatuor duntaxat digitorum eminentiam.

Pisces mirificè formatos, armisque bellicis notatos, annotarunt olim fide digni Scriptores; scienter *Virgilius* 3. *Æneid.*

*Tristius haud illis monstrum, nec se vios ulla
Pestis, & ira Deum stygiis sese extulit undis.*

OBSEVATIO LXXVI.

DN. D. JOH. ÆGIDII EUTHII.

De Odontalgia pertinaci Venere edomita.

ANno Epochæ Christianæ 1697. d. 12. Jun. *Hagæ Comitum* Excellentissimus quidam summi Principis Legatus, cujus nomini parco, penesque quem literarum adhuc viget honos & existimatio, ad Pacis Tractatus qui *Roeswici*, bis in septimanâ, mirâ cum magnificentiâ & vigilantîâ celebrantur, missus. Varia à variis medicis incassum, contra dentium dolorem adhibuit medicamina, meum tandem, ut assuetus implorat auxilium. Minutissima percontatus assiduisimè ex arenâ subministro consilium, videlicet moderatum cum conjuge suâ lectissimâ, Veneris exercitium à quo castè & pudicè abstinuit, ob aliquot mensium
iter:

iter. Subridiculè inter alia mihi respondit, Domine Doctor vale, absque morâ executurus sum. Tertio reversus ego die, *Dordraci, Roterodamo, Delphis Hagam Comitum*, Excellentissimum Dominum Legatum in cubiculo suo, ab omni dentium dolore liberatum, libenter offendi, valdè laudavit tam abstrusum sibi, quàm jucundum remedium, alioquin

Ardet in affectu Venus anxia, sordet in actu,

Inficit & foetet, quando patratum opus.

Post factum fecisse pudet, citò præterit illud,

Quod juvat, æternum, quod cruciabit, erit.

(Haga Comitum missæ Norimbergam d. 15. Jun.

Anno 1697.

OBSERVATIO LXXVII.

DN. D. ALPHONSI KHONII.

De Transmutatione Metallica curiosa & genuina.

Quamvis Chrysopœia sive Ars metallâ ignobilia & imperfecta in aurum & argentum purissimum perfectissimumque transmutandi antiquissima & verissima sit, & usque ad nostrâ hæcæ tempore subindè fuerit propagata, clarissimisque exemplis ac experimentis à quibusdam Adeptis (quorum tamen numerus valdè exiguus est) confirmata & comprobata, nihilominus tamen pauci reperiuntur, qui hisce metallorum immutationibus fidem adhibent, quin potius omnia talia risu excipiant, pro nihilo & re planè impossibili putent, fraudemque vel imo osturam subesse sibi firmiter persuasum habeant. Notorium quidem est, quod innumeri fermè otiosorum & fraudulen-

torum Alchemistarum vel Pseudo-Chemicorum libri plurimis fucis, falsis processibus & ineptiis referti, typis impressi, prælo tamen publico minimè digni, sed potius comburendi ubique inveniuntur, quorum Authores ipsimet cæci, aliis tamen viam monstrare haud erubescunt, & quod plurimi fumivenduli & imposteres vagabundi pro Chemicis vel Alchemistis versatissimis (imò versutissimis) sese jactitantes, incautos sæpius fallant, eosque auro vel argento emungant, & promissi thesauri loco fumum, fornaces, vitra fracta, cineres, capita mortua, temporis, pecuniæ, & quandoque sanitatis dispendium cum pudore & vita tædiosa relinquunt, fraudes suas tam speciosè tegentes, ut vel oculatissimos nonnunquam decipiant, quorum unicus labor est, spe lucri aliis ostensâ sibi lucrum quærere, quo fit, ut nobilissima Alchemiæ studia malè audiant, virique prudentes & eruditi vel ut res inanes ludibrio habeant, vel ut fraudulentas detestentur. Interea tamen infans cum excrementis minimè rejectandus, nec ars hæc transmutatoria Hermetica præcellentissima vel pro imaginaria, vel prophrenetica, vel pro præstigiatoria & Dæmoniaca reputanda ac censenda, & si non multis liceat adire Corinthum, paucis subindè licuisse, & hodie adhuc dum licitum esse in propatulo est, quibus nimirum ex meliori luto finxit præcordia Titan, quorum etiam scripta publici juris facta magni omninò sunt æstimanda. Veræ transmutationis metallicæ plurima collegit & recensuit experimenta egregia Cl. D. Phil. Jac. Sachs à Lewenheim p. m. anno 1670. Miscellaneorum Naturæ Curiosorum Anno primo inserta. Paulò post Anno 1673. Exc. Morhp.

Morhofius in Epistola quadam eximia de Metallorum transmutatione ad amplifs. D, Langelot, prout etiam Anno 1678. experientis. Clauderus in dissertatione de Tinctura Universali, varia & rara hujus metamorphoseos in medium produxerunt exempla, transmutationisque metallicæ possibilitatem ponderosissimis rationibus & autoritatibus abundè suffulserunt ac illustrarunt, veræque simul Alchemiæ lucem intulerunt clarissimam. Quibus cum plurimis aliis viris excellentissimis & prudentissimis calculum suum quoque addit nobiliss. Fidus Eccardus in Agyrta larva privato, ut & in Chymico fugâ sibi consulente &c. nuper germanicè editis. Et cum ante biennium istiusmodi quoque transmutatio in civitate hacce Ulmensi fuerit peracta, operæ pretium duxi, curiosum experimentum hoc rariùs occurrens, à Patronis & Amicis quibusdam stimulatus, aliis quoque communicare, ut abstrusioris Artis hujus veritas magis magisque elucescat, ad expugnandam eorum perveraciam, qui nullis argumentis & vix suis convinci sensibus possunt, quorum sanè hominum plurimi reperiuntur, cum enim maxima eorum pars rerum naturalium vicissitudines & vires absconditas ignoret, aut ingenii sui norma metiatur, fieri plerumque solet, ut quod novum illis aut insolitum videtur, primum indubium vocent, & dum Judicii lance assèqui illud non valent, ut rem inanem & fictam contemnant, nihili pendant, Artisque hujus nobilissimæ cultores irrideant.

Transmutatio autem ϕ vivi cum plumbo commixti in aurum optimum verissima Anno 1695. d. 12. Junii hic Ulmæ sequenti modo in horto Dni. Wolffgangi

gangi Wilhelmi Mejeri, Pharmacopolæ sagacissimi, Chymicique in Vulcani palæstra exercitatissimi, fuit instituta; & quidem in præsentia aliquot Personarum Illustrium, rerumque Chymicarum expertissimorum, quorum quidam in abstrusioribus Naturæ operationibus valde curiosus indagator singulari fortunæ favore obtinuit unicum pulveris granum, rubicundi coloris, in parva sua quantitate satis ponderosi, talibus viribus præditi, ut 30. grana Mercurii vivi cum plumbo commixti, in purissimum aurum transmutare potuerit. Sumimus igitur secundum Communicatoris præscriptum plumbi communis uncias duas, cui in crucibulo liquefacto addidimus Mercurii vivi communis in alio crucibulo prius calefacti unciam semis, & statim pulverem prædictum transmutantem chartulâ inclusum & cerâ involutum formâ pilulari supra plumbum & Mercurium crucibulo immisimus, ac circumcirca carbonibus admotis ignem probè adaugendo, postquam ignis maximè inflatus fuit, vix spatio octavæ partis horæ, cum omnia simul fluxissent, crucibulum ex igne assumsimus, eoque refrigerato & fracto plumbum residuum cum pulvisculo rubro liquefactum & unitum, variis coloribus, imprimis verò viridi colore bono omine eleganter tinctum, sesqui uncias cum drachma una pendens accepimus, eoque apud aurifabrum expertum per probandi formam decentem & rigorosam ritè examinato, auri perfectissimi portiuncula drachmæ dimidiæ pondere remansit, affirmante aurifabro, se nunquam pulchrius & perfectius aurum vidisse; quod postea in quinque portiunculas fuit divisum & cuilibet Personæ præ-

præsenti una dono data, quam portiunculam quintam veritatis contestandæ gratiâ, inter alia curiosa in Museo meo asservo. Si autem quispiam sibi imaginari velit, transmutationem hanc solummodo factam esse à Sulphure auri concentrato, & per aquam Regis, vel alterius Spiritus acidi dissolventis ope, relicto corpore albicante, in extracti vel pulveris rubri formam redacto, auri quippe vim tali modo exactissimè unitam & compactam tam validam esse, ut in minima quantitate plures metalli ignobilioris partes in sui naturam commodè transmutare queat, ille consideret, quod aurum hac ratione violenter dissolutum & quasi concentratum, non majores & plures obtineat vires, ut metallum aliquod ignobilius in suam naturam & essentiam immutare queat, quod planè impossibile est, ad istiusmodi enim transmutationem necessariò requiritur auri præcedens naturalis, philosophica & blanda, nequaquam autem violenta tam cruda & nuda per aquam regiam, vel alium Spiritum corrodentem apparens tantùm dissolutio, vel potius corrosio, per quam aurum magis destruitur quam perficitur, magis debilitatur & diminuitur, quam plusquam perfectum & ad tingendum efficax & idoneum redditur, neque enim in quantitate neque in qualitate massa aurea extracta, vel Sulphur auri per talem violentam Spiritus corrosivi vel aquæ chrysulcæ dissolutionem, corrosionem & coagulationem adaugeri vel exaltari potest, nec ullo modo reliqua metalla ignobiliora in auream naturam hac viâ transformare, vel minimum superpondium aureum illis inferere valet, cum pristinam hac ratione formam, naturam, virtutem & pondus

tantum retineat, statimque iterum metalli formam accipiat; ad perfectam verò & genuinam metallorum transmutationem requiritur vera, genuina & philosophica auri solutio, ita ut aurum postea non amplius in metalli formam redigi queat, cujus beneficio postmodum resultat Tinctura aurea ad plusquam perfectionem per aliquot menses secundum artem exaltata & regenerata, quam Adepti & veri Philosophi solummodo conficere & elaborare sciunt, eamque vel lapidis, vel pulveris, vel liquoris ponderosi formam studiosè asservare solent. Quod autem granum unum pulveris rubri supradicti verè tingentis, in sua projectione 30. solummodo grana plumbi cum hydrargyro commixti & non plura in aurum optimum transmutaverit, cum notum sit, quod unico quandoque Tincturæ granæ aliquot millia grana, vel aliquot uncie mercurii vivi vel plumbi in aurum obryzum fuerint transmutatæ) sciendum, tunc temporis pulverem hunc nondum fuisse augmentatum, nec ad summam perfectionem exaltatum, cum primam saltem rotationem passus fuerit, nullum autem est dubium, per repetitam postmodum augmentationem majores & sublimiores tingendi vires illum acquisivisse.

De pulvere hoc ulterius singulare quippiam notatu dignum observavi, dum ante projectionem illius tantum per os assumi, quantum minimi digiti apiculo in minima & vix visibili quantitate retinere potui, ad saporem ejus curiosè perscrutandum, mirum in modum tota lingua tam penetranti & perterebranti sapore acidiusculo, quasi vitriolico, derepentè fuit imbuta, ut totus mihi alteratus visus fuerim.

sed

sed è vestigio sine omni noxa omnis alteratio evanuit, totiusque corporis vires adauctas lætus persensit. Absolum autem videri cuidam poterit, quod ad transmutationem hanc unico metallo ignobili haud contenti, duo assumserimus, plumbum nempe & mercurium vivum, cum quodlibet ex hisce sufficiens esse potuerit, beneficio pulveris rubri prædicti 30. grana in aurum ex ipso transmutandi. Huic respondemus, communicatorem hujus pulveris ita voluisse & mandasse, incongruum autem esse duximus, tali Artifici morem non gerere: legimus quoque in supra nominata Epistola Cl. Morhosi pag. 159. seq. Butlerum ad transmutationem metallorum ignobilium in aurum, similiter plumbum & argentum vivum simul igni apposuisse, & pulveris tinctis rubicundi portionem jam jam liquefacto plumbo ac hydrargyro calido immisisse.

OBSERVATIO LXXVIII.

DN. D. ALPHONSI KHONI.

De Atrophia scorbutica lethali cum principalium viscerum singulari corruptione & consumptione.

Vir quidam spectatissimus, quinquagesimum quintum agens annum, corpore gracili & textura tenui, temperamento cholericæ præditus, motu & exercitatione corporis varia per totum vitæ curriculum gaudens, ob valdè biliosam constitutionem iræ & excandescentiâ levem quandoque ob causam sæpius exardescens, per annos 20. integros, tussi fermè

Y

con-

continua, cum frequenti materiæ biliosæ & viscidæ
 ejectione correptus, annuo ante obitum spatio in
 Atrophiam incidit scorbuticam, cui vocatus aliquot
 appropriata exhibui remedia, quorum usu melius
 quidem habere cœpit, verùm à variis in victus ra-
 tione commissis erroribus, recidivam valdè nocivam
 paulo post patitur, cum magnâ pectoris angustia &
 cordis anxietate, tussi continua permolesta, sitique
 urgente, cum doloribus nephriticis, quibus tandem
 convulsiones epilepticæ subsecutæ, hisce affectibus
 mixtis tam hórdeata & amygdalata cum seminibus
 frigidis ad sitim sedandam, caloremque præter-
 naturalem & effervescentiam nimiam infringendam,
 quam præcipitantia ex ebore sine igne calcinato,
 corallii rubris præparatis, ocul. cancri, Cinnab. na-
 tiv. & Antimonii cum pulvere March. Epilept. &c.
 magno fuère usui, quibus subindè antiscorbutica ad-
 miscebantur, lactis quoque caprini serum cum her-
 bis antiscorbuticis destillatum, fuit propinatum, &
 talibus divinâ favente gratiâ paulatim vires colli-
 gere, & convalescere cœpit, ita ut per aliquot septi-
 manas in publicum prodire, suisque negotiis sic satis
 præesse potuerit. Quoniam autem universum cor-
 pus ob multivarios insultus morbosos, tussimque
 continuam pertinacissimam nullis remediis ceden-
 tem, aded enervatum, fractum, debilitatum & con-
 sumtum fuit, ut caro vix ossibus hæserit, paulo post
 denuò magna virium prostratione, insigni pectoris
 angustia & cordis anxietate, cum oris & faucium
 siccitate, ac manifesta omnium membrorum con-
 sumptione, corripiebatur, simul quoque à vaporibus
 ex ventriculo ceu olla fervescente rursus per œso-
 pha-

phagum ascendentibus, lingua & fauces sordido & albicante lentore validè obductæ fuerunt, ut per convenientia gargarismata diurnâ nocturnâque absterfione opus, ne fauces à viscosâ & biliosâ materiâ coalescerent, quam quasi continuo ductu in magna quantitate, & difficili ob lentorem conatu expuebat, ob hanc causam per aliquot dies præter juscula & liquores confortantes nihil deglutire poterat, & hos quidem haud absque difficultate, omnium denique rerum fastidium subsequēbatur, ut etiam suavissima averfatus, donec tandem post aliquot dierum subsequutam diarrhœam, humido radicâni penitus absorbito, Spirituque vitali exhausto luminis instar extinctus, & è vivis sublatus fuerit. Cadavere aperto mesenterium totum ferè exiccatum, vasaque illius gypseâ quasi materiâ oppilata observavimus, hinc succo nutritio transitus præclusus, & Atrophia subsequuta: Hepatis pars potior putrilaginosa erat, & vesicula fellea enormis magnitudinis, lien ex toto putridus deprehendebatur, & valdè parvus, pancreas ferè totum erat consumptum, Venter magnitudinem renis non excedebat, cor parvum planè exiccatum ac exsuccum, & quod mirandum, loco carnis parenchymaticæ, filamentis & fibris mirè invicem contextis & circumvolutis sese repræsentabat, pulmones in utraque parte semiputridi & dorsi vertebris tam validè affixi erant, ut vix avelli potuerint, magnâ insuper puris & pituitæ viscidæ copiâ circumdati, hinc non mirum, quod vir hic per tot annos pertinacissima tussi divexatus fuerit, quamvis nonnulli chronicæ tussis huius causam à vaporibus & humoribus acribus, à liene ad caput per arterias de-

latis, & iterum ad pulmones delapsis derivatam voluerint, & quidem non sine ratione, cum vir hic spleneticus fuerit, nullumque vel purulentæ vel sanguine tinctæ materiæ vestigium cum quotidie expectorata in magna satis quantitate viscidâ pituitâ sese unquam repræsentaverit: hinc liquet, pulmonum ulcus locum habere posse, quantumvis æger nullum vel pus, vel sanguinem per os excernat. Ulterius in ægrotò hoc notatu dignum, quod per totum morbi decursum pulsus & urina in tam bono & naturali statu fuerint deprehensi, prout in hominibus optima sanitate fruentibus observantur.

OBSERVATIO LXXIX.

DN. D. ALPHONSI KHONI.

Fœminæ cuidam post editionem puellæ vitalis, alter fœtus mortuus cum secundinis in utero relictus, uncis feliciter extractus, superstitè & salvâ manente matre.

TExtoris cujusdam uxor exclusâ per partum filiollâ pulchrâ & vitali, per horas duodecim suâsu & adhortatione mulierum adstantium, secundinas expellere jugiter annitur, assumtis insimul ab illis remediis nonnullis earum expulsionem accelerantibus, dum autem laboribus hisce gnâviter (uti sibi ipsis imaginabantur) incumbunt, vesica quædam pugni magnitudine extra uterum protrusa in conspectum venit, quâ visâ mulierculæ attonitæ meum consilium expetunt,

petunt, dum autem abdomen satis tumefactum adhuc sese repræsentabat, statim prædixi, alium insuper in utero foetum delitescere, & quidem vesicâ quadam involutum, hancque ipsam vesicam esse aperiendam. Cum autem nemo adstantium ejus aperi- tionem attentare vellet, jussu meo Chirurgus urbis nostræ peritissimus Joh. Bartholomeus Hecking vocatus fuit, qui mihi statim consensit, muliere itaque alio adhuc foetu prægnante in locum idoneum collo- cata, alterius latentis adhuc foetus brachiolum sini- strum in ipsius vesicæ parte extra uterum pellucidâ apparente, pulcherrimo aspectu conspiciendum se præbet, dum autem perforatâ foetum ambiente ve- sicâ, magnâque feri copiâ effluxa, fœtus mortuus situ ad partum valdè perverso deprehendebatur, mulier insuper plurimis parturiendi conatibus ad- modum debilitata erat, eapropter ut vita parturien- ti protraheretur, summa efflagitavit necessitas, fœ- tum extinctum unâ cum duabus secundinis, uncis ex- trahere, quod etiam illicò felici successu à supra no- minato Chirurgo peractum fuit, salvâ & incolumi adhuc superstitè matre. Idem Chirurgus hujusmo- di foetuum mortuorum & secundinarum quoque ex- tractiones ex utero (quas plurimi ex antiquis & re- cencioribus Authoribus clarissimis approbant & com- mendant) sæpius feliciter expedivit Ilust. Dn̄ D. Illmer à Wartenberg similiter quoque in foetus mortui extra- ctione ipsemet felicissimè manum admovit, annotan- te illo in Miscellan. Medic. Academ. Curios. Ann. prim. obs. 49. Cum aliquando nobilis & variis virtutibus condecorata fœmina ob secundinarum retentionem vitam cum morte commutasset, dixit fortè adveniens

extrah.

extranea matrona, quare juvenula hæc tam citò
 extineta fuerit, causâ indicatâ, absconum videtur,
 inquit, ob secundinas retentas mulierem mori, in pa-
 tria mea hoc contigisse nemo meminit, subitò enim
 edito fœtu obstetricis manus experra, utero adhuc
 dilatato, secundinas apprehendit & blando ductu
 foràs trahit, viam ipsâ Naturâ monstrante, si ubiq;
 locorum hoc observaretur, non tam crebrò istius-
 modi funesti exitus audirentur, plurimarumque e-
 contra mulierum vita hac ratione conservari posset.

OBSERVATIO LXXX.

DN. D. ALPHONSI KHONI.

De Muliere prægnante, fragranti rosarum o-
 dore hysterica facta, quæ fœtum mortuum
 gelidum ante tempus exclusit, ipsamet
 paulo post vitam cum morte com-
 mutante.

OPificis cujusdam conjux ultimis duobus mensi-
 bus grâvida, unâ cum fœtu jugiter sese moven-
 te, optimè valens, ex curiositate vicinum defunctum
 variis ornamentis & floribus involutum conspiciens,
 inter alia fragrantissimo rosarum odore nares valde
 penetrante, hysterica passione statim fuit correpta,
 atque adedò attonita stetit, ut à domesticis in domum
 propriam reportari necesse habuerit, tunc illicò su-
 dor frigidus per universum corpus largiter erupit,
 dolores parturientibus affines sese repræsentârunt,
 ipseque partus permaturus, sed mortuus exclusus,
 qui, quod mirandum, ad tactum (prout etiam mater
 per

per totum corpus) tam gelidus repertus fuit, ut nullus, ne dicam caloris, imò nec teporis sensus in universo ejus corpusculo percipi potuerit, matre similiter unicā post partum elapsā horā è vivis discedente. Quanta hīc consternatio & alteratio è rosarum odore orta fuerit, præprimis quod calor natus tam in genetrice, quam præsertim in foetu ex toto extinctus, vel in illā saltem ad intima concentratus & quasi oppressus fuerit, admiratione dignum. De Cardinali Carassa scribitur, rosarum odorem ipsi ad eò intolerabilem fuisse, ut singulis annis, eo quo rosæ florebant tempore, palatio suo seipsum quasi incluseret, ad ejusque portam certos vigiles constituerit, qui intrantes vel amicos vel ministros, vel alios quoscunq; ipsum convenire gestientes, serid admonere deberent, ne rosas contredarent, multo minus in manibus tenerent.

De Laurentio Episcopo quodam Vratislaviensi recenset Mart. Cromer. lib. 8. Histor. Polon. illum ob rosarum odorem vivere desisse. Amat Lusitanus narrat, monachum quendam visu & olfactu rosæ, syncope incurrisse. Alios propter eundem odorem lipothymia correptos, quosdam ad vehementes sternutationes stimulos legimus.

OBSERVATIO LXXXI.

DN. D. ALPHONSI KHONII.

De Præputii violenter retracti, virgæque ingenti intumescētia cum incipiente gangræna feliciter curata.

Detestanda maximopere hodierna est empiricorum & agyrtarum temeritas, qui absque ullo naturæ,
Dec. III. Ann. V. & VI. Z *viri-*

virium, ætatis, vitæ generis, temperamenti, sexus, aliarumque circumstantiarum respectu, omnes promiscuè morbos & affectus radicitus curare sibi & aliis persuadent, quos Galenus in lib. de Prænot. rectè latronibus comparat; cui Wölffgang. Sattler de Privilegiis Medicinæ Doctorum thes. 71. Paulus Zachias quæst. Med. Legal. lib. 6. tit. 1. quæst. 9. & Consil. 24. N. 3. ut & D. Ludovic. ab Hörnick in Politia Medica pag. 141. aliiq; plures cordati viri omnino ad stipulantur, talesque medicastros in alienam messëm & officium sese intrudentes; gravi & severâ poenâ maximè dignos judicant. Hujus farinæ homines nihil non audent, quo ab afflictis ægris per fas & nefas pecuniam emungant. Sic defœdata est nostra Medicina, ut nullâ sit artium; quæ aded confertim erroribus & imposturis scateat; ac illa nobis cœlitus data. Et sanè confusione huic medicinali minimè vilipendendæ; & empiricæ summo perè detestandæ; contra ordinem à DEO præscriptum, ansam & occasionem idoneam præbent; & ambabus manibus exhibent, ipsimet ægrotantes emotæ mentis quidam; verbum DEI parum ob oculos & in corde habentes, pietatemque haud colentes; qui perverso genio ducti, corpus & sanitatem suam carnifici potius, vel bestiarum excoriatori (ostupendam simplicitatem, & cœcam superstitionem!) quam Medico experto ac erudito; ab ipsomet DEO altissimo ad officium suum vocato, concedere non dubitant nec erubescunt, non animadvertentes; si istiusmodi homines rudes & indocti aliquando unum vel alterum ægrotantem; à Medico ordinario, ob impatientiam & quandoque in morbi declinatione se subducentem, curaverint, quod illorum curandi modus ma-

ximoperè sit suspectus, neq; à Divinâ gratiâ & potestate dependens, id quod etiam ipsorum uroscopia satis superq; testatum facit, dum ex lotii inspectione superstitiosis suis ægrotantibus multivaria & quandoque mirabilia non solummodò de morbi statu, sed & de aliis rebus planè alienis & diversis, tam præteritis quam futuris, de ægro etiam quoad sexum, de ejus vitæ conditione, de erroribus in diæta specialibus, de graviditate vel virginitate, & de sexcentis aliis nonnunquam aliquid certi prædicere, determinare & indicare solent, ac conantur, quæ ex artis & Naturæ viribus, vel urinæ inspectione minimè sciri possunt, sed alium informatorem, familiarem quippe spiritum sapiunt. O cæcas hominum mentes! O pectora cæca! Proh DEUM immortalem! quot ægrotantium porrò ab istiusmodi impostoribus non solummodo non curati derelinquuntur, sed etiam in longè pejorem corporis (imò & animæ) statum dejiciuntur, mortiq; sæpissime traduntur, pro ut quotidiana experientia hîc & fermè ubique locorum proh dolor! abundè testatur, qui tamen errores crassissimi, & fraudes execrabiles altissimo involvuntur silentio, dum patientes denique ipsimet magno suffunduntur pudore, quod talium medicastrosum & hominum meritò suspectorum operâ, contra divinum mandatum, usi fuerint. Et si quandoq; DEO permittente contingit, ut unus vel alter ægrotantium à Medicis ratione & experientiâ clarissimis divinitus ordinatis & vocatis curari non possit, quoniam

Non est in Medico semper relevetur ut æger,

Interdum doctâ plus valet arte, malum.

Cum quoque DEUS T. O. M. singulares, divinas &

occultas, sibi que soli cognitæ habeat causas, quare hic vel ille ægrotorum lecto quasi affixus aliquandiu, inò nonnunquam usque ad vitæ suæ terminum permanere debeat, non igitur propterea homini Christiano ad remedia prohibita, & cum Rege Saulo ad pseudo-Medicos Endoreos accedere, vel cum desperante illo apud Poëtam exclamare licitum est,

Flectere si nequeo Superos, Acheronta movebo.

Sed potius sapientissimæ Divinæ directioni patienter sese submittere debet, quæ ex adversis quoque aliquid boni elicere potest, cum DEUM revera diligentibus omnia cedant ad salutem, etiamsi humanæ rationi longè diversum videatur, talia namque contingentiæ occultis DEI beneficiis annumeranda veniunt. Verùm Hercules minori labore Augiæ purgavit stabulum, quam aliquis Medicinam à tot mendis elueret & expurgaret, inquit Langius lib. I. Epist. I. Et Palingenius l. 5. Zodiac. Vit. statum hunc calamitosum hisce deplorat verbis: O miseræ leges, quæ talia crimina fertis! &c. D. Sempronius Gracchus præterea in Medico hujus Seculi Sect. 4. de Spuriis Artis, seu Medicastris p. 278. inter alia talia quoque profert: Cur legibus prohibemus, ut nullus nec opifex, nec artifex suum exerceat opificium, nisi prius specimen & examine suam probatam dederit scientiam, & ab artis suæ peritis pro idoneo declaratus fuerit? cur poenâ gravissimâ eos afficimus, qui contra hæc jura agunt? Cur verò sanctissimam Medicinam, divinum institutum, ita prophanari patimur? Horologium non nisi peritissimo committimus artifici, & pretiosissimam corporis humani machinam ruditer trunco &c. Ad observationem autem ipsam.

Empi.

Empiricus quidam Medicinæ & Chirurgiæ præxin haud parvâ ægrotantium suorum jacturâ exercens, opificis cujusdam filiolum octo annorum, calculo vesicæ laborantem tam ineptè & crudeliter tractavit, ut magnâ vi retracto seu violenter retrorsum adducto præputio, viam calculo faciliorem, prout præter rationem putabat, reddere conaretur, quo facto ingens derepentè dolor puerum invadebat, subsequente insigni humorum affluxu, penis intorti ovi instar anserini tumore, rubore & inflammatione; anxius & attonitus hoc viso pseudo-Medicus, imperitiâ suam ulterius manifestans, inifello ægrotanti balneum valdè calidum administrat, cujus iterato usu malum in pejus ruebat, accedentibus in parte affecta pustulis rubris, fuscis & nigris, jamq; incipiente cum intensissimo cruciatu gangrænâ, medicastro intererâ clam se subducente. Ad quod miserandum & horrendum accersitus ego cum Chirurgo quodam spectaculum, obstupuimus ambo, & quoniam in mora periculum erat, magnâ statim adhibitâ diligentia, eolem ab imminenti amputationis periculo, mediante unguento ex aceto lithargyrii, oleo lini, succo scordiæ &c. confecto liberavimus, aliisque convenientibus ægrum medicamentis tractavimus, aliquali saltem residuo circa glandem duriusculo ad tempus relicto tumore, qui varia resolventia & discutientia primum respuebat quidem remedia, tandem tamen cataplasmate composito Plateri lib. 3. Obs. p. 642. DE I gratia omnino discussus, sicque puer in integrum restitutus, qui paulo post Lithotomi cujusdam ope à vesicæ calculo similiter felici successu liberatus fuit.

OBSERVATIO LXXXII.

DN. D. ALPHONSI KHONI.

De Puero decenni Variolis singulari malignitate & metamorphosi erumpentibus laborante, jam ferè agonizante, DEI Gratiâ sanitati restituito.

IN morbis monstra sæpiusculè reperiri quotidiana hinc inde docet experientia, quod non ita pridem observavi in puero decenni, qui dum ejus fraterculus è variolarum periculo fuerat ereptus, malè se habere cœpit; præmissâ leni purgatione, selectiora expellentia & Bezoardica ipsi à me fuère præscripta, & quidem optato successu, duobus namque effluxis diebus variolæ per universum corpusculum dispersæ in conspectum venere, & pustulæ illæ consuetæ indies magis magisque accrescentes, albicante colore & formâ ordinariâ apparuère, cumque puer præter sitim urgentem, caloremque præternaturalem, de nullo alio molesto vel periculoso symptomate conquerebatur, continuato bezoardicorum & præcipitantium usu, aliquot elapsi fuère dies, firmâ spe positâ, morbum hunc, prout in altero fraterculo, brevi solutum iri, verum res longè aliter cessit, dum enim curiositatis gratiâ adstans quidam pustulam quandam succi vel puris albicantis (prout videbatur) plenam incidit, tunc præter omnem spem & expectationem loco albicantis puris, purus & clarus emanat sanguis, quod cum alii credere vix poterant, aliarum similium pustularum incisione de hac mirandâ metamorphosi certi reddebantur, paulo post

post ægrotans de sanguinis e gingivis eruptione valde conquestus est, cui tincturæ Laccæ Mynsichti applicatio brevi frenum injecit; sedatâ hac fluxione sanguis in ægrotantis corpusculô valdè effervescebat & ebulliens per narem sinistram exitum quærens, enormem hæmorrhagiam excitavit, fluxu hoc per tres integras dies & noctes tanto cum impetu durante, ut nullis quantumvis selectissimis remediis sisti potuerit; & quidem ab initio tenuis & valdè ferofus, postea verò bonus & laudabilis in magnâ satis copiâ erupit sanguis, ac cum ipso sanguine calor & spiritus vitalis, quod insignis virium prostratio, frequentesque lipothymia indigitabant, quæ tenerum patientem morti vicinum reddebant, dum jam jam ab omnibus adstantibus pro agonizante habebatur, tandem tamen Divinâ assistente gratiâ pulvis Dygbeanus sympatheticus (cui gutturæ aliquot sanguinis effluentis calidi instillatæ fuerunt) & pulvis bufonum calcinatus sub axillâ in sacculo superpositus, cum cordialibus, alterantibus, adstringentibus & demulcentibus internis simul exhibitis, tantæ fuerunt efficaciæ, ut sanguinis fluxus immodicus paulo post fuerit coercitus; ægro vires paulatim recolligente, qui DEO favente, hac ratione cum omnium stupore ab orci faucibus liberatus fuit, pristinâ sanitate gaudens.

OBSERVATIO LXXXIII.

DN. D. ALPHONSI KHONII.

A nimia Spiritus Vini ingurgitatione mors
repentina.

Pellionis cujusdam servus die quadam Dominicâ
horis pomeridianis & vespertinis cerevisiæ ni-
mium indulgens, horâ nonâ sub noctem stomachum
confortandi, ejusque cruditates concoquendi gratiâ,
horali spatio spiritus Vini mensuram sennis ingurgi-
tat, instanti hinc nocte placidè se dormiturum, a
subsequenti die consuetis laboribus exercendis ma-
gis idoneum ac promptum se futurum existimans,
verùm spes hæc inanis miserum hunc socium ma-
ximoperè fefellit, eventusque opinioni minimè re-
spondebat, somno enim fuit quidem oppressus, sed
tam alto, ut nec sequenti die, nec in posterum un-
quam expergeri amplius inde potuerit. Simile
fermè exemplum recenset M. Adamus Olearius in
itinere suo orientali de Moscoviæ quodam Legato,
qui dum anno CHRISTI 1608. ad Carolum IX. Sue-
corum Regem mittebatur, inter diversa potûs me-
racioris genera, vini spiritum generosorem (de cu-
jus efficaciâ & viribus antea fuit admonitus) intan-
ta quantitate assumpsit, ut subsequenti die, quo co-
ram Rege orationem habere debuisset, exanimis fu-
erit deprehensus.

(Ulmâ Augustam Vind. d. 16. Junii Anno
1697. missæ.)

OBSER.

OBSERVATIO LXXXIV.

DN. LIC. BENJAMIN SCHARFFII.

De Lochiorum & mensium nimio fluxu, externo medicamento curato.

Quemadmodum in omnibus rebus *πάντων μέτρον ἄριστον*, ita & in fluxu lochiorum æquè ac mensium moderato muliercularum sanitas maxima ex parte consistit, dum eorundem & retentio, & diminutio, & nimius fluxus fenestram ad plurima subsequutura mala aperire solet, sicut hoc & lippis notum est, & tonsoribus? Hinc Medici non de reducendo solum hoc fluxu, si remoretur, sed & de eodem mature compefcendo, si enormiter contingat, solliciti esse consueverunt. Inprimis verò lochiorum nimius fluxus non plurimorum solum malorum autor existit, sed & ipsi misellarum vitæ nimium quantum insidiatur easdemque inopinatò ad plures abire cogit, vid. *Observ. 100. Decur. annor. tert. Ephemerid. German. ann. 2. p. 126.*

Sicut autem omnis lochiorum fluxus à dilaceratione membranarum & vasorum in partu contingit, ita nimius eorundem profluxus vel à nimia sanguinis copia, vel à vitiosa variaque sanguinis qualitate tenuiori, serosiori, & acriori, vel etiam ab irritatione per medicamenta emmenagoga; sæpissimè excitatur, dum illa à mulierculis de salute puerperarum sollicitis intempestivè, seu ut veriùs dixerim, temerariè exhibita, maximas turbas excitant, ut ex sequentibus patebit. Persona Illustris tenerioris constitutionis minusque plethorica 4. liberorum mater in

Dec. III. Ann. V. & VI.

Aa

ultimo

ultimo puerperio svasu muliercularum adstantium ad facilitandum lochiorum fluxum (qui tamen naturaliter se habebat, neque remorabatur, neque diminutus fuebat) infusum ex Croco, Galanga, Rhabbaro &c. paratum, per aliquot dies bibit, quod tanta subsequitur hæmorrhagia, ut vires subito resolutis spiritibus prostratæ, frequentissimæque lipothymia, vitæ finem allaturæ, minarentur. In consilium vocatus, Medicum quendam paratum invenio, qui V. S. tentare volebat; ast cum renuerem ob deficientes indicationes, viresque resolutæ & frequentes lipothymia ulteriorem sanguinis profusionem prohiberent, fluxumque hunc immodicum non à sanguinis quantitate nimia, nec ab ejusdem vitiosa qualitate, sed potius à prægressa irritatione assumpti medicamenti excitatum affirmarem, à V. S. abstinuimus, adque compescendam sanguinis floridi enormem profusionem, consuetis usi sumus medicamentis, in quibus externum hoc officio suo optimè fungebatur, & sanguinis fluxum miraculi instar brevi intervallo sistebat.

℞. Fuliginis fornacum q. v.

aceti vini l. cujuslibet acerrimi q. s.

Misc. F. instar Cataplasomatis, quod linteum exceptum applicetur infra genua, & exiccatum renovetur.

Tentavi idem remedii genus postea pluries in nimio mensium fluxu, & semper, remotis etiam omnibus aliis illicò in principio exoptatus successus est subsecurus, præprimis verò in sanguinis constitutione serosiori, acriori & tenuiori, ut &, præmissâ V. S. in plethora ac sanguinis abundantia, id quod bonâ fide possum testari plurimisque observationi-

bus,

bus, si opus foret, confirmare, dum atomiaceti acidæ à salinis fuliginis exaltatæ non oscula solum vaporum contraxere, sed & ipsum sanguinem incrassarunt & coagularunt.

OBSERVATIO LXXXV.

DN. LIC. BENJAMIN SCHARFFII.

De Usu fœniculi in hæmorrhagia narium salutari.

Hæmorrhagiam hanc juvenili ætati sæpiùs accidere jam dudum Hippocrates 27, aphor. sect. 3. prædixit, inquiens; τῶσι δὲ ἔτι πρεσβυτέραισι, ἢ πρὸς τὴν ἡβην προσάγασσι, τριλέων τε τὰ πολλὰ, ἢ πυρετοὶ κρόνιοι μᾶλλον ἢ ἐκ ρινῶν αἱματὶ ῥύσιες. *Ætate verò adhuc proventioribus & ad pubertatem accedentibus & multa ex illis (quæ videlicet in antecedente aphorismo 26. continentur) & febres diurnæ magis, & ex naribus sanguinis fluxiones contingunt.* Id quod Persöna illustris sexus nobilioris 16. annorum experiebatur, quæ patre natò huic malo in juventute sua sæpius obnoxio fluxum sanguinis per nares singulis ferè diebus & noctibus satis enormiter patiebatur; & quamvis varia tentarentur remedia, quæ sanguinem ad tempus cohiberent, semper tamen malum hoc recrudescebat, neque unquam victas dare palmas volebat. Tandem suafu Amici sæpiùs comedit semen fœniculi, ut & stolones & summitates herbæ illius viridis, quod cum per 1. mensem continuaret, fluxus ille remorari, & tam in quantitate, quàm crebriori insultu, remittere visus est; Jussi proinde, ut in usu horum pergeret, quo

facto, usuque hoc per 3. l. 4. menses continuato, liber jam ab omni narium hæmorrhagia per biennium nunc vivit Illustrissimus hic Juvenis:

Ex hac igitur Observatione elucescit.

1. Veras esse conclusiones Illustris Domini D. Wurfbainii, quas ex observatione 227. decur. annor. tert. Ephemerid. Germanicar. secund. p. 358. elicit; Parentum videlicet morbos sæpissime deferri in natos; liquorem illum purpureum per naves præternaturaliter effluentem non esse merum sanguinem, sed serum sanguine mixtum &c. Imò

2. Causam hæmorrhagiæ hujus sæpius magisque delitescere in vitiosa seri, quam ipsius sanguinis constitutione; hinc optima etiam styptica, quæ in cohibitione sanguinis aliàs utramque absolverunt paginam; affectum hunc funditus tollere non valere; inter quæ sequens liquor Martis sive Secretum Carniolæ aliàs non parum excellit;

℞. Lap. Carneol. f. Sardiij ℥iv.

Redigantur in alcohol, eisque in cucurbita vitrea affundatur menstruum sequens; Digerantur per mensem, donec sufficienter tinctura appareat. Quod tinctum est filtretur & servetur ad usum.

Menstruum tale est.

℞. Olii Ais penitus exsiccati f. leniter calcinat. ℥iij.

In retorta vitrea affund. ℥ ℥iij. l. ij. ut ℥ sensim imbibatur, digerantur invicem per mensem, deinde destillentur ex arena gradatim, donec omnis humiditas separata fuerit; Liquor extillatus adhuc semel per se rectificetur. Usus in omni ebullitione & nimio sanguinis fluxu, imprimis v. narium hæmorrhagia

rhagia. Doſ. à gutt. x. uſque ad xx. in vehiculo conveniente.

Hinc etiam hæmorrhagia hæc ante non ceſſavit, quàm ſeri qualitas juſto acrior ad ſtatum naturalem blandum & lymphaticum redacta fuit.

3. *Modum hujus operationis conſtitutum fuiſſe in balsamica hujus herbe ſeminis virtute*, mediante quâ acrimonia ſeri fuit mitigata & ad ſtatum naturalem reducã; Hinc procul dubio *Franciſc. de le Boë Sylvius in Med. Prætic.* fœniculum, & varia ex hac herba parata medicamenta, aliique Præctici, in uſum traxerunt. Quid quod in quamplurimis oculorum vitiis; ut ophthalmiã, rubedine, dolore, prurigine, ſuggillatione, ulceribus &c. à vitioſa ſeri conſtitutione dependentibus, fœniculum utramque abſolvat paginam, manifeſto indicio balsamicæ ſerique emendandi adque ſtatum naturalem reducendi qualitatis.

Sic & eundem hujus herbe & ſeminis uſum in reliquis ſeri & ſanguinis acrioris vitiis ſummopere eſſe proficuum, dum omnem acridinem vitioſam emendat, ſerum, & per conſequens etiam ſanguinem vitioſum & acrem corrigit, ſtatus craſſos & acres diſſipat & expellit, pituitam craſſam, tenacem & acriorem, utpote quæ nihil aliud eſt, quàm ſerum vitioſum & coagulatum, balsamicâ ſuâ vi reſolvit, viſcerumque ſic obſtructiones reſerat; Ex quibus ratio facile pateſcit, cur à veneranda antiquitate radix fœniculi inter celeberrimas illas V. radices aperientes fuerit
relata.

OBSERVATIO LXXXVI.

DN. LIC. BENJAMIN SCHARFFII.

Ad Hæmorrhagiam narium & quamcunque
aliam, externum *ἐναιμίον*.

SEquens B. Dno. Steinmægen / Consuli & Physico
S Longo-Salissæ, dum viveret, gravissimo & felicis-
simo, Socero meo beatissimo, in usu fuisse manu
scripta ejus posthuma testantur, quoties sanguinis
fluxus mediocritatis regulas excedere, & vel per na-
res, vel alias partes in nimia quantitate effluere co-
natus fuit.

Effodiantur die 22. Julii, qui Mariæ Magdalenaë
sacer est, in ipso meridie intra horam 11. & 12. ore
tacente, radices Cichorii albi, qui in umbra exsic-
catae servantur pro usu. Quoties igitur hæmorrha-
gia enormis præcipuè narium contingit, toties fru-
stulum harum radicum ori indatur manibusque te-
neatur & masticetur, sic statim sanguinis fluxus ex
voto cessabit, eundemque compefcet. Tentavi hoc
aliquoties cum exoptato semper successu. Num ve-
rò tempus collectionis ad hanc operationem aliquid
contribuat, nolim decidere, sed doctioribus jure me-
ritoque relinquo, magnam tamen vim externis qui-
busdam remediis, amuleti loco adhibendis inesse quis
negabit? cum & cætera hujusmodi, aliis fortasse etiam
haud ignota, id maximo laborantium bono
confirmant.

OBSERVATIO LXXXVII.

DN. LIC. BENJAMIN SCHARFFII.

De Pilorum diversitate in Capite &
Pube.

Quamvis omnia sibi consona & concordantia tam in Macro - quam Microcosmo appareant, veritate tamen comprobatur sæpissimè illud πολυθεύλληον ; *Ludit natura ; Vel : nulla regula tam firma est, quæ non habet exceptionem (exceptâ hâc unicâ, in U. longa sunt.)* dum maximâ quandoquæ diversitate natura gaudeat. Exempli loco sint crines, seu pili, qui ut plurimum in toto corpore eodem gaudent colore, dantur tamen exempla, quæ diversitatem coloris crinium tam in ipso capite, quam reliquis corporis partibus, abundè comprobant. Sic vivebat in Imperiali Northusa, Patriâ meâ exoptatissimâ, Civis artis Cerevisiam coquendi peritus *cris Brauer* / cujus caput undiquæ crine nigricante erat tectum ; In sola fronte verò conspiciebantur pili albissimi, canos albedine longè superantes. Imò, quoties pili in barba, ratione coloris, differunt à crine capitis ?

Sic & nuper foeminam minùs honestam, ab adulteris violentâ morte peremptam, & utero gerentem, jussu Illustrissimi nostri secuimus, quæ in toto corpore crines ostendebat nigricantes, solâ exceptâ pube, utpote quæ rubicundissimis septa erat pilis, qui multis malè audiebant, & hos infallibili inclinationis venereæ signo venditabant. Quod si a humor prædominans, dicente *Bartholino lib. 3. Anatom. reform.*

*reform. cap. 1. p. m. 307. colorem faciat pilorum; ut pituitosis albi utpl. sunt capilli, & ita consequenter; & calor varius variè eosdem coloret, sicque calor immodicus det nigros, temperatus flavos, temperatior rufos, imbecillus albos crines &c. excusanda potius videtur hæc foemina, etsi pessimum vitæ genus contrarium ostenderit. Verum igitur manet pro-
verbium supra citatum; Ludit natura.*

OBSERVATIO LXXXVIII.

DN. LIC. BENJAMIN SCHAREFII.

De Lepore Hermaphrodito.

Quamvis noctuas Athenas portare, & Iliada post Homerum scribere visus fuerim, qui de lepore observationem physicam annotare intendo, dum de animalculo hoc eruditissimè jam satis more suo scripserit Nobilissimus Arion I. referam tamen, quod nuper observari in lepore contigit, qui in venatione, quam *par force* dicunt, captus, egregiè mammatus conspiciebatur, mammæque ejusdem ad Uncias IV. lactis probè elaborati & albissimi præbebant. Dissertus omnia membra virilia ad generationem necessaria exhibebat, ut sic cum Nobiliss. Arione optimè concludere possim, duplices & Hermaphroditos permultos esse lepores.

OBSER-

OBSERVATIO LXXXIX.

DN. LIC. BENJAMIN SCHARFFII.

Vir πέντορχος, in sterili tamen Conjugio
vivens.

A Pueris mihi notus Amicus hic V. perfectos & pro-
bè elaboratos gerebat testiculos, è quibus tres
justæ erant magnitudinis, duo autem vix ac ne vix
quidem ovi columbini æmulabantur quantitatem.
Hic, ut aliàs omnes πέντορχοι, in venerem summè
erat proclivis, ut etiam puerum vix 14. annorum an-
cillas patris sui stuprassè rumor esset, & ab œstro
libidinis, imò priapismo, mirè & quotidie ferè ex-
ercebatur, cum Conjuge tamen nullam unquam su-
scepit prolem, cum tamen eandem ardentissimo a-
more prosequeretur, neque ullius impotentiaë sibi
esset conscius. Num verò ille, aut potius Conjux
ejus, in culpa fuerit, utpote quæ alteri nupta, nec
in hodiernum diem peperit, me latet. De triorchis
& manorchis vid. Rhodiginus lib. 4. antiqu. lect. cap.
7. & lib. 24. cap. 4. Montuus in anascev. lib. 4. cap. 37.
Hollerii Scholiastes ad cap. 62. lib. 1. Fernel. 1. path.
cap 8. πέντορχον autem seu ut alii scribunt πέντορχίδα ne-
minem me legisse confiteor.

OBSERVATIO XC.

DN. LIC. BENJAMIN SCHARFFII.

Coffee nostras.

Nobilis in vicinia ad rem, plusquam fatis, atten-
tus, potum Coffee imitaturus, impensas tamen re-
Dec. III. Ann. V. & VI. Bb formi-

formidans, audivit, potum hunc constare ex semine Bonassato, quod fabis nostris perquam simile sit, quapropter & fabas nostrates urit & adurit, earundemque pulverem eodem modo cum aqua fervente tractat, ut alias potus Coffee confici solet, sancteque testatur, se omnem eandemque operationem à fabis hisce nostratibus, quas in agro suo copiosè colit, sentire, quæ semini huic exotico adscribuntur; Hic, ut verum fatear, jam ab omnibus insultibus catarrhalibus, adhibito hoc potu, liber vivit, cum tamen iisdem aliàs summè esset obnoxius. Tantum valet imaginatio & amor nummi! Quamvis & solus aquæ potus particulas sanguinis & feri aciores & filfas, tanquam causas defluxionum catarrhalium optimè etiam corrigere potuerit.

OBSERVATIO XCI.

DN. LIC. BENJAMIN SCHARFFII.

Fluxus menses in muliere LXIV. annorum.

Mulier 64. annorum satis sana sibi visa, præterquam quod sæpiùs insultibus tentetur podagricis, hodiè sexui sequiori magis, quàm tempore Hippocratis familiaribus, tributum lunare ordinariè singulis mensibus, adhuc persolvit, cumque succi plena, hinc etiam summè plethorica sit, nihil mali metuit, quid quod & partum adhuc expectet & conceptionem! Ast sanguineam massam hujus fœninæ maximè serosis falsis, muriaticis & scorbuticis salibus refertam esse, quis non videt? cum & crebriores insultus arthritici ac podagrici id abundè comprobent.

bent. Unde, fortasse etiam haud temerè, concludo, fluxum hunc mensium magis esse symptomaticum & præternaturalem, aque nimia massæ sanguineæ falsedine & acredine naturam ad egerendam & segregandam materiam vitiosam stimulante oriundum, quam naturalem, etiamsi adhuc eidem maximè similis appareat.

OBSERVATIO XCII.

DN. LIC. BENJAMIN SCHARFFII.

Obstructio alvi ab acinis passularum majorum imprudenter deglutitis.

PUERI nobilis IX, annorum, passulas majores in deliciis habens, iisdem sæpius, nullo habito respectu acinorum, vescitur, hinc alvi sentit aliqualem pigritiem, quam Parentes per crebriorem adhuc passularum, non tamen exacinatarum, usum, fugare intendunt. Ast pigrities hæc tandem in totalem alvi degenerat obstructionem, hinc Medici requiritur consilium, cui usus & esus crebrior passularum, tanquam causa mirabilis hujus obstructionis, exponitur, qui interrogans, num etiam filiola acinos comedisset, affirmando experitur veram hujus obstructionis causam. Hinc ad emollientia & leniter evacuantia se convertit, fæcesque tandem per interna & externa medicamenta emollit, quæ egressæ aded firmiter coagulatae apparebant, ut in unum frustum tartareum abiisse crederent omnes adstantes. Quibus per aliquot temporis spatium repetitis, & fæcibus ex alvo probè eductis, feliciter hæc unica Parentum

filiola convaluit, & malo suo comprobavit regulas Medicorum.

I. Omnes acinos adstringere.

II. Passulas laxare quidem, sed exacinatās.

III. Omne nimium naturæ esse inimicum.

(Sondersthusa Norimbergam missæ d. 20. Junii
Anno 1698.)

OBSERVATIO XCIII.

DNi D. MATTHÆI HARDERI.

De Anatomie foeminæ ex suppressione lochiorum stupendo abdominis tumore defunctæ.

Joh: Schirmeri, textoris St. Gallensis uxor, 32. circiter annorum, Maria Wasserin vocata, 6. liberorum mater, quorum binos abortu excluserat, ac ultima vice, filiam Sabinam, sub ipsis Calendis Februarii, anni, 1677. pepererat, vergente præterita ætate morbo extinctam: hunc partum lochia in principio sat copiosè & ritè fluentia exceperunt, quæ autem ex improvise foeminæ suspectæ Pharmaceutriæ attactu è vestigio rursus substitere, nec amplius comparuere, & quidem ad proximum autumnum usque, ubi aliqua sed obscurissima catameniorum vestigia denuo senserat, abdominis interea tumore à lochiorum subsistentia in dies incrementum sumente imò is medicaminum vim non tantum elussisse, verum in majorem inde quoque assurrexisset molem fertur, fortè ab uterum irritantibus & moventibus medicinis nimium lacesitus. Vixerat olim minimè valetudinaria, sed sana & vegeta, donec infecuta.

secuta à puerperio lochiorum infausta suppressio, omnium malorum lerna, facta, necem post tot ærumnas miseræ tandem attulerat. Et cum ipsa diem suum obeunte, opportunè St. Galli subsisterem, fato nescio quo, pluribus Chirurgis & pharmacopœis præsentibus ac sectionem desiderantibus, cadaver aperui, visurus, num suspecta mola, vel alius affectus (meam enim de mesenterii abscessu conjecturam Rev. Dno. Pastori Schlumfio ante sectionem recensueram) absconditus lateat. Sciendum igitur abdomen hujus foeminae in tantum intumuisse, ut spatiam duæ cum dimidia spatium ab umbilico penitus distento, ad spinam dorsi usque non emitterentur: circa hypogastrii regionem summa tumoris renitentia ac durities notabantur: unde fortè sub molæ alicujus specie imposuisse potuit. Vestigia digitorum impressa, nullibi manebant, sicut in asciticis, pedes parum vel nil tuebant, superne & ultra diaphragma trabida & extenuata fuit. Nec serosam, nec gelatinæ similem continebant substantiam dissecta integumenta communia, verum naturali inter se cohærebant nexu. Incisione abdominis decussatim continuata; ac cultello paulatim intra peritonæum prope regionem lumbarem ad *λαγώνα* versus adacta, ingens feri subflavi copia ad amforam semissem usque ex ipso abdominis cavo profiliit, hoc emissio deprehendi corpus durum, peritonæo, regioni umbilicali, nec non epigastricæ & hypogastricæ substrato, quam firmissimè annexum: quod ab hoc studiosè dum liberarem, complures diversæ magnitudinis & figuræ hydatides offendi, corpori huic superficialiter adherentes: isto verò leviter per-

tulo vera præconcepti abscessus præsentia copioso puris effluxu ad sex mensuras usque sese manifestavit; cujus folliculo crasso & tenaci à peritonæo superne. separato perrexi ulterius, primordia ejus sciscitaturus, ubi totum fere abdomen adimplere mox cernebatur: cuncta enim intestina quaqua versum loco detrusa abscessui cedebant: Hepar, quod sublividum erat, membrana p. n. ceu aranearum obvelatum, cum maxima felle flavissimo repleta cystide, abscessus pondere sursum protrusum diaphragma membrane instar extendendo, plusquam thoracis medietatem occupavit: Ipsi folliculo intestina alicubi firmiter connectebantur, alibi tamen facillime separabilia: Omentum maximam partem putridum erat & consumptum: Mesenterium itidem mera videbatur putredo, glandulis induratis tantum spectabile nec ullam cum hoc abscessu iste habebat connexionem, vel eò protendebatur: verum bina efformabat crura (quorum quodlibet 3. digitos crassum) utrinque uteri cornub. & tubis sese inferentia: quæ duo corpora in magnam glandulam induratum concreta videbantur: figura hinc naturalis eorum à crassa crurum insertione ferè deformabatur, ita ut totius abscessus ad minimum ultra 6. libras civiles pendentis primordia exinde augurari haud videatur difficile: Duobus igitur his pediculis ceu fulcris notabilis hic abscessus innitebatur, tenacissimo folliculo cinctus, ac permultis variæ magnitudinis corporibus glandulosis infartus, quibus diversæ formæ hydatides, majores, minores, flavescente lympha turgidæ undique adhærebant: pars abscessus reliqua tum carnosæ, tum glandulosæ, eapropter in pus vertenda, hinc inde cer-

tas fovebat cellulas candidissimas & ferè cartilagineas, sanieque refertas. Toto abscessu ubique liberato & exempto, alius minor pugni magnitudine comparuit, intestino cœco fortiter cohærens, aliquibus etiam hydatidibus coruscans ac eadem cum majori compage constans, cujus portio ad proximas mesenterii duras glandulas pertingebat, hinc ex iisdem ortum habuisse dubium non est. Notandum omnes totius abdominis glandulas majores ac duriores fuisse pancreatis & testiculorum exceptis, quæ parum majores ac molliores erant: ventriculus & colon flatibus distenta: cœcum pariter sat inflatum: Intestinum rectum sphacelatum & nigerrimum, glandulis oblongis ceu Papillæ annulorum instar circumdatum: Tenuia passim inflammata fuerant. Extracto & altero hoc abscessu uterus cum cornubus tubi & testiculis in apicem magis veniebat, horum sinister, nigrior & subputridus, uterque tamen mollis: Cavitas uteri vix pisum capiebat: crassitie 3. digitos superabat, extima ejus superficies glandulosis portionibus ceu papillis undique confita erat, sicuti intestinum rectum, hinc glandulas uteri non omnino negandas censeo: Orificium interius plane cartilagineum ac firmissime coalitum: Collum uteri perangustum sanie concretum: renes cum vesica rite se habebant. Lienis extimam partem ingens occupabat hydatidis. Medii ventris sectionem declinavit Dn. Pastor Schlumpf vanis tamen rationibus.

(Sangallo Augustam Vind. missa d. 3. Julii A. 1697.
ab Exc. DD. Sylv. Sam. Anhornio.)

OBSER-

OBSERVATIO XCIV.

DN. D. MARTINI MAXIMILIANI
PRUGGMAYR.

De Panacæa Auri purgante, ejusque in pluri-
mis curandis morbis mirandâ vir-
tute.

Quamvis hujus medicamenti compositio apud Hartmannum, Crollium, Riverium, Agricolam, Daniele Mylium, & apud plures alios Authores, qui Aurum vitæ illud nuncupare solent, exactè descripta inveniatur, nihilominus tamen eandem descriptionem dignam censui, ut denuo in lucem ederetur ob mirandas præfatæ medicinæ virtutes, quas ego in quàm plurimis eradicandis humani corporis malis per longam experientiam hætenus fui expertus. Quare omissis ambagibus genuinam hujus meæ Panacææ præparationem in primis insinuabo, dein ejus vires, dosim, & modum utendi, nec non etiam mea ope prædicti Medicaminis facta experimenta subjungam.

Componitur autem mea Panacæa ex triplici Hercule, nempe ex Auro, Antimonio, & Mercurio sequenti modo: ℞. Auri per Antimonium purgati, inque tenues laminas reducti, aut limati ꝯ Mercurii vivi optimè purificati ꝯij singula seorsim, & in separatis vitris, Mercurius quidem in Aquâ forti, Aurum verò, & Vitrum Antimonii in Aquâ Regiâ ex sale communi factâ, solvantur, ita ut solutiones sint claræ & transparentes. Has tres solutiones confunde, & Aquam Regiam per Alembicum abstrahe usque ad tota-

totalem siccitatem, & ignitionem vitri: Materiam in fundo relictam exime, & tene, iterum in vitro affunde novam Aquam Regis, & uti prius abstrahes: quem laborem materiam terendo, novam Aquam Regiam affundendo & abstrahendo toties reitera, donec præcipitatus in ignitâ ferreâ laminâ nullum penitus fumum de se emittat, quod fiet, si Aquam Regis sexies, vel septies, aut secundum Hartmannum, & Riverium duodecies à materia in fundo relictâ abstrahes: ubi notandum, in singulis destillationibus aliquid ad latera vasis sublimari, quod semper abjiciendum est. His ita ritè peractis, massam vitro fracto eximè, & tere, tritam patenti vasi fictili vitreato impone suprâ carbones, ut Spiritus Aquæ Regis evaporent; dein cum Aquâ calidâ toties edulcora, quousque omnem saporem & acrimoniam deposuerit, pulveri exsiccato, Spiritum Vini rectificatissimum affunde, hunc abstrahes, & alium iterum affunde: quem laborem similiter sexies, novum Spiritum affundendo, & abstrahendo repete. Tandem prædictam massam in crucibulo lutato, igne rotæ per duas horas adhuc leniter calcina, & factâ calcinatione super pulverem in patina vitreata Spiritum Vini, quem antea abstraxisti, accende.

Et ita habebis veram Panacæam Auri, seu Aurum Vitæ ab aliis spagyricis nuncupatum, medicamentum præstantissimum in Apoplexiâ, Epilepsiâ, Arthritide, Hydropisi, Colicâ, Morbô Gallicô, & quàm plurimis aliis morbis, quod ita præparatum securè à granis 8. ad 12. 15. usque 20. & 30. additâ debitâ proportione Resinæ Scammoneæ, & Cremoris Tartari, vel Tartari Vitriolati, manè quinque ho-

ris ante pastum, in aliquo juscule, Syrupo, Aquâ destillatâ, aut alio liquore sumi poterit, & secundum exigentiam morbi toties reiterari valebit, quoties necessitas postulabit.

Quantam opem hæc panacæa purgans præter dictos morbos etiam in febribus intermittentibus, quod tam de duplicibus, quam simplicibus intelligendum est, præstet, enuntiare satis nequeo. Rarò enim præfata medicina bis vèl ter sive sit quotidiana, tertiana, aut quartana, exhibetur ægrotanti, quin effectus desideratus adamussim subsequatur. Atque id ipsum hyberno etiam tempore, quo aliàs febres, præsertim quartanæ, difficillimè aut nonnunquam vix sunt curabiles, cum stupore sui expertus, similesque quartanarios (pristinæ sanitati feliciter restitui Neque vulgari quadam Virtute sicuti cætera febrifuga, utpote per quæ morbus quandoque ad certum tempus tantum protrahitur, & aliquando majoribus cum symptomatibus fit recidivus, hoc medicamentum gaudet & operatur, sed fundamentaliter ipsam radicem morbi penitus evellit; siquidem humorem melancholicum specificâ virtute oppugnat, & illius fermentationem, quæ paroxysmi causa est, inhibet, pravosque ejusdem qualitates extinguit; prætereaque ipsos humores biliosos expurgat, viscosos incidit, & attenuat, attenuatos educit, & gravissimas obstructions, quibus febricitantes, plerumque vero quartanarii sunt obnoxii, simul quoque tollit; iis igitur sublatis, & extincto fermento febrili, febres quoque cedere necessum est.

Atque

Atque ut veritatem fatear, hæc mea panacæa Auri purgans nil aliud est, quam genuinum illud à celeberrimo Riverio tantoperè deprædicatum febri-fugum, seu verum, ac specificum febris quartanæ *επιστομον*, de quo ipse in suis observationibus toties gloriatur, se quàm sæpissimè unicâ dosi præfatæ Medicinæ tertianam & quartanam curâsse, rarò autem ad secundam & tertiam ejus exhibitionem confugisse: quâ de re præfatus Author, si quis ulterio-rem informationem cupiverit, videri poterit.

Deinde in hoc medicamento ulterius quoque notatu dignum observavi, quod ii, qui passione Colicâ laborant; sive ea ab humoribus bilosis, aut pituitosis suam sumat originem, non exigam hæc acceptâ panacæa opem perferant; nam e- jusmodi humores lenissimè summâ cum ægrorum consolatione educit. Et licet sævientibus doloribus Colicis alia purgantia non semper tutò sint adhi- benda, hoc tamen medicamentum adhiberi potest quàm tutissimè.

Nec solùm in Colica vis ejus miranda in lucem prodiit, quin etiam in catarrhis, præsertim suffo- catis suam demonstrat efficaciam, si enim hæc pa- nacæa cum Magisterio Mechoacannæ & Antihectico Poterii permixta, alicui simili patienti offeratur, in- ter breve temporis spatium non solùm alleviatio percipitur, verùm etiam totalis morbi curatio, re- petito adhuc semel medicamento, plerumque con- comitatur; quod in pluribus quidem similibus pa- tientibus, præcipuè verò in Adm. Rdo. P. Domini- co Ordinis S. Dominici Prædicatore Generali sedulo observavi; hic enim cum aliàs sæpius catarrho gra-

viter decubuisse, & præfato morbo ad sex usque septimanas quandoque laborasset cum necessariâ interruptione functionis prædicatoriæ, intra triduum hujus Panacææ ope convalescentiam est affecutus.

Plurima hæc, Amice lector! etiam de aliis morbis afferre quidem possem exempla & experimenta, cum autem ea specificè recensere nimis longum foret, unde huic meæ observationi finem impono, penesque insinuo, quod, cui pilulæ magis quàm pulvis arrident, in hunc vel alium modum eas sibi concinnare valebit.

℞. Auri vitæ ritè præparati.

Extr. Aloës Soccotrin. aa. ʒvj.

Myrrh. Elect. ʒiij.

Croci Austriaci ʒiʒ.

Magist. Corall. solub. ʒij.

Ol. Caryophyll. gut. viij.

Cinam. gut. v.

C. f. q. Syr. de Cichor. C. Rhabarb. fiat Massa Pilularum, quæ à granis xv. ad 20. usque 30. sumi, & secundum necessitatem cum aliquot granis diagyrii, vel trochisc. Alhandal acui possunt.

Pro Coronide lectorem benevolum certiore reddere volui, me prædictum Aurum vitæ etiam sine Auro, nempe ex solo Mercurio & vitro Antimoni præparasse, & ejus ope nihilominus egregios effectus præstitisse. Quod ipsum confirmat Joannes Michaëlis de hoc auro vitæ ita differens: *Qui inscius venena hausit, aut incantamenta perpeffus est, vel peste correptus fuerit, sumat grana quatuor vel quinque, juniores grana tria, infantes verò granum unum, aut tertiam partem grani, sanguinem in Venis, medullaque ossium*

ossium, & quicquid intra cutim, & carnem, & circa nervos inhaerit, mundificat. Et ut quidam mihi revelavit, plus 80. hominum peste correptorum hoc ipso precipitato ex vitro Antimonii & Mercurii absque additamento auri, liberati sunt.

SCHOLIUM.

Non immeritò hoc medicamentum Panacæâ, sive purgans universale à me nuncupatur, siquidem omnes indifferenter humores peccantes, uti flavam, porraceam, & atram bilem, serum & pituitam educit. Et ob hanc rationem tam in tertianâ, quàm quartanâ, ictero flavo, in Ascite & Anasarcâ utiliter exhibetur, quod non figmentum, sed verissimum est Experimentum. Cæterum per se laxans est securissimum, & blandissimum, cui ego experientiâ meâ vix simile quidquam deprehendi; adeoq; ubicunq; corpus humanum pravis scatet humoribus, atq; evacuatione indiget, securissime potest usurpari. Operatur hæc Panacæa plerumq; tantum per inferiora, excepto, ubi stomachus excrementorum saburrâ repletus est, ubi tunc aliquando per accidens vomitus subsequitur. Quinimò à me observatum quoque est, Panacæam hanc nonnunquam fuisse porrectam, ubi nec evacuatio per inferiora, nec per superiora concomitabatur, subsecuto nihilominus optato effectu, & ægroti salute. Id quod æquè in pulvere Marci Cornachini, seu Comitidis de Warwick observavi, dum eundem febricitanti porrexi nullâ planè subsecutâ evacuatione, interim tamen pætiens pristinæ fuit restitutus sanitati. Et profecto! magnarum esse virium antedictum pulverem Cornachini, fateri ipsemet debeo, neque

nequè etiam absquè ratione fuit intitulatus , quod cum eo omnes humani corporis affectiones ab humoribus , copiâ vel qualitate peccantibus , genitâ tuto , citò , & jucundè , Chymicè & Galenicè curentur. Cui pulveri adedè celebri suam debitam laudem derogare minimè intendo , interim tamen penes reticere nequeo , quòd si mea Panacæa cum eodem Cornacchini pulvere , æquâ trutinetur bilance , illa huic longè palmam sit præreptura , uti hæc experientia rerum ipsa Magistra confirmat ; præterquàm enim , quod mea Panacæa omnia illa ingredientia æquè , ac pulvis Cornacchini possideat , eademque planè Methodo adhibeatur , insuper ex solidioribus constat fundamentis , Auro nempe & Mercurio artificiosè condecoratur.

(*Græcio Augustam Vind. d. 12. Julii ,
Ao. 1697. missa.*)

OBSERVATIO XCV.

DN. D. GEORGII TOBIÆ DÜRRII.

De Febre continuâ maligna verminosa.

Tot existunt quidem Observationes à Præcticis , & in Ephemeridibus , circa urinæ varias præter naturam excretiones , ut supervacaneum ducerem , plura addere : Cum autem rara sit apud nos urina verminosa , placuit hujus Exemplum adducere.

Erat in Convictu aut Gynæceo , uti hic vocant Anglicano , Nobilissima Domicella ab Heidorff , quæ antè annum grassantibus Febribus malignis petechialibus , eadem Febri correpta periculosissimè decumbebat

bat: In statu morbi per plures subsequentes dies excrebatur per urinam Vermes vivos se moventes hirsutos, minoris quidem longitudinis, sed per duos dies, seorsim asservatos viventes. Ejectis his demum erumpabant petechiæ, morbo ad quatuor septimanas se extendente, & Ægrâ sensim reconvallescente. Ancilla inserviens plethorica eundem morbum, decumbente adhuc Domicella, experta est, rejectis similibus in figurâ, longitudine &c. per urinam vermibus vivis: Materia remediorum, & Methodus curandi hæc erat. Pro Domicellâ die 15. Octobris ommissa Phlebotomiâ & Pulv. rubri Pannonic. ℥β. detur bis in die manè & vesperum cum aqua card. ben. expectando sudorem. Die 16. ℞. Pulv. rub. Pannon. ʒj. Confect. Alkerm. ℥ij. Aq. ceras nigr. ʒijss. Tinct. Bezoard. g. xxx. M. f. potio. Germ. *Hitz und Herz: Tränckl auff 1. mal.* Die 17. ℞. Sem. 4. frigid. minor. aa. ℥β. sem. Melon ʒiiij. Aq. Ceras. nigr. fl. Sambuci. rosar. aa. ʒi. f. l. a. emulsio addendo ocul. 69 pp. ℥ij. Cinnabar. nativ. ℥ij. Otri pp. ʒi. Juleb rosar. ʒiiij. M. S. *Kühlende Mirtur auff 2. mal.* Externè ℞. Aq. rosar. lavendul. ʒ. rosac. aa. ʒj. pulv. lign. rhod. ʒj. Croc. ʒj. camphor. gr. vij. M. S. *Überschlag zur Puls und Stirn.* Die 18. ℞. Ocul. 69. pp. ℥ij. Cinnab. ʒiiij. Spir. *ci. g. xxx. Confect. Alkerm. ℥β. Aq. Ceras. nigr. ʒiiij. M. S. *Herz: Tränckl auff 2. mal.* ℞. Aq. Ceras. nigr. ʒiiij. rosar. ʒj. cinam. sine vin. ℥β. Confect. Alkermes. ʒj. Spir. *ci. g. xxx. M. S. *Herz: Tränckl auff 2. mal.* Die 19. ℞. Ocul. 69. pp. ℥ij. Cinnabar. nativ. ʒj. Myrrh. rubr. gr. v. M. f. Pulvis dividend. in duas partes manè & vesperi fumendas in decocto CC. Die 20. ℞. Pul. Alexipharm. in appendice Dispensatorii nostri ʒj. Camphor. gr. i. M. f. pulvis d-
videnti-

videndus in duas doses ut supra. ℞. Aq. Ceraf. nigr. ℥ij. Rosar. ℥j. Cinam. s. vin. ℥β. Confect. Alkerm. Ocul. 69. pp. aa. ℥j. Cinabar. nativ. ℥j. M. S. Krafftwaſſerle / Löſſel: weiß zu nehmen. Die 22. ℞. Ocul. 69. pp. ℥iβ. Cinabar. nativ. ℥β. Bezoar or. ℥β. M. f. pulvis S. Pülverle öſſters 3. Meſſerſpiß voll zu nehmen. Die 23. ℞. Therebinthinæ ad ſpiſſitudinem coct. ℥β. Myrrh. rubr. pulv. ſem. cinæ. aa. ℥β. M. f. pill. N. xxx. S. Wurm- und Nieren: Pülſulen / 7. auff einmahl zu nehmen. ℞. Pulp. Caſſiæ ℥j. S. Caſſia: Lattberg / nach Belieben zu nehmen. Die 24. ℞. Therebinthin. Coct. ℥β. ſem. portulac. cinæ. aa. ℥β. M. f. Pill. N. xxx. S. Pülſulen 15. auff einmahl zu nehmen. Die 25. ſuperveniente alv. fluxu ℞. Effent. terr. catechu. ℥iβ. d. ad Vitr. S. Tinctur / deß Tags 3. mal 20. Tropffen zu nehmen. Die 27. ℞. Balſ. Peruviani ℥i. Pulv. Croc. gr. vj. Sacch. albiffi. q. s. M. f. Pill. N. xxx. S. Pülſulen / 10. auff einmahl zu nehmen. Die 28. ℞. Camph. gr. ij. terant. c. Sacchar. albiff. ℥β. Aq. ceraf. nigr. ℥ij. M. S. Gampffertwaſſerle: Löſſel: weiß zu nehmen. Die 31. præſentibus motibus convulſivis. ℞. Aq. Ceraf. nigror. fl. pœon. fl. lilior. convall. aa. ℥i. Aq. Epilept. Lang. ℥ii. Effent. Caſtor. gut. xxx. **Θ**is Succin. volatilis ℥β. Specific. Antihect. Poter. Confect. Alkermes aa. ℥i. M. S. Herz: und Fraiß: Waſſerle / Löſſel: weiß einzunehmen. ℞. Spir. ſaliſarmoniac. ℥i. Effent. Caſtor. ℥iβ. M. S. Fraiß: Geiſt / Tropffen: weiß zu nehmen / cum aquâ præcedenti. Die 1. Novem. ℞. Camphor. gr. ij. terant. c. Sacch. alb. ℥β. Aq. ceraf. nigr. ℥ij. M. S. Waſſerle auf 2. mal. Die 2. Novemb. ℞. Antihect. Poter. ℥ij. Myrrh. el. ℥β. Caſtor. gr. iiij. M. f. pulvis dividendus in duas doses. S. Pülverlein auf zwey mal, Die 3. Novembr. ℞. Aq. Ceraf. nigror. ℥ij. Spir.

Spir. Utri dulc. g. xxx. Confect. Alkerm. ʒi. M.S.
Mixture auf 2. mal. Aq. Cinam. Cydoniat. ʒj. Aq. fl.
tiliæ ʒij. Syr. de Cinam. ʒij. Cinnab. ʒ ii ʒj. Ocul.
69. præp. ʒj. M. S. Herz : und Krafft : Wasser Löffel:
weiß zu nehmen. Die 4. ʒ. Tinct. Castor. ʒʒ. Spir. *ci
ʒj. M. S. Spiritus 20. Tropffen zunehmen. Die 6. ʒ.
Sem. Melon. ʒiʒ. Sem. Card. Ben. ʒj. papav. alb. ʒʒ. cum
aquâ fumarizæ ʒiij. f. l. a. emulsio, add. Ocul. 69.
præp. ʒj. Unicornu fossilis, Cinabaris ʒ ii optimè re-
ctificati aa. ʒʒ. Syr. Papav. err. ʒʒ. M. S. Milch nach
Besieben darvon zu geben. Remittentibus symptoma-
tibus utpote vigiliis, deliriis, motibus convulsivis,
alvi fluxu, ulterior cura perficiebatur aquis cordia-
libus præcedentibus paulò subindè mutatis, analep-
pticis, gelatinâ CC. cum ebore, & ultimò finiebatur
pulvere hoc per plures dies continuato. ʒ. Arcan.
duplicat. Myns. Ocul. 69. præp. aa. gr. xii. Cinnab.
ʒ ii gr. vj. M. f pulvis pro dosi unâ.

SCHOLIUM.

Celeberrimus nostro sæculo Athanasius Kircherus
in tractatu de peste sec. 2. cognovit, quod homo
innumeris, licet insensibilibus vermiculis scateat,
omnesque morbi vermibus obnoxii sint, cujus ex-
emplum præbet in febre intermittente, ubi sangui-
nem post sectam venam vermibus repletissimum
cum admiratione per microscopium vidit, hoc ipsum
confirmat sect. prima cap. 7. omnium nimirum febricitantium
sanguis vermiculis repletus est. Paullinus monstravit vermes in omni elemento, in omni
plantâ, fructu, cibo, & animalibus, in Cynograph.
curios. sect. ultim. cap. 3. semina verminosa omni

cibo aspersa quotidie ingerimus : & in Observat. Medico - phycis pag. 127. dicit, milleformia infectorum feminia in lacte aliisque alimentis latent, quæ non tantum in ventriculo non rectè alterantur, sed & vitiosum subministrant alimentum, undè serum redditur crassius, quo deindè diutiùs stagnante & per insensibilem transpirationem haud foras emissio, necessariò corrumpitur, & sic occulta ante, & oppressa penitùs principia seminalia in sero latentia, sui juris facta, in viva transeunt animalia. Unde patet, quod causa efficiens primaria vermium, sit ipsa forma seu anima in feminio suo latens, calor autem aut putredo rectiùs in generatione illorum instrumenti vicem gerant, nam cum quævis forma propriam habeat materiam, in quâ & subsistit, & commodâ occasione oblatâ corpus actionibus suis aptum, ex eadem sibi ipsi exstruit: idcirco è proprio feminio vermes produci verisimile est, maximè si concurrat mala interna corporis dispositio, aut ab ipso ortu, aut ab humoribus pravis, aut ab aëre ambiente putredinoso, dependente ab astrorum influentiâ, atomis verminosis, unde etiam omnes illi, qui cibis crassis & viscidis vescuntur, apti sunt vermiculos mingere, ut Guil. Plantius notat, non mirum deinde, cum vermes in ipso sanguine hæreant, si vermiculi cum urina excernantur, sero ex sanguine ad renes derivato: curatio febrium malignarum hoc ipsum probat, & felicior perficitur, si ea, quæ vermibus inimica sunt, cum alexipharmacis sudoriferis, mixtis semper cardiacis exhibeantur, sic enim vis illorum cum sanguine & humoribus nutritiis facilè ad cutem penetrat, magnam merentur laudem pillulæ Sere-

Serenissimi Ducis Mantuæ ad morbos malignos omnes, & vermes, quæ sunt. ꝛ. Extract. Galegæ, Angelicæ, extr. baccar. Lauri, genistæ, theriacæ, aa. ʒβ. Salis CC. volatil. Corall. rubr. præp. aa. ʒβ. Rhinocerot. ʒiij. radic. contraiervæ ʒv. terr. sigillat. ʒβ. cum syrupo è succo limon. F. Pilulæ, si addatur Bezoardicum Joviale aut Martiale efficaciores evadunt, utpotè & sudoriferæ, & alexipharmacæ, & vermibus resistentes. Diascordium certè non solum alexipharmacum est, sed etiam contra vermes certat, ut Sebizius notat, & ego ipse in milite febrì Castrensi periculosissimè decumbente expertus sum, cum enim repetitis vicibus oblata fuisset potio ex Diascordio Fracastorii, non solum sudor largiter secutus, sed & per alvum magna copia vermium rejecta est, evadente postea ægro. Omnibus autem palmam eripit myrrha, maximè cum aloë & croco mixta, quorum non tantum in morbis pestiferis, sed etiam vermicularibus quibusvis insignis usus innotuit, magnam enim vim obtinent vermes necare, humores vitiosos resolvere, siccare, & à putredine vindicare: quod cum vidisset Paracelsus, mox eas in gloriam suam accepit, & additamento liquoris Vitrioli aut Sulphuris Elixir Proprietatis nominavit: hinc magnæ famæ est pulvis rubeus alexipharmacus in Sueviâ nostrâ passim maximè usitatissimus, qui habet ꝛ. Aloesepaticæ Rad. Tormentillæ. Croci Austriaci. Myrrh. rubr. flor. rosar. rubr. aa. ʒβ. Bol. armen. ʒiβ. radicum dictam. albi. Zedoariæ, bistortæ, morsus diaboli, angelicæ, pimpinellæ, Herb. millefol. cum floribus aa. ʒj. Misce f. pulvis, de quo sumatur, quantum acumina tria cultri capere possunt cum rob cy-

doniorum bis aut ter in die expectando sudorem : si malignitas febris putridæ verminosæ à stagnatione sanguinis & lymphæ dependet aut fovetur, addunt Antimonium Diaphoreticum ex regulo, Sal volatile CC. Camphoram, si æstus præcellit, nitrata admiscentur (Spiritus enim nitri aut liquor illius fixus, omnium vermium generi adversatur, præterquam quod calori resistat,) si fermentatio urget, ocul. 69. CC. pp. terra sigillata, junguntur. Qualem effectum præstiterit in febribus malignis epidemicis essentia myrrhæ balsamica tam præservando quam curando refert Schulzius in Ephemeridibus decur. 2. Ann. 2. Observat. LXXII. Ipsæ etiam cephæ sive tostæ, sive assæ, sive elixæ à Christophoro Ayrero & aliis commendantur, unde plebs rusticana horum locorum summum refugium habet in rob raparum aut per se, aut aquâ diluto.

(Exhibita Augusta Vind. d. 16. Julij
Anno 1697.

OBSERVATIO XCVI.

DN. D. JOH. MAURICII HOFFMANNI.
De Liquore pro Olo ♂tis parando collecto à
frigore non coagulabili.

Intensissimi frigoris hyemalis vim in diversis liquidis illi expositis visurus, inter alia liquorem, quem ex Spiritus Vitriol. ꝑij. Aq. fontanæ ꝑij. Limaturæ ♂tis ꝑij. affusis, post solutionem ope filtrationis collegeram, eidem per aliquot septimanas constantissimo, in vitro amplo superius patulo latoque fundo inferius

rius prædico comisi, observaturus, num in glaciem iste liquor sit abiturus, nec ne? sed ecce remansit is ipse in suâ fluiditate, nec ullas unquam exhibuit glaciales moleculas, multo minus glaciali crustâ obductus est, etiamsi in fundo crystalli Vitrioli σ ialis coire cœperint. Eapropter in hanc deveni suspensionem, rigidiores Metallico. Θ inas particulas cum aqueis intersuis ab aëre frigido in tantum comprimi haud potuisse, ut in glaciem condensatæ fuerint, dum proculdubio magnum hic quoque momentum habuit, quod menstruum solutis nominatis particulis admodum imprægnatum sive saturatum fuerit, hinc enim contra evenit, ut cum solutionem lamellarum cuprearum cum spiritu Nitri dilutiori, pro acquirendo φ ris Vitriolo adornatam, eodem tempore aëri simul commississem, post paucorum dierum intervallum hinc inde glacialia ramenta visui sese obtulerunt, crystallis desideratis partim incumbentia, partim interspersa.

OBSERVATIO XCVII.

DN. D. JOH. MAURIC. HOFFMANNI.

De Lixivio Salis Melissæ, à frigore crustam glaciale folia cum contextu fibroso representantem, adepto,

Sicuti folia, purè præsertim talia, in diversas abeunt figuras, quando interluente fluido aqueo absumto, proprius coeunt, atque mutuis sibi implicantur spiribus, ita eadem à frigore in tales quoque coguntur, quas tamen posteriores fortuitas ego maximam partem esse reputo, & illarum etiam numero accensendam

dam suspicor figuram heic æri incisam, quam Salis Melissæ lixivium frigori subiectum mihi obtulit, quando crustam glaciale in superficie atmosphæræ incumbenti proximâ contraxit, ubi miratus sum foliorum plurium ab invicem explicitorum seriem, ambitum extremum crenis divisum, & præcipue fibrarum ordini naturali prorsus simili exporrectarum contextum in glaciali icone conspiciendum.

Fig. XLV,

OBSERVATIO XCVIII.

DN D. JOH. MAVRICII HOFFMANNI.

De Terra foliata tartari botryoide.

TAmetsi nullus negare ausim salibus ab interno principio determinatas competere figuras, ita ut Hexaedricum nitrum, eubicum sal commune, rhombicum Vitriolum, octaedricum alumen, tetrahedricum Sal urinæ & Sal armoniacum esse notetur, sicuti G Hornius in Arcâ Mosis p. 64. consignavit, & quoad Salia quatuor fossilia magis cognita, vitriolum, Alumen, Sal petræ, Sal marinum, quintumq; minùs cognitum scilicet Sal calcarium, eruditè declaravit, & figuris additis demonstravit Martin. Listerus de Thermis & fortibus medicatis Angliæ Cap. 1. speciatim in vegetabilium Salibus lixivis Carolus Fracassati in Exercit. Epistolicâ de linguâ ad Joh. Alphonsum Borellum perscriptâ p. m. 156. annotavit: In Concretis tamen Salinis, figuram ab ipsorum puritate vel impuritate, ambientis aëris variâ constitutione, & circumstantiis quandoq; haud indagandis immutari exempla passim comprobant,
quæ

quæ inter referre lubet terram foliatam Tartari botryoideam; Isthæc enim cum in laboratorio nostro Chémico ex Sale Tartari aceto Saturn. & postea beneficio Spiritus Vini soluto ac exaltato, sæpius parata, ultimâ facta hujus abstractione leni, sub lamellarum foliacearum specie mihi obvenerit, semel nihil minus cogitanti collecta est botrioides sive botriformis, ita quidem, ut exactè repræsentaverit uvarum racemos in orbem circumactos. Palingenesin quandam uvarum factam dixeris, & ad primum rediisse genium terram foliatam tartari, quam Zwelfferus Sal essentielle vini ex solo vino lege artis nullâ reprofus peregrinâ adjectâ paratum, in Mantisf. Spagyric. Part. I. c. 3. pronunciavit. Ostendit verò insuper duo peculiaria phænomena descripta modo terra foliata botriformis, nempe enim puriori albedine conspicua fuit, & per plures annos in loco humidiori aservata, à deliquio immunis permansit, & licet variis postea modis tentaverim similiter denuo elaborare, spei tamen & conatui neutiquam eventus respondit, adedò in Chemiâ sæpe casu & ex prætervisâ circumstantiâ obtingunt, quæ nullo studio aut ingenio impetrare & recuperare licet.

OBSERVATIO XCIX.

DN. D. JOHANNIS MAURICII HOFFMANNI.

De Tumore fungiformi suprâ genu dextrum feliciter sublato.

Tumor hic genu dextrum Illustrissimæ Comitissæ NN. obsederat per biennium, & medicamentis

tis non solum, sed & præstigijs remedijs atque incantamentis cedere renuerat, ita ut spem medelæ futuræ omnem abjecerit; idem verò magnitudine ovum gallinaceum fermè æquaverat, albus, insensibilis, & contactui spongiæ instar obsequens: Illo igitur viso cum sciscitatus essem, num ex contusione, aut lapsu, aut contorsione violentâ enatus fuerit, nil autem horum præcessisse rescivissem, culpam attribui genibus propter preces religiosas diutissimè flexis, & ideo fibrillis genu afflictum tegentibus membranaceo-nerveo-tendinosi ruptis ac divulsis indeque subsequuta lymphæ effusione & coagulo. Applicandum igitur suasi Emplastrum mixtum ex Malactico Emplastro & Cerato de galbano crocato Mynsichti, sic paulatim tumor subsidere cœpit, tandemque evanuit. Emplastri malactici compositio seq. in modum se habet: ℞. Olei communis ℥iij. In his coque cerussæ pulverisatæ ℥iij. Dein admisce Resinæ pini ℥iij. Ceræ ad lentum ignem liquefactæ ℥j. gummi galbani, ammoniaci in aceto soluti, myrrhæ pulverisatæ aa. ℥ss. M. f. l. a. Emplastrum. Ceteroquin utriusque nominati Emplastri amico scedere juncti ope Emphysema in Olecrano ex allisione vehementiori ad pavementum lapideum factâ, exortum brevi curavi, imò solo etiam malactico imminentem strumarum deformitatem in aliquot seminis anteveri.

OBSERVATIO C.

DN. D. JOHANNIS MAURICII HOFFMANNI.

De Ceraso acido prolifero.

PLuvia assidua, quæ per integram Quintilis mensis agros nostros inundavit, raparum albarum excrecentias polymorphas induxit, ita ut tuberibus ad latera enatis plurimis veluti truncis vel polyposis pedibus quasi exporrectis monstrosæ conspicerentur, humiditate nutriciâ uberiori tubulos distendente, rumpente, varieque imflectente, ac ulterius se diffundente. Idem fermè fatum mansit cerasa acida, quæ humido abundante saturæ crepare cœperunt; & nova quasi germina protruserunt, sicuti in apposita figurâ unum ex illis conspicitur, quod proliferum quasi se exhibuit, cerasumque protrusit aliud oblongum cupulæ glandis non absimile.

Fig. XLVI. (Die 6. Aug. missæ Altdorffio Norimb.)
Anno 1697.

OBSERVATIO CI.

DN. D. JOHANNIS JACOBI FRANCISCI VICARII.

De Quatuor robustis Viris à spectro mirabiliter interemptis.

Quatuor robusti & athletici Viri Genuensis Territorii Eleemosynas pro consanguineis apud Barbaros Tripolitanos captivis collecturi, *Maris purgum* ad Lacum Acronianum 28. Februarii 1697. adveniunt,

Dec. III. Ann. V. & VI.

E e

qui

qui fere ejusdem (40. præter propter annorum) ætatis erant. Hi pernoctaturi in oppidi Xenodochio divertunt, assignatur illis ordinarius transeuntium mendicantium locus, hypocaustum scilicet fornicatum in ipsa domûs planitie; cœnabant temperatè, nam emendicatarum pecuniarum ut postea eluxit, amore captivorum redimendorum tenaces erant, circa decimam noctis circiter cum prætereuntibus fœminis (quæ in filis trahendis alibi modò primum furum pensum absolverant) acclamando jocabantur, & adhuc potum efflagitabant, imò à prætereunte custodia nocturna hora duodecima adhuc lumen sine omni tumultu conspiciebatur & licet singulis horis proximè hunc locum præteriret, nil tamen audivit tumultuari aut strepere. Illucescente aurora aperitur quidem janua, & cum duo alte adhuc stertere audirentur, reliqui duo verò omninò quiete jacere, placidissimèque dormire viderentur, non acclamabatur: At verò cum tardiùs opinione expergiscerent & jam octava audita dudum fuisset, metu, ne quid mali illis acciderit, intrant domestici in hypocaustum, quòd nunquam nimiùm æstuabat, acclamant jam ipsis, & admonent ut surgerent, sed dum nullatenus sese hocce tumultu moverent, agitantur & versantur corpora pro posse, observatur autem jam binos fatis cessisse, reliquos binos verò jacere sine motu & sensu, solumque profundissimè stertere, ad vocabantur mox eximius & sagacissimus Dn. D. Johannes Wernerus Zollerus Celsissimi S. R. J. Principis *Marquardi Rudolphi*, Episcopi Constantiensis, Domini mei Clementissimi, Medicus; & inter Chirurgos præprimis selectissimus Dominus Andreas Enrott, qui,
con-

consiliò initò, mox alteri vegetiori adhuc viso, ut-
potè quòd in hoc malo recuperandæ valetudinis
spes affulgeret, mox venæsectionem in brachio ce-
lebrant, & quidem lancettam profundissimè adigendo,
vix tamen sanguinis tantillum plorabat vena scitissi-
mè secta, imò supposito scutello intra binas horas
vix uncia unica profundebatur; infundebantur dein
antapoplectica, excitantia volatilia spirituosæ, & qui-
dem in magna dosi, sed vel nil descendit, vel saltem
aliàs incassum laborabant; insufflabantur per pen-
nam in nares sternutatoria etiam helleborata, at
frustra; applicabantur vesicatoria, verùm absque
omni (velut in moribundorum spiritibus sideratis
accidit) effectu; acclamabatur iis è profundo pecto-
re & altissima voce, at surdi erant; imò injicieban-
tur acerrimi clysteres, sed mox refluebant; intrude-
bantur & acriora stimulantia ex speciebus purganti-
bus conflata suppositoria, quorum ope in altero ro-
bustiori apparente, alvus parùm movebatur, deniq;
in plantas pedum infigebantur acus sat profundè,
non tamen sese movere ullatenus videbantur. Ele-
vatis palpebris oculi immoti manebant, pulsus erat
tenuis, lentus & omninò parvus, post prandium
verò nequaquam ampliùs observabatur, verbo
ἀναίδητοι, & ἀκίνητοι, sensus scilicet & motus omnis
expertes erant; sudore autem syncoptico quasi dif-
fluebant, color tamen faciei non fuit tam lividus, ac
est in suffocatis, nec etiam tam lucidus, sed satis ad-
huc vividus, usque dum & ipsi ad vespervas primo
scilicet Martii exiguo interjecto intervallo animas
efflârunt ambo; in omnibus excepto uno ex ultimis
(fortè quòd non tam exactè observaretur ampliùs)

spuma sat copiosa circa os hærebat, & cuncti quatuor in ea positura (ad quam se noctu probabiliter præparârunt nam decens & consueta ad dormiendum erat) manè omnes inventi fuerant, & quidem unus in scamno longo à fenestra versus fornacem, ut locum ipse scrutatus fui, reliqui in pontibus ligneis ad hoc paratis jacebant. Secundò Martii ex Mandato altè præfati *Celsissimi Principis* duo corpora, nempè unum ex mortuis repertis, & alterum ex vespere defunctis, cultro anatomico subjecta fuère, sectione administrante supra jam laudato Chirurgo D. *Enrott*, & dirigente Excellentissimo antea bene memorato Dn. D. *Zollero* Fautore meo eximio, plurimisque adstantibus; in hoc actu observabant imprimis ambitum corporis externum, an fortè stigma aut vestigium illatæ cujusdam violentiæ deprehenderent, at totus erat sibi æqualis, nec punctum aderat, ex quo quid simile conjecturari potuisset, apertis dein cadaveribus viscera omnia salva, sana, ac sine labe etiam minima corruptiva apparebant; in cerebro autem, apertâ calvariâ, vasa meninges & corticem cerebri perreptantia cruore atro videbantur solito turgidiora, pulmones verò toti quasi nigricabant, ac si carbonibus pulverisatis conspersi fuissent, ex thoraçe extracti atque super asserem dissecti, infarctum quendam sanguinis atramento similem præseferabant; parenchyma cordis quoque totum conspiciebatur vivax, ventriculi verò ejusdem ambo sanguine atro infarcti, sanguisque totus grumosus & congelatus erat, hocque tam in uno quam in altero correspondebat: Et hæc de his 4. lugubri fato velocissimè nemine opinante è vita sublatis; De hypocausto
autem

autem ipso sequentia ad scopum facientia hæc habeto. Multis jam abhinc annis de hypocauſto dicto Noſocomii memorati fornicato nunc Mendicis destinato rumor erat ac observabatur, dæmonium quoddam tumultuare atque in tenebris obambulare, nemo tamen quantum scitur, lædebatur, donec recentissime accidit, ut Mulier quædam præterito anno crimine abortus prægnanti cuidam alteri mulieri causati in custodia per 2. vel 3. menses vinculis detineretur, quo tempore inter reliqua mendicabula etiam malè feriatuſ & sub habitu peregrinantis divi *Jacobi* conchato nequam supervenit, & invitus idem in hypocauſtum, ut pernoctaret, amandabatur, hic tum captivæ mulieri liberationem certè futuram spondet, ut autem hanc maturaret, addidit, accidere enim posse, ut in hoc ergastulo aliàs adhuc perendum esset; hic trifurcifer in sua præsentia futurum eventum probabiliter quadantenus delineare voluit, dum quadam nocte maximus exoriebatur tumultus, omnesque alii se suffocandos credebant, solus ille nil mali sentiebat, imò adhuc illis theriacam & quidem vili pretio, ut eos ab incurſu Dæmoniaco præmuniret venditabat; tragicus hic tumultus tanta exhibuit obverſantia spectra, ut horum intuitu cuncti tanta cordis angustia & suffocationis metu pressi fuerint, ut vix ejulare valuerint, aliqui verò vomitu ab interitu se liberarunt; contigit autem hoc non semel duntaxat, sed crebrius posthac omnibus eodem in hypocauſto pernoctantibus mendicis, qui subinde iisdem correpti symptomatibus ad incitas redacti vix januâ effractâ se salvârunt, quod & nuperrimè primùm item evenit, ut adeò dictus nebulo

conchatus, suis præstigiis huic, ut apparet, Dæmonio non infimas copias addidisse videatur, maximè cum discedens dixerit Xenodochium hoc longè latè-que adhuc famosum fore, man werde noch viel von ihm zu reden haben. Interea dum Mendici angustias dictas perpeffi illucescente aurora semper discessu se salvârint, facile rumor exortus reprimebatur, credebatur etenim mulier duntaxat liberationem his promovere velle, at cum & ipsa tandem ægritudine corripetur, per omnem DEI misericordiam liberationem urgebat, inquiring, futurum certò esse, ut præstigiis hisce technis internecio sibi certò certius, quemadmodum præstigiator malefanus edixerat sit eventura, quo illa quidem è vinculis dimittebatur, sed tamen damnato prognostico eventus in sæpe adductis innocentibus 4. captivorum redemptoribus correspondit. Hoc unicum adhuc addere libet, quòd Paterfamilias ejusque domestici Xenodochiales pro certo asserant, non solum in inferiori famoso hypocausto, sed & in superioribus conclavibus strepitantes quasi catenis speciatim canes torvis oculis circuire, sed qui hucusque nullum intendant malum inferre. Ecce hæc est historia recentissima, fidelissimè delineata, à benè præfato Dn. D. Zollero communicata, collata, atque ab aliis confirmata; quis modò affectus, & quæ causa fuerit tam repentinæ mortis, hîc disquirere licebit.

SCHOLIUM.

Affectum hunc fuisse acutissimum, sat superque
 ex tam præpropere morte patet, fuisse dein mor-
 bum per se naturalem, & quidem Apoplexiam doc-
 cent signa huic affectui essentialiter inhærentia, fun-
 ctiones nempe animales quoad motum & sensum
 subito & totaliter abolitæ, dum nempe cæterum ro-
 busti & athletici derepente ἀναίδητοι & ἀκίνητοι efficie-
 bantur, clamoribus non expergiscebantur, aut pun-
 cturis non sese movebant, acrioribus non excitaban-
 tur, altissimè stertebant, clysteres refluebant, apho-
 nia aderat, oculi claudebantur, vultus quoque adhuc
 vividior (intellige omnia de vivis, nam de aliis non
 est dubium) erat, quæ omnia luculentissima apo-
 plexiæ præsentis testimonia præbent: differt hic mor-
 bus plurimum à syncope, cardiaca seu catarrho suf-
 focativo, quod ordinario in hoc respiratio sit diffi-
 cilis pulsus quasi deficiat, facies palleat, externa o-
 mniò frigeant, & nullus stertor adsit; subjectum
 hujus mali videtur latuisse in Spiritibus animalibus
 primariò affectis, seu si mavis, in nervis. Apople-
 xia ista juxta *Helmont.* tract. de lithiasi cap. 9. dici
 meretur positiva, eò quod hujus causam formalem
 proximam status Spirituum certo veneno quodam
 narcotico & glaciali ligatorum valide funestus con-
 stituat, in quo ipsi toti stupidi & toti torpidi existunt,
 hinc horum motus tam cerebro quàm cerebello &
 influxus in partes subjectas, ut historia docet; tam
 repentiò cessavit, imò abolitus est; Quare etiam
 non immeritiò status causam occasionalem proximam
 seu materialem eam fuisse, quæ Spiritus violentis-
 simè

sissimè obstupefecit, & ligavit, scilicet venenum quod-
 dam narcoticum *Helmontio* ab effectu glaciale nun-
 cupatum, quòd Spiritus non solùm stupore affecit,
 sed & instar Gas liquorum fermentescentium eisdem
 omninò saltem sideravit, extinxit, qualis vis in opia-
 tis, carbonum fumo, ut & fulmine notissima existit:
 Ubi verò venenum hoc narcoticum ortum fuerit,
 unde pullulârit, maximæ est difficultatis, hîc *Rho-*
odus hîc saltus est, nam in hoc totius dilucidationis
 versatur cardo: Hoc autem ut facilius præstemus
 apoplexiæ pleræque si non omnes causæ nobis in-
 timiùs perstringendæ veniunt, & imprimis dum
causas naturales considero, reperio meherclè neutî-
 quam illud in corporibus hæc latuisse, quippe athle-
 tici erant, & vegeti, benè colorati optimèque ha-
 bentes, atque sera nocte adhuc jocabantur, dein vi-
 scerum nullâ labes (præter recentem sanguinis infar-
 ctum) apparebat, & quidem taliter, ut integerrima
 hac constitutione ad ultimam usque senectam decre-
 pitam pertingere valuissent; nullatenus ergò creden-
 dum, à tali causa naturali quempiam obivisse,
 nam quare omnes 4. eodem affectu sunt tacti? sanè
 alia subesse debet ratio, quàm fortè *res non naturales*
 ex Diætæ vitiata sistent: Inter has apoplexiarum
 causas externas primò se offert *frigus* quod si repen-
 tinum aut nimium est, nimium quantum Spiritus suf-
 focat, sanguinem coagulat & apoplexiam procreat,
 uti nobis luculentè id innuit Hippocrates 2. aphor.
 23. Secundo *Potus* etiam *vini generosi nimis*, & ebrie-
 tas inordinata plures etiam cæteroquin optimi ha-
 bitus ad apoplexiam disposuit, ut habet *Fonsæca* lib.
 2. consil. 59. item *Forestus* lib. 10. obs. 39. & in specie
Hen-

Henricus ab Heer Obs. 19. ubi ridiculam in 4tum diem durantem historiam cujusdam apoplectici jam jam trepanandi memorat, quod ipse *Cous* jam advertit aphor. 5. sec. 5. item de morbis lib. 2. Ubi hoc magis exprimit inquires: *Ebrii apoplexia tacti si febris supervenerit, evadunt, sin minus tertio moriuntur; sunt & tertio suppressæ sanguinis evacuationes* foecundæ apoplecticorum affectuum genitrices, quemadmodum & quartò vapores mercuriales, ut habet hujus exemplum *Langius* Epistolar. lib. 1. Epist. 43. uti & 50. nec non ipsa *Venus immodica*, ut rursus narrat supra nominatus *Heinr. ab Heer* observ. 18. & *Platerus*; Sextò plurimùm hic possunt animi pathemata graviora, speciatim ira, ut producit *Forestus* lib. 10. observ. 60. item *Valeriola* lib. 5. de sympt. c. 5. *Dubravius* lib. 2. historię Bohemicę, *Cardanus* in Consilio pro *Cardinali Macono* fol. 723. *Horstius* lib. 3. Epist. Sec. 12. Epist. 1. *Castrensis* lib. 3. de Meteoris Microcosmi c. 3. *Valerius Maximus* lib. 9. *Plinius* lib. 7. c. 32. & 57. &c. facit & idem terror de quo consulatur *Hildanus* cent. 6. observ. 12. Huc & septimò trahendus est *Nicotiana Fumus*, & octavò cerebri contusiones, & concussiones. Positis hisce rursus elucescit apoplexiam hanc ex nulla prædictarum causarum progerminasse, qui ppe primò, gelu, quo plures sæviente hyeme blandè obdormiendo apoplecticè ex glaciatis spiritibus pereunt, non obriguissè, manifestant omnes actiones; Secundò, nec etiam præsumendum de ebrietate, utpote quòd eam & occasio ac pecuniarum tenacitas averterit; de tertia causa nec quidpiam scitum; quartò ex fumis mercurialibus ne hilum concurrit; quintò in tam miserando statu tor-

pet Venus, nescitque illa in duris quiescere, nec ardet nisi in fomite; Sextò ira aberat, imò animus ad hilaritatem compositus erat; an verò ex terrore obversantis spectri orta sit hæc tam subitanea affectio, magis dubitari posset, contrarium autem ut credam sequentes me persuadent rationes; primò etenim nullus ejulatus vel clamor (territis familiaris) audiebatur, cum tamen hypocaustum sit in plano, custodia singulis horis præterierit, & secundò in eodem situ ad somnum naturali inventi fuerint cum tamen ex terrore potius invicem confusi fuissent, quippe (cum vis unita fortior) territi plerumque congregiendi ad pellendum hostem vires conjungunt, aut fugam quærunt, quæ revera dicunt, ex terrore malum natum non fuisse; Nec septimò Nicotianæ fumus obesse potuit, utpote quòd parcè (nam nullus odor observabatur) fumarint, huic assueti fuerint, altus etiam satis sit fornix, nec denique octavò ullus casus aut contusio obvenit. Ex quibus omnibus ad statèram positis eruo, nec has causas externas tam subitanei occubitus authrices extitisse; nec etiam mihi imaginor causam primam DEUM adedò hos miseros flagellasse, utpote quòd viri probi, & pii, ac gratiosi captivorum redemptores crederentur, restat igitur ut decernamus, apoplexiæ hujus fortissimæ originem unicè à causa aliqua toto genere contra naturam dæmoniacâ, ac præstigiôsâ, ipsis scilicet spectris emanasse.

Ut modò eò clarior evadat nostra sententia, nobis determinare incumbit, quid propriè sub nomine spectri intelligatur; venit autem (ut habet P. Gaspar Schottus S. J. in physica curiosa lib. 2. p. 1. c. 1.)
sub

sub hoc schemate quædam sub variis formis imago, seu noctu, seu interdiu, domi forisve, in campis, sylvis, montibus sese nonnunquam conspiciendam offerat, sive dæmones sint, sive Angeli, seu defunctorum animæ, Græci vocant *Φάσματα, Φαντάσματα, πνεύματα*; latini nunc Spiritus, nunc visa seu ostenta, nunc lemures aut Remures à Remo (cujus interfecti umbra Romulo objecta eum perterrit) item umbras, lares, penates Germani nostri *Gesicht/Gespenst/Geister*; sæpè sæpiùs tamen non oculis sed solùm auribus se sistunt, dum strepitus varios edunt, locorumque incolas tentare dicuntur, aded, ut loca reddant tum infesta & ad habitandum prorsus inepta. Dari autem spectra probatur primò *Plinio Juniore Novocomensi*, qui varia adducit, & inter ea Africanum; *Curtii Ruffi*, dein Atheniense *Athenodori* Philosophi, item aliorum capillos tondentia; Secundò *Svetonius Tranquillus* narrat aliud *Julio Cesari*, aliud verò *Plutarchus Dioni* objectum; Tertiò in *Thermis Chæronensibus* est aliud, aliud in campis *Marathoniiis*, & centena talia, quæ in *P. Martino Delrio* disquisit. mag. præsertim c. 2. s. 1. q. 1. *Nidero, Cromero, Melanchitone, Bapt. sta Fulgoso, Alexandro ab Alexandro, Sozomeno* & aliis videri possunt: aded quidem verum est dari spectra, ut impudens sit, qui fidem tot testibus denegat, maximè cum *S. Augustinus* lib. 18. q. q. dicat: Serpit hoc malum diaboli per omnes aditus sensuales. hîc tamen sicco non prætereundum est pede, quod licet & Angeli nonnunquam & animæ demortuorum (eò quod hî subindè comparuerint non tam sacra scriptura, quam authenticæ historiæ testentur) sub spectrorum censum veniant,

attamen dæmones propriè spectra appellanda sunt, ut potè qui humano generi continuè insidias struunt, terrorem incutiunt, locaque plus minùs infesta reddunt: Hi tamen non omnes sunt ejusdem generis, hinc *Marus* quidam apud *Michaelem Psellum* lib. de natura dæmonum hos in 6. dividit genera, primumque statuit esse igneorum, seu in sublimiori aëre vagantium; secundum aëreorum, qui in aëre terræ proximo circumvolitent; Tertium terreorum, qui in terræ ipsius Regionibus varia sub specie tam in campis quam domibus apparent, tale campestre spectrum est in vicina *Hegoia* nominatus ille dæmon *der Poppel* / non nisi irritatus infestans, tale fuit spectrum *Hudeckin* Saxonice appellatum, in Diocesi Hildesheimensi, quod neminem, nisi priùs læderetur injuriâ aut malô affecit. Quartum est aqueorum, in aquis & maritimis ac palustribus locis immorans; Quintum constituunt dæmones in subterraneis fodinis versantes die *Erz: Männlein*; Sextum denique mi abile lucifugum appellatum, maximè mortalibus infensum à principe tenebrarum ortum: Hæc sextuplicia spectrorum genera fusiùs prosequitur *Joan. Trithemius* Vir Religiosissimus lib. 8. quæst. ad *Maximilianum Casarem* quæst. 6. dicens: multa enim sunt Dæmonum genera, & certis tantùm inter se gradibus ratione locorum (in quæ cadentes à cælo per lapsum Luciferi à principio sunt detrusi) distant; brevitate ergò omitto, quæ de V. prioribus adducit, & solùm ad rem nostram pono, quæ de VIto habet; Sextum, inquit, genus dæmonum appellatum lucifugum, propterea quod lucem maximè horreant ac detestentur, quia nec diebus unquam apparent,
nec

nec alio modo corpus quam in nocte possunt affluere; hoc est negotium, quod in tenebris ambulat, genus Dæmonum imperscrutabile ac penitus tenebrosum, passionibus frigidis agitatam (affectibus scilicet similibus illis passionibus) malitiosum, inquietum & perturbatum, quod occurrentes homines violenter opprimit nocturnis horis, sæpiusque DEO permittente flatu quodam interficit aut contactu: Talia sunt illa spectra quæ *Cornelius Agrippæ* lib. 3. phil. occultæ c. 16. & seq. in medium profert; Tale fuit spectrum, de quo scribit *Gregorius Nyssenus* dictus, in Vita *Gregorii Neocesariensis* apud *Surium* tom 4. & quod in Balneis infestum erat, ac nemo illorum qui balnea noctu intravit, manè vivus præter Diaconum hujus *Gregorii Neocesariensis* exivit; Tale fuit spectrum in balneis Ephesinis, quod homines, ut *Prochorus* S. Joh. Apostoli discipulus in ejus vita c. 3. meminit, suffocavit: Talis fuit *Annæbergicus* dæmon qui operarios amplius 12 in specu, corona rosea, appellato, solo afflatu (ut narrat *Georgius Agricola* in fine libri de animalibus subterraneis) interemit; Tale denique funestissimum spectrum præ oculis nostris versatur, dum supra descripsimus, qualiter brevissimum intra tempus non ex causa aliqua secundum ordinarium naturæ cursum, sed ex causa totaliter contra naturam currente quatuor athletici viri internecioni pro dolor! dati sint, confirmant hoc etiamnum domestici, confirmat historia, confirmant denique jam repetitæ hujus spectri visiones, & causarum naturalium, non naturalium, ac supernaturalium factæ negationes, idcirco non reor quempiam fore, qui occisionem hanc à spectro fa-

Etiam ultrò negare queat, & fieri posse satis, ut opinor, luculentis argumentis demonstravi. Alia nunc superanda est difficultas, nimirum quomodo seu qua ratione quove medio (cùm nullum violentæ mortis stigma in peripheria corporis comparuerit) tam repentina mors à spectro hoc illata fuerit? dicam ergò quomodo, scilicet suffocatione interierunt; non tamen est, quod hic per suffocationem aliquam strangulationem violento modo manu aut laqueo factam intelligam, sed eam, quæ motum animale totaliter sublatum aut sæpe convulsivè partes membranosas contractas, ut fit in uteri strangulatu, subsequitur: Quid autem tam repentinam suffocationem omnimodam sensus & motus totalem privationem & consequenter apoplexiam causavit, supra jam audivimus, esse nempe venenum aliquod narcoticum & quasi glaciale, sive de inhalitu quodam, sive contactu, sive suffitu communicatum fuerit, scire parùm interest, & determinatu difficillimum, tale tamen fuit, quòd spirituum animalium sensus & motus authorum irradiationem ex cerebro & cerebello per nervos & spinalem medullam prohibuit, & præsertim etiam sic motum cordis animale sufflaminavit, quo factum est, ut necessariò sanguis per arterias ad cerebrum affluere, circulatione ejus sic impedita, non potuerit, sed inevitabiliter circa partes vitales stagnarit, hinc tantus & in pulmonibus & cordis ventriculis sanguinis infarctus conspiciebatur, & ob hunc ipsum motum sanguinis impeditum unicè videmus, hoc venenum merito glaciale dici, adeoque verificari effatum *Tritheimii*, hoc spectri genus frigidus producere affectus, & nocturnis

gras-

graffari ac infestare horis, hinc & *Cardanus* de varietate rerum lib. 16. c. 93. lib. 2. c. 3. spectra frigida; eò quòd plerumque corpora mortuorum reproborum assumant, esse statuit, hinc Succuba quòndam mulier contra incubum suum amassum dæmonem de nimio frigore conquesta est: Dari autem tale venenum subito interimens multæ testantur historiæ, sic narrat *Paræus* Chirurgus Regius ac Vir sua scientia illustris *Clementem* septimum Pontificem Maximum præeuntis venenatæ facis toxico per fumum in corpus admissum obiisse; sic *Rhasis* memorat quosdam fungos olfactu præsentaneam afferre mortem; sic *Matthiolus* in commentario ad præfationem lib. 6. *Dioscoridis* meminit, florem caryophylli veneno delibutum, odorantes confestim occidisse; sic fertur ex *Nicolao Florentino* serm. 4. tract. 3. summa 2. c. 9. & tract. 4. c. 6. *Franciscum Ordelaphum* Capitaneum Forolivii, genus veneni habuisse, quòd injectum supra carbones illicò circumstantes omnes mactavit, sic & *Diodorus Siculus* lib. 2. narrat, reperiri quoddam genus herbæ in *Arabia felici*, supra quam dormientes suavissimo corripiantur sopore & ita brevissimè interirent; sic juxta *Cardanum* memoratum lib. 5. c. 5. de venenis dicuntur Turcæ veneficia adeò præsentanea habere, ut eodem die solo attactu vel potius solo suffitu homines occidere possint; Hæc ut melius innotescant, meditemini obsecro, quot jam ob abusum opii narcotici sensu & motu destituti debitum naturæ persolverint; considerate, quæso, quot jam fulmine eminus etiam emisso ob Sulphur narcoticum effusum derepentè apoplectici corruerint, animasque exhalarint; perpendite denique precor, quot

hucus-

hucusque solo ignitorum carbonum narcoticum & stupefactivum gas eructantium fumò in conclavibus ex improvìso & omni sensatione & motione destituti ad Charontis cymbam transierint; & quid ultra? testis hujus rei est vel solus autumnus, in quo eructans in ditioribus cellis vinariis è musto fermentescente vapor sulphureus inebrians & spiritus nostros animales suffocans eos, qui hisce locis nimis audacter se concredunt, jugulat; hujusce naturæ profecto etiam fuisse hoc toxicum à spectro immissum lugubris satis & adedò repentinus casus comprobavit, nec simile fabricare aut ex naturæ promocondo desumere ipsi dæmoni utpote milleartifici difficile cadit, utpote qui perbellè activa passivis applicare, ac sic etiam mille technas struere noscit. Concludo itaque misericulos hos quatuor infallibiter à spectro huc à supra memorato conchato nebulone, vel alio malefico in has angustias conjurato per venenum narcoticum (quod Spiritus suffocavit, hinc motum sanguinis præpedivit, huncq; tam in partibus vitalibus quam cerebro stagnare fecit, atque sic vitam ademit) sive suffitu, sive contactu, vel odoratu trucidatos esse, quodnam autem, ut supra diximus, in specie venenum fuerit, licet nesciatur, non interest, fuisse autem venenum tale ex dictis manifestissimum est, imò etsi sciretur, prodere non conveniret. Possè aut malignorum Spirituum conjurationem à nequissimis cum Dæmone Pactistis in quendam locum accidere, nemo, ut arbitror, in dubium trahet, cum id tot testentur exempla, nam non solum in herbis & lapidibus sed etiam verbis magna inest virtus; Vixit antehac

Waldis-

Waldshuti Chirurgus quidam nomine Giller artis hujus, ut fortè credebat, liberalis, valdopere gnarus, hic librum quendam domi habuit, quem in absentia ejus & proprii filii & alii ejusdem cum ipsis ætatis ac conditionis pueri Scholares (inter quos fuit unus qui etiamnum modò vivit, mihi que non una duntaxat vice narravit) simul in superiori hypocauftulo congregati inceperunt legere, & ecce, vix ordiebantur lectionem, advolant numerosi corvi utique infernales, circumvolitantque domum ac singulariter illud conclave, nec cessarunt, donec apertis fenestris ipsum hypocauftum intrare datum sit, re ad Chirurgum delatâ, terretur ille, ac volante pede domum fertur, pueros quosdam per scalas dejicit, librum arripit, retroque rursus textum legit, quo factum, ut tandem cedere coacti fuerint corvi, domusque liberaretur: nota est mihi similis ferè historia, sed homini parco, narrabo tamen rem; Fuit nonnemo mihi adhuc in cineribus colendus, hic in quopiam *Tritheimii* (viri sanctitatis etiam nomine apud multos insignis) libro noctu legit, & ecce homunculi plures per superius conclavis pavementum quasi apertum descendunt, in sublimi per tempus circumvagantur, donec (etsi ille lectum etiam ad humum sterni curasset) successive omnino descendissent, atque etiam circa mensam vagarentur, imò & considerent, Hic egregius Vir inscius qua ex ratione hæc cine evenirent, anxius hærebat, donec fortè causam in hunc librum rejecisset, illumque per fenestras ad plateas projecisset, quo facto, denuò homunculi illi successive pristinam viam repetierunt, sicque evanuerunt: Is ipse hic liber à quopiam postmodum

versus est explicatus, qui ostendit, verba illa duntaxat occultas Epistolas designasse. Si igitur in hoc casu ipsa spectra se sistunt, ubi nulla vocandi illa mens est, quidni se sisterent in nostro casu, uti & præcedens historia docet, quare etiam nullus dubito, quin in maleficis pactum cum præstigiatore & humani generis insidiatore Dæmone tale intercedere possit, quò ille in perniciem nostram lubens annuat, prompteque obediat, frequentesque strages edat.

(*Constantiâ Augustam Vind. d. 18. Augusti
A. 1697. missa.*)

OBSERVATIO CII.

DN. D. JOHANNIS WERNERI
ZOLLERI.

De evulso è manu cum digito nervo.

ANno 1696. Chirurgus quidam, Vir juvenis ex Algoia cum jumento empto, domum petens, illud ex funiculo tenui, circa carpum vel metacarpum, & digitum indicem dextræ manus probè alligatum ducebat. Præteriens villam quandam acclamabat illum Rusticus, ex quò jumentum in fugam actum, Chirurgum præcipitavit in terram. Hic omni modo manum de funiculo extricare studens, hanc quidem quoad carpum liberavit, ast digitum tam ocysime à ligatura evolvere non potuit, inde factum est, ut rabido jumentum conamine, digitus circa medium articulum è manu fuerit evulsus, & quod plane stupendum, ac omnem quasi fidem superat,

perat, truncus major nervi cubitalis, majorem chordam æquans, ultra dimidiæ Ulnæ magnitudinem digito adhærens, simul extractus. Hinc avulsam sibi totam esse manum, vel cubitum præ terrore clamitavit. Ad se rediens vero, non minore percelleretur mœrere, quando appensum nervum digito, funiculo adhuc alligatum invenit, indeque functionibus chirurgicis inhabilem se factum veritus est. Sed ecce! dum tentaret manus & digitorum paululum explorare residuum robur, deprehendit, ab omni stupore aut paralyfi manum esse immunem, motum verò & sensum plane expeditos & integros. Domum redux nostri Chirurgi aulici implorat opem, qui & ipse stupendum miratus casum, & conspicatus truncum, me vocat, ego verò altius indagans in appendiculæ hujus naturam & essentiam, nil nisi verissimum esse nervum deprehendere potui. Refragarunt quidem Thomisticâ fide, aliqui magnominis Medici, etiamsi viderent, non posse credere; sed quàm primùm appensam digito chordam viderunt & perlustrarunt, crediderunt, remque stupendam judicarunt.

(Marisburgi d. 12. Augusti A. 1697.)

OBSERVATIO CIII.

DN. D. DANIELIS NEBELII.

De Vermibus vivis cum urina excretis.

Cum nuper Miscellaneorum nostrorum Dec. III. anni I. O. f. LXXXII. perlegerem, incidit mihi in mentem, quod simile, quæ præterita æstate hic obser-

vaverim in puero decenni, cui ante annum & quod excurrit, brachia & crura subito inflexa & ita contracta fuerunt, ut deinceps artubus innixus humi tantum prorepere, nec erectus stare potuerit. Varia quidem pater adhibuit remedia passim à Medicastris petita, sed frustaneo cum successu omnia, usque dum puer, subortis in pube doloribus cum minguendi conatu & ardore, multos vivos cum urina excreverit vermes erucis similes exigues, albicantes & in posterioribus nigra macula notatos, quales pater statim ad me detulit & in hujus mali causam anxius inquisivit. Respondi haud adeò insolens hoc esse in pueris cibos volatilium insectorum ovis conspurcatis frequenter ingerentibus, & mixturam ex oleo amygd. dulc. cum syrupo de alth. Fern. cochleatim assumendam præscripsi, unde adhuc plures mortui prodierunt vermes, quibus excretis puer sensim pristinam artuum mobilitatem recuperavit ac tandem sanus evasit.

OBSERVATIO CIV.

DN. D. DANIELIS NEBELII.

De Nervorum ac Tendinum fibris cinnatis.

Quod in præcedente Ephemeridum anno observ. CLXIII. de nervorum intercostalium structura in taxo commemoravi, idem nunc tantum non de omnibus tam corporis humani, quam aliorum animalium, v. gr. cuniculi, leporis, felis, canis, vituli &c. nervis ac tendinibus asserere possum, illos sc. ex fibris

bris componi cincinnatis & serpentino ductu ita intortis, ut omnes illarum gyri, utut subtilissimi, per tenuia ac membranacea nervorum tendinumque involuera transpareant & attentis oculis facile discerni possint. Videri talis nervorum structura facile potest in Cuniculorum teneriore carne circa lumbos, ubi remotis abdominis visceribus, nervi per rariorem musculorum compagem transparent, ut & in lingua vitulina, musculis cultro nonnihil separatis, ut ut nervi gustatorii magis pateant. Præterito anno in suffocato infanticidæ foetu, & hoc ipso anno in duobus aliis, ipsaque illorum matre cultro anatomico subjecta non solum nervos, sed etiam tendines tantum non omnes, præcipue diaphragmatis, ubi in hujus musculi medio concurrunt, ita cincinnatos & elegantissimè intortos plures mecum viderunt Philiatrî, qui subtilissimam hanc nervorum tendinumque structuram admirati sunt. Toties autem isti nervi ac tendines complanatis flexibus explicabantur, quoties digitis prehensi paululum diducebantur indicio, illorum fibras in istos cincinnos propterea contrahi, ut citra dolorificam extensionem aut rupturæ periculum in musculorû membrorumq; motu obsequi & prolongari sufficienter possint. Comprobat quoque hæc fibrarum nervearum tortuosa circumflexio aeream spirituum materiam, quæ subtilis instar auræ facilius & citius per hos nervorum gyros insuere ac sensum motumque in partibus præstare valet, quam si succo nerveo permixta esset.

OBSERVATIO CV.

DN. D. MICHAELIS NEBELII.

De Vermiculis plumbum depalcentibus.

Accidit hac æstate, ut in vino Xerano, quod ver-
 Anacua Scythæ Sect audit, aliquoties natan-
 tes invenerim exiguos vermiculos vives, peduncu-
 lorum motitationibus semet prodentes, quos per mi-
 croskopium Muschenbroëkianum vidi esse ovales,
 albos, & instar acarorum casei transparentes, acute ca-
 pite ac glabro dorso præditos, *Bonomique* Teredini-
 bus in Miscel. Nat. Curios. Dec. II. Ann. X. appen-
 dice sub fig. 1. depictis simillimos, nisi quod quatuor
 utrinque pedunculos haberent hispidos & pro cau-
 da totidem pilos albicantes ac oblongos, e poste-
 rioribus magis prominentes. Transparebant in po-
 steriore corpore binæ maculæ subfuscæ, quæ sine
 dubio viscera repræsentant, & dum prorepebant a-
 nimalcula minimam nonnulla guttulam, limpidi
 instar liquoris, e posterioribus emittebant, quam po-
 stea ovulum esse cognovi oblongiusculum, splen-
 dens & undique transparent. Quæsiveram ab ini-
 tio horum vermium natales in ipso vino, sed paulò
 post innumeros in lagenarum vitrearum, in quibus
 istud Vinum asservabatur, operculis plumbeis, &
 quidem cochleatis illorum commissuris inveni, ubi
 conglomerati cohæserant flavescenti pulveri, qui
 forsi an illorum excrementa refert, immersi: de-
 prehendi postea hos vermiculos in omnium, quas ha-
 bebam, lagenarum operculis in quibus hic illic foveas
 a quænidios suos sine dubio rostellis sibi fecerant, in ipso
 autem vino nullos detegere potui, unde persuasus
 fui,

fui, ex operculis in vinum decidisse, quos primum in illo videram. Quo verò scirem, an ex plumbo, an ex vino suam habeant alimoniam, lagenarum opercula, effuso vino, siccissima post aliquot septimanas diligentius perlustravi, & vermiculos plures flavescens: suo pulveri immerfos reperi, sed languidos omnes, & dorso rugis inæquali, subfuscis; cum cæteri in operculis vino madidis corpulentiores, albicantes & vividiores cursuque velociores essent. Vitro inclusi moriebantur omnes: at vino madidis lagenarum operculis admoti, pristinum vigorem brevi recuperabant, manifesto indicio, hæc animalcula dulci vino nutrirî & hoc deficiente contabescere. Confirmatus fui in hac opinione, cum Bonomi ductu in uvis passis consimiles observassem vermiculos, prioribus per omnia simillimos, non autem, ut prædictus Auctor illos l. c. sub fig. XIII. & IV. depingi curavit, histicis instar hispidos, sed glabro dorso ac pedibus aliquot saltem pilis annatis præditos. Quod autem isti vermiculi plumbum corrodant & absumant, manifeste hæcenus vidi in prædictarum lagenarum operculis eo in loco, ubi hæserant conglomerati, sensim corrosis, ut profundæ in illis forvæ relictæ fuerint.

Fig. XLVI.

(Marburgo Cattorum Augustam Vind. d. 12. Sept.
Anno 1697. missæ.)

OBSER-

OBSERVATIO CVI.

DN. D. JOHANNIS MENRADI VOR-
WALTNERI.

De Fœtu frustulatim per umbilicum exempto,
ruptis intestinis, & eorum motu peristaltico extra
abdomen conspicuo.

Margareta Nislin uxor Ianionis in Sigenburg 4.
filiorum mater, circa nonum gestationis mensem
dolores partum præcedere solitos, animadvertens,
dubia de legitimo pariendi tempore præter obstetri-
cem alias fœminas sibi familiares in consilium vo-
cavit, quæ more solito minus de fœtu ad exitum
ritè disposito, quam celeri partu sollicitæ, mulierem
istam mox ad labores strenuè & eò usque urfère,
donec omni conatu jugiter, sed in cassum tentato
ruptis membranis fœtum involventibus & aquâ con-
tentâ effusâ, viribus jam jam deficientibus dolores
omnino intermiserint. Quo factò quædam in hac
arte peritior sibi visa cataplasma ex placenta semi-
nis lini expressi, foliis malvæ & lacte paratum pro-
bè semper calefactum toti abdomini superinposuit,
quo ad tertiam diem continuato sæpiusve renova-
to, afflicta mater interea fœtum præter morem ve-
hementer moveri sensit, ita ut eundem ad jugulum
usque ascendere, & accedentibus crebris singultibus
non raro se suffocandam crederet. Abdomine proinde
velut in ascite inimmensum crescente, parvisq; co-
piosis tuberculis hinc inde erumpentibus cataplasma
remotum, & à prædicta fœmina Emplastrum nescio
quale

quale substitutum ad 19. ferè septimanas usurpatum est, donec livescente circumcirca cute prope umbilicum ingens abscessus apparuit, paulò post suâ sponte ruptus. Purgato nonnihil ulcere & amplum hiantem se in conspectum dedit fœtus cum suis involucribus & secundinis putridus, foetidus, transversim situs, ægra mediis destituta, Chirurgum abhorruit, cœterique fœminis audacior ipsa prima manum admovit, atque disruptis membranis fœtum per abscessum frustulatim eximere cœpit, cum verò caput ob renitentiam quandam & virium imbecillitatem tollere ut valeret, alia fœmina incautâ manu tam validè id extraxit, ut ægra ab ossibus Cranii intestina præcisa statim lamentaretur. Verùm misera fidem non habuit, nisi postquam fœtu & secundinis penitus excerptis intestina rupta per abscessum foris pendula coram viderent omnes præsentem, unde desolata & à fœminis hucusq; assistentibus derelicta opus naturæ commisit, à qua ceu communi medicatrice, Deo dante, ulcus intra paucas septimanas sanatum & cum intestinis propendentibus consolidatum est. Restituta in tantum me in Monasterio vicino occupatum accessit, totamque rei seriem fusè enarravit. At ego ipse hujus casus experientiam facturus modernam intestinorum constitutionum inspiciendi ab ea facultatem petii, quam faciliè obtinui, cum à me auxilium vel saltem stipem aut attestacionem expectaret. Observavi autem magnam Ilei portionem ac quasi truncum per umbilicū prodeuntem in duos ramos divisum, quorum un⁹ ad partem dextram reclinans, farciminis instar infarctus longitudine 10. crassitie. 4. digitos transversos, faciliè superabat,

nulla tamen excrementa, emittens, alter tenuior quidem, sed inæqualis magnitudinis vermibus instar modo contractus, modo ad quartam partem ulnæ Bavaricæ exporrectus, continuo liquida & flava alvi fœdi exspuebat, ita ut curiosum valde esset intueri motum intestinorum peristalticum tam conspicuum & manifestum. Observavi præterea bipartitum hoc intestinum inversum, ita ut tunica aliàs interna jam existat externa, rubicundissima quasi inflammata, præsertim si diutius aëri ambienti exposita, e diversis locis ac poris sanguinem plorans. Deprehendi tandem majorem ramum ex latere dextro non excrementis sed intestino illapso repletum.

Cæterum fœmina ista, quam paucis abhinc septimanis denuo obviam habui, quamvis ab eo tempore, quo intestina rupta sunt, nulla excrementa per alvum secedant, bene valet, habituque corporis non mediocri fruitur, nihil magis, quam ob exquisitissimum sensum immanes dolores ad tactum & molestiam in purgandis fœcibus, omnium verò maxime ob maritum defunctum, inopiam patiens.

Similem ex parte casum haud ita pridem prope Beilngries in pago N. contigisse memini, ubi fœmina & mense utero gerens, insignem tumorem in Regione umbilici acquisivit, quem Chirurgus ad suppurationem ductum aperuit & foetum putridum frustulatim extraxit, ulcere post feliciter curato. Hanc fœminam posthac tres partus vivos successivè peperisse nuper viro fide digno audivi.

Confér. Dec. III. Ephemeridum nostr. Ann. IV. Observ. CXXXI. à Dn. Directore Ephem. communicatam.

OBSERVATIO CVII.

DN. D. JOHANNIS MENRADI VOR-
WALTNERI.

De visu Laterali amisso.

Religiosus & virtutibus insignis Vir P. N. pro more & instituto sacri ejusdem ordinis ad Eremum concessit, ibique jejuniis aliisque piis exercitiis vitam duxit satis austeram; aliquando cum tenuissimo victu tempus quadragesimale celebraret, cœnamque modicâ patellâ absolveret solo pane contentus, subito vehementer capitis dolore obrutus, brevi post oculorum acie hebetatâ, tandem visu à latere ita amisso, ut nomen ex pluribus Syllabis combinatum non nisi capite & oculis quamlibet syllabam seorsim sequentibus legere potuerit; atque (ut exemplo mihi transcripto utar) nomine e. g. Joannes scripto, primam tantum syllabam Jo discernere licuerit cæteris prorsus exultantibus. Pariter inter duos vel plures ambulantes junctim sociatos, unum solum è directo sibi obviam vidit, quin speculum inspiciens dimidium, saltem oculi atque pupillæ repræsentari semper observavit. Laborat etiamnum præclarus iste vir hoc malo, & licet variis remediis magnorumque Virorum consiliis usus, pristinam videndi facultatem recuperare non potuit.

OBSERVATIO CVIII.

DN. D. JOHANNIS MENRADI VOR-
WALTNERI.

De Pupilla è situ naturali dimota salvo
visu.

Juvenis studiosus à commilitione incautius gladium
tractante casu in oculo dextro intra pupillam & an-
gulum exteriorem vulneratus est, vulnere tamen vix
corneam penetrante, parvulis inde stillantibus gut-
tulis sanguinis, sed dolore acutissimo superveniente.

Accersitus illicò Chirurgus inter alia topica
pulverem acriorem adhibuit, unde dolor eâdem no-
cte vehementer exasperatus, & manè pupilla è suo
situ centrali vix non in album oculi translata est, nul-
lâ amplius arte restituenda, salvo interim & etiam-
num visu tam quoad aciem, quam modum videndi
naturalem.

OBSERVATIO CIX.

DN. D. JOHANNIS MENRADI VOR-
WALTNERI.

De Quartana trienniali post excretos plurimos
calculos sublata.

Venator N.N. trienniali quartana laborans ac gra-
vissimis subinde symptomatibus conflictatus, ad
initium veris violento vomitu integra die ac nocte
continuate, ejetâ copiosâ bile prorraceâ & ærugi-
nosa, efficiebatur.

Voca.

Vocatus tandem, inveni ægrum vicibus destitutum quasi exanimum, cumque vomitum hunc symptomaticum judicarem ad præcavendum majus malum, opiatum præscripsi, quo sumpto brevi vomitus cessavit. Sed quiescente ventriculo, acutissimi dolores in Regione lumborum ac circa umbilicum atque etiam in pedibus subsecuti sunt, qui statim mihi nephritici videbantur, undè medicamenta appropriata propinavi : quibus haustis patiens spacio 5. dierum 120. majores & minores calculos excrevit, febre proinde quartanâ ex integro liberatus.

OBSERVATIO CX.

DN. D. JOHANNIS MENRADI VOR-
WALTNERI.

De Variis accidentibus ex esu Salmonis muria conditi.

Puer 16. annorum natione Gallus, excitatissimi ingenii, postquam cum parentibus & fratribus suis de Salmone muria condito comedit, elapsis vix tribus horis, gravi dolore capitis præter anxietates & summam corporis inquietudinem patitur, mox aphonia deinde convulsionibus corripitur his remittentibus in fortissimum risum incidit, & tunc mille nugas admiranda garrulitate fabulatur nullo modo ad quietem & silentium disponendus, ad interrogata verò appositissime respondens : Stupendas præterea & vix à gesticulatore videndas actiones & saltus mirifica volubilitate & corporis agilitate, quasi à Tarentula morsu in lecto exercet. hancq; comœdiam, cum nihil de medicamentis admitteret, ad 7. diē continuavit.

donec ob vigilias pertinacissimas, & jugem corporis agitationem viribus prostratis quiescere coactus fuerit; neque verò malum tunc omninò cessavit, sed aliquoties quamvis remissiores hujusmodi paroxysmos adhuc sustinuit.

OBSERVATIO CXI.

DN. D. JOHANNIS MENRADI VOR-
WALTNERI.

De Globo plumbeo in corde, & magno li-
gni frusto in pulmone cervi re-
pertis.

EXcellentissimi Comitis de Tilli Venator in Braiten-
brunn, cum nuper cervum, quem pridie interemit,
exenteraret, in medio cordis illius globum plumbe-
um, quo olim trajectus fuit, invenit, cicatrice in
corde & partibus, quas penetravit firmâ ac densâ
obductâ.

Filius ejusdem Venatoris in Hohenfels in pul-
mone cervæ frustum ligni ex ramo arboris cujus-
dam longitudine 8. crassitie 5. ad minimum digito-
rum transversorum aliquando fortè fugienti intru-
sum, firmissimè infixum, ac ferè cum pulmonibus
coalitum deprehendit, non recens, sed invetera-
rum, quod partim ex colore & lævitate, partim ex
cicatrice in cute vix amplius notabili colligendum
erat. Habet Excell. D. Comes hoc lignum inter rario-
ra alia reconditum.

(Ingolstadio Augustam Vind. d. 23. Octobr.
A. 1697. missæ.)

OBSER-

OBSERVATIO CXII.

Dn. D. SAMUELIS LEDELII.

De Rubore singulari fermenti stomachici.

Quam varium hoc sit, inter tot myriades hominum, erit notissimum in Practicis. Nobilissima ab u. in puerperio, fastidio excipiebat omnes cibos, hocce rerum statu à Medicis ordinatos; vice verò versa difficillimæ concoctionis, & vix rusticis accommodatos anxie appetebat, imò ulla absque noxa, & singulari cum naturæ blandimento assumebat, bene concoquebat, pinguior inde reddita. Quis non videret hic singularem stomachi acorem, aut si mavis, acridinem? Curæ meæ hoc Anno suberat mercatoris uxor tenera, quæ ab olfactu carnis vitulinæ quovis modo apparatus, nauseabat cum insigni suffocatione uteri. Est egregium in diætâ monitum, ut Syracidi attendas scribenti cap: 38. prüfe swas deinem Leib gesund ist. Non semper ægrôtis placet rigida Medicorum diætâ, nec etiam suadenda. Nam quicquid ventriculo obtruditur, ut cum nausea assumentis fiat, illud nunquam probum suppeditabit Chylum. Dandum aliquid appetitui & consuetudini, sed cum ratione & iudicio. Offendimus sæpissime mali moris ægrôtos, qui parum observant diætâ à Doctoribus præscriptam, & dein culpam lentæ restitutionis medico imponunt, aut ab aliis sinisterior morbi exitus curanti imputatur innocenti. Imò quod dolendum, Medici ipsi hac nostra tempestate tali habitu incedunt, sua extollunt, aliena damnant, & solli sapere satagunt, aliis multis parasangis ut putant, post

post tergum relictis. At heus tu! Deus vindicem habet oculum, scrutaturque corda & renes, ac unicuique tribuit, iusta, iustè. Quotidie occurrunt tertianarii, qui obijciunt se nullo medicamento, sed usu hælecis, casei, farciminis, lactis, aquæ fontanæ, vini adusti, aut alius, mali nominis cibi & potus assumptione, pristinas recollegisse vires. Magnatum lateri associatus, quærentibus num hic vel ille cibus sanitati conducat, respondi secundum Medicorum placita atque statuta, & loco epiphonematis addidi: unumquemque sibimet ipsi esse optimum Medicum, si nempe, ex monito Syracidis, quæ naturæ grata aut ingrata, nociva aut innoxia sint, accuratè observet & expendat, pro cynosura diætæ habeat.

OBSERVATIO CXIII.

DN. D. SAMUELIS LEDELII.

De Miserabili prægnantis fato.

Tertia vice prægnans, Cerdonis uxor, longioris staturæ, summè scorbutica, sub noni mensis initium, corripitur hæmorrhagia vasorum vaginæ uteri copiosa. Quærit consilium, medicamenta autem dictata respuit, fluxum hunc cum aliquali dejectione virium tolerans. Ultima ante partum septimana, tanto cum impetu circa noctis meridiem, proruit sanguis, intercurrentibus animi deliquiis, ita ut convocatæ fœminæ de vita desperarent. Accurrunt ideò **ocysissime**, meum expetentes auxilium; præscribo quæ proficua judicabam, cum remissione mali. Tribus horis **vix completis**, majore proruebat æstu sanguis & ordi-

ordinabam aliud medicamentum cardiacum, adstringentibus turgidum, quod iterum fluxum aliquot horas inhibebat. Ast fluidus sanguis de novo aderat, comitatus lipothymia, æstu circa præcordia & cardiogmo. Ad tantas angustias redacti, sectionem Medianæ instituebamus, cum intermissione omnium symptomatum, & spe restitutionis per bidduum malo sic sopito, de foetu eramus solliciti, & partu: motus foetus erat debilis, & vix sensibilis, orificium uteri clausum, teste obstetrice, & ad pariendum nulla dispositio. Interim stillicidium sanguinis de novo emergebat, quod optimè compecebam spongia aceto calido imbuta, & pudendis admota, data item tinctura catechu. Hac sumpta, semper sanguis ad aliquot horarum interstitium subsistebat. Inter sacrum & saxum stantes, timidi eramus ob malum morbi exitum, conspirantibus ad interitum lipopsychia, virium defectu, æstu præcordiorum siti clamorosa & inappetentia. Hæc dum ruminamus, & qua ratione ægrotæ porrò subveniendum, attentius expendimus, en partus legitimum tempus accurrit, sanguine cum ichore & humiditate consueta copiosius alluente, uteri orificio, ex relatione obstetricis aperto. Confortamus summè debilem, at quibus remediis? nulli enim nifus aderant, & tamen in tanto sanguinis rivo excitandi. Hic Rhodus, hic salta! Bezoardica cum aliis cordialibus omnem absolvebant paginam, infelices tamen eramus in hoc, quod obstetrix nullum adesse vestigium foetus proclamabat & asseverabat. Omnibus remediis requisitis, tandem in viribus exhausta parturiente digitis foetum attingit, at malè locatum, po-

dex enim aderat. Sic proscripta omni spe vivendi, inter animi deliquia, anima avolabat, foetu non excluso. Secundo à morte die foetus in pudendis animadvertitur, quem obstetrix extrahit semiputridum, cum maximo foetore. Restabat adhuc alius, quia autem foetor intolerabilis adstantes in fugam conjecerat, non attingebatur. Sectionem petebam, at furdo in nostro hoc loco fabulam. Annecto hoc, quod Annus hicce 1697. in nostris oris, gravidis & parturientibus admodum exitiosus exstiterit. p'ures enim obiêre ob partus difficultatem, plures abortum fuere passæ, Nobiles & Ignobiles.

OBSERVATIO CXIV.

DN. D. SAMUELIS LEDELII.

De Febre ardente ab esu malorum Armeniacorum.

FRUSTUS horæos multis extitisse lethiferos, quotidiana probat experientia. Bella puella sexennis, hoc anno 1697. mense Augusto, aliquot deglutit mala Armeniaca (*Morellen*) cum suo malo. Circa vesperam enim ardente corripitur calore, cum omnium sensuum abolitione, ad aliquot horas protracta. Sibi reddita enormes sentit vomitus, omnia propinata everrentes, calore valdopere urente, cephalalgia insigni concurrente, cum dolore ventris acuto. Tribus sic præterlapsis diebus, quarto vocor, quia maculæ subtiles rubræ hinc inde eruperant cum nominatis symptomatibus & cardialgia itipatæ: apparebant modo hæ maculæ, modo disparebant, pro admissione aëris frigidioris, statim ad referendam alvum

vum enema ordinabam, & post hujus operationem, theriacam cœlestem exhibebam. Post horæ quadrantem placatior nostra erat ægrota, vomitu, cephalalgia & ventris dolore remittente, cum aliquali quiete & repullulatione macularum; sudore tamen, quem intendebamus; non subsequente. Nihil capiebat cibi aut potus, nisi coacta fermè, aliquid de mixtura bezoardica, rarè tamen. Septimo die omnia videbantur desperata & turba adstantium mortem adesse prænuñciarat. Iterum advocatus, ad volo & generosa medicamenta propino, cum graviorum symptomatum notabili remissione, & eruptione macularum uberrima. Cerevisiam jam appetebat, quod usque huc non fecerat, idè concedebam nodulo maritanti, calor cum delirio interpolato & inquieta nocte continuabat. Nono die de novo omnia apparebant inversa, ob summam debilitatem, & mors, adstantium judicio, ante fores. Refocillata sibi reddebatur, meliusque spirare incipiabat; idè præter alia, tertia vice vocatus, iterum theriacam cœlestem bezoardicis mixtam porrigebam, non sine singulari effectu. Sudor namque blandus erumpebat, nec calor tam atrox observabatur, maculis jam penitus dissipatis. Novus tamen surgebat apparatus morbificus, nam glandulæ colli intumescebant, tussis sicca molestissima somnum turbabat, oculi lachrymas dabant, serum per nares stillabat, noctes inquietæ leni delirio comitatæ intercurrerant, pus per aurem utramque effluebat, cum difficultate auditus, eapropter die 12. tria applicabam vesicatoria, brachiis & nuchæ, cum somno quietiore, remissione delirii & aliquali surgente appetitu. Alvus clystere sollicitabatur cum calori

ris enervatione, tussim profligabat pulvis anony-
 mus recenter dispensatus, reliqua tacitè remittebant
 symptomata, datis in rem idoneis medicamentis.
 Morbi 18. die facies cum ventre & pedibus intume-
 scere incipiebat, ideo 23. die leniter evacuabam, cum
 euphoria & trium lumbricorum exclusione. Quod
 reliquum erat exturbabam tinctura diuretica, & sic
 tandem per immensam Dei gratiam has necis syrtes
 transfretabamus, cum totius honoratissimæ familiæ
 summo gaudio. An rubigo hæc mala exusserit, aut
 animal veneno inquinavit, ignotum; effectus tamen
 de causa testatur. Sic memini D. Fritschii hujus lo-
 ci filium, mortiferam comedisse dysenteriam cum
 hisce malis.

Signa mortem redolentia hæcce videbantur.

1. Semiclausis dormiebat oculis, quod malum est si-
 gnum & lethale valdè, juxta Hippocratis A-
 phor. 52. l. 6.
2. Pavores in somno Aphor. 67. l. 4. Quadam nocte
 per plures horas ingeminarat, mortem adesse,
 deberet ipsam confodere, se esse paratam, ac-
 cederet modo.
3. Calor & rigor alternans, lecto lecta de summo
 dicebat calore, lecto detracto statim de rigore
 conquerebatur, iterum tegenda. Aphor. 46. l. 4.
4. Singultus aliquoties molestans.
5. Jectigationes crebriores, cum summa inquietudi-
 ne, è lecto in lectum.
6. Continuæ ejulationes & suspiria Aphor. 54. l. 6.
7. Omnia quæ grata antea fuerant, nunc exosa.

8. Dum

8. Dum bibebat, sicut es wie in einen holer Topf.
9. Urina erat rubra, pellucida, postq; plures horas crassa & foetidissima.

*(Missa Norimbergam Gruneberga Silesiorum d. 25.
Octobr. Anno 1697.)*

OBSERVATIO CXV.

DN. D. JOH. LUDOVICI APINI.

De manante ad tibiam ulcere, atque ad id re-
perto Euporisto.

Quamvis difficultatis in curando offerant tibiæ
ulcera, notissimum est Chirurgis. Vocabard. 22.
Mart. A. 1698. ad sutorem hujus loci, Joannes Seuz-
dictum, quadragenario majorem, cui jam ante se-
mestre crus sinistrum Erysipelaceo tumore fuit com-
prehensum, tanto ardore & inflammatione comi-
te, ut ad internum tibiæ partem pustula seu vesti-
cula quædam albicans mox oboriretur, quam Chi-
rurgi balneatoris commisit manibus. Ille empla-
stra vel centies mutando nihil profecit, donec æger
curæ tam tædiosæ impatiens, omnia Emplastra reje-
cit, remque omnem naturæ reliquit. Quod cum ita
factum, crustâ nigricante ulcusculum obducitur. Ex
subtus verò pungente dolore atrociora sibi metuens
futor, meo tandem utitur consilio. Remota igitur, quâ
diximus, crustâ, detegebatur ulcusculum admodum
profundum, fabam minorem capiens, intus mucidâ
quadam tunica, quæ eximi poterat, cinctum.
Indubium mihi erat, sanationis remoram esse ab in-
festo acore fermentali, Balsamicam nutrimenti in-

dilem corrumpente, & ita consolidationem prôhibente, quare seqq. perscripta

℞. Spir. Matrical. Erf. Bals. Peruv. Myrrh. ā. ʒʒ. D.S. ausreinigender Balsam etliche Tropffen in das of-fene zu gieffen.

℞. Empl. de h̄ no Myns. ʒʒ. Malax. c. Ol. hyperic. inducat. linteamini D.S. versüssendes Pflaster/so viel als nöthig überzulegen.

Dum hisce utimur, lætiorem in fundo ulceris faciem conspiciere dabatur. Ex cute autem vicinâ, ulcus ambiente, cæteroquin sanâ, per minutissima foraminula magna incipit fluere feri acris copia, ut coactus fuerim d. 28. Mart. seqq. inspergere pulverem

℞. Sacch. h̄ n. Cinab. nativ. præparat. Cret. albiss. Cerufs. Ven. ā. ʒʒ. f. pulv.

Quo tamen fluxus ille penitus resiccari non potuit, foramen verò ulcerosum bono omine pus ostendebat laudabile. Interim æger aliquot doses Antimonii Martialis cachectici præbentur, largiter inde provocato sudore, subinde etiam aliquot cochlearia succi nasturcii expressi ebibuntur & d. 1. April. quod nondum subsistat aquosi laticis rivus sequens pulvis foraminulentæ cuti adspergitur

℞. Cinab. nativ. præparat. ʒʒ. Vitriol. dulc. ʒ ii diaphoret. Croc. ʒ is ā. ʒj. f. pulvis subtilissimus pe-tiæ ex linteo raro includendus. D.S. Truden Pul-
ver den Schaden neben herum damit einzustüppen.

Ulceri supradictus liquor balsamicus cum filamentis imponitur, & laudatum super insternitur Emplastrum. Quid sit? Locus, quem pulvis inspersus contigit, resiccatur & sanescit, alijs quoque intra paucos dies

dies firma occluditur carne, sed quod maximè mirum, infra ulcerosæ modò cutis oram ibi multæ turgidissimæque vesicæ oriuntur, è quibus discissis ichor acris & mordax extillabat. Insupergo & hic laudatum pulverem hoc successu, ut intra noctis unius spatium locus conspersus, sanaretur, & vesicæ ad pedem amplius descenderent, aliis post alias ordinis renascentibus. Prosequor itaque & ego inspersio- nem, & vesiculas per extremum urgeo pedem, sic- que curam feliciter absolvo, ubi sanè oportuit fer- mentum acre potissimum in poris cutaneis hæsisse, per quos etiam sine dubio ad extimum usque pe- dem dimanavit. Biennio ab hac cura exacto ejus- dem cruris Erysipelacea inflammatione prævio rigo- re denuò corripitur, iterumque ob nimium sanguinis fervorem & neglectam curam convenientem, pustula ulcerosa loco tamen profundiore relinquitur. Vo- catus, adhibeo eadem medicamenta, coalescente mox ulcere, sed simul, ut ante biennium pluribus erum- pentibus infra sanatæ pustulæ locum vesiculis. In- spergitur laudatus pulvis resicatorius, non tamèri æque felici successu, nec interna negliguntur. Dolo- ribus autem subinde atrociter sævientibus, & icho- re acri semper è vesiculis fluente & cutem dilaniante, tandem ex methodo Carrichteri, species Traumaticas specifica, ut ille vult, virtute ad pedum affectus præ- ditas suadere cœpi cum vino & aqua decoquendas, quale decoctum mane & vesperi hauriebat; spe- cies verò à decoctione residuas cataplasmatibus loco pe- di ulceroso applicabat, unæ dolor illicò mitigabatur. Præscriptæ autem species erant tales; ℞. Herb. Equi- seti, Mjß. Rad. Aristoloch. longæ. ʒj. Rad. scabiosæ ʒß.

Con.

Concis. D. ad chart. Præterea juxta ejusdem Car-
 richteri sententiam folia sempervivi majoris sic-
 cata in pollinem redegī, quo vesiculis rosis
 & manantibus insperfo, intra diei unius spatium
 ulcuscula omnia sunt resiccata, quod ego mirari sa-
 tis non potui à tam neglecto simplici tam subito coa-
 luisse omnia, Cumque Anno sequente 1697. hic ipse
 futor pedem in itinere distorqueret, ac pro firman-
 do articulo emplastrum corroborans à balneatore
 imponeretur, statim obortæ sunt vesiculæ admo-
 dum urentes & ichorem acrem sponte suâ effunden-
 tes, ubi, quæcunque tentaret, fuere frustanea, do-
 nec meo consilio insperfus fuit pulvis sempervivi
 majoris, qui brevi fluxum compescuit & sanavit.

OBSERVATIO CXVI.

DN. D. JOH. LUDOVICI APINI.

De Delirio Maniaco-Melancholico Hellebo-
 rinis curato.

Quæ de sensibus tum externis tum internis etiam
 ab hujus Seculi acutissimis Philosophis edisserun-
 tur, tam manca sunt & imperfecta, ut potio-
 rem nos ignorare, & vix ultra allegoricas quasdam
 locutiones, curiosius examen haud sustinentes, sa-
 pere meritò sit existimandum. Utut enim organo-
 rum, quibus sensus perfici solent, fabricam habea-
 mus velut innumerato, & fortassis etiam in spiritibus
 ac medullosâ cerebri substantiâ certas motuum de-
 terminaciones variasque idearum expressiones conci-
 pere adhuc liceat, nihilo tamen clarius intelligimus,
 quæ

quæ sit facultas illa sentiens, quomodo perceptio, quæ plus certè involvit quam meram passionem, in nobis contingere soleat, quidve sit communis ille, ut vocant, sensus? Tantoque majoribus implicamur difficultatibus, ubi non diversa fieri observamus in brutis etiam animantibus, quibus præter sensum, cognitionem quoque & aliquid rationi analogum contra Cartesii affectas attribuere non verentur recentissimi rerum naturalium scriptores, è quibus allegasse sufficiat Johannem Clericum Phys. Lib. IV. cap. XII. de discrim. hom. & brutor. Quæ cum ita sint, ac sine dubio hinc incertitudo omnis oriatur, quod Spiritus atque corporis notiones veras atque perfectas in hunc usque diem nondum habemus in comperto, nec mihi Medico vitio quis vertet, si in recensione delirii Maniaco-Melancholici causæ formalis scrutinium à me prætermisissimum videat. Sufficiat Medico medica annotasse, & quid in curâ notabile evenerit adscripsisse. Nempè Virgo quadragenaria, filia Christophori Illingii, matre nata Melancholica, quæ jam ante plures annos jugulum sibi præcisura periculosum collo non tamen lethale infixit vulnus, medio Decembris A. 1695. absque manifesta causa cœpit ridicula proferre, & parentes aliosque obvios conviciis laceffere. Pater ipsam verbis primum mox verberibus compercere tentabat, sed illa ferocior reddita in gulam patris ferebatur, quam compressisset, nisi adstantes intercessissent & ægram vinculis comprehensam in lecto detinuissent. Lecto sic affixa vociferari & contumeliosè in adstantes effutire plurima non desit, perpetuò vigilans. D. 23. sub noctem ego vocatus, fallaciter blandiente primùm ab æ-

grâ excipior vultu, mox delo in audaciam verso in capillos involatura erat, si per adstantes & vincula licuisset. Flagrabat rubore vultus, scintillabant oculi, pulsus non aliter quam in febre concitatus, ut de recepto Medicorum Axiomate, exulare febrem in delirio Maniaco, dubitarem, ni scrupulum exemisset Celeberr. Wedelii doctissima interpretatio, quam legere licet in Patholog. Med. Dogmat. L. III. c. IX. p. 602. 603: Causam procatarteticam, quam sedulo inquisiverim, reperire vel expiscari nullam potui. Mensum etiam fluxus accusari non potuit, nunquam enim habuit suppressa Catamenia. Præter suspicionem hæreditarii characteris nihil aderat, quod argueres, nam præter matrem, frater quoque Maniacus redditus, dormientibus custodibus elapsus in peregrinas terras aufugit, ut, quid cum ipso factum, nondum resciverint miseri Parentes. Interim observabam anxietatibus circa præcordia multum torqueri ægram & perpendens, Maniam non raro ortam à vermibus, assumptis vel improvidè admissis venenis, uti Solano Maniaco, philtis & similibus, quæ furorem excitasse adhuc in primis viis existentia, satis est notum, sic rationem induxi meam, ab humore Melancholico in feminâ similis temperamenti coacervato & per moram acriore reddito atque exaltato, nervosum ventriculi ac potissimum orificii ejusdem sinistri systema tam iniquè fuisse habitum, ut tot stimulis & calcibus irritati spiritus non potuerint non in maximas agi perturbationes; spemque adeò concepi, si ex primis viis fomes ille humoris Melancholici educeretur, fore, ut ad quietem se componeret hæc Spirituum turba. Itaque pro vacuandis acidi Melancholici

lici quisquiliis, seq. potiunculam præscripti. ℞. Extr. helleb. nigr. ʒʒ. Tart. Emetic. gr. iij. Tart. solub gr. xxiv. Rhab. elect. ʒj. Sir. d. cichor. c. Rhabarb. ʒʒ. Aq. cichor. q. s. Hinc, non uti speraveram, vomuit, alvi verò dejectiones binas habuit, & quod mirum, inde non aliter, quàm sumto opiato conquievit. Postridie cum inviserem, furor deferbuit omnis. Querebatur tamen ægra circa cordis scrobiculum anxietates, & quod Parentes ipsi licet consilio minus laudando exprobrarent hesternam ferociam, admodum sollicitam se nunc gerebat de hesterno die admissis, ejulatibusque continuis ad supplicia se trahi capitis damnatam querebatur, factaque nunc aded fuit ex Maniacâ, Melancholicâ. Ego felici successu medicamenti hesterno die propinaui audentior redditus Tartari Emetici gr. iij. cum Extr. Helleb. nigr. ʒj exhibui, vomitum tamen ne hac ratione concilare valens, medicamentum enim non nisi per inferiora vim exseruit. D. 25. venam secari in pede jubeo, quâ ratione quietior equidem reddita; sed ut resipisceret à vano supplicii metu nondum obtinebamus. Quin notabiliter iste augebatur, cum ego d. 26. Studiosum quendam ad hanc ægram deducerem, quem cum illa gladio longiore munitum conspexisset, ah, me miseram! exclamavit, en carnificem Norimbergensem ad malam crucem me tracturum. Ego verò veterum animatus experimentis Helleborum nigrum in substantia præbere decrevi ut & in infuso, seqq. præscriptis:

℞. Fibr. rad. Helleb. n. ʒiij. lapid. prunell. Sal.
Tart. croc. oriental. a. ʒj.

℞. M.F. pulv. D. ad Scat. Haupt stärckendes Pulver/
des Tags zweymahl drey Messer: Spitzen zu
nehmen.

℞. Fl. Hyperic. Mij. rad. helleb. n. ʒj Valerian. ʒʒ. D.
ad chart. Hauptstärckende Species ins Bier zu
hängen.

Quorum usu intra paucos dies ad sanam rediit men-
tem. Nec est dubium, Helleboro nigro potissimum
adscribendum felicem curæ successum, cujus vola-
tile penetrantissimum non solum referendis visce-
rum meatibus aptissimum esse videtur, sed & ena-
tum in ipsis Spiritibus dyscrasiam acido Melancho-
licam corrigere posse est credendum. Unde jam a-
pud veteres proverbii loco obtinuit: Helleboro o-
pus habet. Et profecto sicut in venenatorum classe
reperiri jam supra diximus, quæ vix assumpta ratio-
nem pervertant, ita nihil impedit, Antidota dari
contraria facultate prædita, Spiritus nimirum seren-
nandi & rationem in libertatem vindicandi. In Helle-
boro nigro autem hujusmodi vires merito prædicare
possum, non hac solum observatione sed & pluri-
bus edoctus experimentis, quamvis fatendum sit,
morbum haud ita radicitus evellere, quin per inter-
valla recrudescat. Hinc seq. Anno 1696. initio Octo-
bris hæc etiam modo dicta patiens denuò delirare
incepit, & cum ab initio medicamenta negligenter
parentes pauperculi, adeò sæviit, ut ab omnibus
longè gravius & atrocius furere judicaretur, quam
anno abhinc. Seq. verò potio helleborina omnem
sopivit insaniam.

℞. Ext. helleb. nigr. ʒβ. Tartari Emetic. gr. vj. Vi-
triosi Tartarifati ʒj. Aq. cich. q. s. Sir. d. cinam.
ʒvj. D.S. alsobald zu nehmen.

Hinc auspiciatò vomuit & aliquoties dejecit. Sub-
junctus dein usus pulveris Helleborini jam laudatì,
potui quoque succus supra dictus infusus. Quibus
paucissimis factum, ut ad hodiernum usque diem
ratio sibi constet optimè. Helleborum album sunt
qui eodem Encomio dignum reputant, quos mini-
mè falli puto, modò sint in dosi circumspetiores,
novimus enim desperatissimam scabiem, affectum,
me judice, itidem Melancholicum, Hellebori albi
polline linimentis Antipsoricis addito, curationem
ecipere.

OBSERVATIO CXVII.

DN. D. JOH. LUDOVICI APINI.

*De Asthmate periodico convulsivo singulari
stratagemate evictò.*

Quæ paroxysmorum in aliis morbis statò tempo-
pore recurrentium causa esse creditur, fermenti-
tum nimirum alicubi in corpore latitans, & post-
quam ad plenitudinè collectum debitum ac deter-
minatam Energiæ suæ gradum attingit, subito evi-
gilans & in actum prorumpens; eadè quàm in Asthi-
matis illà specie quòd Periodicum dicunt, mereatur
adduci, non est, quòd dubitemus. Dictis, quæ se-
quuntur, fidem facietis. Dominus Hezendorfèr Con-
sul Solisbacensium primarius, annos natus novem
supra quinquaginta, abhinc anno tertiàna superatà
incidit in scabiem. Hanc diu patienter toleratam in-

felix, non præmissis præmittendis sulphurato obdu-
cit unguine. Vix dies unus & alter effluxit, cum æ-
ger Spiritum difficiliter incipit trahere, quæ difficul-
tas celeri gradu tantâ sumit incrementa, ut d. 7. April.
Anni scilicet 1696. quo die liberius in aurâ humidio-
re versabatur æger, horâ nonâ nocturnâ, sensu & lo-
quelâ subito amissis, jam pro suffocato haberetur.
A quâ apoplecticâ infusâ ad se rediit post horam, sum-
mas verò inter anxietates ob aërei pabuli penuriam
reliquum noctis transegit. D. 8. vocor, & liberius
quidem spirantem offendo, paroxysmum autem no-
vum instante vesperâ statim ominor. Quod ita fa-
ctum, quamvis non intermiserim antispasmodicis
succinatis potissimum & cinabarinis, aliisque salinis
volatilibus, anodynorum mixturâ temperatis, con-
vulsivo huic malo obviam ire, redit enim horâ nonâ
paroxysmus Asthmaticus & miserè fatigabat ægrum
in suffocationis summo versantem periculò. Varia
in illo discrimine tentata, & inter alia Vesicatorium
quoque amplum carpo dextro injectum, ut acidum
à scabiosâ modò pelle ad interiora redundans hac for-
te viâ eliceretur, aut Spirituum nonnihil divertere-
tur impetus. Quibus cum ob morbi magnitudinem
fidere nollem, tempestive, sic suadente, artium Ma-
gistrâ, necessitate, incidit per fraudem agere cum
truculentissimo hoc hoste. Dolus enim an Virtus,
quis in hoste requirat! Jussi nimirum tibialia à sca-
bie modò curatâ adhuc, sivenia verbo, saniosa æ-
grum indui, quo factò, prurire mox crura incipiunt,
& respirationis difficultas ad sensum minuitur. Jussi
deinceps manè ac vesperi sumere 30. guttulas Spir.
Sanguinis humani, qui præterquam quod specificâ

virtute ad Epilepsiam & hunc quoque pulmonum caducum pollat insuper depurativum sanguinis est egregium, & in ipsâ Gallicâ lue mira præstitisse mihi visus est, quo de aliâ forsitan occasione. Quod Urina quoq; parcius flueret, ut à scabie & rétropulsâ plus vice simplici vidi, diuretica interponere non sum oblitus. Quibus id effectum, ut cum d. 13. Aprilis aliorum negotiorum causâ Solisbaciûm venirem, salvus esset & incolumis, simul tamen referens aliquot ex ordine noctibus servata periodo angustias illas repetiisse sed non ita longe durantes & subinde mitiores, sine dubio à reliquiis fermenti hinc inde subter pellem detenti, & dictâ superius ratione sensimque eVecti, adque formandos istiusmodi paroxysmos apti redditi. Continuatîs verò remediis non solum ab Asthmate, sed & à novâ, quam artificio ipsi meo in pedibus creavi, molestia, & dulcamara scalpendi libidine, feliciter, Deo benedicente fuit liberatus.

*(Exhibitæ Norimbergæ d. 2. Novembr.
Anno 1697.)*

OBSERVATIO CXVIII.

DN. D. JOSEPHI LANZONI.

De Nævis menstruo sanguine deletis.

Sanguinem menstruum ob suam virtutem nitrosam Scurare erysipelata, gangrænam nævosque maternos me legisse recordor in *Physiologia reformat. Clariss. D. Georgii Wolfgang. Wedelii cap. 16. pag. 576.* Et circa nævos maternos expertum vidi elapsis diebus in

puer-

puella trium annorum cui appositione menstrui sanguinis nævi aliqui evanere; Sic enim fuit edocta mater à quadam vetula rustica; Imò recordor puerum quendam Anno 1690. à nævis maternis liberatum me vidisse sola, sed frequenti lotionè urinæ.

OBSERVATIO CXIX.

DN. D. JOSEPHI LANZONI.

De Noctambulatione periodica.

DE Noctambulationibus curiosa scripsere Petr. Sal. Diverfus, Schenckius, Sennertus, Regius, Craänen, Grebnerus in Medic. vet. restit. & Beat. Gabriel Claudérus Acad. curiosus eruditissimus in Miscell. curios. Decur. 2. Ann. 5. Obs. 189. raram historiam narrat; cui ego etiam hanc de noctambulatione periodica observationem addo. Est hic Ferrariæ Studiosus quidam Annorum ætatis 18. qui quovis mense, tempore plenilunii, eam patitur, media enim sub nocte elevatis palpebris domus supremas conscendit partes, imò tales pertingit situs, ad quos sanè non pervenisset si planè vigilasset, præterquam enim quod maximum portendunt periculum, etiam difficulter, & magno conatu, & virium jactura ascendantur.

SCHOLIUM.

Liceat hinc adducere, quæ *D. Cornel. Bontekoë* in *Oeconom. animal.* §. 41. de Somnambulibus disserit; Postquam enim varios eorum esse ordines, & alios alia perpetrare differuisset, neminem ab hoc statu liberum

berum esse subjungit, cum jactationes, sine quibus nemo, modò de latere in latus se volvendo, modò crura attollendo, vel extendendo &c. dormit, jam sint ex eo genere; licet alii illi qui de lecto surgunt, & huc illuc discurrunt, aut negotia quædam adeunt, majores musculorum motus patiantur; causamque hujus admirandi status non aliam esse quam mixturam somni- & vigiliarum, ab inæquali copia, motu, & crassitie succi nervei, sanguinis, & cæterorum succorum, aliis tubulis apertis, aliis occlusis existentibus. Quibus consideratis, facilius imaginari sibi quis poterit, qua ratione à phantasia fortius impellente aliqui reverà in somno ambulare soleant; de quo statu, cum primis in plenitunio contingente, legi meretur Celeberr. *D. Georg. Wolffg. Wedelius, Physiolog reform. cap. 14. pag. 522.*

(*Dn. D. L. Schröck.*)

OBSERVATIO CXX.

DN. D. JOSEPHI LANZONI.

De Noxa Venæsectionis & purgationis in pleuritide grassante A. 1696.

HYems Anni 1696. modo borealis fuit, modo australis, ut Mense Januario & Februario vernum tempus adventasse videretur, subsecutum tamen est frigus prægrande in Martii principio, quibus diebus p'urimæ capitis intemperies, quæ vulgò dicuntur *Freddore* divagabantur, his accessere febres, quibus commixtus erat lateris dolor cum aliis symptomatibus, quæ pleuritides comitari consueverunt, observatum est, omnes, quibus vena secabatur interiisse,

propterea mutata methodo medendi cucurbitulis procedebatur, quibus cutis spiracula aperiuntur, ut sic causa antecedens amoveretur, ac revelleretur materia ab ambitu corporis ad thoracem fluens; hac occasione in memoriam revocatum est, annis etiam antea actis ex ingenti frigore enatis pleuriticis affectibus perperam administratam fuisse sectionem venarum, & totum curationis cardinem aliquorum Practicorum nostrorum in hac omittenda stetit, sed & in tali constitutione, hujus Anni nempe 1696. letum acceleratum animadvertentibus Clinici ab alvi fluxu, sive hic sponte accederet, sive arte promoveretur. Tantum enim aberat, ut hac evacuatione morbus alleviaretur, quin potius eadem adhibita ocyus ægri deficerent; cum itaque, & quæ per venas sectas & quæ per alvum laxatam fiunt, evacuationes jure suspectissimæ forent, esset tamen hostis internus deturbandus, via alia excogitata est, quam exitus ipse comprobavit. Per urinas & per sudores ducere coeptum; Et tali methodo curatus est Civis quidam Ferrariensis noster, ætatis annorum 34. qui uti mortuus deplorabatur huic ope lapidis Bezoar, decoctionis Carlinæ cum hordeo paratæ, ac magna quantitate assumptæ, nec non datis gelatina CC. & electuario ex carlina & similibus, alvi fluxus mortis prodromus stetit, sudor successit, qui diu, largeque prorumpens virum dictum ex Orci faucibus eripuit. Haud dispari ratione per clarissimos Artis Apollinæ mystas, Amicos meos, plures alii sani facti sunt ægri, etsi à sudore copioso in lipothymias, syncopesque incurrerint, majori potius terrore assidentium, quam languentium detrimento, quicumque verò secus tra-

ctati

Etati ab aliis fuere medentibus, Libitinæ mactati, curantium errores sepulchris intulere Notabilis itaque pleuritidis dicto tempore vagantis idea, quæ à practicis judicabatur pleuræ phlogosis; quibus symptomatum series favere videbatur, dolor nempe lateris punctorius, febris acuta, tussis, pulsus ad duritiem vertens, ac respiratio difficilis, non tanta tamen, quanta in Peripneumoniacis esse consuevit, & dum inter medicos de sede hujus morbi disputaretur, è vivis sublata est mulier tali affecta morbo, ego cada-ver aperui, ex quo lis tanta dirimeretur, & ecce pulmonis medietas, absque ulla pleuræ læsione, erysipelate apparuit infecta, tumefacta, ac inter flavum membranarum colorem diversis etiam maculis conspersa. quod sanè ego priùs in consultatione pro dicta muliere facta prædocui, constituendo morbum, quo vexabatur patiens, *Febrem continentem cum decubitu causæ morbificæ in pulmones*, Hippocrate fretus, atque Felicis Plateri, aliorumque placitis adhærens, quibus hujus morbi natura erat magis perspecta. Symptoma notandum hos morbos consequens, erat excretio per tussim multæ materiæ biloæ tenuis inconcoctæ; Urinæ aderant turbatæ, quæ sudore erumpente clarescebant; itaque ut primum curandi sparta nobis imponebatur, cum cucurbitulis scarificatis & non scarificatis totum deplebatur, cutisq; pori reserabantur; mox apozemata ex pectoralibus dabantur, cum guttulis aliquot Sp. Sulph. quod pulmonum Balsamum habetur à medicis sanioribus; Anacatharsi juvandæ eclegmata non præscribebamus saccharata, quæ in bilem faciliter verti solent, sed largi haustus imperabantur decoctionis Carlinæ cum hordeo factæ,

quibus ne dum thorax humectabatur, sed & totum corpus, ad cujus circumferentiam pellebatur materia, quæ in venis majoribus fermentescens, tandem in pulmonis anfractibus præcipitata morbum fovere, lethumque accersere solebat; Pectus ungebatur oleo nostro cucurbitino pro pleuritide nuncupato; Frictionibus, & dorsi inunctionibus cum *Aetii* linimento celebri in Praxi medica multum me præstitisse exitus nos docuit, pulveribus oculor. cancr. præp. CC. phil. præp. mandibulæ Lucii. dent. apri, sangu. hirci præp. quibus Bezoar quoque accessit, usi sumus, hinc ægris copiosi sudores, & magni lotii proventus, & hinc salus; Sicubi res postularet, alvum segnem clysmatibus, ac glandibus irritabamus; Quod si morbo ansam dedisse constaret nobis menses suppressos, saphænam tundere non reformidavimus; cumq; phrenitides multoties ægris supervenirent, Phœnigmos in scenam produximus, eosque suas partes optimè egisse notavimus; Si curatio juxta hanc nostram methodum procederet, morbi dies septima, nona, aut undecima ægros judicabant ad salutem; Paucos autem meminî servatos, quibus in ipsa indicatione animus deficiebat; Offa vino dulci, odore, dilutoque imbuta, pretiosioris cujusvis remediî cardiaci vices opportunè supplevit; Quæ omnia huc retuli, ut posteritas noscat, quam periculosæ aleæ plena sit nonnullorum temeritas, qui omni in febre & morbo quovis, tanquam ad sacram anchoram ad Phlebotomiam, atq; catharsim confugiunt, cum utraque hæc evacuatio exceptiones suas patiatur; adeò verum, nullam in Arte nostra Apollinea regulam generalem posse dari, præter hanc unam nempe, *nullam talem in ipsa Praxi medica Regulam assignari.*

OBSER-

OBSERVATIO CXXI.

DN. D. JOSEPHI LANZONI.

De Phrenitide Balneo Aquæ frigidaë
curata.

Rusticus quidam in nostro Ferrariensi suburbio annorum ætatis 40. per aliquot dies strenuè vino generosissimo usus, paulo post gravi delirio, cum vigiliis perpetuis, ac feбри continua affectus est Anno 1696. Mense Junio; Venâ ut aperiretur suasi, sed ob magnam inquietudinem fieri minimè potuit; Die morbi quinta è cubili surrexit, ac in vicinum puteum se projecit, cui periculo accurrunt domestici, & celeritate, qua potuere, è puteo extrahunt sanum, qui in aquis fuit submersus Phreneticus. Tanta fuit humoris frigidi vis, ut calorem, atque effervescentiâ cruoris, etiam externè compescere valuerit, sic ergo ab aquis egressus Rusticus, benè se habuit, ac amplius non recordabatur ejus, quod Phreneticus egerat.

OBSERVATIO CXXII.

DN. D. JOSEPHI LANZONI.

De Corde pilis referto.

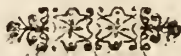
DE Corde hirsuto meminit Clariss. Dn. D. *David Græbnerus med. vet. restit. cap. 16. de Corde pag. 121.* & ante ipsum de tali corde alii; hinc narrat *Valer. Maximus Lib. 1. cap. 8. de Miracul.* Aristomeni Messenio cor repertum fuisse hirsutum, de quo etiam *Plinius*

lib. II. *hiflor. nat.* & Joh. Schenckius *Obferu. med. lib. 2.*
 De corde pilis referto fcribunt curiosas *Observationes*
 Petrus Crinitus *de honeft. Difciplina*; Baubin. *lib. Anat.*
Ant. Beni-venius de addit. morb. cauf. Theod. Craanen
de homine, Plutarchus in Paral. Cæl. Rhodigin. Antiq.
Lectio. lib. 4. M. Ant. Muretus lib. 12. cap. 10. var.
Lectio. & tandem Lufitanus Cen. 6. narrat olim Ferrar-
 iæ noftræ fe obferuaffe cor cujusdam Latronis in-
 fignis & audaciffimi, pilis circumfeptum, fic pari-
 ter hic Ferrariæ Anno 1696. fub fine Mensis Aprilis,
 quendam piebeium ætatis annorum 47. forti pleuri-
 tide extinctum, in Hospitali S. Mariæ novellæ, meæ
 curæ commiffo, cultro anatomico aperui, & cor in-
 ventum eft undique pilis refertum, in pulmonis au-
 rem alâ dextra abfceffum vidimus mortis ac morbi
 caufam; fic monftra nafcuntur indies, & mirabilia
 depromit natura, femper admirabilis femperque cu-
 riosa in triplici fuo regno, animali nempe, vegetabili
 & minerali.

SCHOLIUM.

Addere his licet hiftoriam, quam Johann. Scultetus
 de corde undequaque pilofo Nobilis cujusdam
 Poloni audaciffimi, Anno 1650. M. Febr. in Theatro
 anatomico Patavino publicè difsecti, invento, *tract.*
de Trichiafi admir. recenfet,

(Dn. D. L. Schröck.)

OBSERVATIO CXXIII.

DN. D. JOSEPHI LANZONI.

De Vermiculis cum Urina profusis.

Vir honestus annorum 39. temperamenti sanguinei, mense Augusto Anni 1696. postquam multam vini quantitatem ad sitim extinguendam ingurgitasset, incidit in omnimodam urinæ suppressionem, & nihil conferentibus usitatis remediis per triduum à suo medico subministratis, me in consilium vocat ægroti uxor, qui prædictorum relatione audita, injecto statim clystere ex lacte vaccino & saccharo rubro, jussi, ut sanguis à dextro pede ad uncias decem extraheretur, post vero M.S. sequentem emulsionem exhibui, & Sem. Viol. purpur. ʒʒ. cum malvæ q. s. F. emulsio, cui adde pulv. ocul. cancr. fluviatil. pp. ʒj. M. Tribus autem elapsis horis ab hisce remediis, multam urinæ copiam effudit in qua observati fuere plurimi vermiculi rubri coloris, sicque sanus evasit. Exiguos etiam vermiculos in renibus genitos cum urina profusos, se vidisse testatur *Fernelius lib. 6. Patholog.*

OBSERVATIO CXXIV.

DN. D. JOSEPHI LANZONI.

De Furore uterino ex inflammatione
uteri.

Mihi nuper narravit Medicus quidam Mantuanus, Virginem quandam jam nubilem, vitam otiosam ducentem, postquam amorem clandestinum cum

cum Nobile quodam contraxisset contra Parentum suorum voluntatem, in somnis fatigatam esse, & die clamasse, multa incomperta atque lasciva pronunciasse, ita ut insana videretur, & quando Masculos videbat illicò in eos ruisse ac petiisse venereos amplexus, oscula, & vigilabat perpetuò, nec comedens, nec potum assumens; Febre accedente continua, multa facta fuere remedia tam Chirurgica; quam Pharmaceutica, ast omnia incassum; Decima quarta enim morbi die periit; Aperto cadavere omnia viscera sana apparuere, præter uterum, qui inflammatus observatus est, quæ inflammatio etiam ad tubas & ovaria pertingebat.

SCHOLIUM.

Utrum inflammatio hæc furorem uterinum induxerit, vel illa productum hujus exstiterit, disquiri posset? prout etiam alias uteri constitutiones præternaturales hoc pacto in morbo isto sese habere credibile est; quas sanguinis, lymphæ, atque liquoris partium genitalium orgasmus & succedentes hinc eorum stagnationes inducere valent. Sic in virgine claustrali hysteromaniâ defuncta, testiculum sinistrum pugni magnitudinem circiter æquantem & crasso humore turgentem, tubam etiam Fallopiam justò majorem, durissimam & callosam fuisse inventam, in *Nicolai de Blegny Zodiac. Gall. med. Ann. 1. M. Januar. Obs. 6.* refertur: Dextrum verò testiculum pugni itidem magnitudine, in alia comparentem producit *D. Stephanus Blancardus Collect. med. phys. part. 1. Obs. 28. & Anatom. pract. ration. centur 2, Obs. 99.* eumque succi

fucci plenum fuisse, in *cit. Anat.* addit; aquis autem dubio procul à retentis ovulis, atq; semine virili non fæcundatis abundasse, in *Collect. Germ. edit.* subjungitur. Utrumque verò ovarium sive testes in virgine simili morbo defuncta, præter clitoridem maximæ magnitudinis, ovulaque inhærentia pisum si non superantia, certè adæquantia fuisse deprehensa, in *Operum Medico-Chirurg. Joh. Michaëlis Noribergæ A. 1688. editorum praxi clinica speciali casu 22.* legitur; qui ipse casus nostrum *Curiosum Periandrum*, Nob. D. *Mich. Frid. Lochnerum* autorem agnoscit, quem, A. 1684. A. Altdorffii Noric. loco thesium inauguralium in medd. publicæ disquisitioni exhibuit.

(Dn. D. L. Schröck.)

OBSERVATIO CXXV.

DN. D. JOSEPHI LANZONI.

De Hysterica passione, lactis asinini usu
sanata.

ANthysterica volatilia potius adaugere insultus hystericos ait *Clariff. D. Joh. Bapt. Scaramuccius Præcticus Urbini celeberrimus, ac Amicus meus, & Collega semper colendus in Theoret. familiar. 18. pag. mibi. 270.* quoniam, ait ipse, libertatem majorem spiritibus imponunt; unde lac asinum massam humoralem dulcificans laudat; & sanè, ut verum fatear, ego Anno 1696. Juvenculam. Annorum 20 hystericam curavi, usu lactis asini, per 24. dies manè jejuno stomacho exhibiti, cum exigua quantitate sacchari fini pulverisati ad pondus unciarum sex; Nunquam aliam fæminam hystericam passione affectam

Dec. III. Ann. V. & VI.

M m

fectam

fectam sub cura mea teneo, quæ frustra anthysterica varia remedia experta est; nunc verò post communem purgationem, lacte asinino utitur; & verè fate-ri possum, neque minimum hystericum insultum eam perferire.

OBSERVATIO CXXVI.

DN. D. JOSEPHI LANZONI.

De Hydrope ulcere aperto in scroto sa-
nato.

DE hydrope per abscessum in scròto factum integrè sanato, curiosam observationem narrat Clariss. Dominus Gerbezius Medicus Labacensis dignissimus, Academ. curios. ac Amicus meus semper colendus, in Miscell. Acad. nat. curios. decur. 2. pag. 182. Ad cujus historiæ confirmationem sequentem adjungere mihi liceat casum: Miles quadragenarius hydrope ascite confirmato laborabat Anno 1695. multisque incassum tentatis remediis jam jam vitæ finem expectabat, & loculum; Chirurgus quidam ad desperatam vocatus curam, setaceum aperit in scroto, per cujus vias aqua hydropis assiduè extillabat, magno cum ægroti levamine; sicque tandem sanus evasit; Pariterque Reverendus Pater Bernardus Zane Ordinis B. Petri de Pisis Sacerdos pius, & S. Mariæ Rosarum Ferrariæ Prior dignissimus mihi nuper narravit, se Venetiis vidisse suæ Religionis Sacerdotem hydropicum confirmatum, qui ope ulceris arte excitati in scroto à quodam Chirurgo Gallo, sensim, sine sensu quotidie extillante lymphæ in abdominis cavitate stagnante,
tan-

tandem convaluit; & ad plures supervixit annos, quin & quod notabile fuit, ulcus scroti, etiam sanatum est.

*Ferrariâ August. Vind. d. 4. Novembr.
Anno 1697. misse.*

OBSERVATIO CXXVII.

DN. D. VITI RIEDLINI.

De Febre maligna salivatione soluta.

Salivam in morbis malignis fluentem pro certo salutaris indicio haberi, hæcque sine dubio de causa Practicum quondam felicissimum Dn. D. Cramerum, in omnibus ferè febribus malignis mixturas salivæ fluxum promoventes præscripsisse, ex eleganti Frid. Hoffmanni Exercitat. de Cinnabari Antimonii, constat, cujus rei veritatem, ut & alia quædam notatu digna ex sequenti observatione legere poteris. Prostraverat ante quosdam annos in pago urbi proximo hinc inde nonnullos febris maligna Petechialis sat acuta, hæc cum inter alios & Cerevisiarium quendam invasisset, hicque post ab empirico, qui olim carnificem egerat, exhibitum forte purgans, & ter administratam Venæsectionem non tam nullum levamen, quam malum auctum sensisset, opem meam anxie quæsit, quam cum promissem, tanto hosti omnibus viribus statim obviam ire cœpi, decoctum pro potu ex Limat. CC. Radic. Scorzon. & Cort. Citr. rec. parandum itaq; præscribo, alexipharmacisque medicamentis quotidie ter sudorem prolicio, viribus etiam reficiendis dicata sæpius interpono, quibus tamen malum vix mitigabatur, inprimis autem atrox capitis dolor continuas

ægroti querelas movebat, meque permovebat, ut vesicas post aures excitare curaverim, quod tam feliciter cessit, ut sero peccante inde non solum ex ipsis vesiculis, sed imprimis ex vasis oris salivalibus in magna copia profuente non tantum capitis dolor remiserit, verum & ipsa febris multum imminuta fuerit, haud ita diu tamen post hic feri fluxus denuò cessabat, unde febris recrudescibat, & petechiæ colore lividæ jam accedentes de novo, metum injiciebant, alexipharmacis igitur diligentissime insistebatur, quæ ægrotus tanto cum appetitu sumebat, ut & horas, donec de novo medicamentum exhibitum fuit, aliquoties breviores optarit, nec sine exoptato eventu, die enim à morbi principio fermè decimo quarto, salivatione iterum magna & copiosissima succedente, malum ita cedere cœpit, ut brevi omninò cessante febre, Deo pro sanitate recuperata, gratias agere potuerit.

OBSERVATIO CXXVIII.

DN. D. VITI RIEDLINI.

De Pica fœtui noxia.

Licet depravatum illum gravidarum appetitum, si vel maximè noxia appetant, & appetitui etiam satis faciant, minus tum Matri tum fœtui nocere quotidiana testetur experientia, non tamen omnes pari hic passu ambulant, dantur quoque quibus haud parum noxiæ ejuscemodi inconsueta & noxia alimenta ingesta inferant, testibus præter alios Jo. Schenckio, diligente illo plurium observationum collectore, qui
no-

noxam in quadam ex nimia piperis, & in alia ex glaciei comestione subortam, describit, ut & Philippo Salmutho, qui miros malaciæ effectus in Virgine quadam narrat, quibus ego sequentem historiam addo. Hospitis cujusdam Uxor, cum bis hyeme gravida, hyemis copiosissimos fructus, nivem scilicet, mirum quantum appetiisset, appetituique ita indulgisset, ut ipsa narrante, tantum nivis comederit, ut mirum non fuisset, si glacies inde fauces, ventriculum & intestina obduxisset, idque repetitis aliquot vicibus, ipsa quidem parum hinc detrimenti passa fuit, nisi quod sanguinis uteri fluxus intempestivus concitatus, viribus aliquantum detraxerit, ambo tamen foetus citò nimis inde projecti, vitæque privati pœnas tam inordinati appetitus fuerunt, causa sine dubio in hunc conjicienda, cum antea plures infantes vivos & sanos debitoq; tempore ediderit. Doceat hæc suò exemplo gravidas, ne semper appetitui tam depravato, quantum quidem libuerit, indulgeant, potiusque sibi de medicamentis convenientibus prospiciant, quibus appetitus hic corrigatur, ne olim de vita tum propria, tum foetus gravissimas reddere rationes cogantur."

OBSERVATIO CXXIX.

DN. D. VITI RIEDLINI.

De Turturum dubia Castitate.

Narrantur hinc inde tam in Physicorum quam historicorum libris haud pauca, quæ, quia plures eodem plane modo describunt, & absque vel minima dubitationis nota recensent, à viris doctissimis quoque pro veris hætenus habita fuere, ubi si diligentius in eadem inquiras, dubia, ficta, & nil minus quam cum veritate convenientia eadem invenies, Catalogum quarundam talium rerum de societate nostra sub ejusdem statim exordium meritiſſimus Sachſius p. m. in Gammarologia ſua textit, eoque ipſo & alios excitat, ut, ſi quæ plura ſubnectenda eſſe, videantur, communicent, ac in viam errantes reducant, huc cum & ſequentia ſpectent, eò fidentius ea produco. Eſt autem tam decantata Turturum Caſtitas, quam fœminæ præſertim poſt conjugis obitum ſeryare creduntur, ut de ea qui dubitaſſet, hætenus neminem, ſat multos verò, qui pro indubitata habent, invenerim, ſicuti tantum non ex omnibus, qui de iisdem aliquid commentati fuere, veteribus præſertim, & qui ad manus meas devenere, patet, unde & alii doctiſſimi Viri eodem in caſtatis exemplum proponere, nulli dubitarunt, at valde dubiam eam reddunt, quæ aliquoties jam Vidua quædam, quæ per aliquot annos his avibus ſe delectat, & circa eaſdem contingentia ſolicite obſervat, narravit; cum enim hæc primum par turturum, quod ipſa com-
para-

paraverat, tam diu aluisset, donec pullum masculinum educarunt, subito patre mortuo, communi illa sententia imbutam, continuo quasi gemens vidua, de propagatione ulteriore nostram tantum non desperare fecit, tentavit tamen, & pullum relictum, alias seorsim inclusum, cum matre conjunxit, quæ paulatim ejdem assueta, eum brevi sicut antea patrem admisit, & plura post fecunda peperit ova, ex quibus præterita demum æstate tribus vicibus sex pullos exclusit, indeque jam tot turtures possidet memorata Vidua, ut quosdam venales exposuerit, quam fecunditatem etiam à quibusdam in dubiam vocatam, ipsa femini cannabis, quod alimentis, quæ iisdem fugerit, immiscet, adscribit: sicuti vero vix mihi persuadere possum, à reliquarum indole hanc Turturem solam descivisse, ita si & alii in hæc ipsa inquisiverint, ac quæ comperierunt, communicaverint, imaginariam solum esse Turturum castitatem, sine dubio certius constabit.

*(Exhibite Augustæ Vind. d. 4. Novembr.
Anno 1697.)*

OBSERVATIO CXXX.

*DN. D. RUDOLPHI WILHELMI
CRAUSII.*

De Serico singulari Numburgensi.

A Nno 1665. Mense Martio in Misnia, circa pagos Grösniz & Städtén, imprimis juxta sic dictam viam Numburgicam, usque ad rivum Hassel, & juxta eum usque ad viam Ballstettensem & Kenigensem, atque

atque ita ulterius versus prænominatos pagos, in agris, dumetis, sepibus, & arboribus filamenta quædam sericis similia, elegantia, tenera, intensè cœrulea, post tres verò quatuorve horas nonnihil spiffiora inque colore remiffiora reddita, fuerunt inventa, longitudine decem, viginta, triginta, quadraginta, plurimumve ulnarum, quin & unum centum & quadraginta ulnas æquans fuit deprehensum; quæ in agris, itipulis hinc inde instar telarum aranearum æstatis tempore obversantium, adhæserant, modò etiam inde ad dumeta, sepes & arbores producta, ibidemque expansa, alicubi verò densa & conglomerata comparuerant. Incolæ, muliebris imprimis sexus, in pagis, plurimum serici hujus collegerunt, & texendo ligulas variaq; alia in rei memoriã inde elaborarunt.

SCHOLIUM.

Cum Nobilissimus Dn. Autor specimen horum filamentorum in agris Numburgensibus inventorum mihi benevolè transmiserit, pauca de iisdem commentari mihi liceat. Tenuia autem fila serica exactissimè referunt, atque dilutiori nonnihil cœruleo colore se commendant; microscopio verò exposita, pluribus ex aliis tenuissimis & pellucidis ac invicem contortis filis, quorum quinquaginta numerare potui, conflata adparent, unde ab artifice manu sic conglomerata atque contorta illa fuisse verisimile redditur. De ortu varias existisse conjecturas scio; quas inter tamen magis credibilis mihi videtur, quæ ad filamenta illa Divæ Virginis vel beatæ Mariæ dicta, quæ veno tempore & adultâ jam æstate ut plurimum non in
pratis

pratis tantum & agris, sed ipso in aere etiam volitantia conspiciuntur, refert. Quamvis enim meteora inter reponi à pluribus hæc soleant, à crassis & viscosis ex globo nostro terraqueo prodeuntibus exhalationibus generata, cum tamen meteorica hæc credita filamenta telis araneorum prorsus sint similia, rectius cum Excellentissimo nostro Dn. D. Christiano Mentzelio *Ephem. nostr. curios. Dec. 2. Ann. 5. Observ. 134.* animalculorum istorum productum esse statuitur. Obstare quidem videtur tum firmior filamentorum nostrorum substantia, quam quæ araneorum in telis communiter deprehenditur, tum ipse color thalassinus, quo hæc nunquam donatæ observantur; ast num forte singulare araneorum genus (quarum magnam esse differentiam notum est) fila hic duxisse, dicere licebit, quod fila & firmitate communiora illa superantia atq; colore diverso imbuta confecerit, & vel monstrorum araneorum censum subierit, quale quid insolitum in tot aliis viventium speciebus non infrequens esse solet? Idque credi eò facilius possit, cum & alibi, in Bermudis nempe, certa araneorum species detur, quæ firmam satis ducere telam solet, qua etiam avem magnitudine turdi irretire queat, vid. *Acta philosoph. Angl. Num. 40.* In aranea verò cum cœrulea lateat tinctura, quem aquæ injecta oculis sistit, ceu in iisdem *Actis philosoph. Num. 22.* memoratur, exaltata magis in ista araneorum specie, inque humore illo viscido, ducendis filis destinato, hæc concentrata esse potuit; prout nec in serico bombycino unum semper observari colorem, & succineum modò, modò etiam album, intensiorem remissioremve, quin & teneriorem spissioremvè, experimur. (Dn. D. L. Schröck.)

Dec. III. Ann. V. & VI.

N n

O B.

OBSERVATIO CXXXI.

DN. D: RUDOLPHI JACOBI CAMERARII.

De generatione visci univoca.

Cum ante aliquot annos occuparer in eruendo characterē plantarum interno, ultra externum in fructificatione constitutum a dispositione plantulæ seminalis desumendo, inter quam plurima aliâ femina visci quoque baccas inspexi, & elegantem inibi germinis apparatus conspicatus, egregiam de generatione univocâ sententiam hoc etiam in casu confirmavi, ab ipsius præsentia ad fecunditatem feminis cæteris paribus argumentatus, uti ex adverso ob ipsius absentiam semina brassicæ capitatae hyeme in cellis inter putrida folia generari credita putatitia declaravi. Nec hujus sententiæ me pœnitet, utut adhuc quidam sive subdubitent sive contradicant, nec ut priorem retractem, ullâ hæcenus causâ moveor. Prostat illud assertum meum in Tomo primo Decuriæ Tertiæ Ephemeridum, confirmatum testimonio amplissimo Raji, germinasse è perterebrato cortice visci baccam asserentis. Quid ergò civi cuidam Atlantico in mentem venerit, nescio, ut in appendice Ultimi Ephemeridum Tomi videatur indignari, & vel litem mihi inmentare, vel plagii me reum agere, quanquam de utroque dubitaverim. Etenim nullo modo divinare possum, quis sit vel ipse vel demortuus ante septennium Amicus, à quo arcanum illud potuissem expiscari, debitoque autorem defraudare honore. Doleo viri vices, quod in

in alterum lustrum prefferit suum inventum, hac enim
 ipseus morâ factum, quod inventionis gloriam ipsi
 præripuerit Pharmacopœus Londinensis. Germen
 autem illud tunc mihi à nemine neque monito neque
 docto visum & descriptum bona fide tribui, & tribuo:
 Quid alius alibi egerit interim aut viderit, tam incu-
 riosus quam ignarus. Faceffant ergo ceremoniæ, pro-
 deat in publicum, si quid rari in scriniis curiosi laet,
 non opus est, ut veniam petat: Hactenus enim in libe-
 râ degimus Republicâ Societatis Naturæ Curiosorum,
 quæ levem Collegarum opellam (qualem meam ag-
 nosco) hactenus nunquam dedignata est. Prosequar
 ego, cum libuerit, thema illud, interim amplissimam
 Viro docto concedo licentiam, addendi, corrigendi,
 quantum necesse fuerit, hanc enim veniam ex amo-
 re veritatis petimusque damusque vicissim; hâc
 tamen conditione, ut suas priusquam observatio-
 nes edat, conferat cum Malpighianis, in quas & ego
 diu post meas transmissas incidi: perpendat quoque si
 placet, baccas visci deferri posse ad ramos tam dela-
 psu raptuque ventorum, quàm ab avibus non solum
 devorata & reddita per alvum, sed & rostro delata,
 nec sphæricâ suâ figurâ à ramulis rotundis tam facile
 decidere, quàm rupta suo glutine adhærere. Reli-
 quo igitur complemento accretionis & propagationis
 deducendo viscum à semine ad semen, gloriam illam
 (non in video) captabit, quam primi inventoris titulo
 non obtinuit. Denique cum docere prætendit, femi-
 na, secus ac in visco obtineat, semper ex apice pri-
 mum germen protrudere, velim evolvat. Cæsalpi-
 num; qui cor s. punctum radice pullulaturæ distinctè
 hic in summo, ibi in sede locat, Josephum ab Aromatariis,

tariis, qui ita: planta vel gignitur, quâ partē pediculus adhæret, vel prorsus contra, vel alio quodam modo &c. addat Giareſchum è Diar. Liter. Parmens. A. 88. n. 2. imò nec illud Theophrasti, quem citat, negligat, quod de differentia leguminum, frumentorum &c. reperiet hist. pl. l. 8. c. 2. obiter quoque mentionem de germine visci factam me legisse nuper memini in libello Jua. Helmontii d. Alph. Nat. Hæc sunt, quæ quidem occasione Epistolæ ex Atlantide scriptæ, raptim hæc vice monenda duxi,

(Tubingâ August. Vind. d. 19. Novembr.

Anno 1697. missa.)

OBSERVATIO CXXXII.

DN. D. EBERHARDI GOCKELII.

De Ruptione & dilaceratione venarum cervicis uteri, & colli vesicæ, ex casu.

ANno 1697. Mense Februario, Eva Lindin, Ehippiarii filia, Giengensis, in hypocausto improvidè obambulans, toto dextro pede, usque ad inguen, per quadratum soli foramen, per quod textores panos inextrinam subterraneam demittere solent, decedit, ubi per subitanam ac violentam divaricationem & expansionem crurum, venas colli uteri disruptit, & simul collum vesicæ dilaceravit, quam læsionem statim uberrima hæmorrhagiâ secuta est, quæ tibialia sanguine implevit, & solum hypocausti copiosissimo sanguine conspurcavit. Hanc hæmorrhagiam ingens dolor, cum pudendorum tumore & inflammatione

inse-

insecutus est, qui unguento ex sambuco, floribus calendulæ, & butyro parato oblitus fuit. Hinc patiens dolorem quidem tolerare potuit, sed non sine dolore urinam, cum sedimento crasso ac copioso pure permixtam, reddidit! Postea vero urinæ incontinentiâ laboravit, quæ identidem præter voluntatem effluxit.

Quod ergo hic affectus à dicto casu pervenerit, venæque cervicis uteri ruptæ, & collum vesicæ læsum ac dilaceratum fuerit, id ipsum fusissima statim post casum insecuta hæmorrhagia, dolorifica item urinæ effluxio, ac materia purulenta urinæ permixta & excreta, satis superque testantur. Et quia statim in principio cura legitima neglecta, partesque læsæ & exulceratæ, medicamentis lenientibus, mundificantibus, siccantibus, & consolidantibus tractatæ non fuerunt, materia hæc purulenta insignem acredinem nata est, vicinasque partes, ac musculum sphincterem vesicæ, ejusdemque nervum insertum corrodendo in tantum læsit & exedit, ut musculus colli vesicæ se non amplius contrahere, vesicam claudere, ac urinam retinere potuerit, ex qua causa urinæ incontinentia secuta est, quæ exulceratio postea in ulcus sordidum ac cacœthes, cum affluxu variorum acrim, impurorum ac sordidorum humorum, consolidationem impediendum degeneravit.

Et licet curatio hujus mali dubia & difficilis sit, ea tamen per sequentia remedia tali modo tentari poterit, ut 1. Corpus præparetur, & prævi ac vitiosi humores expurgentur. 2. Partes exulceratæ mundificentur. 3. Eademque per fomenta, iniectiones, & medicamenta adstringentia, siccantia, epulotica, ac ci-

catrizantia consolidentur, & a bona ac conveniens
Diæta observetur.

In quem finem sequentia Remedia à me præscripta

fuerunt.
Et quidem I. ad vitiosorum humorum expurga-
tionem. R. Rafur lign: Guajac. ℥iij. Sassafr. ℥vj. Rad.
Sarsaparill. ℥iij. Chinæ ℥j. Macerentur per noctem ca-
lidè in aq. pur. ℥v. dein in vase clauso f. a. coquantur
add. Rad. polypod. qu. ℥iij. Turbith. gummos. ℥v. Herb.
sanicul. pyrol. Veronic. Agrimon. āā. Mj. pulp. Colo-
cynth. ℥j. Liquirit. raf. ℥vj. M. F. decoctio ad remanen-
tiam ℥iij. d. Colatura ad vasculum. De quo Decocto
manè jejuno stomacho, & meridiè circa horam secun-
dam ℥v. vel quartarium dimidium bibatur.

2. Promundificatione fiat injectio per Siphonem. &

Aq. alumin. seu Mercurialis ℥iij. Plantag. ℥iij. Rosar. ℥j.
Mell. Rosar. Colat. ℥j. Ung. Egyptiac. ℥iij. M. D. ad vitrum.

3. Pro siccatione & carnis generatione. R. plumbi
rusti & loti, Pulv. testar. ostreor. calcinat. Rad. Irid.
Florentin. āā. ℥j. Ung. diapompholyg. de tutia āā. ℥vj.
vel ℥j. M. D. ad fictile. Quod Unguentum turundis
stillitum partibus læsis applicetur.

Pro fomento, Cortices ligni quercini & radices
consolidæ majoris in aqua fabrorum, in quâ candenti-
a ferramenta extinguuntur, coquantur, ac ille vapor
decocti in vase apto excepti, cui patiens insideat, di-
varicatis cruribus, pudendis excipiatur, sæpiusque
repetatur.

Hinc R. Fol. Betonic. Agrimon. Salv. Lauri, Ro-
rismarin. Myrt. Puleg. Origan. Flor. Stœchad. Arab.
balaust. āā. Mj. Rad. consolid. maj. ℥iij. bistort. tor-
mentill. aristol. long. āā. ℥iij. alumin. roch. ℥j. M. &

con-

conciſ. d. ad chartam. Coquantur in aquâ fabrorum modò dicta pro inſeſſu, ſæpius ac multoties repetendo.

54. Quod Diætam concernit, Aër ſit temperatus, Cibi euchyimi & laudabiles, bonum ſuccum ac ſanguinem generantes, ut juſcula carniùm, piſana hordeacea, pruna, pulmenta ex ovis parata, mala elixa &c. è contra cruda, coctû difficilia, acria, falſa, fumo indurata, &c. videntur.

Pro potu ordinario confert tale Decoctum. ꝑ. Scob. lign. Saffafr. Guajac. ãã. ꝑ. Rad. Chin. ꝑ. Conſolid. maj. ꝑ. Herb. agrimon. Mj. ſanicul. Alchymill. ãã. ꝑ. Liquirit. ꝑ. paſſul. min. ꝑ. ſem. anis. fœnic. aa. ꝑ. Miſceantur & coquantur omnia cum duabus menſuris aquæ fontanæ ad tertias. De cætero quies procurètur, ac patiens in lecto decumbat, alvus ſit aperta, ac fortiores animi commotiones refrènentur.

Quibus dictis adhibitis remediis patiens melius habuit, ac uriniam retinere potuit.

(Miſſa Ulmâ Norimb. d. 17. Dec emb. 1697.)

OBSERVATIO CXXXIII.

DN. D. JOHANNIS JACOBI HARDERÏ,

De Funesta uteri ruptura ipso partus tempore.

PRæterquam quod fæminæ gravidæ toto quo utero geſtant tempore, moleſtiſſima experiuntur ſymptomata, ut nihil magis præter horam partus exoptent, contingit quandoque ut hæc illis ipſa funeſta

nesta sit, votumque in lachrymas præter spem mu-
retur. Rustica 30. & quod excurrit annorum in vicini-
a aliquot liberorum mater, quorum tamen vivum
nullum vidi, præter filiolum nupero Novembris men-
se hoc ipsum comprobavit. Enim verò completa pe-
riodo ordinaria, cum dolores partus ingruerent, suo
equidem officio functa est, sed frustra, quin viribus or-
bata protinus ad Chirurghi periti operam confugeret:
accedens hic matrem labore attritam cum extremo-
rum frigore deprehendit, simulque foetus situm ex-
ploraturus, hunc in abdominis pariter atque uteri ca-
pacitate delitescere notavit, quæ singula nobis redux
enarravit, simulque quid facto opus arbitremur quæ-
sivit; jussimus hinc ut foetum, ubi mater tantisper
ad se redierit extraheret, quod & factum ocyus citra
matris incommodum, quia verò ex gravi uteri læsione
lethalem exitum prævidimus, ut horam mortis
indicarent, una petere jussimus: factum est hoc po-
stridiè, circa vesperam neque sectionem desideranti-
bus abnuerunt: inde inciso convenienter hypogastrio,
& remotis quæ impedimento esse poterant, in uteri
collo non procul ab orificio interno, qui nondum
prorsus subsederat, foramen manifestum detexerunt
per quod via in abdominis cavum infanti patuit, sub
sinistro pubis osse, quod prope commissuram apophy-
sin acuminatam ostendit; insuper dignum notatu est,
quod singuli quos peperit infantes fissuram illà cranii
parte quæ sub dicta apophysi transire necesse habue-
runt, infelici sorte passi sunt, quorum equidem causam
suo tempore pervestigabimus.

(Basilea Augustam Vind. d. 18. Decembr. A. 1697. missa)

OBSER.

OBSERVATIO CXXXIV.

DN. D. PHILIPPI FRAUNDORFFERI.

De Asthmate Cardiaco:

Per illustriſſis puerulus mensum circiter novem, postquam mox à nativitate frequenti quadam, & ex improviso tam inter dormiendum quam inter vigilandum cum faciei primum rubore, mox livore, & tandem pallore recurrente, spirandi difficultate, non quidem diu durante, ast quavis die sæpius repetente, & de septimana in septimanam increscente, afflictus fuit, nuper paucis ante suum obitum diebus, meæ commissus est curæ. Huic, siquidem nec asthmatis humidi, & a tracheæ ejusque vesiculosorum ramulorum pituitosâ inundatione dependentis, nec asthmatis sicci, à pulmonum calculis, tuberculis &c. inducti, nec deniq; asthmatis pneumatici & à flatibus oriundi, signa præberet, contra asthma convulsivum (non tamen sine gravi suspitione excrementi alicujus polyposæ in thorace latentis & incurabilis) medicamenta adhibui, sed in cassum. Aperto post mortem corpusculo, pleraque viscera inventa sunt multò majora, quam par erat, & quidem auricula cordis dextra adeò grandis, ut sinistram magnitudine benè septies superârit, ac totum cordis latus dextrum, usque ad ejus apicem contexerit, obduxeritque, imò infra descenderit. Quamvis ergo corpusculi istius à tam magnis contentis infarctus ad hanc spirandi difficultatem multum contribuere potuerit, auriculæ tamen huic prodigiosæ plurimum adscripsi, & quia illa pars cor-

dis vel saltem appendix est, ipsam hanc spirandi difficultatem Asthma Cardiacum nominare non dubitavi. Quomodo verò hæc enormis cordis auricula respirationem impediverit, & tandem actualem suffocationem induxerit? patet ex communi Anatomicorum, & novissimâ Doctissimi Petri Dionis Parisiensis Doctrinâ, quæ est: Auriculas cordis mensuræ vice erga cor fungi, atque impedire, ne nimia uno tempore sanguinis copia nimisque præcipitanter in ventriculos cordis infundatur, homoque ab ipso suffocetur, quod hæc auricula tam magna præstare non potuit, quin imò, contrarium præstitit.

OBSERVATIO CXXXV.

DN. D. PHILIPPI FRAUNDORFFERI.
De Affectu quodam singulari spasmodico curato.

ANno proximè elapso nobilis Dominus NN. Anno-
rum circiter 30. habitus carnosus, singulari quodam
affectu spasmodico, alternis ferè diebus semel recur-
rente, & plus minus dimidium horæ quadrantem du-
rante, laborare cœperat; corripiebatur enim ex im-
proviso spasmis tremulis per musculos & superiorum
& inferiorum artuum vagabundis, sed ita levibus, ut
iis durantibus nihilominus stare aut etiam ambulare,
esto non sine difficultate, posset, his parum perdu-
rantibus accessit palpitatio cordis, oppressio pecto-
ris, atque interceptio respirationis tanta, quæ ægrum
fortè jacentem etiam surgere cogeret; tandem simili-
les spasmus etiam cervicem, imò caput apprehenderunt,

unde

una ejusdem quasi in gyrum actio, atque vertiginosa confusio, ita ut nisi quo se sustentaret ad manus haberet, etiam in terram procideret; verum pauculis momentis elapsis, prior rediit serenitas, nihil nisi aliquali membrorum debilitate perseverante. Huic consilium meum imploranti, præmissis prognostico: affectum hunc facile in epilepsiam degeneraturum, utpote à qua non nisi gradu differret, επιηδειως consului ut sequitur: Præmissa convenienti purgatione venam, siquidem plethora urgeret, incidi jussi, quibus peractis ad absorbentia, præcipitantia, contemperantia, antispasmodica specifica, & in specie ad Spiritum Cornu Cervi succinatum, accessi, nec sine fructu, nam intra paucas septimanas (observatâ simul debitâ victus ratione) morbus in tantum immixtus est, ut in septimana vix semel, & quidem sine comparatione levior fuerit observatus; attamen, quia & sic adhuc molestus, præsertim cum & defluxio quædam faciem iteratò petens accesserit, repetito denuò medicamento purgante, reiterataque venæsectione, decoctum ex lig. Guajac. Sassafr. Rad. Chinæ, Salsæparillæ &c. pro ciendo sudore præscripsi, & ecce, postquam æger septies circiter sudavit, toto corpore mirâ, & mihi saltem in tanta copia nunquam visâ impetiginè correptus est, cum pruritu insigni, à quatamen continuatis sudoribus denuò est liberatus, & tam à prædicta defluxione, quam ipso affectu spasmodico totaliter curatus. Hanc observationem bono publico ideo communicare placuit, ut postquam causa Epilepsiæ hactenus valde controversa atque obscura existit, quæ tamen hic cum causa impetiginis eadem, & saltem quoad locum affectum diversa ex-

stitisse videtur, fortè ad illam clarius cognoscendam, demonstrandamque, ut & efficacius oppugnandam, aliquod inde lumen accendatur.

OBSERVATIO CXXXVI.

DN. D. PHILIPPI FRAUNDORFFERI.

De Affectione hysterica typum febris quotidiana imitante.

Mulier maritata, hætenus verò nunquam gravida, per plures dies circa horam decimam matutinam oscitare & lassâ torpidaque fieri incipiebat, circa horam secundam pomeridianam lassitudo & torpor ita increfcebat, ut nec amplius stare vel ambulare posset, sed lecto sese committere opus haberet, circa septimam vespertinam accessit somnus profundus cum stertore, circa undecimam noctis omnium sensuum tam internorum quam externorum item & pulsus atque respirationis ad sensuum quasi abolitio, circa horam secundam noctis fortius iterum respirare cœpit & pulsus augeri, item sensus redire, ita ut puncta aut vellicata sentiret, & fortiori clamore etiam excitaretur; circa horam quintam matutinam etiam sponte fuit expergefacta, sed adhuc torpida lassaque usque ad septimam matutinam, ubi tota sana, vegeta, & obeundis negotiis domesticis plenè apta facta est. Circa horam decimam matutinam morbus prior denuò rediit, & ut modò dictum increvit & decrevit, & sic per quindecim dies continuos. Huic inter alia affectibus uterinis accommodata remedia maximè profuit pulvis meus hystericus in Tabula mea Smaragdina descri-

scriptus, & hæc mixtura: ℞. Aq. hysteric. cum Castor.
ʒiij. Essent. Castor. ʒiij. Spir. C. C. Succin. ʒj. Succin.
præp. ʒiʒ. Syr. de Cinamom. ʒj. m. detur cochleatim.

(*Missâ Brunâ 18. Decembr. 1697. Norimbergam.*)

*OBSERVATIO CXXXVII.**DN. D. MARCI GERBEZII.**De Ictero auripigmento curato.*

Quanta monstra in natura! præcabatur elapso A-
prili sclopetarius quidam Ictericus, cæterum ju-
venis & robustus, quod pro abigenda illa corporis de-
coloratione idoneum quidpiam sibi ad phar-
macopolium præscriberem. Et præscripseram ulterio-
ribus remediis præmittendum pulverem purgantem ex spe-
ciebus diaturbit cum rhabbaro. Petit is phar-
macopolium, pulverem eximit, & ad togæ sacculum de-
mittit postridie sumendum. Inter domum eundem
verò præterea etiam à proximo Instructore auripigmen-
ti ʒʒ. ponderis civilis, pro fundendis globulis sclope-
tariis minoribus emit, inque eodem sacculo recondit
chartæ involutum. Postridie mane adhuc in lecto
existens ab uxore sibi pulverem purgantem in sacculo
togæ eum in sinem asservatum, ex jure dati petit. Ob-
sequitur illa, sed purgantis loco auripigmentum ar-
ripit, mox habitâ quidem suspectâ flavedine illâ pul-
veris, quod ad propulsandum Icterum tamen esse
ordinatus, rata est eum studio talis, utpote Ictero as-
symboli, coloris esse debere. Maritus auripigmen-
ti oblitus, scutellulam arripit, evacuatque feliciter.
Sed paulò post ingentem in ventriculo ardorem ro-

sionemque sentit, ad vomitum cogitur, adque sedem,
 mox vero ad utrumque simul. Uxor vero, ut opera-
 tionem secundaret, & ardorem illum, corrosiones-
 que abluendo mitigaret, frequentia jura porrigit.
 Angebatur quidem maritus graviter, quod talem ta-
 men, tantamque debere esse medicamenti operatio-
 nem censeret, tulit, ut potuit; donec tandem evacua-
 tiones non solum per se sunt factæ rariores, verum
 etiam planè cessavere. Circa meridiem prandium
 assumit, vinoque meliori pro ventriculi tanta perpes-
 si corroboratione intinctum panem; & recuperat Vi-
 res eatenus, ut lecto surgere, togamque induere po-
 tuerit. Et casu ad sacculum demissâ dextrâ chartam
 cum pulvere extrahit, auripigmentum in ea recondi-
 tum ratus: sed ecce purgantis signaturam in ea con-
 spicit, pulverem ruffum, secus ac auripigmentum
 esse solet, intuetur, exhorrescitque una cum uxore
 eatenus, ut vix non conciderit. Quare mox me ar-
 cessiri curat, ut impendentem forte ex auripigmen-
 to mortem averterem. Et adfui quidem subito, quod
 nullum tamen ulterius periculum ei superesse vide-
 rem, ægrum bono esse animo jussi. Ut solum ad lectum
 se conferret, pro meliori securitate ad avellanæ magni-
 tudinem de theriaca assumeret, & obdormire tenta-
 ret; paruit ipse, & expergefactus est citra querelam:
 Imò cum eo quoad icterum emolumento, quod fla-
 vedo illa cutis, oculorumque jam ex parte discussa
 videretur, postmodum verò intra paucos dies intra
 ulteriorum remediorum usum in integrum evanuerit.
 Num vero hanc curationem imitari liceat? res dubia
 redditur non solum ex eo, quod auripigmentum alias
 sic naturæ humanæ inimicissimum, unumque ex de-
 lete.

tertiis vehementissimis, verum etiam, quòd ejusdem ab alijs tentatæ assumptiones fecêre effectus infelicissimos. Sic ante triennium hîc Labaci malignus non nemo integrum manipulum auripigmenti, non quidem ut curaret, sed occideret certam Illustrissimam Dominam eduliis intra coquendum injecerat: & valde inde torta fuit non solum dicta Illustrissima Domina, verum & reliqua inde pasta familia, ut Illustrissima Domina vix vix evitata pro tunc morte, usque ad ultimum vitæ suæ Spiritum, quem unò circiter post anno traxit, utrisque extremitatibus contracta manserit. Reliquorum verò quidam sanguinem per utrasque postes rejecerunt, procul dubio, si venenum subtilius comminutum fuisset, (erat verò saltem ruditer) neque potiori ex parte ollæ fundo adhæsisset, adhuc diriorum accidentium causæ extitisset? Aliam siquidem puellam novi, quæ ex studio, ut se interficeret, assumpto, nescio tamen qua quantitate, arsenico flavo, planè interit, postea à Carnifice in rogo combusta. Quòd eo verò in Castris, Moravia, & Silesiâ, (prout id mihi refert Jacobus Ubez nunc hujus loci, olim verò Castrensis Chirurgus) ad profligandas febres contumaciores, præcipuè quartanas, adedò liberè utantur empirici, illud potius minori ejus, quàm assumere illud solent, quantitati, assumentiumque robustis naturis videtur esse adscribendum. Dosis siquidem, quàm ille ipse jam dictus Chirurgus eum subinde præbuit, grana ix. Arsenici, & Salis com. piperisque longi aa. gr. totidem non excessit. Quamvis idem ipse factus sit, illud in quibusdam subjectis suam operationem per superna & inferna quandoque cum maxima ferocia perfecisse. Unde qui eo imposterum uti volent,

volent, quemadmodum solent, teste Hoffmanno in Clave Schrœderiana, asthmatici, caute parèque id facere recordabuntur. Ego ex mea parte alias ipsi planè nil confiderem.

OBSERVATIO CXXXVIII.

DN. D. MARCI GERBEZII,

De Ovo Galli Gallinaceo semicircularis
Figuræ.

Cum semicircularis figuræ galli gallinacei in Parochia S. Viti unico abhinc milliari diffita, elapsâ æstate pasto ovo, mihi quidem diversa de ejus origine, naturâ, locô, figurâ, inde prognerando pullo &c. Curiosis communicandi occasionem pronuper præbuit. Exc. Dominus Andreas Kaydasch Medic. Licentiatus, quòd potiora verò jam antehac fuerint ab aliis naturæ curiosis tacta, eandem cramben nolo ulterius recoquere. Quamvis illibenter aliorum opinionem non perciperem, quoniam in loco simile ovum formatum censeant, qua ex materia, & ubi tam curvam hancce figuram adeptum; num adhuc in loco suo natali, num potius sub ipsa fortè valde ardua & lenta excretionè. Cæterum figuræ erat, magnitudinisque hujus ipsius, quam exactè delineatam hic coram conspicias, vitelloque planè destitutum.

Fig. XLVIII.

OBSER-

OBSERVATIO CXXXIX.

DN. D. MARCI GERBEZII.

De intertriginibus, seu cuticulæ ex longiore decubitu abrasione.

Intertrigines, seu cuticulæ ex longiore ægrorum decubitu abrasiones aded quidem raræ non sunt, neque communiter singularis considerationis; quoddæ tamen quibusdam solùm accidant, non verò omnibus diu decumbentibus, neque in omnibus affectibus, dignum mihi visum fuit saltem obiter perspicere, undenam istud accidat. Priusquam verò opinionem desuper meam proferam, notificare debeo, me easdem communiter deprehendisse potissimum apud phthificos, & quidem primò nuper apud duos cum sinuosis in regione trochanteris seu femorum rotatoris majoris apostematibus. Apud alios è contra, etsi diu etiam decumbentes, non ita. Quemadmodum nunc in cura habeo nobilem à xxx. annis podagricum jam ab aliquot mensibus constanter lecto affixum, ob febrem lentam continuam podagræ antehac aliàs saltem alternis mensibus recurrere solitæ, jam per octo menses continuas cum virium & corporis extrema extenuatione vices agentem, qui tamen de nullis adhuc hætenus conquestus fuit cuticulæ ex decubitu abrasionibus, quod ipsum puta & de certa vetula asthmatica præ puro senio jam ultra annum constanter lecto immersa &c. Quibus consideratis propterea probabiliter mihi concludere videor, dictas cuticulæ abrasiones propterea non quibusvis diu decumbentibus quibuscunqueve affectibus detentis accidere, quodd

tales abrasiones (nisi à speciali urinæ acrimonia, stratorum duritie, linreaminumve scabritia dependeant) sint putrescentis in corpore sanguinis, corporisque ipsius ad putredinem proximè dispositi, vel insensibiliter etiam actu putrescentis soboles, quæ putredo verò seu putredinosa constitutio, quia neque in omnibus diuturnis affectibus, neq; in quibusvis diu decumbentibus subiectis reperitur, neque visuntur memoratæ cuticulæ abrasiones, multò minùs apostemata illa in regione trochanteris hætenus à me semper pessimis signis habita, quæ ipsa ratio etiam est, quòd in taliter latente universali corporis putredine similes abrasiones, multò minùs adhuc dicta apostemata snt vix curabilia, & ægri potiùs in iis intereant.

(A. 1697. d. 20. Dec. Labaco-Norimbergamissa.)

OBSERVATIO CXL.

DN. D. EMANUELIS KÖNIGII.

De Tinctura Corallorum veriore.

Tincturis Corallorum menstruis vel acidis vel etiam Alcalicis paratis vulgaribus longè antecellere illam quæ menstruo Sulphureo seu Sulphur cognatum (vel ex dicto *Democriti de art. magn.* naturâ natura gaudet) intimius sibi associante & elicente paratur, diximus equidem in *Regn. Miner. Sect. III. sub. fin. C. X. §. 4.* verum quùm illic enchiresin, quâ illa in Helvetiâ nostrâ parata est, per omnes circumstantias haud traderimus, illaque multum non saltem confirmet Corallorum resolutionem Langelotianam in *Epist. ad Præcellentiss Nat. Curios. p. m. 7.* sed & illustret, candidè
pro-

processum integrum propalare animus est, præsertim quum inde viam pandamus ad altiora sulphura etiam metallica purificanda & exaltanda. Modus ille talis est: Sumuntur Corallorum rubrorum fragmenta integra mundata, iisque affunditur menstruum sulphureo oleaginosum, ut est aromaticum v.g. anisi vel fœniculi aut succini: coquuntur simul caute in cucurbitâ cum alembico cæco in arena calidâ bulliendõ per sex, septem aut novem horas donec corallia instar ossium alba jaceant & oleum sit omninõ tinctum, quod dein decantandum. Decantatum verò immittatur retortulæ loricatæ & abstrahatur paulatim igne cinerum leniter oleum, donec appareat rubedinem simul progredi & propelli velle, & sic reperietur resina Coralliorum in fundo retortæ, quæ tenaciter & fortiter adhærebit; Hæc v. ut obtineatur & à retortulæ fundo commodè liberari possit, opus est ut adspargatur sale tartari & affusione aquæ calidæ coquantur invicem simul in balneo fervente, donec cum sale tartari unâ quoque residuum oleum imbibitum sit; quo facto rursus pellenda hæc per retortam ut transeant in formâ lactis, cautè tamen, animadvertendo, ne resina sulphuris comburatur: quo verò facto huic resinæ cognatum menstruum nimirum Spiritus Vini rectificatissimus est affundendum & in eo tamdiu bullire sinendum, quousque appareat illum rubedine tinctum esse, id quod toties repetendum, donec Spiritus vini rectificatis. non amplius coloretur Hæc verò filtranda & denuò abstrahendus Spiritus vini ad consistentiam & tum rursus coquenda in aquâ & bullire sinenda, filtrataque aqua rursus abstrahenda; idque toties repetendum donec paucissimæ feces in filtro

amplius remaneant. Extractum autem evaporatum modoque prædicto elicited, verius nomen meretur Sulphuris & Tincturæ genuinæ Corallorum, servari- que potest vel formâ siccâ vel liquidâ, nimirum illud in Spiritu vini solvendo & digerendo, sic enim tincti guttæ septem vel novem in aquâ destill. melissæ v. g. infusæ illamq; lactiformem reddentes, assumptæ, mi- ra in affectibus melancholicis & hystericis operabun- tur, movet enim menses vel etiam nimium eorum fluxum remoratur, ut & inde abortæ suffocationes clementiæ imò incantamenti adscriptæ affectiones sedentur, magna enim Corallorum vis in archæi exor- bitantis, præcipuè uterini placatione & quiete restitu- enda, dum non minus horum sulphur ac metallica sulphura, docente *Helmontio in Tract. Potest. Medi- cam. §. 44. p. m. 576.* plenissimè & pertinacissimè re- sistunt, ne à digestionem in alimentorum republicâ de- flectant, atque idèd servent geniales sui potestates li- beras & infractas: imò si signaturis etiam heic loci locum dare animus est, animadvertere datur sapien- tissimum & Benignissimum Conditorem signasse & dotasse corallum utero, tanquam nobile vegetabi- le, quum ex eodem homo quoque primam sortiatur vegetationis ra- dicem.

OBSERVATIO CXXI.

DN. D. EMANUELIS KÖNIGII.

De Tinctura Antimonii veriore.

Quum in processu antecedenti Tincturæ Corallo-
rum verioris dixerimus modum pandi etiam al-
tiora sulphura metallica obtinendi, purificandi & ex-
altandi rem minime ingrati curioso Lectori nos fa-
cturos confidimus si præparationem ejus genuinam,
quæ sit ope itidem menstrui sulphurei, hec sistamus,
idque vel ob egregias laudes quas Tincturæ ejusmodi
Theophrastus, Paracelsus & Khunrad de Igne Magor. Philos. in Append.
aliique attribuerunt, ceu *cit. Khunrad* minimè veritus
fuit, illam ut cœleste remedium in Podagrâ, Hydrops,
Apoplexiâ, Epilepsiâ, Febribus omnis generis, ipsâ-
que peste imò ceu verum antidotum ad vitam longam
deprædicare. Ad hanc Tincturam autem feliciter
obtinendam, ante omnia opus est sulphur antimonii
purius ex scoriis antimonii post confectionem Reguli
(qui ut pars antimonii metallica ex actione salium al-
kalium in sulphur libera facta in fundum decidit, cum
striis in eo apparentib⁹ distinctos & parallelas sit⁹ ser-
vantibus non secus ac illæ primitus per antimonii cor-
pus agebantur) elicere, id quod, ut notum, fieri so-
let cœctione harum scoriarum in aquâ communi & fil-
tratione, quâ factâ injicitur sensim sufficiens quanti-
tas aceri fortioris, ut ejus spicula in poros alcali nitro-
tartarei sulphur Antimonii continentis se intinuantia
sulphur formâ pulveris in fundum præcipitent; hoc
verò quia adhuc multis nigris sordibus contamina-
tum est, ut purius obtineatur, rursus filtrandum, fil-

eratumque denuo præcipitandum, sicque procedendum donec subtilissimum sulphur tantum remaneat satisque paucum; Quia vero nec hocce adhuc penitus liberum est ab impuritatibus, id adhuc bis, ter vel quater sublimandum est, donec ¹¹⁶minimo nigrae sordes abscedent: Ab hoc sublimato purissimo postea pro meliori & tutiori fixatione abstrahendum est acetum destillatum purissimum, servandusque pulvis edulcoratus pro Confectione Tincturae nostrae genuinioris: nimirum sumitur sulphur hocce purius ad unciam unam vel alteram, huicque affunduntur Olei anisi vel succini unciae sex vel decem, coquanturque invicem in alembico caeco in arenâ, donec omnia soluta sint, tum immittuntur retortæ & igni arenæ abstrahitur & destillatur Oleum, ut sulphur resolutum maneat in fundo, ad cujus solutionem opus est affusione Spiritus vini optimi repetita, nimirum toties, donec non amplius tingatur, solutiones autem invicem mixtæ, prout Spiritus vini vel magis vel minus igne leni abstrahitur, exhibebunt vel Tinctur. sulph. antim. siccam, vel liquidam velut heroicum medicamentum & universale sanguinis mundificativum. Aliter quoq; Tinctura sulphuris antimonii obtinetur ex prædicto sulphure summè purificato, postquam ab eo Spiritus aceti abstractus fuit, illudque edulcoratum est, si nimirum accipiatur nitri cum calce vivâ, stratum super stratum faciendo, facti terque calcinati q. v. illudq; fundatur in crucibulo, tum ei addatur sulphur antimonii purum prædictum, sicque mixta hæc saltem in crucibulo super carbones accensos non tamen nimis violentos leniter calcinentur, quo facto affundendus massæ huic Spiritus vini, qui intra poros suos suscipiet

piet Quintam Essentiam sulphuris, relinquens nitrum in fundo maximâ ex parte, sic ut paucissimum ejus unâ solutum fuerit; quare etiam ut tanto purius saltem sulphur absque sale nitri obtineatur præcipitatio cum Spiritu aceti, filtratio & lotio institui poterit donec omnes faldedines & feces separatae sint & in filtro Quinta Essentia sulphuris instar Gummatum remaneat, quod vel in proprio aceto vel Spiritu vini vel quovis alio vehiculo solutum, Tincturam antimonii elegantem, quæ nullo modo amplius præcipitabitur, largietur, Gummatum a. hujus, quod sapore dulce est, occasione, curioso Lectori ruminandum sistimus, annon more modoque *Kerkringiano comment. in Curr. Triumph. Antimon. p. m. 210.* ex hujus Gummatum antimonialis dulcis solutione in Spiritu vini, Oleum antimonii dulce obtineri possit, si nempe imponatur circulatorio decenti vasi & imponatur balneo Mariæ tam diu digerendum, donec appareat Tincturam seorsum attollere & volatilem per alembicum transire, tum refrigerat & imponatur materia cucurbitæ vitreæ, & destilletur Spiritus secundum artem, & transibit rubicundissimus per alembicum, ut sanguis, dein abstrahatur rursus Spiritus Vini & dubio procul obtinebitur Oleum pretiosum in morbis insanabilibus, de quo cit. loco Kerkringius, qui citra omnem calcinationem ex minerâ antimonii subtili sulphure turgente cum proprio dissolvente, quod non aliunde quam ab eadem minera antimonii cum aqua pluviali fermentata educitur, Tincturam antimonii hæc nobilissimam confecit. Licet a præfatus Tincturas antimonii parandi modus magnopere sit æstimandus, longè tamen iis anteferenda *Tinctura antimonii cum auro*, ut

VOCAS

vocat *Magnus Poterius Pharmacop. Spagy. L. II. C. XII.* p. m. 436. dicens: His si aurum accedat debito modo paratum, vera & perfecta antimonii præparatio habebitur, nimirum referente in hanc rem *Borrichio de Hermet. Egypt. Sapient. p. m. 303.* Petrus Poterius Medicus felicissimus, Gallus sanguine, Præticus Jononiensis, aurum & argentum reclusit, ut monumenta ejus testantur, usurpavitque in morbis variis ad eum prospere, ut non modo honestissime locupletaretur familiam, sed & eandem medicandi felicitatem Filio reliquerit, quæ eundem nuper admodum ad invidiam usque Romæ inclaruisset refert oculatus testis *Clar. Laur. Fossius.* Tincturam autem hancce laudatus Poterius variis insignit nominibus, illam nunc Theriacam metallorum, ut *Observ. Med. p. m. 41.* nunc pulverem antipodagricum, ut *Observ. p. 42. p. 50. p. 142.* nunc sulphur martiale, ut *Observ. p. 231.* nunc sulphur hydroticum ut *Observ. p. 84. p. 61. p. 82.* paulò apertius autem sulphur metallorum *Observ. & Cur. Cent. III. C. 37. p. m. 245.* vocitando, ubi de pretioso & nobilissimo hocce medicamento refert, id vias omnes obstructas referare non calore sed restaurando naturam, refocillatis famelicis Spiritibus, quâ viâ, quâ methodo infinitos propè de cymba Charontis eduxerit, quodque illud sanis non minus conducatur, corpus ab omni materia tartarea præservet, omne humidum superfluum insensibiliter absorbat; catarrhos seu quasvis fluxiones sistat & mira alia præstat. Præparandi modum arcani hujus ænigmaticè plures exhibent, præsertim autem *Theophrastus Paracelsus Helvetius* sistit sub finem *Oper. Tom. 17. p. m. 149.* his verbis: Crocus solis per aquam salis debet extrahi, qua natura ipsius metallica
 seu

seu malleatio frangitur residentia abluta cum aquâ calidâ, Crocus per Spiritum vini elicitur, quo rursus separato, crocus in fundo remanebit, qui per elevationem gradu ignis per quinque vices sublimando mutatur in liquorem seu verissimam Quintam Essentiam Solis. Cum hoc miraculosa operaberis. Requiritur autem non putatitius sed industrius & peritus artifex. Hæc Paracelsus. Verba hæc quia ambigua admodum laudatus *Poterius Pharmacop. Spagy. L. II. C. XIV. p. m. 452* & seq. dilucidat, docendo, remedii hujus generosi decentem præparationem consistere in auri dissolutione, sed tali, quæ non fit cum corrosivis, ut sunt ea omnia quæ è salis spiritibus conficiuntur, sed cum iis quæ auro sunt homogenea, naturæ scilicet mineralis & radicis metallicæ, ceu aptè in hanc rem inquit *Nollius Physic. Herm. p. m. 332*. Natura quia ob aëris cruditatem frigorisque virtutem (pressionem scilicet ejus ingentem, quâ particulæ auri proximis invicem junguntur & nonnisi paucissimi iique exquisissimi pori remaneant) pori auri occluduntur, sine arte poros auri aperire nequit, hinc nutrimentum quo ad seminis spiritualis generationem stimuletur, ipsi subministrat ab ipsâ naturâ procreatum, Artificesque naturam naturæ jungunt, aurum solvunt & inde multiplicare possunt. Solvens autem illud metallum, circa auri mineras reperitur, vocaturque ab *Edmund. Dickinson Angl. in Ep. ad Theod. Mund. id.* quod nondum est perfectum, nec tamen omninò imperfectum, sed quod tendit ad perfectionem: ab *Helmontio verò Oper. p. m. 574.* metallus masculus, qui facile finit sulphur à se sequestrari. Quo verò ad Tincturæ Antimonii cum auro *Poterianæ Benevolo*. Lectori tantò clarius lumen ac-

cendamus, Synonyma hujus legitimi dissolventis à præfato Poterio allata paulò specialius examinare animus est. Inquit is *Pharmac. Spagy. p. m. 453*. Legitimum dissolvens auri à multis *Aqua vitæ* dicitur, à nonnullis *Azot*, & quibusdam *Mercurius*, *Spiritus*, *Ignis* & alia pro unicujusque captu nacta. *Aquam vitæ* qui nominarint possessores Tincturæ hujus plures sunt, ut *Raym. Lullius*, *Arnoldus de Villâ Novâ* præprimis autem *Author anonymus* de *Aqua Philosophi* in aliquot tractatibus Chymicis Cassellis 1649. impressis, in quo docet aurum in eâ esse lavandum & balneandum, & quia hoc mortuum est ope hujus aquæ vitæ regenerandum & vivificandum, nim. ut *Philalethain In. r. C. VI. p. m. 10.* loquitur, purgatur aqua per additamentum sulph. veri (Aurum ait *Pot. l. cit. p. m. 452*. nunc sulphur fixum, nunc fermentum, nunc sperma, tinctura, sol vocatur) à sorde leprosa & ab humore hydropico superfluo sicque habetur *Comitis Trevisani* fontina, cujus aquæ sunt propriè *Dianæ Virginis* dicatæ, in hac scilicet fontina juxta parabolam *Trevisani* balneatur, mergitur & occiditur rex & postea rursus per eam resurgit & vivificatur, proque regni substantia quod est in admodum minutis particulis quisque *Comitum* (planetarum scilicet seu metallorum aliorum) suam accipit portionem, fitq; tam dives quàm ille, suntque omnes pariter opulenti, id est, dum tinctura in auro latens subtiliatur & aquâ hacce vivificante spirituali penetrativa facta est, non saltem metalla imperfecta minusque fixa inde perficiuntur & figuntur tingunturq; sed & sanguini & Spiritibus corporis nostri associari sicque eorum impuritas tollere valent. *Birellus in Tr. de Alchym.* aqua hac vitæ rectificatâ (id est mercuria-

curiali juxta *Libavium Syntagm. Alchym. p. m. 176.*) incendit aurum ternâ vice, eamque post digestiones totidem mutat decies & postea aurum in marmore lævigatum perfundit novâ, ad excessum duorum digitorum, hanc accendit mutatque combustam decies, nimirum operatio una eademq; est, sed repetita sæpiusque reiteratâ absque tædio coctione & lotione opus est. *Azet* ex prima & ultimis trium linguarum alphabeti literis constans Mercurium notat, eum tamen haud vulgarem currentem sed Philosophorum, qui ut *cit. Philaletha C. XIX. p. m. 54.* loquitur, auri sanguis est appropriatus, in quo illud decoquendum sit & circulandum, in quâ circulatione, ut notanter *C. XIX. p. m. 64.* monet ascendit mercurius in pristinâ suâ naturâ, donec longo tempore sulphur seu corpus aliquid aquæ retinere cœperit atque sic non de altero participet, aurique anima blandè & suaviter extrahatur, quò mediante animâ Spiritus cum corpore reconcilietur. *Spiritus* nomen assumit mercurius hinc respectu corporis, ceu quod animat, id est ejus fixitatem in volatilitatem convertit, præsertim si corpus terrenum morti primùm detur, quousque glorificatum velut resurgat, id quod *Cymbalum aureum* innuit docens: Cùm *Corpus* nostrum ad solvendum ponitur in aquâ, statim (ubi notandum Hospitis Helvetiani effatum, *Philosophos sua inter se de temporibus verba intelligere*) denigratur & etiam statim per minima separatur, & statim calcinatur & statim solvitur & sublimatur, & solvendo & sublimando conjungitur cum spiritu: & si fuerit aliquid aliud extranei in corpore mixtum illud non solvetur, sed remanebit in fundo vasis; hoc autem totum fit in unâ horâ, in fine magisterii,

(quo nōmine Tincturam antimonii cum auro insignit *Potrius l. cit. p. 455.*) anima oritur & derelinquit corpus suum, ipsumque totaliter mortuum manet in fundo vasis; si tibi mediante *Spiritu* & voluntate artificis eam corpori nōn reddas & hanc clavem ignores, te latet magisterium totum. Corpus ergo in hoc opere fit *Spiritus* ope solutionis & *Spiritus* fit corpus coagulationis, fluxibilitatem huic ut sibi fixitatem conciliando. Et in hoc est perfectio artis. Conferatur *Faber in Sapient. Univers. C. IX. Libav. Alchym. transmutat Def. contr. Guibert. p. m. 241. Gasto Dulc. de tripl. preparat. Aur. & Arg. Ignem genuinum dissolvens auri vocat Maria Prophetissa in Turb. Philos. p. m. 34.* cujus tamen flammam esse plumbei coloris candidè monet *Meier Symb. Mens. aur. p. m. 63. sim. ut Kern in Tetrad. Chym. Vêt. II. docet, ignis hic non est materialis lignorum aut carbonum seu culinaris, qui licet sit vehementissimus, nequit tamen auri compagem solvere & irreducibile id reddere, sed est formalis spiritualis & astralis seu cœlestis, habens calorem omnia fœcundantem & lucem vitamq; omnibus tribuentem; Talis ignis administrationem qui norunt, brevi temporis spatio in oleosam substantiam aurum vertunt, aut ulteriori applicatione hujus ignis id in pulverem reducunt, nunquam in formant metallicam reducibilem: Ignem hunc nominare Harpocrates vetat; legenda scripta Philosophorum. Huic monito insistentes elegantem reperiemus *Pontani* Epistolam, in qua ignis hujus secreti ope vera Tincturæ auri antimonialis præparatio sistitur, dum inquit: Tota substantia subjecti perficitur in corpus spirituale fixum, mediante igne nostro, qui omne in puritatem convertit brevi tempore, est compendiosum sine sumptu aliquo, saltem parvo, & ille*

ille ignis est cum mediocri ignitione, quia cum remisso igne totum opus perficitur simulque omnes debitas sublimationes facit; Error ergo artis est, non reperire hunc ignem, qui est proprium agens Philosophorum per profundam cogitationem reperiendus, quem non detexerunt, excepto unus, qui Arthephius (cujus tractatus in *Bibliotheca Philos. Chemic. Tom. II.* Parisiis impressa extat, in quo insuper ignem huncce vocat acetum antimoniale saturninum mercuriale) vocatur, sed pro se loquitur; Practica verò, ait Pontanus, hæc est: Sumatur & diligenter quam fieri potest, teratur contritione physica & ad ignem demittatur, ignisque proportio sciatur, scilicet ut tantummodo excitet materiam, & in brevi tempore ignis ille absque alia manu impositione de certo totum opus complebit, quia putrefaciet, corrumpet, generabit & reficiet, & tres faciet apparere colores principales, nigrum, album & rubeum; & mediante igne nostro multiplicabitur medicina si cum crudâ conjungatur materia non solum in quantitate, sed & virtute; Totis ergò viribus tuum ignem inquirere scias & ad scopum pervenies, quia totum facit opus & est clavis omnium Philosophorum, quem nunquam revelarunt. Hoc ut illustret *Orthelius in Comment. super Pontanum*, ait; Subjectum hoc, cui ignis invisibilis ex visibilibus flammis se inferere & insinuare debet, metallica massa est, quæ ex duobus corporibus frigidæ qualitatis constat, quorum unum est aqua spiritalis sicca & currens, alterum verò, corpus terrestre minutim limatum aut calcinatum & utrumque in pastam formatum aut amalgamatum. de quo Pontanus ait: Sumatur & teratur &c. vel ut *Sendi vogius* aut potius

Setonius in Nov. Lum. Tr. X. loquitur Luna nostra recipit semen auri, regitur postea igne nostro continuo per septem menses, interdum decem, donec aqua nostra consumat tres & relinquat unum, vel adhuc clarius *Auctor Triumphi Hermet. p. m. 152.* Calcinationis ope Tinctura Philosophica obtinetur, sed non ignis vulgaris ope, ast philosophici, qui purè naturalis est, humiditatemque auri radicalem notabiliter augmentat, calcinandoque sublimat & destillat, ut Spiritus igneus ignis naturalis incorporetur substantiæ suæ homogeneæ instar Salamandræ. Secretæ hujus Tincturæ auri cum antimonio præparationis conscium fuisse sæpius laudatum *Poterium* apertè innuit *Pharmacop. p. m. 455.* ubi quid de verâ & legitimâ Auri præparatione sentiat, sequentibus verbis, præcedentibus Pontani tantum non per omnia similibus, se declarat: Aurum suâ natura metallica spoliandum est; hoc verò fit verâ calcinatione, scilicet cum quadruplo corporis sicci dissolubilis (quod *p. 461.* ubi calcinationem argenti philosophicam docet, aquam siccam vocat, alii permanentem, cœlestinam non madefacientem manus, mercurium Philosophorum vel Lunam aut Lunariam ceu inde in Mensæ Isiacæ figuris Leones Lunati pingebantur, item serpentes cum capite accipitrino, aliæque figuræ & Græcorum fabulæ, quibus *Morhosis in Epist. de Transmut. Metall. p. 104.* monente, rei fixæ & volatilis connubium innuebatur) trituratione diligenti (nimirum ut docet *Damascenus in Tract. M. S.* quod in Bibliotheca mea asservatur & *Donum Dei* dicitur, si triturationis bona non fuerit, ut aqua hæc cum terra unum corpus fiant, nihil proficiet, non cesset ergo à trituratione
manus

manus tua, donec aqua sit sicca; Si autem humor va-
 si adhæserit, non cures, quoniam illa est intentio,
 ut fiat sicut pasta) præmissa: prunis ardentibus tunc
 probè calcinatur, calcinatum liquore acido potabili
 (ut est Spiritus Salis) dissolvitur, à quo postmodum
 cum Spiritu sulphureo pariter potabili (ut est Spiri-
 tus vini vulgaris, ita dictus, ad differentiam Spiritus
 vini Philosophici à Lullio ita dicti, cujus, rectificatio,
 monente *Weidenfeld de Secret. Adeptor. p.m. 35.* quo-
 cunque etiam fiat modo, paucioribus vel pluribus
 cohobationibus satis bona est dummodo fuerit se-
 paratus à fecibus vini) Tinctura à corpore segregatur.
 Sic verum & legitimum aurum potabile habetur
 cum suâ tincturâ. Si ulterius pergere (id est decoctio-
 nem vel triturationem reiterare exemplo solis qui
 multos circulos parallelos efficit ascendendo & de-
 scendendo, antequam circulum suæ lineæ eclipticæ to-
 tum perambulet) velis, aurum est apertum, facile tibi
 erit Vitriolum, Essent. Quint. Magisterium & alia arcana
 parare: Quod si corpus auri prima vice non sit satis
 apertum, calcinationem reitera (nimirum grave opus
 est corpora solvere, dicente *Philaletha Introit. C.*
XXIV. p.m. 64. ideoque illa imponenda in aquam
 maris ac jugiter igne debito decoquenda ut ascen-
 dant ros & nebulae recidantque guttæ de die ac no-
 ctè citra intermissionem & juxta *Espagnetum Arcan.*
Oper. §. LXVII. Tinctura vel lapis non nisi per suc-
 cessivas digestiones quasi per gradus, exaltatum &
 tandem perfectionem assequitur, unde monitum Co-
 que, Coque, & ne te tædeat) imò ter & quater: quo
 plus, eo melius (melior enim ille lapis omnium lapi-
 dum est, qui magis est decoctus & igni proximus, di-
 cente

cente *M. S. Gemma Philos. p. m. 189.*) jam sic calcinatum maximas virtutes obtinet, eoque tunc frequenter utimur citra Tincturæ extractionem aut aliam solutionem, in eum finem scilicet aptè inquit *Libav.* Non oportet Lapidem ad eum gradum ascendere, pro medicina scilicet hominum in quo mercurialia transmutat, sed inferiùs subsistere: Illustrant hæc quæ de calcinatione philosophicâ Argenti idem *Poterius p. m. 461.* docet, quæ nim. itidem cum quadruplici pondere aquæ siccæ instituenda est & quia argentum non aded tenax est & compactum, longè citius quoque ejus penetrabilia recludi firmitasque metallica edomari potest, aded ut benè moneat *Libavius syntagm. p. m. 176.* quòd aurum si cum mercurio *Phil.* calcinatur, si extrahatur & deprehendatur illud nondum calcinationis summam acquisivisse, repetendum sit opus. Horum v. consideratione notanter ait *Damascen. in M. S. p. m. 112.* Album completur tribus & rubeum quatuor rotatur rotis, quia cum album sit semicrudum & indigestum non postulat ignem multum, sed Rubeum, ut completè digestum totum vertitur in ignem, ut nullum timeat ignem, ac album quam magis fuerit sublimatum, magis fiet album & hinc magis tinget. Atque hic metalla calcinandi Tincturamque antimonii veram parandi modus, sec. cit. *Libav.* est occultissimus (hic verò à nobis plusquam deceret detectus) & plane mysticus nec malè mysteriis Pontificum gentilitiorum, ex quibus traditur fuisse *Hermes*, comparatus: de eo enim tam sanctè devotè que scribunt & loquuntur quam de ipsius rei sanctissima religione vid. *Celada in Ether. C. I. p. 44. Tollii Moyf. Chym.*

(*Missæ Basileâ Augustam Vind. d. 29. Dec. A. 1697.*)

OBSER-

OBSERVATIO CXLII.

DN. D. JOHANNIS GEORGII GRÜBELII.

De Anatomia infantis à matre non manibus
sed pedibus enecati.

Cum juvencula quædam Neostadii ad Orilam post partum deduceretur in carcerem ob infanticidium commissum, ad apertionem corporis ego ut Physicus ibidem ordinarius à Senatu desideratus, infantem externè ubique aspexi, nullamque maculam ut mortis causam invenire potui. Tanta enim calliditate foetum enecaverat, ut nullibi in corpore mortis indicium aliquod observare quisquam potuisset, modò vasa umbilicalia probè deligasset. Foetum mortuum natum fuisse, imò DEUM esse testem, se nullam manum ad foetus internecionem applicasse, asserabat; quod etiam verissimum fuit. Verum quæsita, cur umbilici vasa non debito modo deligasset, respondit, se hoc nescivisse, quod talia essent deliganda, nec obstetricem esse necessariam ad illa deliganda. Ex quibus statuebam, sufficientem mortis adesse causam, quia non deligata hæc vasa pro simpliciter & absolute lethali habentur vulnere, ab omnibus Medicis. Pro qua sententia confirmanda proferebam, non verba solum D.D. Welschii de lethal. vuln. p. m. 68. ubi ita: Sed adhuc vasa quoque umbilicalia in recens natis infantibus pertinere existimo, utpote quorum vel neglectâ vel perperam & malitiosè administratâ præcisione, frequens sanè committitur infanticidium.

Dec. III. Ann. V. 5VI.

R r

dium

dium, sive enim planè negligatur præcisio, sive præsectus umbilicus decenter minus, aut plane non deligatur, subito sanguinis & spirituum diffusio moriuntur miselli ac pereunt. Quod insuper confirmant Facult. Med. Lips. P.P. apud Amman. Med. Crit. Cas. 69. p. m. 352. ubi ita: Istis andem / daß es bey den neugesbohrnen Kindern præsentissimam mortem & lethalitytem absolutam verursacht / wann der Nabel nicht verbunden wird / allhie weil dem Kinde mit dem Geblütthe nothwendig die Lebens-Kräfte verschwinden / und also endlich der Tod hieraus unfehlbar erfolgen muß / wie solches una cum data ratione die tägliche Erfahrung zur Gütige bekräftiget / dannenhero auch in dergleichen Fällen von denen Medicis die Nichtverbindung des umbilici pro simpliciter & absolutè lethali pflaget erkennen zu werden. De quo prolixius Pfizerus tract. de jud. vuln. lethal. cap. 26. p. m. 225. & alii videri possunt.

Aperitionem corporis ergò non necessariam esse quidam ex Senatoribus putabant, quia hæc infanticidii causa sufficiens esset futuri supplicii. Verùm quod in futura Lambdoide mollities quædam inusitata se ostendebat, & ne hæc inspectio illegalis haberetur, illam ut aperiret Chirurgus iussi, sub qua sanguinis extravasati apparebat quantitas quædam, quâ perspectâ in utraque parte eandem Lambdoidem futuram incidere Chirurgo dicitavi, sub qua undiq; reperiebatur sanguis extravasatus. Inde ulterius sagittalem quoque futuram usq; ad coronalem ut incideret author fui, sub qua itidem sanguis extravasatus reperiebatur usque ad spatium futuræ coronalis ac sagittalis, quod spatium vulgò in infantibus das Blätgen vocatur, ubi major quoque sanguinis extravasati

valati apparebat quantitas ob majus spatium ibi relictum. Hoc ergò perspectò, puerperam cum infante suò violenter peregisse fui attestatur, qui modus tamen melius torturâ, quam alia via extorquere posset. Hæc ergò cum de jure à carnifice torqueretur sub triplici forma, quam alii die *Schrauben-Stöcke / das Sitscheln und die Spanischen Stieffeln* nominant, sub tertia specie ultrò confessa fuit: Se in partu compressisse foetum cum pedibus ad lecti partem inferiorem, ex qua forti compressione foetum vehementer ejulasse. Inde verissimum erat, se nullam manum, pedes tamen ipsam adhibuisse ad foetus internecionem, quâ cognitâ causa, collum illi amputatum fuit.

OBSERVATIO CXLIII.

DN. D. JOHANNIS GEORGII GRÜBEL II.

De Renibus per frustra excretis.

Pastor quidam nomine Seidel / annorum 43. equorum amator maximus, aliquando in equi ascensione, cum is saltus varios faceret, venæ in renibusruptionem incurrit, quæ licet iterum feliciter fuerit sanata, pastor tamen equitationem suam intermisit nunquam, ex qua malum recruduit. Inde alium de hoc affectu consuluit medicum, qui priorem statum non habuit cognitum, à quo varios adhibuit Spiritus chymicos & corrosivos, qui parenchymia renis ita corroserunt, ut aliquando frustum renis digiti minoris instar cum urina excreverit, quod tantos patienti in excretionem creavit cruciatus, ut clamore horrendo

in auxilium advocaverit adstantes, quod frustum renis mihi quoque conspiciendum misit. Tantam ergo calamitatem patiens aliquot menses patienter perferens, tandem hæctica fuit consumtus aded, ut cutis vix ossibus hæreret, cui ulterius se associavit apoplexia, quæ patientem paucis diebus ita reddidit miserum, ut brevi vitam cum morte permutare fuerit coactus.

OBSERVATIO CXLIV.

Dn. D. JOHANNIS GEORGII GRÜBELII.

De Febris malignæ curatione per sola vomitoria.

Febres malignas curandi methodum esse unicam eamque tutissimam per bezoardica, sudorifera, atque confortantia fatentur ferè omnes Medici, nec aliam securiorem unquam fuisse inventam dicunt. Aliam tamen huic planè contrariam se invenisse affirmavit Generosus, maximè strenuus Dominus de Monk, militum Dux fidelissimus, annorum 76. vir per varios casus per tot discrimina rerum fatis exercitatus. Hic cum die 14. Septembris 1697. hic Dresdæ ex antecedente convivio maximè ægrotaret, mox pulverem suum specificum ex auro & antimonio, uti dicit, præparatum, maximosque vomitus & sedes excitantem 7. dies continuos assumpsit, quò medicamento ita fuit debilitatus, ut die 23. Septembris sacrâ cenâ uti, testamentumque erigere fuerit coactus. Ad hunc die 24. Septembris vocatus, illum omnibus viribus exhaustum, nullumque horrorem neque æstum
aut

aut aliud grave symptomâ sentientem inveni. Hinc pulsu explorato & consideratâ urina maximè rubra multaque materia tartarea repleta, hariolari fui permotus, illum febre laborasse acuta, nihilque esse reliquum, nisi ut vires dejectæ restaurarentur, somnus procuraretur, appetitusque planè dejectus excitaretur, quæ cura in hoc decrepito ferè desperata per Dei gratiam ita feliciter fuit peracta, ut unica saltem portione confortante atque stomachica hac sequente adhibita fuerit in integrum restitutus patiens!

℞. Aq. Cinamom. ʒij.

Vitæ Mathioli ʒß.

Elixir Vitrioli arom. Myrs. ʒij.

Tinctura Cinamom. confect. alchem. an. ʒij.

Solaris Lipsiens. ʒß.

Sirup. de corticibus citri ʒß. M.

SCHOLIUM.

Vomitoria in febrium malignarum principio à pluribus maximè commendari, quin & in peste ipsa à Medico Londinensi Henrico Sayero maximo cum ægrotantium comodo fuisse adhibita apud Willis tract. de febr. p. m. 233. legitur. An autem hæc sola ad febres malignas extirpandas, uti prædictus Dn. Dux de Monk sanctissime de suo vomitorio etiam in peste promittebat, sufficiant, meritò aliorum iudicio decidendum relinquo, nec ut his solis aliquis natus, in febribus malignis autor ero.

OBSERVATIO CXLV.

Dn. D. JOHANNIS GEORGII GRÜBELII,

De Syncope cardiaca,

Rarissimam apoplexiæ speciem, de qua videatur Hofmannus, jam profero in medium, quam mihi bis saltem videre contigit, quamque recentiores nonnulli ad catarrhum suffocativum referre malunt, in qua ex stagnatione sanguinis motus cordis planè cessat, nullusque amplius percipitur pulsus, sicque homo sciens vidensque abit ad plures. Hic ergò affectus cum maximè sit rarus, meritò D D. Wepferi verba ut hic adducamus in medium videtur esse opere pretium, qui tract. de Apopl. p. m. 201. de hoc ita disserit: *Quamvis negari non possit, si cor languidum sit, nec sanguinem amplius propellere valeat, Syncopen potius cardiacam productum iri quam apoplexiam, corde maturè tantò oneri succumbente: Atque ita affecti plerumque vivi videntesque pereunt, mortem præsentiant, atque obstantibus eam prænunciant, quod etiam in duabus personis observavi; Altera erat foemina 36. annorum, scorbutica, quæque sana cubitum ibat, ex somno tamen resuscitata in momento tantum colorem viridem cum livore in tota facie ostendebat, ac si per mensis spatium jam tum quievisset in terra, putredinemque percepisset, qualem faciem Hippocraticam ne unquam in morientibus quidem videre mihi contigit, quæque anxie clamabat: Morior, morior estote mihi auxilio, cui mox Spiritum nostrum apoplecticum in variis probatum, aliquoties non sine fructu adhibui.*

Hoc

Hoc ergo assumpto color viridis cum livore remisit, floridusque iterum accessit faciei color, quæ adhuc sana vivit hilarisque. Altera persona erat Studiosus quidam annorum 60. qui die 2. Januarii 1697. catarrho laborans, nihil sinistri de morbi exitu timebat, qui præter spem tamen animi deliquit affligebatur maximo, quo remittente, famulo dixit: Morior, morior. Peracta etiam precatione matutina famulum misit ad me, ut illi consulerem, cui mox Spiritum nostrum apoplecticum transmisi, sed hoc frustra adhibito, accedo & ego cum alio Medico Spiritumque cum aliis tam internis sicut spirituosus, quam externis adhibuimus, sed omnia incassum, brevique hic studiosus optima cum ratione abiit ad plures.

OBSERVATIO CXLVI.

DN. D. JOHANNIS GEORGII GRÜBELII.

De Externorum remediorum in IV. desperatis effectu verè stupendo.

INterna longè præferenda esse Remediis externis, hæcque parum emolumenti adferre Patientibus, non sine ratione confirmant plurimi, statuentes, Medicamenti vim maximè dissipatam esse priusquam penetrare possit integumenta corporis nostri satis valida satisque crassa, qualia sunt eutis, cuticula, panniculus carnosus atque peritonæum, quæ omnia videntur esse in remora, ne adhibitum in actum deducatur Remedium. Neque Rationibus his satis prægnantibus essem contrarius, nisi aliud mihi minimèq; fallax, quæ.

quæque sæpius plus valet, quàm centum Rationes ad oculos demonstrasset experientia, sicque me reduxisset in viam, cui experientiæ tamen, si modo consideretur penitius, non deficiunt Rationes. Totum enim Corpus esse porosum, perq; poros facilè penetrare Medicamenta spirituosà atq; volatilia nemo, nisi fungum pro Cerebro gerens, ibit nobis inficias, id quod suo tempore docuit *Hippocrates* lib. 6. de Morb. vulg. sect. 6. Aphor. 1. *Corpus, inquit, humanum tam foras quam intro spirabile est*, quod ex sequentibus IV. magis elucebit exemplis, quorum.

I.

Pastor quidam Neostadii ad Orilam, ubi Medicus eram Territorialis Saxonicus, diu ex Inflammatione renum laborabat, & Tertiana intermittente, quia Spiritum Vini quotidie nimis largà assumferat quantitate. Hujc Medicus quidam extraneus optimè consulturus voti sui nunquam fiebat compos adeo, ut Patiens ad extrema redactus, jamjam videretur moriturus. Cutis enim vix ossibus hærebat, neq; loqui valebat, neque vis retentrix suum exercebat officium, sed omnia sine sensu fluebant per alvum, patiensq; maximè delirabat, mortemq; ad portas esse pronuntiabant omnes. Ad hunc horâ x. noctis ego vocatus parumque salutis superesse videns, cum res esset desperata, internè nihil, externè verò emplastrum de crusta panis oleo stillatio mastichis & menthæ malaxatum præscripsi, quod cum stupore alvi fluxum cum delirio sedavit. Hujus ergò operationem verè stupendam patiens cum in se perciperet, die sequente ita me fuit allocutus: Quænam hujus morbi metamorphosis? Cui me hujus emplastri effectum non posse admirari

rari satis dixi; mortem tamen tam propinquam esse illi revelare nolui, ne fiduciam in Medicum suum depositam illi redderem dubiam, quæ tamen tertio die iam patientem, quam medicum maximè sefellit. Adveniente enim medico adveniebat quoque mortis hora, mortisque comites persentiebat nullos, nec mortem ipsam, qui in ipsis jam jacebat mortis faucibus.

II.

Puella 4. annos nata & unica parentum spes d. 13. Octobr. 1687. Cizæ incidit in febrem ardentem adeo periculosam, ut sæpius parentes illius mortem citius quam vitam exinde præfagire potuerint. Septimo enim die utpote critico, adeo viribus omnibus exhausta jacebat, ut nil nisi mortem expectandam esse judicarent omnes, ad cujus tristissimum morbi exitum metuendum majorem parentibus occasionem præbebat fastidium omnium medicamentorum, quia ægrota nullis modis ad hæc recipienda persuaderi poterat. In hoc ergo statu maximè periculoso nil nisi externa cordialia pectori applicanda præscripsi, dubius an quicquam in hoc atroci morbo sint effectura? Verum his per aliquot dierum spatium adhibitis, morbi remisit ferocia, vires successivè redierunt, Deoque adjuvante, puella præter omnium spem optimè fuit restituta.

III.

Juvenis quidam nomine Stemlerus 19. annorum, die 17. Augusti anno 1682. incidit in tertianam intermittentem, qua de iterum liberatus, hæmorrhagiam patitur adeo largam atq; enormem, ut omnia in illo remedia viderentur esse frustranea. Sceleto enim

potius, quam homini videbatur esse similis. Inde nimis serò ad illum vocatus, aquam solummodo externam cordialem præscripsi, de qua suas sensibilibiter recuperavit vires, atque ita se benè habuit, ut non solum gradum Magisterii, sed & officium pastoris in se receperit, in quo officio adhuc sanus vivit lætusque.

IV.

Parentem meum dilectissimum, jam beatæ memoriæ, diu auditus difficultatè laborantem memini, quæ ipsa ex siccitatè tympani senibus consueta suum videbatur habere ortum. Inde parum spei in hac curanda esse reliquum putabam, quia senium erat in causa, quod omnibus medicis attestantibus est incorrigibile & à privatione ad habitum non datur regressus. Ne tamen quicquam in hoc maneret intentatum, butyrum majale non salitum quotidie verticibus temporibusque inunxit, tantumque hoc remedio effecit, ut auditus in octuagenario majore manserit illæsus atque incolumis.

(*Dresdâ Augustam Vind. d. 30. Decembr.
A 1697. missæ.*)

OBSERVATIO CXLVII.

Dn. D. LUCÆ SCHRÖCKII.

De Usu Mercurii in colica convulsiva.

Quamvis Mercurii in colica convulsiva utilitas ab aliis, Collega nostro imprimis curioso, D. D. Theodoro Zvingero in *Epher.harum Dec. 2. Ann. 6. Obs. 231.* & *Dec. 3. Ann. 2. Obs. 145.* egregiè jam fuerit commendata, exemplum tamen pro ulteriori, in morbo

tam

tam diro ac sæpe desperato, ejusdem hydrargyri, plus justo ab aliis damnati, usus defensione, quod mihi observare contigit, circumstantiasque nonnullas singulares exhibet, producere liceat. Ill. nempe D. F. M. à F. Equitum Magister, Vir 30. annorum, firma alioquin corporis constitutione præditus, iracundiæ multum indulgens, atque intra annum temporis spatium plus unâ vice colicâ convulsiva, quam biliosam cum Medicis quos consuluerat, vocabat, correptus, cum post finitam Ao. 1695. bellicam ad Rhenum expeditionem, in vicina Urbe Imperiali cum aliis vino liberalius se invitasset, indeque nostram in viciniam, ubi hyberna ei constituta fuerant, pervenisset, denuo colicâ illâ laborare incepit, ubi cum alterius celebris Medici consiliis frustra usus fuisset, A. 1696. d. 12. Jan. brumali frigore admodum sæviente, adeoque dolorum vehementiam augente, huc delatus, totam viciniam ejulatibus compleverat, sed imploratâ ope meâ medicâ, enematum, pilularumque Martialium opiatarum usu, nec non calido herbæ thee potu, paulò post convaluerat, atque à me vinorum lithargyro depravatorum memore, de simili fortasse in computatione immoderata hausto interrogatus, tale quid se minimè metuere regefferat, me haud difficulter consentiente, cum vinum Neccarinum generosum, adeòque talismodi fuci haud indigum, nec ullus reliquorum compotatorum de indicio aliquo morbi hujus conquestus fuerit. Noster verò frigidus aëri se justo citius denuo exponens, iræque sine causa & modo pro more indulgens, d. 18. Januar. recidivam incurrit vehementissimam, cum summa corporis inquietudine, oculorum hebetudine, vomitu bilioso, siti, umbi-

lici retractatione, doloribus immensis & convulsivis artuum, alvi obstructione, pulsu debili, urina intense rubra, odoreque corporis totius cadaveroso, diris hisce cruciatibus continuo & tantoperè agitatus, (nisi quòd momentaneum levamen, ubi prono corpore in pavementum cubiculi se prosterneret, adeoque nervosarum partium in abdomine motus convulsivos nonnihil comprimeret, daretur,) ut ad desperationem ferè redigeretur. Medicamentis autem quibuscunque opem non ferentibus, & cum de vita omnes jam actum fore crederent, Mercurii vivi usum proposui; quem etiam ut adsumeret cum facillè persuasissimè, (addito tamen de salivatione inde subsequutura prognostico, quam ob salium in lymphâ turgentium multitudinem orituram, simul tamen eorundem spicula, fibrillas nerveas mesentericas & intestinales pungentia, atteri inde, atque viscosam texturam resolvi, & sic firmioris sanitatis in posterum spem concipi posse credideram,) d. 23. Januar. hydrargyri depurati uncias quatuor, cum aliqua Sirupi violar. portione propinavi; à cujus exhibitione aliquam dolorum remissionem sensit; quibus verò subinde denuò se exferentibus, nec dum alvo officium faciente, ægrotoque adminiculum aliud non amplius admittente, d. 25. ejusdem hydrargyri uncias sex deglutendas dedi, omni doloris sensu inde sopito; ut ideo *Zacutum Lusitanum lib. 2. de prax. med. admir. Obs. 35.* anodynum esse hydrargyrum, non prorsus sine ratione scripsisse, vel hoc nostrum exemplum docuerit. Dum autem nox adpropinquabat, gingivæ & lingua intumescere ceperunt, & d. 26. scybalorum globuli aliquot minores circa vesperam prodierunt; quos d. 27. liquidæ feces insecutæ, iisque

d. 28. minimi currentis Mercurii globuli intermiſſi fuerunt obſervati; Salivatio autem viſcidæ ſimul & liquidæ lymphæ copioſa ſucceſſit; quæ aliquamdiu maximo ægri cum incommodo, præſertim dum faucium excoꝛiatio aliqua concurreret, duravit. Et prout hydrargyrum acuta acris lymphæ ſpicula nervoſas fibres in ſpasmoticas tenſiones cõgentiã, obtundere, viſcoſi quæ tubulos inteſtinatorum obſtruentis humoris reſolutionem procurare: ita eo ipſo lymphæ ex glandulis inteſtinalibus ſtillantibus hoc modo correctæ fluxum augere, atq; ad fecum induratarum emolliſionem, ſicque faciliorem expulſionem promovere valuit. Interim Mercurii evacuati pondus ad uncias quinque ſe extenderat, cujus multam quantitatem ex miniſtroꝝ incuria, fecibus occultatum fuiſſe deperditam dubitare haud potui; quanquam etiam non exiguam ejus partem corroſam, quaſi fixatam, & quæ feces plumbo liquato ſupernatantes viſui præſentabat, obſervaverim. Sic à ſalivatione, quæ pro meliori lymphæ corrodentis & viſcidæ correctione per aliquod tempus, ægro licet sæpe indignante, ut continuaret, permiſſa, ſanus ſenſim evaſit, nec diu poſt, relicta militiã, maritus factus, nunc pancreaticè vivere mihi nunciatur.

OBSERVATIO CXLVIII.

DN. D. GEORGII EVERHARDI
RUMPHII.

De Caryophyllis Regiis Ambonicis.

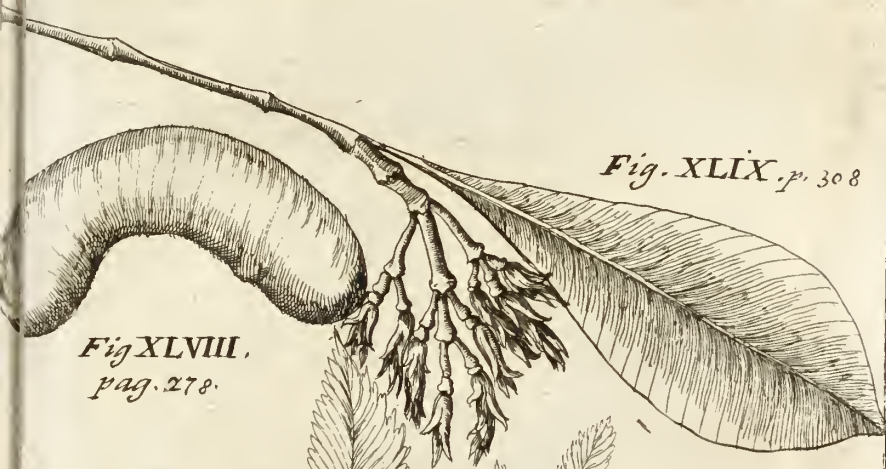
Mitto raram Caryophylli speciem, nomine Regii
venientem, cujus arbor per XL. Annos in Mun-
do non est visa, sed ante quadriennium unica prodiit
in hujus Insulæ, Amboinæ, parte boreali, quæ ora
Hittunensis dicitur, cujus præfecturam olim per XIII.
años gessi. Proinde baccæ hæ curiosè colliguntur &
asservantur, ne pereunte arbore memoria earum
deleatur.

Fig. XLIX.

(Ex Insula Molluccana, Ambona, ad Castellum Victorie,
d. 20. Sept. Anno 1696. Augustam Vind. missa.)

SCHOLIUM.

DE simili Caryophyllo monstruoso cum Nobil. Dn.
Author etiam in *Epher. harum. Dec. 2. Ann. 1. Obs. 21.*
egerit, Lectorem Ben. ed remittere, hic verò ramu-
lum, prout à laudato Rumphio mihi fuit transmissus,
delineatum sistere volui. Ipsi hi Caryophylli à notiori-
bus reliquis nec colore, nec odore & sapore differunt;
Folia etiam eodem caryophyllato sapore sunt prædita,
de quibus dubio procul Dn. Author plura in suo Her-
bario publicæ luci expositurus est, cujus in *loc. cit.*
spem Erudito Orbi fecerat; jamque ejusdem in Epi-
stola ad me scripta hisce verbis meminit: In studio
botanico totum ferè tempus, quod in hac India con-
sumsi,

Fig. XLIX. p. 308

*Fig XLVIII,
pag. 278.*

*Fig. XLV.
pag. 296.*

sumsi, maximè trivi, quo effeci, dum visu meo utebar, ut de stirpibus peregrinis & hæcenus nobis cognitis opus collegerim in XII. libris comprehensum, cujus priorem partem ante quatuor annos in Hollandiam transmiseram, sed in itinere naufragio periit, ob id jam secunda vice, adjectis sex reliquis libris, Bataviæ laboratur, ut totum opus perficiatur tam in scriptis, quam in figuris, & in Hollandiam mitti possit.

(*Dn. D. L. Schröck.*)

OBSERVATIO CL.

DN. D. SALOMONIS REISELII.

De causa coloris diversi in corona seu circulo urine.

Quid sit circulus vel corona urine, an aliquid, & quid significet, confido me sufficienter monstrasse Dec. I. Ann. III. Obs. 288. nempe quod sit Prisma trilaterum circulare urine superficiei supereminens, diversi coloris, quam in ipso liquore: relicta tamen spe, si forte detur aliqua supremæ regionis in urina præter nubeculam aut suspensum varietas, præsertim in colliquativis morbis perscrutanda & notanda, ulteriori experimento. Non potui tamen non postea notare sententias diversas aliquot Eruditorum Medicorum, quas inter legendum offendi, qui vel neglexerunt planè circulum, vel mecum consentiunt, vel dissentiunt.

Johannes Munnicks differt de urinis cap. 5. fatetur ab autorib' præstantissimis nullam factam ejus mentionem, unde neque Hippocrates, neque Galenus, neque

neque Isaac, neque Avicenna de eo quicquam dixerunt, differentias tamen multas profert.

Joh. Theod. Schenckius Medicinæ Gener. novantiquæ Synops. l. 3. part. 1. sect. 3. art. 4. inter accidentalia contenta urinæ coronam numeratam definit, quod nil nisi liquoris resplendentis soboles sit. Et art. 7. inquit; Corona designat interiorem colorem liquoris, idque propter refractionem, quæ in medio non ita conspicua. Considerari potest cum & sine sedimentis. Tanti illa momenti apud veteres non extitit. Plerique Practicorum diagnosin ejus in morbis negligunt.

Mich. Ettmüller in Medico Theor. Pract. cap. 4. de signis morborum, planè facit de corona, tanquam nullius momenti judicaret cum Schenckio.

Laur. Bellinus de urinis part. 2. accuratius describit ita: Corona nihil aliud est, quam extremus limbus summæ urinæ qui superficiem matulæ contingit: circumferentia hæc summæ urinæ pro diversitate urinarum, diversitate vitri & crassitiei, ex qua constat macula, positu luminis, & oculi dum inspicitur, diversimodè colorata, & elegantissimis coloribus instar iridis apparet, unde sibi nomen coronæ meruit & mirum est, quot ea super ridiculè & ineptè fabulentur, & prædici posse afferant viri cæteroque etiam doctissimi, cum re ipsa coronæ illæ nihil sint, nisi quiddam prorsus inane à varia luminis fractione per vitrum, & summum illud urinæ velum proveniens, nihil significans, & nihil solidi in se continens. In quibus quidem maximè laudandus est Bellinus, notandum tamen, quod de coloribus iridis dicit, non facile reperiri in ipsa corona, sed in superficie
seu

De causa coloris diversi in corona seu circulo urinæ. 311
seu velo urinæ, quem cum Boyle exper. de coloribus
rectius pavonaceum dixeris, ex viridi & cœruleo pro-
natum: cum & Willis de scorb. cap. 11. obs. 1. pellicu-
lam instar caudæ pavonis variegatam in superficie
urinæ rubicundæ notarit: itemque lixivialis & colo-
ris variegati: qualem & ego in urina diu servata ob-
servavi aliquando, nec non in aqua per noctem stante,
cui aranea erat illapsa.

Magnificus El. Rudolphus Camerarius Archiater
Würtemberg. & Professor Tubingensis b. nunc m. in di-
sp. A. 1680. Quale signum in morbis præbeat urina
thes. 4. Coronam ex mea mente describit, ipsisq; meis
verbis delineat. Filius ipsius non degener, nunc Pro-
fessor Med. Extraord. Elias 27 Novembr. An. 1692. re-
dux ex itinere ita ad me scribit. Quid verò urinæ cir-
culus, quæve ejus sit causa, consentientibus omni-
bus quos jussu tuo hujus rei gratia compellavi, eru-
ditis, dudum à Te in Ephem. N. C. clarissime deductum
fuit. Qui enim fieri potest aliter, quam ut (cum ad
vitri laterum poros & cavitates aqueæ præ aëreis con-
gruant particulæ) liquor in pelliculam quasi monticu-
li æmulam attollatur?

Subtilissimus Mathematicus & Opticus Stephe-
nus Spleiffius nunc p. memoriæ Re&tor Schaffhusa-
nus 15 Octobr. 1692. interrogatus respondet sic. Circu-
lus oritur ab incumbentis aëris gravitate, quæ li-
quorem ad latera vasis humida, ultra reliquam super-
ficiem, paulum attollit: quod etiam in aqua limpida,
aliisque liquoribus accidere solet. Sed ut ipsa experi-
entia in rem præsentem me duceret, crebra institui ex-
perimenta in urina hominis sani, coloris citrini, vitris
purissimis excepta. Ac ne oculi sensim caligantes, me

videre, quod non videam; aut non videre, quod alii videant, fallere queant: in suffragium quoque advocavi oculos perspicacissimos filii Davidis, M. & Phil. D. ad cujus fundum ista propius pertinent. Oculos igitur quocunque situ, qui excogitari poterat, in circulum illum extuberantem dirigentes, nihil aliud discernere potuimus, quam quod etiam in aliis liquoribus coloratis, puta vegetabilibus aut animalibus, vino, aceto, tincturis de croco, ligno Brasiliano, cyano, sirupis & oleis variis, bile &c. contingit. Sanguinis serum, ob confertam atomorum carnosorum copiam prius coagulatur, quam comòdè tractari queat. Sed & hinc excludendi sunt omnes liquores meris pigmentis colorati. In superioribus igitur omnibus nulla alia diversitas observatur, quam ejusdè coloris aliqui gradus intensioris ac remissionis; videlicet, quod ejusdem rei color modo magis, modo minus satur, aut dilutus oculis nostris adpareat. Hoc autem discrimen non à majore vel minore raritate aut densitate oritur: liquor enim circuli æque rarus aut densus est, ac reliqui vasis. Non igitur per diversam refractionem excusari aut demonstrari potest: licet alii nonnulli auctores id opinentur.

Quoniam autem hæc via nobis præclusa est, idcirco rationem hujus phænomeni quæremus in diversitate tenuitatis & crassitie seu spissitatis. Hæc autem cum à plerisque confundi soleant, qui *παχυμε-
γείας* de rebus sentiunt ac scribunt; ideo accurate est distinguendum inter illas duas affectionum syzigias, puta raritatem & densitatem (luch und dicht) quæ refractionem minorem vel majorem reddere queunt: item tenuitatem & crassitiem (dünn potius tün / und dick) quæ

quæ colores transparentes remittere aut intendere valent.

Sic, ut exemplo ista illustrem, nemo negabit, aërem esse texturæ rarioris, aquam verò densioris. Jam aër rarior potest esse crassior, unde non quidem ejus refractione augetur, sed pelluciditas minuitur, ut ad cœruleum vergat. Vicissim aqua densior potest esse tenuior, unde non tamen ejus refractione minuitur, sed pelluciditas augetur, ut omnis coloris expers esse videatur.

Summa Rarum & Densum minunt vel augent refractiones; Tenuis & crassum remittunt vel intendunt gradus colorum pellucidorum, seu transparentum. Hactenus Spleissius. Cujus circa refractionem diversam quodammodo sententiam acutioribus relinquendo considerandam. Videtur tamen consentire ipsi Excell. Rudolphus Jacobus Camerarius in literis datis 10 Decembr. 1692. Causam circuli urinarii quod concernit, eam sanè Exc. T. in Ephemer. mihi ita videtur exposuisse, ut quid desiderari possit, vix norim. Totum dependet à margine illo fluido ob proportionem vel disproportionem continentis solidi modo depresso, modo elevato, & sic tanquam tenuiore aliter transparente & lumen modificante ac subjectus liquor.

Joh. Alph. Borellus de mot. nat. à gravitate pendentibus cap. 8 prop. 182. dum vim impellentem & retinentem margines aqueos elevatos supra aquæ libellam, non esse propriam ipsius aquæ neque aëris, sed esse gravitatem ejusdem aquæ collateralis legibus mechanicis operando, demonstrat; prisma aqueum triangulare (quod ipse est circulus noster) figura 7.

tab. IX. delineat, cujus sectio sit B. G. K. ibidemque retinetur suspenditurque mons aqueus. **Causam** deinde assignat, à qua suspensus tenetur, & quæ vis ipsum sursum prius impulit, non vim propriam & nativam ipsius aquæ propter rationes ibi adductas : non aëris vim compressivam minorem ad latera aspera & scabra quam in media superficie, quod hydrargyri positu redarguere quærit : sed simplicem aquæ gravitatem. Ubi, quia mihi videtur obscurus Borellus, cum Sturmio eligo pressionem aëris, ut deinceps audiamus, interim gratissimus accipio, quod Borellus circulum nostrum ingeniosissimè describit & delineat figuris aliquot Tab. IX. de quibus postea.

Haëtenus consentientes vidimus. Videamus etiam dissentientes aliquos tam ex veteribus quam recentioribus qui verò vel rejiciendi, vel conciliandi, vel persuadendi, quibus demonstrationem nostram attendere libuerit.

In Epiphaniis Medicorum edente D. Udalrico Bender fol. LXIV. ineptè statuitur, quod circulus sit suprema regio urinæ ex partibus aquosioribus & magis fluidis secundum formam vasis continentis, in superficie naturaliter generatis, in quo principaliter reluceat consistentia cerebri, utrum bene vel male nutriatur aut disponatur : an in prora vel puppi affligatur, sinistra dextrave parte.

Franc. Joël Compend. Med. l. 4. sect. 3. negat in salubri urina coronam unquam conspici, sed in morbis, præsertim capitis : (cum tamen in omni urina, omni liquore & oleo inveniatur) & habere duas generales significationes asserit, primum ostendere quis humo-

rum

rum in massa sanguinea redundet, secundò quæ sit cerebri constitutio, & qualis sanguine sit refertum.

Ast D. Antonius Eygei in Apologemate pro urinis humanis Belgicè conscripto Ao. 1672. Amstelodami edito, in quo contra omnes urinarum contemtores prætendit ambitiosè, urinas reliquis signis præferendas, ita ut sine illarum cognitione ars medendi consistere non possit, capite 13. ex Vega, Joële, Th Bartholino, van Halteren, Ægidio, Gordonio & pluribus aliis Auctoribus multa quidem producit: sed quomodo promissis suis satisfeceris, videat lector, inprimis in circuli prognosticis.

Joh. Daniel Schrader in Dissert. de urinis Ao. 1688. vult, quod circulus seu corona nihil aliud sit, quam coitio plurimarum bullularum, majorum vel minorum in superficie, à quibusdam pro certo signo phthiseos habeatur, nonnunquam in malignis quoque visatur. Minus rectè! Potest enim circulus esse sine bullis, quod ut plurimum fit, & possunt bullulæ manere & adesse sine circulo, quando scilicet ille tollitur, vel abest aliorum.

J. Bapt. Helmont. Schol. Humor. pass. decept. c. 4. de Uromantia veterum detegere cupit Scholarum antiquos errores de circulo urinæ: quod nescitum sit hætenus, quare sæpius sit circulus alterius coloris, quam corpus lotii residuum, putatum nimirum eirculum, à reliquo urinæ corpore separari, velut pinguis ab aquoso vel tanquam colostrum à lacte cui innatat: nec quidquam indagatum, unde circuli & urinæ ista esset varietas. Affirmat itaque quod circulus non sit falsò apparens, falsaque sui specie per nudam reflexionem illudens, quod ratio alterati colo-

tis, in circulo lotii pendeat revera ex ipsomet corpore lotii, adeoque circulus solus totam consistentiam, colorem & lotii transparentiam indicet, quia continet; quod lignum nephriticum doceat insigni exemplo; cujus infusum rubeum est lateraliter inspectum, circulus autem Lazureus, veluti cruoris rubeus dolor in vena, Lazureus inspicitur trans venam: Et in corpore lotii rubeus color, in circulo autem refractus & intransverso urinæ citrinus. Itaque concludit, quod circulus sit coloris verus index in transparentibus, in opacis autem vel turbidis non appareat.

Quæ quia obscura sunt, & similia dissimilia, atque si infusum ligni nephritici cum Rud. Jac. Camera-rio, qui Tentamina & Continuationem circa colores infuit hujus A. 1689. Et 90. edidit, examinemus, longè alia phænomena sese produnt: Conradus verò Hör- lacher J. II ac Med. D. & Candid. SS. Theologiæ &c. quia Methodum Urinoscopiæ perfacilem ac perspicuum scripsit Anno 1691. in eaque ubique & imitatur & defendit Helmontium censetque cap. 2. quod contemplatio circuli urinæ superius semper in lotio conspicui magni momenti, quinimò maximæ necessitatis res sit in dignoscendis genuinis coloribus urinæ, color per totam resplendens urinam, subinde fallere soleat aciem oculorum: circulus autem semper invariatus persistet, & magis huic fidendum, quam reliquæ urinosi liquoris substantiæ, modo non sit turbida, rogam⁹ ideo ut triplex hic decoctor ex corpore suo quolibet post lectam hanc Observationem nostram explicet, quomodo ligni nephritici infusi circulus lazureus adeoque clarior, & liquor obscurior rubeus, qui tamen pro lucis applicatione vel cœruleus
vel

vel flavus est, cum urinæ circulo obscuriore, & liquore transparentiore comparari possit, itēque quomodo sanguinis cruor ruber in vena, trans venam lazureus inspectus, conveniat infusi nephritici & lotii circulo atque liquori ex transverso; tandemque an non æquē in urina turbida, opaca, infuso nephritico crasso, aliisque liquoribus planè nigris & opacis, circulus materialiter & realiter adsit, & humida latera lambat, etiāsi non colore diverso appareat. Quæ dubia ex definitione & demonstratione mechanica nostra sequenti poterit agnoscere & emendare.

Oppono autem juvenis Medici Hörlachieri opinioni juvenis Medici Eliæ Camerarii sententiā ex literis 27. Novembr. 1692. ad me datis: Cæterum evolvi, ut jubes locum Helmontanum; Editio in quarto ita habet: Apparet sic rubeus color cruoris trans venam inspectus; altera quæ in fol. prostat, ita effert: Apparet sic rubeus color coloris, trans venam, &c. Ego certè de verborum istorum sensu sollicitus non sum, cum tamen Tua Excellenz cogitata mea scire desideret, ea nunc promam. Varia quidem mentem subiere, dum autem hæc scribo, hanc Authoris fuisse mentem, ni fallor, mihi incidit: In antecedentibus scilicet dicit infusionem ligni nephritici lateraliter inspectam totam in corpore suo esse rubeam, sed habere circumlum lazereum, etiāsi commoveatur turbide. Post hæc adducit verba citata: Apparet scilicet quæ ad hanc materiam non spectant, sed sunt simile quodpiam, ita ut author dicere velit: veluti rubeus color cruoris (s. sanguinis) lazureus vel cœruleus apparet trans venam inspectus (vel quod idem sonare videtur) trans arterias seu vasa (vasa enim corporis apparent cœrulea) cum tamen

tamen rubrum contineant sanguinem. Ita (pergit postea) cœruleus color &c. trans vitrum vel venam è diametro visus. 2°. trans vitrum habet respectum ad infusum ligni nephritici, 1°. verò trans venam refertur ad simile ante adductum de cœruleo apparente per vasa sanguine. At! contextum totum non capio; neque enim Oedipus sum, qui intelligat ea quæ contemptor iste veterum, & obscurus ænigmatum scriptor docet, quem vix absque tædio evolvere possum, cum utilia equidem nonnulla, at plura passim vana, obscura ferè omnia in eo deprehendam.

Audebimus èrgò circuli figuram & substantiam mechanicè proponere, & primò quidem positivè & oculariter in majori forma quam naturalis est, quasi per microscopium cum Joh. Alph. Borello, qui lib. de mot. nat. à gravitate factis Tab. IX. fig 5. potissimum, ut & aliis delineat talem in liquidis circulum, arginum aqueorum ascensu ad latera vasis humida aspera & scabra, atque adhæsione seu retentione & insinuatione in poros profuum lanuginem seu viscositatem machinularum flexibilium & resilientium aquæ fluidæ. Ad hujus imitationem & clariorem demonstrationem separabimus coronam vel imaginatione in urinâ fluida & alio liquore quovis, scilicet sero sanguinis per venæsectionem emisso, & coagulato, nec non quavis gelatina, & oleo vel ipsa re & materialiter in glacie per ferram refecta, & videbimus trigonum armillare seu prisma trilaterum circulare, 1. 9. 7. 8. 10. 4. & 2. 5. 6. 3. quod per Diametrum seu medium divisum ostendet sectionem, in qua 1. 2. & 3. 4. basis cum horizontali urinæ superficie concurrit, convexa 1. 9. & 10. 4. in matulâ gibbosâ, s. recta 9. 11. & 10. 12. in vitro cylindrico
lam.

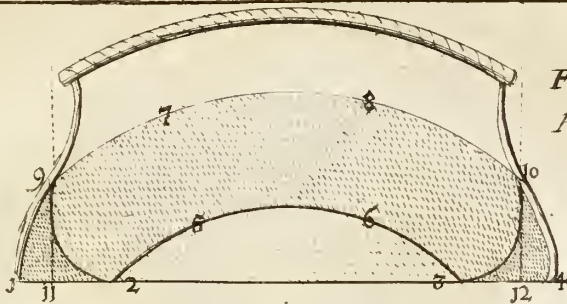

Fig. L.
pag. 319.

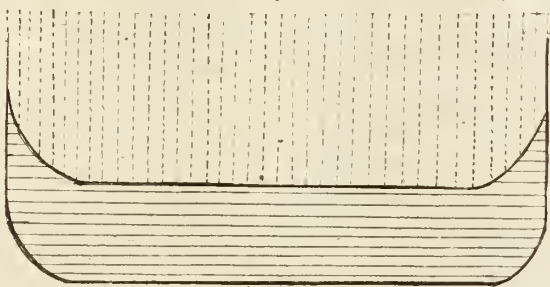

Fig. LI.
p. 320.

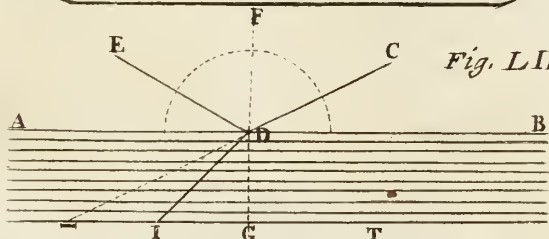

Fig. LII. p. 321.

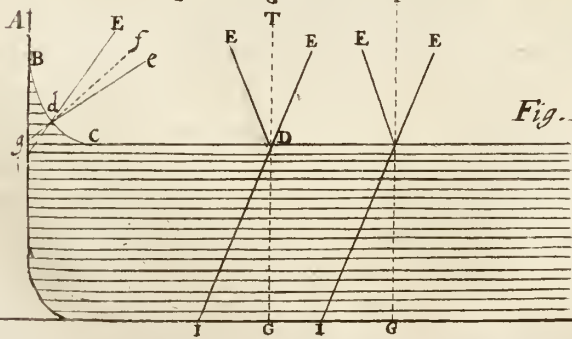

Fig. LIII. p. 322.

lambit latera, hypothenusa 9. 2. & 10. 3. interiùs sinuata & concava speculum instar lentis vitreae politae format hac icone in Figura L. matulae per altitudinem & latitudinem seu ventrem medium reflectae, una cum coronâ glaciata. Dixi speculum, quemadmodum enim totus liquor, ut aqua ipsa speculum praesentat, sive desuper cum Narcisso sive per transversum inspicias; ita & circulus ipse in lentis seu fluidae seu consistentis glaciatae facie objecta quavis transmittit refracta & sistit in oculo. Imò quemadmodum circularis haec lens urinae concava, velut concavum speculum objecta repraesentat plerumque umbrosa, itaque & margo vitri supremus convexus umbrosus quoque est, vel lucidus: quam observationem primùm debeo ingeniosissimo Johanni Schiccardo Prof Matheseos, amico integerrimo, quem ideo honoris & gratitudinis ergo hic laudo. Monstrabimus secundò privativè. Nam si oleum vel liquorem atrum non permiscibilem affundas in copia, deprimet ille hujus ad latera adhæSIONEM, ita ut circulus planè evanescat, & superficies sit sibi æqualis: vel si, ut olim monstravi in Observ. citatae Fig. VI. & VII. injectis paucis ponderibus, eoque ut urina in lateribus fictis vel ad lineam æqualem superficiei vel etiam supra istam superficiem sese elevet colliculo aliquo.

Reliquum est ut ostendatur, cur circulus hic diversus sit colore à liquore subdito, umbrosus plerumque & obscurior, aliquando & lucidus, aliquando coloratus appareat: plures enim Medici, circulum, lineam umbrâ depictam definire solùm. Hic primò præsupponimus in circulo hoc fluido & reflecti & refringi objecta tanquam in speculo aqueo aut vitreo:

quod ut demonstraretur apponere liceat Clarissimorum aliquot virorum Responſa proluxa quidem, ſed legi digna. 1. Elegantiff. Joh. Chriſt. Sturmii de 31. Dec. 1691. his verbis. De corona verò urinaria, ejusque colore diverſo à liquore ſubdito (quod eſt præcipuum tuorum argumentum) meam dum exquiris ſententiam, en tibi eam ſequentibus comprehenſam articulis.

1. Non eſſe hanc coronam aliquid urinæ proprium, ſed eandem obſervari in quovis alio liquore pellucido intra vaſculum aliquod vitreum recepto, adeò ut nec ab aqua limpidiſſima abſit, & in amygdalarum oleo cumprimis elegans ſpectetur. 2. Rectiſſimè à Doctiſſimo Bellino aſſertum eſſe, nihil ſolidi in ſe continere limbum itum urinæ ſupremum, h. e. à reliqua urinæ ſubſtantia illum re ipſa nihil diſſerre, indeque nihil etiam ſignificare poſſe, ſed eſſe inane quoddam & merè emphaticum phænomenon, à varia luminis fractione per vitrum, & ſummum illud urinæ velum proveniens: Rectiſſimè adeo 3. Te quoq; in Obſerv. allegata concluſiſſe, nihil aliud illam eſſe, quam refractionem in prisma illo circulari horizontali aquæ ſuperficiem ſupereminente &c.

Sed enim cum illud præcipue deſideres, quomodo à refractione aut reflexione circulus ille oriatur, ac præterea exoptes à Borelliana lanugine, non excluſa tamen aëris preſſione, circulum iſtum demonſtrari poſſe; ideò 4. certiſſimè tibi perſuadeas, ipſum illud prisma circulare, cujus memineras liquoribus vitro comprehenſis ſupereminens ab aëris preſſione, & aliqua i partium lanuginosa viſcoſitate unice penderè; ſiquidem aëris columna, vitro A. F. e.g. in Fig LI. incumbens æquali quidem vi liquorem ſubjectum pre-

premere conatur, sed ramosis & implicitis aliquatenus sui particulis interioribus vitri marginibus, quodammodo asperis A B & F E hærens & impedita, ipso facto tantillo minus premit inter D E & B C, quam in medio inter C & D, ubi pressio est liberior & sine hæsitatione: Unde fit ut pressus magis in medio liquor circa margines undique assurgat. Longa verò res foret, hoc loco refractionis & reflexionis, indeque provenientis colorationis fundamentum plenius prolixiusque exponere. Sufficiat igitur hoc notasse. Colores nihil aliud esse, quam luminis modificationes quasdam ac debilitationes, & varietatem colorum in variis hujus debilitationis gradibus consistere, neque vel refractionem vel reflexionem luminis absque ejus debilitatione unquam futuram, vel pilæ è pariete reflexæ motum sensibilibiter imminutum, aut ejusdem ex aëre per aquam vel araneatum telas transmissæ retardationem vade notabilem abunde docere. Speciatim verò 6. Reflexionem ordinariè fieri, in politioribus præsertim superficiebus, per æquales incidentiæ reflexionisque angulos; ita sc. ut radius C D in Fig. II. obliquè incidens in superficiem politam A B sub angulo C D B (respectu lineæ Horizontalis A B) vel C D F (respectu perpendiculi F G) versus D E reflectatur, angulus E D A vel E D F, prioribus istis planè æqualibus, saltem sensibilibiter, refractionem verò ejusdem radii C D superficiem pellucidam A B penetrantis, unâ parte tertiâ circiter anguli incidentiæ C D F à via recta C H versus perpendiculum F G desistere (siquidem ex rariore medio in densius, e. gr. ex aëre in aquam penetrat, opposito contra in casu opposito contingente) & à D versus

7. **I**us I pergere, non sine sensibili sui divisione (quia superficies AB non est summè pellucida, sed ex parte saltem opaca, ideoque portionem radii ex D in E reflectens) indeque consequenti debilitatione: quemadmodum nec reflexio ulla fit sine divisione simili, cum nulla superficies ita summè solida & polita sit, quin asperitatibus; quibusdam suis, etiamsi minutissimis, ab quas radii incidentis CD portiunculas aliorum quoque dispergat, & poris suis, licet exilissimis, aliquid ejus absorbeat, residua inde portione ordinariè reflexâ DE debilius oculum ex ea regione positum afficiente. Quibus ita breviter expositis, evidens esse

7. Radios ED in Fig. LIII. παραλλήλιος in superficiem liquoris planam CD illapsos, eodem modo reflecti aut refringi omnes; in superficiem cavam sive curvam BC eodem situ parallelo illapsum radium Ed (quia perpendicularum hic è centro cavitatis f ducendum est) aliorum planè suam vel reflexionem vel refractionem (illam sc. in e, hæc in i) dirigere: id quod unū sufficit, ad percipiendum, vi superius dictorum, quod alius ex primate circulari BC, alius ex planicie intermedia CD, ad oculum eodem situ positum, sive reflectendo sive refringendo color advenire debeat. Quin etiam

8. (si ratio hæc optica, quam satis explicatam dare in tanta brevitate vix licet; perceptu paulò videatur difficilior) faciliore quodam modo diversitatem colorum in diversis illis casibus æstimare topicè sic licere, quod (cum experientia obvia doceat, eundem liquorem, quò copiosior aut majori profunditate, intra vas receptus fuerit, eò fusci magis & obscurioris apparere coloris, dilutioris contra si minus profundus & paucior in eodem vase spectetur) idem liquor, in vase

Vase medio majorem profunditatem DG, circa marginem verò in prismate circulari BC multò minorem habens, alium ibi, alium hìc exhibere colorem debeat, & hunc utrumque porrò multum variare necessum sit, prout & lumen respectu vitri oculique positum fuerit, vel oculus utramq; liquoris pattem aut intra vasculum, aut extra illud adspexerit.

2. Eruditissimum Stephani Spleissii Med. D. & Præsici Schaffhusani ex literis 8. Nov. 1692. datis, quod promisit Rev. Pater nunc *en évêque*. Confero me ad quæstiones de corona seu circulo urinæ, Parenti meo propositas, quarum prior fuit. Cur color urinæ in circulo seu corona urinarii diversus sit à colore urinæ reliquæ subjæctæ? posterior hæc est: Cur circulus in urinario referat colorem chartæ coloratæ urinario suppositæ; cum tamen liquor subjæctus id non faciat? Quæ singulæ, quantum assequi possumus, in eo consistunt, 1. Quid circulo urinæ naturaliter insit? 2. Quid circa eundem per artem fieri queat? Ad priorem, quam parens meus satis superque jam ventilavit, nihil est, quod amplius in specie dicamus, nisi comparationis ergo. Ante omnia quidem suppono, non mirandum esse, divinum Hippocratem de circulo urinæ nihil quidquam dixisse, dum æquiori judici constat, illum tanquam non ens, in prognosi medica nullius esse momenti; quod ex rationibus modo sequentibus colligi poterit. Primum itaque optime moneo, Exc. Vir, stare ex Tuo arbitrio, circulum urinæ, totum aut dimidium vel fractum in partes ponere, aut tollere: Secundò eundem circulum formare, vel album, vel lucidum vel nigrum, vel umbrosum, vel coloratum. Omnes istas variationes Te jubente, ad examen revocavi, & rem in singulis

adamussum ita se habere, apprehendi. Quanquam verò cuncta tetigeris acu, non tædebit, si meas inde natas particulares cogitationes, tuæ tanquam æquis-
simi iudicis censuræ subjiciam.

In universum, diaphanorum corporum naturæ est proprium, admittere lucem, pro diversa particularum corporum densitate, vel copiosiore, vel pauciore. Hujusmodi res est urina sani hominis, quæ naturaliter se habens, in urinario detenta, ac aëri libero exposita, excepto sedimento ac nubecula, ex se ipsa undique sibi similis est; ratione verò, vel vasis, vel luminis incidentis, vel ipsius liquoris copiarum, varia redditur, ex. gr. à medio urinarum latere inspecta urina, apparet unius coloris citrei, scilicet luminis radios rectos suscipiens, oculoque communicans; in extremitate verò urinarum usque ad superficiem urinarum horizontaliter jacentis, umbrosa videtur. Umbrosam voco, qua nihil aliud est, quam umbra, quæ ex defectu luminis, urinarum lateribus oblique tantum incidentis, visui naturalem urinarum colorem communicare non sinit. Corona verò urinarum seu circulus ipse per se semper lucidior ac dilutior est, quam urina reliqua, ob liquoris ad latera vasis supra communem urinarum horizontem ascendentis paucitatem, quem ideo lumen liberè permeare, ac visui urinarum qualis ex se est, & quoad minimum, exhibere potest. Hic urinarum circulus, quo pacto vel totus, vel partim tollatur, in Anni III. Obs. 288. Eph. Nat. Cur. eleganter demonstrasti. Has itaque aliasque variationes ejusdem urinarum, à vario situ ac motu, tam oculi, quam ipsius urinarum institutas, variationi reflexionum duntaxat
suo

quos debere natales, cum negari non queat, suapte videntur falsa quorundam, & ut merito vocas, ridicula de circulo urinæ prognostica. Quæ cum ita sint, non video, cur Medici, quatenus tales, magis suspicere teneantur phænomena circuli urinæ, ratione rerum coloratarum urinatio suppositarum; nisi id fiat pro animadversione (quæ Tibi Vir Excelentissime laudabilis scopus est) ne adparentia pro essentialibus arripiamus. Nam præter id, quod locus inspectioni urinæ destinatus ac proprius sit aër liber, omnique colore destitutus, nihil inde quod mysterii nomen mereatur, elici potest, præter meram reflexionem. Aërem seu lucem ratione oculi vehiculum esse omnium colorum tam hypostaticorum, quam adparentium, nemo erit, in opticis quidquam versatus, qui facile negaverit. Ut ita circulus urinæ, speculi instar se habeat necesse est, objecta colorata reflectentis & ad oculum deferentis. Præter chartam albam, rubram, flavam, cœruleam; viridem, quibus Excell. Tua experimenta fecit, urinatio quoque supposui chartam versicolore, quam Turcicam vocant; quæ haud adeo obscure eosdem colores, (prædominantem quidem magis, quam cæteros) in circulum urinæ reflectebat.

Cur autem circulus in urinatio referat colorem chartæ coloratæ, urinatio suppositæ, cum tamen liquor subjectus id non faciat, interroganti, respondeo: In omni reflexione requiri certum ac designatum aliquem terminum, seu punctum incidentiæ: liquor autem in urinatio copiosus, colorum subjectorum illuminationem quasi absorbet, ut ita submergantur potius radii incidentes, quam ut ad oculum
refle-

reflecti queant. Corona verò, constans ex tenuissima liquoris portione, (quæ, ut ipse doces supra communem urinæ horizontem ascendit,) ipsi urinarii lateri immediatè juncta, terminum designatum incidentiæ constituit, colores suppositos sustinendi, & ad oculum reflectendi. Eodem modo

Cum Sol arduos radios in nubila jecit,
fit iris; requiritur nempe locus fixus, ad depingendum versico orem hunc arcum; cum aliàs radii solares in diffusissimo aëris pelago submergantur.

Pro hujus thematis conclusione, nihil est, quod ulterius addam, præter gratulationem, de indefessa Tua circuli urinæ phænomenorum indagine, quæ aliàs nihil, certè hoc emolumentum habebit, ut illi Medicastri, qui nimium quantum in urinæ phænomenis desudantes, oraculi Delphici instar matulam suspicientes, ac in idololatriam ejusdem fere dilabuntur, respiscant, memores illius Horatii l. r. Serm. Sat. 1. v. 106.

Est modus in rebus; sunt certi denique fines,
Quos ultra citraque nequit consistere rectum.

3. Doctissimum Eliæ Camerarii in literis supra citatis in quibus pergit. Dum verò colorem circuli diversum à liquore ex reflexione & refractione deducis, id ego ita concipio. Ubi lucis radii liquorem subeuntes æqualiter ubique & ratione copię & vigoris emergunt, ibi necessariò concolor est liquoris istius massa; at cum radii & copiosiores & magis vividè adhuc moti per circulum tenuem ad retinæ nerveas fibras penetrent, quam per reliquum liquorem crassiorum atq; adeò & radios plures absorbentem, & transeuntes
magis

magis debilitantem; hinc aliter fieri nequit, quam ut discolor à liquore suo sit circulus.

In quibus Responsis subsistere & acquiescere quidem poterit quisque curiosus, quamvis dubia quædam sunt in Sturmiano, de obscuriore colore in profundo liquore, dilutiore in minus profundo & pauciore, cum contra fiat in corona & liquore urinæ: in Spleissiano quod corona semper sit lucidior & dilutior contra experientiam: quod reflexionem solam admittat: ærem liberum pro objecto, non fenestras aliaque objecta umbrosa, lucida & colorata in hypocausto, ubi plerumq; urina inspicitur, ponat: urinam speculo reflectenti comparet, quæ potius refractione agit: quibus ventilandis & dirimendis esset occasio. Attamen, quia levia sunt, placuit potius experimenta facere, litemque componere in cista chartacea alba cylindrica, seu tympano alto pedem unum & dimidium, totidemque lato per diametrum, in quo matula cum urina vel suspensa vel vitro alio sustentata inspiciebatur per foramen parvum: deinde in linteo aut charta alba opposita, in diurna aut lucernæ luce; oppositis denique & suppositis umbrosis, lucidis & coloratis objectis. Qua speculatione observavi videri & apparere circulum hunc vel umbrosam, vel lucidam, vel coloratam, prout objecta apponuntur, opponuntur, vel supponuntur, ita ut radii illorum seu species ad oculum reflectantur vel refringantur.

Cogitabam igitur in circuli majore forma tam objectorum reflexionem quam refractionem, simul & in liquore ipso ad oculum usque radiantem repræsentare figura aliqua. Sed ne nimium lectores in re tam vili & quasi frustranea detineam, abstinui, cum in Sturmiana

delineatione refraſtio & reflexio ea evidentè monſtretur, ut nihil deſit, niſi quod oculus apponi debeat. Fortaſſis tamen non tædebit nec pœnitebit benevolùm Lectorem has nimis effuſas meditationes nugis aliorum appoſitas perlegere, ut exinde vera urinarii circuli eſſentia, color diverſus & ſignificatio, denique definitio accuratior emergat, nempe quod ſit limbus extremus in circumferentia urinæ ſupremæ ad latera matulæ aſperæ & humidæ adhærens, ſupra ſuperficie n liquoris propter preſſionem levioſorem aëris, colorem alium aiumque accipiens ex poſitu luminis & oculi, craſſitie matulæ, tenuiore mole hujus triangulæ, iſ prismaticis (ſi ſeparaveris imaginatione vel linea colorata à liquore ſubdito) quam ipſe liquor eſt, quæ diverſitas à refractione luminorum, umbroſorum, vel coloratorum objectorum potius oritur, vel in lente vitrea concava, quam reflexione; nihil ſignificans aliud ſingulare, præter quod ipſius liquoris color aut conſiſtentia notat: adeoque non eſſentiale quid ſed accidentale, quod tolli potèſt, dimidium vel totum, vel per partes in omni tam ſana, quam morboſa urina, vel in aliis omnibus liquoribus.

Quid denique ſtatuendum ſit de circuli ſolius coloribus & pinguedine, cum ab Autoribus notentur pluribus, difficile erit judicare: nam de urina tota nigra, rubra, alba, lactea, paleari, ſpicea, glaucea, præſina, Veneta, livida, cœrulea, rubra, flammea, lucente, crocea, viridi, oleagiноſa, viſcida, non eſt dubitandum, quia plurima exempla & hiftoriæ proſtant Nolle enim tot & tam claris ſcriptoribus denegare experientiam, quamvis ego per quadraginta annorum praxin nunquam offenderim ſolum circumulum aut ſuper-

perficiem pinguem natantem, vel in ipsa pthisi & morbis colliquativis.

Fernelius enim cap. 16. de Urinis, de Corona dicit. Sæpe multa vel colore vel substantia subjicit oculis, quæ nondum in reliquo urinæ humore cerni possunt. Idem ibidem distinguit tenuem & albam, crassam & albam, citrinam, croceam, rubram & ardentem, viridem, cœruleam & lividam cum sua significatione. Actuarius de differ. urinar. ex variis coloribus constare circulum asseverat, qui videatur ipse.

Heurnius puniceam ex virore anxietatis & malignitatis in febribus signum, & post ipsum. J. D. Hortilius pronunciat Bartholinus Cent. 4. histor. 26. tremulam recenset, veluti quoque Cnoefelius Eph. N. C. Dec. I. Ann. IV. Obs. 56. urinam tremulam vel saltantem conspexit per sex horas, admiratione dignam: Joël albam & tenuem, albam & crassam, croceam tenuem, rubram & flammeam, purpuream, lividam, Venetam sive plumbeam & cœruleam, nigram, viridem, trepidantem cum prognosticis enarrat, quas Joh. Munnicks quoque enumerat, additque discolorum in modum iridis, vertiginis & quandoque epilepsiæ notam, itemque arenulas in circulo, vertiginis quoque aut in senioribus paralyseos prognosticum, violaceam denique & lividam epilepsiæ, & aliorum cerebri morborum prænunciam. Auderem tamen mentem meam hic proponere. Si circulus urinarii liquoris color similis fuerit, judicium erit idem, quod de tota urina dici potest. Si sine objectis variè coloratis reflexis, refractisve appareat, & liquori citrino atque pellucido minusque colorato dissimilis fuerit, referatque alium colorem, consideratu

cignus erit. Sin verò ab objectis coloretur & refringatur, in promptu causa est, & facilis prognosis. Sed missis coloribus circuli, sola pinguedo & oleum aut in circulo solo, aut in superficie tota urinæ natans attendi meretur, quippe quæ sæpius adducitur, & morborum colliquativorum, ipsiusque phthiseos & hæcticæ signum creditur, ita enim intelligi videntur Auctores plurimi.

Nam totam urinam dari pinguem & oleosam, testes sunt fide dignissimi. Fernelius lib. 3. de Urin. notat pinguem & oleaceam. non eam cui pinguedo telis araneorum similis innatat, sed eam cujus substantia lentore & crassitie oleum adipemve liquefactum repræsentat, & quæ commota gravis lentaque ut oleum apparet. Hæc vel phthisi vel hætica febre, vel hydrope corpus liquefcere demonstrat. Plempius Instit. fol. 370. observavit in septuagenaria post febrem, pinguedinem aliquot septimas emittam, à renibus profectam non à toto, quia non facta macilentior. J. D. Horstio Manud. ad Med. p. 186. oleaginosa. urina, quæ ad crassas spectat, quandoq; nullum detrimentum ægro affert, sæpius prodit cum commodo in morbi concoctione, notante Galeno l. 3. epid. sect. 3. comm. 72. & 74. Jacobus Schmid Eph. N. C. Dec. II. An. II. Obs. 123. oleaginosa per plures annos vidit sine sanitatis detrimento una cum Schenkio & Foresto & Obs. 124. lethalem in febribus malignis. Wedelio Theorem. Med. part. 3. sect. 2. ff. 23. oleaginosa quoad substantiam rara est, & colliquationem notat malignam: viscida, mucilaginosa & sine sibilo exiens, frequentior. Idem Dissert. de urin. earumque significationibus cap. 3. oleaginosa triplicem facit 1. à colore & substantia,

tia, 2. tantum à consistentia unguinosa, 3. à stridoris & sonitus in matulam carentia. Horlacher Urinoscop. c.6. viridem seu oleaginosum colorem phthiseos, consumptionis & maciei corporis signum, ex certa experientia laudat, quem ab acido quodam, colliquativo ac putrefactivo credit. Muñicks Diff. de Urin. c.4. inquit. Urina alba quæ spissa & oleaginosa est, atrophiam universalem indicat. De causa verò hujusmodi urinæ cum auctores non conveniant, missis aliorum opinionibus ex mente Malpighii de Omento, pingued. & adip. ductibus atque ipsis illius verbis scribit, talem urinam excerni, quando pinguedo naturaliter in sanguine existens aliqua de causa cum latice ejus seroso excernitur, cum pinguedinis insignis usus occurrat in sanguine, sc. ut sanguineis salibus, aliisque acris particulis ligamen & vinculum impertiatur, quod evincitur experimento. Lixivium enim acre, quod fusa salia continet, si oleo misceatur, ejus acredo evidenter remittitur, & fit mistura instar lactis.

In tali pingui & oleaginosa urina, circulus quoque pinguis reperietur facile. Ast de solius circuli aut summæ superficiæ pinguedine audiendi quoque sunt sequentes Medici præclari. Hippocrates Prænot. c.12. ita prædicat: sed & pinguedines supernè instantes araneorum telis similes, damnare oportet. Sunt enim colliquationis signa. Ad quæ Fernelium de Urin. c.16. addit. Nisi enim renum colliquatio & fusio quædam in causa sit, corpus universum vel Febre ardente, vel phthisi, vel hæctica febre liquefcit. Idem Hipp. aph. 35. sect.7. ait. Quibus in urina adipalis superficies est conferta, iis nephriticum & acutum motbum significat. Quem Jo. Ligæus in Annotat. illustrat ita: ins-

dens & supernatans aliquid pingue & telis aranea um simile Bruno in notis ad Jesseni de sangu. V.S dimisso verba : Pingue quiddam ad implicatiōis araneæ telæ formam super extensum, id quidem in obesīs, sanguinis in adipem transitum; in gracilibus verò, ob colliquationem, marcorem portendit, sic commentatur pag 190. Obiter & hoc attingendum, talem telam pinguem etiam reperiri urinis hecticorum & febricitantium supernatantem, vel latera vitri nebula albicante obfuscanrem, quæ tamen non est confundenda cum tela vel crusta albicante etiam in urinis tabidorum sæpius observatâ. De utraque egit solidè & distinctè D. Willis Exerc. de urinis c. 5. illam oriri dicens, quando urinæ liquor sulphure dissoluto plus saturatur, & nimium imprægnatur. De hac verò prolixius differuit, cap. 6. sic. Interdum urinis cum aliquandiu steterint, cremor quidam supernatat, veluti tartarus aquæ incoquitur; hujusmodi crusta albicans in superficie lotii concretescens vulgo pinguis & adiposa creditur, ac pro solidarum partium deliquamento habetur: quare talem urinam excernere soliti statim tabidi & quasi deplorati pronunciantur. Veruntamen ista concretio tantum salina est, quæ si igni admoveatur, minimè liquatur, sed in substantiam crustaceam obdurefcit. Quæ verba Munnicks cap. 5. Dissert. de U. in. mutuatur. Qualia quoque Willis in Dissert. Epistolica affert. Quod vulgo receptissimum habetur, scil. urinas quibus cremor innatat. (velut in aqua cui tartarus incoquitur) phthisin denotare, plerumque incertum est, quippe signum hoc hypochondriacis magis proprium & familiare est, quam tabidis: & quamplurimi sine hoc intabescens moriuntur. Quibus

Bruno addit hæc. Quorum omnium veritatem propria sensuum fide, examinatis & observatis fideliter urinæ mutationibus, aliquoties comperimus. Sed de his forsan alio loco dicendum.

J. D. Horstius Manud. ad Med. Si pinguedo innatet, colligimus calorem æstuantem adesse, qui adipem colliquet. Joëi quæst. 34. Pinguedo instar telæ aranearum in superficie urinæ innatans, renum & pinguedinis circa renes absorptionem & colliquationem monstrat. Et quæst. 33. Tela aranearum superficiem urinæ obducta, variis & viridis coloris cœnosum & putrefactum sanguinem adeoque morbum Gallicum capitisque dolores significat. Willis de scorbuto c. 11. Obs. I. p. 326. Urina fuit pauca & rubicunda, in cujus superficie pellicula instar caudæ pavonis variegata, accrescebat. Et mox. Urina lixivialis & coloris variegati sanguinem dyscrasia sulphureo-salina correptum plane indicabat: cujusmodi lotium eo ritu insignitum in pluribus aliis, simili modo affectis, annotavi. Capivaccius l. 7. Conf. 73. in muliere quadam cum pluribus symptomatibus. Dum delirium durat, cuticulam urina capit desuper, quæ instar glaciei supernatat, colore quasi iridis. Hinc Henr. Martini in Anat. Urinæ c. 10. duplicem pinguedinem facit. 1. Quando innatatur Urinæ, instar telæ aranearum, de qua Hippocrates, quam & Cardanus singulis diebus per 40. annos sine ulla noxa in se, nec non in pluribus aliis vidit, vesicæque acceptam fert, qualem quoque Martini vidit in hypochondriaco, cæteroquin sano, cum renum manifesta temperie. 2. Quando concrevit in urinæ superficie crustularum instar, quales videl. in lebetibus conspiciuntur, cum jus à frigore concrevit, quam docuit Gale-

Galenus, & in magnis hæticorum colliquationibus sæpius invenit, prodire autem ait cum urina vel sensim in febre, & tunc totius corporis colliquationem significare, vel confertim, & cum calore, dolore ac renum lassitudine & tunc renum vitio contingere, adducitque hanc rationem. Nam quia renes copiosa pinguedine præditi sunt, à qua exsudans oleosus humor, meatus, ne à seri acrimonia lædantur, obliquit, facile fieri potest, ut calore partem ejus peculiari modo attenuante & subtilisante virgulæ pingues in urina oborientur, quæ à sero transfluente divisæ, atque sese iterum, qua datur, unientes, fenestratam ejusmodi speciem ac aranearum telis similem repræsentent. Sed sufficiat sic diu & serio luisse circa urinæ coronam inutilem quasi & inanem, atque tempus trivisse, vel perdidisse potius, nisi me excusaverit oppugnata aut citata defensio aliorum, juvet potius minimorum & vilissimorum laboriosissima perscrutatio Malpighii, Grævii, Swammerdamii, Hookii, Lewenhoeckii, aliorumque cum & ipse DEUS in minimis maximum sese ostendat.

OBSERVATIO CLI.

DN D. SALOMONIS REISELII.

De Ano imperforato cum ventris tumefacti sacco.

PLurima exempla quidem ani imperforati præstant, etiam in Ephemeridibus nostris. Sed singulare fuit conjunctus cum ingenti sacco ab urinæ serique collectione nato. Christophori Treibers uxor in Thermis Feriis peperit primo parcu 14. Julii 1697. filio.

filiolum non solum cum ano imperforato, sed & monstrosi aliquid præ se ferentem, ut ab obstetrice spargebatur in vulgus, atque immaturum, ut credebatur, quia ante octo dies lapsa, septimanis sex vel septem citius peperit ante nonum mensem. Itaque propter suspicionem, quod ante nuptias foetus conceptus fuerit, non tantum, sed & an monstrosus esset, Rever. Dns. Superattendens Zeller inspectionem à me tum præsentem postulavit. Vidi ergo una cum Exc. Domino Gerlachio Physico Calwensi & Inspectore Acidularum Deinacensium, Thermarumque Ferinarum & Cellensium, & inveni foetum perfectum quidem, sed lividum fere ubique, & præsertim in collo, ubi & cuticula rupta fuit circum circa: nisi quod venter valde tumidus fuit à tuberculis seu globis multis intus latentibus, in quo umbilicalia vasa brevia erant, quod in partu rupta fuerint, cum & secundinæ laceræ & semiputridæ apparuerint. Penis in præputio concluso vesiculam ostendit: testiculi valde parvi: anus vero imperforatus, & cuti integræ similis, sine ullo signo aperturæ cicatrifatae vel conclusæ. Ventre aperto occurrere videbatur primo intuitu vesica magna & inflata, solutâ vero illâ à diaphragmate & intestino recto, stomachus spectabatur vacuus & parvus, intestina fæcibus nigris impleta, usque ad ingentem saccum aliquem, quem pro vesica initio accipiebamus, ad cujus ingressum vacua erant & penitus conclusa seu impervia intestina. Apertus saccus feri copiosi lactescentis effudit magnam copiam, intus multis rugis & sacculis repletus, unicoq; ampliori, quem pro vesica adhærente judicabam, quia exterius adnatus fuit urachus. Ex feri ergo & urinæ retentione sac-

cus iste potuit oriri & repleri, præsertim quando mater tempore graviditatis multum sitiit, potavitque.

OBSERVATIO CLII.

DN. D. SALOMONIS REISELII.

De Hydrode curato Euporistis.

Eodem tempore referebatur à balneatore ibidem, quod pauper puer ab hydrope tumefactus varia frustra quidem sumserit, denique cum decocto cynosbati succum sempervivi affatim biberit felicissimo sanitatis restitutæ eventum. Quæ sit virtus in sempervivo ad aquas dicutiendas, non video cum refrigeratio & adstrictio ei attribuat: cynosbati vero virtus hydrogoga sit satis experta, ut aliorum diureticorum, imprimis lixivii ex cineribus herbarum, cui meritò laudem tribuere debemus, quo pauperes plurimos solatus sim.

(Anno 1698. d. 6. Januar. Stuttgartiâ Augustam
Vind. missæ.)

OBSERVATIO CLIII.

DN. D. ANDREÆ LÖW.

De Fonticulo aut potius Paracentesi abdominis, à Natura Ascitica instituta.

Ipsam sæpè Naturam in remediis poscere, quæ sentit profutura, quibusque in libertatem ac sanitatem pristinam asserere vult homines desperatè decumbentes, præter alios ferè innumeros, testis est Ascitica confirmata, solo potu Cerevisiæ sanata, apud Pechlinum

num Obs. Med. 63. l. i. p. 153. Et sæpius, ubi Medicus jam desinit, ibi demum incipit agere natura, quæ sibi relicta, morborum semina quandoque feliciter expedit, quam medelis coacta; imò sæpissimè juvat humanâ ope jam destitutos, & prognosticis relictos: Nihil quippe ipsi invium, quin præclusâ viâ superiore, decurrat inferiores, excretionique dicatas, iisque impeditis, quærat insensibiliores, transpiratorias, quibus similiter obstructis, abditissima loca, quæ ne somniarem quidem, ut per illa farcinam suam copiosè deponat, seque à præsentaneo mortalis periculo vindicet. Veritatem hujus asserti, atque admirandam naturæ energiam, ac conatum efficacissimum videre licuit in Illustrissimâ Matronâ, Viduâ, septuaginta aliquot annorû. Hæc in Matrimonio plurium liberorum Parens, tandem in puerperio malè tractata, acquisivit motus convulsivus, qui tractu temporis in habituales degenerarunt epilepsiam, quotidie ferè, in primis noctu, & imminentibus lunæ mutationibus recurrentem, sed brevi transeuntem, quâ finitâ, surrexit, ambulavit, benè comedit, in publicum prodiit, mente tamen vacillante, alias sana. Anno 1695. incidit in dolorem colicum, quem adhibitis adhibendis, clysteriis nempe frequentioribus, potionibus laxativis mannatis, infecuta est largissima diarrhœa, duas septimanas continuans, cum Illustrissimæ Comitissæ levamine; hæc cessante, rediit dolor cum levi abdominis tumore, atque febricitare cœpit. Prædixi hydropicam dispositionem, si non præsentem jam Asciten. Hydragogis, ob diversos affectus, viscerum tonum labefactatum, ob ipsum senium, cum nihil hîc tentandum, cordialia solùm & absorbentia,

v. g. magist. Perlar. Smaragd. spec cord temp de gemm. frig. pulv. analept. lap. 69. præp. unicorn. mar. fl. nitr. pulv. hepatic. &c. adhibui. Continuarunt nihilominus calores, dolores acerbiores facti, sitis intensior, vigiliæ continuæ, accessit gravitas pectoris, spirandi difficultas crevit abdomen, indicia aquarum in corpore crescentium, adeoque mortis indubiæ propediem adventuræ. Rebus ita jam conclamatis supervenit tandem natura, sollicita vitæ conservatrix, aperuit poros quosdam in abdomine, sub epigastrio, à parte sinistrâ umbilici, instar acupuncturæ, ex quibus exiit dies noctesque non aqua pura, sed serum lentum, turbidum, pituitosum, coloris fusci, recrementis variis remixtum & in pelvi subsistens gelatinam aliqualem in fundo relinquens, copiosum. Evacuatis jam hac ratione liquoris hujus aliquot libris natura longè patientiorem sibi formavit viam, dilatando non solum poros, sed & eosdem erodendo, instar ulcusculi à fonticulo recens facti, quod foramen indies excavatum fuit, ut interanea nobis videnda dederit, & maximum digitum admiserit, adeoque Chirurgi deligationem postulaverit. Crevit effusio feri turbidi quotidie in quartam usque septimanam, quo tempore demum decrescere, abdomen subsidere, symptomata supra recensita remittere cœperunt. Per duos menses apertum remansit foramen, antequam consolidatum fuit, ex quo ad minimum manarunt triginta libræ materiæ serosæ. Toto verò fluxionis tempore, vix aut rarissimè epilepticis suis convulsionibus quas forsan eradicatas voluit natura, tentata fuit, metastasi sine dubio facta, deductisque humoribus superfluis, acribus, falsis, ad locum hunc paracentesi naturali reseratum, & evacuationi

tioni destinatum. Sic Aqualiculus nimium quantum tensus, cum toto abdomine subsedit, & Illustrissima Comitissa ab omnibus morti jam adjudicata delinitis omnibus symptomatibus convaluit, vixitque sana & incolumis, ultra biennium, exceptis suis convulsionibus, post morbum redeuntibus, & à natura pro remedio ac signo sanitatis habitis. Anno demum 1697. quiescentibus iterum ex improvise convulsionibus, sensit gangrænam in femore ad muliebria serpente[m], quâ accedente Sphacelo, placidissimè obiit. Paracentesin artificialem in debili hoc, ac senio jam confecto, nec non tot tantisque miseriis enervato, morti jam proximo, subjecto, diarrhœa prægressâ, adeoque visceribus minus benè constitutis, quis ausus fuisset applicare, aut quis hic loci, rebus sic stantibus, prosperum successum, multò minus ejusmodi eventum planè admirandum sibi polliceri, nedum experiri potuisset, quin maturasset magis, quam distulisset mortem. Ast natura optima medendi magistra, cum simul temporis sit servantissima, & sola omnium optimè noscat horarum momenta, varia excogitat inventa, quibus tempestivè satis dissolvat morborum nodos, arti Medicæ planè indissolubiles. Similes fonticulos aut paracenteses in abdomine & thorace hydropicorum observarunt Spindlerus, Cent. Obs. Med. 52. p. 96. Cæso Gram. M. A. N. C. Dec. 1. Ann. 2. Obs. 257. p. 383. & An. 3. Obs. 18. p. 23. Simon Schultz. Ann. 4. & 5. Dec. 1.

Obs 97, p. 128.

OBSERVATIO CLIV.
DN. D. ANDREÆ LÖW.

De Hydrope pectoris,

I Etiffima quædam filiola medium quintum ætat-
tis annum nondum egressa, temperamenti sero-
fioris, pituitosi, postquam mense Nov. 1697. maculas
in toto corpore, imprimis abdomine, rubras, latissimas
ac densissimas, in unam ferè maculam coëuntes, aut
universale erysipelas præsentantes cum pruritu, levi-
denti calore, quas alias Rossalias nominare solent, im-
punè & quasi stando, sine adhibitis medicamentis, in-
tra tres vel quatuor dies sustinuisset, mense post. inci-
dit in inflationem faciei, manuum, pedum, hypochon-
drii sinistri, post somnum graviorem, tussim vehe-
mentem, catarrhum mentientem, siccam. Præsumen-
tes adesse vermes, dedimus pulverem sem. cynæ cum
CC. usto, adjectis ꝑ. granis diagyrii, externè Topica
ex unguento deoppilativo martiato, contra vermes,
Ol. cappar. tamarisc. Carminat. Mynf. Spir. falis ar-
moniaci. Elapsò triduo, præter omnium opinionem,
gravitatem in pectore sentit summam, tussim fre-
quentiorem, inanem, sitim immodicam, calores au-
ctos, spirandi frequentiam, dyspnœam, magnam in-
quietudinem, & corporis jactationem; his accesserunt
cordis palpitatio, crebra animi deliquia, vires unò
quasi momento penitus prostratæ, adeoque deam-
bulandi hucusque concessa, impotentia, pulsus per-
turbatus, debilis, facies, manus pedesque pallidi, su-
pra modum inflati, semper frigidissimi Adhibui su-
dorifera, clysteres frequentiores, expectorantia, ex
Sirup.

Sirup. pectoralibus, cordialia, volatilia, non omittis Topicis, sine ullo levamine, imò post usum clysterum symptomata magis exacerbata deprehendi, respirium difficilius, ut vix per momenta in lecto manere concessum fuerit, gravitatem ad suffocationem usque laboriosiore. Quotiescunque assumpsit Sal volatile oleosum, cum elix. pectoral. levius quidem sese habere sensit, spiravitque facilius, sed brevi post rediere symptomata, imminētis suffocationis pròdromi. Oculi tandem obscurari cœperunt, mens tamen & loquela nunquam defecit, sed sibi præsentissima, inopinatò quintâ morbi die, sine ullis convulsionibus, placidissimo fato, animam Redemptori suo reddidit. Hydropem pectoris parvulæ nostræ filium vitæ insidiosè abruptissè docuisset avtopsia anatomica, si concessa fuisset. Recordor me ante aliquot annos secuisse puerulum 5, annorum, qui pari faciei, manuum pedumque pallore & intumescentiâ, tussi siccâ, dyspnœâ suffocationem minante, pectoris gravitate, pleuresin flatulentam simulante, siti immodicâ, caloribus p. n. cordis palpitationibus, frigore extremorum, animi deliquis &c. laboravit, & huic in omnibus ferè similis quartâ morbi de, sine ullâ mentis aut vocis offensâ, morbo hoc inopino, omnem hæctenus opem ac operam eludente, extinctus est. Interaneis detectis, inveni cavum thoracis illuvie serosâ repletum, atque in illo viscera quasi submersa, pulmões molles, variegatos, lividos, cor sanissimum, pericardium itidem aquâ oppletum, ductus bronchiales, asperam arteriam sine ulla purulentâ materiâ; hepar, lienem, ullius labis expertem; adeoque solùm pectus formidatas retinuisse aquas, non adeo limpidas, turbidas

magis

magis, albas, nullo sanguine mixtas, fuisseque hydropem pectoris, aut affectionem simplicem huicque regioni peculiarem ac primariam.

Quare cum utrumque subjectum, præter omnium expectationem, quartâ jam & quintâ morbi die mors è medio viventium sustulerit, non immeritò violenta ductuum lymphaticorum ruptura hæc accusanda. Impossibile enim humores hos copiosos in cavum thoracis, specie vaporis, intra tam paucos dies exhalare, ibique in aquam condensari, multò minus serum sub propriâ formâ ex arteriarum osculis reseratis ad tantam copiam exundare potuisse. Potius statuendum in priori subjecto, cum præcesserint maculæ; (quæ sine dubio ab exæstuante sanguine in cutem detrusæ, & progenies sunt fermentationis paulò vehementioris, materiam ad habitum corporis evomentis deducendæ, sed neglectæ) massam sanguineam tunc temporis non bene fuisse depuratam, atque inde quiescens retentis, serum crassius spissiusque humores acriores, & in coagulum pronos redditos: hinc vasis imprimis lymphaticis thoracis lateralibus obstructis, à Lympha minus volatili, in motu suo lenta & in pleura, aut mediastino, aut pericardio, aut glandulâ thymi, aut lymphaticis pulmonum accumulata, ac copiosè secretâ, ductus lymphaticos ob ingentem molem disruptos, atque cavum thoracis colluvie ejusmodi ferôsâ fluctuante repletum extitisse. Tussis sicca atque dyspnœa, quæ observabatur, fuit ab aqua aut mole, aut acrimonia sua, extrema pulmonum vellicante, nihil enim reperiebatur in eorum bronchiis, quod ad validam tussim stimulare potuisset. Et illuvies hæc serosa enervationem cordis procul dubio mul-

tum

multum promovit, ut tandem propulsando sanguini minus par fuerit; quin potius eo in ventriculis stagnante exsolutis jam, aut potius suffocatis Spiritibus, nec non sufflaminatis microcosmi actionibus succumbere debuerit. A sero lento, pituitoso, viscido, frigus, inflatio ac calor in extremis; serum quippe, nec non lymphæ, præcipuè in extremis, volatilitate & Spiritibus suis destitutum, more solito circulari nequit, sed lento passu remeans aut retardatum tubulos valde distendit, vasa mirum in modum expandit, valvularum tonum ac constrictionem non parum lædit, adeoque obstructions in vasis, inflationes ac frigus post se relinquit. Quare non mirum, remedia adhibita, sudorifera nempe, expectorantia, clysteres, cordialia, nil hic effecisse, cum morbus in abditis delituerit partibus; finem verò vitæ tam citò imposuisse, cum præcordiis, visceribus nobilissimis, occultas struxerit insidias. Unde jure deploratus censetur hic affectus, & ex opinione vulgi pro incurabili habetur. Quis enim modus resorbendi humores copiosè effluxos? Acposito, sectionem hic invenire locum, quomodo prohiberi potest, ne exruptis vasis illuvie serosa jam exhausta, alius latex succedat, cavumque pectoris repleat? Potius observatum est sectione suavem procuratam fuisse mortem, vid. Willis Pharmat. Rat. p. 2. c. 13. p. m. 134. Barbette Chirurg. c. 15. p. m. 76 Spindl. Cent. Obs. Med. 33. cum Schol. Raygeri, p. 57. Pechlin. Obs. Med. 60. l. 1. p. 146. in primis Hippocratem, qui accuratè l. 3. de morb. § 59. vol. 2. p. m. 84. Signa & eventum hujus morbi descripsit, Fr. le Boe Sylvium, Prax. Med. l. 3. §. 186. c. 7. p. 551. Etmüll. Oper. c. 6. p. m. 418. Bartholin Epist. Med. 78. cent. 3. p. 327. Theod. Craanen

nen de homine c 28. p. m. 244. Sic Helmontius tit. igno-
 ritus hydrops §. 5. p. 484. Borrichius in Act. Med. Haffn.
 Vol. I. Obs. 89. p. 173. Kölichen. & Brechtfeld, ibid. Vol.
 2. Obs. 16. & 118. p. 37. & 297. Th. Bartholinus, hist. Anar.
 7. & 66. cent. 2. p. 163. & 263. Tulpius Obs. Med. I. 2.
 c. 16. p. 122. Blancardus in Anat. Pract. Ration Obs. 98. &
 48. cent. 2. p. m. 189. & 265. Wepferus Obs. Anat. de apo-
 plex. p. m. 286. notarunt quandoque pulmones, si
 compressionem exceperis, sine ullo vitio, quandoque
 flaccidos, parvos, semiputridos, sideratos & pessimè
 affectos, aquis foedis innatantes, cavitatem pectoris il-
 luvie ferosâ inundatam, pericardium ampliatum, di-
 stentum, quandoque aliquot libris acris turbidique
 liquoris refertum fuisse.

OBSERVATIO CLV.

DN. D. ANDREÆ LÖW.

De Podagra capitis.

PRænobilis hujus loci Vir, annorum 39. tempera-
 menti serosioris, biliosus, perpetuè valetudinarius,
 etiam à quindecim annis podagricis ac nephriticis
 doloribus miserè agitatus, mense Aprili 1697. non re-
 deuntibus jam doloribus podagricis, aliàs ordinariè
 circa æquinoctium Vernale & Autumnale observatis,
 pilulis antipodagricis sæpissimè jam adhibitis, mate-
 riam podagricam in corpore ab ulceribus ani diutur-
 nis adhuc relictam infringere tentans, incidit derepen-
 te in acutissimam Cephalæam, totum caput, quando-
 que cervicem, quandoque collum occupantem, ut im-
 mobilis decumbere debuerit, cum vigiliis, sine ulla fe-
 brili alteratione, aut pulsus mutatione, sine siti. Ac-
 cersi-

cerfitus, præfagiens materiam podagricam ferofam hæftenus per confuetam ad articulos viam non egreffam, jam petiiffe partem corporis nobiliorem, caput, ordinavi clyfteres domesticos ipfi familiares, sudorifera cephalica ex C.C. philof. pulv. epilept. alexiter. fpecific. cephal. M. &c. potum Theæ frequentiore; tertiâ die in finiftrâ manu rediit dolor podagricus, leniffimus, fine ulla Cephalææ remiffione, quin potius dolorum exacerbatione, quintâ die vefperi accessit fenfuum abolitio, apoplexia, brevi post vehementiffimi motus epileptici totiusque corporis concuffiones, finem vitæ eodem die imponentes. Suspiciabantur quidam, funestum hunc capitis dolorem præfupponere abscelfum intra cranium delitefcentem; aft pulfus naturali fimillimus, fine ullâ alteratione, dolores ad cervicem & collum descendentes, (cum alias abscelfus nullus fine febrili alteratione, fine frequentiori aut celeriori pulfu, imò in uno folùm locò obfervetur,) dolores podagrici in manum derivati docebant contrarium.

Anno quippe jam ætatis fuæ 25. podagricus factus, eaque tunc per tres menses graviter decumbens, dolorumque impatiens, follicitus fuit de medicamentis antipodagricis, quibus inordinatè & excessivè adhibitis, materiam podagricam acerbiorè & copiofiorè, viscera verò, tendines ac articulos debiliores reddidit, ut majori cum impetu ac frequentia dolores ad pedum manuumque articulos redierint, aliquando naturæ ordine turbatò, aut podagrâ in extremis remittente, ad interiores partes, inprimis lumborum regionem transferint, ac sæpiffimè Nephritidem fimulaverint, sero nempe podagrigo ad plexus mesenterii

aut spinam dorsi effuso. Et licet deinceps nephritidem adesse firmiter sibi persuaserit tractatque pro calculoso voluerit patiens, imò medicamenta ab Empiricis transmissa, aut à prudentioribus pro secretis & panacæis jactitata, quotidie ferè assumserit, promovit quidem quandoque materiam sabulosam, ut plurimum verò pompam horum remediorum inanem, aliamq; mali causam incredulus comperiit. Cùm verò medicamentis ejusmodi fortioribus calculum frangentibus & pellentibus natura in opere ac intentione suâ impedita peculiari determinatione, sanguinis texturâ evolutâ, per consuetam ad articulos tendinesque viam, circa æquinoctiale tempus materiam peccantem tartaream, aut salinam aciditatem, à partibus nobilioribus amandare non potuerit, fluidum illud biliosum acre peccans diffudit sursum, sacramque Palladis arcem sero illo podagirco vitioso oneravit. In quâ sine dubio periostium, in primis circa futuras, primò, utpote glandulis innumeris repletum occupavit, ibiq; spiculis suis rigidioribus, & fermentatione quasi igneâ nerveas membraneasque fibrillas tantum non dilaniavit acerbissimumque capitis dolorem excitavit. Regurgitans inde serum, aut lympham podagrica, per vasa lymphatica ad cerebrum & nervos delatum, acidis acrioribus particulis refertum non modò ventriculos cerebri replevit, sed & Spiritus animales fixit, eorumque influxum in nervos inhibuit; unde sensus motusque cum aphoniam & stertore, abolitio, apoplexia non diu durans, quin evolutis brevi particulis elasticis, nitro-sulphureis, priores cum impetu discutientibus, subsecuti motus epileptici, totum corpus gravissimè concutientes, & elapsis septem horis, mors.

mors. Adeoque non mirum, occubuisse hominem, tot calamitatibus circumventum, ac per decennium, & quod excurrit lecto quasi affixum, imò medicamentorum, etiam præposterè adhibitorum, frequentia ac multitudine, irâ cui valdè indulgit, nec non inordinata diæta jam destructum. Podagrici igitur diu superesse discipientes, Topica repellentia, frequentiora purgantia & vomitiones, fortiora Antinephritica, pellentia nec non copiosiora sudorifera cane pejus & angue fugiant; cocta enim, non cruda, teste Hippocrate, sunt medicanda, imò sæpissimè repellentibus aliisque sublevis atque indebitis medicationibus naturæ conatus in expellenda materia podagrica ad exteriora impeditur, reditque tandem materia ad interiora, ibique colicum inducit dolorem atrocissimum, teste Krügero, Obs. 42. M. A. C. dec. 2. ann. 6. p. 111. aliquando pleuritides & peripnevmonias lethales, annotante Bonetto Med. Septent. collat. part. 2. l. 7. Obs. 15. p. 574. quandoque asthma, teste Raygero M. C. ann. 6. & 7. dec. 1. Obs. 208. it. centur. Obs. Spindl. Med. 77. p. 143. A repellentibus Topicis in podagra adhibitis, ichoribus nempe acribus malignis ad interiora & nobiliora viscera retrusis, epilepsias lethales notavit Welschius hecatost. 2. Obs. 11. p. 7. ex regurgitatione seri podagrici dolorem acerbum quasi spasticum lateris dextri in dorso & lumbis subortum in seipso observavit Spindlerus, vid. ejus cent. Obs. Med. 77. p. 143. Ex repercussa materia podagrica, palpitationes cordis, lipothymias, dyspnœas, epilepsiam & apoplexiam lethalem refert Simon Pauli Quadripart. Botan. §. Anagallid. p. m. 197. A Catharticis materiam serosam podagricam ad extremitates corporis jam protrusam, denuò in

massam sanguinis revocatam, aliquibus fatalem factam, in aliis ad intestina ablegatam, atque loco doloris in juncturis, quem vel nullum habent, vel certè perexiguum, ventriculi ægritudine, alvi torminibus, lipothymiis, & longò anomalorum symptomatum agmine miseros quasi enecasse notavit, optimus podagræ Arbitrator, Thomas Sydenham in tractatu suo de Podagrâ p. m. 561.

OBSERVATIO CLVI.

DN. D. ANDRÆ LÖW.

De Arthritide Universalì Salivatione curata.

HOnesta scemina, vidua, in Oppido Rusti annorum 38. Rheumatismis, imprimis in pedibus observandis valdè obnoxia, jam a longo tempore conquesta est de doloribus lancinantibus, sive punctoriis, aliquando tensivis in manibus & pedibus, ut plurimum cum horrore, à flatuosâ ventositate, musculosas corporis partes occupante, easque frigefaciente orto, sine ullo tumore conspicuo. Ordinavi, præmissis universalibus, venæsectione scilicet in brachio & purgatione ex aq. laxat. mannâ solut. crem. tart. aq. cinam. bugloss. decocta sudorifera ex lign. sanct. rasp. rad. chin. resinos. aa. ʒj. Sarsæparill. conc. ʒiʒ. Santal. om. aa. ʒj. antimon. crud. frust. in petia ligat. ʒiij. in aq. simpl. ʒvj. ad remanentiam ʒij. coquendis, & deinceps superinjiciendis lign. saffr. conc. ʒj. cinam. opt. ʒʒ. nec non benè filtrandis, parata, quotidie bis, & pro dosi ad ʒiv. sumenda atque 3. hebdomadas continuanda suda-
vit

vit egregie, humorumque Orgasmo sedato, nec non acrimonia contemperatâ, dolores remiserunt ægraq; videbatur restituta. Ast elapsô trium mensium spatiô, dolores in omnibus ferè membris ac articulis longè acerbiores prioribus, à biliosâ & ferosâ colluvie moti redierunt, atque musculosa occuparunt interstitia, in quibus ne vestigium affluentis humoris aut tumoris apparuit. Patiens hæc, domesticis, nec non empiricis remediis per annum ferè integrum in cassum jam adhibitis, dolorum verò de die in diem ingravescentium impatiens meum repetiit consilium. Venulæ sine dubio acri, acidô & biliosô serô imprægnatæ, virus suum acerrimum ac tenuissimum jam in ambitum corporis evomuerunt, quod ad perioestia usque penetravit, ea læsit, imò nullam ferè corporis partem exteriorem intentatam reliquit, quin & ossium medullas dolere fecit, tanti cruciatus atque doloris noctu vehementioris, ejulatus quasi perpetui, contabescentiæ totius corporis autor. Humores igitur vitiosos, quandoque desultorios atque erraticos, quandoque imotos, membrisque omnibus pertinaciter adhærentes, ac partes suas acriter fodicantes, somnum & appetitum remorantes, adeoque jam radicos expellere, crudasque impuritates attenuando emendare tentavimus, sudoriferis ex decocto lignorum cum euphoria ante sesquiannum adhibitis. Optimè quidem per 2. septimanas manavit sudor. spem tamen dubiam reconvalescentiæ, aut recuperandæ sanitatis omnimodæ reliquit, quin potius interstitia musculorum, quæ in secunda valetudine, teste Hippoerate de arte, Spiritu plena sunt, nunc ichoribus repleta confirmavit. Dolores quippe continui cum nkerosâ lassitudine,

vario ac misero modo ac motu excruciarunt Nostram ut jam tota quasi emaciata, ærumnarum suarum pertæsa, annuerit vehementibus hisce rheumatismis, aut arthritidi universali, remedio æquè vehementi obviam venire. Devenit hinc ad Mercurium, utpote optimum rebellium morborum *ρίζοτέμον*, dedique prævio laxativo, prima die, Mercurii præcipitati, affusione Spiritus Vini probè ad mentem Sorbait Prax. Med. p.m. 256. correcti, atque à sulphure suo arsenicali liberati, gr. iij cum conserv. rosar, ascendendo quovis die à grano uno ad Ḑβ. Tertiâ jam die incepit salivatio, decimâ à Mercurialibus abitinui, & benè, in primis 13. 14. die, succedente, imò large profuente salivatione 15. dedi laxativum. Quamprimum collum dolere & gingivæ intumescere cœperunt, os decocto calidiusculo lgargarisare, idque quâvis mediâ horâ per syringam toto salivationis tempore injici curavi. Materia, quæ copiosè effluxit, fuit acerrima, corrosiva, instar aquæ fortis, linteamina erodentis. Pro sistendo ulteriori & jam sufficiente salivatione post purgationem vesperi dedi Theriacam cum fol. auri, aquâ ex rad. bistort. ziiij. fol. salv. rorismar. myrtin. aa. Mj. fl. balauft. zib. cort. granator. zib. alum. crud. zij. mastich. zj. bull in aqu. plantag. & fol. quercus aa. q. s. colat. addendo Tinct. lacc. zj. Os sæpius gargarisare, linguam tumidam decocto rad. pimpinell. aqu. scabios. Spirit. theriac. sæpissimè de die abluere jussi. Cibus toto hoc tempore fuit humidus, juscula consummata, potus, decoctum ex lignis secundarium. Observatis hac ratione observandis, intumescencia linguæ, erosio gingivarum, cessavit, & dentes omnes sine ulla labe aut nigredine in alveolis suis remanserunt. Ne verò quicquam

quam Mercurii, aut viscidi, tenacis, acidi, concreti, impacti humoris in corpore remaneret, autor aliàs dolorum recidivantium, decoctis lignorum sudoriferis ordinariis ad 14. dies continuatis eos dissolvimus, & per emunctoria expulimus, jubentes, sudoribus finitis, per octiduum balneum aquæ dulcis. Quibus absolutis, Patiens nostra acerbissimis hætenus & profundissimis ad desperationem ferè omnium doloribus, afflicta non solùm convaluit, sed & appetitu somnoque redeunte, ab omnibus, etiam minimis doloribus libera pancreaticè jam vivit, viresque deperditas brevi resumit. Reperiuntur multi magni nominis Medici, disuadentes in Arthritide usum salivantium, inter quos ten Rhyne de Arthritide p.70. proscribens usum hydrargyri in arthritide, it. Fernelius Pathol. c. 6. p. m. 374. non solum crudelem, sed & inanem, irritam ac infidam pronuncians hanc curam. Poterius Obs. & Curat. c.84. p.194. Hildanus centur. 4. Obs. Chirurg. 82. p.m. 145. in epistola ad Deodatum exarata, mercurialia in arthritide & articulorum doloribus improbens. Cùm tamen probè pensitaverim rheumatismum hunc diuturnum, jam altas egisse radices, deponendo non solùm serum excrementitium, pituitosum, viscidum, ad interstitia musculosa, sed & vapores acres, acidos, flatulentos ad ossa eorumque periosteæ transmittendo, adeoque non amplius solis sudoriferis, etiam si in stupha cum Spiritu Vini ad mentem Muys, vid. ejus Podalir. rediv. p.m. 89. sudor eliceretur, obtemperaturum, non dubitavi, corpore prius benè disposito, atq; præmissis præmittendis, inprimis sudoriferis, humorum efferorum orgasmo sedato, salivatione Mercurio, & quidem felici ac exoptato successu,

cessu, instituta immedicabile hoc malum aggredi, non immemor loci illius à Wedelio in Amœnit. Mat. Med. p. m. 207. notati, Mercurialia interius & exterius esse Arthritica. Sic Rolfincius ord. & Methi. Comment. p. 590. arthritidem indicare salivationem arte factam scribit, & Deodatus Hildano optimè respondet, Mercurialia, si benè sunt præparata, in arthritide non esse contemnenda, vid. Hildan. l. c. nec non Sylvii Prax. Med. p. m. 787. §. 172. seq & Hünerwolff arthritidem ptyalismo solutam inseruit Misc. A. N. C. ann. 9. dec. 2. p. 173.

OBSERVATIO CLVII.

DN. D. ANDREÆ LÖW.

De Quadrigenis uno partu exclusis.

GEmilos nasci, haud rarò hic loci auditur, rariùs Trigeminos, rarissimè quatuor simul foetus uno partu edi. Accidit Anno 1697. in Oppido Rust ad Lacum Pisonium, vulgò Neusidler See / quod secundo abhinc lapide distat, Trigeminos uno partu prodiisse. Anno 1694. mulier quædam robusta ejusdem loci, 20. annorum, primipara, jam sextum, post ingravida-tionem, mensem emensa, circa initium septimi, nullis prægressis erroribus, aut casu, qui partum accelerare potuissent, difficili partu puellam mortuam, & elapso horæ spatio tres puellos vivos eodem partu enixa est, quæ à mulieribus baptizati, brevi post obierunt. Membra aliàs benè fuerunt conformata & proportionata, singuli sesquispithamam longi, singulisq; pla-

placentis ac secundinis præditi. Anno sequenti enixa est iterum puellam robustam, vegetam, quæ adhuc in vivis. Æternæ igitur veritatis non esse, quod Hippocrates lib. de superfoetat. scripsit, gemellos pluresve foetus uni placentæ in utero esse adnatos, divisim solùm funiculis, confirmat noster casus, nec non observatio 39. Rivæ ab Elsnero Misc. Cur. an. 1. dec. 1. inserta, qui in cadavere puerperæ duas secundinas cum suis funiculis invenit, quorum singulis annexus fuit puerulus p. m. 110. Sic Dn. D. Lucas Schröckius Sen. Obs. 162. ib. añ. 9. dec. 1. p. 356. gemellos modò unicâ, modò diversis placentis inclusos vidit. Stalpartius van der Wiel cent. 1. Obs. 75. p. m. 329. seq. geminos, quorum uterque suâ concludebatur membranâ, propriâ donatos placenta notavit. Cosmus Viardel in Anmerkungen von der Weiblichen Geburt c. 17. l. 2. p. 82. gemellos extraxit vivos cum binis placentis. Thomas Bartholinus Anatom. l. 1. c. 36. p. 304. it. Epist. Med. 62. cent. 3. p. 250. seq. gemellos unicâ secundinâ, sed amplâ, natos vidit, atque concludit, unicam placentam uterinam pluribus embryonibus sufficere. Blancardus Collect. Med. cent. 3. Obs. 55. p. m. 427. gemellos in una secundina reperit: Idem tamen fatetur Anatom. Reform. part. 2. c. 29. p. 178. in pluribus ejusdem, vel diversi sexus, foetibus, plures quoq; occurrere placentas. Fr. Mauric. gemellis unicam tantum placentam concedit, vid. tract. der schwangern Frauen Hülfleistung/ p. 300. Isbrandus de Diemberbroek in oper. Anat. & Med. foetus, modò unum hepar uterinum, utriusque umbilicum excipiens, modò singulos, diversam & peculiarem placentam habere scribit, p. m. 200. c. 30. & p. 209. cap. seq. quare, & in quibus casibus una vel duæ dentur,

causam prolixè tradit. Ideoque natura nunquam certæ regulæ adstricta manet, modo enim gemelli aut plures fœtus uni, modo singuli singulis & propriis gaudent placentis, vid. Bohnii Circul. Anat. progymnas. 2. p. m. 24. Numerosi partus exempla apud Historicos & Medicos prostant varia. Sic Trigeminorum successivè editorum, meminit Raygerus M. C. ann. 2. dec. 3. obs. 27. p. 36. Bierlingius in Advers. Curios. 46. p. 82. Blancardus Collect. Med. cent. 5. obs. 13. p. 19. Trigeminos & Quadrigeminos refert Helwigius obs. Phys. Med. 144 145. p. m. 387. seq. Quatuor fœtus unico partu natos vidit Neapoli Lucas Tozzi Med. Theoret. p. m. 33. Georg. Francus Misc. Cur. dec. 2. ann. 2. obs. 201. p. 402. Hagendorn. ibid. Observ. 69. ann. 4. p. 146. Lucas Schröckius, Senior, ibid. ann. 2. obs. 9. p. 26. 27. seq. Viardel. l. c. p. 68. Joh. Nic. Pfizer tract. von der Weiber Natur und Gebrechen/ cap. 28. p. 268. seq. ubi simul aliquot exempla & historias numerosiorum partum ex Autoribus allegat. Partum 5. filiorum recensit Clauderus in Misc. Cur. ann. 4. dec. 2. obs. 151. p. 286. Trigeminos, Quadrigeminos, imò plures fœtus uno partu editos, memorat. Joh. Rhodius, cent. 3. obs. 56. p. 149. Sennertus l. 4. Prax. sect. 4. p. 2. c. 5. p. m. 306. ubi simul ex variis Autoribus fide digissimis plures fœtus uno partu exclusos citat. Borellus hist. & obs. Med. cent. 2. obs. 44. p. m. 146. nobilem quandam, unico puerperio, octo fœtus probè conformatos, aliam, quatuor simul viventes pueros, enixam esse tradit. Thom. Barthol. de insolitis partus humani viis, c. 19. p. m. 180. seq. ex Aristotele, Gellio, Chronico septem ætatum Pignorii & Rhodii, quinos fœtus uno partu exclusos, ex Joh. Fabro septem, ex Petro Paulo Pereda novem, ex

ex Plinio duodècem, ex Alberto Magno 150. & à Comitiſſa Margaretha trecentos ſexaginta quinque puerulos puſillos uno partu editos &c. quod poſtremum tamen pro plebis commento habet Paullini Lagographi Curioſ. p. m. recenſet. Georg. Hier. Velfch. mentionem facit cujuſdam puellæ, quæ 26. annorum ſpatio quinquaginta quatuor, aliquando uno partu duos, aliquando tres, ſemel unico partu ſeptem, in lucem tulit liberos, vid. ejus Epiſagm. 75. p. 48. Sic Strabo: *τετραδύμια τίντει*, loquitur verò de Mulieribus Ægyptiis, quod quadrigeminos edant foetus.

Plura qui deſiderat, præter jam citatos Autores, adeat Joh. Schenckii Obſ. Med. l. 4. p. m. 561. Eifenmenger Epiſt. apud Strauß. de foet. Muſſipont. p. 228. ſeq. Foreſt. l. 28. Obſ. 45. p. m. 743. Sed raro partus ejuſmodi numeroſi, gemellis exceptis, ſuperſtites obſervantur, cum teſte Tozzi, l. 1. ob uteri anguſtiam nec poſſint ſatis nutriri, nec adoleſcere.

OBSERVATIO CLVIII.

DN. D. ANDREÆ LÖW.

De Excreſcentia carnoſa in uno, & pterygio in altero oculo ex eryſipelate faciei.

Fœmina 42. annorum, temperamenti bilioli, atque oculorum inflammationibus nec non deſluxionibus obnoxia, incidit in ingentem ſyncipitiſ, inprimis circa frontem, dolorem, cum inflammatione & tumore ſummo. Hæc cum ſollicita fuiſſet tollere remediis domeſticis aliisque, in cujuſ finem Medicam in

auxilium vocavit, sub cujus curâ pejora sentiens symptomata, me accersiri curavit, mihi que dolorem capitis amplius vix tolerabilem exposuit, prægressam autem Medicastræ curam reticuit. In morbi statum curatius inquirens, exquisitum deprehendi capitis, imprimis circa frontem & oculos, erysipelas, cum inflammatione, tumore, ardore & dolore summo, calorem p. n. pulsus celerem, sitim immodicam, vigilias, ob immanem Cephalæam, diurnas, aliquando, in primas vesperi, deliria. Adhibui sine morâ, epilepticas convulsiones metuens, diaphoretica, cum antepilepticis & cephalicis mixta, v. gr. pulv. epilept. alexiter. Sal vol. c. c. antimon. diaphor. cc. philos. specif. Cephal. Mich. unicor. mar. &c. Oculorum inflammationi succurrere tentabam, aquis Ophthalmicis refrigerantibus, guttatim, quantum licuit, oculi cantho instillandis, ex aqu. plantag. euphras. chelidon. sieff alb. Sacch. Saturn. Provocatô inde sæpissimè (nam ultra novem dies prædicta continuavimus, non omissis cordialibus, diaphoretica) sudore, & caloribus abactis, immanissima Cephalæa superstes, & vespertinô in primis tempore ingravescens, quæ vix non bulbos oculi summè tumidos & cranium diffusisse fecit, præmissô vesicatoriô nuchæ applicatô, frequentioribus clysteriis, cum ante nominatis sudoriferis, Laudanum de Tribus ex descriptione Zvelfferi parcè misceri postulavit; quibus ad 14. ferè dies continuatis, dolor tandem remittere cœpit; unde pilulas Cephalicas ex MP. Luc. maj. aur. de succin. Crat. ad scr. j. extr. lign. aloës, gr. ix. essent. roris-mar. scr. j. diagryd. sulphur. gr. xxv. ol. lavend. gtt. i. fir. betonic. q. s. F. Pilul. N. Lxx. septem pro dosi quotidie

tidie ſumendas & pr decem dies continuandas ordi-
navi, tantumque eſci, ut materia peccans copioſe
educta fuerit, tumorque faciei receſſerit. Nunc de-
mum Oculos haſtens clauſos inſpicere potui, quos
hucusque refrigerantibus aquis demulcere atque de-
fendere tentavi, illoſque inveni totos quaſi flammeos,
rubedine nempe totumculi album occupante, nihil-
que de nigro oculi apparante, turgidis venis, quaſi ru-
bra carnoſa pellicula inta fuiſſent. Reiteravimus
veſicatorium nuchæ appoſitum, continuavimus a-
guas Ophthalmicas per aliquot ſeptimanas, nec non
pilulas laxantes ordinarias ex MP. Luc. maj. aur. ad
gr. xiii. diagryd. ſulphur. g. vi. ol. foenic. gutt. i. ſir. de
betonic. q. ſ. pro una doſi, ſed ſedatâ, hâc ratione, ferè
penitus oculorum inflammatione, ut album oculi in
conſpectum jam ſeſe dederit, bulbique oculorum ad
ſtatum naturalem tetenderint, relicta manſit in ſini-
ſtro oculo Tunica, ex palpebra ſuperiôri incipiens,
ſuperficiem adnatæ cooperiens, coloris rubri, carno-
ſa, in corneam circa pupillam terminans, ſatis lata, à
tunicis, excepta radice, aut principio & ſine, ſeparata,
ut ſtylo apprehendi, & ab oculo elevari potuerit. In
dextro oculo, inflammatione jam diſcuſſa, alboque
oculi reſtituto, Tunica nova reperiebatur, ad nigre-
dinem vergens, totumque oculi nigrum obtegens, &
adnatæ pertinaciter adhærens, omnemque viſionem
impediens, ſine dubio producta ad corneam, intra
quas Tunicas materia aquoſa & ſeroſa jam collecta &
detenta manibus comprehenſa, quaſi diſfluens ani-
madverti potuit. Cauſam hujus mali rejeci in ſum-
mas oculorum inflammationes, albumque oculi, ni-
gro penitus ſubſidente, in eminentiori gradu occu-
pantes,

pantes, ibique quasi hiatus relinquentes. Cùm verò extra controversiam sit, in ejusmodi inflammationibus majorem esse sanguinis feridioris per arteriolas affluxum, quam per venulas reuxum, non mirum; inde sanguinem stagnare, acriorem fieri, ob abundantiam Venularum & arteriolarum tunicam adnatam, ex facili distendi & lædi nutrimentum hæc ratione, sub formâ laticis ferosi, tenacitatem ob nimiam moram jam adepti, transudans in membranæ indumentum, secundum partes minimas disponi, & tandem succrescendo, Tunicam ipsam membranæ, adeoque pterygium formari, ad corneam usque aut profundius adhuc protuci atque radiorum ingressum prohibendo, visum aboleri. Et quis negabit, intra Tunicas adnatas nempe & corneam, densas quippe, & copiosis arteriis venisque præditas, materiam aquosam & serosam faciliè colligi, ibique detineri posse? Pannus sive Panniculus carnosus oculi dextri ex eodem principio deducendus; nisi quòd serum nutriens circa palpebras copiosè, exsudans & stagnans magis crassescens cum arteriis venisque coaluerit, adeoque carnosus, in pupillam terminans, evaserit. Modum generandi pterygii & panniculi carnosii vid. apud practicos, in primis Sennertum in Pract. Med. l. I. part. 3. sect. 2. p. m. 794. Ettmüllerum in Oper. Med. c. II. de vis. læsion. p. m. 475. Dolæum in Encyclop. Chirurg. Ration. l. I. c. 10. p. m. 146. Bonetum in Polyalth. in Jonstoni Syntagma, tom. I. lib. 2. c. 37. p. m. 949. seq. Bartisch Augendienst/p. m. 217. 239. superstitem adhuc Inflammationem levissimam, etsi aquis illis refrigerantibus & modicè re-percutientibus, ex siccantibus superius notatis removere tentaverim, panniculum

lum tamen carnoſum & pterygium altiorem ac firmiores radices agere videns, ad generoſiora, extergentia nempe, deveni remedia, atque ordinavi pinguedinem Viperarum & aſc. piſcis ægræ in lecto ſitu reſupino collocatæ, aliquoties de die inſtillandam. Quoties immiſſa fuit pinguedo, toties brevi poſt exiit materia purulenta, ſine dubio fermento hujus pinguedinis ſalino præcipitata. Notavit ex hoc Wedelius, pinguedinem nempe hanc humores aceſcentes & acres in oculo præcipitare omnemque amurcam abſtergere & educere, vid. *Miſcell. A. N. C. decur. 1. ann. 2. obſ. 125. p 207.* Inde oculi lumen, quod jam penitus amiſit, recepit, ut colores intenſiores dignoſcere potuerit. Panniculum carnoſum circa pupillam, quouſque nempe ſtylo pervenire potuimus, abſcindi curavi, ubi venuſas ſanguinem fundentes in abſciſſione obſervavi; pterygium ſi medicamentis, nutrimentum imminuentibus, cedere recuſaret, Chirurgis, & ex profeſſione Ocularibus committi, ſimulque brachio fonticulum apponi, obſervatis obſervandis, ſuaſor fui. Aſt ſurdus narrabatur fabula; ægra enim & meæ, & Medicaſtræ, à qua hætenus, & jam à longo tempore, me inſcio, varia quotidie adhibuit, neſcio quæ Topica ophthalmica, curæ pertæſa, & à quodam Chirurgo perſuſa, pingua, inprimis hoc oleum, oculis ſumme eſſe nociva, imò malum hoc in ſiniſtro oculo non eſſe pterygium, ſed uveæ dilatationem, meum rejecit conſilium, ſequè Chirurgo commiſit; cujus ſucceſſum triſtiſſimus docet eventus. Miſera quippe ab illo novem ſeptimanas tractata, ſeduloque neſcio quibus illita tantum abeſt, ut viſum receperit, quin potius elapſis deſubito oculorum humoribus etiam veſtigium luminis, quod jam ſub meâ curâ habuit, pe-

nitus amiserit. Supposuit autem, humores exundasse, & tunicam uveam & adnatam fuisse erosam, cum obseruaverit vestigia erosionum seu cicatricularum in uvea & adnata. Sed sciendum, statim post inflammationem graviolem, adhibitis solum refrigerantibus & exsiccantibus medicamentis, me animadvertisse hiatus longum super totum oculi nigrum membranâ jam obductum, qualis in Ophthalmia κατ' ἐξοχήν ita dicta aliquando notatur, ubi tamen uvea non est dilatata. Et sit tantus hiatus indicasset erosionem Tunicæ uveæ nil abfuisset, quin una cum humoribus, crystallinus humor, utpote qui ipsi foramini Tunicæ uveæ incumbit, præcidisset; unde impossibile fuisset, ægram tam citò, usurpatâ solum pinguedine viperarum, vestigia luminis acquisivisse. Probabilior igitur sententia est, salvo tamen aliorum iudicio, sanguinem copiosè allabentem, & in vasculis distentis stagnantem, acidum ab Erysipelate relictum continuïssè, extravasatum jam tam extra, quam intra tunicam & corneam, priorem tunicam, cum contexta sit ex copiosissimorum vasorum texturâ arteriolarum, & venularum, læsisse, forma roris nutritii evaporasse, in concrementum abiisse, atque sensim ac sensim tunicam membranaceam constituisse, totiusque oculi nigrum obduxisse. Pinguedinem viperarum rejecit Chirurgus & cum eo Doctores quidam, existimantes inde inflammationem fuisse exasperatam, carnem superfluam in sinistro oculo nutritam, dolorem auctum. Ast considerent hi boni Viri, pinguedinem hanc non fuisse adhibitam durante inflammatione erysipelacea, quo tempore solis refrigerantibus & exsiccantibus medicamentis oculos defendi; sed demum cum aliquale adhuc vestigium simplicis inflammationis remanserit,

ubi

ubi nulla exaſperatio, quàm potius alleviatio ſecuta, ut tunc facilius, quàm antea oculos aperire, atque lumina admittere potuerit. Carnem inde nutritam quis cordatiorum credet? ſi probè attenderit, materiam poſt hujus uſum, inſtar butyri aut puris, copioſè ſemper egreſſam. Potius præcipitavit humores acres, aceſcentes ab inflammatione eryſipelaceâ relictos, atque amurcam abſterſit & eduxit; non appoſuit, pannumque ſive excreſcentiam carnoſam imminuit. Et licet in applicatione hujus pinguedinis dolorem quendam aut morſicationem ſenſerit patiens, ille tamen non huic medicamento, ſed acrius humoribus tunicæ adnatæ, quæ exquisitiſſimi ſenſus eſt, inſidentibus, cum & ante hujus uſum, graviorem, & extra hujus uſum, ſimilem, ſi non majorem, perpeſſa fuerit, adſcribendus? Imò ſi nocumento fuiſſet hæc pinguedo, unde quæſo venit, quod patiens ab hujus uſu aliquale luminis veſtigium, antea penitus denegatum, ut colores diſtinguere potuerit, receperit? Olea & pingua, oculorum bulbos obviſcare, adeoquæ oculis minus convenire, regula Medicorum eſt, quæ de calidioribus pinguibus & emplaſtris intelligenda. Etenim unctuoſa aquea & unctuoſa quædam oleoſa oculis amica ſunt, exemplo pinguedinum viperarum & huic ſuccedanearum, vid. Wedel. de Med. comp. p. m. 209. 210. & Amœnitates Mat. Med. p. m. 135. Idem de Med. Facult. p. m. 84. pinguedinem viperarum ponit inter ophthalmica, non ſolùm Tunicæ adnatæ, ſed & Corneæ, ſpecies viſibiles non intromittentis, obfuſcatæ, ulceratæ, vulneratæ, morbis dicata, tanquam abſtergens acriusculum. Demulcet acrimoniam, reſolvit, abſtergit, ſanguinem ſtagnantem reddit fluxilem, acidum corrigit, conſolidat, ut nil ſupra, vetuſtior

magis discutit, vid. Wedel. de Med. Compos. p. 210. Dolæi. Encyclop. Chirurg. Ration. p. 171. Experientiam ulteriorem si desideras, evolve Danielis Ludovici Pharmaciam, ubi, teste Sempronio Gracho Massiliensi, nil fucati, nil falsi continetur, sed omnia usu probata, ratione confirmata, & promissis respondentia, qui dissertat. 1. de diaphor. animal. p. m. 300. seq. maximè commendat pinguedinem viperinam non adulteratam, etiam citra alia quorundam olim, ut linimentum exiret, accessoria, in oculorum etiam rubentium pustulis profundisque vulneribus, si bis vel ter guttula in die instilletur, eamque omnibus collyriis, sief ac mixturis ex antimonio infusisque ex venere & reliquis ophthalmicis præfert, ac pro remedio singulari habet. Ettmüllerus, rarissimæ experienciæ Practicus, in Commentario Ludoviciano super hunc locum p. m. 104. pinguedinem hanc in affectibus oculorum nobilem pronunciat. Et Thomas Bartholinus in Actis Hassniens. suffusioni valde utilem dicit axungiam viperinam, si eâ oculi linantur. Mercklinus in Medicinischen Thierbuch p. m. 638. nec non Schröderus in Pharmac. Med. Chym. tit. de serpente & viperâ, asseruit, axungiam vipera- rum oculorum rubedini, maculis & exulcerationibus mæderi, visum acuere, si imponatur oculis quantitas lenti formis. Joh. Dolæus in Encyclop. Chirurg. Rat. p. m. 171. pinguedinem hanc, ubi discutiendi fuerit intentio & resolvendi, v. gr. in unguiculis & aliâs conducere asserit, imò inter palmaria remedia ponit, & in ipsa suffusione balsamum ex pinguedine viperina oculo illinendum suadet, vid. ibid. p. 174. nec non Strausii palæstram Med. part. 1. gymnas. 19. pag. 130.

Marcus Aufelius Severinus in Viperâ Pythiâ part. 3. c. 7. proluxè commendat axungiam viperarum in affectibus oculorum ex Galeno, Aetio, Plinio, Vincentio &c. Experientissimus Wedelius, se Tunicæ adnatæ cuticulam totam circumcirca pupillam manifestè elevatam sero fluxili turgidam, pupillam verò & iridem, depressam in profundo subsidentem, adeoque suffusionem Tunicæ adnatæ, in pastore invenisse, & balsamo suo Ophthalmico ex pinguedine viperina ex voto curasse, scribit Miscell. Acad. N. G. ann. 6. & 7. dec. 2. obs. 124. p. 162. Hypopyon, quod sicut vulgò describitur, magis inter Corneæ lamellas enascitur, facillè curandum, vel solâ pinguedine viperinâ, idem statuit obs. 183. ann. 2. dec. 2. p. 395. Et ibid. obs. 125. dec. 1. ann. 2. p. 206. fatetur, pinguedinem viperinam constituere singulare Ophthalmicum, imò medicamentum esse divinum & secretissimum in oculorum affectibus plerisque, in primis unguiculis, suffusione, Ophthalmia, ulceribus & vulneribus oculorum, si gutta una vel altera in ipsum oculum derivatur. Et pergit, se posse plurima citare experimenta, nisi crederet, tam apertam veritatem, luce meridiana emicare clariorem. Neque ipse credidissem, quenquam in hac materia repertum iri contradicentem, nisi aut præconceptis opinionibus, aut fastuoso præjudicio occæcatum, aut sinistrâ informatione præoccupatum, aut solâ libidine contradicendi illitum. Oculos enim citra ullam noxam acriora ferre, cum tamen pinguedo nostra, tanquam acriusculum & abstergens medicamentum, etiam si vetustior fuisset, in hunc censum nondum venerit, apud omnes in confesso est, de quibus præter alios vid. Jungker.

Med. præf. secul. accommod p.m. 559. Bonet. Polyalth. tom. i. p. 951. seq. Fel Platerum, l. 2. obs. p.m. 350. seq. & tract. i. de visus læsione p.m. 265. inprimis Paulum de Sorbait. Prax. Med. p.m. 57. Et refert Franciscus Ariostus, se quendam duodecim annos luce oculorum privum olei montis Zibinii, sive Petrolei agri Mutinensis, frequenti immisione restituisse, vid. ejus libell. de Ol. Mont. Zibinii p. m. 51. 56. Rosinus Lentilius axungiam Leporinam in oculorum pannis & Leucomate sæpissimè profuisse testatur, vid. Bonet. Med. Septent. Coll. p. i. l. i. c. 59. p. 257. Imò pinguedinem coturnicum in oculorum affectibus summè proficuum norunt hic loci rustici, quo linimento frequentissimè optimo cum successu oculos malè habentes, illinere solent.

(Sopronio Augustam Vind. d. 15. Januar.
A. 1698. missæ.)

SCHOLIUM.

Quamquam hæc Observatio suâ luce radiet, ut tamen Exc. Dn. Autoris petito satisfaciam, fateor & ipse, à pinguedinis viperinæ usu quenquam fuisse læsum, neminem hætenus qui conquestus fuisset, deprehendere me potuisse, qui singulares potius ejusdem effectus in morbis oculorum vidi. Pterygium autem inprimis curare valet, non saltem lympham viscidam stagnantem, dum tunicam palpebræ internam & carunculæ oculi distendendo adfectum hunc producit, resolvendo, sed fibrillas etiam tunicarum tensas emolliendo, sicque lymphæ exitum faciliorem conciliando, vel ejusdem in venulas regressui patrocinan-

binando. Notari meretur, viperæ adipem contra suffusionem efficacem à *Dioscoride lib. 2. cap. 28.* pronunciarî. Licet parum opis ab ea in vera suffusione sperari posse, non tantùm experimenta facta me edocuerint, sed ratio etiam persuadéat, cum ad concrétionem illam membranosam intra oculi cameram enatam pinguedo hæc, ob tunicarum corneæ & albugineæ densitatem, penetrare haud valeat; ut adeo sensu hoc *Galenus* mentitos comperisse se lib. 11. de simpl. medicam. facult. non adeo malè scripsisse videri queat, qui initia suffusionum ab ea sanari referunt; quo ipso *Dioscoridem*, in quem paulò priùs animadverterat, hic quoque eum reprehendisse, ipsamet verba persuadent: Quamvis, cum suffusionis nomen latius quibusdam extendatur, ipsumque etiam pterygium ita denotet, *Dioscoridem* vera scripsisse, ex superioribus allatis sufficienter sic eluceat.

(Dn. D. L. Schröck.)

OBSERVATIO CLIX.

DN. D. THEODORI CHRISTOPHORI
KRUG.

De serpente in os dormientis se ingerente per vomitum iterum rejecto.

IN Prussia Ducali in Oppido Neydenburg prope fines Poloniae vigesimo septimo Junii Anno 1696. die Saturni à meridie juvenis femina venatoris ibidem degentis Jurck Czarneuski dicti, ancilla, in horto sub dio somno obruitur, inter somnium per os patens repit in corpus hujus miscellæ anguis, excitata ex
levi

levi strepitu ancilla sentit in faucibus aliquid hærere, sine morâ ergo hoc quicquid esset, erat autem anguis cauda eminens, extrahere nitebatur, sed nequicquam, serpens enim jam delapsus interiora corporis occupare cœperat, ubi insimul in stomacho varios eosque inusitados motus experta fœmella, ita ut præ magnis anxietatibus nec non & doloribus continuè verba recta recta Prussico idiomate exclamaret: his commota hera propinavit ipsi haustum Spiritus Vini cum pipere, quo assumpto, dolores quodammodo cessarunt, ast brevi post redierunt. hinc ex consilio prædictæ heræ sumpsit quantitatem salis culinaris in aquâ communi soluti, quoniam per experientiam hujus remedii effectum in simili casu cognitum habebat, simul ac autem fœmella supra dicta hunc potum falsum degustasset, se melius habuit & tertio die, lunæ quæ erat, ante prandium, serpentem semiputrem sine noxæ vestigio adstantibus hero herave reliquisque domesticis vomitu rejecit, indicarunt hoc statim Magistratui publico loci, fœmella autem Dei beneficio per aquam falsam servata, jam bene vivit, istiusmodi autem turdos averfatur.

OBSERVATIO CLX.

DN. D. THEODORI CHRISTOPHORI
KRUG.

De Ictero Magnetice curato.

MAtrona Nobilis, juvencula veneri assueta, maritata quippe erat Duci militari strenuo, postmodum vidua facta in mœrore transegit vitam, elapso tandem

tandem annuo spatio incidit in icterum quem vocant flavum, cum febre continuâ, aderant simul truculentissima symptomata sic dicta hysterica, omnia medicamenta lubentissimè assumebat, statim ac verò iterum vomitu laborioso rejiciebat, hinc tanta apud ægotam exorta nausea ut ad nomen medicaminis conatus vomendi horrendi adessent, sic ut Medicus pessimis licet urgentibus symptomatibus, siti intensâ, anorexia, inquietudine, prostratione virium, vigiliis, deliriis, spasmodicâve artuum contracturâ tantummodò tristis hujus historiæ esset spectator, nulloque medicamentorum genere liberari nec levari ægra posset. Vocatus, author sum, ut ex urinâ ægræ hujus hystericæ recens emissâ & farinâ triticeâ placentulas conficiant, quas blandè exsiccatas cani esurienti masculino offerant, quo factò vix elapsis aliquot horis symptomata remittebant, nox insequens erat quieta & altero mane ægra se melius habebat, morbusque de die in diem recedebat, ita ut illa, quæ jam credebatur mortua, sexto die mensæ ordinariæ accumberet non sine admiratione omnium; hunc in diem athleticæ jam vivit, nec si honestum ipsi offeratur matrimoniû recusabit. Rariores sunt ejusmodi curæ, imò à plurimis nisi experientia quæ semper sancta & indubitata esse debet, reclamaret negarentur, optandum igitur ut à Practicis crebrius administrarentur, quò sic circumstantiis vel temporis vel modi vel alius conditionis cognitis possint sine omni dubio in medicina vulgari quod est mutilum & in praxi mancum hâc methodo medendi extraordinariâ resarcire & plurimis tædiosis supersedere; fortassis modò alia negotia aulica non fuerint impedimento plura de arte hâc balsamica per metaphysicam

magneticam juxta activitatem mumiae microcosmicæ in ratione & experientiâ naturæ & artis fundata & propriis plurimis curiosis experimentis excolta ad usum mortalium & cognoscenda Dei Magnalia per ultiores huic operi inferendas observationes publica faciam.

(Missa Berolino Augustam Vind. d. 25. Januar.
Anno 1698.)

OBSERVATIO CLXI.

DN. D. JOHANNIS BENEDICTI
GRÜNDELII.

De Odoratu depedito.

Hujus materiæ curiosas observationes communicat Clarissimus Dn. Francus de Franckenau Regiæ Majestatis Daniæ Archiater in miscellaneis curiosis dec. 3. ann. 4. observ. 3. quibus & meam addere volui. Presbyter quidam Marpurgensis, D. Joannes Georgius Bartelot, vir litteris & pietate insignis, à juventute nullum odorem in ulla re expertus est, nisi in brassica muriata, & fimo, dum pro stercoreatione agrorum vehitur, in quibus aliquid naribus molestum se animadvertere ait; Curiositate ductus, dedi ipsi diversa objecta, tam grati odoris, uti oleum cinamomi, moschum, ambram &c. quàm abominabilis fætoris, uti sal volatile urinæ ad odorandum, quod naribus planè intrusit, nihil tamen exinde olfacere fassus est; horâ elapsâ de dolore stomachi, & nausea conquestus fuit, quod symptoma ego à particulis urinæ volatilibus & sumè penetrantibus originem trahere statui,

SCHOLIUM.

Feliciori successu atomi volatiles urinosa Viri cujusdam illustris nares intrarunt, cujus *Celeb. D. Robertus Boyle exercitat. de insign. efficac. effluv. cap. 3.* mentionem facit, cui nempe penetrante salis ammoniaci Spiritu olfaciendi facultas, quam multis ante annis amiserat, restituta fuit. Simile quid etiam A. 1689. in Illustrissimo quodam Legato, qui ad Aulam Augustissimi nostri Cæsaris tum Augustæ commorantem accesserat, expertus sum. Is etenim à febre tertiana restitutus, de olfactu jam per sedecim annos abolito, quem frustra remediis variis reparare hætenus tentaverat, adeoque de eo reducendo omninò se desperare conquestus est; cui cum simplicis salis ammoniaci Spiritus usum, commendassem, ejusque effluvia per diem sæpius idem naribus inspirasset, paulò post sensum illum gratissimum sibi rediisse expertus est, medicamentique virtutem miratus, aliquot ejus uncias secum postea Ragusam detulit. Quòd verò urinosa hæc volatilia non semper vires illas exferant, tum intermissam fortasse crebrioris usus adplicationem, tum nativam aut morbosam organi olfactorii repugnantem constitutionem pro causa allegare licebit, cum vicissim, ubi crassior aliqua lymphæ, nervos tunicasque narium internas obsidens, Spiritus animales ab influxu excludit, simulque auram externam odoriferis particulis foetam non admittit, eadem obicem hunc perumpere, impactam viscositatem resolvere, atque ita viarum libertatem restituere valeant.

(*Dn. D. L. Schröck.*)

OBSERVATIO CLXII.

DN. D. JOHANNIS BENEDICTI
GRÜNDELI.

De Hydropè uteri thermis curato.

ILLUSTRISSIMA Domina Comitissa de Keglewich Hungara suppressis menstruis sensit tumorem in abdomine, qui paulatim augebatur, unde se gravidam esse existimabat : cùm autem successu temporis fœtùs motus non adverteretur, imò color cachecticus, viriumque languor superveniret, suadente Medico ordinario, Thermas inferiores Styriæ in Neuhaus, balneando juxta methodum adhibuit, & quidem cum tam exoptato effectu, ut octavo balneationis die, uti mihi ipsa Illustrissima Domina patiens retulit, meatus fuerint referati, & magna humoris fœtidi saburra unà cum copiosis flatibus ex utero evacuata, unde omnimodam sanitatem adeptam, duarum prolium postmodum fœcunda mater facta est.

(D. ult. Januarii 1698. Marpurgo-Styriæ Norimbergam missæ.)

OBSERVATIO CLXIII.

DN. D. GUSTAVI CASIMIRI GAHRLIEP.

De Carcinomate latente, deliberato consilio, sed infausto sidere, dexterâ satis manu, dubio diu successu, funesto tandem exitu extirpato.

Matrona è refugarum numero Gallica, non infimæ fortis, annorum circiter quadraginta quinque, mam-

mammosa admodum, cancro prægrandi nondum exulcerato, sed exulcerationem brevi erupturam indicium satis manifestis prodente, in sinistrâ mammâ (ab allisione capitis pueruli paulò graviori, succussu carpendi factâ, dum gremio susceptum teneret, nato) orto primum exiguo tuberculo indolente, sensim postea accrescente, sed absque molestiâ insigni, adeoque tolerabili septennium integrum laboraverat; Verùm occasione exilii è Patriâ subeundi calamitosi, perfidiæque mariti improbi, ollas Ægypti Cœlesti Canaan præferentis, ac uxore desertâ in patria manentis, aliarumque infinitarum afflictionum, acescentibus, ob mœrorem & melancholiam, aucta plus satis acrimonia, humoribus, malum ab aliquot mensibus exacerbari, ac sex jam & plures septimanas immensum dolere cœperat. Imò summo tandem & intolerabili dolore dies noctesque excruciabatur. Quare convocato 21. (II.) Augusti, anno præterito 1697. plurium Medicorum ac Chirurgorum tam Germanorum, quàm Gallicorum concilio, plurimorum utriusque nationis accurato consilio, expensis probè suadentibus utrinque & dissuadentibus rationibus, & argumentis tam pro extirpatione, quam contra illam militantibus, illis præponderantibus, accedente præsertim proprio ægræ instinctu, utpote quæ doloris illius horrendi impatiens, mori, quàm tam miserè vivere & torqueri mavolens, dubium ac periculo non vacans, præ nullo remedium præoptabat. Hinc empirici cujusdam, tum temporis Berolini agentis, quâ encheïresin non inepti, ac uno alterovè, in parili casu, jam edito specimine, famam aliquam adepti, manuse submittere constituebat, & sectione insequentis 22. (12.) Augusti horam

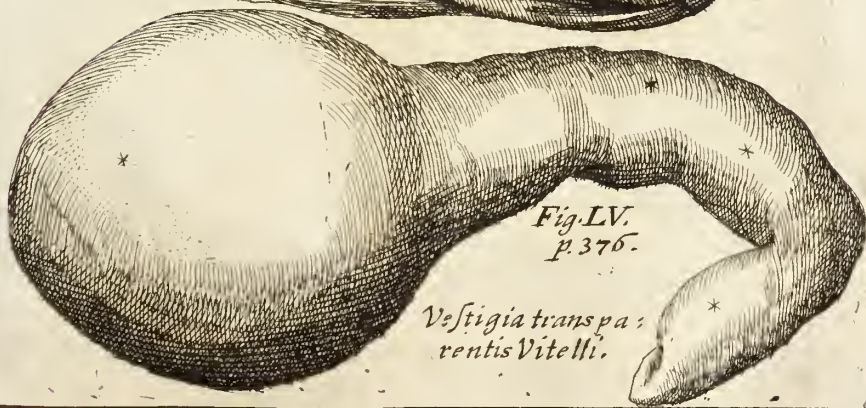
decimam matutinam, ed. quod medicamentis aliqua
 diu jam adhibitis, corpus quadantenus præparatum
 ac prædispositum esset, decretâ, masculè illam, utur
 infracto diutinis illis tormentis & vigiliis paulisper
 corporis, nullatenus tamen animi, robore subibat, ac
 fortiter & constanter tolerabat. Ille satis promptè, vix
 quadrantis horæ spatio, à margine superiori mammæ
 prægrandis, & ob tumorem cancrosum immane tur-
 gentis, ducta utrinque desuper novaculæ acie, carci-
 noma illud ingens, plus spithamâ longum ac palmum
 & ultra latum, libras duas demtis semunciis tribus
 pendens, totum ad ipsos usque musculos pectorales,
 nullo relicto, saltem apparente, ullius malignitatis
 restantis vestigio extirpabat; Verum operationis
 Chirurgicæ, quam deligationis ac sanationis metho-
 dicæ magis peritus, hæmorrhagiam paulò largiorem,
 indeque Lipothymias ac virium haud parum jam ex-
 haustarum jacturam nimiam, non absque omni ra-
 tione, horrens, maturiùs fortè debito labia vulneris
 contrahendo & combinando, sanguinem ob præce-
 dentem mœstitiâ & animi ægritudinem acoresca-
 tentem, adeoq; mali subsequens fomitem, nondum
 satis exhaustum, nimis festinanter, compescebat, &
 injectis acu & filo quinque fibulis, relicto quidem
 cruori ac puri in inferiori vulneris parte aliquali, sed
 haud satis patulo exitu, refrenabat, sicque ægram in-
 signi levamine ab atroci illo & insupportabili dolore
 ex parte beabat. Sanguis in cavitate superiori coerci-
 tus, stagnans & ob acorem latentem grumescens, non
 exiguam curæ remoram mox ab initio faceffebat, qua
 tamen laxatis inferioribus duabus fibulis, non sine dif-
 ficultate tandem remota, per octiduum & ultra cura
 satis

Fig. LIV.

pag. 372.

Fig. LV.
p. 376.

*Vestigia transpa-
rentis Vitelli.*

facis expedite procedebat, ac spem haud exiguam prosperioris successus aliquamdiu alebat, nam & labia vulneris in superiori parte fibulata coaluerant, & vulnus satis laudabile aliquousque pus fundebat; sed nescio quo sinistro fato ægra, dum secessum parat, in animi deliquium lapsa, ac femina illi ministrante im-provide illam, compresso durius fauciarum mammæ vulnere, erigendo tractante, malum hactenus non aded immorigerum, hoc errore ac læsione insigniter exacerbatum, inflammatione primum mox & tumoribus quibusdam, tum in cavitate vulneris, tum ad illius labia & latera, hinc inde successive abortis, ut & fœtore gangrænofo, ac sanie & ichore cruori mixto, puris laudabilis loco affatim profluente, anguem in herba latentem arguebat. Dolor præterea gravis ac contumax humeri sinistri juncturas & glandulas sub alâ, unâ cum tumore duriusculo, tandem & brachium totum ad carpum usque occupabat, ac præter insomnes plurimas noctes, quas ægræ, insignes molestias tam Chirurgo quam Medicis creabat; qui tamen variis administratis tam internis quam externis remediis, tandem utut ægrè cedebat, & spem hucusque in lubrico positam, eatenus redintegrabat. Verum fallaces erant induciæ, malo clanculum ad interiora serpente, nam ob sanguinem pure inquinatum, tandem & febris hactenus clandestina, apertè se prædebat vulneraria, appetitu penitus prostrato, agrypnia, aliquali delirio, aliisque symptomatis stipata. Viribus itaque ob inedia[m] febrim ac vigilias magis magisque fati-scentibus, auctaque indies malignitate cruoris corrosivâ, ulcus contractis ac prætumidis labris sanationem ulteriorem & medelam omnem respuebat, icho-

rem

rem potius cum fanie foetidâ acrem & virulentum copiosè spuebat, eoque partes etiam vicinas infectas ex parte depascebat. Aded ut recrudescentibus identidem doloribus horrendis, ad anodyna fuerit tanquam ad sacram recurrendum anchoram, quæ his aliquantisper sopitis ac somno procurato Halcyonia illi subinde ac post exanthlatos decem ferè hebdomadam gravissimos cruciatus 29.(19.) Octobris viribus planè succumbentibus evthanasiam ac placidissimam analysin conciliabant. Aperta, ægræ beatæ, dum adhuc viveret jussu & rogatu, utraque post obitum mamma, carcinoma musculos intercostales infecisse, ac non tantum ad interiora penetrâsse, sed & transversim super osse sterni ad alteram quoque mammam virus suum propagasse, deprehensum est.

OBSERVATIO CLXIV.

DN. D. GUSTAVI CASIMIRI GAHRLIEP.

De Ovo Gallopavi, ut raro, sic monstruoso.

GAllos quandoque esse oviparos, etsi hoc pro portento habitum, ac Basiliscos inde nasci vulgo creditum, nostro ævo non adeo insolitum, non unâ nos vice docuit tam aliorum, quam curiosorum Germaniæ experientia, de qua consulere poterit, cui volupe, præter alios plures passim citatos Ephemeredum Naturæ Curiosorum Dec. 1. Ann. 3. Observ. 177. p. 332. Dec. 2. Ann. 1. Obs. 145. p. 359. & seq. Item Anni 5ti Obs. 211. p. 435. & seq. unâ cum Scholio Magnifici atque Excellentissimi Domini Præsidis à portenti suspicione & su-

& superstitione ova illa vindicantis De Gallopavis res, quantum constat, non æquè obvia : Specimen tamen annus præcedens 1697. tulit Cüstrini, quod Neo-Marchiæ propugnaculum est longè munitissimum. Ubi gallus Indicus paucos retrò dies in foro emptus, colore, pennis nimirum nigricantibus, figurâ, magnitudine, gestibus, voce gloriando, omnibus denique indiciis, Gallopavum se præstans, in areâ domus sartoris cujusdam, cui nomen Prenzlou, hoc ipso ædis Domino aream transeunte, ac rursus à postico paulò post revertente, ac intuente, super affere humi strato sedens, & concussis gallinam inuentium & coeuntium Gallopavorum ritu, alis gestiens deprehensus, quo in loco postmodum ovum repertum, ejus quam schema additum exprimit, figuræ. Post ovi partum, Gallopavus narratur quietus ac à labore partus quasi lassus, colorque capitis è rubro ac glauco in pallidum mutatus fuisse. Cum ovi effigies à pictore quodam rudi satis minervâ adumbrata hîc Berolini circumferretur, ac in manus quoque meas tandem incideret, dignam apographo, ac cum curiosis communicatione censui, de veritate tamen rei adhuc dubius, sciscitandi ergò Virum Nobilissimum atque Doctissimum Dominum Philippum Sigismundum Stoschium, Medicinæ Doctorem, Archiatrum Electoralem atq; Consulem Cüstrinensem dignissimum, Amicum affinitate mihi junctum literis interpellavi, ut quid rei actum, referret. Qui non modò enarratis pleisque circumstantiis rem reverâ gestam confirmavit, sed insuper descripsit, nullum in eadem areâ præter illum solum, vel gallum vel gallinâ, nec domesticam nec Indicam illo tempore fuisse; prætereaque uxorem sartoris asseruisse, se cum quibusdam aliis testem oculatam

fuisse illius partus, ovumque non modò cum admiratione sustulisse, sed & accurate contemplatam esse, fuisse illud malacodermon, testâ nimirum molliori, qualis esse solet subventaneorum, aliquatenus translucidâ rectum, adeò, ut ante quoque quam frangeretur, vitelli ab albugine separati non uno loco transparenter vestigia, quæ & testâ, post delineationem fracta, re ipsâ patuerint, ac jussu suo terrâ, ne quid inde mali (Basiliscus fortè, juxta vulgi credulitatem) oriretur, obruta fuerint; Gallum autem à se, ab esu illius abhorrente, aliis donatum, qui illum mactatum ac affatum absque ulla noxâ comederint, Superaddidisse quoque relationi suæ, aliud Galli Indici ovum haud ita pridem in ædibus cujusdam Dominæ Grünebergæ repertum fuisse. Scriptum mihi aliquod simul typis excusum cujusdam Magistri Hänfleri Diaconi Cüstrinensis de ovo illo Gallopavi Cüstrinensis judicium continens, haud usque quaque ineptum communicavit.

Fig. LI.

(A. 1698. d. 15. Febr. Berolino August. Vind. missæ.)

OBSERVATIO CLXV.

DN. D. JOHANNIS MICHAELIS METIL

De Singultu ridicule curato.

NOtissimus quidam mihi est, qui quoties singultu Nex crapula corripiebatur, vittam coriaceam cocineo panno subtectam capite deposuit, in terram projecit, calcavit pedibus, & quamprimum eam inversam denuo capiti imposuisset, ecce illico singultus cessavit, quod multoties ipsemet vidi.

Utrum verò causa quærenda sit in mera superstitiosa imaginatione, sive in mente seridè directâ ad vittam humum projectam & constanti, aut in motu materiæ

teriæ infestantis per μετασασιν factò, aut in Spiritu inspiratorio retento, quo tunicarum ventriculi fibræ comprimuntur; ut acidum enormiter nervosam ejusdem compagem prius contundens, nunc refrænatum ex agenti in patiens fuerit mutatum, vel in alio quopiam (nam unius rei possunt esse causæ plures,) Doctioribus examinendum relinquo.

OBSERVATIO. CLXVI.

DN. D. JOHANNIS MICHAELIS METII.

De Partium obscænarum exulceratione & fistuloso sinu post partum difficilem.

Victoris aulici in Pretsch. oppido in Saxonia, conjux 26. annorum. πρωτοτόκῳ cum laboriosissimo partu detineretur, & quicquid medicaminum expertorum exhibitum, nil proficeret, ipsa parturiens ab adjuvantibus nasutulis, partim verò ab adstantibus otiosis mulierculis admonita est, ut ad dolores partus pleno hiatu vociferaretur, cujus deinceps os sacrum natesque ad genua sua firmiter comprimendo miserè miseram torserant, donec tandem foetus quoad caput conspicuus, vitâ defungeretur, Ego accersitus, cum fætum jam viginti quatuor horas mortuum & colorem ut in sphacelosis fieri assolet, animadverti, periculum in moradixi, Vinumq; suasi pro duab' vicib' propinandum, cui incoqui jussi herbarum pulegii, roris-marini, sabinæ aa. Mj. cinnamomi zij. myrrhæ zij. in hujus vini mensura circiter dimidia Saxonica folior. Sabinæ pulverisat zj. & Zingiber. alb. gr. iij. exhibui, à cujus usu intra semihoram enixa est puerulum mortuum. Aliquot dieb' post, in vagina uteri ulcus est animadvertū quo, eloto, aquâ plantaginis, myrrhæ pul-

verem & radicis consolidæ maj. nî fallor inspergi jussi. Pariter fistuloso sinui in nate sinistro, sine dubio à compressione muliercularum nasutularum & obstetricæ clam consentiente, exorto, prospectum est medicamentis & injectionibus vulnerariis, ita ut ab hisce binis malis, quibus sex ferè hebdomadas vexata est puerpera infel x, felicissime D. b. sit curata restitutaque pristino vigori.

(*Jena Augustam Vind. d. 16. Febr. A. 1698. missæ.*)

OBSERVATIO CLXVII.

DN. D. JOH. HENRICI STARCKII.

De Salutari usu vesicatorii in febribus petechialibus & delirio.

ANno 1683. die 27. Jul. hic Regiomonti ad ægrum quendam, nomine Mûnßgröschén (cujus nominis duo sunt fratres, hic autem est frater natu minor) fabrum ærarium in suburbio Sackheimensi, ea in regione, quæ vulgò *auf den Steegen* habitantem, vocatus, cum febrî malignâ laborare inveni. Nam sine causa manifesta insignis aderat debilitas virium secunda morbi hujus die, qua vocatus eram, & quidem major, quam pro febris & febrilis caloris naturâ, pulsus valdè celer, frequens & satis apparenter robustus, urina sanorum similis quoad colorem, quoad substantiam vero solito tenuior, & quidem sine notabili sedimento. Extrema, scil. manus & pedes ardebant valde: Lingua erat valde sicca, aliquantulum aspera, paulumque ad nigredinem vergens. Uxor ejus conquerebatur, maritum ducere noctes inquietas & pervigiles: ad interrogata vix ob summam virium debilitatem mihi ipse respondebat Hinc cum judicarem, gradum corruptionis & putredinis sanguinis & spirituum esse solito majorem & intensiorem, & à statu naturali, ob latentem in
cor-

corpore pravam cacochymiam nimis recedere, statim neglecta venæsectione, ipsi sequentem pulverem alexipharmacum præscripsi :

℞. Pulv. Bez. Senn. alb. radic. Scorzoner. Hispan. conrayerv. aa. ℥ij. Saxon. pannon. rub. è chelis cancr. A. c. in gutt. aa. ℥β. Spec. liberant. Lapid. Bezoar. Bez. mineral. Unicorn. fossil. aa. ℥β. Fol. Sol. nro iij.

M.F.P. I.a.S. Kräftiges Herzk/ Fieber und Kühl Pulver/ davon alle 5. Stunden zwey Messerspißen voll auf 2 mahl.

℞. Aq. Scord. ulmar. Cardui. Bened. Angelic. acetosell. aa. ℥iβ. succ. cit. rec. expr. ℥β. Syr. rub. id. acetos. citr. aa. ℥vj. Spir. nitr. dulc. ℥β. M.S. Wasser zum Pulver.

Tertia die morbi scil. 28. Jul. cum mane ægrum visitarem, inveni ipsum valde debilem, inquietum, & de insigni siti conquerentem, noctem duxisse planè insomnem uxor ejus conquerebatur. Pro siti sedanda sequens decoctum, quod simul ebullitioni & putredini, imò & malignitati resistere aliquoties in praxi observavi præscripsi :

℞. Radic. Scorzoner. Hispan. ℥β. Coq. in aq. simpl. Colat. ℥viiij. Add. aq. scord. Card. Bened. rosar. aa. ℥j. cinam. f. ℥iij. borrag. ℥β. syr. granator ℥iij. rub. id. berber. ac. ℥β. Confect. Alkerm. c. ℥ij. Clyst. Antimon. g. vij. M.S. Stärck- und Kühlungs Trank, davon nach Belieben zu nehmen.

Interim injunxi, ut adhuc singulis 5. horis uteretur pulvere pridie præscripto. Hora quarta pomeridiana cum ægrum rursus visitarem, eum inveni minus apte ad interrogata respondere, hinc judicavi ex motu spirituum animalium in cerebro perturbato, delirium instare, & pro interceptione humorum ad cerebrum cum impetu ascendentium, primo clysterem emollientem ordinavi, cujus formulam hic brevitatis causa omitto, & postea jussi, ut Chirurgus in cervice ægri vesicatorium statim applicaret. Uxor ægri mandatis meis obtemperans, Chirurgum, nomine von Soosten accer-

accersit, qui me absente hora sexta vespertina vesica-
 torium cervici applicavit. Die 29. Jul. manè cum ve-
 nireim ad ægrum, inveni eum satis aptè ad interroga-
 ta respondere, uxor affirmat, maritum noctem habuis-
 se solito quietiorem, nec amplius post duodecimam
 nocturnam delirasse, & cum semper inquirerem, an-
 non maculæ purpureæ in cute erupissent, post adhi-
 bitum vesicatorium in pectore, collo & brachiis statim
 quasdam pulicum morsibus similes animadverti, Chi-
 rurgusque præfens dixit: Vesicatorium magnam in
 cervice vesicam excitasse, & humores ubertim adhuc
 ex ea partim dissecta, partim sua sponte rupta, destilla-
 re, ac tanta quidem copia, ut indusium iis infectum &
 induratum, æger diutius ferre nolit. Jussi igitur, ut uxor
 illud recenti probe ad foculum calefacto mutaret,
 quod etiam me & Chirurgo absentibus factum. Præter-
 ea suasi ægro, ut præscripto pulvere frequenter adhuc
 uteretur, sed decocti prioris reiterationem hac nocte
 distuli, quod sitim ægro non admodum molestam esse
 sentirem. Die 30. Jul. manè ægrum aliquantulum fir-
 miorem inveni; ipse ajebat se noctem habuisse placi-
 diorem, & faciliorem solito somnum. Confirmabat u-
 xor vesicatorium illud marito multum profuisse: tam
 virulentos enim humores per istud extractos esse, ut
 duo mures, qui ex indusio mariti, & ea quidem parte
 qua cervicem tetigerat, aliquid abraferant, mortui in-
 de essent: se enim manè cum indusium sub fornacem
 abjectum tollere vellet, extinctos, in ipsoq; indusio ja-
 centes invenisse. Ostendebat hinc mihi & Chirurgo tam
 mures mortuos, quorum utriusq; abdomen ita erat di-
 stentum ac tumidum, ut ruptionem metueret ægri u-
 xor, quam corrosum indusium, multis humoribus fœ-
 datum. Æger statim post adhibitum vesicatoriū melius
habe-

habere cœpit, ut septimo die post pristinæ fermè restitutus sanitati, me & Chirurgum dimitteret: nihil enim inde præter tincturam Bezoardicâ ægroto præscripsi 30. Jul. Ex his ergo videre licet, quanta sit vis vesicatoriorum in febribus petechialibus, pervigilio & delirio, dum non solum humores venenatos ad caput ascendentes intercipiunt, sed & eos è corpore profusus educunt, ut maculæ maturius in cute die critico appareant, promovent, & venenum à corde ad peripheriam trahunt.

OBSERVATIO CLXVIII.

DN. D. AMBROSII STEGMANNI.

De Hydropè ex obstructione & induratione Mesenterii.

Generosus Dominus Wulff Æsche à Wulff, Hæreditarius Dominus in Nauendorff & Adendorff, Capitaneus sub vexillis Cæsareis, in Hungaria militans, annosque ætatis suæ 43. agens, ad me sub initio hujus anni venit Islebiam, conquestus (ob accusatum & commissum in diæta errorem, insalitorum & ipsorum vitrorum devorationem) de crudorum revomitione, sævissimoque abdominis dolore. Propinabam illi varia, præmissis universalibus, stomachica, carminativa & anodyna, posteaque ob suspectam Mesenterii obstructionem & exinde enatos atrocissimos dolores, selectissima aperientia & alia quævis in Affectu hoc proficua, sed omnia irritum cum successu. Hinc me relicto, ad alium fugit Medicum & ex illius consilio post varia quoque frustra tentata remedia, acidulas Piermonticas pleno hausit gutture, sed loco sanitatis hydropem reportavit Asciten. Quæsivit iraque periculoso suo morbo celeberrimos hinc inde Medicos,

tan-

tandemque d. 3. August. summè quoad superiora emaciatus, facie Hippocratica jam jam insignitus, & prioribus adhuc symptomatibus, continuâ nimirum crudorum revomitione, vehementissimo mesenterii dorſique dolore comitatus, redibat ad me Islebiam, ibique tertium post diem vitam commutabat cum morte: Aperiēbam, ex nutu uxoris, corpus demortuum.

I. Ex ejus dissecto abdomine serum quoddam citrinum ultra Lxx. ℥. effluebat.

II. Omentum omni pinguedine privatum, ruptum & ob glandulas obstructas induratum conspiciebatur.

III. Intestinum duodenum diversis in locis tam arctè coalitum erat, ut gyrata ejus angustia vix calamus scriptorium admitteret.

IV. Intestinum jejunum, nigro colore ab extravasato & distributo inter tunicas cruore totum: cæterorum verò intestinorum glandulæ & venæ lacteæ saltem ejusmodi nigro colore tinctæ erant, ut jucundissimo spectaculo exinde cognosci & secerni possent.

V. Mesenterium grandinosum, induratum, & ferme cartilagineum conspiciebatur, ita ut copiosissimæ ejusdem, tum exiles, tum majores glandulæ, verrucarum ad instar, nigro colore tinctarum apparent.

VI. Pancreas itidem p.n. durum & veluti semine milii conspersum videbatur,

VII. Ventricul^o in fundo corrosus, pituita mucosa, variisq; medicamentis ante aliquot dies sumtis refertus erat. (positi erant.

VIII. Renes sani, satis magni, suoque quisq; loco

IX. Vesica bene constituta, nullo fero, multis verò recementis rubris tartareis, in vita sæpius per urinam excretis, repleta videbatur.

X. Epar nullâ labe, qua colorem, tunicam, magnitu-

gnitudinem, & parenchyma vitiatum, nullisque hydatidibus præditum erat.

XI. Cystis fellea optimâ & copiosâ bile repleta erat.

XII. Superficies Lienis omni ex parte lævis ad albicantem vergebat colorem, ac in utrâque parte lusu quodam Naturæ VIII. fissuris partim inter se hiantibus, partim coalitis, insignita conspiciebatur.

XIII. Cordis pars dextra marcida & planè depressa, læva verò ejus pars tota sine vitio annotabatur.

XIV. Pulmones omni ex parte sani & integri existebant.

In toto Corpore, ejusque vasis, excepto Capite non ʒj. sanguinisprehendebatur.

Observatio itaque hæc falsam illorum hypothesin, qui Epar unicam & primariam Hydropiseos causam semper præsupponunt, rejicit, & aliorum annotationes, qui ab Omenti & glandularum Mesentericarum obstructione & induratione Hydropem quandoque inductam pronunciant, stabilit, ut annotatum in *Misc. N.C. Ann. 3. Obs. 180. Dec. 3. Tulp. 1. 2. Obs. 23. Hæchsteterus Decad. 10. Obs. 7. &c.*

OBSERVATIO CLXIX.

DN. D. AMBROSII STEGMANNI.

De Morbis Canum Epidemicis, aliisque rarioribus Phænomenis.

Nullum Animalium, quod scio, Affectus tum Animi, tum Corporis exactius communicat cum Homine, quàm Canis. Vidi canem, qui quosvis Heri sui

E e e

Affectus

Affectus Animi adeo exprimebat, ut tristem affectata tristitia, hilarem hilaritate, iratum iracundo quodam latratu imitaretur Herum, & quod mirandum, falsas etiam lachrymantis mentiretur lachrymas. Alios duos etiam memini canes, ex morte Heri non longè post mœrore consumptos & mortuos, quorum unus, cum ægrotanti Hero aliquando vomitorium propinarem, ad quamvis rejectionem itidem vomebat, & anxiiis suspiriis Heri ægritudinem sociabat. Affectus Corporis quod attinet, eosdem fermè Canibus familiares esse ac Hominibus, Medicorum hinc inde attestantur Annotationes, quas jam non faciam meas, sed solummodò adducam in scenam, quas ipse annotavi: Canem nimir. hæmoptoicum, ab exulceratione Pulmonum phthisicum, hydropicum, podagricum, passione iliacâ, herniâ inguinali, multos calculo laborantes, aliosque peste in- & interfectos meis vidi. Epidemicam Canum Anginam Anno 1690. d. 13. Mart. Aendæ, ad Illustrem Viduam à Schulenburg vocatus, observavi, ubi præteritâ nocte à delapso nebuloso aëre canes, tum domestici, tum catenarii, præter tres, omnes in toto pago perierant, de quibus ex curiositate ultra XX. unum in locum apportari curavi, quorum colla externè intumefacta, internæ fauces verò, gutturisque musculi inflammati conspiciebantur. Mense, hujus Anni 1697. Februario, hinc inde Canes epidemica quadam luè, & febre veluti ardenti extincti visi sunt, in quorum dissectis corporibus, præter sanguinem grumosum, & bilem copiosam adustam, nihil reperi notatu dignum. Quanta, insuper, Canum sit fidelitas & celeritas, ex sequenti Amici cujusdam relatione videre licet: Visitavit,

fitavit, inquit, quidam ex Lanionibus nostris Sangerhusanis nundinas Zerveftanas, & domum reverfurus canem suam foeminam interim temporis novem catulos ibidem loci enixam derelinquere coactus est. Quid factum? Cum Lanio altero die post à somno expergisceretur, in aedibus suis Sangerhusanis ante cubile, canem una cum IX. suis catulis jacentem & dormientem vidit, hinc partim terrore, partim admiratione extra se quasi positus, me fortè fortuna aedes ejus pererrantem, altâ voce vocavit, & quod factum, recensuit. Incredulus ego recensita falsa habebam (cum Sangerhusa à Zervefta ultra XI. milliaria germanica distet) hincq; majorem in modum Lanionem rogabam, ut per literas à me ipso scriptas canis abitum ex Hospite Zerveftano recognosceret, & rei veritatem exinde demonstraret. Receptâ igitur responsione, & facta computatione, Canis cum novem suis catulis, unum post alterum vel ad summum duo in ore deportando, & Albim, Salamque fluvios pernatando, intra XXVI. præter propter horas XI. milliaria novies, vel minimum quinquies dimensa est.

OBSERVATIO CLXX.

DN. D. AMBROSII STEGMANNI

De Lue Pennatorum Epidemicâ.

Eodem, hujus Anni, mense, Gallinæ Indicæ & domesticæ, columbæ itidem & Anseres diversis in locis lue quadam Epidemica perierunt, sub quarum nonnullarum axillis pustulas exulceratas, in corporibus verò apertis, Epar planè exsiccatum & torridum reperi.

OBSERVATIO CLXXI.

DN. D. AMBROSII STEGMANNI.

De Piscium morbis Epidemicis.

Luem Piscium Epidemicam certissimum dare Pestis futuræ prognosticon, Annalium attestantur paginæ, & sequens exhibet Historia. Ante ultimam Pestis invasionem, Anno nimirum 1680. pisces in lacu dulci Mansfeldiaco, (*Eüsse See*) piscinis Langenbogianis & aliis (minimè verò in lacu amaro vel falso, *Saizen:See*) lue quadam epidemica, magnâ perierunt in copiâ, maculas habuerunt variorum colorum ex nigro rubentes, flavas & virides per universum hinc inde corpus sparsim expansas, gravem spirarunt odorem, & nauseabundam sapuerunt putredinem, à quorum esu pauperioris sortis homines insignem præcordiorum anxietatem, subitanèam virium prostrationem, nauseam, vomitum, putridas malignasque febres sunt passii. Medici Hallenses, Islebieneses & alii mirum hoc Phænomenon curiosâ mente indagantes, illud ad unum omnes malignis, tunc temporis aquam inquinantibus nebulis adscripserunt, utpote qui aër nebulosus tantæ fuit corrosivitatis & malignitatis, ut piscatorum aquis innatantium facies exulceraverit, aquasque cuticula ex flavo cœruleâ obtexerit. Hinc factum opinor, ut miasma quoddam aëris nebulosi malignum, seu Sal volatile acre extraneum per odoratum, inspirationem & nutrimentum massæ Piscium sanguineæ, ac spirituosioribus ejus particulis communicatum sit, quod fermento suo acri peregrino ebullitionem & effervescentiam insignem

signem in illis conciliavit, compagem sanguinis in ichorem & putredinem resolvit, partim sulphureas ejus particulas igneas fecit, partim effluviis crassis exteriorum pororum ostiola obstruxit, & occlusit, ut efflorescentia quædã sive maculæ petechiis non ab similes à Sale volatili sanguinis ceu flores quidam protrusæ sint, cum Natura resolutionem sanguinis totalem aversetur, & solummodò particulas salinas volatiles sulphureis impurioribus implicatas ad extimam cutis vestem protrudat & expellat. Si quis dubium moveat, & objiciat: Quòd ad expellendas Petechias summus calor p. n. requiratur, cum ex praxi medicâ constet, Partes rariores & calore fortas, magis subjeci Petechiis, minus verò illas, quæ aëri expositæ sunt: In piscibus autem sub aura humidior degentibus ac æquis frigidis immorantibus, calorem ejusmodi p. n. minimè præsupponendum esse, utpote quorum particulæ ob aquæ frigiditatem & humiditatem minùs mobiles, hincque ad exagitationem calorificam excitandam neutiquam idoneæ existunt. Cui objectioni brevibus respondeo (1) Talem quidem calorem tam naturalem, quam præternaturalem piscibus non inesse, qualem in Hominibus, aliisque animalibus aëri inexistens deprehendimus, tantum tamen adesse, quantum illorum vitalitas requirat, ita quidem, ut quemadmodum interiora Hominis ab aëre calidiore, sic pisces ab humidior, & frigida aqua incalescant. Aër enim Elementum Hominis, Aqua piscium, licet & aë. em una cum aqua simul pro nutrimento hauriant pisces: Cùm teste *Helmontio Discurs. Paradoxal. p. 7.* in piscinis libero aëri expositis magis crescant pisces, quam in illis, qui solem aversum habent.

(2) Nec ipsam aquam prorsus calore esse destitutam experientia docet: Licet enim humiditas & frigiditas Elemento aquæ propria sit, attamen calor propter connexionem partium in illa magis continetur, quàm in terra. (3) Pisces insuper multo Sulphure seu calore interno, spiritu & sanguine gaudere, evincunt tum velocissimæ, & continuæ illorum jactationes ex impetuosissima atque celerrimâ humorum exagitatione, harumque particularum subsaltationibus haud moderatis provenientes, tum circulationes manifestæ, quia mediantibus microscopiis in piscibus squamis destitutis rapidissimum sanguinis per caudæ fibrillas motum peridromum circulari videmus, tum Chymicæ resolutiones, qui destillati pisces plus olei, quàm salinæ substantiæ fundunt. Hinc sulphureas piscum particulas ab extraneo quodam maligno fermento inflammari posse, & igneas quasi fieri, quivis facillè videt. Quòd autem Aqua malignis Aëris nebulosi miasmatis, ac impuris aliarum rerum moleculis possit inquinari, contagiique tanti vehiculum fieri, ut pisces exinde pereant, nullus forsitan negabit, qui curiosas Medicorum observationes diligenti volvit & revolvit manu. Nam quòd (1) Aër miasmatus parens non solum sua malignitate superiorem regionem, & ex illo viventia Animalia variis morbis epidemicis, sed & ipsam aquam, ejusque incolas contagiosa quadam lue possit inficere, testes sistunt Hippocr. l. de aëre, aqua & loc. Bontekoe in lib. Diætic. Cornar. hist. admirab. 21. Diemberbroek de pest. l. 2. c. 3. & 6. Forest. lib. 6. Obs. 9. Schol. (2) Constat: Quod pisces à fulminibus & tonitru æstatis tempore non rarò interficiantur, & maculis variis exinde insignian-

gniantur, quam interfectionem vulgus sibi persuadet fieri, quod sonum exaudiant pisces, aut quoddam fulgure ipsorum corpora perstringantur. Sed cum Auditus piscibus propter organorum auditui necessariorum defectum nullus ferè sit, nec fulgura sub aqua degentibus nocere possint, credibilius est à fulmine noxam fieri, & mortem inferri piscibus ab effluviis, & atomis sulphureo-nitrosis aquæ communicatis, quos spirant fulgurata omnia; vid. *Senec. l. 2. Nat. c. 21. Plin. l. 35. c. 15. Casp. Schott. l. 11. Mirab. Meteor. c. 17.* qui ibidem corruscationes has fulminum Nitrosulphureas, florescentibus arboribus etiam nocivas dicit, ut exinde flores veneno veluti tacti arescant, & decidant.

(3) Ex maceratione lini aquam, & ex illa Homines ac pisces infectas annotarunt, *Arvenzoar. l. 1. Theiz. Tract. 9. c. 9. Athanas Kircher. in Scrut. Med. Phys. de pest. S. 1. c. 3. p. 22. Rolfinck. Meth. Med. special. l. 2. S. 3. c. 77. Briet. Parallel. Geog. vet & nov. Tom. 2. p. 2. l. 1. c. 6. p. 1046. Bos. in Hist. Melitens. Wedel. in Analect. Melitens. Par. de Pest. c. 3.*

(4) Aquam ex Subterraneorum s. mineralium malignitate inquinatam, & ex hac pisces interemptos, adducit *Agricol. l. 1. de Metall. p. 6.* quatenus mineræ, vel in aqua lavantur, vel sub specie halitus seu vaporis ac tincturæ mediante scil. contactu corporali ac Spirituali aquam conspurcat ac inficit juxta Poëtæ verba:

*Hæc terræ occultas prolabitur unda cavernas,
Et fluit ac refuit semper variumque saporem
Accipit: Ut varia est tellus, per viscera cujus
Transit, sulphureumque à Sulphure mittit odorem.*

(5) Aquam ex Tabaco, & ex illa Pisces in & interfectos, Ephemerides & Novellæ Gallorum Ann. 1679. exhibebant sequentibus: Aliquot nimirum naves Tabaco onustas circa Insulam St. Christophori everfas fuisse, & à copiosa illius Tabaci submersione aquam istius loci aded malignam & venenatam extitisse, ut pisces exinde perierint, & ad littus projecti aërem miasmate quodam maligno inquinaverint, Hominesque febre pestilentiali infecerint.

(6) Quid quod Aqua malignitate sua acquisita, non solum Homines, pisces, aliaque viventia, sed & inanimata & ipsas plantas inficere apta nata est, quippe quale contagium Rodericus Diacius Insulanus Hispalensis lib. de Morb. Gallic. hispanicè conscripto annotavit & sequentibus verbis latinè redditis ita descripsit: Primis, inquit, quindecim annis tam contagiosus extitit morbus Venereus ut etiã in plantis fuerit observatus. Bæesæ enim in hortis, ubi stagna, vel vivaria erant, in quibus vestimenta morbo hoc infectorum lavari solebant, aquâ ejusmodi irrigatæ stirpes, maximè caules, pustulis inficiebantur, quæ postea albescebant, ut admodum similes essent pustulis Venereorum exulceratis. Si conjecturæ reliquus locus, idem fortè judicandum de Leprâ Judæorum contagiosâ, quæ exhalationibus suis acribus & summè venenatis tum parietes ædium, tum vestes infectorum non secus inquinavit, ac ventus humidus vaporosus, & ex illo enati Vermes (Motten) consumunt vestes, vid *Levit. c. 13 v. 3 & 6. c. 14. v. 34. seq. Francisc. Valles. Philosoph. Sacr. c. 19. Th. Bartholin. de Morb. Biblic. n. 8. Sennert. l. 5. P. 1 c. 27. Pract.* Ad priora inquirenda ut redeam: Cur nimirum pisces non æque

æque in acu salto, ac dulci piscinisque, in medio tamen harum sito, lue hac contagiosa infecti sint. Hoc, ut brevibus me expediam, ob densitatem salium accidisse arbitror, quæ miasmata aëris maligna, non tam facile admisit & imbibit.

(*Misse Islebiâ Norimbergam d. ult. Febr. An. 1698.*)

OBSERVATIO CLXXII.

DN. D. GEORGII FRANCI de
FRANKENAU,

De Mercurio vivo è vivo Hominis Corpore emanante.

MEmini me olim legere in *Ephem. Germ. Cur. Dec. II. Ann. III. Obs. CLIX. p. m. 307.* ex observatione Exc. Viri DD. *Schelhaftii*, in Camera Imperiali Wetzlarisæ Medici-Ordin. Celeberrimi, quod observarit feminam, quæ sancte contestata ipsi fuerit, ex filii sui cadavere Mercurium vivum largiter emanasse. Comemini in mortuis fuisse illum repertum. D. Georgius Garnerus de *Obs. propriis apud Joh. Schenk. l. VI. Obs. 221. f. m. 489.* in cerebri ventriculis utentis inunctione mercuriali, & mortui, multum Mercurii collegit, & illud ipsum care reservavit. *Nosocomium est, referente Erasmo Bartholino, in Celebris Medicorum metropoli Florentia, ubi solis inunctionibus curantur infecti lue Venerea, quorum defunctorum cada vera idem unus tumulus excipit. Hinc per intervallum aliquod temporis, collectam, ex demortuorum ossibus non exiguam hauriunt argenti vivi copiam, ceu scribit CL. Vir Joh. Theod. Schenckius disp. doctissima de Poris S. 34. Produco*
Dec. III. Ann. V. & VI. Fff in

in Scenam quoque virum curiosum laboriosumque maxime P. Athanas. Kircherum de *Magnet. l. III. part. V. cap. III. p. m. 637.* inquietem: *Hinc patet quoque cur subinde inter cortices arborum copiosus Mercurius reperiatur. Siquidem per subterraneum æstum rarefactus & per subtilissimas rimas sibi viam evaporando faciens, inter roscida folia arborum constrictus, suæ naturæ restituitur inter corticem arboris receptus. Qui hanc rationem bene percepit, rationem quoque intelliget cur subinde in Sepulcris, in craneis mortuorum Argentum vivum reperiatur. Ii enim artifices, qui in extrahendo aut præcipitando Mercurio multum occupantur; sepe non exiguam vaporis partem per nares excipiunt, qui in frigidas cerebri cellulas receptus, ibi denuo congelascit, ubi & post mortem, tanquam in vasculis, perennat. Non ut nugantur quidam Philosophastri, quod intra hominem ubi vis, ut materiam lapidis sui hoc prodigio jactent, invenitur. Docuit hoc satis superque hic Romæ non ita pridem aurificis anatomia, qui cum heteroclitos capitis dolores multo tempore passus, tandem obiisset, in aperti capitis cerebro plus quam libram Mercurii reppererunt ex vapore hæusto ibi coagulatum. Conf. plura in Schol. ad Dec. l. Ann. I. Obs. LXXXI. Ephem. Germ. Cur. p. m. 197. seq. studio indefesso incomparabilis nostri P. I. Sachsi observata. Verum hæc in mortuis, de quibus etiam vide sis Cardan. l. V. de subtil. Nic. Fontan. in Consult. Exemplo XXXVII. p. m. 105. Alex. Trajan. Petron. tr. de morbo Gall. & cum primis Matthiam Unzerum in Anat. Spagy. Mercurii l. 2. cap. XI. p. m. 468. seqq. Ast in vivis etiam hominum corporibus talia fuere observata. Audiamus Πολυμαθέςαιον Thom. Bartholinum, Virum Candidissimum, cujus Fama & per Orbem*

Orbem volitat, & heic Hafniæ in recentissima adhuc est memoria. Ille *Cent. 1. Hist. VII.* scribit: *In femine canerosam mammillam imponebatur lamina plumbea, incuria adstantium nimium Mercurio oblita, quem mamma ita attraxit, ut tandem rupto ex se tumore, ex eodem Mercurius sensim, & satis magna copia exstillarit, qui vicinas partes suo splendore inumbravit, immo ex scapulis integra cute exsudarit.* Hujus rari exempli recordabatur Vir Ampliff. & Excell. Dn, Henr. à Moinichen, Consil. Justitiæ & Archiater Regius, Vir optimus & doctissimus, conjunctissimus mihi Collega, ceu mihi fassus est non ita pridem. Joh. Rhenanus in *Pref. ad Lect. diff. Chymicotechn. p. m. B. 2. b. seq.* hæc habet: *Ipse vidi apud Parentem meum, qui non infimæ nobilitatis Virum olim pristinae sanitati restituebat, vivum immo vivum argentum ex vulnere leni caustico, ubi cutis aperiebatur effluere, quo ablato tandem morbus abiit.* *Lévin. Lemn. 1. 2. de O. N. M. c. 52.* observatum scribit ex eorum, qui inunctione mercuriali usi erant, incisa vena aliquot Mercurii drachmas effluxisse. E meo addo penu exemplum, quod ante biennium Hafniæ observavi, in morbo Vice Chiliarchæ rei tormentariæ D. Ludovici Christophori Engel, Lufati. Ille LII. annos natus, cacochymicus, olim Arti Chemicæ & Pyrotechniæ operam addixerat, multumque circa Mercurium occupabatur. Præterea ante hos XX. annos Philippsburgi ad Rhenum per insidias ab homine nequissimo toxicum propinatum accepit, quod itidem ex Mercurio suspicabatur confectum, ab eoque paralyticus ægerrime decubuit, consilio Excell. D. D. Joh. Dn. Widtii, Consil. & Archiat. Trevir. & Cameræ Imperialis Spirensis, Amici,

dum viveret, suavissimi, restitutus in tantum fuit, neutiquam in totum. Ab illo tempore homo cetera robustus, non bene valuit, ob sanguinis dyscrasiam, & generis nervosi imbecillitatem; à spirituum animalium jactura, cum oblivione & vertigine. Denique arthritide modo vaga, modo fixa, Podagra mirum & Chiragra laborabat subinde. Tandem incidit in hæmorrhagiam narium contumacissimam, unde sæpe ex trachea thrombos sanguinis excreavit cum suffocationis metu. Superveniente vero febre maligna, beate obiit d. XXVII. Julii cōlōc xcvr. Hoc autem maximè notatu dignum erat, quod ex ejus dextræ manus indice digito circa apicem exulcerato, ipse Mercurius vivus non semel prodierit crudus: Sicuti & eundem ipsemet observavi in eodem è crure sinistro ulcerato effluxisse An. 1696. d. XIV. Junii per tres sequentes dies, quod curavit impositis herbæ recentis Chelidonii majoris foliis. Ceterum de argenti vivi transitu per meatus insensibiles, legatur Petrus Rostinus *tr. de morbo Gall. p. m. 116. in 8.* Nec tantum carnis, membranarum, humorumque substantiam, sed ipsa ossium quoque interiora permeat, uti observavit Fallopius, qui ipse in apertis crurum ossibus corruptis, in gummatis, ut vocant, Gallicis minas argenti vivi purissimi invenit, ut refert I. T. Schenck *l. a. §. 33.* His addatur Matthias Unzer, *c. l. l. i. c. XI. p. m. 466.* ubi scribit: *Vis Mercurii penetrativa insignis conspicitur quoque in corpore microscopico, ad cujus sane centrum tanta celeritate penetrat, ut seu intro adhibitus, seu foris adplicitus, momento quasi cutim, membranas, musculos, vasa ac viscera perreptando, non ita multo post, vel per os, vel vesicam aut.*
anum,

anum; vulnera exteriorum partium, aliave natura loca rursus egrediatur, exitumque sibi moliat. Hoc pluribus ibidem postea confirmat experimentis, quæ possunt videri. Obiter addo insignem Mercurii usum in anatome, ad detegenda vasa minutissima, cujus rei artificium egregie callebat Collega Oculissimus in Alma Electorali Heidelbergensi Vir Illustris Joh. Conr. Brunnerus, hodie Consil. & Archiat. Elect. Palat. Dusseldorpii. De usu Mercurii in cognoscendo vacuo vide Isaac. Vossium de Lucis natura & proprietate, & Rob. Boyle, Magnum illum Naturæ Consultum in novis experimentis Physico Mechanicis §. 1. p. m. 40 seqq.

OBSERVATIO CLXXIII.

DN. D. GEORGII FRANCI de
FRANKENAU.

De Phthiriasi.

Πατριωτάτῳ Vir Petrus à Castro, Bayonas, Veronensium Aesculapius, & cui multi Celeberrimi Medici intra & extra Germaniam debent plurimū, ob insignem eruditionem & Praxin felicissimam, in aureo libello de Febre maligna punctulari, (cujus iteratam editionem debemus candidissimo pectori, Magno Joh. Georg Volcamero, nobis olim, dum viveret, amicissimo & adhuc post fata colendo,) Sect. IV. de signis prognosticis febris punctularis §. 39. p. m. 94. ita scribit: *Horrenda phthiriasis, ante septimum præsertim adparens, major em partem egrotantium misere sustulit: Nec protracto morbo semper est secura, nisi coctionis signa apparuerint. In declinatione salubriter solent germinare consumtis per ea animalia impuris succorum reliquiis,*

Fff 3

que

que ad aptem natura detruferat, non satis valens propter putredinalem visciditatem ab eis se expedire, alioquin perniciosas effecturis recidivas. Idem ibid. Sect. IX. §. LIV. p. m. 26. seq. pergit: *Fæda Phtibiriæsis non raro etiam hunc morbum comitatur, malo certe omine, ut dictum est supra, si in principiis appareat, nisi purgatione debelletur, remedium non habet, ut contigit famulo pharmacopole ad D. Zenonem, qui quarta die apparente Phtibiriæsi, sexta misere extinctus est* &c. Commodum verò accidit, ubi librum hunc elegantissimum in Antiquissima totius Germaniæ Heidelbergensi Academia, Auditoribus meis proponebam, jubente ita tempore A. M. 1704. quando hæc maligna febris & in Castris & in urbe sæviebat; ut occurreret talis casus, qui certe inter rariores numerari meretur. Venerandæ Canitiei Vir, Consil. Intimus & Præses Serenissimi cujusdam Principis, ad jussu Domini, Castra Cæsarea, tunc temporis prope Spiram Nemetum metata, secutus, incidit in morbum castrensem seu febrem vulgo dictam Hungaricam cum suetis, hoc est, vehementissimis Symptomatibus. Ingravescente malo deportatur Heidelbergam ad Generum suum Dn. G. A. de M. Centurionem ibi in præsidio commorantem. Hic me vocat & urbis Physicum Ordin. D. D. Andr. Steigerum; invenimus senem promissa canaque barba, quam sæpius solebat interplicare & nodis constringere; cetera proceri & robusti corporis, munditiæque studiosissimum. Exhibemus ex Artis præscripto remedia. Sed ecce circa undecimum morbi diem subito & ex improvise pediculi copiosi agminatim per caput, collum, pectus reliquumque corpus oberrantes conspiciuntur, cum ægri horrore & adstantium. Vires violentissime discedunt, optimusque senex die morbi XIII. circa vesperam placide exspiravit. Exemplum hoc com-

muni-

municavi cum CL. Viro Joh. Gottofredo Zeisio cum me Rectore Universitatis & Præside An. 1678, d. 17. Junii Heidelbergæ non sine laudè proponeret Disp. Inaug. de Phthiriasi, in qua magno labore, docta diligentia, rem exactè enucleavit, qui potest videri. Hic noster casus mihi revocat in memoriam aliud exemplum quod non ita pridem legi apud Erud. Virum D. D. Franc. Blondel in Thermarum Aquisgranensium & Porcetanarum Elucidatione & thaumaturgia c. XIV. §. 2. p. m. 158. seq. Edit. Aquisgr. A. 1688. in 4. ubi inquit: *Unus restat exoticus morbus, quem referre debeo. Primâ Aprilis accessit ad thermales Prænobilis Hollando-Frisius N. N. singulariter in omnibus aulis Regum & Principum Europæis, immo & Turcarum notissimus. Navigans in mari cum Judæis, suspicabatur se ab illis, fædo illo Herodianò morbo pediculari intoxicatum fuisse. Quidquid fuerit, ita ejus cati illis repleta fuit, ut undique ex vola Manus, ex Nariibus, Auribus, Oculis, Mente, Barba, Pectore, Ano, Pene &c. Innumèrabiles extrahere posset, viventes & in Charta ambulantes & currentes, quod vidimus una cum Cbirurgò M. Henrico. Personam habebat conductam, quam secum ducebat pro hac venatione, quæ tota die ferme operam illi impendebat, & quæ ad milliones forte mactabat &c. Huic casui medelam adhibuit circiter per duos mensis potu & fotu thermalium, caussumi morbificam sustulimus, exstinximus &c. mutatis vestibus ivit Francosurtum, sanatus rediit, curamque anteriorem pro majori certitudine aliquantisper repetiit, & abiit liber & incolumis.* De morbo hoc qui plura desiderat, adeat Joh. Schenk. Obs. Med. I V. f. m. 699. seq. Ephem. Germ. Cur. Dec. II. Annus. V. & VII. in App. Fabrum Buchneri per Cellarium f. 1798. Cunn. Dietericum in Analyti Evangel. Dom. post Circumcisionem Domini p. m. 148. b. Senriert de Infant. cur. p. 2. c. V. Holler. ad I. 1. de comp. med. Perioch. f. p. m. 12. De pediculis horumque seminario, & quod etiam sint in arboribus vid. Joach. Camerar. in utriusque Linguae Comment, f. 410. Reufner

ner Obs. XXXI. & plures Auctores in Moroni Directo-
rio per Sebast. Scheffer. p. m. 355. & præcipue apud
laudatum Zeisium supra.

OBSERVATIO CLXXIV.

DN. D. GEORGII FRANCI DE
FRANKENAU,

De Clystere Frigido.

DE tali clystere mortis causa, ex incomparabili Th.
Bartholin. Cent. 1. hist. 76. refert Vir præsignis D.
D. Franc. Christ. Paullini, Fautor & Amicus honora-
tissimus in Append. Obs. 83. p. m. 53. ad Ephem. Germ.
Cur. Dec 2. Ann. V. Hinc Godofr. Mœbius Disp. de na-
tura & usu Clysterum Jenæ Anno 1649. §. 38. scribit:
*Frigiditas in enemate adtiva nunquam docetur; frigus
enim nervosis & membranosis partibus inimicum.* Huic
concinit ingeniosissimus & Candidiss. Vir D. D. Elias
Rudolph. Camerarius, Tubingensium quondam lu-
men, & amor meus Disp. de Clysmatibus §. 12. Tubin-
gæ Anno 1688. inquiens: *Clysmi calentes valde sunt
infecti. Nec minorem committunt errorem qui in febrili-
bus & aliis morbis calidis, actu frigidos adplicant clysteres,
omnia siquidem frigida omnibus membranis nervisque
sunt inimica, & ano, vesicæ juxta Gruling. de tripl. e vac.
gen. p. 2. p. 291. nocent, statusque gignunt. Ex enemate
actu frigido Serenissimum Infantem brevi post applicatio-
nem, convulsam obiisse, meminit Celeb. Wedelius de Comp.
Med. p. 92. Ne dicam Archeum in febrilibus ardentibus
jam tum exorbitantem ad præsentiam medicamenti cujus-
dam actu frigidi magis ad iram concitari, Sanguinis orgas-*
num

num hinc augeri &c. Clysmi tamen potentia frigidi, qui ex medicamentis refrigerantibus & humectantibus sunt compositi, in dictis casibus non improbandi. Cùm hac de re Sermones miscerem cum Viro Illustri & Excell. D. D. Henr. à Möinichen &c. Collega meo plurimum Venerando, sene optimo, recordabatur rei olim factæ & paullo post plenius eam ad me perscripsit seqq.

Vir Perillustris, Amplissime, Domine & Collega honoratissime.

„Ne perhumanæ Tuæ petitioni à scribendo alienus, morosius deesse videar, brevem frigidioris E-

„nematis observatiunculam offero, scripturientis seculi genio vel palato forsan non arridentem, cujus dum studiorum causa Patavii commorarer, primam mentionem fecit Celeberrimus Johannes Rhodius, quam tandem & Romæ 1659. inter alios isti cœlo usitatos Clysteris frigidi sales corroboravere Antonius Maria de Rubeis, Gabriel Fonseca, Johannes Trullius, alique magni Romanorum Medici, addentes tam præclarè de re medica proueritum Hieronymum Mercurialem, inter æmulos tum degentem, tantum non de ponte dejectum fuisse, ob frigidioris enematis in Febri ardenti usum, inter consultandum ab ipso propositum. Oblivionem loci, ubi habitauerat consultatio, nuper emendavit fortuita lectio Magni nostri Hippocratis Lugduni in 8vo An. 1564. editi, quem ex liberalitate Perillustris Domini & Veneris Amici possideo, succinctis at eruditis hinc inde in margine scriptis notis & observationibus Textui adaptatis à Philippo, ni fallor, Montalto, Medico olim Gallorum Aulico, postea Professore Pisano ad-

„ornatum. Hippocratici Textus verba sunt edit. Lin-
 „dani in 8. Tom. 2. libr. de affection. p. 167. n. XI. §. 9.
 „*In cura caufi si vè febris ardentis, si quidem subeant, quæ*
 „*insunt, frigidissima per Clysterem immittantur, aut quo-*
 „*tidie aut alternis & pag. 169. n. XIV. §. 5. Curato autem*
 „*frigefacientia adhibendo & ad album, & ad reliquum cor-*
 „*pus;* addit in margine: Ex hoc loco Clysterem actu
 „frigidum, & aquæ solius in æstuantibus visceribus
 „dandum conjiciebet Mercurialis, quod suavit 1594.
 „Aprili, Sylvio Piccolomineo febrienti acutè Pifis.
 „Idem addit ad historiam Onesidemi famulæ in Larif-
 „sa Lib. V. de Morb. Popul. Frigida actu dari & indi-
 „possunt in summo viscerum æstu, ut in causo acu-
 „to licet morbo. Sic 1594. Pifis in Sylvio Piccolo-
 „mineo Mercurialis consuluit. Idem, quantum ex
 „litterarum colligo ductu, in notis marginalibus ad
 „Hieronymi Capivaccii Praxin lib. 6. de Febr. C. 15.
 „pag 36. De Clystere ex melle, aqua & oleo, pau-
 „lò durius, ut opinor, addit; *hoc uti possumus in Causo,*
 „*loco aquæ frigidæ, ut olim Sylvio temere jufferat Mercu-*
 „*rialis, si alia ejusdem commatis mihi porro inter le-*
 „*gendum occurrerint, paucis, si placet, monebo, quæ*
 Te Tuosque amo & æstimo.

Hafn. 11. Julii 1696.

TT.

Henr. à Mönichen mpp.

Quidquid demùm sit circa frigidum enema, ma-
 nifestum tamen est sæpius mortis causam præbuisse.
 Superioribus addo ex Celeberr. Paullino l. a. hoc u-
 num exemplum de foemina in summis doloribus Co-
 licis constituta; cui nauci serva & penitus negligens
 frigidum Clysterem injecit. Verum eapse hora terri-
 biles insultus epileptici Colicæ autæ superveniunt

ac tan-

ac tandem ipsa mors. Hoc saltem facere videtur Clysteri frigido, quod ejus prima inventrix & auctor Ibis, avis Ægyptiaca, aquam frigidam Nili vel Marinam frigidam rostri sui cornei procerique aduncitate sibi ipsi in alvum obstructam injecerit, atque intestina emolliendo eam proluerit cum emolumento. Legantur de hac ave & ejus invento Aristoteles IX. H. A. 27. Cic. de N. D. l. 1. c. 36. Plin. H. N. VIII. 27. Galen. l. de V. S. adv. Erasistr. c. 6. & in præfatione Introd. Plutarch. de Isid. & Osir. f. m. 381. & l. de solertia animal. f. m. 974. Pisides in Cosmurgia ꝑ. 1103. Solin. c. 41. Phile in Jamblic. de Animal. c. XV. Alb. M. l. 23. de Anim. H. Bebel. de Abusu LL. p. 30. b. Joh. Lang. in Epist. l. 2. Epist. 2. p. m. 488. & Epist. 60. p. m. 765. L. Mercat. & Croll. de signatur rer. int. Heurn. l. 1. M. M. c. 10. I. R. Camerar. Cent. I. memorab. syll. 7. p. m. 4. Besold. in Thes. Juris Præct. voc. *Ärgney* f. m. 54. Neuhuf. in Exam. Philol. p. m. 110. Moeb. in Fund. Physiol. c. 1. §. 10. p. m. 4. Alciat. Embl. 87. Christian. Ostenfeld in prodromo Exercitt. de fundamentis med. §. 17. Sed cui non dicitus Hylas?

OBSERVATIO CLXXV.

DN. D. GEORGII FRANCI DE
FRANKENAU.

De Struma Stomachi.

DE macula rubra, lutea & nigra in ventriculo diversæ prostant observationes apud Joh. Schenk l. 3. f. m. 336. a. de ventriculi hernia ab usu antimonii Gvil. Fabric. in respons. ad Epist. M. Döringii f. m. 915. a. & I. R. Camerar. memorab. Cent. X. Syll. 14. De calculis

in ventriculo genitis, quamplurima congesti exemplar
 è variis auctoribus in *Lapidina microcosmi*, cujus cur-
 sum post tres publicas disputationes interceptit fune-
 sta & fatalis ἀλωσις Heidelbergensis eheu nuper facta.
 De Ventriculi inflatione cum duritie magna Wolfg.
 Gabelchover Cent. 3. p. m. 80. de Ventriculi verruca le-
 gatur Zac. Lusitan. l. 2. de prax. adm. obs. 2. & de Med.
 Princip. Hist. LXIV. f. m. 293. & Ephem. Germ. Cur.
 Dec. II. Ann. VI. Ex Avenzoar J. Schenk. l. 3. obs. med.
 f. 380. Forest. l. 18. obs. 18. & 30. Moebius in fund. Phy-
 siol. c. X. p. 153. De tumoribus aliis vero in ventriculo
 diversisque è Cabrollo, Zacuto, Schenkio, Benivenio,
 videatur Moroni Directorium per Seb. Schefferum
 p. m. 447. b. seq. adde Ephem. Germ. Cur. Dec. II. Ann.
 VIII. Nos hac vice singularem dabimus historiam ra-
 ràmque, strumæ nimirum ventriculi, seu tumoris
 glandulosi fatis magni. Nec enim strumæ seu glandu-
 larum tumores scirrhusi solum in collo, utut hoc sæ-
 pius accidat, inveniuntur, sed & in inguinibus, sub
 alis, in coxendice, Ephem. Germ. Cur. Dec. II. Ann.
 VI. in dorso, ib. in digitis, River. in observat. comm.
 in mammis, Riolan. in Enchir. Anat. & Pathol. & Joh.
 Schenk. l. 2. observat. in genu, id. l. V. Quin Celeberr.
 Bruno in Lex. Med. p. m. 819. a. herniam testium carno-
 sam vel scirrhusam non dubitat referre ad strumas.
 Dn. Goschon, natione Gallus, atrabilarius, mercator
 Celebris, è Belgio ante paucos huc veniens annos,
 anno superiore 1697. m. Septembri, sentiebat dolo-
 res in dorso, maxime circa coxendicem, raro supra
 renes, cum anorexia & dyspepsia, Alvus segnior sem-
 per enematibus provocabatur. Aliqui habebant
 pro calculo, pro ischiade alii, maxime ubi stupor ad

crus dextrum dolorificus descendebat modo, modo ad sinistrum. Urina clara, sed plurimo sabulo in fundo referta. Somnus admodum parcus, vires sensim deficiebant, nec quidquam nisi panem tostum cum vino & juscula poterat capere. Ubi sedebat extra lectum, dolor erat obscurior, feverior ubi lecto se dabat. Sub Decembris principium evomuit biliosa & amara. CL. V. Dn. D. Makelot, Anglus ipsum tractabat, meque in laboris partem vocabat. Invenimus sub sterno & costis spuriiis circa ventriculi regionem intus latere magnam insignemque duritiem quasi lapideam, quam digitis probe explorare poteramus, d. VI. Decembr. mane excreando aliquid sanguinis nigri simul excrevit; circa vesperam verò hora VII. subito evomuit multum sanguinem nigrum, tenuem tamen instar pisces liquidæ. Videbatur inde aliquod sentire levamen. d. VII. Decembr. ajebat se nihil vel parum dormivisse; nec amplius vomuit, alvus vero leviter fuit aperta. Pulsus erat parvus & celer. Durities tumoris circa ventriculum hodie magis deprehendebatur; dolor præterea in ischiade augebatur. d. IIX. Dec. circa vesperam per alvum sanguinem nigrum tenuemq; dejecit, qualem antea vomuerat. d. IX. Dec. iterum sedes cruentæ, ut & d. X. Dec. vires notabiliter minuebantur, Sentiebat ardorem ingentem in Stomacho. Halitus foetebat; aderat Cephalalgia cum agrypnia. d. XI. Dec. ab enemate alvus quinquies solvebatur, feces uti hætenus subnigræ & cruentæ cum saniosis particulis, quas nudius tertius quoque observarant. d. XIV. Dec. videbatur habere meliuscule; nec feces erant sanguinæ sed fere naturales, pulsus vero inæqualis. d. XV. Dec. clystere evacuabatur plurima saburra foetidif-

tidissima. Ceperat à biduo iterum dormire, tumorq; supra dictus videbatur minui d. XVI. Dec. Clyster iterū profuit. Corpus erat. d. XVII. Dec. in madore blando d. XXIV. Dec. admodū languebat, & à continuo decubitu circa natem dextram cuticula adtrita; in dextrum enim latus neutiquam poterat recubare. Spina dorsi dolebat acriter; levamen semper à clysteribus. d. XXVI. XXVII. & XXVIII. Dec. alvus citatior deposuit excrementa summè foetentia cum sanguine. d. XXIX, XXX, XXXI. per noctem alterationem febrilem cum sudore patiebatur; dolores quidem videbantur remittere, intendi vero debilitas virium. Tandem ad principium hujus anni omnibus semper in pejus ruentibus d. IV. Januar. h. X. noctu beate exspiravit. Sequentē die me præsentē & D. D. Makelot, Augustiss. Reginæ Chirurgus Dn. Prescheur sectionem instituit. Corpus erat penitus emaciatum, sine omento, intestina livida & maxime graveolentia; hepar sanum, ingens fellis folliculus, instar majoris ovi gallinacei, succo suo turgidus sine lapillis; lien parvus & sanus; ren sinister apertus nil calculosi monstrabat. Verum stomachus aiebat aliquid monstri. Erat quidem tenuis admodum & flaccidus in fundo & lateribus, interne rubicundus & inflammatus. In dorso seu spacio illo superiore, quo cor spectat, inter utrumque orificium deprehendebatur Struma seu tumor glandulosus, scirrhosus ad duorum pugnorum magnitudinem majorum; fere instar steotomatis, nisi quod multæ essent glandulæ albæ diversæ magnitudinis & figuræ irregularis, quarum quædam ad levissimum ad tactum sponte profiliebant in cavum abdominis, instar amygdalarum, cortice suo ligneo adhuc tectarum; quædam verò

vero firmiter connatae sibi adhærebant, ut vix novacula dividi possent per medium. Aliquæ erant ovales, aliquæ rotundæ, quadratæ alteriusve figuræ. Hic tumor pondere suo non solum aggravabat ventriculum, sed & pylorum tam angustum reddiderat, ut penitus fere occlusisset. Similes glandulæ, sed minores, deprehendebantur quoque in duodeno, itidem valde duræ. Reliqua investigare consanguineorum prohibebat religio & pietas.

(*A. 1698. d. 7. Martii Hafnia-Norimbergam missæ.*)

OBSERVATIO CLXXVI.

DN. D. GEORGII FRIDERICI FRANCI
de FRANKENAU,

De Rene unico & insigni in Homine.

Divinam in Rebus Naturalibus ubique ludere potentiam, eamque raram & mirabilem satis se ostendere, non unus confirmat dies vel numerus. Non insudabo iis jam singulis recensendis, aut operosius corradendis, quorum raritas suos invenit olim aestimatores, non minus quam hodie sedulos illos fidosque Naturæ interpretes plurimos. Dicam solum, quod mihi nuper Regia hac in Hafniensi sede Medicinam facienti, videre contigit, exemplum sine pari forte his in Ephemeridibus visum, novitate tamen sua & rei veritate commendatissimum. Curiosa inter alia Visceris hujus prodigia, non infimum locum meretur sibi sequens historia, quam superiori anno cum Nobilissimo & Clarissimo *Dn. D. Reinholdo VVagnero*, Regiomontano Boruffo, Fautore & Collega honoratissimo, simul & oculis & mente usurpavi, communicavi,
&

& pro uberiori filiorum Artis indagine huic Annorum seriei cum aliis, si videbitur, inferendum judicavi; at cum viderem nullibi tantam tali in viscere similitudinem, structuram & conformationem nobis obvenire, præterquam illam à Clariss. Viris, *Caspar. Baubino in Theatro suo Anatom. & Thoma Bartholino, Histor. Anat. Cent. 2. Hist. 77.* præclare exhibitam, ceu in *Appendice Gerardi Blasii ad Tract. de Renibus Doctissimi Viri, Laurent. Bellini, & alibi legere est. Confer. Riolanum in Anthropogr. Operæ pretium existimavi (non immemor simul *Observ. 50. Centur. 1.* quam *Cornel. Stalpart. van der Wiel* inter rariores suas enumerat *Observationes Med. Chirurg. Anatomicas*, sibi que ejusmodi Renum combinationem olim in Theatro Anatomico Hagienſi ostendisse Celeberrimum Dissectorem *D. Anton. Nuck* in Cadavere quodam Virili asserit) me recte facturum, si Renis insigniter novi faciem & structuram sane mirabilem, ut res se habet, plenius edoceam; quoniam & alia adhuc sunt, quæ ob singularem simul suam notitiam merentur expendi. Obierat mense Julio præteriti 1696. Anni, apud nos miles præſidiarius, Annos natus 30. & ultra, robustus, torosus, febre, ut audio continua, & mali moris, ad 3. usque septimanam durante. In principio morbi eadem in brachio dextro tundeatur vena, & forte pertundeatur ab incauto Chirurghi servo; nam statim dolore in eodem affectus multo inflicti vulnusculi sensit exulcerationem ad mortis horam usque ægrum comitantem. Id quod dein ansam dedit dubiis animis post mortem rem diligentius perlustrandi, cum non sine suspitione dicerent alii collectum intra vasa sua pus evacuari prius & ad maturitatis gradum perduc-*

ci;

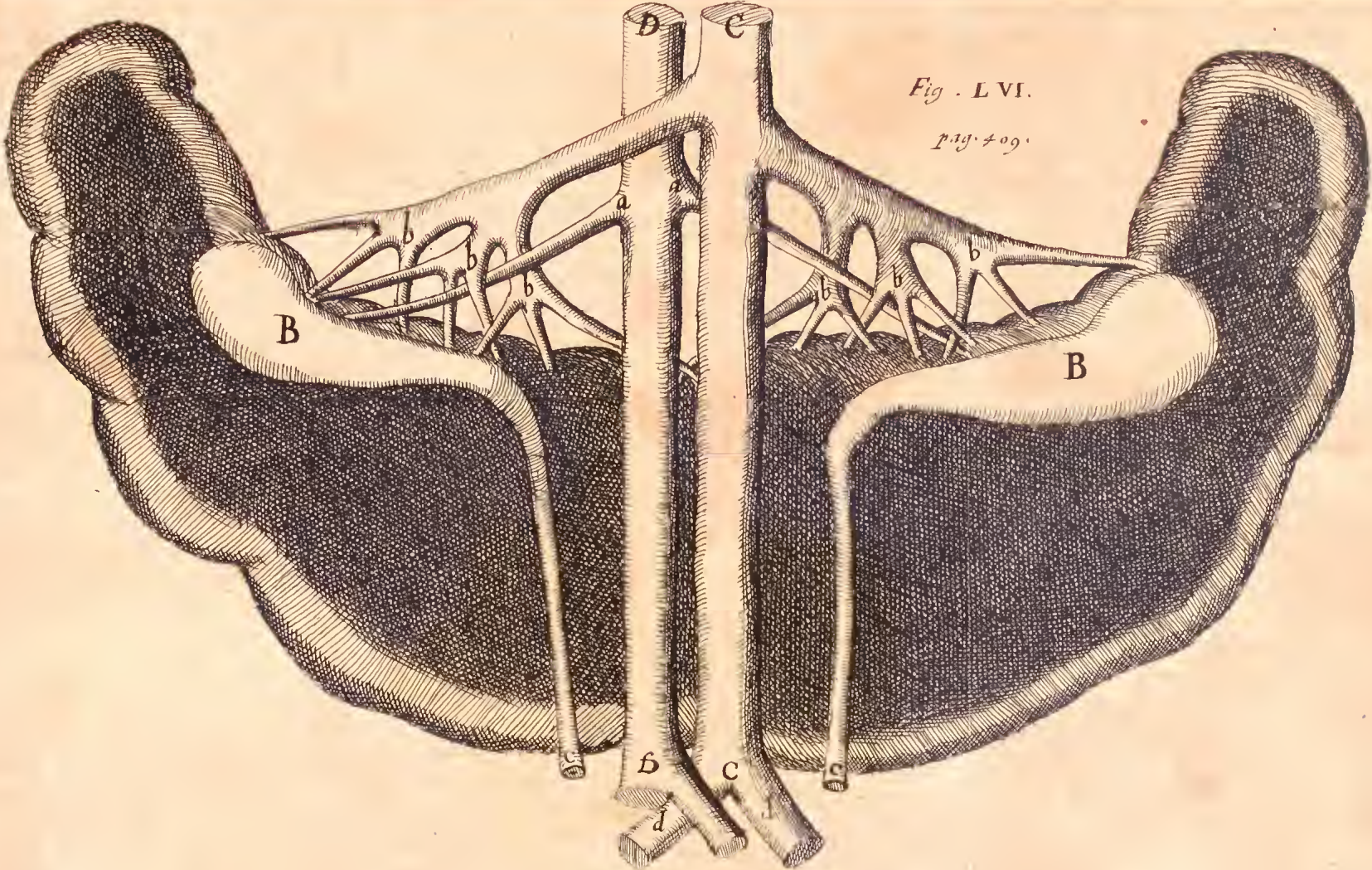
ci; non vero spirituosus & exsiccantibus adhibitis magis retardari debuisset vel cohiberi; sub primum enim quasi cultri ductum læsi hac in brachii flexura, ubi venam secare communiter solemus, vas candicans, Cephalicæ venæ faciem dubiam fere reddens, chordæ instar tensum, duriusculum visum est, & ab aliis pro tendine magis habitum, ab aliis pro arteria, sed minus recte; tendebat enim maximus ejusdem ramus medianam versus, & cum hac & aliis subinde communicabat venis. Ipsa Cephalica mero pure spisso, albo referta & candida apparebat; Hepatica sive Basilica contra magis turgebat cruore. Hæc brachium monstrabat, curiosiori adhuc intra abdomen delitescente adspectu, in quem forte fortuna incidimus, cavum abdominis aperiendo. Heic præter morem musculi recti cognominati carnosiores & crassiores solito existebant, accedentes ad se invicem sine notabili lineæ albæ distinctione; pyramidales planè aberant. Hepatis & Lienis superficiem obsidebant maculæ lividæ multæ, ut & pulmones utrinque, febre maligna extinctis familiares admodum. Pericardium loco aquæ, purulentam albam continebat materiam, unciaë unius fere pondere. Arteria aspera cum bronchiis suis intus nigricans conspecta tanquam sphacelata. Cystis fellea bilem produxerat fuscam, spissam, rob sambuci instar, cum multo sabulo mixtam, ita ut facile in minores aliquot calculos concrefcere potuisset. Maximus Naturæ lusus in vasis emulgentibus, miranda Renum forma, raraque omnino istorum omnium structura consistebat; etenim renes utroque latere more solito siti, in unum inferna sua parte continuum plane concreverant corpus, supra vasorum in ramos Iliacos divi-

tionem: Notandum enim est hunc renis nostri positum in eo singulare quid habuisse præ Bartholiniano &c. adhuc, quod in medio, sive in fundo, ubi conjungebantur, maxima fuerit vastitate & amplitudine, pelvisque ureterum in initio non ita trifida, sed una lata & ampla; in interiori autem renum substantia vix conspicua erat ista; contra ureterum exortus eo amplior, folliculi cujusdam dilatati ad instar. Instructus erat capsulis duabus atrabilaris, & debito vasorum necessariorum apparatus, quibus omnibus mole sua incumbebat ren. Arteria magna utrinque unam saltim præbebat arteriam emulgentem, sed venas plures scilicet sex, ex 2. distinctis ramis, quæ in plures adhuc minores ante in renes ingressum dispertitæ erant ramulos. Impulsus siphonis ope in alteram emulgentium arteriam liquor coloratus cum oppositi lateris arteriis non communicat; hinc dimidiam renum solum colore suo tinxerat partem; Venæ vero exteriores renum permeant acinos & superficiem, quoniam flatu in eas immisso facile distendi poterant, optimeque videri, quomodo mutua in osculatione venæ unius lateris cum alterius venis communicarent.

Quæ ut clarius intelligantur, figurâ apposita singula ante oculos ponere constitui, B. L. rogans, ut hunc Renis monstrosi situm ita sibi proponat ac si à tergo videretur, naturalis enim ordo, ut in corpore erat, convexum primo renis exhibebat, sub ejus postica facie ureteres, arterias, & venas emulgentes occultans & iisdem incumbens.

Fig. LVI.

Fig. 709.

Figure LVI. Explicatio.

AA. Renis humani corpus prægrande & unicum à postica parte conspiciendum, quo vasa clarius patefiant. BB. Exortus ureterum utrinque amplè & cavernosus. CC. Truncus venæ cavæ. DD. Truncus Arteriæ Aortæ. aa. Arteriæ emulgentes. bb. Ramificationes venarum Emulgentium. cc. Ureteres. dd. Venæ in ramos Iliacos divisæ. e. Arteriæ divisio in Iliacos.

Fig. LVI.

OBSERVATIO CLXXVII.

DN. D. GEORGII FRANCI de
FRANKENAU,

De intestini tenuis parte per anum exclusa.

Nihil tam absurdum, quod Corpori non eveniat humano. In solidorum fluidorumque texturis tanta est varietas, ut nemo, nec assequi, nec recensere omnia possit, ut loquitur Illustris, deque Re Medica optime meritus *D. Job. Nicol. Pechlinus Observ. Phys. Med. lib. II. Obs. 32.* mirabilem ibidem corporis tremorem in rustico Holsato eleganter exprimens. Et quis est, qui nescit, nova quotidie enata prodigia vel editos casus mirabiles non fuisse à tot seculorum decursu, qui curioso rerum Naturæ scrutatori non præferrent facem, ad penetrandum facilius in abstrusos ejus recessus, ni plurium injuria vel malitia potius illis omnibus carere jam & intercidere deberet posteritas. Idem & ego facile de funesto nuper non minus quam mirabili casu sentire potuissim, quando domesticorum no-

titia vel conscientia potius tempestive accitus, ubi agebatur illud novum & quasi absurdum, simul cum prælaudato D.D. Wagnero non insoliti hujus phænomeni me constituisssem & testem & spectatorem; singulare enim videre erat prodiisse prodigiose, per consuetam fecum alvinarum portam, modo integram tenuis intestini partem spithamæ longitudine & ultra cum annexa mesenterii adhuc portione manifestè satis conspicua, acerbos inter infimi ventris dolores & multas sedes cruentas, ita ut animo linqueretur atque exsolveretur æger penitus, cujus & supremus vitæ terminus paulo post ead. die 22 Augusti noctu appropinquavit. Susplicari autem non immerito licet explicarum seu Valvularum conniventium Anatomicis dictarum, præsentia, quas oblinebat intus materia subflava, tenax, quasi restarent ibidem exhibiti purgantis Gummi Gotte (de quo mox acturi) splendentes particulæ, fuisse rejectam intestini jejuni partem illam qua terminatur in Ileum. Ordinariè intestinum quidem hoc ceteris paullo rubicundius, ob Vasorum sanguineorum copiam apparere solet, tale tamen nunc non extitit. forte quod æger in sella multum ante sanguinis perdidit jam, vel alio modo intra corpus exhaustus fuerit. Contra tunicæ intestini illius nigricantes & sublividæ magis visæ, non corruptæ vel erosæ, sed unitæ adhuc; solitus intestinorum mucus interior sive villosa crusta aberat, alterum saltim principium, ubi abruptum vi interna censebamus, valde tenue, divulgum & discerptum videbatur. Ita vero accidisse tristem hunc in viro juvene, quippe 26. tantum annorum, exitum, dum sponsalia contrahere meditabatur, certo comperi. Laborarat is quatuor-

ordecim propemodum diebus febre continua, non admodum sensibili, contumaci alvi obstructione & doloribus multis colicis, siti, &c. an vitio Diætæ, an alio modo contractum fuerit hoc malum? ignoro. In graveſcente morbo indies, Medicum prætereuntes, anum Medicamstram conſulunt; quod genus hominum, uti alias nunquam otioſum eſſe ſolet, ita ſtatim operoſum ſe exhibuit, catharticum ex Officina petendo, cujus non minima baſis fuerat Gummi Gottæ, pharmacum potenter hydropicorū aquas evacuans, & colicis torminibus maxime adverſum, iſti cum primis morbi ſyndrome, tantū ut ipſe ſibi malum cacaret æger, peſſime ſanitati ſuæ conſulens. Quemadmodum vero malum conſilium conſultori peſſimum eſſe ſolet, teſte *Hefodo* & ex eo *Gellio*, ita & hic mentiri potuit minime regula, nam dato uno abſurdo pharmaco, abſurdi plures & periculoſiores ſubſequuti ſunt errores. Alvus bis, (ut ajunt) commota fortiter & dolenter, ſimul vomitiones continuas, bilioſas enormes accerſivit, vitam & vires in præſentiffimum adducentes periculum.

Nunc demum Medica implorabatur manus, ubi vires omnes attritæ, reſque verſatur in anguſto, ut citiffime ferret opem, motuſque illos inteſtinos & hypercatharſes cohiberet; ſed nimis ſero Medicina parabatur; ægritudo enim auctior omnem Medici eludebat ſpem & operam, cum vitam poſtero die cum morte commutaret, poſtquam paucis ante obitum horis, dolore Epigaſtrii immani, ſedibus copioſis cruentis, & cum iis abſcedente inteſtini tenuis ſimul parte, affligeretur, unde jam ſe mox liberatum iri clamaret, ſed fruſtra, nam ſuperveniens graviffimum ani-

mi deliquium, optimi sanguinis & nativi caloris perditio cum motibus convulsivis pausam vitæ imposuit.

Jam quæret fortasse quispiam nec sine ratione, quomodo tam notabilem intestini tenuioris rupturam vel secessionem facere potuerit natura in corpore? quomodo, quod magis adhuc suspicio & admiror, factam talem secessionem solidæ partis in alvum demittere, ut per alteram superstitem intestini in corpore oram resorberi una cum sanguine & dein per ordinarium locum excludi potuerit? Quod cum affirmare omnino quidem ausim quatenus in se verum est, modum tamen ejus mirabilem invenire, aut evidentiores circa hunc exponere causas prohibeor, donec accuratior accedat internorû perlustratio & cadaveris apertura, quam multis etiam precibus impetrare à sponsa & agnatis non potuimus; ad sepulturam igitur ocyus properant, antequam ad Magistratum vel publicum impiæ hæ deferantur cædes, felices præ reliquis Veterinariarum fraudes existimantes, quod adversos harum casus tellus, oblivio hominum & taciturnitas tegant.

OBSERVATIO CLXXVIII.

DN. D. GEORGII FRANCI de
FRANKENAU,

De Bellide majore tergemina monstrosa.

Monstrificum quid non cœlum exhibere tantum, Mid quod rarius, sed & terram nova monstrare sæpissime monstra, docent Historiæ, & quælibet hominum confirmat ætas. Etenim tam fœcundum triplex

plex illud Naturæ Regnum est, ut novas quotidie terræ gremium parturiat species, divinorumque Operum miratorem raritate mirabili ad contemplationem horum invitet atq; collaudationem. Transeamus quæso, ut reliqua mittamus quæ ad nos non pertinent, ad Vegetabilium classem, & consideremus, quot lusus modo dederint plantarum monstra his in *Ephemerid. German. Nat. Curios. Volumin.* tantum expressa, & quoties à cõsueto ordine & figura recedere debuerint, ut singula enumerare temporis angustia excludamur, statuti ratione, communique more. Tertius nunc ferè agitur annus, ex quo Venerabilis Senex, hortique cultissimi & Facultatis Medicæ, quæ Altorfi Noricorum floret, decus & antistes gravissimus, præceptor olim laudatissimus, Dn. D. *Mauritius Hoffmannus* Chrysanthemum arvense monstrosum circa Solisbacum in superiori Palatinatu, itemque plures alias in instructissimo ibidem horto, quas recenset *Ephemer. German. Nat. Curios. Decur. III. Ann. 3.* mirifice crescere viderit: Hanc autem speciem, de qua & nos acturi sumus in præsentia, solus Dn. L. *Augustin. Hünerwolffius* prædicit. *Ephemerid. Dec. III. Ann. 1. Obs. 112.* mecum à Natura digredi & aberrare animadvertit, licet breviter & succincte nimis eam descripserit Opus itaque erit *Iconem Tab. V. fig. X.* intueri, antequam cum nostra comparetur, quam rudiori saltim penicillo adumbravimus, quoniam aliam omnino figuram & positum præ memorata Hünerwolffiana indicabit Lectori, monentes simul eum, ne graviter ferat, quod in delineanda hac licentiam aliquam nobis tribuerimus pictoriam, cum immobile (ut decet) visionis punctum tres illos distinctos discos florum
nun-

nunquam ita simul detegat aperte, sed quo magis clarior appareat intuenti, ita exprimere necessitas postulârat.

Præterita æstate Anni 1697. d. 14. Junii, cum cœlo favente & existente liquido, exercitii partim & relaxationis causa, comitante me Nobiliff. & honoratissimo Viro, D.D. Wagnero, atque multorum Botanophilorum studiosa caterva, vicinos lustraremus agros & silvas, factum est, ut media inter Jägersburgum, quo excurrebamus, & Hafniam via, nondum uno ab urbe lapide forte fortuna in sterilem, incultum, minusque herbidum incideremus cæspitem, qui præsentem tergemina monstruosam nobis inter alias hujusmodi herbulas humi nascentem offerebat bellidem, ad quam omnes quotquot aderant, cupiditatis oculos adjecerant. Caulem emittebat hæc singularis planta unicum, non tam altum dodrantalem, ut communiter esse solet, (ratio forte quia cæspes minus viridis & fœcundus) sed reptantem quasi trium pollicum altum, ut figura ostendet, contortum, trigonum triplicatumve, non foliis multis, sed circa medium uno tantum alterove vestitum angustiori oblongo, utrinque laciniato raris laciniis seu denticulis extantibus utrinque; prout talia quoque in bellide montana minori *Iob. Baubin.* sub titulo Chrysanthemii folio D. *Hans Sloane* notavit olim eximius & vere industrius Botanicus, Dn. *Iob. Rajus* Historia Plant. Tom. I. Lib. VIII. cap. 2 f. m. 351. Vel ut magis graphice adhuc describam, erant bellidis nostræ folia non serrata, oblonga, mucronibus obtusis, more ordinario, sed potius Chamæmeli vulg. Leucanthemii, quæ exacte referebant folia; adeo ut dubium

um ab initio fere redderent me, an Chamæelum vulg. Leucanthemum, vel foetidam Cotulam, an bellidem majorem insignirem: placuit autem bellidis nomen retinere, licet utraque planta Corymbiferarum classi cum barbulis diversi à medio disco coloris inferatur, eo quod Chamæeli vel Cotulæ foetidæ odorem minime spiraret; medlum etiam triplicem discum luteum ampliorem haberet, ex plurimis flosculis luteis in V. segmenta divisus compositum, quam chamomilla, atque petala marginalia alba discum cingentes, triplici serie flavum longiora paullo essent & minus acuta, tum quod summus Botanicorum Doctor *Casp. Baubinus in pinace theatri Botan. eruditissimo Lib. VII. sect. 2. p. m. 261.* bellidem silvestrem caule folioso majorem folio acutiore, flore nonnunquam gemino, (nos tergemino) etiam pleno, sed rarissime reperiri scriberet. Maxima apud me est conjectura, plantam hanc tergemina ex tribus distinctis in unam talem mira conformatione coaluisse. In summis caulibus & ramulis è serie sive circulo foliorum alborum discum luteum ambientium folia itidem angustiora, oblonga utrinque laciniata, ut de aliis modo diximus, prodierant. Appositum schema sermonem nostrum magis dilucidabit, in quo nota:

Fig. LVII.

aaa. Duplicem semper se mutuo tangentem petalorum seriem.

bbb. Triplex discus luteus.

cc. Folia angusta, laciniata in summo caule.

d. Caulis Trigonus & triplicatus.

e. Folium hujus bellidis angustum & laciniatum.

(*Hafnia Norimbergam d. 7. Mart. An. 1698. missæ.*)

Dec. III. Ann. V. & VI.

OBSERVATIO CLXXIX.

DN. D. REINHOLDI WAGNERI

De Aneurismate Arteriæ Magnæ.

Ante tres, & quod excurrit, annos, Pistor quidam Aulicus 36. annorum, ob graviorem de curru lapsus, rotamque supra pectus actam, costarum fracturam passus, curvus semper pronus in terram corpore iacere cogebatur. Ante annum demum, suavis aliorum sudatorium ingressus, tumorem cum evidenti pulsatione in dextrâ pectoris regione supra papillam animadvertit, qui primò nucis avellanæ magnitudine, tandem in mammam quasi fœmineam magnitudine abiit. Pulsatio quandoque aderat solito fortior, quandoque verò vix perceptibilis, adeò ut quidam Empyema subesse dixerint. Tandem ante obitum octo diebus, cum ex farina & melle Cataplasma ipse sibi parasset æger, tumor hic in mediò sublividus, duplicem sibi parabat exitum, alterò thalerei, solidi altero existente magnitudine; circa utrumque tamen foramen, sanguis aterrimus tenacissimæque consistentiæ adhuc per unum & alterum diem stagnabat, donec ex impetuosissimo hujus cruoris & innumerarum lamellarum excretionem, ipso die mortis cum sanguine animam redderet. Cadavere anno 1696. d. 12 Junii cultro anatomico subjecto, sub cute loco Musculi pectoralis dextri, (quippe qui consumptus cum sanguine prodierat) similes prioribus lamellas inveni quamplurimas, inter quas sanguis copiosus & coagulatus delitescebat, quales simili in casu annotavit quoque Celeb. D. Gvil. Riva in Eph. Dec.

I. Ann. l. Cbf. 18. Et Celeb. D. Fried. Ruychius in Obs. Chirurg Anat Cen uriâ Obs. 38. Sterni dextra & media pars carie erat consumpta, costæque adjacentes cariota & exesa dabant fragmenta; Summa verò ster- ni pars sub claviculis, callosa eoque ipso solito erat crassior, aded ut partes subjacentes colli, hydatidum congerie refertas, non leviter opprimeret. Sterno separato, in conspectum venit truncus communis arteriæ aortæ, qui trium digitorum transversorum à Corde distantia, in confinio ascendens & descen- dentis aortæ, tantæ erat amplitudinis, ut manum in pugnum complicatam caperet: eodemque in loco hic truncus foramen rotundum circumcirca cartila- gineum, talem magnitudine monstrabat. Sed memorabile maxime, quod oræ foraminis cartilagi- næ instar operculi impositæ essent tres distinctæ membranaceæ tunice sibi invicem incumbentes, di- versisque fibris contextæ; prima, scilicet externa, rectis, secunda tunica vero transversis, tertia pun- ctulis glandulosis, & præter tres illas alia fibris re- ticularibus erat conspicua: omnes autem hæ tuni- cæ instar escharæ ab arteriâ ejusque foramine ro- tundo secesserant. Remotis & his membranaceis in- volucris, interior reliqua, hujus trunci communis Arteriæ aortæ, tunica, tota rugosa & cartilaginea reperiatur.

Fig. LVIII.

Figuræ Explicatio.

- a. Cordis substantia.
- b. Cordis auricula dextra.
- c. Cordis auricula sinistra.
- d. Aneurisma in trunco communi arteriæ aortæ talem magnitudine perforatum.
- e.

e. Interior Arteriæ tunica rugosa & cartilaginea.

f. Truncus descendens arteriæ aortæ.

gggg. Arteriæ ascendentes, quarum

1. Arteria axillaris dextra.
2. Arteria carotis dextra
3. Arteria carotis sinistra.
4. Arteria axillaris sinistra.

OBSERVATIO CLXXX.

DN. D. REINHOLDI WAGNERI

De Intestino Ileo innoxie ulceribus perforato,

Intestinorum tenuium vulnera esse lethalia : non tantum Hippocratis Sect. 6. Aph. 18. & 24. sed & C. Celsi Lib. 5. cap. 26. & Lib. 17. cap. 16. Galen. lib. 6. de Meth. Med. 4. aliorumque Veterum est sententia. Atque cum hæc humani corporis partes sint tenuissimæ, minusq; carneæ; præterea, cum motu peristaltico perpetuo exerceantur, vulneratæque chylum necessario effundant, facillimè inflammentur, vixq; remediorum topicorum admittant applicationem, mirum non est, cur hujusmodi læsiones communiter sint incurabiles atque lethales. Nihilofecius tamen, non tantum vulnera, sed & ulcera ejusmodi nonnunquam esse sanabilia, exempla subinde testantur. Sic intestinum Ileon cultri stricturâ læsum per artificiosam suturam restitutum, commemorant Ephem. Germ. Nat. Curios. Dec. I. Ann. 3. Obs. 176. item Glandorpheus Obs. 32. Ileon quoque, ictu transversim dissectum, & extra vulnus prolapsum, intercedente tandem futurâ cum vulnere conglutinatum refert Blegny Zodia. Med.

Med. Gall. Ann. 2. Obs. 4. M. Junii. Ita & de intestinorum tenuium à lumbricis perforatorum curatione conferantur Ephem. Germ. Nat. Curios. Dec. I. Ann. I. Obs. 145. p. 321 & Dec. II. An. V. Obs. 45. p. 87. &c. Item Blegnyus Ann. I. l. c. Nec hæc, nec alia intestinorum gracilium ulcera absolutè lethalia & incurabilia pronuncianda esse, nisi vel majora fuerint, vel cum vasorum insignium læsione conjuncta, unâ atque alterâ Historiâ nuper edoctus, calculum adjicio. Nimirum, mulier quædam quinquagenaria, in oppido Kõge in Seelandiâ, quatuor lapidibus à Metropoli Regiâ Hafniâ: doloribus in sinistrâ pubis regione, eodemque in loco abscessu inguinali corripiebatur, ex quo decimo die suâ sponte ruptò, cum Chirurgus ejusdem loci Dn. Fischer lumbricum unum atque alterum prodissè audiret, ipseque unâ cum ingenti quantitate materiæ purulentæ & foetidissimæ, ipsissima alimenta paulò ante assumpta, cruda partim & semicocta, imprimis anisi semina integra prodire animadverteret, consilium meum petiit. Ego verò animum haud abjiciendum, quin potiùs remedia balsamica & aloëtica adhibenda suasi; atque factum, ut solius essentiæ Myrrhæ, & alterno quandoque Elixirii P.P. dulcis externo & interno usu, cibi magis digesti prodirent, sicque ulcere debito modo mundificato ægra pristinæ sanitati, auxiliante Deo, fuerit restituta. Simili abscessu in Regiâ hæc Hafniensi, Lanionis uxor sexagenaria, quæ ultra octennium Omphalocelen, tandemque diuturnam & pertinacem alvi sustinuerat obstructionem, laborabat. Hic abscessus circa regionem umbilicalem sinistram sphacelatus, foramine taleri magnitudine abdomen perforabat,

rabat, ubi non tantum copiosum & foetidissimum pus,
 sed & varia alimenta variaque semina effluxere; im-
 primis autem memorabile, quod e. g. carvi semina
 raro integra, dimidiatim verò concisa multâ in copiâ
 è vulnere egrederentur, ægra intra duorum Mensium
 spatium, per solius DEI gratiam similiter restitutâ.
 Hæc igitur cum dubitare non permittant de erosione
 & ulceratione intestini cujusdam, quod utut visu de-
 prehendi haud potuit, Ileon tamen affectum fuisse
 vero videtur simillimum. In priori enim Historiâ Ile-
 um, lumbricorum illud domicilium, perforatum oc-
 casionem dedisse Apostemati inguinali, patet ex va-
 riis *Naturæ Curiosorum* observationibus. In postero-
 ri verò Historiâ, idem Ileon ulcere læsum confirmant
 partim esculenta brevi è vulnere rejecta, partim si-
 tus, partim quoque Anatomica sectio, quam Regio-
 monti Borussorum Parens Chirurgus anno 1693. me-
 cum instituit: In Uxore enim Pellionis cujusdam Do-
 minâ *Nâherin* simili omphalocèle sphacelatâ defun-
 ctâ, intestinum Ileon in ipso hoc loco herniâ affecto
 sacculum ostendebat, in cujus cavitate pugni magni-
 tudine tria vel quatuor prunorum Damascenorum
 reperiebantur putamina integra, quibus diffractis
 nuclei erant omninò cariosi atque foetidi. Atque ad-
 stantes bonâ fide affirmabant, defunctam jam ultra
 trium Mensium spatium pruna deglutisse integra.
 Quod verò talis præternaturalis quandoque in Ileo
 status contingat, nuperrimum quoque monstrum bi-
 ceps in agro Hafniensi editum, confirmavit, quod pri-
 oris Anni Mense Aug. à Consiliario & Archiatro Regio,
 Illustri Domino D. *Georgio Franko de Frankenau*, cul-
 tro anatomico subjectum, conspicuum satis utricu-
 larem

larem intestini Ilei, exhibuit sacculum; hujus verò Anatomèn proluxiori & eruditiori sermone Eruditus Orbis propediem exspectabit.

(*Hafniâ 1698. d. 7. Martii Norimbergam missa.*)

*OBSERVATIO CLXXXI.**DN. D. SAMUELIS GRASSII**De Pathologia in-versa.*

IN curatione morborum oppidò necessariam esse eorundem cognitionem, subjecti investigationem, causæque explanationem, nemo in praxi medicâ versatus, inficias ibit; rem verò difficillimam esse, ipsum Oraculum confirmat Medicum, dum Sect. I. §. I. iudicium difficile esse fatetur. Ut plurimum mortui explicant, quod vivi hariolari non potuerunt. Meorum jam non est, colligere aliorum exempla, pathologiam planè aliam, post mortem, ostendentia, ac in vivis suspicatus quis fuisset; v. g. calculo vesicæ laborantium, nec de ullo, per totam vitam, dolore, vel difficultate urinæ conquerentiū, item calculorum in pulmonibus reperorum, nec tamen unquam difficultatem respirandi vel dolorem causantium, quale exemplum vide sis Dec. I. Ann. II. Obs. 181. p. m. 278. Sufficiat unum adduxisse exemplum inversæ pathologiæ, raritate suâ satis se commendans. Scilicet Musici nostri ordinarii filius 13. annorum & quod excurrit, temperamenti sanguineo-Phlegmatici, hic, cum in tenerâ ætate ex hypocausto delapsus, tumorem in inquine dextro perpeffus esset, experitur incontinentiam urinæ, nocturno præsertim tempore. Multa hinc pro isto malo usurpata sunt, frustra quanquam,

recurrente subinde malo, præsertim cum paulò largiore potu ingesto, profundiore premeretur somno. Per aliquod tamen annos benè se habuit, nec de aliquo morbo conquestus est, somno lentus tamen fuit, adque munia exigenda minus alacer. Facies quin imò subtumida, pallida, staturæque exurgentis languor integrâ illum haut frui sanitate testatum ibant. Anni 1686. mense Junio subinde conquerebatur de dolore occipitis & sincipitis subitaneo, eoque tam atroce & diuturno, ut integras sæpè noctes inter ejulatus consumeret, sequebatur vomitus ingestorum, hinc iterùm belle & vivens & comedens, nec de ullo, in quâcunque corporis parte, dolore, vel nausæa ventriculi conquerens. Urina erat semiturbida, farinaceam in matulâ materiam deponens. Redit malum mense Decembris, dat tamen inducias ad 4. septimanas, mox novo furore insurrecturum. Anni nempe 1687. d. 5. Jan. subitò corripitur epilepsîâ, hâcque decentibus remediis pulsâ, caput immani dolore excruciatum ingemiscit, subindè ingesta revomens. Feci ego quæ debui, & prognostico (ob vires labentes) memuniens, ægrum brevi moriturum, prædixi, & si concederetur apertio cadaveris, vel ulcus, seu saltim aquam in cerebro me esse reperturum, juxta cum aliis notatu dignis, curatuque impossibilibus palàm edixi. Mortuo puero, datur licentia, ubi aperto cranio, ingentem copiam cerebri boni & salvi, tam quoad substantiam, quàm membranas inveni, in tertio tamen ventriculo deprehendi 4tam mensuræ partem feri flavescens. Cùmque per vices saltim de doloribus excruciantibus conquestus fuerit æger, serum verò semper in ventriculo cerebri, ultimis præsertim

tempo-

temporibus, stagnerit, subit dubitatio, an hoc solum tam atrocium syncipitis & occipitis dolorum fuerit causa? Statuo inducias concessas fuisse ægro, cum cerebrum subsederit, ac primùm verò copiosius jam tum cerebrum, poris elatis, tumere cœperit (quod missis aliis causis etiam Lunæ præstat dominium) ob defectum majoris spatii meninges ante & retro compressit, doloresque tam feroces effecit, evanescentibus iisdem, cum orgasmus cerebri remiserit. Sed ad Sectionem. Aperto thorace, pulmones integri erant & boni, adedò firmiter tamen pleuræ & sterno annexi, ut summoperè mirer, defunctum de nullò respirationis difficultate conquestum fuisse. Dexter cordis (pro ætate sat magni) ventriculus flaccidus erat, & portiunculam carnis liberæ, minimi digiti longitudinem & latitudinem æquantis, fovebat, sinistro ventriculo salvo & robusto. Per omnem tamen ætatē nulla eum molestavit palpitationis vel lipothymia. Diaphragma parum circuli nervei habebat. Hepar vero prægrande, attamen bonæ notæ, ventriculum flaccidum, in sinistrum latus, versus diaphragma coactum, inverterat, fundo ejus diaphragma spectante. Nihilominus rariores ægro contigerunt vomitus, singultus nullus.

Pancreatis loco (nullum enim aderat) pinguedo saltim conspiciebatur. Ipsum hepar cum liene bono, firmiter hypochondriis annexum erat, nec æger de dolore hypochondriaco, etiam post motum, unquam conquestus est. Mesenterium, scirrhorum glandularum expers, multâ pinguedine obrutum erat. Renes ex conglomeratis glandulis constantes, flaccidi erant, & in substantia purulenti, atque per

transversum positam pelvim monstrabant, materia, qualis per urinam egerebatur, infarcti, ambo vero ureteres cordiformi lapide plenariè obstructi erant, ut mirandum esset, defunctum urinam excernere potuisse, nec doloribus nephriticis exagitatam fuisse, imò incontinentia urinæ laborasse. Cæterum vesica benè erat constituta, nec calculis referta. Ultimò notatu dignum erat, viscera abdominis peculiari membrana, quasi duplici peritonæo, involuta fuisse.

OBSERVATIO CLXXXII.

DN. D. SAMUELIS GRASSII

De abscessu plumoso.

SI quis, certè Aurelius Severinus, in aureo suo, de Abscessuum reconditâ naturâ, tractatu, horundem naturam & modos evoluit, ut meritò quis dubitet, an consummato huic operi aliquid addi possit. Nihilominus polydædala & nunquam otiosa natura, si spiritus ideiferi à recto devient tramite, nonnunquam talia efformat, quæ spectatores in admirationem rapiunt. Ex multis, quæ heic adduci possent, exemplum unicum, non planè obvium, adduxisse sufficiat. Ancilla mea, dum circa festum S. Martini anserem maestatum præpinguem exenteraret, circa intestina, carneum abscessum pugni mediocris magnitudine invenit. Dubia hæc, an anser veru adjudicandus sit, abscessum ad me defert. Hoc aperto, glutinosa quædam materia, vitello ovorum non abfimilis effluit, ac secundum seriem 80. plumæ expinguedine firmiter, ut vi evelli debuerint, enatæ, glutineque dicto compactæ sese offerunt, quæ arcif. & æ, gluti-

glutineque suo liberatæ, in delicatissimas sese expanserant plumas, quarum partem curiositatis gratia simul transmitto.

SCHOLION.

INter anseres frequentius generari monstra ex Schwenckfeldio D.D. Lachmünd annotat, monstrofoque cranio testatur Ephemer. Dec. I. an. 4. Obs. CLXXXI. p. 226. Sic cristatum anserem, communicavit idem Dec. I. ann. VI. & VII. Obs. 182. p. 238. Sic tria corda in uno anseri observavit D. D. Menzelius Dec. I. ann. IX. & X. Obs. CVIII. p. 267. Anserculum quadrupedem vid. Dec. II. ann. 4. Obs. LXXXI. Abscessum verò plumis refertum hæctenus, quod ego quidem scio, nullus observavit.

(An. 1698. d. 6. April. Vratislavia per Excell. Dn Dr. Schulzium misse Norimbergam.)

OBSERVATIO CLXXXIII.

DN. D. CASPARIS PEZOLDI,

De Sternutationis idea foetui à matre per totam graviditatem sternutante impressa.

UTi faustè foetum tardantem, secundinasque remouantes sternutatio arte procurata ob validam inde abdominis & uteri fientem concussionem, ad exitum sollicitat, unde inter alios Exc. Paullin. in manipulo observat. suarum D. II. A. V. subjunctarum, Obs. LXXV. sternutationem in *dysœxia* saluberrimam de-

Prædicat, ita eadem præter votum crebrò contingens foetum non rarò ante justum tempus tum ex eadem causa utero excutit, tum quod fluxum menstruum proitare potens est, hinc id. Paullin. D. II. A. V. obs. LXIX. mensium suppressionem à sternutatione referatam, & Hildan. Cent. 3. Obs. LVIII. ex immodica & violenta sternutatione menses copiosissimas notavit; ut proin malo sæpius in prægnantibus omine nâsus explosivo ejusmodi sonitu perstrepat, nec immeritò in raris habeatur, si grvida periculosum hocce symptoma sæpius & fortius recurrens, sine foetus labe vel exitio experiatur. Quod nihilominus foeminae de qua nunc sermo habendus, non solum prorsus innoxium evenit, sed ita quoque familiare fuit, ut reliquis graviditatis symptomatibus ex ordine jam succedentibus, jam recedentibus, id unicum per totam graviditatem ab initio ad finem usque stabile & constans permanserit. Nimirum sutoris hic loci uxor primipara, quæ dum virago esset, præviis per unum vel alterum diem sternutationibus instantis tributi lunaris admonebatur, ab ipso foecundati uteri momento, ad tempus usq; puerperii, nullum diem intermisit, quo non crebrò, aliquando ultra quinquagesimam vicem, (potissimum à coepta ad mediam usque gestationem) sternutaret, affectu isto eatenus foetui indemni, quod ipsum non præmaturius utero ejecerit, hac tamen ratione nocivo, quod in eodem sigillatus ab hora partus ad præsens usque tempus (quo vitæ ejus primus annus ad finem tendit) illum explosione narium sonora quotidie crebrius turbare non desinat, matre interim à puerperio molesta ista sternutatione plenè defuncta. Ut causa sternutationis

nis in grvida matre melius reddi possit, nosse expedit, solemnem quasi huic fæminæ quotannis esse oris, atque vicinarum ori partium tumorem & exulcerationem, insuper quod decima à puerperio hebdomade eidem pedes & crura densis rubris pruriginosis pustulis intumuerint. Lucem quoque huic casui affundet Obs. 152. D II. A. IX. ubi ancilla à mensium suppressione triduanam sternutationem incurrisse legitur, semper redeuntem quoties menses instabant, quibus referatis sternutatio desit.

OBSERVATIO CLXXXIV.

DN. D. CASPARIS PEZOLDI

De Contusione gravi aliquot corporis partium
universali scabie soluta.

Quàm verum sit illud Hippocraticum lib. de alim.
C. 4. *Ξύπποια μία, Ξύμπνοια μία, Ξυπραδεία πάντα*, miræ morborum solutiones per vias oculo anatomici impervestigabiles, nec ratione Philosophantium apertas institutæ passim loquuntur. Equidem ut præsens observatio viam haud aded cœcam quam pro exterminando è corporis pomœriis peregrino hospite medicatrix natura tenuit, ostendit, ita modus quo per morbum alium inductum sanitatem restituit, si non inter rarissimos, certè inter rariores erit habendus. Scilicet quidam è præfidiariis hic loci gliscente per incuriam pede de ponte decidens, graviter saxo quadrato collum, hypochondrium dextrum, cum ejus lateris natibus allisit; curæ ejus adhibitis resolutivibus, traumaticis & diaphoreticis intus & extus

tamdiu ægro prospexi, donec sexto a lapsu die post non leviculam massæ sanguineæ commotionem, quam reciprocans horror & calor, spiritusque cum tussi ægerimus indicabant, sudor copiosissimus erumperet, à quo ἀμ' ἐπὶ ἀμ' ἔργον prædicta quidem symptomata quiescere, ita tamen ut pustulæ scabiosæ prurientes primum aliquas, mox omnes totius corporis partes occupantes succederent, per unum dein vel alterum diem congruis adhibitis remediis unà cum contusione evanescentes. Cæterum quod in nostro casu cum cruore, id alibi cum pure intra cavum pectoris fluctuante contigit, unde Dec. I. A. II. Obs. CXLVI. empyema scabie, & Dec. II. A. III. Obs. CXLVI. in Schol. idem crustis per totum pectus erumpentibus solutum legitur.

OBSERVATIO CLXXXV.

DN. D. CASPARIS PEZOLDI.

De Tumore pedum & crurum ab Urinæ retentione facto, ejusdemque copiosa emissionem soluto.

UXor pannitonforis 45. annorum, habitus corporis Uobeso-carnosi, cum ante 4. septimanas, Augusto mense febris tertiana sub alius medici cura laborasset, ea sublata, adhuc dubiè valens, quod ex appetitu prostrato, facie pallida & subtumida, tumore pedum, torpore ad motum & urina rubicundiore apparebat, me d 13 Sept. consuluit, qui aptâ medicatione effeci ut d. 13. Octob. Lignizium peregrè abire potuerit, quò cum pervenisset, sapore cerevisiæ
ejus

ejus loci intincta, copiosius quidem bibit, ast tali cum eventu, qui ipsi non poterat non esse stupendus: nimirum feriantem ob actionem renum, urinam animadvertit ferè penitus suppressi, suppressioni huic nullo nec dolore nec alio calculi præsentis indicio comite, (uti aliàs toto vitæ suæ tempore ejusmodi hospitis fuit ignara) exinde verò pedes & crura tumore subito d. 14. inflari deprehendit, qui sensim increscens à constanti urinæ suppressione fortus tamdiu perstitit, donec d. 19. Vratislaviam redeunte & domi ferè nihil potus hauriente ægrâ, post copiosum per duos dies urinæ profluvium tumor prædictus penitus evanesceret. Num calculus vel quæ alia remora subfuerit, aliis divinandum relinquo. Calculi enim in renibus eximiæ magnitudinis latere possunt, quos nullum symptoma dolorve, nisi culter post mortem anatomici detexit; quorum exempla qui desiderat conferre poterit Dec. I. A. IV. & V. obs. XXIX. & XXXII. Dec. II. A. III. Obs. XII. Dec. II A. IX. Obs. 185. p. 478. & Obs. 199. Dec. III. A. II. Obs. LIX. Heer Obs. 26.

(d. 6. April. A. 1698. Vratislavia per Excell. Dn.
D. Schulzium misse Norimbergam.)

OBSERVATIO CLXXXVI.

DN. D. CHRISTIANI HELWICHII.

De palpitatione ac Syncope post Catharsin
immoderatam & Venæsectionem
curata.

Vir quinquagenarius, in officio sacro constitutus,
verno proximi elapsi anni tempore, ut passim
moris

moris est, citra ordinari Medici præscitum, pillulas
 ex nescio quibus drastis constantes, sub specioso ar-
 cani nomine, ab alio idem vitæ gen9 professo, sibi ven-
 ditas accepit. Hæ ab ipso deglutitæ alvum per tres
 propemodum dies quadragies & ultra moverunt; ita
 probè, ut ipse arbitrabatur, suo fuerant munere functæ.
 Non contentus semel peccasse, quarto, à sumpto
 pharmaco die, pessimo consilio Venæsectionem lar-
 gam celebrat, ac satis ante evacuanti medicamento de-
 bilitatas vires etiam temeraria sanguinis profusione
 labefactare aggreditur, ita majorem, ut vocant, ab-
 soluturus curam enixè à Chirurgo sibi commendatam
 dictanti, imperfectam eam esse, nisi vena, post pur-
 gans aperiatur. Id factum manè. Quod reliquum
 diei fuit, cum amicis lætè transegit, avidè edens ac
 bibens. Post solis occasum palpitatione cordis cor-
 ripitur tali, quæ à circumstantibus exaudiri posset.
 Ad ipsum in vicinia habitans horâ XI. vespertinâ vo-
 cor. Invenio eum continuo sed vix perceptibili vo-
 ce iterum iterumque clamantem *liberate mihi cor*, pe-
 to mihi breviter referri, quid contigerit, quoddum
 alii faciunt & ordine raptim recensent, quæ modò
 retulimus, obiter etiam injiciunt mentionem gravio-
 ris lapsus, qui costas spurias sinistri lateris graviter
 affixerat. Verùm abruptis hoc colloquium præceps
 virium lapsus ac Syncope. Pulsus summè rarus ac
 obscurus erat, pectus gelido sudore madebat. Ego
 ita statim apud me: aut Chylus minùs dilutus sangui-
 ni mixtus, aut massæ sanguineæ concretio & grume-
 scentia, dum viam sibi in corde obstruit, ejus mo-
 tum supprimit & præsentia mala excitat. Quidenim?
 Annon Chylus minùs præparatus in vasa lactea du-
 ctum-

Etumque thoracicum l' ipsus ac cruori in subclaviâ multum depleti, mixtus in corpore inanito tragœdiam hanc excitare potuit cibò ante avidè ingestò potuque ingurgitato? Imo solidiores ciborum partes posse in humores corporis advehi inducor ut credam, relatione optimi Hippocraticorum scriptorum Interpretis Prosperi Martiani, quâ constat Cichorei surculum pridie comestum, Chirurgi manibus papillâ fuisse prolestum, quò referri possunt, quæ habet Aristot. lib. 7. Histor. animal. c. 1. Ne addam historiam de acu comatoriâ, quatuor digitos longa à Virgine Venetiis deglutitâ, quam Schenkus aliique recitant. Fortassis etiâ congrumatus ex lapsu sanguis alicubi restans in Venas refoibitus est, ac viam venienti interclusit. Quoniam verò longis deliberationibus locus non erat, porrigo sperma ceti in aqua Hyssopi. Intradimidiam quadrantis horæ partem ab hujus usu sibi reddebatur. Non prætereundum, quod, dum diceret, cor sibi esse liberum, simul quereretur, caput oppleri; jussus verò est bono esse animò, id enim inde fieri, quòd sanguis in motu suo impeditus, in corde impetuosius ad caput feratur.

OBSERVATIO CLXXVII.

DN. D. CHRISTIANI HELWICHII.

De somnò post febrim diuturniori.

VOcabor autumno jam adulto, ad Virginem Christo devotam, genere virtutibus ac pietate nobilem, in flore ætatis constitutam, quam alius Medicus febrili biliosâ laborare dixerat, ac medicamentis, quæ veteres Galenicorum Arabumque Scholæ ita

dictæ febrî opponenda esse docent, ægrum tractat, ego eam tertianâ intermittenti correptam esse affirmabam, ac, sicut & eventus probavit, hanc in quartanam mutatum iri prædicebam, id quod ex iis colligebam, quæ adducit Johann Jones in tract. de febribus intermittibus part. 2. cap. 2. p. 113. Initio pulvere Wedeliano antifebrili, qui ex oc. cancr. Corall. præpar. arcano duplicato, ⚄ diaphoret. & ⚊ absynth. constat, expugnare aggressi, fumus irritò conatu, mutata est in quartanam, quam tamen mox jugulavimus medicamento illo Herculeo, more Mortoniano in pyretolog. Exercit. 1. cap. 8. exhibitò. Quoniam verò vigiliæ perquam erant molestæ Epithema Sylviani, quod traditur lib. 1. Prax. Med. c. 28 num. 39. æmulum, quod opii gr. V. ingrediuntur, fronti & temporibus fuit circumjectum, & statim est remotum, ubi placidus licet ad paucas solum horas, somnus consequebatur. Omnia fractò febris impetu videbantur esse salva, die quoque illo recurrenti, quò Paroxysmo ex genio febris fatigari debebat, cibo liberaliter sese refecerat, quasi de morbo triumphatura ac læto animo se ad quietem horâ octavâ vespertina composuerat, jam sine Epithemate ad somnum proclivis, qui eam statim oppressit usque ad horam tertiam pomeridianam sequentis diei, qua eam visitabam. Inveniebam illam tum stertentem vel ronchos ducentem. Oculi benè erant clausi, nec eorum album apparebat. Vi extorqueo vigiliæ manuum ministerio, adhibito & spiritu Salis ꝥci urinoso ac Salis CC. volatili lavendulato &c. expergiscitur, ad omnia distinctè respondet ac iterum protinùs in somnum relabitur. Omnia ea mihi fidem faciebant

ad

ad nullum soporis, de quo breviter quidem sed nervose mens Hippocratis, Lindanus inquam lib. 3. Meletemat. Num. centesimo undecimo agit; somnum istum referri posse: ac mihi simul in memoriam revocabam exemplo eorum, quos per duostresve dies dormiisse legeram, in Philippi Salmuthi decuria 3. Observat. Medicar. à Cl. Conringio editarum p. 143. Platero lib. 1. Observ. ac aliqua ex observ. D. Ludovici optimè de re Medicâ meriti in Ephemerid. nostris Decur. I. Anno 8. p. 113. in meos usus vertebam, ac benè sperans informatis circumstantibus discessi, quia somnum ita excutere non licebat, ut ad consueta rediret munera. Revertebar manè feriâ septimâ septimam ante horam, ac iterum somno à tempore eo, quo præterita die abieram sine interruptione fuisse sepultam edoceor: Obstupui, fateor, & cum multò difficilior, quam præcedenti die factum, excitari posset, mentionem vesicatorii faciebam, ad cujus nudum nomen Reverendissima Abbatissa contremiscebat, opinata ægram, quæ Neptis ex fratre est, epilepticis hinc correptum iri insultibus, ac narrat, quod bis jam antehac tres, quatuorve dies dormiendo exegerit, quod & Medicus confirmabat! Non destiti tamen, quoad somnum abigerem proprio eam compellere nomine ac aliqua penetrantiora naribus objicere, aliis jubere, oculos dormientis luci obverterent, ac crines vellicerent; evigilat tandem, ac cum indignatione quadam nos compellat: *vanum esse nostrum metum, sibi bene esse, ac huic illique significasse, somnum per tres noctes atque dies sibi esse necessarium ad hoc, ut sanitatem planè recuperet.* Jussa verò tandem surgit; quicquid autem ageret, ei somnus perpetuò obrepebat, dum ite-

rum in lectum se conferret, ac dormiret ad horam diei dominicæ octavam matutinam, quâ alacris & benè sana surrexit, non exspectans Aprilem, quo hirundinum & ranarum instar populus in remotissimo Russiæ tractu prorepere dicitur, qui mense Novembri ordinatâ re familiari ad hiemalem somnum se applicarat, quam fabulam doctissimè exposit Cl. Pechlinus lib. de aëris & alimenti defectu & vitâ sub aquis cap. 6. à p. 79. usque ad 82. Ex nostrâ verò hâc historiâ animadverti posse puto, quod somnus in declinatione febrium etsi diuturnior, non nimis sit formidandus. Non malè doctissim. Forestus lib. 7. Observat. in Scholio ad Observ. 22. p. m. 222. *somnus in febribus alius naturalis, alius præter naturam. Maximè naturalis tum est, in declinationibus tum totius morbi, tum particularis accessionis, præternaturalis in initiis accessionum.* Ex majori autem feri copiâ diuturniorem hunc somnum deduco. Ex eâ sanè etiam profundissimi somni causam petit prælaudatus Forest. lib. 10. Observ. 33. p. 357. quam Lethargi quoque periodicè recurrentis causam facit Carolus Piso I. de morbis à colluvie Jerosa ortis sect. 2. part. 2. c. 6. p. 133. & seqq. Hinc & Celebr. Willis testis est in iis, qui affectibus soporosis occubuerunt, *cerebri ventriculos inventos fuisse sero copioso repletos.*

OBSERVATIO CLXXXVIII.

DN. D. CHRISTIANI HELWICHII.

De feбри cum cordis tremore, dolore pun-
gente, animi deliquiô &c. curatâ.

Mercatoris florentissimi filia unica cœpit sensim contabescere, ac deinceps manifestè feбри correpta est, conflicta quoque cum cordis tremore, animi defectiōe ac aliis mali moris symptomatibus. Vir in Medicina faciendâ per plures annos cum laude versatus, ex lumbricis ægræ afflictiones deducens, Anthelmintica selectiora convenienti methodô exhibuerat, cum nihil proficeret, sed res in deterius laberetur, febrim cortice, modò in electuario modo bolo, jam in infuso, jam in pulvere ægrotanti ad nauseam usque dato, eam profligere constituit, sed neque hic magis propitiam expertus est fortunam. Cum verò eum quædam impedimenta à curâ hâc avocassent, ego à mœstissimâ matre in absentia mariti in consilium adhibitus sum. Cum verò audirem, per somnum solere dentes stridere, copiosam ex ore defluere salivam, siccam adesse tussim, crebro puellam contrectare nares &c. ac perpenderem pulsum atque febris sine ordine ac certâ lege recurrentis genium, nec ignorarem etiam cordis palpitationem, solere esse lumbricorum comitem; non potui non Clarissimi Viri laudare iudicium, ac licet mater invita audiret, ex regulis nostræ artis eum applicâsse medicamenta lumbricis opposita ingenuè fassus sum. Mixturem ergò Dolæi accessione unius simplicis exaltatam, quæ ali-

quoties spem meam impleverat præscribo, sed cum eâ viâ non succederet, aliâ tentandum erat, præprimis, quia suspicabar lumbricos in nido magis recondito latere. Opportunè verò recordabar eorum, quæ in Loweri Tract de Corde cap. 2. p. m. 71. legeram, nimirum sæpenumero *vermes intra capsulam cordis genitos, arrosione sua magnas cordi molestias facere, atque cordis tremore, anxietate, pulsu sæpè intermittente, dolore pungenti & syncope se prodere, nihil motus calumniis immanibus, quas ut in totum medicorum ordinem ita in doctissimum Virum impurissimo ore evomit nomine Gideon re Ismael novus de arte curandi morbos per expectationem, jubeo Cataplasma è foliis Cinaræ, tanaceti & Absinthii vulgaris aceto vini albi acerrimo incoctis & cum pauco Mithridatio mixtis regioni cordis ter quater vè applicari, à quo Lowerus se enumeratam Symptomatum catervam penitus dissipatam vidisse narrat. Optimâ fide testari possum; eundem me affectum in puellâ hâc vidisse ac ex usu ejus omnia mali moris symptomata ita conticuisse, ut perbellè agat modò & optatâ fruatur sanitate.*

OBSERVATIO CLXXXIX.

DN. D. CHRISTIANI HELWICHII.

De Venæ sectione in gravidâ, absque noxâ
bis ultimis gestationis mensibus celebratâ.

Apuđ medentes extra controversiam est, venæsectionem certis in casibus rectè celebrari in gravidis. Imò ad præcavendum in sanguineis abortum
eam

eam esse utilem passim legas. *Innumerabiles matronas sanguineas, quæ abortire solebant, ac inter eas socrum suam hoc remedio (Venæ - sectione) ab abortu à se salvatas* Franciscus Moræus-Præcticus felicissimus, in utilissimo ob egregias observationes opusculo de malignâ febre paroxifante Tract. 1. cap. 15. p. 216. & seq. testatur. *In Brabantia, inquit, Francia, Anglia &c. nobilibus mulieribus gravidis in usu est sanguinem mittere solum, ut proles producant formosiores.* Nec defunt, qui primis Mensibus Venæsectionem repetant, quando necessitas ita postulat. Gravidæ malignâ febre correptæ prælaudatus Moræus bis quarto uteri Mense venam pertundi fecit. Ultimis verò prægnationis Mensibus, Medici trepidare solent, cum de aperiendâ vel semel venâ deliberatur. Ipse cum hâc æstate ad prægnantem paucis ante partum diebus, ab equo circa sinistri lateris ilia percussam accerserer, ac Vir magnæ experientiæ Dn. D. Tralles sanguinis missionem suaderet; Hippocrat. illum Aphorismum 31. Sect. 5. placidè & modestè opponebam: *gravida vena secta abortit, quem cum gravidus auctoribus de tempore partui vicino interpretandum esse ajebam.* Is quoque, quem jam ante laudavimus Moræus l. c. p. 218. vult sanguinis missionem temerariè & ob levem causam non esse ultimis gravidationis mensibus à Medico præscribendam, quoniam tum infans in utero grandior plurimo nutrimento eget &c. Nihilominus quid nuper admodum hic contigerit, narrare è re fuerit, quia ut prudenter Columella in l. de re rusticâ c. 1. *Non est ulla disciplina in qua non peccando discatur.* Soror ancillæ, quæ ex illicito concubitu gravida erat, medicum accedit, eique sororem ex aliquo tempore obstru-

obstructione mensum laborare, emmenagoga à Medico præscribi medicamenta petit, eaque validiora, quod mitiora non profecerint, insignem adesse respirationis difficultatem, cordis palpitationem &c. ac ab aliis Medicis hydropem metui, non permittere cummulata symptomata, ut ipsum accedat Medicum, motu corporis omnia fieri deteriora. Annuit incaute Medicus petitioni, ac quando medicamenta in usum trahenda sint, edocet ac novilunii tempore V.S. institui oportere edicit, non territus mentione hydropis, quia etiam in hujus ab obstructione Mensium ortæ initio rectè imperari docet Clariss. Waldschmidt notis in praxin Barbette p. 465. Satisfit voluntati Medentis. Vena aperitur. Redit altero mense soror & periculum esse præterdit, ne suffocetur soror. Iterum ex venâ educendum esse sanguinem contendit Medicus, id quod citra moram factum est. Pauci vix dies elapsi sunt, ubi absque magnis laboribus formosam validamque puellam enititur, quæ cum matre vegetâ benè commodeque valet. Intelligere verò hinc datur, quàm parum aliorum relationibus tribuere possit Medicus, præsertim cum mulieres mensium obstructiones causantur; non credere mentis nervus est. Sed hac in re Medicis solatio est, quod nec ipse Hippocrates utut oculatissimus semper deceptiones evitare potuerit, nam ut unum hoc tantum adducam, ad Democritum velut *insanum accersit veratrum ipsi daturus persuasus à viris stolidis, apud quos labor virtutis insania putatur* ut legere est in Epistolâ Democriti ad Hippocr. Tom. 2. p. m. 931.

OBSERVATIO CXC.

DN. D. CHRISTIANI HELWICHII.

*De notabili ad simplicioris enematis usum
consecutâ evacuatione.*

PAssim recepta sententia est, vomitoria potissimum
ventriculo saburrâ inutili repleto, purgantia au-
tem intestinis tenuibus, crassis verò enemata primario
esse dicata, quò his admiculis sordes ex corpore ex-
turbentur. Et certè satis manifestum est, quod liquor
per anum injectus intestinum colon non transcendat
ob valvulam, quam Bauhin. theat. Anatom. lib. I. cap.
17. suum vocat inventum, quamvis Constantin. Varo-
lius 3. c. 3. eam benè cognitam habuisse videatur; ea
verò valvula impedit, ne ad intestina tenuia enema ad-
scendere queat. Porrò non temerè rejecerim senten-
tiam Clariss. Glissonii, qui in Tract. de ventric. & in-
testin. cap. xi. p. m. 210. crassis longitudinem novum
pedum, jejuno cum duodeno totidem, ileo autem 24.
tribuit; eam enim autopsia & examen institutum hoc
satis accuratè confirmat. Hæc verò cum ita sese habe-
ant & de cæterò manifesta sit intestinorum, quæ cly-
steres eluere queunt, capacitas, mirati sumus, quò ad
injectionem enematis tanta nuper consecuta evacua-
tio in Presbytero aliquo fuerit, qui causaria valetudi-
ne per totum autumnum utens, ex consilio meo, cum
essent, quæ purgantium usum prohiberent, clysterem
è decocti emollientis & carminant. ꝑ. Electuar. lenit.
ꝑ. ol. lillior. alb. ꝑ. Sal. gemm. ꝑ. horis matutinis si-
bi injecisset (nam ut alterius ope applicaretur, induci
ut consentiret non poterat, qui mos multorum est in

Silefiâ, quod & notavit Coberus observ. Castrens. Decur. 2. observ. 7. p. 64) sedecies & ultra dejecit ac magnum humorum cataclysmum ex corpore exturbavit. Unde verò tanta excrementorum copia, cum in apricò sit in intestinis crassis eam non deluitiſſe? Morellus quidem meth. do præſcribendi formulas remedior. lib. 2. ſect. 2. cap. 14. auctor eſt, quòd clyſteres etiam *renes, veſicam, uterum ab humoribus aliisque rebus vacuent*, lienem quoque ab iis purgari traditum eſt à Johan. Wallæo in meth. medend. p. 116. aſt præcariâ & hoc tempore exploſâ inniti hypotheſi videntur. Si vera foret Eraſti ſententia, quæ ex irritatis à purgantibus in illis reſtitantibus negotium purgationis explicat, dicere fortæſſis liceret, quòd dum craſſa vellicantur inteſtina, ſimul etiam tenuia, ipſe etiam ventriculus in conſenſum trahantur ac ſimul concutiantur & hâc concuſſione excrementa eliminantur; quoniam verò ea ſententia diligenter à doctiſſimo Pechlino in erudiſſimâ de purgantium Medic. facultatibus Exercit. cap. 37. eſt examinata & refutata, num fortè recurrendum ad emiſſionem effluviolorum humores inſtantium ac fermentantium ac excrementa exturbantium, quâ de re prælaudatus vir p. 371 & ſeqq. legi poterit?

OBSERVATIO CXCI.

DN. D. CHRISTIANI HELWICHII.

De madore poſt mortem in corpore infantis dyſenteria ſublata.

Puella nondùm duos annos nata, dyſenteria corripitur ex fruſtibus horæis avidè ingeſtis & frigida ardentè ingurgitata poſteaquam tenerum corpus cœlo in-

lo inclementiori exposuerat. Quærit egena mater ubique auxilium & à vetulis quoque tollendi morbi, rationem discere cupit. Nemo verò ex adhibitis in consilium, tantoperè ingenio diffidere visus est, ut non ad recuperandam ægræ sanitatem sese symbolam conferre posse crederet. Quod ergò suo tempore in castris usu venisse scribit dōctiss. Vir Tobias Cober. Decad. 2. Observ. Castrens. in Schoi. ad observ. X. p. m. 105. & 106. id & hic, credo, contigerat. Aliqui Medicastri terram Silesiacam, alii cydoniorum succum, alii verò Nucem Moschatam deprædicarant, nonnulli nihil panis tosti usu esse præsentius dixerant, ac, ut fieri solet, unusquisque ei, quod laudaret, primas detulerat; atque hinc ab unius usu ad alterius exhibitionem festinarat mater. Nullo verò horum proficenti ad me est itum. Cum verò ex relatione matris suprema ægræ filiolæ imminere haud difficulter colligerem, nolebam cum artis opprobrio nefariis Agyrtarum ac vetularum consiliis misceri. Nego ei me quicquam præscripturum. Cùm à me nihil impetrari posset, ex consanguinei consilio ad alium præparatione medicamentorum victitantem accurrit. Ne is artem Medicam, cui nunquam operam dederat, ignorare crederetur, adstringentia nescio quæ reluctanti puellæ obtrudit, ut cum vitam conservare non posset, mortem maturaret, quæ & placida fuit tandem consecuta. Altero post mortem die tenerum corpus sudore d'fluere cœpit, qui & toto die continuavit, id quod & circumstantes dedit in stuporem, & latius emanavit, donec à matre puellæ hâc de redderet certior, quæ inde novam concipiens spem, de vitâ filiæ denuò vanè sibi cœpit abblandiri. Damnavi spem eam, recitans

ei observationem Dn. D. Ledelii ex decur. 1. An. 3 p. 120. ut & ex decur. 2. An. 9. p. 71. nec non Dn. D. Frommani ex decur. 2. An. 6. & 7. p. 243. & seq. Cùm verò & eruditus quispiam ex illo madore rectè præsentiam vitæ argui persuasus esset, ostendi illicò quorundam infolitorum in cadaveribus etiam ab aliis observatorum exemplis, ac dùm ad manus essent centuriæ tres observationum Salmuthi, in centur. 3. evolvi p. 124. historiam qua narratur, quòd Senis alicujus multis aphrodisiis usi, ut juvenulæ, quam in uxorem duxerat, placeret, penis post mortem fuerit erectus, proposui quoque ex p. 128. quòd dentes altero post obitum die quatuor eruperint ac alia ejus generis. Quid ergo, inferebam, fieri non posset, ut in tenello corpore, cujus pori sunt patentiores, post adstringentium, quarum terreæ partes sanguinem coarctantes serum exprimere solent, abusum, dùm quædam partes fiunt rigidiores, aliquæ etiam concidunt, aliquid, quod sudoris referat speciem, post fata erumpat ac corpus madore ac humiditate imbuat?

OBSERVATIO CXCII.

DN. D. CHRISTIANI HELWICHII.

De Cachexia in paralyfin desinenti.

Conjux generosissimi Domini Francisci à Blummen-
cron, quæ in sterili quidem sed cæteroquin felicissimo ejus thoro per multos annos vixerat, ante biennium cum gravissima conflictata fuerat feбри, ac sum-
pserat una vice, quæ tribus vicibus accipienda fuisset, medicinam. Ab eo tempore insignem memoriæ debilitatem ac subinde recurrentes & apitis dolores sentiebat.

tiebat. Appetitus planè erat prostratus. Inestabatur flatibus. Segnis erat alvus ac interdum per aliquot dies officio non fungebatur. Menses decolores fluebant. Urina admodum tenuis ac pallida existebat. Pulsus languebat. Facies subtumida. Crebro suspirabat, omni- nans subinde mortem sibi instare. Cùm ad eam voca- rer, eam cachexia laborare pernunciabam, & percipi- ens, quòd evacuantibus malum tollere alii fuerint aggressi, alia via mihi incedendum esse autumabam. Initio ad humores pituitosos ac viscidos emendandos, flatus discutiendos, vigorandum sanguinem ac exci- tandos spiritus vinum præscribendam medicatum, ac cum hoc inciperet nauseare, essentiam aliquam ex blandis aromaticis. Cùm verò probè nossem, quòd morbi hujus causa in novam naturam transisset, non putavi, levem quandam alterationem corpori indu- ctam, quam tùm ex actionibus tùm urina colligebam, curationis scopum posse attingere; censebam in usu ejusmodi medicamentorum esse perseverandum, ac cùm ipsa electuariũ posceret, ejus voluntati quamvis non admodum libenter obsecutus sum, ac opiatam de- di magnarum alias virium in concoctionibus corro- borandis. Ordinavi etiam balsamum calidè ventriculo singulis diebus illinendum & postea etiam fotum. In usu confortantium occupatam nolui purgantibus fa- tigare, edoctus à Cl. Sydenhamio procul esse purgan- tia debere, cum adhibentur confortantia, adhæc sciebam in cachexia ab initio purgantia debere esse si- cra, alvum tamen clysteribus sollicitari jussum est, nec sine ægræ levamine id contigit. Martialia cum alio modo non liceret, in morsulis data sunt partim quia aperiunt, ut docet Highmorus lib. de affect. hypo-

chon. p. 133. partim, quia texturam viscosæ saburræ ab-
rumpunt & humidum, quod glutinis vicem explet,
absumunt & fragile ac friabile reddunt & secum par-
ticulas abripiunt. Circumspecti tamen in usu eorum
fuimus, ne ventriculo jam satis debili majores faces-
ferem molestias. Meo suasu alius adhuc diffusæ expe-
rientiæ Medicus mihi adjungitur, cum quo modeste
disputatum est, de qualitate peccantis in corpore ægro
humoris, ut quænam danda essent medicamenta, tan-
tò rectius constaret, cum esse acido austerum conten-
debat, ego verò negabam (1) quòd ægra sollicitè inter-
rogata, de nullo, quòd iudicium acidi præbere queat,
conqueratur, acidos verò humores ita comparatos es-
se constet, ut assumpta acore & sapore inficiant, id
quod testetur cadus aceti ex fide Helmontii aquam
Rhodani in verum acetum transmutans, id quod eti-
am Cl. Morhof. alique plures uberius illustrent. (2)
Nullus sit appetitus ac fames, si verò humores acidi
adessent, utique famem excitaturi essent, posito etiam
quod cum austero conjuncti forent. Sanè famis auctæ
originem arcessit Cl. Sylvius à succo acidiori in corpo-
re abundanti. Et cum ex mordicatione tunicarum &
nervorum ventriculi oriatur fames, acidæ autem &
austere particule utique tunicas mordeant, ubi ad-
sunt, non possunt non excitare famem, quam etiam
aliàs acidis & acris irritare solemus, ut pulchre
notavit Borellus de motu animal. part. 2. p. m. 301. hîc
verò, ut jam ante diximus, languidum est cibi deside-
rium. Id quoque in quæstionem veniebat an medica-
menta purgantia exulare in præsentî curâ deberent,
ubi iterum Vir Nobiliss. sibi usum eorum necessarium
videri aiebat, quòd contra ejus hypothesin de redun-
danti

danti in corpore acido humore esse placidè obvertebam, indubitatum enim esse, quòd per cathartica humor ille commoveatur, abdominis cruciatus atq; tormina excitentur, sæpè etiam convulsivi motus sequantur sine operatione, cui rei & hoc documentum est, quòd hypochondriaci ac Melancholici, in quibus cruditas acida dominatur, fortissima evacuantià nullo sequenti effectu digerant. Obtinuit verò Cl. Vir ut Nobilissima Matrona sponderet, se diligenter horis matutinis & tertia pomeridiana Tinct. Vitrioli Mart. Zw. ac interjecto die uno seq. Mixturam esse sumpturam. ℞. Effent. Absynth. Chamædr. Centaur. min. aa. ʒiβ. Spir. Œci volat. ʒj. Elix. Propr. P. f. ac. ʒiβ. quarto autem quoq; die adhibituram esse seq. pilul. ℞. Aloës succotr. ʒiij. nitr. fix. g. xx. aq. pluvial. q. f. ad eminent. 3. digitor. ita ut prius Aloë & nitr. fix. in patin. ferr. solv. ad sensim inde aq. affundatur pluvialis & deinde committantur B. M. vel levi calori ad spissitud. quæ si nimia esset, affund. Effent. absynth. centaur. min. Zedoar. Elix. P.P. f. ac. q. f. f. l. a. Extract. ex quo fiant pill. ex gr. i. N. i. S. Willen davon Abends 4. zu nehmen. Svadebat quoq; , ut his ritè factis sangu. Rhabarb. ad 100. guttas in usum vocaretur. Verùm etiam si diligenter ægra his uteretur, nulla tamen spēs sanitatis recuperandæ affulgebat, quinimò pejori res ejus loco esse cœperunt, passionès enim hystericæ subingressæ eam graviter vexârunt. In alterius Medici absentia in Consilium adhibitus Excellentiss ac Experientiss. Dom. D. Oehmb, Fautor & Amicus meus honoratissimus mecum censuit urgentiori huic symptomati initio occurrendum esse cortice Peruviano subtilissimè pulverisato & Elix. Uterino D. Michaëlis paucis Tinct. anodynæ

dynæ guttis maritatō, aliisq̄ue efficacioribus medicamentis, quibus id consecuti sumus, ut spem vitæ & sanitatis ægrota non planè abjiceret, dolore multum remittenti. Sed post brevè tempus fallaces fuisse inducias ex lacrymis involuntariis, urinæ incontinentiâ ac motu alterutrius lateris abolito collegimus, nec ullis pharmacis imminens fatum avertere potuimus.

OBSERVATIO CXCIII.

Dn. D. CHRISTIANI HELWICHII,

De Copiâ feri magnâ in Corpore.

IN dignitate constitutus vir circiter quadragenarius singulis annis per lustrum coryzâ correptus, incredibilem materiæ serosæ copiam excrevit. Ipse quidem amplissimus Vir eam quadraginta libras superare contendit. Vernò quoque tempore diarrhœâ per 14. dies infestatus cum tolerantia, modò septies modò decies ano dejicit. Præterea quôvis mense hæmorrhoides sponte suâ apertæ ubertim sanguinem stillant. Catarhis ferè semper degit obnoxius. Sæpè sudore totum corpus madet. Et si verò universalibus crebrò uteretur, acidulas, vino & cerevisia procul esse jusis biberet, nihilominus in femore tumores non flatu sed humore turgidi, uno plures sunt exorti, qui degenerarunt in abscessus cavernosos, hi autem in ulcera alta, angusta, callosa, quæ ulcūlas appellamus, abierunt, ex quibus magna puris benè cocti quantitas sese exoneravit. Cum de sanitate suâ sollicitus in Medicorum judicia inquisivisset, alii ulcera illa esse persananda affirmarunt, alii negarunt. Et quidem horum consilium fuisse salutare non negabit, qui cum curâ legerit ac
 expen-

exponderit, quæ habet Hildan. Cent. III. Obs. XXXIX. Timæus lib. 1. Casuum Medicin. c. 28. & Respons. Med. 41. lib. 6 c. 26. & Cas. 31. in Ephemerid. German. Decur. I. A. II. p. 314. Dec. II. A. V. p. 317. & A. VI. p. 410. & A. VIII. p. 197. Zodiac. Med. Gall. A. IV. Mens. Febr. Obs. XXII. Pechlin. Meibom. imò ipse Medicinæ parens Hippocr. lib. 6. Epidem. Comment. 3. t. 39. Sine dubiò enim vice emunctoriorum fuerunt, *quæ si obstruantur, ut rectè Magnif. Academ. nostræ Præses scribit, aliter fieri non potest, quàm ut peccantes humores sanguini confundantur, & varias turbas excitent ac nobilioribus visceribus labem affricent.* Priorem tamen sententiam sequi placuit ægro. Ægrè sanatæ sunt, & dum id fieret, febrì ferè confectus est. Ex eò verò omnes illæ evaçuationes, de quibus ante diximus, non destiterunt consuetas sibi observare quotannis periodos, nec sudoriferis imprimis & Mercur. purgantibus, diureticis, fonticulis excitatis Nobilissimus Vir excretionem humorum sollicitare intermisit, severâ quoque diætâ ad præcavendum colluviei serosæ incrementum usus est, & nihilominus tamen corpus notabiliter auctum est, & denuò novi tumores in pede elevantur.

OBSERVATIO CXCIV.

DN. D. CHRISTIANI HELWICHII.

De Febri cum tumoribus.

A aliquo tempore Nobiliss ac Consultiss Dominus Rencker, antea cum laude Syndici officio Glogoviæ functus, deinde Serenissimi ac Reverendissimi Principis Episcopi, in aliquot Officiis Secretari-
Dec. III. Ann. V. & VI.   N n n   us,

us, in Musculorum pari, quod Anatomicis Sacrum appellare placuit, eò, quòd ab offe Sacro pesterius acuto carneoque principio oriatur, ut loquitur Cl. Diemerbroeck, lib. V. c. .7. Conf. Adrianus Spiegel, lib. 4. de hum. Corpor. Fabr. Cap. XI. p. m. 114. Bartholin. lib. 4. Anatom. Reformat. cap. 7. p. m. 389. Marchett. in Anat. p. 168. ut & Blancard. in Anatom. Reform. parte 2. p. 200. phlegmone corripitur; femoris Musculus Glutæus major, quòd de vide sis Browne Myograph. p. m. 45. tumore quoque fuerat obsessus, ita ut non sine molestiâ officio suo vacare posset. Die 16. Octobris, Anno 1697. febris opprimitur ardenti. Pridie ejus hospites aliquos convivio more Germano exceperat, exceptus est ipse à Magnatibus aliisque per frequenter, leges diætæ non ad eò rigidè observaverat. Mirè exæstuabat sanguis, cùm ad illum die 17. circa Vesperam vocarer, pulsusque erat frequentissimus. Præscripsi seq. Pulverem. ℞. Pulv. Bezoard. albi ʒi. succin. præp. Corall. rubr. præp. aa. ʒi. terræ sigillat. lap. Bezoard. Occident. aa. ʒʒ. M. f. P. Cujus quantum duo cultri cuspides capiunt, protinus accipiendum esse edicebam, in Aq. Borræg. & Flor. tilia. Deinde Mixtur. simplicem cum sale volat. oleoso D. Sylv. ordinavi ut manè 50. vel. 60. caperentur guttæ. Cùm Corpus plethoricum esset, nec repugnaret ætas (vix enim 36. annis natus erat) maturandum esse Venæ sectionem suasi tum ratione Febris, tum quoque inflammationis externæ. Tenuem quoque diætam imperavi esse servandam. Postero die manè eductus fuit ad libram circiter unam Sanguis, qui gustui oblatus aliquantò erat acrior. In usu liquidi medicamenti horis matutinis pul-

pulveris vero vespertinis ad diem febris quartum perseveravimus, cum verò hic absumptus esset, alium ex C.C. Nitro antimoniato, Antimon. diaph. ac Camphoræ tantillo, quem Clariss. Ettmüller se felicissimo cum successu dedisse, ait in Colleg. Pract. p. m. 238. non sine magno ægri levamine porreximus. Cum verò decoctum hordei cum passulis minoribus, quò se initio recrearat, nausearet, ac haustum cerevisiæ tenuioris expeteret, eum concessimus, ita tamen, ut modò spir. Nitr. dulc. modò Tinct. Flor. Bellid. ei instillaret. Monitis meis Nobiliss. Dn. patiens obtemperabat. Die febris quintâ sanguis è naribus stillans ad 3x. circiter ægrum terruerat, ut confestim mitteret, qui me vocaret. Ego adveniens cum probè scirem eam ex calidiore regimine non esse ortam, recitabam Hippocrat. illa: *Fluxio Sanguinis è naribus in febre ardenti quarto die incidens mala est. Verum quinto die minus periculosa*, præprimis cum signa coctionis apparerent in urina & corpus diebus præcedentibus laudabili sudore maduisset. Recurrebat hæmorrhagia die septimò magis adhuc copiosa: quâ de certior factus, continuò advolabam, cum vero & ipsa cum ægri fieret tolerantia, criticam esse arbitrabar, ac Cl. Rolfinçii ex meth. Comment.: mihi in memoriam verba revocabam: *Sanguinis excretio critica perfectæ spectatorem desiderat non actorem*, ac ne modum excederet & Critica in Symptomaticam degeneraret, præprimis cum circumstantes graviter percellerentur, vaporem aceti in laminam candentem effusi, naribus excipi jussimus, anacolle-mata vero procul volui esse, nisi quod linteum aqua Rosarum madefactum occipiti, & vicinis partibus,

cum sanguis jam in ubere copiâ effluxisset, imponeretur. Postea febris remittebat, ac res in vado esse videbatur. Phlegmone in Musculis Sacris ad suppurationem venit, ac pure diligenter evacuato, sponte evanuit. Tumor vero in natibus medicâ indigebat ope & maturantia applicanda fuere, ut suppuraretur. Cum mollior appareret, ac pus in eo fluctuare animadverteremus, scalpellô à Chirurgo illam aperiri fecimus. Ubi, ut solet, primò ichor sanguini mixtus prodiit, deinde verò pus per aliquot dies in magna satis quantitate. Interea, & internis contra furunculum est pugnatum, arrisit verò cum primis Pulvis Castellani Physici, quem descripsit ex Auctoris communicatione D. Dolæus in Chirurgia rationali, p. 1041. eumque paucis mutatis ordinavi. Quoniam verò absorbentibus fuerat usus, ac febris autumnalis sublata id requireret, ne novam invitarem, potionem purgativam Sydenhamii propinavi, omissâ Manna, ob metum, quem R. D. Boccon. in Observat. linguâ Germanicâ editis p. 32. & seq. nobis incussit. Tantò autem facilius fui in perrigendò evacuante, quia id *ad maturandam tumoris curam*, ut cum Barbette loquar in Chir. magnoperè *necessarium existimabam*. Non mea me decepit opinio. Profuit ægro. Morbi initio nullus nec purgantibus nec vomitorio erat locus, non huic, quia æger vehementer ab eo abhorrebat, cum quondam ejus post celebratam Venæsectionem (prius enim ob vasa sanguine distenta, ne quidem de eo cogitandum) obiter injicerem mentionem, ac animo meo verba Thomæ à Veigâ Comment. in art. Medic. c. 95. p. 159. altius impressâ essent, nec æger vel de amaritie quâdam

dam in ore vel conatu vomendi &c. quereretur, in quibus aliisque casibus vel invitis sæpè dari emetica notum est; nec illis, quia in ejusmodi febribus tumultus magnos excitant, *ac bilem exacuunt, & hypercatharsin cient malo cum eventu*, ut loquitur Cl. Wedelius explicans Aphorism 24. è Sect. 1. Post hæc aperiens exemplo magni Meibomii ægro medebat, cum primis arcano duplicato, id quod enixè sibi conducere testabatur. Unum erat, quod ægrotanti scrupulum injiciebat: quòd scilicet magnam glutinosi, viscosique phlegmatis copiam quotidie expectoraret; id enim amantissima ejus conjux accipiebat, quasi manifestissimum Phthysios judicium, & quòd appetitus non rediret, id quod & mihi suspectum erat. Quantum enim ad prius laudatâ ejus sollicitudinè ex Sydenhamio p. m. 77. in Operib. gerebam, rem adeò periculosam non esse, licet aliquando & Medico imposuerit, eumque in opinionem induxerit, quasi ejusmodi affectus Phthysi viam sterneret, nullum adesse ejus imminentis judicium, non præcessisse aridam tussim, quod fieri per aliquot menses solet, nullam sentiri ab ægro gravitatem, in aliquâ thoracis parte, vocem Domini mariti non esse clangosam ac exilem, nullis eum post cibum sumptum turbari vomitibus, hæc & hujus generis alia ex Mortoni præclarissimo Phthysiolog. Opere lib. 2. cap. 3. proponebam, quibus & ipsa acquievit. Languenti ventriculo licet variis modis occurreremus, frustra tamen fuimus sine dubiò, quòd quædam puris partes in massam sanguineam resorberentur. Cùm verò screatus ille difficilior esset, linctum ordinavimus ex Syrup. de Ery-

simo Lobel. de Jujub. papav. Rhœad. Extract gly-
 cyrrh. agrim. Saifæ Parill. Elix. peët. D.M. & paucis
 Balsami sulph. anifati guttulis, trochisc. Bechic Spe-
 cieb. diatragacanth. cum aliquò ægotantis leva-
 mine. Cæterum ex abscessu initio laudabile pus per
 aliquot, ut diximus, dies profuxerat, ita ut brevi
 curam finiendam esse sponderet Chirurgus, sed ecce
 iterum in majori copiâ olidum pus exprimitur, qui
 puris fœtor magnam nobis sollicitudinem injiciebat,
 atque hinc sine morâ ad balsamicas iniectiones con-
 fugimus, nullo cum effectu. Hactenus post febrim
 è lecto surgere, ac arduis suis negotiis vacare potu-
 erat, imò jam sacris interfuerat, desiderium quo-
 que alloquendi focerum Virum Ampliff. Consultiff.
 ac de Silesiâ indies optimè merentem Dominum Ner-
 lick, ex Canonic. in urbem bis vel ter abduxerat,
 sed modò æstus denuò circa vesperam, & aliqua
 dispncœa eum exercebant, & appetitus adhuc magis
 dejectus erat, quæ facile persuadebant, quòd pus
 fœtens, quod Græci *λαιώδες* vocant, periculoso
 morbo scenam instrueret. Nam tanta fuerat facta
 per sudorem, urinam, fæces ac sputum &c. eva-
 cuatio, ut *morborum successiones* verbo Ballonii 2. E-
 pidem. pag. 205. *timeade* non essent prudenter ex
 superstitibus ac remanentibus reliquiis, quod sæpè
 alias fieri docemur ab Hippocr. 2. Epid. 3 4. Epidem.
 18. 6. Epidem 2. 12. & 2. Aphor 12. nec non ab Are-
 tæo 2. Curat acut. 10. Equidem Galen. Comment ad
 6. Epidem: interdum morbosam solummodò dispo-
 sitionem relinqui autumat, quæ & mens est Doctif-
 simi Hollerii ad 2. Aphor. 12. id illustrantis exemplo
 ignis è foco subducti, post quem remanet caliditas
in

in fæco languida, sed cum illam caliditatem contituant igneæ particulæ, forte non opus erat constituere τῶν ἐγκαταλιμπανομένων novum genus præter humores vitiosos, quorum reliquiæ faciunt διάθειν morbosam; sed hæc obiter. Cum perplexus hæterem, Excell. ac Exper. Dn. D. Eggerdes mihi datus est exoptatus in curâ hac Collega. Is benevolè omnia à me gesta, prout hic narrata sunt, probavit; & ut Decoctum Peruviani corticis in usum vocaretur, consuluit, dietitans in eo nos inventuros tam eximium Stomachicum, quam etiam singulare medicamentum ad ebullitiones compescendas. Repugnavi fateor, sed ut mei moris est, modeste, non quidem in dubium vocando decantatam corticis vim, sed ostendendo ex Observatione Cl. Bagivi de Medicina ad priscam observandi rationem revocandâ in morbis cum inflammatione conjunctis existiosum esse ejus usum, id quod Experientia Excellentissimi Dn. D. Oëhmb, Fautoris ac amici mei honoratissimi, magis confirmatum esse noveram, sed cum Nobiliss. Dn. Archiater, diffusam de innocentia Corticis in eo casu allegaret experientiam, facile evicit, ut etiam æger in usum consentiret. Exhaustæ autem circiter libras quatuor corticis cum radice Helenii & Glycirr. in vino decocto, obtinuit quoque me non réfragante, ut Sp. Sal. Fci anifatus manè adhiberetur. Sed magna oris ariditas consecuta est, sitis intensior, æstus quoque major, cæteroquin anorexia perseverabat. Mox quoque ex prælaudatø Dn. Doct. consilio, Decoctum pectorale August. bibeat æger, quod tamen protinus fastidire cœpit. Ita afflictis ægri rebus, quæ me multum fatigabant, initus

tur Consilium de illo in civitatem ex **Canonicatu** in
 lecticâ deportando, in ædes Nobiliss. Domini Soceri,
 qui ipsum tenerè amabat, quod, licet non proba-
 rem, effectui tamen datum fuit. Nova eum ab illo
 tempore febris continua oppresit, conjuncta cum
 suavi delirio, aucta sine dubio tum violentiori per
 scalas motu, tum ex cibo præter consuetum avidi-
 us ingesto, tum quoque animi motibus ob Chirur-
 gi mutationem. Ei oppositus pulvis ex Sal armon.
 depurato & antihectico Poterij, infusum Thee ac de-
 coctum lignorum, cum quibusdam pectoralibus.
 Cedere visa est febris, brevi iterum majori nisu æ-
 grum oppressura, ac minori cum difficultate viscidum
 phlegma rejectum est. Cum vero utile esse judica-
 retur, ut ferro magis abscessus recluderetur, ulte-
 rius illud differre nefas rati sumus; id cum manu Chi-
 rurgi expediretur, spectantium oculis sese objecere
 partes sanguinis congrumatae & ex plumbo parata
 turundula à Chirurgo ad promovendum puris fluxum
 ulceri indita, quæ nescio quo fato in ulcus omni-
 bus insciis adacta. Qua visa, illicò mirari desimus,
 cur, cum optima primo tempore spes persanandi
 ulceris affulgeret, eventus felix nos destituisset.
 Quarto post incisionem die circa horam octavam ve-
 spertinam subitò quicquid erat reliquum attritarum
 virium, prosternitur, adest respiratio multò magis
 concisa & subita, quàm fuerat antè, pulsus celer-
 rimus, inæqualis ac parvus, calor toto corpore
 vehemens, delirium, leviculæ fibrarum musculariū
 palpitationes, mox & spasmi, ac diarrhœa, & nescio
 quæ non prodigiosa symptomata, quibus opposita
 fuerè remedia, imprimis mixtura, cujus pars liquor

CC. fuccinati D. M. perquam egregie se gessit. Quædam malacia triduum ante mortem Medicos & circumstantes exhilarabat, delirium remittebat, pulsus naturali proximus, cessabant spasmi, æstus deferveſcebat, verùm elapsis 24. horis omnia symptomata recrudescabant & semper augebantur, quibus depellendis cum ars non sufficeret, non sine luctu bonorum vir longiori vitâ, si Deus voluisset, dignissimus bono publico die 19. Decembr. horâ sexta vespertina eripitur.

OBSERVATIO CXCIV.

DN. D. CHRISTIANI HELWICHII.

De laudato Willisii medicamento in
tussi.

IN illa remediorum multitudine, quâ ut Respublicæ multæ legum numerò, laboramus, nunquam animus fuit novis inveniendis operam dare, sed quæ inventa sunt & à celebrioribus Medicis longò tempore adhibita leguntur, data occasione, num exspectationi respondeant, explorare & suò tempore publicum admonere constitui, etiam ante saluberrimam Clarissimi D. Schelhammeri admonitionem in luculento de naturâ opere part. alter. cap. 5. §. 21. p. 281. Cum ergò magnum Thomæ Willis in acroateriis Medicis nomen, semperque ejus, ut speramus, memoria super-futura sit, vehemens incessit ardor experiendi, num medicamenta non quidem omnia sed vehementer ab eo laudata, quæ nulla ratio ad solam Britanniam, in quâ celeberr. Auctor Medicinam fecit, restringat, cum bono successu porrigantur. Id verò deprehendimus,
Dec. III. Ann. V. & VI.   ° ° °   quòd,

(quòd,quâcunque demum cum circumspèctione habito etiam ad temperamenta , vitæ genus aëris qualitates &c. respectu præscribantur , iis, quæ Francisc. Sylvius illud Batavorum lumen tanquàm experientiâ sibi cognita extollit, comparari (parcite Willisii manes) non mereantur. Facilè hinc inducor, ut credam, si ipse ea suis ægris propinavit, Willisium sæpè non vulgariter lapsum, quod cum aliis etiam nuperus aliquis scriptor tradit. Id verò quo in tussi quâcunque, modò febris absit, nullum se præstantius nosse fatetur, est Tinctura Sulph. sine empyreumate ad guttas VI. usque ad X in cochleari fyrupi violarum vel succo hederæ terrestris, vesperi & primo mane data, ut cernere est parte secundâ admirandi operis, quod pharmaceuticen rationalem inscripsit sect. I. c. 6. p. m. 167. Et reverâ laudes ipsi tributas perquàm egregiè sæpissimè sustinuit, id tamen aliquoties observavi, quòd sanguinis sputum in exiguâ quantitate in utroq; sexu, ætate vegeta, in non prædispositis ejus usum sit concutum.

Anno 1698. d. 6. April. Uratislavia missæ Norimbergam.

OBSERVATIO CXCVI.

DN, D. JOHANNIS LUDOVICI HANNEMANNI.

De Peste fumo propagata.

Quum die XV. April. Elapsi anni *disputationem* Excell. D. D. *Schelhammeri* collegæ Honoratissimi de peste evolverem, legi c. II. §. VII. p. II. quod sub forma fumi nonnunquam contagium fuerit conspicuum. Video

Video autem nonnulla hæc negare, aut in rei veritatem asserere queo, quod cum anno 1666.67. pestis Frisiam orientalem depasceret, crebro homines fide dignos viderint, quomodo fumus cœruleus à domo ad domū transvolaret, & in domo illa, in quam hic fumus ingressus, vix aliquis in vita remanebat superstes, ad minimum omnes corripiebat. Mater mea piæ memoriæ, cujus domum & familiam Benignissimus Deus contra pestis contagium defendit, non semel mihi ex Academiis domum reverso narravit, quomodo viderit fumum cœruleum ædes suas prætervolantem, & in proximorum ædes sese inferentem, ac in istis homines vel ægros fecisse, vel & prorsus necasse. An autem ille cœruleus fumus fuerit congeries aut agmen minimorum animalculorum, ut quidam cum *Kirchero* volunt, non temere asserere ausim, licet in affirmativam inclinet animus meus.

OBSERVATIO CXCVII.

DN. D. JOHANNIS LUDOVICI HAN-
NEMANNI.

De menstruis alvo excretis.

Puella contumaci mensium laborabat suppressione; ne tamen natura sub istius excernendi sanguinis cruore succumberet, una cum alvinis fœcibus aliquam sanguinis quantitatem excernere solita est, sic & hoc modo naturæ satisfactum, ut quæ semper suæ conservationi studet,

* * *

OBSERVATIO CXCVIII.

DN. D. JOHANNIS LUDOVICI HAN-
NEMANNI.

De partu numeroso.

Quædam in oppido *Cappelen* femina tres liberos masculos uno partu enixa est, audito hoc partu, maritus temerè in hæc erupit verba, *futuro anno quatuor!* dicto facto, altero anno quatuor simul peperit, sicque unius anni spatio septem liberorum mater facta est.

OBSERVATIO CXCIX.

DN. D. JOHANNIS LUDOVICI HAN-
NEMANNI.

De phthisi singularia.

Quod interdum phthisin circa extremum morbi terminum mira & molesta comitentur symptomata, Medici frequenter experiuntur, sicque aliquando, cum adhuc praxin *Buxtehude* in Ducatu Bremensi (olim ante pacificationem *Osnabrugensem* Episcopatu) quandam phthisi laborantem feminam tam atrox pedum dolor invasit, ut ejulatibus ejus vehementiam & cruciatum proderet, sicque hoc anno 1698. accersitus sum ad cujusdam centurionis conjugem phthisi laborantem; hæc duabus septimanis ante ex hac vita discessum in *Bulimiam* incidit, ita ut cibus vix satiari posset, hominibus ad eam in visentibus conquirebatur, sibi à marito non satis concedi cibi, ita ut fame mori oporteret. Quod tamen falsissimum, nam mari-

maritus erat benignissimus erga eam, præterea averfabatur omnes homines, & eos, quibus cum aliquantum temporis spatium familiarissimè fuerat conversata, & eorum consuetudine usa. Imò nec præsentiam sui mariti aliàs sibi charissimi illique maxime abblatulentis ferebat, usque ad extremum, cùm vox & loquela & visus propter imminentem mortem deficerent, cibum appetiit & me lecto astante comedit.

OBSERVATIO CC.

DN. D. JOHANNIS LUDOVICI HANNEMANNI.

De Olfactu deperdito.

Cum annum IV. Decadis III. evolverem, incidi in *Observationem* pag. 7. quam Hafnia perillustis Dn. *Francus de Franckenau*, Archiater Monarchæ septentrionalis Christiani V. meritissimus ad Academiae nostræ proceres transcripsit de odoratu deperdito. Cui historiæ sequentem jungo, vivit in hac nostra Holsatia verbi divini minister, hic omni omnium olfactu adeò privatus est, ut nihil tam foetidum, vel fragrans ejus naribus adhiberi possit, unde vel minimum odoris judicium percipere valeat. Et queritur insuper de diminutione gustus. Extremas saporum differentias, ut sunt dulcia, & acida, amara quidem dignoscit gustu, verum intermedios vix distinguere novit: metuit ergò sibi ne & ejus jacturam & privationem aliquando patiatur. Dicit se naribus suis admovisse castoreum, sal volatile, & asam foetidam, ast nihil foetoris aut odoris sensisse. Arbitror defectus istius odoratus causam esse collocandam vel in ossis

cribriformis obstructione vel in processuum mammillarium obductione phlegmate, vel & quod hi sensibilitate sint privati; utraque pars, vel alterutra sedes olfactus statuitur. Mihi magis verosimile (salvo aliorum iudicio) videtur, quod os cribriforme olfactus sit subiectum primarium, ejus enim periosteum, quo obductum, matris piæ soboles & portio est. Hinc illa exquisita odoris perceptio in naribus. Verùm quæri possêt, an hominis cerebrum, vel potius spiritus, qui laborat olfactus defectu, admota fragrantia nihilominus confortentur? & Nobis affirmativa arridet, quoniam fragrantium rerum vapores nihilominus cerebri arcem petunt & penetrant, ita & cerebrum & spiritus corroborare & refocillare queunt: nisi omnes ductus ad cerebri arcem sint oppilati. Talem autem omnium ductuum ad cerebrum in vivente homine non posse dari, nobis omninò persuasissimum est.

(*Missæ Kilia Norimbergam d. 18. Aprilis
Anno 1698.*)

OBSERVATIO CCI.

DN. LIC. BARTHOL. JOHAN. OTTONIS
HANNEMANNI.

De Contractura crurum in scorbutico mirè
aversa.

STudiosus quidam juris, scorbutico morbo diu detentus & ultra semestre spatium, ejus Tyrannidem adèd gravem sensit, ut vix sese erigere amplius valeret, accedentibus atrocissimis convulsionibus, quas acriores diuturnitate morbi redditi humores excitabant.

bant. Præcipuè autem crus utrumque magna vi sursum ad ventrem convulsam, metum perpetuæ contracturæ cruris utriusque faciebat, quam etiam vix effugisset, nisi soror ejus virgo nubilis, cruribus ejus insidendo, illaque per integrum diem ferè vehementius premendo, convulsionum vehementiam represisset, unde tandem æger superior & sine ulla contractura salvus evasit.

OBSERVATIO CCII.

DN. LIC. BARTHOL. JOHAN. OTTONIS
HANNEMANNI.

De Sudore unius lateris à Venere intempestiva.

Venerem rectè matrem sævam ab Horatio vocari ob multos affectus & morbos, qui præter risus jocoseque eam comitantur, seq̄ historia ab amico mihi familiarissimo & ἀξιόπιστω mihi relata, confirmabit. Juvenis quidam, cui Venus hæctenus intentata fuerat, cum aliquando Glyceræ cujusdam nitore ureretur, & grata ejus compede detentus, prælia acriter misceret, hoc retulit brabæum, ut post id tempus pristino vigore destitutus, summa semper virium debilitate laboraverit, unà cum hoc singulari phænomeno, ut quoties vel leviori exercitio incalesceret, media pars corporis à fronte usque ad talos sudore maderet, altero latere omnino sicco manente; ita ut sæpius miro illo sudore rei infeliciter in castris Cupidinis gestæ memoriam renovaret. Cui an quid simile observatum sit ab aliis, nescio.

OBSER-

OBSERVATIO CCIII.

DN. Lic. BARTHOL. JOHAN. OTTONIS
HANNEMANNI.

De Passere pisce grandinoso.

Pisces præ reliquis animantibus salubriores habitos fuisse à veteribus, atque ab omnibus morbis immunes judicatos, ex eo patet, quod hominem sanum piscis instar valere communi proverbio dicerent. Quod proverbium minus verum esse, imò pisces quoque nosologiæ quam *Celeberrimus Polyhistorum Welschius* inter desiderata medicinæ collocat, subjiciendos esse virorum summorum observationes ostendunt. Quarum granaria si ex cumeris nostris augere fas sit, unicum producam passerem, ex illorum quidem genere, quos Cimbri nostri *Gold-Butten* vocant. Talem enim Anno proximè elapso d. 17. Julii, cum æstus vehementior urgeret, à fœmina paupercula vivum inter complures alios quos cœnæ parabat, vivos repertum, mihi allatum memini. Erat enim multis grandinibus albis tum in cute, tum in ipsa carne, tum ipsis etiam ossium interstitiis obsitus, ab ore ad extremitatem caudæ usque. Quæ, ulcuscula pressa vel acu aperta, pus album & crassum, & vermiculari figura præditum, sine ullo tamen fœtore emittebant. Cœterum cum nihil prætereà insoliti præ se ferret, caro fiebat esca, cujus stomacho, cum non curaret, quali perfusus esset olivo, nulla fastidia commovit.

(*Missæ Kilia Norimbergam cum Observat. Exc.
Dn. Parentis.*)

OBSER.

OBSERVATIO CCIV.

Dn.D. JOHANNIS CHRISTIANI MENT-
ZELII.

De Noxa Mercurii sublimati externè mani-
bus applicati.

Medicina ubique ferè periculi plena est, & exper-
tissimi Practici nihil mali sibi metuentis, famæ sæ-
pius macula inuritur, levissima enim vomitoria &
purgantia, tantam hypercatharsin nonnunquam in-
ducere solent, ut de vita actum fuerit, nisi appropria-
tis medicamentis succuratur, imò tutissima & exper-
tissima medicamenta nisi in justa dosi & opportunè ad-
hibeantur, & sagacissimum fallere solent, nihilomi-
nus tamen à circumforaneis & hujus furfuris homini-
bus in ægrorum valetudinem quotidie debachatur, ut
videas unum post alterum è vita discedere, errorem-
que medicastrosum terrâ tegi. Non multa dicam de
pulvere Munckiano, per totum ferè orbem noto,
qui à multis laudatur à plurimis autem vituperatur,
multosque vitâ privavit; jam saltem casum
carbone notandum, proponam, ut videant Neo-
Practici & Chirurghi, quibus aqua mercurialis in fre-
quenti & quotidiano usu est, quàm periculosissimum
sit, & in hac, modum & limites excedere, licet ex-
ternis partibus applicetur. Mulier quædam vigin-
ti duorum añorum dum utero gereret, appetitu de-
pravato sive picâ laborabat, tam enormi, ut inter
varia & absurda inusitata etiam singulis dieb' aliquot
cochlearia salis communis sive culinæ devoraret,
nihilominus foetum enitebatur vegetum & sanum,

post partum verò omnium membrorum lassitudinem cum appetitu prostrato sentiebat, per totos dies prope fornacem calefactam, ob nimium frigus omnia membra occupans, tempus terebat, licet æstas esset & Sirius arderet, tandem impetigine ferâ per totum caput & manus foedabatur, ut leprosam esse putares, rursus autem gravida facta, symptomata omnia remittebant, totumque gestationis tempus sat commodè transigebat; post puerperium verò Impetigo redintegrabatur, ambasque manus, cum continuo pruritu, digitorum tumore & dolore occupabat, & quotidie latius serpebat seque extendebat, unde curæ Chirurghi cujusdam hujus loci non ex gregariis, sed satis experti, se subiciebat, qui varia externa & unguenta & emplastra, sed incassum explicabat, hinc aquâ mercuriali ex calce vivâ & mercurio sublimato, facta, aliquid tentare secum meditabatur, illamque linteis in eâ madefactis, summo mane ambabus manibus applicabat, & post duas horas reiterabat, quo factò, circa meridiem, enormibus doloribus & cruciatibus ægra torquebatur, ita, ut animo aliquoties linqueretur, unde Chirurgus errorem suum percipiens, aquâ aliâ temperatâ dolores lenire studebat, sed laterem lavabat, nam symptomata singulis momentis ingravescabant, post meridiem ego accersebar, ut pro viribus & consilio & auxilio ægræ succurrerem, quæ præter continuas lipothymias magnum patiebatur faucium & gingivarum tumorem, anxietatem circa præcordia, acutissimum ventriculi dolorem, cum nausea & continuo & molestissimo conatu ad vomitum, lancinantia & intolerabilia intestinorum tormina, tenesmum continuum cum
copio-

copiosissima sanguinis dejectione, ita ut omnes de ægræ vita actum putarent; obstupui certè cum ægram in statu hoc deplorato invenirem, nihil enim de mercurii sublimati externo usu subolebam, donec Chirurgus quicquid actum erat, mihi sciscitanti fatebatur; sine mora itaque curam aggressus sum & varia cordialia & Alexipharmaca ex Theriaca Andromachi, Theriaca cœlesti, terra sigillata, crystallo præparato, oculis cancrorum, coralliis, & aliis acidum mercurii sublimati destruentibus & absorbentibus, præscripsi, dolorem intestinorum & tenesum clysteribus ex lacte vaccino dulci & oleo amygdalarum dulcium frequenti injectione temperavi, faucibus gargarismate emolliente & leniter adstringente succurri, abdomen appropriatis unguentis & oleis inunxi, & sic effeci ut subsequenti die ægra meliùs respiraret, menteque magis constaret, saliva tamen continuò ex ore fluebat, siquidem lingua tumida undique ulceribus latis obsita erat, gingivæque sanguinem summo cum dolore fundebant, continuatò tamen, præscriptorum medicamentorum usu, intra breve tempus & salivatio & reliqua symptomata cessabant & evanescebant, ægraque è cymba Charontis quasi crepta, sibi optime restituebatur.

*(Missa Berolino-Norimbergam d. 28. Aprilis
Anno 1698.*

OBSERVATIO CCV.

DN. D. PHILIPPI JACOBI HARTMANNI.
Anatome Pueri Phthifici, latentibus in
Corde Polypis.

Novem circiter erat annorum : conceptâ Anno 1696. m. Augusto, ex canicidio diebus canicularibus solito *nauseâ*, carnes se per tres septimanas non gustaturum prædicit. Dictum factum, cibos omnes averfatur, & in *febrem* incidit, quam d. 7. Aug. quò advocabar ardentem cognovi. d. 9. vesperi in *Diarrhœam* incidit, quæ *cùm anorexia* cibi & potûs ad d. 12. perseveravit. Potum si quem admittebat, frigidum & tenuem esse oportebat. d. 13. *stranguriam* passus est *recrudescente Diarrhœâ*, sed mitiori. Ad hæc mala d. 20. *â Phœnâ* accessit, quam d. 3. sept. hora prima noctis cum morte commutavit.

APERTO VENTRE cutis atque macies. *Peritoneum* crassum: In *Ventriculo* coluivies nigra: *Pylo-rus* protensus & quasi relaxatus: *tenuia Intestina* livida: *Colon* inflatum: *Vesicula fellis* distenta; bilis partem hepatis & coli tinxerat; fluida, nisi quod mucus esset intermixtus: *Hepar* colore subpallido: *Lien* s. n. *Renes* s. n. nullo arenularum indicio: *Vesica* incisâ *intimæ tunicæ* pars sugillata comparuit, & hinc inde per eandem nigricans sanguis transparebat; tunicâ vero dissectâ *grumuli* erant sanguinei, qui cum *compage ipsius Vesicæ* tam arctè coaluerant, ut *eximi aut avelli* non possent.

THORACE PATEFACTO *Cor* in *auricula dextra* & *arteria pneumonica* *Polypos* variæ substantiæ, magni-

magnitudinis, & figuræ exhibuit; Ex *sinistri ventriculi aorta* & *vena pulmonali* albos latorum vermium, f. tæniarum in modum concretos eduxi. Una *valvularum semilunarium sinistri* glandulam monstrabat, quam limbo suspensam complectebatur. *Pulmonum* facies exterior nodosa; incisi nodi pus album effudêre; alicubi tumor scirrhusus advertebatur.

Usus ex Anatome Pueri phthifici, latentibus in Corde Polypis.

I. Prudentia Magistratus requirit, ut *Canicidium* Carnificibus istâ conditione permittatur, ne ex cadaverum conspectu, aut ex ipsa percussione malum aliquod civibus eveniat; certum itaque tempus definiendum foret.

II. *Consternatio* & *adversio animi* quantum in cachectico corpore possit.

III. *Tusficulam levem* mater in tenello advertit semper, reprehenditque, persuasa non pulmonum sed morum vitio accersitam; anatome ostendit infarctum puris, albissimi licet & concocti, in causa fuisse.

IV. Nec tamen *Pulmonum suppuratio* exitio fuit, superasset citra dubium id genus mali, si in tempore adhibita fuissent remedia; benignum enim pus facile fuisset eliminatum, rediissetque Pulmonibus sanitas, si justâ diætâ institutâ, balsamo dulcis sanguinis fuissent deliniti.

V. *Sanguinis intemperiem* magis exitio fuisse judico.

VI. *Intemperies etiam sanguinis ad Polypos* contulerit;

tuerit; quamvis *frigidus auidè haustus potus* magis in culpa fuerit; Pueris enim ad æstum potum ingurgitare perniciosissimus mos est.

VII. *Macies* ex turbato sanguinis circuitu, Pulmonum æquè ac cordis vitio.

VIII Cui *sugillatam Vesicæ intimam tunicam* adscribam, prorsus ignoro: per injectionem vias explorare non fuit concessum: atque mictio sanguinolenta, cum Ischuria & stranguria, non unâ vice plusculis diebus ante fatalem morbum, misellum excruciarat; neque tamen calculus aliquando ab ipso excretus memorabatur. Sanè & isto, quo extremum decubuit, tempore pudenda contractans sæpiusculè, dolorem in his partibus indicabat; idque calculum vesicæ suspicati sumus, quum & Parens isti malo succubuerat. *Acrimonie sanguinis an sugillatio adscribenda*, judicent alii, quamvis me eò propendere fatear.

IX. *In valvula semilunari sinistro Ventriculi Cordis glandula* p. n.

OBSERVATIO CCVI.

DN.D. PHILIPPI JACOBI HARTMANNI.

De Mola.

ANno 1697. Matrona honesta, triginta aut plurium annorum, multorum liberorum parens, facili semper *partu*, & hęc *singulari*, quod eundem *nulla sanguinis profluvia aut lochia* insequantur, se enim Puerperam negat hoc iudicio deprehendi posse: Temperamenti alioquin optimi, nisi quod aliquot annorum spatio variis intervallis præcordiorum anxietates in sinistro latere persentiscat. Hęc cessante menstruo tri-

tributo, per trimestre spatium, templum die 2. Febr festivo ingressa, aliquid sanguinis ex muliebribus stillasse advertit; sequenti die Solis, quum cultui Sacro rursus interesset, denuo sanguineas stillas sentit. Neque tamen ægrè illud ferre, utut subtilius amictam intentum frigus affecerat. d. 6. demum cum angore & deliquio *profluvium* patitur, quod d. 7. gravius exitit, excreto simul *cruore*. d. 8. à prandio advocatus palentem supra modum & vix respirantem inveni. Nimirum, uti postea referebat, quoties portio sanguinis excernebatur, deliquiis & anxietatibus istis premebatur. Excreta, affusâ tepidâ, perlustravi, ostendique non merum sanguinem, sed *lacinosam partem esse mole*; *coagulatus enim sanguis tunicis pluribus* arctè concreverat, ut tepidâ nequaquam solveretur. Sed quum pulsus & inquietudo aliæque circumstantiæ conatum plura excernendi arguerent, adhibito *Balsamo Embryonum & Vino Rhenano* ad firmandas ægræ vires, aquâque calidâ sellæ suppositâ, pedibusque adversus frigus munitis, sumtâ *Tinctur. Corallior.* cum *Aq. Cinamomi* s. urgeri ad excretionem aliorum cœpit illicò, prodiitque *monstrum horrendum*, sed non *ingens*, cui tamen *lumen ademptum*. *Mola* erat *murem corporis mole referens*, ut tamen *rostrum porcellino similis* ostenderit, *pedibusque & cauda* esset *destituta*: *Rudis indigestaque moles*, subrotunda, altero extremo *globoso*, altero *propendulo acuminato*, medio *ventriculo prominulo*. Quum *pingui cuticula* esset *obvelata*, *concretam pinguedinem* primus obtutus volebat; sed *cultro omnia lustrans*, *coagulum sanguinis observavi pluribus tunicis, fibris, vasis, intertextum, intermixtis & albis*. Offendi
& ve-

Et vesiculam intus hærentem, quæ incisa, non humorem sed gelatinam dabat. Idem culter patefecit, quod ex sanguine condensato natura diversos lobos instar musculorum prius construxerit, quos deinceps in unum corpus compegit, affigenstunicas, ut alienus hic fœtus non prodiret nudus: Ex diversis enim musculis, membrana sua investitis, contextum, quasi opus carneum monstrabat, nisi quod laxioribus fibris, coagulo sanguinis intercedente, corpori justum parenchyma conciliari necdum potuerat. Editâ Mola sanguis parcè, & citra dolores subsequi cepit, oleumque amygdalarum dulce cum pulvere cordiali pretioso, cessit in remedium, Deoque opitulante convaluit,

Usus ex Historia de Mola.

I. *Generatio Molæ eadem fermè quæ Polypi: ex stagnante sanguine serosum diffuit, aut abit, cum parte magis fluida ipsius sanguinis, fibrosum verò restitat cum mucoso; novis accessionibus novi accrescunt lobi; Calor verò superficiei inducit tunicas: sed de his aliquando plenius mentem nostram exponemus.*

II. *sæpè casus dat quod consilium non inveniat remedium. Quo enim consilio, nisi temerario & præcipiti, quod cum vitæ periculo fuisset conjunctum, hanc molam loco suo dimovisses? Imò quî in Matrona ista molam conjecturâ affectus esses?*

III. *Frigus abortus causa, in nostra etiam monstruosi.*

IV. *Quæ solum ab auritis testibus de monstruosis editis corporibus variè referuntur, illis parùm fidei tribuo. Aniculæ, quibus hæc visa mola, aliæ muris, aliæ porcelli, aliæ canis memorabant speciem. Nugæ nugacissimæ.*

OB-

OBSERVATIO CCVII.

DN. D. PHILIPPI JACOBI HART-
MANNI.

Anatome Pueri Hydropici & Phthifici.

Puer decem circiter annorum, post longa morborum variorum tædia, *Arthriticus, Hydropicus, Phthificus*, ipso die *Æquinoctii Verni* circa XI. meridiana, Anno 1697. defunctus est.

INCISO ABDOMINE ad lineã albam, licet multum aquæ effluerat, eidem tamen intestina adhuc immersa vidimus; Sed & *in pedibus* atque *femoribus* musculi ubiq; lymphâ distenti; *dextrum latus* lumborum *Gangrana* invaserat, articuli digiti profunditate, binis in locis nigris pustulis, carneque nigrâ, cum feri guttis aliquot conspicuis: *Pinguedo sub cute* aqueis rivis udae, *gelatinosa* passim; pariter totus *musculus abdominis transversalis sinistri lateris gelatinosus* comparuit: *Omentum* membranosum, pinguedine omni exutum, ad Umbilicum usque propendulum: atque *colon* à ventriculo secesserat, pollicis latitudine, omento membraneo utrinque pendulo: *Hepar* sursum versus, se contraxerat, *crepidine sinistra* ventriculi exiguam partem obtegente. *Intestina tenuia* tribus in locis convolutus distinxerat; unius *portio intrusa* duos, alterius $1\frac{1}{2}$, tertii unum articulum longitudine emetiebatur: educi facile poterat illapsa pars, sed in uno loco præ altero facilius; exterior convoluti portio erat turgida & sanguinolenta, tumoris etiam in extracta manente vestigio luculento: *In quodam tenuium lumbricus* $1\frac{1}{2}$

spithamæ longitudine commorabatur, quem aqua calida vivum monstravit.

PATEFACTO THORACE, exemptis *intestinis*, & *diaphragmate* præciso, reliqua viscera junctim demonstravi: circa *Vesicam*, *arteriarum Umbilicalium* in ligamentum degenerantiū supererant indicia; quemadmodum & *Vena Umbilicalis* ligamentosa ad suspensorium hepatis animadvertebatur. *Hepar* aliquam partem erat leviter scirrhosum: *Vesicula fellea* alba bile fluidâ; nec tamen ex *vesicula ad Cholidochicum* communem stilo dabatur iugressus, sed nec ab orificio ex duodeno in *vesiculam*, atque dissecto cholidochico communi usque ad confinium hepatis, quod subintrat, nullam *Cystici insertionem* adverti: *Stilus orificio intrusus*, à cholidochico ad hepar ducebat. *Pancreas* justo durius: *Lien* s. n. *Renes* s. n. nisi quod magni, fasciâ pingui carentes. *Cor* aliquid monstri portendebat *magnitudine*; *longitudo* à basi ad conum duarum erat palmarum; *latitudo* basis sex, *altitudo* quatuor digitorum transversorum. *Pericardium* crassum, *dextroque ventriculo* arctissimè adhærens, neque à *sinistro* nisi *κατὰ δάσιν* illud separare potui. *Inciso dextro ventriculo* omnia intus connexa & concreta deprehendi, *exigua cavitate* relicta; quippe sanguis firmiter columellis implicitus, nullo modo ex reticulato opere laterum eximi poterat: Neque tamen in carnem coierat sanguis, sed grumis nigris firmiter cohærebat; quæ partes, magnæ sanè, *ex cava* & *arteria pulmonali* extrahebantur, instar *Polypi* coaluerant. *Sinistri Ventriculi cavitas* major, sanguis etiam exemptu facilior; *ex aorta*, quæ protrahebatur *massa anatinum ovum* superabat, hepatis substan-

stantiæ æmula *Valvula* amplissimæ, sesqui unciales *mitrales*, *semilunares* aliquanto minores: *utrarumque crassæ membranæ*, albæ, minimè transparentes, rugosæ insuper sive crispæ & firmæ. *Pulmonum sinister* Pericardio, pleuræ, sterno undique annexus erat, *dextro* aliquantum liberiori: in dissecis purulentia, scirrhus grumi sanguinis, reliquo parenchymate exangui. *Thymus* s. n. magnus arteriam asperam superimpositus occultabat.

Ufus ex Anatome Pueri Hydropici & Phthifici.

I. An ex hac historia de Crisi Æquinoctii aliquid statuendum? ego istiusmodi casui deputo.

II. Hydrops & Phthisis affines morbi.

III. Hydropici Gangrænæ & sphacelo obnoxii.

IV. Ante aliquot annos in Xenodochio majori me præsentem militi *pes gangrenosus* à Chirurgo amputabatur; sed quum amputati pedis *musculos* separaremus, *in gelatinosum unum & alterum* incidimus, unde mortem ominabamur, quum malum ultra sectionis terminos proserpserat. *Gangræna* itaque hanc *gelatinosam* in hoc nostro *carnem adscribo*, non *Hydropi*; quippe miles iste nullâ *Hydropis* specie laborabat.

V. *Convolutulo* licet hujus intestina tribus locis correpta essent, alvus tamen suum officium fecit; nimirum non prorsus omnem viam *convolutulus* obstruxerat.

VI. *Convolutulum* in nostro non nisi à flatibus arcessendum puto.

VII. *Pericardium cum Corde coalitum. p. n.*

- VIII *Polyporum Cordis primordia.*
 IX. *Phtisici polypis Cordis obnoxii.*
 X. *Cordis amplitudo p.n.*
 XI. *Dextra Ventriculi cavitas. p.n.*
 XII. *Valvularum amplitudo & crassities. p.n.*

OBSERVATIO CCVIII.

DN. D. PHILIPPI JACOBI HART-
MANNI.

Anatome Septuagenariæ, quæ profluvio Sanguinis laborans per Muliebria vermem excreverat.

Anno 1697. d.1. Maji Viduam septuaginta aut plusculorum annorum invisebam; conquesta illa aliquot menses de Sanguinis per muliebria profusio, quod quidem inducias concedebat, sed ut rediret infestius. Atque eodem die multum grumosi Sanguinis excreverat: cum Sanguine autem unâ prodierant lacera tunica vel lacinia, quales molæ; prodierat & vermis lumbriciformis ex Sanguineo carneo limosi coloris, capite compresso, quum reliquum corpus teres esset: Exc. Dn. D. WOSEGINIUS Academiæ & Facultatis Medicæ Senior Venerandus, incertus hærebat, an vermis esset; quo intentius omnia rimatus sum, & nullis laciniis adhæsisse corpus conspexi, saltem secundum longitudinem plures sulcorum ductus adverte, partemque extremam alteram ex tereti acuminatam adstantes domestici signa motus se in eodem observasse attestabantur; Ipse verò frustra aciculâ illud expertus sum, & calida non erat ad manus: spithamam æquabat longitudo.

De-

Defunctæ autem d. 11. Corpus anatomæ patuit; ABDOMINIS cutis, pinguedine consumptâ, quum obesa fuerat, tota corrugata pubem obtegebat; Incisum detexit illico *insignem tumorem* melonis grandioris magnitudine; *superficies tumoris* maculas *gangrænæ* sparsim ostendebat; *Colo connexum tumorem* advertebam, sed quod mole suâ reliquis intestinis incumberet, non discernere potui sedem propriam, donec evolutis intestinis ipsam *valvulæ regionem, quâ Ileum Colo inseritur, occupasse* detexi. Cæcum juxta situm erat, membranâ suâ *Colo annexum, s. n. pennæ olorinæ crassitie, & vacuum.* *Intestini Ilei Colo affecto proxima portio pariter p. n. intumuerat, ad crassitiem pollicis densa, atque sectioni duritie quasi tendinosa renitens.* *Per externam superficiem Tumoris Grandioris Scorbiculi duo memorabiles* occurrebant, qui pinguedinem quasi coacervatam fovebant, propendulis hinc inde laciniis pinguibus: In ipsa vero pinguedine & culter & manus duritiem quandam offendebat cartilagineam. *Incisi tumoris summa crassities trium quatuorve digitorum transversorum erat; quæ intus suberat cavitas colluviem mucosam ex pingui sanguinolentam complectebatur; similesque hinc inde acer vi pinguedinis lacinosæ, sub qua sectione durities Cartilaginea manifestò deprehensa.* Nolui cultrum in cavitatem *Coli aut Ilei* adigere, quum adstantium conditio foetorem non ferret; attamen *de alvo obstipata nunquam, sed de dolore circa umbilicum Abdominis defuncta, aliquoties conquesta* fuit. Dum verò *Abdomen patefecimus, multum feri & saniei* in illo conspeximus.

Renes autem accuratè exploravi, quando Exc. Dn. Collegam persuasum adverti, quod excretus *lumbriciformis Vermis in illis sedem* habuerit : *Sinistrum* prius eduxi, semotâ fasciâ pingui ; s. n. autem omnia, parenchyma solidum, pugni mediocris magnitudine ; incisi pelvis, carunculæ, caro, nil vitii monstrant ; nullum scirrhi, calculi, arenularumve indicium : eisdem notis intus & extus *dexter* se spectatoribus probavit sanum. *Vesicæ* autem facies exterior nigricans & livida, *gangrænaque correpta, qua parte à tumore* memorato attingebatur : dissecare eandem oblitus sum, sed quod à pubis osse non patiebatur se avelli, manibusque violenter arrepta non laceraretur, cœtera sanam judicavi. Contra ea quum *Uterum* supra intestinum rectum recumbentem intrusâ ad cavitatem ossis pubis manu contrectarem, *crassitiem solitam* minimè deprehendi, nec nisi *mollem membranam* mihi palpare visus sum, quæ & inter palpandum *partim* *dissluebat ac lacerabatur* ; adeoque non potui penitus matricem inspicere.

Usus ex Anatome Septuagenariæ quæ per Muliebria vermem excreverat,

I. *Vermem fuisse, licet mea fide omninò adstruere non valeam* ; quum lacinix scrupulum injiciunt ; neque vermiformes molas dari repugnat ; atque color luridus putrefactum Sanguinem arguit ; sulcorumque in longum ductus, ex quibus unus profundior medium quasi dividebat, vermium speciei minus conveniunt : *fidem tamen aliorum secutus vermem asserui,*
quan;

quando pleraque ita credere jubebant; neque abſurdum Vermes in Cavitatibus quibuſvis generari.

II. Ut primùm autem eum contuitus ſum, *Renum fœtum non eſſe* judicavi; etenim quum in *Canibus* non una vice *Renales Vermes* obſervarim, unà obſervavi ab ingrato hospite ita corrumpi hoſpitiū, ut nullus in ureteres pateat ingreſſus; exeo enim, aut contaſcente Parenchymate, *Renes* in craſſam membranam abeunt: conſulantur *hæſtoria*: quamvis & color renalium vermium longè vivacior.

III. Qualicumque fuerit *fœtus, ſive Vermis, ſive Mola Vermiformis, Uteri fuiſſe oportuit*, quum *Renes* & *Veſica* nihil vitii detegerent.

IV. Præſertim quod *Hæmorrhagia Uteri* ipſum in lucem protruiſit.

V. *Vetulas Hæmorrhagiæ Uteri obnoxias* hæſtoriæ edifferant; & mihi *Praxis Sexagenarias, Septuagenariasq;* hoc malo, citraque ullam calculi vel renum, vel veſicæ ſuſpicionem, laborantes obtulit.

VI. *Cauſa hæmorrhagiæ Uteri in noſtra* videtur fuiſſe exulceratio gangrænosa.

VII. Quæ autem *tumoris* iſtius *grandioris cauſa in colo* fuerit, divinare magis eſt quàm afferere, an obſtructio valvulæ coli? aut excrementorum in iſto confinio induratorum violenta expulſio? aliis cogitandum relinquo.

VIII. *Cavernula, pingues acervi, cartilaginea durties tumoris* iſtius facilius ex coli natura, quæ in iſta degeneravit, deduci poterunt; incifa enim coli pinguedo, valvulæ, omnibus patient.

OBSERVATIO CCIX.

DN. D. PHIL. JAC. HARTMANNI.

De Tumore Testis gemelliparæ
singulari.

Acutissimis cum doloribus miserè tempore graviditatis conflictata, marita aliquot annorum, difficili semper partu, fatalem gemellorum Anno 1697. d. 20. Maji subiit, tribus enim à partu filii filiæque horis exspiravit: *Placenta unica fuit, funiculis trium digitorum transversorum spatio à se invicem distantibus.*

Mihi *dexter Testis* conspiciendus oblatu; *Tumorem* hic *præ se ferebat totus*, magnitudine *Pomi Borstorfferiani mediocris*: *Exterius livida lata macula, Cancrofi corporis instar ramos alicubi expanderant; Communis membrana Testiculi in densam tunicam degeneraverat*, quam incidens facile à reliquo corpore detraxi: *Dense verò huic tunicæ substratum erat coagulum quasi sebaceo fibrosum album; fibræ passim contextum carnis æmulabantur, sed ut minus firmiter cohererent; veluti vitulorum cocta tenuia jejuna intestina, pressuram cultelli à se invicem recedebant, & divellebantur. Semoto coagulo sebaceo, plurium glandularum congeries in lucem prodiit; Compressæ omnes, atque exsuccæ, albæ; plurimas glandularum dissecuri, omnes autem cavas observavi, majori, aliarum minori cavitate; in quarundam cavitatibus sebacei coaguli modicum detexi. Cohærebant autem hæ glandulæ instar uvarum passerum in racemo, inequalis figuræ omnes,*
nullæ

nullæ rotundæ: In confinio alæ Vespertilionum in fibras carneas pedunculis suis desinebant, intercurrentibus vasis sanguineis.

Ufus ex Historia de tumore Testis gemelliparæ singulari.

I. Quando omnia ex ovo generari, nostri ævi Curiositas assertum ibat, ego quoque innumeris anatomis omnis generis animalium, omnis ætatis, & conditionis Uteros exploravi, demonstrationem *de Viviparorum ex Ovo generatione* ritè traditurus, illique *Tractatui* & hujus historiæ Usum vindico, *Vesicularis* autem *Testium muliebrium natura*, hâc egregiè exprimitur.

II. Quomodo autem *Vesicularum in Muliebribus Testibus officium* sit non ova, sed humores excludere, qualescunque ad ipsas à vasis transmittuntur, puto ex eadem itidem ob oculos egregiè ponetur.

III. Pariter eadem commonstrat, *prorsus semini analogum humorem intra vesiculas Testium femininorum recondi*, pingui aëreum.

IV. Quando autem ab *inflammatione* quacunque *membrana communis* fuit correpta, *Dextri testis* hujus liquor ex vesiculis exsudans, *intus conclusus, inspissari*, caloreque Testis p.n. partem cum *membrana* compingente, & hâc *condensari cœpit*; tumor autem à novo ex vesiculis erumpente liquore, quousque omnes aditus occlusi, *incrementum* cepit.

V. *Dolorem* partim, ab *inflammatione*, partim ab *intumescencia Testis* Gravidæ experta est.

VI. Illud autem conjiciendum aliis relinquo,
.*Dec. III. Ann. V. & VI.* R r r an

an ad gemellos ex uno testiculo solum muliebris latex confluxerit; an tempore graviditatis adultæ istud dextro Testi acciderit? Dolebam quod Tubas Fallopianas introspicere non dabatur, has enim *Maritus Cbirurgie peritiâ celebris*, eximere neglexerat.

(*Miße Regiomontio-Berolinum, hincque Norimberg. d. 28. April. A. 1698.*)

OBSERVATIO CCX.

DN. D. RUDOLPHI JACOBI CAMERARII.

De Figura Nivis & Pruina.

Qui in profundo aërei oceani demersi degimus phænomenorum meteorologicorum admiratores, sub perpetuo effluviorum è globo in atmosphæram & vicissim ab aëre ad terram circulo, particularum aquæ insensibilium vaporetenus elevatarum diversam notamus conditionem, dum ab occurso frigidi corporis hic infra circa nos sistuntur, quàm cum in alto vim frigoris experta, iterum ad nos demittuntur. Uterque quidem glacialis aquæ status albam & consistentem exhibet substantiam, figurâ tamen pruinae & nivis non usque adeò eadem observatur, & diversa hæctenus agnoscitur. Sexangula cadit nix, utut non omnis nec semper, multa nihilominus & frequenter, jucundo planè spectaculo, non æquè prioribus seculis s. observato s. annotato, ac passim hodie innotuit. Priorem *Joanne Keplero* qui de isto phænomeno curiosos admonuerit non novi; nec enim quæ in vita *Peireskii Gassendus* & in meteoris *Cartesius* habent,

habent, aliunde venisse videntur, quàm exlaudati *Kepleri*, ipsis utique fatis noti, utut non citati, strenâ. Tam regularis figura, tales stellæ, rosæ, filices, lilia, uti floccos nivis à similitudine denominant, in pruina communitè non observantur, nec vulgò à physicis citantur: Quamvis enim pruina quæ præter arbores & saxa fenestras obducit, varias etiam non inelegantes figuras exhibeat, & ad sui considerationem physicos invitaverit, deprehensi tamen fuerunt muscosi illi rami & pectines irregulares, unde hæcenus à nive separantur, & nullam certam figuram observare perhibentur. Quod cum aliter nonnunquam se habere conspexerim; de singulari pruina figurâ monere curiosos & ad considerandam ipsam accuratius excitare volui.

Sistit *Cartesius* inter alias nivis species singularem, quam parvæ laminæ planæ politæ & pellucidæ comparat, sed tam exactè sexangulatam observat, lateribus tam rectis & angulis tam æqualibus, ut nihil simile humanam industriam efficere posse putet. Cadunt tales hodiernum lamellæ, & mererentur clarius delineari secundum elegantissimam constructionem, quam per microscopium exhibent, cum non modò nitidissimæ & crystallinæ sint, in lateribus & angulis accurate constanter determinatæ, sed & modò limbum speculi ad angulum quasi retusum politi, modò auriculatos fortaliti hexagoni angulos exhibeant, aliàs longius strias pinnatas protendant, aliquando etiam in medio depressionem, ad similitudinem ferè quandam cuborum falis, obtinere videantur. Hanc ex miris nivium figuris haud postremam nivi tamen propriam non esse, sed

ipsi cum pruina communem, aliquoties binis ultimis annis per hyemem observavi: Factum id fuit in cubiculo meo, quod meridiei obvertitur, cujus fenestræ nocturno dormientium vapore intus obductæ, adedque ob externum acerrimum gelu totæ pruinosæ præter muscosos illos ramos, & densè stipatas quasi moleculas arenosas, subindè exhibuerunt unum atque alteram lamellam hexagonam, omninò regularem, tam planam quàm depressam, cum lineis quoque variè inscriptis, nullo modo cedentem vel accuratâ figurâ vel nitidâ limpitudine ulli hæctenus mihi inspectæ nivi. Stetit autem talis crystallus non tam super ipsum vitrum, quàm potius super plumbum, quo jungi solent & detineri orbes vitrei, inter plures quasi cylindrulos glaciales, qui confertim commissuras istas occupabant, & quibus consimiles cum nive tali sexangulâ delabi solere memini. Si stitur ergò post nivem pruina etiam hexagona, & cum aliàs fortuitò in glacie subinde tres decussatim positæ lineæ s̄ sex in centro coeuntes radii observentur, qualem egregiam stellam atramentum in rotundo vasculo proxima hyeme gelatum mihi exhibuit, jam quoq; sex lineis comprehensa figura regularis in pruinosâ glacie innotescit.

Non hîc prolixè excurram ad colligendas variorum sententias de causâ figuratæ nivis, an, ut *Kepleri* verbis utar, facultas formatrix spectet decentiam formalem, exclusura vacuum figurâ circuli similimâ, an verò ex necessitate materiali faciat sexangulum; causam modò quam dedit *Cartesius* & declaravit *Er. Bartholinus* phænomenis applicabo. Supponunt hi nubem constare ex nivium glomis rotundis, quasi echi-

naceis

naceis s. papposis, taliumque globulorum in uno strato s. contignatione positorum sex non posse non in totidem punctis contingere septimum medium, de quali utique positu *Keplerus* etiam cogitaverat: addunt autem calorem liquantem capillamenta, & ventum validè prementem, pro figurandâ nive adedò accuratâ. Ingeniosa utique conjectura, modò cum phænomenis conveniat. Transeant quæ *Keplerus* contra suppositum illud jam movit, pruinae tamen ista figuratio talem processum vix videtur admittere. Non licet hic concipere nivem pruinae præcedaneam, nulli comparuerunt globuli nivei, quos superveniens calor liquando capillamenta & explanando superficiem ita figurarit, sed vel minimæ & insensibiles aqueæ moleculæ sub ipsâ gelatione in hanc statim coivère figuram, vel guttula aquea frigore in hanc crystallum constricta fuit. Siquidem ergò ab eo, quod in tali pruinae genesi circa nos observatur, liceat argumentari, ad modum figurandæ nivis in alto, uti omninò quidem videtur, tum processus ille non poterit non in dubium vocari, usque dum concilietur cum nostro hoc phænomeno, aliis que pluribus aliàs producendis; Ut non *Iliada* post *Homerum* scriberet, si quis post laudatam *Virorum* trigam figuras nivis accuratius examinandas fumeret, maximè, si ad id etiam attenderet, quæ figuræ quo cum vento & statu *Baro* thermometri, quo ordine cadant, &c. ad quam quidem perficiendam historiam meas aliquot annorum observationes lubens contribuerem. Interim cum celebris *Germaniæ Dædalus* in catalogo lectionum, quo meteora, nubes, pluviam, rorem, pruinae se exhibiturum promisit, in parenthesis addiderit, tan-

tum non nivem, ob non imitabilem ut suspicari fas est figuram, hanc quoque vel tandem exhibitam iri noviter observata pruina sexangula spem facit.

OBSERVATIO CCXI.

DN. D. RUDOLPHI JACOBI CAMERARII.

De Spinachiâ & Urticâ Androgynis.

Herbis flore stamineo, à fructu totâ plantâ dirempto, quæ sexu distinctæ habentur, quia ab eodem femine Urtæ aliæ florem absque fructu, aliæ fructum absque flore producunt, adnumerat *Rajus* olus culinis notissimum, quod Spinachiam vocant, idque communi quidem Botanicorum consensu, qui eam duplicem, sterilem & fertilem, marem & foeminam citant, conformiter quoque experimento, quod in epistolâ de sexu plantarum adduxi: Verum enim verò uti aliàs natura modò constanter observare solet suum typum, modò à regula quasi deflectit, ita nec discrimen illud spinachiæ perpetuum est aut universale, quin aliquid extraordinarii subindè occurrat. Cùm enim aliquoties hortorum areolas spinachiâ confitas accuratius contemplerer, illo tempore quo caulescit fructificat, facilè quidem agnovi, pleraque individua sexu differre, nihilominus è tanto numero non semel unam alteramque plantam exemi, quæ reverà utriusque sexus particeps, simul florem & semen in ramulis permixtum exhibuit. Erat facies omninò maris, pallidè flavescēbat spica, tendens jam ad marcorem, cùm foemellæ illo tempore totæ adhuc virides granis turgerent; sed præter apices copiosos, quo-

quorum inanes à discussione pollinis capitulæ supererant, atque adeò inter eos sparsim quoque ramulis adhæserunt aliquot grana seminalia, minora quidem solito. compressiora, flavescientia, tenuique saltem obducta involucro, uno verbo quasi decorticata, suo tamen lacte & recenti germine s. seminali plantula instructa. Deduxissem hunc sive lusum sive errorem naturæ à coalitione in ipsâ infantiâ duarum plantularum, sterilis & fertilis, cum faveret huic suspicioni caulis latiusculus: verum sub repetito talium areolarum examine plures simul apicibus & seminibus onustas spinachias inveni, in quibus tale coalitionis indicium agnoscere non potui.

Ex uno ergò etiam femine nasci posse Spinachiam androgynam concludere debui, ut quod aliàs ricini, xanthio, &c. ordinarium, spinachiæ casuale sit & rarius, modo tamen etiam singulari, cum flos à fructu non quidem totâ plantâ semotus fuerit, nec tamen, ut aliàs in hermaphroditis reliquis obtinet, vel conjunctus vel ramis separatus, sed eidem ramulo mixtim uterque adhæserit. Jungam hâc occasione Spinachiæ urticam, quam Laudatissimus Botanicus primùm eidem classi adscripserat, postmodum verò in appendice historiæ inter emendanda monuit, dari androgynam, cum urticam romanam pilulas seminiferas & flores racemosos ferre observasset, quod proin aliis etiam urticæ species non eadem se habere modo videntur: Primò quidem passim obvia urtica major, proximè ad spinachiam accedit, cum plerunque sit vel mas vel fœmina, & rarius androgyna, i.e. pleraque individua hæc solos apices illa sola semina ferant, pauciora utrumque; diversimodè quidem, apicibus & semi-

feminibus vel in eodem racemo permixtis, vel distinctis in racemos floridos & seminiferos, quorum illi plerunque inferiores, hi superiores videbantur. Secundò, urtica minor ad extremitatem singulorum racemulorum unum atque alterum globulum, unde apices cum dehiscit attolluntur, sustinet, reliquum petioli obsident grana seminalia. Tertio, urtica pilulifera è quatuor quos ad nodos emittit racemis, quosdam solum floridos, reliquos solum feminibus præditos offert: Ut, quantum ex hæcenus observatis concludere licet, duæ posteriores semper sint androgynæ, nec modo tamen eodem, prima verò extraordinariè & minus frequenter talis videatur. Urticas tales fœcundas & infœcundas, illas stylosum racemis, has floribus amentaceis præditas descripsit & delineavit *Malpighius* tab. 35. Jc. 216. Cum verò flores illos sive apices ovis subventaneis comparavit, melius fortè ipsorum natura cum *Grewio* declarari, nomen illud ovi subventanei reservari poterit cassis sive non fœcundatis vesiculis seminalibus.

(*Tubingâ Augustam Vind. d. 30. April.
Anno 1698. missæ.*)

OBSERVATIO CCXII.

DN. D. ELIÆ CAMERARII.

De Cauterii Potentialis in auferendis Tumoribus utilitate.

NON omnem promiscuè Cauterii Potentialis utilitatem respicit isthæc observatio, sed eam solum quæ in auferendis exedendisque superfluis totave sub-

substantia peccantibus sese exerit. Cumque ad Salium Familiam spectent ea corrosiva (quibus ob compares cum Ferro candente effectus, escharamque quam inducunt partibus, cauterii nomen haud immeritò obtingit) duplicem eo ipso classem sortiuntur, fixis quibusdam atque lixiviosis alcalium censui adscribendis, aliis verò acidam indolem referentibus, quorum quidem major, tantaque & tam prompta efficacia est, ut stupenda illa, qua scindunt fibrillas lacerantque celeritate cauteriorum indolentium nomen sibi comparaverint; atque horum ex censu ea sunt cauteria, quæ præsentī in casu successu auspicato fuere adhibita: Matronæ nobilissimæ in concava palati superficie carnosus excreverat tumor, cujus equidem prima stamina atq; incrementa haud animadverterat, usq; dum eam in magnitudinem excrevisset, ut castaneam mole æquaret; posteriorem palati, vicinamque uvulæ partem occupaverat tumor, ita tamen, ut uvulam non attingeret, sed liber toto in ambitu esset tumor, si eam partem excipias, quæ maxillæ superioris gingivis erat propinquior; Durities tumoris insignis fuit, nullis cedens remediis, scalpelloque, vulnerata massa, ut comparebat carnosæ, sanguinis aliquot guttis effusis, soliditatem suam testabatur. Erant Chirurgus inter, qui ferro, nec deerant qui candentibus ferramentis auferendum tumorem existimarent; Pensitatis tamen accuratius circumstantiis, tum loci cui inhærebat malum, tum & connexarum vicinarumque partium ratione habita, præferebantur remedia corrosiva, quæ etiam si generosa atque violenta sint, suum tamen impetum moderari patiuntur, magisque eorum operatio ab arbitrio artificis depen-

det, quàm actualis cauterii, siquidem ea quæ par est circumspèctione fuerint admota. Eligebatur hinc paribus jam in casibus comprobatum Oleum, sive Butyrum Antimonii, Mercurii sublimati atque Antimonii, corrosiva soboles, quoniam id cum linteï carpti exili portione applicari pro lubitu cuivis tumoris parti parcius largiusve poterat, quanquàm ea cutis extimæ durities fuit, ut oleum admotum eam haud fuerit aggressum, nisi lanceola primùm vulnerata obiter tumoris superficie, paratoque spiculis ad interiora aditu; tangebatur Oleo matutino vespertinoque tempore tumor, abscedentibus subinde quibusdam membranarum stratis; quanquam reticendum non sit, dolores non rarò ingentes pertulisse ægram, quibus tum congruis remediis anodyno cephalicis, tum pauciori nec adeò frequenti Olei applicatione occurrimus; unde effectum quidem est, ut pluribus etiam septimanis res non absolveretur; consultius tamen ducebatur, blanda atque circumspècta methodo haud festinanter rem peragere, quàm præpostera acceleratione ansam gravissimis symptomatibus præbere; Hauriebat quotidie Ill. Domina Decoctum Lignorum, cum sanguine turgeret & viscido nonnihil, & non parum impuro atque ad cachexiam pronò, præmissis tamen tum remedio purgante, tum venæsectione; Linguae autem, ne corrosivis graviter læderetur, cerato linteo ore aliquandiu post Olei admotionem detinendo, cautum est. Erat verò tumor magis, quam opinari primùm poteramus, rebellis, & quanquam in medio ejus profundius corrosio escharaque penetraret, margines tamen pertinaces atque obstinatæ duritiei offerebat, qui crebrius, ut oleum,

quod

quod scirrhusa eorum compages difficulter admisit, inveniret aditum promptiorem, exilibus vulnusculis incidebantur, quanquam ne sic quidem scopum assequeretur Chirurgus, nisi infernalem illum lapidem, Lunæ Crystallos vocasset in subsidium, qui & promptius duros margines contactu suo adoriebatur, cautiſſimè tamen adhibitus; dici verò non potest, quantum istos inter dolores salivæ ex glandulis fuerit extortum, sputoque ejectum; eò autem res procedebat segnius, quò plures profundioresque egerat radices tumor, quæ tanquam innumeræ fibræ nerveæ vel tendinosæ in basi tumoris jam eò usque corrosi comparuerunt, quarum latè dispersarum radicularum ablatio, marginisque duri & rebellis quædam quasi malignitas, ægræ doloris haud parum, & Chirurgò tædium haud leve attulerunt. Id verò tandem circumspecta patientia cautelaque effectum est, ut ablato penitus tumore, palatum egregiè coalesceret, ita ut nullum hæctenus vel tumoris vel molestiæ vestigium supersit; Ægræq; Ill. à perpetuo grandescentis mali metu liberrima nunc degat. Quæ quidem tumores auferendi ratio, prospero hic iucessu celebrata, eos inter referri merito debet, quæ dextram artificis cautamque, requirant manum, & quas imitari promiscuè, nec ubiq; nec artifici cuivis, integrum sit.

OBSERVATIO CCXIII.

DN. D. ELIÆ CAMERARII.

De Cura Vomitus Cruenti enormis.

Quæ per Vomitum, contrarioque & Spasmodico fibrarum metricium motu contingit Sanguinis

extraversati ex ambitu ventriculi excretio, cum periculo nunquam careat, haud æquè tamen periculosa quovis in casu ancepsque esse solet. Neque enim exempla desunt eorum, qui, cum cætera sanguine gauderent haud aded cacochymico, Vomitum cruentum, eumque copiosum, haud tamen funestum experti sunt; Quorum ex numero studiosus fuit, qui nauseabundus ex discursu, quem in prandio commilitones formabant Anatomico, post aliquem ponderis compressionisve in Stomachi regione sensum, cum deliquio plusquam duas sanguinis fluidi rubentisque, qualis haud frequenter observatur, libras, uno alterove conatu evomuit, nec parum laticis istius concreti tamen κάλας excrevit, restitutus verò sanitati haud difficulter fuit, (etiamsi insigni tum pallore tum lassitudine, viriumque dejectione laboraret à paroxysmo) postquam adstringentibus, temperantibus, gelatinosis, roborantibus, Stomachicis, nervinis, anodynisque remediis internè externèque adhibitis, usus cum diligentia fuisset. Eandem verò sortem expertus non est Religiosus, triginta & quod excurrit annorum; qui Diarrhæa vomituque cruento iteratis vicibus, violentiaque & copia terribili ingruente, sanguinis crasi prorsus tandem fatiscente, Cachexiam primùm, & Tympanitidem dehinc fatalem contraxit, quanquam perversæ remediorum haud congruorum applicationi non minus forsan quam Vomitus cruento mors subsequens erat adscribenda, cum violentis, quod fieri amat, Empiricorum purgantibus accelerata ad minimum haud parum fuerit. Quantum vero prompta in gravissimo hoc affectu remediorum concinnaque applicatio ponderis habeat, sequen-

quenti exemplo comprobari abundè existimo: Alius ex eodem Religiosorum ordine, ætatis ferè ejusdem, cum Vomitu cruento copiosissimo laborasset, paremque diarrhæam fuisset expertus, plenè tandem, ut opinabatur convaluit, anno autem insequente, majori impetu rediit truculentus affectus, sanguis scilicet acris admodùm & turgescens, aded in fluorem agebatur, ut frequentissimo vomitu incredibilis ejus copia ejiceretur brevissimo tempore, grumosi pariter atque fluidi cruoris, incredibilem dixi ejecti cruoris copiam; quippe uno alteroque die ingentia eo implebantur vasa, ut iteratis vomitibus plures mensuræ nostrates *ἄνω καὶ κάτω* dejectæ fuerint. Cui id insuper infortunii accesserat, ut vena à Chirurgo in paroxysmo vocato secta, negligentiusque deligata, aperta denuò fuerit, largamque sanguinis copiam effuderit, antequam adstantes id animadvertèrent; ægerque duplici hæmorrhagia tantum non succubuerit. Jungebantur hinc symptomata gravissima, singultus, deliquia, spasmodici extremorum motus, virium dejectio summa, quin & facies hippocratica; & qui potuit aliter fieri in corpore vitali latice pene destituto, mortique proximo. Ea tamen fuit Dei O. M. clementia, ut & promptissimo ad profusionem omnimodam sanguini injicerentur compedes, & restauratis, qui prostrati turbatique omninò videbantur spiritibus, symptomata sensim remitterent, pristinoque æger robore diuturno remediorum usu restitueretur, erant verò ea juxta cum antispasmodicis & cordialibus similia illis, quorum generalem supra mentionem feci, & ne silentio ea omnia præteream, vel aliquorum meminisse libet: Boli scilicet Armen. Corall. Lap. hæmatit. Uni-

corn. fossil. Ichthyocoll. Cort. Peruvian. pulv Marchion. pulv. epil. mirab. M. Extract pap. errat. tormentill. Cordialis, & Bezoardic. nostratis, Gelatinæ ex Ebore & Cornu Cervino, quibus accesserunt juscula herbis temperantibus atque adstringentibus alterata &c. ut Ligaturas, frictiones, Empl. d. tacamahaca, aceta narius admota, similiaque taceam.

(*Tubingâ Augustam Vind. d. 30. April. Anno 1698. missæ.*)

OBSERVATIO CCXIV.

DN. D. JOHANNIS ÆGIDII EUTH.

De Balsamo de Gilead in apnœâ hystericâ, tri-
chiasique chronicâ, pertentato.

Balsamum hoc à prolixâ & beneficâ naturâ, DEI filiâ, in Oris ubertim Orientis productum, in Judæâ olim ignotum ante Salomonis tempora, quibus eo translatum ex Arabiâ non Petræâ ac desertâ, sed Felici, ex Regina Sabæorum merâ liberalitate, sicut *Josephus* scriptor antiquissimus attestatur. Præter necessitatem manifestam, multiplices & tortuosas cum veterum, tùm quorundam Recentiorum opiniones, imò altercationes, quæ cum eorundem veniâ ac pace, nil nisi pura puta sunt Monstra, utilitatis reverâ nullius, reticeo, Eridisque pomum in medium haud projicio, sed corticem rapacibus relinquens Zoilis, intrepide ad ipsum degustandum me confero nucleum, videlicet ad laudati Balsami de Gilead, tàm delectum, quàm usum, qui rerum abstrusarum mater, veritatisq; trutina, ergò

Rem benè provisam non verba in vita sequentur.

Anno à salutifero partu 1678. Die 15. Sept. Pace Neomagen-

magense cum Potentissimo Galliarum Rege LUDOVICO XIV. inîtâ, ratificatâ, & publicata, *Arnhemum* ad Nobilissimam 34. annorum Dominam van Engelen. ἀπνοία ὑστερικῆ ἔτελειάσει χρονικῆ laborantem, in consilium vocatus medicum, per cursorem. Adventans Matronæ lecto, me blandè excepit mihiq̄e retulit, quòd multa & varia remedia, ἀ λογιάτρεις, sermone Medicis, *Plauder. Aertzten/* atque ἀπειρία potius, quàm solidâ eruditione præditis, absque ullo planè usurpaverit emolumento; spretis tricis, hypotheseibusque enodatis valdè tædiosis, ad Artē servandorum hominum minus fructuosis, prospicienter laudatæ svasi Dominæ id quod decet fasq; est, utpote per ἐπίκρασιν, appropriatum eccoproticon, antihystericum, in *Anatome meûmbilici* decantatum, dein sedulum Balsami de Gilead usum, manè in potu excellentissimæ herbæ Theé, à meridie in Vino Canariensi generoso, vesp̄eri in ovo forbili, vel alio grato vehiculo, à gutt. xx. ad xxx. quandoq̄ue etiam in potu ordinario, sequenti modo

- ℞. Balsam. de Gilead opt. ℥i℥.
 Spir. nitr. dulc. ℥iij.
 Essent. LL. ℥i℥.
 M. D. in Vitr.

Non postposito tamen Victus regimine exquisito, intrâ trium septimanarum intervallum, ad sanitatem perducta fuit prosperam. Artis insuper filios Indagatoresque commonefacio impigros, ut magnâ cum sollicitudine propter crebram Venditorum imposturam, inveniant non quod pueri in fabâ, id est, seligant Balsamum de Gilead verum, fragrans, subalbidum, μετὰ προθήκης, spontè stillans seu sudans ex Arboribus, minime

nane lauciatis, in ferventissimis diebus canicularibus; Incisione à radice ad frondes usque instituta, vel frondium expressione, vel harũ coctione, tale Balsamũ longè cedit viribus, Balsamo priori, quod mirificè sanat, consolidat, mitigat, confortat, à perniciosâ putredine, malignis virulentisque miasmatibus præservat, hæc extirpat, cùm internè, tum externe, convenienter & aptè Poëta.

Emicat ex ipsis di-vina potentia campis,

Et levis est cespes, qui probat esse DEUM.

Neque me rimantem fugit, Balsami de Gilead apprimè mentionem fieri *Genes. cap. 37. v. 15. & cap. 43. v. 11.* quin & in *Prophetâ Jeremiâ cap. 8. v. 22.*

Nunquid Resina non est in Gilead? aut Medicus non est ibi? quare igitur non est obducta cicatrix filix populi mei.

Gilead juxta Prophetam *Oseam cap. 6. v. 8.* Civitas fuit operantium idolum, seu patrantium iniquitatem, supplantata vel oppressa sanguine.

Et *Oseæ cap. 12. vers. 11.* Si in Gilead vanitas fuit, utique vani facti sunt. Hinc Gileaditæ facinorosi & scelesti, homines sanguinatii, excepto *Elia Gileadite 1. Reg. c. 17. v. 1. & Jephtha libr. Judic. c. 11. c. 12.*

Porrò in Gilead magna erat Balsami ubertas & copia Medicorum belle vulnera curantium. Altius sin perpendo, valdè miror, quòd hâc in regione non inveniantur pii, dicentes, se DEUM colore, precibusque malo populi nolle mederi: Oratio Verbumque DEI, hîc Balsamum, meritò nuncupatur, Medici verò Mystæ, Viri pii & probi, hinc extrâ ullum est dubium, nos Omnes ac singulos ab Archiatro curari summo, ut *Evangelista inculcat Marcus cap. 6. v. 55. 56. profecto.*

Ni DEUS adfuerit, viresque infuderit herbis,
Quid rogo Dictamnus? quid Panacæa juvent?

OBSERVATIO CCXV.

DN. D. JOH. ÆGIDII EUTH.

De Tibiâ penitus sideratâ; at non extirpatâ,
sine corporis tamen noxâ.

ANno Christi 1697. Die 5. Junii Haga Comitum non infelix Medicinæ Doctor Dominus Samuel Gabli- au, ad Anum Nicolaam Gerrhards habitantem in plateâ vulgò dictâ *Westeynde*, nonagintâ duorum ferme Annorum, *λαχέως* accersitur, *πυρετῶ ἢ ἀνορεξία* laborantem, deque dextræ Tibiæ atrocissimo conquerentem dolore, invenit. Dolorosam hanc tibiam intēntis contemplatur oculis, ad ipsum usque genu, transversæ duntaxat manus latitudine exceptâ, Tibiam manifestò deprehendit emortuam, sphacelatam, circuloque notabili, pars sana evidenter fuit distincta & separata, satis superque *Icon* comprobat annexa.

Quid accidit? Medicus tanquàm sedulus naturæ minister, exactam seu decursam Anus memoratæ perpendens Ætatem, *ἀπὸ ἑρέφους* macritudinem, viresque amissas, *θεραπείαν*, videlicet extripationem in Junioribus ac Robustioribus alioquin pernecessariam, cane pejus & angue hâc in Ægrâ devitat, ne viventium è choro *ὑπεροπῶν* exturbaretur, cibos evchymos & evpeptos, cum Pharmacis commendat convenientibus, Tibiam penitus emortuam, pedis digitos, *λάρσον, μετὰ τάρσον*, ad prædictum usque Circulum, penicillo majori, optimo Terebinthinæ Spiritu intincto attingere, vel quasi pingere, haud cunctanter imperat assiduissimè, assecutus quapropter quod

Dec. III. Ann. V. & VI.

T t t

spera-

Sperabat, Tibiam nempe torridam, imò *Mumiam* quasi *Ægyptiacam*, parti adhuc incolumi adhærentem, quâ Spiritus Vini juniperinus tōpice applicatus fovebat, Symptomatumque *συνδρομὴν* ut opinatus, averruncabat.

De cætero, non involvendum silentio, Ægram lecto affixam, mense ni fallor quinto, non procul à Circulo, notabilem accepisse fissuram ultro, per hanc subjacentes se oculis subjecerunt partes, quæ κατ' ὀλίγον quoque Spiritu Terebint. decenter ab omni præservatæ fuerunt corruptione, & velut ad cicatriculam, cum *Celso* loquer redactæ: Quemadmodum consumpto oleo, Lampas, atque combusto ligno, extinguitur rogas, sic Anus deniq; nostra fuit extincta & νεκρωσις subsequuta Die 2. Dec. 1697 Hic testes oculatos simul adduco Medicos haud sublestâ fide, sed experientiâ multâ conspicuos, binos Dominos Doctores Stalpartios van der Wiele, Patrem & Filium, Dominum Doctorem Petrum van Wouw, proin.

Rara placent cunctis, sordescunt obvia multis.

Fig. LIX.

SCHOLIUM.

DElectationis plenum evolvens Indicem *magni nostri Warfbainii*, in eo narratæ observationi similem non invenio, sed similiorem in *Fabrit. Hildan. centur. 4. observ. chirurg. 92 p. m. 371.* qui commemorat, quod contra suum suffragium, à temerario Barbitonsore crus fuerit abscissum Viro septuagenario, & qui mox ex hoc miserabiliter interierit. Similimam profectò nostræ recensitæ recenset historiam *Henricus Smetius miscellan. med. libr. x. sub titulo Anni 1567. p. m. 526.* De muliere conflictatâ, pede sphacelato, arido, nigro,

nigro, motu sensuque prorsus omni destituto, & quod non obliviscar dicere, pes fideratus aliquamdiu à parte sanâ vix separatus, at separatio tamen paulò post, à naturâ, quæ optima morborum Medicatrix feliciter peracta fuit, figuramq; linguæ bovillæ fumo induratae repræsentavit:

Heus longa, dolore

Absumfit populans membrorum robor a tabes.

Perscianter Hippocrates lib. 5. aphor. 20. Frigidum efficit nigrores L. 5. Aphor. 22. Mortificatio fit à frigido & L. 5. Aphor. 23. Frigidum inflammationes ruboris sanguinei inveteratas nigrefacit. Non immerito affictus & mœrens hîc recordor PRINCIPIS mei ultra octennium clementissimi, Saxo-Isenacensis, Domini FRIDERICI AUGUSTI &c &c. Chiliarchæ Bavarici strenuissimi, qui Anno Christi 1684. propè Budam in Hungariâ, hostili glande prægrande, vulneratus in sura, cujus curatio, ut dicunt nefariè neglecta, sphacelum contraxit repentinum & cadaverosum, exque hoc Laudatissimus HEROS viginti duos tantum agens annos, piissimè obiit, animamque suam Christo Jesu lubentissimè commendavit:

En-fruitur facie colloquioque DEI.

In suspectis alioquin inflammationibus, ligationibus, contumacibus contusionibus, gangrænâ, sphacelonondum confirmato, administratis simul Analepticis internis, sequens *ευπρόσιτον* Deo clementer benedicente, sæpenumerò in Praxi meâ animadverti probatissimum quod B.L. bonâ fide detego.

Rx. Herb. millefol. absynth. an. m̄iß.

Scord. sa'v. byssop. rut. an. m̄j.

Fl ros rubr. m̄ij.

Sambuc. hyperic. an. m̄j.

Ttt 2

Myrrh.

Myrrh. rubr. select. ℥vj.

Alo. succotrin. ℥℞.

Mastich. Oliban. As. sctid. an. ℥iij.

Concis. contus. add. Lithargyr. solar. ℥vj.

Aq. calc. viv. rec. ℥iv. ℥ix.

Acet. optim. ℥j. ℥viiij.

Coque lento igne ad omnimodam Lithargyr ii dissolutionem, dein add. in fine coctionis Colatur.

Spirit. Theriac. Campbor. optim. ℥vij.

D. in Vitr. ritè munit.

Besonderer Umschlag gegen den kalten Brand.

Singulis duabus vel quatuor horis, parti imponatur affectæ, cum linteis quadruplicatis, tam diu renovetur donec omnis extractus fuerit æstus, Ægerque à malo sit perfunctus haud perfunctoriè.

In Sphacelo tandem insanabili, ne ulterius serpat partesque inficiat sanas, actutum fiat extirpatio, qualis in dextro pronuper pede, Juvenis Mercatoris Trajectini, *Domini Johannis Caspari Thameri*, summâ cum prudentiâ fuit absoluta, qui adhuc inculpatâ fruitur valetudine, festivus est lepidusque ad omnes res, incedit citrà scipionis adminiculum, factitio pede tam affabrè factò & operto, ac si pes esset genuinus, igitur varia fati fors :

Omnia fors volvit, solvit mors omnia, quare

Hanc cerne; ast illam sperne, Beatus eris.

OBSERVATIO CCXVI.

DN. D. JOANN. ÆGID. EUTH.

De Roris Majalis mira vi variis in Morbis.

ROs, humoris ad instar margaritiferi & pellucidi est, vel si mavis, res rara, chara & præclara, omnibus indiscriminatim nota, sole nondum exorto, cœlo præ-

lo præprimis sereno, à pluviis tempestatibusve libero, in locis potiùs floriferis declivioribus quàm acclivioribus, congruorum vasorum, vel linteorum albisimorum extensorum ope, super flores vel triticum, magnâ in quantitatè colligatur & exprimatur, per chartam emporeticam filtretur, inque Vitris sollicitè obturatis asservetur, per Æstatem soli exponatur, vel lege artis, digestionè prægressâ, lento destilletur igne, particeps mox fiet Spiritus striati Splendentis & nitidi, qui internè & externè in Capitis Cordisque affectibus minimè vilipendendus, quotidiano fermè fuit usui multis ab Annis, DIVO DUCI MECKLENBURGICO SWERINENSI CHRISTIANO, DOMINO MEO QVONDAM PER-BENIGNO. Subsequens Spriritus, efficacitate atque suavitate Odoris, longè multumque superat, Aquam Reginæ Hungaricæ, Anhaltin. Carol. Quint.

R. Spir. Vin. rectificatiss. ℥iv.

Ror Majal. ℥ij.

Mellis. ℥℞.

Sem. Coriandr. select. ℥iv℞.

As. dulc. optim. ℥iij.

Nuc. Moscât. ponderos. N. vij.

Caryophyll. select. N. ix.

Pom. citr. optim. N. ij.

F. l. a. Destillatiò igne lentissimo. D. S.

Ûrtrefflicher Spiritus gegen die Unkrâfsten.

Avidos in super Naturæ & Chymicæ CURIOSOS INVESTIGATORES additissimè adhortor, ut justo colligant tempore Rorem, non farinaceum & mellitum, ut potè causticum & valdè perniciosum.

Quod optimo in Rore aliquid lateat mysteriosi & imperscrutabilis, affatim Sacer dicitat Codex, qui

diurnâ nocturnâque volvendus & revolvendus est manu. A DEO sanè benedictio omnis, quique bonitate suâ coronat Annum, cujusque orbitæ stillant pinguedinem. Sic Isaacus ὑπερεξίστιαν, *supereminentiam* in Rore agnoscit, quando ait *Gen. cap. 27.* In rore cœli & in pinguedine terræ, benedictio tua. Moses, *Deut. cap. 32.* Fluat ceu ros, sermo meus. Elias, *1. Regum. cap. 17.* Annis hisce non erit ros. Psalmista David *Psalm. 133.* Meminit roris Hermontici. Salomon in *Prov. cap. 19.* Benevolentia Regis erit sicut Ros super herbam. *Hos. cap. 14.* Jehova erit Israeli tanquàm Ros. *Haggæi cap. 1.* Dominus ait, Cœli cohibentur à Rore. *Zaccher. cap. 8.* Cœlum dabit rorem suum *Syrac. cap. 43.* Ros omnia refocillat & recreat, taceo plura sacræ scripturæ loca.

Gaudent sudoribus Artes

Et sua difficilem reddunt ad limina cursum.

SCHOLIUM.

Occultarum & reconditarum rerum, exquisitam possidere ἀνάλοσιον, penitusque in nullo peccare, divinitatis potius, quàm mortalitatis est. Memini me legere *Borellum* è roris spiritu aurum confecisse potabile. *Paracelsum, Fabrum, Helmontium, Fluddum, Michælem, Tackium,* salem hermaphroditico-versicolorè, mirificè universum instaurantem hominem, hujusque morbos profligantem, imò pretiosissimum naturæ balsamum, donum & bonum persistere, hætenus occlusum reconditum & oblitum, nunc verò arte chymicâ reclusum, apertum inque memoriam revocatum.

Et ros in tenera pecori gratissimus herba est.

(Missæ Haga Comit. Norimb. a. 6. Maji 1698.)

OBSER-

OBSERVATIO CCXVII.

DN. D. SAMUELIS LEDELII.

De Ischuria XIII. dierum Lethali.

Ephemerides nostræ variarum Ischuriarum Exempla Curiosis subministrant, ideò & hoc addere placuit, quia quædam circumstantiæ singulares hic occurrunt, quæ alibi non fuere. Fœmina LXV. annorum, longioris & aridioris staturæ, per semestre spatium laborarat cachexia scorbutica, variis symptomatibus stipata, inde & diversa admiserat consilia & remedia. Sub finem Martii 1698. videbatur sibi restituta, ea propter templum Domini, Rheda vesta, ad duo miliaria distans, frequentare, consilium inibat & complebat. Ventus illo die flabat vehementer & cum rigore, hinc emenso hocce itinere statim malè habebat, & nausea & vomitu laceffita, præterea in via paucas guttulas urinæ dolorificè, cum sanguine & nigredine finitas, emiserat. Domum redux, continuis vomitibus per dies & noctes ad tertium excruciabatur diem, cum virium imminutione singulari, appetitu prostrato & vigiliis molestis, absque tamen ullo calore aut siti. Tertio die me convocabant, consiliumque expetebant, cum protestatione tamen, quod nulla admitteret interna medicamenta, sed solummodò externa. Tandem dum remonstrabam, externa hic parùm effectura, obtemperabat, & assumebat tres pilulas exiguas, cum summa difficultate, felici tamen effectu; nausea namque cum vomitu statim remittebat. Hoc symptomate sopito, dicebat de retentione urinæ, qua jam iterum laboraret & ante aliquot menses ad 5tum diem laborasset, medelam afferente lapide porcino, quem assumpisset. Referebat pariter, quod ante annum gemi-

geminum calculum exclusisset in vinea stando, sum-
 mis cum doloribus, & maxima anxietate Statim ita-
 que, præter Spiritum Salis dulcem, de quo paucas
 sumebat guttulas, externa accersebam, balnea nempe,
 emplastra, unguenta, olea, cataplasmatâ & clysteres
 cum terebinthina. Dolores de quibus dicebat, quod la-
 tus dextrum, & regionem renum instar cinguli con-
 fringerent, multum remittebant ab hisce mediis, nul-
 la tamen fluebat urina. Clysteres alvum blandè laxa-
 bant aliquot vicibus de die & nocte, nulla tamen subse-
 quente guttula urinosi laticis. Cibum & potus erat pau-
 cissimus, somnus interruptus, vires tamen utcunque
 constabant. Sexto die lenis tumor occupabat faciem
 cum pedibus, quod prædixeram, & quia de septimi
 malo prognostico discurrebam, quod nempe plerique
 Practici fatalitatem prædicerent, urina non fluente,
 assumebat post varias persuasiones, sal succini volati-
 le, aliis immixtum, vix autem labiis circumdederat, en-
 nauseabunda rejiciebat, cum hac declaratione; se nil
 amplius assumere velle nec posse, externis si aliquid
 valerem, libentissimè sese velle accommodare; Suade-
 bam ergò catheterem, verùm quia ἀπαις vixerat in 34.
 annorum matrimonio, idè ex intempestivo pudore
 nec de hoc audire volebat, itaque externa iterum con-
 tinuabantur, frustraneo nisu. Undecimo die sumebat
 gr. i. pulver. Cantharid. abject. alis & capitibus cum la-
 pide Bezoardico orientali & magisterio oculorum can-
 cri in parva dosi, sine tamen effectu. Prænucciabam
 aut Apoplexiam aut Epilepsiã, quia lenis tumor, qui se
 exseruerat, jam evanuerat. Duodecimo morbi die post
 tranquillum somnum, levis insultus Apoplecticus in-
 gruebat, qui tamen statim dispellebatur. Interim per

12. hofce dies famulis cõmitata, obambulabat multo-
 ties & frequenter, nihil quefta nifi de imminutione viri-
 um, anxietate & repletionem circa præcordia. Circa re-
 gionem veficæ nulla nifi exigua aderat in tumefcentia,
 & 7. die aliquoties ftimulabatur ad excernendam uri-
 nam, fruflrà tamen. Hoc ipfo etiam die dicebat de dul-
 ci, non autem urinofo fapore in ore, & inde frequen-
 ter dulce ferum expuebat, aquoſamq; ſalivam, id quod
 pro malo reputabant ſigno, quia notabat turbationem
 œconomix animalis, coctione & ſegregatione humo-
 rum ſe non ritè habente. Invaſionem Apoplecticam, de
 qua ſuprà, poſt octo horas excipiebat Epilepſia graviſ-
 ſima, cum maxima concuſſione totius corporis, veluti
 ultimo naturæ conatu. Hac per clyſterem ſublata, in-
 tellectus redibat, ita etiam, ut de mundanis optimè
 diſponere valuerit, uſque dum 13. morbi die obiret,
 abſq; recidiva morbi Herculei, nec ullius urinæ gut-
 tulæ effluentia. Ad refocillandum pauciſſima & gene-
 roſiſſima præſcribendam pharmaca, guttulis tantum
 dimetienda, quia tamen per aliquot horas ſtupida ja-
 cebat, dempto intellectu & fermocinatione, idedè Deo
 recommendabatur, & circa veſperam hora ſeptima
 animam exhalabat, a quis immerſa & ſuffocata micro-
 ſmics.

OBSERVATIO CCXVIII.

DN. D. SAMUELIS LEDELII.

De Aſcaridibus Ani menſtruatim prorumpentibus.

Villis quidem videtur affectus, verùm ex relatione
 videbls, ipſum hic factum gravem & chronicum.
 Fœmina 32. annorum tenera pallida. brevioris que ſta-
 turæ, ut virgo nunquam ordinatè fluxum ſenſerat
Dec. III. Ann. V. & VI. U u u men-

mensium, sed interdum observavit aliquot dies anticipantem iterum quoque postponentem, modo copiosius fluxere catamenia modo parcius. Marito associatae & imprægnatae, ultimo ante partum mense, hocce se stiterat malum. Singulis diebus circa horam 9. vespertinam in orificio ani, pruriginosus incipiebat se exere re dolor, mitis primum, mox acerbior, protractus usque ad mediam noctem: Hospes hic ingratus & non invitatus, tam accuratè horam observabat, ut ne momento tardius incederet, nec præter meridiem noctis diutius subsisteret. Turba mulierum cum aliis affectum aut à refrigeratione ortum clamabant, aut à fascino oriri affirmabant. Toleravit malum hocce usque ad partum, cum spe remissionis & fugæ. Partu legitimo tempore excluso, & lochiis non ritè fluentibus, malum continuavit. Sexta post partum septimana, me tùm Soræ in patria comorantem, Ao. 1692. conveniebat & uberrimis lachrymis meam implorabat opem. Re perpensa ad exterminandam saburram pravorum humorum ordinabam species pro vino medicato, hoc epoto, plurimum sensit levaminis & malum per integrum mensem inducias dedit. Hoc præterlapsa, affectus de novo adfuit, ideò & hæc de novo nodulum instruxit, & sic integrum annum taliter qualiter transegit. Quoniam autem tum patriam non invisebam, & malum vires sumpserat, ascaridibus se jam in ano moyentibus cum pruritu & dolore lancinante, aliorum quæsivit Medicorum & Agyrtarum consilia. Tempore namque fluxus menstrui, qui nullus erat, hi dolores ingruebant vermibus comitati, obstructione item alvi, cardialgia, cephalalgia, siti, appetitu suspenso, lassitudine & virium prostratione: Integra sic miserè protracta septimana, tres septimanas libera vivebat & veluti sana, idque
jam

jam per quinquennium. Hoc Anno 1698. me iterum conveniebat, & quæ usque huc acta referebat: referebat autem quoddam præter amaricantia & mercurialia admiserit, in & externè, ulla tamen absque medela.

Suadebam pulverem laxantem non ingrati saporis, ut indies, si obstructio ipsam molestaret, caperet, quantum cuspis cultri teneret. Obstructiones namq; maximas ipsi creare molestias, conquerebatur: præterea à nimietate medicamentorum se ita nauseabundam factam, ut ex toto contremisceret ad mentionem medicamenti: continuum & quotidianum usum clysterum summè sibi esse molestum, ab iisque penitus abhorre. Utitur hocce pulvere cum aliquali lenimine morbi, svasi quoq; infessum cum certis speciebus instruendum, item suppositoria, lamentabili affectui accommodata. Quæ autem futura erunt, in posterum Deo dante diligenter percontabor & curiosis communicabo.

OBSERVATIO CCXIX.

DN. D. SAMUELIS LEDELII.

De Vomitu proficuo.

PAnnificio deditus juvenis XV. annorum, avidioris constitutionis & longioris staturæ, per integrum laboraverat annum febre quotidiana scorbutica, non admodum gravi, tali tamen, quæ humidum radicale nimium quantum absumpserat, ut sceleti instar decumberet. Consultus post festum, dabam tincturam metallorum, cujus usum proficuum senserat, rigore intermittente, & appetitus igne gliscente. Molestabatur tamen fluxu alvi cum dissipatione spirituum, ideo ordinabam essentiam stomachicam cum aliis. Hisce usurpatis, vegetiorem se monstrabat, nec ullum febris supererat vestigium. Querela ejus nunc hæcce erat,

quod semper sentiat nauseam, & eructationem carnis bubulæ veluti putridæ, idque frequentissimè, cum maxima abominatione. Pensitatis pensitandis, porrigebam gr. ij. tartari emetici cum optimo effectu, siquidem præter putridos humores & geminum lumbricum, evomebat particulam tendinis, carnis bubulæ, subsequente sanitate. Per totum decubitum nihil sensit de hac eructatione: ventriculo autem confortato, tùm demùm se exeruerat ingratus ructus, & quia ventriculus inani nisu sibi adversa ejicere nequiverat, idèd opus erat opera Medici, naturæ ministri, nam quo natura vergit, eò ducere oportet Hippocr. lib. I. Aphorism. 21.

(*Missæ Norimbergam d. 10. Maji A. 1698.*)

OBSERVATIO CCXX.

DN. D. GÜNTHERI CHRISTOPHORI
SCHELHAMMERI.

De Cariosis dentibus.

Dolor dentium duplici potissimum ex causa oritur.
I. fluxione, seu affluxu humorum, interna, 2. ex cariè relicto foramine, externa. Illa cum gingivarum, malæq; tumore plerumq; conjuncta est, vel eo superveniente cessat: sed quo pacto ad dentem alveolo suo arctissimè hærentem perveniat, undique clauso aditu, non æquè pater. Id certum est, Dolorem in perioestio regnare, quod cum in dentibus, quoniam officio obsitui destinati sunt, iis externè circumpositum haut est, sed in medium ejus repositum uti ex anatomicis sectionibus satis est notum. Huc ergò cum sanguine per vasa ad illud abeuntia affluere acre serum & copiosius effusum arrodere illud, non est dubitandum: donec repetat originem suam, ubi reliquum ejus quod externas

partes occupaverat dilapsum, vel discussum est. In carioso vero dente aliter se res habet: is enim, exesus carie (obnoxii vero huic sunt malo maxillares præsertim illique tabulam supremam cruciatim crenatam perviam ostendunt,) & ciborum minutias recipit, in putrilaginem mox fatiscentes, & acres humores & aërem, qui sæpè solus immanes inferre dolores potest. Quod si ita se habet foramen ut tota aperta cavitas ipsi respondeat, plumbo impleri potest, tumq; ab omni dolore tutum præstat hominem, uti quidem ego per annos quindecim & ultrà id expertus sum: & quamvis caries exederet amplius dentem aucto tamen plumbo, majoreq; frusto immisso, me perpetuò per omne id tempus à dolore servavi immunem: donec tandem ad latus lamina quoq; exederetur, totusque dens perforatus esset: tunc enim cum amplius immittere plumbum nequirem, cum subtus erumperet, totum exemi, atq; sic quoque omni dolore constantissimè vacavi. Ubi verò plumbum non fert cariosus dens, quod fit, cum exiguum foramen in amplam cavitatem patet, tum verò nullum certius remedium est, quàm dentis evulsio. Ubi alveus quidem brevi impletus ossæ substantia, iterum concrevit, eumq; redit ad statum quò erat in prima pueritia, obducta maxilla gingivarum carnibus: tamen locum illum interim esse vacuum seriemq; dentium interruptum molestissimum est. Huic vero malo remedium quoque invenisse casus potius quàm ratio videtur. Nimirum reponitur evulsus dens in alveolum suum & denuò firmatur, sine ullo periculo, neque unquam deinceps dolet: quod honestus quidam hujus oppidi civis suo exemplo me docuit, qui nunc senex dentem illum cariosum circumfert, quem extrusum reddidit statim alveolo suo, eoq; ut ceteris

utitur Quod si cui fortè minus videtur credibile, is nil novi hic à me proferri sciat. Equidem exempla quædam prostant dentium sanorum, ex homine recenter revulforum in proprios vel alienos alveolòs denuò insertorum, qui firmiter cum maxilla coaluerunt. Quæ de re vide *Pareum*, L. 1. cap. de dentibus, *Rivierum* *Observ. commun.* à *Dion Poiret XV. pag. m. 578.* *Borell. Observ. 1. num. 10.* Quod si e. gò sani dentes id possunt, quidni & carie exesi, cum cætera sani sint? Non tamen tacendum hic est, illi Civi cui repositus dens est, eundem adhuc gingivæ leniter adhæsisse. Quod tamen minimè necessarium putaverim. Non amplius verò deinceps dolere hunc dentem, mihi equidem haud est: cum enim nervus, vena & arteria sine omni dubio disrupta sint eo ex alveolo surrepto, sensu carere prorsus membranulam internam, certissimum est. Hoc exemplum quantum utilitatis afferre possit in posterum dici non potest: Hoc enim pascit dentedolenti cruciatu se liberare, usum dentis conservare illæsum. Itaque multò promptiores ad evulsionem se præbere deinceps carioso dentè dolenteque præditos jufferim, nec ullum dentè evulsum abjicere.

OBSERVATIO CCXXI.

DN. D. GÜNTHERI CHRISTOPHORI
SCHELHAMMERI.

De Mira delirandi ratione cum siti & diabete
fluxuq; ventris lethali.

Vir quidam juvenis, cum ingenio summo, tum eruditione non vulgari præditus, ab aliquot annis incidit in mirabilem morbum & cui similem nulla ætas vidit. Cum enim per omnem vitam optime valeret, ratiocinaretur, & in sermonibus tam familiaribus quam etiam illis, qui de majoris momenti rebus inciderent,
se &

se & prudentem & moderatum mansuetiq; animi hominem ostenderet, ut cuius, etiam honestissimo muneri admoveri posse videretur, quotannis tamen, vernis aut æstivis mensibus semel immani potandi desiderio corripiebatur, ita ut resistere impotenti animo vix posset. Quamdiu verò se continebat, nihil erat periculi, quin, siquam diligentissimè vel seipsum custodiret, vel amici, qui eum noverāt, hortando, monendo, retinerent, ne sitienti gulæ obtemperaret, potis erat resistere, donec importunum hoc desiderium cessaret planè. Ubi verò vel ipse indulgebat sibi, vel ab aliis amicitia specie invitatus vel semel pocula labiis admovebat, continuo in maximum & mirandum hunc paroxysmum incidebat, ut sibi temperare amplius non posset, sed ad ebrietatem usq; dies noctesque bibendo consumeret, neque ulla erat ejus rei intermissio, nullæ induciæ. Quoniam verò tantam illuviem, qua intestina continuo perfundebat, continere alvus non poterat, perpetuum quoque erat urinæ profluvium, quo potus qualis assumtus erat reddebatur. Hoc postquam per plurimos dies duraverat, atque is ad summam debilitatem erat redactus, sponte tandem cessabat, illeq; redibat ad pristinum animi corporisque vigorem, lento licet passu, cum à summa debilitate ad robur prius, tam citus regressus esse non posset. Et sic sanus recteque valens perstabat, donec vertente anno, rediret annuus ille paroxysmus, novaq; bibendi ipsum incederet cupiditas. Interim tamen etiam alio tempore ipsi cavendum erat, ne sodalibus nimium in se permitteret, non enim impune admittebat has vini veletiam cerevisiæ (nam perinde erat quo liquore perfunderet viscera) injurias, sed tum quoque abripiebatur in eandem foedissimam Christiano pariter & liberali homine
indi-

indignam rabiem. Felix! si tandem vincere hanc inmanem libidinem, seque regere per paucos illos dies potuisset! At secus factum est, quippe hic egregius animus tandem succubuit malo, & cum anno præterito vetus rursus sollicitaret insania, usque eo processit, ut frustra expectaret antiquum naturæ beneficium & in ipso hoc bibendi æstro cum foedissimus excrementorum odor totum, in quo decubuerat, locum implevisset, lectumq; conspurcasset penitus, nemine opitulante, miserrima morte tandem periret: dignus absq; hoc fuisset maximo malo, cujus industriæ negotia gravissima reipublicæ concrederentur.

SCHOLIUM.

HOc tam insigne malum unde originem sumserit, qui ceperit atq; adoleverit, equidem lubentissimè cognovissem, sed nemo inventus est, qui id perdocere posset. Aiebant tamen, olim nihil tale ipsum fuisse perpeffum, accidisse tum temporis, ut nescio quæ mulier mala, ejus amore capta, propinasset philtum ex quo statim in delirium tale inciderit, permutatis quasi Veneris & Bacchi insanix poculis. Et verò non hoc mihi ἀπεσοδύουσα videtur. Ex causis enim naturalibus tam absonum in homine optime constituto ortum esse morbum, si tamen morbus est, vix mihi persuadeo: sunt autem pocula ejusmodi amoris tali effectu prædita, ut dementiam potius quam amorem quod promittunt bibentibus inferant, eamque variam. Nullum autem mihi quidem venenum est notum, quod insaniam constantem aut inhærentem conciliet homini: nam momentaneam & Maslach Turcarum & vinum ipsum procurare experientia constat. Novi olim studiosum quendam sacrarum literarum, optimum Juvenem & doctum, eadem de causa in delirium incidisse, quod
salva

salva memoria, solo iudicio corrupto, perpetuo ipsum ad omnia ineptum reddiderat: solebat ille per plateas, publicas incedere & hymnos DEO alta voce canere, mox etiam concionari per horæ dimidium & ultra nec indocta loquebatur aut mala, non tamen cohærentia: ubi quidam erat. obviam ex primariis incolis quibusdam, crucis signo facto benedicebat, aliis dira omnia imprecabatur, sic tandem mortuus est. Videntur ergo hæ venenatæ potiones omninò animum petere & pervertere vel cerebri tubulos vel sanguini, ex quo spirituosum illud cerebri fluidum, cogitationum instrumentum generatur, vel poris in glandulosa cerebri cortice malignum fermentum imprimere, quod transeuntes particulas subtilissimas vel perpetuò vel certis temporibus afflatu pessimo inficiat. In his acquiescam, cum illa res tota forte humanam sapientiam fugiat, quin superet.

OBSERVATIO CCXXII.

DN. D. GÜNTH. CHR. SCHELHAMMERI,
De Dysenteria ulcerosa.

CUM de dysenteria id hodie constet, non tam ex intestinorum vitio quam fermentatione maligna in sanguine hærente eam radicatam esse, epidemicam & contagiosam saltim, nec nisi ratione causæ ac malignitatis ac hypercatharsi differre, sæpè subiit animum dubitatio, an etiam certum sit, ulcera in intestinis hic subesse. Solvit hoc dubium sequens casus.

Juvenis 24. annorum, dysenteria, quam ex castris in locum ubi degebat, illatam esse constat, ante quadriennium laboravit. Cum negligenter eam haberet, non quidem mortuus est, sed ex eo tempore tamen sanguinis fluxus non curatus, perstitit, supervenienti-

bus successu temporis dejectionibus purulentis, quæ in hunc diem durant, cum torminibus maximis atque doloribus summis, ventrisque inflatione ac turgescencia subinde recurrente. Sentit autem dolores maximè in dorso, quem continuo calidis fovere tenetur, uti & ventrem ipsum carminativis & calidis, quibus dolores nonnihil mitigantur, rarò tamen diu cessant. Cetera sanus est: edit mediocriter & utcunque per vices laboribus domesticis perfunctus hucusque est, sed jam summè emaciatus, rarò inducias impetrat à malo, imò quovis momento, urgente materia fellam petere cogitur, vitamq; adeò ducit miserrimam. Excrementa quæ excernit, sunt quidem nonnihil indurata, & naturalia, materia tamen illa purulenta, subinde sanguineis striis guttisque permista, semper simul prodit, modò præcedens, modo consequens, modo mediis excrementis commista est.

Ex quibus omnibus nihil certius est, quam hic ulcera in intestinis etiamnum existere & quidem ex dorsi dolore confectandum in colo, non procul à fine ubi in rectum desinit, ea existere. Hinc enim est quod modo præcedunt, modo consequuntur, pus & cruentata fanies modo permiscentur.

Dixi consulentibus, difficile esse, & vix sanabile inveteratum ulcus. Tamen vix me dubitare, vulnerariis potionibus balsamisque internè assumptis & cum clisteribus injectis superari posse.

Præscripsi ergò talia: Illas quidem ex herbis notis, floribus Bellidis & hyperici, Liguisque Fraxini & sancto additis, quod illud vulnerarium sit, & hoc in lue ulcerosa ipsa prodest. Addidi mel rosatum cum symphyti sirupo. Pulverem simul adstringentem leniter & sanantem ex terra Lemn, bol. Arm. terr. cetech. tantillo, theriacæ

riacæ momento, N. Mosch. in decocto sumendum, Balsamum quoque vulnerarium internum propinavi: Clisterem deniq; ex Verbasci, Hyperici floribus & plantagine cum Tereb. sævo hircin. & Ol. Hyper. nullus dubitans, his ritè usurpatis, potuisse hunc sanari; sed non rediit ad me mater ægri, quia ex diis minorum gentium, plutumque minus propitium habebat, haud dubiè sumtus erogare haud potius. Interim cum de ulceribus in dysenteria ex his constat, tum illud etiam quanti intersit, nihil hic negligere.

OBSERVATIO CCXXIII.

DN. D. GÜNTH, CHR. SCHELHAMMERI.

De Menstruis instantibus sed frustra momentibus tentatis.

Vivit hic pauperculæ filia, añorum quatuordecim, Iepida alioquin & hilaris, sed quæ ante hos duos menses cepit nescio quibus tristitiæ insolitæ notis matrem pertertere & jam planè melancholica ac taciturna sedit, oculis in unum locum defixis, ita ut vix verbum ex ejus ore possit extorquere.

Cum primis verò ad lunæ phases, plenilunio putata, ac novilunio instante, motus humorum & dolores in regione pubis ac dorso se exerunt: ex quibus signis quis in illa ætate non existimaverit menses instare & rapi materiam, obstructis adhuc insuetisque viis ad caput? Itaque pilulas foetidæ troch. Alhandal acuatis cum Merc. dulci. præscribo & Ol. Sabinæ quibus purgata, infusum ex radicibus & herbis uterinis, aromatis & corticibus citri atque aurantium parare jubeo, ex cujus usu in melius quidem mutantur hæc, sed menses tamen haut apparent; signa licet adsint quovis novilunio revertente, anxietas nempe circa cor dolor

in dorso ac lumbis, hystericæ passionēs. Otiduo elapso cum luna jam dimidiata aspiceret nostrum hemisphærium, ita augmentur hæc, ut qlanc etiam deliraret, rurgente ubique sanguine. Venam igitur incidere jubeo, sal volatile cum uterinis paratum, pulveresque castoratos exhibeo, unde melius habet rursus. Dehinc utitur Ess. Croci, Myrrhæ, croco, cum elæos. maccis, sed sine alio effectu, nisi quod delirium cessaret, cum melancholia cetera ferè persisteret, aut stato tempore rediret. Mensibus aliquot elapsis, fluor albus supervenit, sanguis mittitur, crusta albicante & glutinosa obductus apparet. Utitur essentia lignorum, succino, Ess. Roris marini, aliisque depurando sanguini idoneis, ex quibus sistitur vel minuitur ille. Post mensem venit ad me, sumos circa cor anxietates doloresq; exponens, respiratio citatior est solito, sed pulsus ferè naturali similis, paulò scilicet elatior minimè tamen respirationis velocitati ac magnitudine respondens, frigus summum extremorum per vices se pati refert, thoracem vestibus stringi ne utiquam fert, præ cordis anxietate clamorem sæpè ad sidera tollit. Præscripo cephalica & uterina, rursus Spir. C. C. cum essentia Myrrhæ ad 40. guttas. Sed nihil inde levaminis sensit, quin potius mira hinc animo obversarier, in mediis doloribus à risu & cahinno sibi non temperare, proximos agnatos, matrem & fratrem aversari, & mittere in malam rem, & alia à ratione aliena agere. Vetum ex quo martialia & cūprimis Antimon. diaph. chachecticum propinayi, omnia isthæc cessarunt, ipsaque placide obdormivit. Urinæ tamen difficultas urgebat, & stranguria, cui frustra lacte succurrere tentabam, quin tanta erat urinæ acrimonia, ut vulvam erodoret. Hinc pilulas cachecticas & uterinas rursus interponebam

nebam & urinæ ardorem pulvere ex sem. Melon. ocul. cancr. & liq. ras. c. sacch. anisat. exhibui. Ex quo tandem malum remisit, & superatum est, etsi non omninò. Nam menses ne tum quidem sequuti sunt, attamen benè habuit, & motu corporis majori impetrato, rediit ad genium pristinum, neq; luna silente deliravit amplius.

SCHOLION.

EX hoc patet, quam sit difficile menses movere invita natura: etsi videatur ea id intem dere, nisi opituletur fortius, tandemq; perrumpat claustra sanguis re- tentus. Quod in mentem revocat Clarissimi Riedlini li- neas medicas Sept. XXVI. ubi ostendit, interdum tar- dius erumpere & nonnunquam post vigesimum de- mum añum, tum Aug. XXIX. ubi cognatæ, mensibus obstructis singulis lunis difficillimam respirationem accidisse meminit; ut aliquoties prope suffocaretur. Cui licet omnè moveret lapidè, menses tamen movere nullo modo valuerit: interim in dispcena illa nil magis quam menses pellentia profuisse notaverit, si vel ma- ximò mensium fluxus promotus inde nihil esset. Idem enim prorsus in hoc casu evenisse vidimus, ut discant medici, nihil à recta via recedendum, etiam si nihil sen- feris levaminis, si modo naturam ducem sequaris: se- cundum illud Hippocratis. II. 27. Aph. Τοῖσι μὴ κατὰ λόγον κερφίξουσιν ἔδει πιστεῖν, ἔδει φοβεῖσθαι λίην τὰ μοχθηρὰ γινόμενα ἀδολόγως & rursus 52. πάντα κατὰ λόγον ποιεῖον, ἢ μὴ γινομένων τῶν κατὰ λόγον, μὴ μεταβαίνειν ἐφ' ἕτερον μένοντα ἢ δόξαν ἢ ἐξ ἀρχῆς. Quod profecto salu- berrimum præceptum illis pudorem movere merito deberet, qui non perspecto morbo aut causa conside- rata, ad symptomata solent omnia dirigere, si de mor- bo interrogas, pisce vix loquaciores apparent, aut ea proferant, quæ toti ordini Medicorum injuriosa sunt.

OBSERVATIO CCXXIV.

DN. D GÜNTH. CHR. SCHELHAMMERI.
De Febre Epidemica, quæ ab autumnno iploque
adeo exeunte Septembri, per hyemen nobis
fuit familiaris.

Anno præterito, mense Septembri postquam magnum per integrum biennium morborum fuerat silentium, ita ut præter variolas, quæ toto illo tempore familiares admodum fuere, benignæ tamen prorsus, & nisi imperitia Medici eas corrumperet, sine omni ferè periculo, tandem emicuit nova febris epidemica, quæ hoc oppidum & regionem circum jacentem subito corripuit, fuitque frequentissima. Contagiosa quidem non admodum, sed ubi in domum quandam pervenerat, non unus ægorabat plerumq; , sed prope omnis familia, præsertim florentibus qui erant annis, sæpeq; una eademque die fratres aut sorores geminæ corripiebantur. Hujus talis erat indoles; Incipiebat perhorrorem, non, ut consueverunt febres, continuæ aliæ, levem & facile transeuntem, sed per horas integras, tres quatuorve imò *νυκτῆμερον* iis, qui sanguine erant tenuiore acrive sero, multoque adeo gauderent in nato igne durantem observatum est. Post hunc calor ingruerat non intensus admodum, sed veluti oppressus, cum dolore capitis, vigiliis perpetuis, appetitu verum ita prostrato, ut nihil omnino ciborem fere possent. Pulsus non magnus, nec nisi mediocriter, frequens initio, magis ad sanorum quam febricitantium rationem accedeus; nec facies admodum mutata: dolores membrorum & extremorum molestissimi aderant, idq; per totum fere morbi decursum. In principio diarrhoea, quin etiam sinceri sanguinis effusio observata, idq;

idq; cum levamine Calor extremorum valdè remissus vel nullus, cum interim interne uri multa symptomata fidem facerent. Urina quoque perparum à naturali recedens, aliquando pallida & crassa, mox etiam turbata, aliis crassa itidem, sed saturatius tincta. Ex sudori feris bezoardicis, vix quicquam levaminis erat : quæ sæpe etiam frustra sumebantur, ne madore quidè cutis subsequente. Tametsi verò nec cetera Medicamenta in febribus nobis usitata, inter initia ista, manifestū auxiliū afferrent, tamen sistebā statim impetū morbi, cujusq; augmentum & progressum inhibebam. Et hic sputum sanguinis aliquibus supervenit, coagulati & nigricantis, præsertim fœminis, ubi menses iis substitere, quem cum screatu vel tussi, conatu maximo, & quasi vomiturientes rejiciebant. Febris interim in eodem tenore persistabat, nec ut aliæ solent, à principio per augmentum ad statum & declinationem decurrebat, in grave-scentibus symptomatis, sed per mensem imò sex hebdomades subsistebat, nulla mutatione, nisi quod tandè somnus accederet profundior, cum levi delirio, præsertim ubi expergerent ægri: quo tempore cum horrore excutiebantur, ipsis manibus tremantibus & lintea & integumenta corripientibus, quasi extra se essent positi, torvis & periculum metuentibus oculis in adstantes intentis. Pulsus quoque tum minor, celer & frequens, ac nonnunquam sat debilis, ut extrema imminere viderentur, altero tamen mane ægrum sibi redditum & in melius mutatum morbum præter spem plerumque invenimus: quo tempora urina etiam nonnunquam sedimentum posuit, sed inæquale & infidum, dum interim benè sperares, mox illa rursus cruda apparebat, & nubeculis & enœoremate terribilior. Æger inter hæc de surditate conquerebatur, nec satis perci-

pic.

ciebat adstantium verba, eaque prima: erant signa morbi remittentis: somnus & surditas. Interim nihil adhuc assumebant, ne potulenta quidem, nam sitis nulla in hac febre observabatur. Sicque vivebant sine cibo & cum potu perpaucò, quod mireris, per menses integros, unum ac dimidium vel ultra, nec planè dejectis viribus, erigebant enim se & movebant satis pro ratione morbi, expedite, licet febris continua esset, sine ulla vel intermissione vel certa ac periodica remissione, etsi à meridie gravius laborarent, nonnunquam ut solet fieri, & pulsus & urina modò constarent, modò pessima apparerent, Medicumque in suspenso sic tenerent: ut quem hodiè per bellè habere existimaretur, crastino habere desperatum, & tamen postridie robur naturæ recuperatum, bene sperare Te jubent denuo. In hoc dubio statu, ægri aliquandiu persistentes, tandem convalescebant sensim, urinæ sedimento manifestè apparente, sine ulla tamen alia crisi. In declinatione sic constituti, nihil adhuc cibi admittebant, sed dies noctesque dormiebant, pulsu ad naturalem statum & robur pristinum per somnum redeunte: & tum demum se ad extremam debilitatem pervenisse sentiebant, ut nec stare nec sedere amplius potuerint, cum morbo durante, sæpe nihil molestiæ perciperent.

Maculæ quidem aut petechiæ, in ipso præsertim oppido, nullæ admodum observatæ etsi de iis multus rumor percrebesceret, at extra eam & quod notabile, in ipso statim suburbio non numquam emicere, ruri verò frequentius; sive jam ideo id factum, quia liberiori & frigido aëri ventisque magis essent expositi incolæ, sive ex regimine pravo ac diætâ pejore, seu quod tardius uti medicamenti inciperent. Horum aliqui extincti, pauci tamen, Urbanorum verò nemo facile: meæ curæ qui secum miserit. Qui-

Quibus vomitorium per initia statim propinavi, illi citius convalescebant quidem, non tamen effugiebant malum & ad recidivam erant proni. Calidis exhibitis, aded ægri lædebantur, ut ex parvo juscello cum vino parato, malum jam perdomatum, extemplo redintegratum, bis terve in eodem ægroto perciperem.

Talis erat morbus noster, qui nunc videtur rarius apparere & brevi fortè cessabit.

Ex his itaque apparet, febrem hanc ex illarum classe meritò censerì, quæ Epidemicæ vocantur & ab indole sibi propria haut parum recedunt. Continuum enim, & talem tamen quæ ad quartam imò sextam hebdomadam extrahatur, sine ulla remissione, nemo facile observaverit: nam Sydenhamii quoque Epidemicæ, etsi diuturniores, per tantum tamen temporis spatium neutiquam excurrunt: reliquæ verò, vulgares, nisi interturbes, intra dies quatuordecim ferè, vel ad vitam, vel ad mortè, in Germaniæ quidem plerisq; regionibus solent terminari. Est autem hujus rei causa quod lentæ sint & ad hecticarum naturã nonihil accedant. Quæ res imposuit iis, qui putarunt calorem non habere ægros sufficientem, adeoque calida propinarunt, quæ depressa sunt nocentissima: erat enim oppressus calor, & latebat in recessu, sed in multis quoque aliis à communi ratione abierunt: ut quod dolores in artubus adessent, nullus tamen sudor exprimi posset, quod tussis ex tenacissima pituita, quod in exiguo calore delirarent tamen & absurda proferrent, quod soporosus & profundus somnus, cum pulsu maximè debili solveret morbum funestus in aliis, & prodromus mortis: quod nulla neque pulsus neque urinæ constantia & hæc crassa atque turbida per totum ferè morbi decur-

sum appareret. Hæc tamen omnia, etsi singularem & minus febrī vulgari convenientem indolem ostenderent, falli tamen eos compertum est, qui pro malignis illas habuere: vel hoc solo argumento, quod tam diuturnæ erant, in illis etiam qui moriebantur: nemo enim non attingebat vigesimum imo superabat: quod nulla malignarum epidemica potest, cum malignitas citius omnino corrumpat sanguinem, tametsi enim decubitus in convalescentibus possit esse diuturnior, tamen interea morbus victus est. Deinde alterum argumentum quod paucissimi qui rite remedia adhiberent imò vix ulli interirent: Tertium, quod præter delirium & pulsus varietatem graviora symptomata nulla apperent; & denique quod non admodum contagiosæ essent. Adde multo maximum meum etiam argumentum, quod à Bezoardicis majoribus nihil levaminis, quod fieri non poterat si malignitas regnasset.

Et petechiæ quidem ut dictum, iis qui rite fuerant habiti, nullæ apparebant, quamvis non negaverim alibi visis, ruri præsertim, quod ab ulteriore corruptione humorum, ex medicorum defectu, & aëris frigidi & valdè anomali admittance provenisse, non est dubitandum: quin suspicio est non vana fortassis, in iis qui multis calidis sunt usi, non vi morbi, sed & regiminis errore tandem erupisse. Vide Sydenhamium de novo febris ingressu.

Quibus autem remediis usi simus in hoc morbo subjungendum nunc est. Dixi, nihil sudorifera & Alexipharmaca juvisse: id quod mirum non erat, cum sanguis esset multa tenaci pituita infectus & crassus, citra tamen malignitatem adedò notabilem. Qui levius ægrotare inceperunt, iis Sp. Sambuci statim in primo prin-

principio porrectus utilis fuit, pterisq; tamen quibus sudorem non movebat inutilis. Vomitoria etiam non satis responderunt expectationi, quia in tali sanguinis constitutione, remota à ventriculo præcipua causa nihil admodum poterant, potuissent autem, si serum fuisset minus crassum & tenax.

Purgantia, videbantur maxime convenire epræfertim si Sydenhamio credas, sed fateor me in continuis ab iis non nihil abhorreere, itaque in hac re meticulosior, ea nolui vocare in auxilium: audio tamen aliis id aliquando successisse, ut morbus brevior inde factus sit.

Ego vero tutissimum reperi, mitioribus agere, & lenius illud alexipharmacum Misturam simplicem, rite præparatam cum pulveribus resolventibus, Bezoardicis, præcipitantibus exhibere, addito Pannonici rubri tantillo, & nitro; ubi verò opus esset, & æger valide debilis, ea confortantibus aromaticis exaltavi. Myrrha quoq; & ejus Tinctura sum usus. Portiones cordiales temperatas, non multum refringerantes etiam parari jussi; refrigerantes enim neque ferebant ægri, nec convenire deprehendi, Aq. C. C. citrata, essentia Citri sicca. Aq. cinamomi & menthæ multum solatii ægris attulerunt: sed omnia tamen hæc sensim & sine sensu operabatur, reprimendo potius paulatim morbi vim quam eum manifesto expugnando. Cum inter initia remissio quædam febris videretur adesse, adhibui etiam Tincturam Chacorillæ quæ tum videbatur juvare: sed non erat satis valida ad vincendum morbum, mox enim cum rediret repressus, calor vehementissimus secutus est, cum calida ipsa esset, ut abstinere deinceps ab ejus usu coactus fuerim.

Dolori capitis epithemata ex papavere[& nucleis

cum aquis cephalicis opposui, pulsum sacculis ex speciebus liberant. & aq. odoratis munivi, convulsioni similis tendinum contractionibus castoratis obviamivi, sic omnes qui curæ meæ sese commiserunt servavi, sed lento gradu ad valetudinem prosperam, lentissimo ad pristinum robur rediere.

Unum reticendum non est: binos cum ingenti & sæpius repetita sanguinis per nares hæmorrhagia submanibus habui, in altera virgine 15. annorum sanguine abundante solvit morbum, sed quia nullus erat finis nec modus profusionis, tandem liquore styptico, qui mihi in arcanis est, longe enim diversus à vulgari, & V.S. eam cohibui, indeque sanata est. Alteri vero juveni supervenit post hæmorrhagias hæc febris, eumque quam sævissimè habuit, ut nondum etiam post sesqui mensem ad pristinum robur redierit, & hic se epidemicam & rebellem, nec quicquam ullam evacuationem curantem ostendit hæc febris.

OBSERVATIO CCXXV.

DN. D. GÜNTHERI CHRISTOPHORI
SCHELHAMMERI.

De Leporis Anatome.

Non vos latet, Viri amplissimi, jactari vulgò, leporem esse Hermaphroditum, marisque & fœminæ unum eundemque subire partes. Quod etsi fabulæ proximum, cuique qui vel è limine Philosophiam salutavit, facile videri posset: cum tamen qui venationibus delectantur, nobilib' ac Satrapis etiam idem persvasum sit, placuit ejus rei certius experimentum capere. Itaque haut multo post quam id desiderium me subierat, à Cl. Dn Collega ad hoc ferculum invitatus, accessi. Cultrum admovimus Anatomicum & quid sub-

subsit veri, exploravimus facile. Cum autem in Blasii anatomicis observationibus, multa eorum quæ hic obvia sunt, pro more ipsi consueto omiffa, alia falso tradita sint, placet, quid observatum nobis sit brevi & superficiali sectione paucis subjungere.

1. Pili ut anserum plumæ possunt evelli, mollitie & candore cygni plumas æquabat.

2. Cutis longè tenuissima, tamen cuticulâ suâ gaudebat, præfuso membranacea & pellucida erat cutis.

3. Tenuissimo itidem panniculo carnosofub ea decurrente.

4. Super abdomen duæ magnæ veluti glandulæ pancreas aliquod referentes, sex vel septem pollices longæ, sesquipollicem latæ, unum pollicem versus abdomen, ad superiora duos pollices, quas mammas esse compertum fuit.

5. In thorace duorum digitorum latitudine binæ alia ab his plane separatæ repertæ sunt, quatuor pollices longæ, unum latæ, lacte turgentes, harum singulæ in papillam suam desinebant, ut quatuor possent lactare foetus.

6. Uterus in suo loco satis amplo orificio erat & ex corpore ultra pollicis latitudinem propendebat, eratq; vagina sua ad utrumque latus à reliquâ cute separata, vulva novâ vaginâ, seu duplici valvulâ inclusa erat. Ubi ex corpore egrediebatur, binæ quasi nymphæ conspiciebantur, longis pilis obsessæ, sed vix calami scriptorii latitudinem æquantes.

7. Ante has nymphas ad latas vaginæ introrsum versus, glandulæ apparebant binæ, magnitudine phaseoli, albicantes, in medio autem apertæ, indeque egrediebatur corpus nigrum, quod facile cum extrahere tentavimus rumpebatur, consistentia ceræ. Hæ glandulæ

dulæ subtus fundum habebant alterius coloris subcinerei puta, cui imposita erat materia illa nigricans, velut sardonchyë gemam æquabat. Hæc inferior glandula ad extremum usque uteri orificium progrediebatur, ubi in externâ facie vulvæ corpuscula albicantia eminebant, exiguæ albicantes glandulæ tres, quatuorve utrinque: Sub his glandulis versus anum erat cavitatis iisdem glandulis major & aperta, in quâ materia erat flava durior, grumosa, illi similis quam sub cervi oculis olim observavi.

8 Totum abdomen acidum & fracidum spirabat odorem, als Wildbret daß eine Zeitlang in Eßig verwahrt. Vasa mammaria ex ramis iliaticis egrediebantur.

9. Nulla pinguedo in abdomine sed muscoli omnes aderant qui in homine, pyramidalibus exceptis.

10. Omentum nullum.

11. Intestina tenuia longissima, terminantia in cœcum, quod colon ulnæ longitudinem habet, cellulis ac amplitudine facile distinguendum, sed in cœcum terminans non in rectum, 7. pollices longum, nisi cum Blasio totum hoc cœcum amplissimum vobis appellare placeret. Inde ex eo loco ubi tenue cœcum ingrediebatur, rursus sensim tenue incipit fieri, 3. ulnarum longitudine in anum desinens, & hoc aliquando angustissimum, mox iterum amplius & veluti tuberosam radicem asphodeli liliacei refert.

12. Ventriculus fatis amplus, peræ figuram habens, valde repletus cum intestina non essent ubique plena.

13. Lien tam exiguus, ut vix conspici posset, non æquabat enim dimidii digiti longitudinem, latitudinem calami vix.

14. Pancreas etiam perexiguum, ut vix mereat nominari.

15. Hepati lobi quinque, quorum unus in parte sinistra longè versus inferiora propendebat, alter perexiguus versus ventriculum jacebat, cæterum totum variè scissum, ac planè laciniatum.

16. Vesicula in medio lobi dextri superioris, hujus ductus oblique in intestinum duodenum desinebat.

17. Uteri vagina palmi longitudine sub vesicâ decurrens in duo cornua dividebatur, in sinistro foetus duo reperiebantur, quorum unus liber, alter adnatus erat, & è statu priori expulsus videbatur; dextrum inane erat.

18. Testiculi in suo loco annexi, magni satis, prorsus albidii, in sinistro protuberantiæ binæ; una jam extra testiculum eminens, altera adhuc sub membranâ, utraque facilè dissecto testiculo separabatur, magnitudinè erant pisi majoris; intus cavæ manifestè Ova dicta videbantur. Testiculi ipsi substantiâ planè singulari, quæ describi vix potest, cerebrum proximè referebant. In altero testiculo erat nihil.

19. Tuba inflata amplitudine superabat lumbricum terrestrem maximum, ad testes ex venâ cavâ & arteriâ magna prodibant spermatica vasa, è regione testiculorum proxime ad eos exeuntia, arteria quidè exilis, vena verò decies major. Ramos dimittentes plurimos admodum spectabiles, quorum infimus ad tubas quoq; alios mittebat, reliqui supra testiculum pampiniformia spectaculum pulcherrimum exhibebant.

20. Renes pinguedinali tunicâ carebant, præterea nihil habebant peculiare, succenturiati aderant candidantes triangulares.

21. In inferiore parte vulvæ musculus apparebat exiguus ad os pubis terminatus, sub quo aliquid cartilaginei, quod vulvæ parti inferiori inhærebat, hoc

cor-

corpus clitoridem putavit Blasius, fortassis aliis pro membro virili imposuit, cum binis cruribus, utrumq; ossi pubis inhæreat. Hoc in inferiori parte rotundum, in superiori parte crenatum erat: officium manifesto, ut in coitu vulvam erigeret, flaccidam aliàs nec idoneam quæ cum mas impetum facit, resisteret.

Ex his patet, non modo falsum esse quod vulgò creditur, sed & Blasium circa clitoridem suam egregiè deceptum esse, non minus quam venatores, is enim clitoridem, hi penem esse arbitrati sunt, quod neutrum ex his, sed plane aliud esse curatius inspicienti patescit.

(*Missæ Kiliâ Noribergam, d. 3. Jun. 1698.*)

OBSERVATIO CCXXVI.

DN. D. MAXIMILIANI PREUSSII.

De Utero Homicida.

Helena Mariana, Patritii & Protophysici Vratislav. quondam Celeberrimi, Doct. Godofredi Thilesii, Filia Prima tori mei Socia, svavissima olim castissima- que, nunc beatissima, staturæ humilioris, Texturæ delicatæ ac tenerimæ, Habitûs de cœtero boni & succulentioris, ex roseo lactei coloris, seu complexionis, ut vocant, primùm sanguineo-Chylosæ, sub Augmento tamen annorum, Morborum & Ærumnarum, in seroso-biliofam, Salsâ- Scorbuticam p. m. successivè vergentis, uterum primo gerens. Septimâ ante partum Septimanâ sub itinere Fraustadium (ut Physici ibidem oblatum munus obirem) à me suscepto, cum curru collapsa, Partu de hinc difficillimo & ultra biduum laboriosissimo 3. Maji 1682 Filium lepidissimum enixa, Aère ex obstetricis imperitiâ frigidiusculo minus cautè in uterum admissò, Lochiis hinc grumosis & parcè tantùm fluentibus, uteroq; & abdomine universo, etiam post partum, plus debito tumente, inflato, arden-

ardente, ac dolente, præter suffocationes inde Hystericas, Inflammatione hujus cum Febre continente ardentissimâ delirâq; durante puerperio corripitur; à quâ licet, Deo clementer annuente, legitimo Remediorum Bezoardico-confortativo-præcipitantium, diluentium, restinguentium, ac revellentium per Venæ Sectionem &c. Nec non antihystericorum & discutientium usu, quantum possibile, restituta, Ventrem tamen inde reportavit, retinuitque sub umbilico versus regionem uteri, aliquo modo elatiorem, Tumore ejus dolente, duro, tactuq; renitente, ex percussione sonitum & murmura edente, quin imò magnam volutationem & motum alicujus quasi Fœtus spontè interdum repræsentante, Pubem insigni pondere sub incessu gravante, paululum subinde imminuto, brevi tamen iterum adaucto, fortiusque & profundius Tangenti, duriusculi quid, instar Pyri satis magni, sub umbilico & integumentis Hypogastrii exhibente. Et quoniam Lactationi materia omnis per febrem puerperæ inflammatoriam subrepta, menses postmodum sæpius & dolorosè ac inordinatè, floridi tamen ut plurimum coloris, quanquam & a ba ac Mucaginosa quædam interdum, ex utero ipsi fluxère, urinâ etiam turbidâ sæpius mictâ, sedimentum copiosum, quasi chylosum & purulentum, nebulamque vitri lacteo-pinguem reddente, quin & umbilico aliquoties inprimis Augusto illius anni ichorem purulentum fœditissimumq; plorante, tam diu fortè usque dum abscessus quidam superficiali uteri inflammati, summitate suâ umbilico jam tum fortè, adnati (uti sub extispicio demum patuit) maximam partem fuerint mundificati, junctis insuper dolorib⁹ vagis subinde, & habitu corporis min⁹ ac ante pingui & carnoso, prolapsusq; uteri vaginæ insimul

molesto. Rebus sic stantibus varia adhibita fuerunt medicamenta, indicationibus hujusmodi symptomatū correspondentia, tūm carminativo-Balsamica, tūm aperitivo-laxativa, diuretica, vulnerariaque &c. partim proprio, partim aliorum consilio, præprimis Experientissimi ipsius Parentis & Excell. Dn. D. Christophori Beckeri, Physici Provincialis Ducat. Glogav. &c. Ducibus, sed frustraneo ut plurimum effectu, & Pertinaciâ Tumoris renitentissima, quanquam sine insigni reliquarum corporis Functionum hinc turbatione. Tandem, quæ divina benedictio est, gravida iterum facta, sed æqualibus, si non majoribus, ac sub primâ gestatione, infortuniis exposita fuit. Sub principium enim septimi exinde mensis, Rhedâ penitus subversa, graviter iterum corrui, nonoq̄ue, ex quo conceperat, mense, 18. scilic. Augusti 1684. Filium denuò peperit egregiæ indolis, qui adhuc in vivis, optimæque quæ Dei gratia, valetudinis est; Partu tamen & hâc vice ultra biduum durante, difficillimo & maximè præternaturali, siquidem fœtus, haud parvæ molis, & situ planè perverso, corporeque complicato prodiens, ab obstetricibus Fraustadiensibus non adedò peritis vî quadam protrahendus erat. Quo factò Lochia copiosa tūm cruenta, tūm purulenta tandem fluxerant, c. dolore tamen & tumore uteri iterum inflammatorio ardentissimoq̄; nec non suffocationib⁹ hystericis & febre Synochâ, Aphitis tandem quoque stipata. Quibus ipsis licet usu consimilium ferè, ac sub primo puerperio, remediorum, maximam partem denuò sublatis, venter tamen pariter prorsus, imò longè magis adhuc, ac post primum partum, tumidus, doloreque hinc inde pungente, tensivo ac gravativo, affectus permanfit, caloribus simul hefticis, vagis, per intervalla ipsi sociatis,

tis, ita quidem, ut ad auspiciū usque anni sequentis (1685. scilicet) ferè nunquam non ægrotarat. In usum autem vocatis antihecticis, anticachecticis, Martialibus, carminativis nec non diaphoreticis, diureticis & laxativis nodulis, clysmatibus &c. subinde interpositis melius dehinc iterum habuit, coloremque & habitum nativum, licet paulo macilentiorē semper ac sanitatem pristinā maximā ex parte recuperavit, exceptā Phlogosī interdum vaga & Tumore ventris prædicto, firmiter persistente, utut post purgantia interdum, & ob flatuum simul junctorum inconstantiā, variaque mucaginosa & purulenta ex utero subinde evacuata, per intervalla modò minore paululum, modò majore iterum facto; Ita ut tolerabiliter sic per Annum hujus Seculi 85. 86. 87. 88. 89. & 90. vixerit. Et quanquam varia porrò auxilia contra tumorem istum fuerint adhibita, frustranea tamen fuerunt cuncta, etiam Lixivia Diuretico-laxativa, & Hirschbergenses tandem thermæ, ægra maximè efflagitante Majo 1689. tentatæ. Nuptiis quibusdam cum interfuerat Mense Octobri Anni 1690. deque piscibus variis tunc comederat. cyprinis imprimis, insequente motu corporis post pastum vehementiore, & frigido hunc excipiente potu, nauseam contraxit insignem, cum subsequa febre acuta continente, comitata iterum dolore ardentissimo, seu inflammatorio, Regionis uteri, à prægressis impressionibus, atoniis & reliquiis ulcerosis, eò jam dispositi, ut & suffocationibus Hystericis tussiculosis, satis frequentibus, ita ut sub declinationem hujus febris, cum appetitu urgente, cœnâ liberaliore aliquando usa esset, motusque & compressio corporis levior hanc excepisset, sensu ruptionis quasi cujusdam internæ in Illo dextro animadverso, totus venter actum

tum instar Tympani summè tensi & duri, c. enormi dolore & respirationis interceptione adeò intumuerit, ut eo ipso momento rupturus, ægraque exspiratura videretur; Hisque turbis (beneficio præcipitantium antispasmodico hystericorum &c.) licet iterū sedatis, venter tamen in isto, quin & majori successivè, dissensionis statu posthac nunquam non perseveravit exhibitque tumorem durum renitentem, in sinistro potissimum Ilio sonum, si percuteretur, edentem, in dextro autem magis elevatum, ibidemque ac in regione hypogastrii anteriore sinistra versus sub umbilico, & inferius adhuc paulò circa pubem, protuberantias inæquales, duras, aliquo modo rotundas, & distinctas, seu circumscriptas quasi, pugni magnitudine singulas habentem & murmura quasi ac fluctuationes, vel effusiones varias aquarum, sub inflexione corporis vel compressione inguinis sinistri, auribus sistentem, tussiculâ simul siccâ, c. urina subinde purulentâ & frequentibus ac vagis, circa vesperam imprimis, caloribus, his simul junctis. Quoad cæteras autem corporis functiones melius iterum successivè habuit, floridum denudè faciei colorem recuperando, unâ cum optimo esculentorum & potulentorum appetitu, mensiumque ordinario iterum fluxu, satis copiosò, & benè tincto, utut interdum (collecto iterum ac coæcervato per intervalla pure, uti ex inferius recensendis patebit) unâ cum urinâ purulentâ, instar cornu recens usti enormiter hic foeteret. E mammis quin etiam lac serosum subindè, pressis, potissimum papillis, stillavit, & unâ cum motibus flatulento-spasmodicis intra abdomen novam quasi imprægnationem aliquando mentitum est, ob vasa ventris ac trunci inferioris, per enormem abdominis tumorem, nimis fortè compressa, san-

sanguinisque ejus lactei majorem hinc in partibus pe-
toris vicinis ac superioribus redundantiam.

Tandem Anno millesimo sexcentesimo secundo &
nonagesimo Aprili, postquam per integrum mensem
Menses ipsi alternis ferè diebus semper fluxerint, ut ut
parci, nunc dolorosi, pallidi, & foetore prædicto
putrido, unà cum urinâ, inquinati, propinatâ ipsi par-
câ Dosi aliquando pro nocte ad putredinē hanc aliquo
modo corrigendam, Essentia Myrrhæ succinatâ, ceu
Balsamica, enormis floridissimorum Mensium fluxus
secutus, unà cum conatibus parturiendi, & sub his
Excretionē per uterum Massarum decem Sanguineo-
carneo membranacearum ac moli-formium quasi, licet
plane informium, satis firmæ tamen compactæque
Texturæ, quarum aliæ minores, aliq̄ autem Pugnum
æquabant, Unaq̄ue ex illis obscurum & confusum
quasi rudimentum Embryonis, instar carinæ cum
membranis involventibus apparentis, exhibebat. Sub
& post quarum enixum verò, dolorem ingentem Ilii
dextri, uterique, unà cum horrore & æstu febrili, ma-
gnâq; debilitate, Ægra persensit, ita tamen, ut turgen-
tissimus Venter post tot tantasq; excretiones nihilum
ferè relaxatus, & diminutus fuerit, licet fluxus etiam
sanguinis uterini tantâ in copiâ & excessu tunc conti-
nuaret, ut singulis momentis svavissimam conjugem
enecturus videretur, Cujus ergo moderandi gratiâ,
hoc rerum statu periculosissimo, 13. Aprilis 1692 alios
simul Med cos, Excellentissimos Experientissimosque
Domines Doctores, Thilesium scil. socerum, & Jæni-
sium Physium Vratislaviensem, Oehmiumque Practi-
cum & Academicum Leopoldinum Naturæ cu-
riosorum Celeberrimum, convocavi, ubi in extremo
hoc necessitatis casu junctis Consiliis applicavimus;

præter interna absorbentia & confortantia temperata, stypticaque blanda cydoniata, injectionem in uterum, cujusdam decocti blandè adstringentis, Balsamici, & vulnerarii, è decoct. scil. in aqua simplici: Rad. Tormentillæ & Symphyt. Cort. Granator. Fol. Plantagin. Portulac & Veronicæ, Florumq; Chamom. Rem. in cuius colaturæ ℥j. dissolv. Mell. ros. zvj. Thereb. Ven. c. v. o sol. zij. & Bals. Peruv ꝑj. M. Extemplo autem post injectionem, horror totum ejus corpus invasit, cum conatibus vomendi, passionibusque hystericis quasi, æstu subsequente etiam febrili, ac quotidie circa vesperam redeunte. Hoc perinde viso, injectione porrò omissa, internis saltem prædictis continuavimus, moderato hinc quidem ex parte fluxu sanguinis uterino, non tamen penitus sic sublato, sed consistentiâ parùm spissiore sine intermiss. diu adhuc continuante, unâ cum aliis liquaminibus variis, serosis, ichorosis valdeq; fœtentibus, ex utero, uti pariter ex vesica c. Lotio, emanantibus, usq; dum Junio Mense post Venæ sectionem parcam, ob fluxum sanguinis uterinum nullo modo iterum coercibilem, ægramq; diuturnitate nimis enervantem, Revulsionis gratiâ institutam, fluxus omnis sanguinis, & menstruus etiam, posthac prorsus cessaret. Cumq; deinde Tussis sicca subinde repeteret, magis quàm tolerari posset, aliis initis, abstergens laxativum cum aliquali Euphoriâ, Tussisque maximam partem sublatione, propinatum. Nihilominus tamen & postea calorem semper corporis, naturali paulò intensiorem, & quotidie circa vesperam nonnihil auctum, passa est, c. sapore simul putri in Ore, Doloreq; Lumborum ac Ilii dextri, nec non debilitate & Emaciatione hinc notabili, adeò ut sub finem ejusdem mensis lecto iterum prorsus, & satis quidem diu affigeretur.

retur. In quo cum 7. Julii in latus alterum se volveret, Rupturam quasi alicujus partis, (procul dubio autem Sacculi è quorundam Lymphaticorum, ut inferius apparebit) persensit, è vestigioq; hinc, ac prima demum vice, Pedes hydropice, & totos quidem enormiter, à calce usq; ad Femora intumescentes, successive tamen, imprimis post Fluxum Alvi aliqualem obortum, spontè iterum decrescentes, insigni tamen corporis debilitate & Lymphymiis quasi sæpè insequentibus.

Æstu aut e n febrili continuo nunc magis evadente, post insignem morbi exacerbationem, nono Aug. per universum Faucium Isthmum totamque Linguæ superficiem Aphthæ quasi criticè apparent, cum insigni in faucibus proventu mucii salivalis inspissati & suffocationis ingenti periculo, à quibus tamen assiduis injectionibus Gargarismatum, illituque mucilaginis è semine Cydoneorum, nec non emulsionibus internis diluentibus, attemperantibus & confortantibus, Bezoardicisque præcipitantibus, feliciter iterum liberata, & in meliorem valetudinis statum inducis quasi cum morbo factis, restituta fuit, imprimis cùm 23tio Augusti manè, ingenti prægresso ardore circa pubem, præter abscessum procul dubio aliquem uteri aut vesicæ maturatum ruptumque, ultrò & altera quasi ac divisâ crisi, copiosissimus, ad 16. Libras spatio bidui se effundens, sequeretur urinæ & cum eâ ichoris purulenti, crassi, viridescentis & putentissimi, fluxus, cum subsidentiâ aliquali ventris, & omnium ferè functionum redintegratione, excepto Mensium fluxu, nullo modo reducibili, etiamsi ad hunc sollicitandum venæsectio quoque pedis celebraretur. His peractis, urina iterum reddebatur clara, per intervalla tamen sæpiùs, e. g. singulis ferè tribus vel quatuor septimanis loco
Men-

Mensium quasi suppressorum, aut usque dum (vi infra demonstratorum) novus puris Folliculus maturatus ac disruptus, brevi post causas, ut plurimum occasionales, animum irâ, aut corpus motu vel calore quodam leviter exagitantibus, æstumq; hinc febrilem ephemerum, urinam aqueam, pallidam, tenuemque & ruptionis quendam sensum versus vesicam, præcedentes, uno vel altero die magnâ in copia Lotium iterum sequebatur turbidum & supra dictis modò qualitibus virulentis notatum. Cui sub conatu alvum deponendi & simul quasi parturiendi gravissimo, unâ cum fæcibus alvinis ex utero simul excreti, steatomatosi & purulenti haud rarò sociabantur folliculi, hæcq; cuncta cum æstus, dolorum & symptomatum plurimorum levamento aut remissione notabili semper, ita ut Novembri ejusdem anni Grabato relicto, in Templum illa denuò concesserit, mediocriter se habendo, optimeque iterum comedendo: quanquam nihilominus prædictæ modò excretiones alvinæ, uterinæ & urinariæ, præintimatis intervallis, cum euphoria aliquali brevique porrò repeterent, uti & tussis nonnunquam, circa veris & autumnus tempus singulis annis potissimum, redierit, aliis irritis, catharticis è cremore Tartari & Scammoneo sulphurato, aut radice ebuli, mox iterum cedens, sine tamen notabili stabilive ventris hinc decremento, quamvis magna sæpè quantitas feri folliculorumque prædictorum steatomatoso ichorosorum iisdem fuerit evacuata. Imò, quod magis miraberis, Anno 1694. Aprili 17mo tussis sicca contumacius redeunte, aliisque auxiliis frustraneis, cum purgante modò indigitato iterum usa esset, hocque per accidens vomitus simul aliquot moveret, ex tumoribus istis inæqualibus supra memoratis in dextro

dextro. Hic vel hypogastrio potius aliquis supra pubem magis hinc extuberavit, majoremque dolorem & ruborem quasi maturativum successivè sic contraxit, quin & emplastro spermatis ranarum imposito, die quarto Maji spontè se aperuit, primitùs ichorem purulentum cruentumque aliquo modo, qualem furunculi solent, exhibens, emplastris verdè & Turundis convenientibus satis mundificatus & ex parte consolidatus, exigua tandem scaturigine, extremum pennæ anserinæ æquante, per integrum Annum nil nisi Lympham limpidissimam, modò fluidam, modo spissam instar gelatinæ crystallinæ pellucidissimæ, in magna satis copia tum spontè, tum pressione aliquali (è folliculo extra dubium lymphatico uteri, cum cute connati, sic rupto, uti mox patebit) quotidie plorans fundensque, quamvis & hoc pariter, ac superius tacta excreta, sine ulla ferè aqualiculi diminutione aut subsidentia, haud alia fortè ex causa, quàm quod uterus abdomini circumcirca adnatus, multisq; solidioribus etiam contentis scatens & infarctus fuerit deprehensus. De cætero tamen tolerabilius deinde vixit, si dolorem Ventris à multis Annis jam rosivum, tensivum & gravativum exceperis, usq; dum Februariò Anni 1695. ex Lympha falsa procul dubio (ob adnatum itidem, ceu post mortem patuit, undecunq; in circumferentia abdominis uterum) in Epigastrii tantùm summitate interclusa & denuò coæcervata, sicq; Diaphragma superincumbens continuò rodente & irritante, Tussi iterum & Tumore Pedum hydropico usq; ad Femora enormiter & contumacissimè vexaretur, nullis Remediis, seu evacuantibus, seu demulcentibus, amplius auscultante, sed unà cum hæctico iterum calore successivè eam ita defatigante, viribusq; extremum tandem exhauri-

ente ac enervante, ut Martii secundo Nocte, tertio post octavam quadrante audito, piissima ac devotissima ad beatam Analyfin Præparatione præmissa, integris intellectus ad extremum usq; Halitum viribus ostensis, placidissimè exspiraret Animamq; Deo redderet. Aurora proin proxima illucescente in præsentia trium præter me Medicorum, Excellentissimorum scilicet Dominorum Doctorem, Joh. Jænissii prælaudati, Samuelis Grassii, & Christiani Riesii, Chirurgiq; exercitissimi, Godofredi Purmanni, Corpus exanime curatius lustravimus cultroq; anatomico examinavimus, sequentia notatu digna in illo deprehendentes :

Totum abdomen enormiter, & cum protuberantiis hinc inde inæqualibus, tumidum, splendens, & ad Genua ferè usq; propendens ac extensum erat.

Incisa Cute Abdominis, Lympha purissima impetu quodam prosiliebat, turgens maximè in spatii intermuscularibus & summitate Epigastrii imprimis, in qua Ventriculus & Intestina ferè cuncta verius Diaphragma & dorsum reclinata & in summas angustias adacta erant.

Uterus enim instar summum gravidæ per totum Abdomen extensus, omnibusq; ferè integumentis & Visceribus Ventris inferioris firmissime adnatus seu accretus deprehendebatur, cujus totum, tum superficiem & substantiam, duos pollices undiq; crassam, tum cavitatem quoq; satis capacem, innumerabiles ubiq; ferè perreptabant replebantq; Cystides magnitudine ovorum columbinorum & gallinaceorū, quarum aliæ repræsentabant steatomata; sebaceo cartilagineâ materiâ repleta, aliæ verò sacculos Lympha pellucidissima plenos, quorum unus quoque in Ilio dextro, 2. Palmis sub umbilico, Musculos abdominis, Macie pror-

prorsus fermè consumptos, & Cutem ad extima usque, unà cum Pedunculo suo penetraverat, Lymphamque stante adhuc vita per integrum ferè Annum modo prædicto extra Corporis Limites profuderat; consimilesque plures intra cutis & Musculorum abdominis interstitia disruptus illi pariter & Pedes totos serofitibus suis inundaverant. Aliæ porrò earum abscessus veros tunicatos referebant Ichore purulento, ex viridi albescente summeque foetido refertissimos, qualis quidam & vesicam urinariam, cum utero circumquaque in unum quasi viscus coälitam, hinc inde perforaverat, cumque urina pus consimile è Corpore sæpius effuderat.

Sanguinem in Venis Arteriisque totius Corporis ferè nullum deprehendimus, eò quod omnis ejus materia in sacculos & abscessus prædictos deposita & consumpta.

Viscera verò reliqua Abdominis Pectorisque (etiã Renes) cuncta integerrimæ & sanissimæ erant constitutionis, partes tamen externæ omnes, præter Abdomen & Pedes, instar Sceleti emaciatæ.

In Vaginâ uteri Tunicam ejus posteriorem quasi Sacculum pyriformem extensam vidimus, quæ interdum Pondere & Flatibus Conatibusque alvinis deorsum pressa, Prolapsum quasi Uterum, forma rotunda instar Vesicæ inversæ & summum inflatæ, Spithamæque longitudine propendentis, repræsentabat.

SCHOLIUM.

EX prædictis in casu hoc circumstantiis luce meridianâ clarius patet, prima tumoris hujus

morbique potissimum uterini incurabilis, hincque homicidæ titulo a me insigniti, fundamenta ex prægressis variis hinc inde causis externis, imprimis laptibus sub gestatione ventris graviorib⁹, nec non aëris minus cautâ in uterû sub & post part⁹ difficillimos, maximèq; præter naturales admisione &c. jacta fuisse Siquidem ex tot contusionibus, contorsionibus, distensionibus, irritationibus & inflammationibus uteri enormibus, tam superficierum, quàm totius substantiæ ejus Fibræ & vascula non nisi discontinuari, lacerari, & excoriari hinc inde potuerunt. Unde non solum uterus sumè distensus Partibus & integumentis circumstitis successivè magis magisque adnasci, sed per vasa quoq; lymphatica eorumque interstitia valvulosa (juxta modum in Obs. 141. Ann. 7. Decad. 2dæ Ephemeridibus hisce olim à me comunicata expressum) successivè valdèq; tandem distensa, secundum substantiam æquè suam ac cavitatem excavari facillè potuit in varios diversæ magnitudinis nidos seu receptacula Lymphæ, tum tenuioris & liquidioris, tum, glandularum imprimis quarundam. spissioris quoque ex compressione & æstu majore adjacentium hinc inde copiosiorum & majorum vasorum sanguiferorum diversa facie modoque in iis inspissatæ seu coagulatæ & induratæ, cumque sanguine simul intra quædam illorum extravasato, eique commisto in ichthiosam materiam suppuratæ.

Ex quibus sanè licet ante exenterationem occultissimis obscurissimisvè, non nisi talis adnascencia & tumor Cysticus uterino oriri potuit, mistus ex steatomatibus sebaceo-cartilaginosis, & folliculis sacculisvè tum lymphaticis, hinc inde ruptis, tum ichthiosis, seu abscessulis, vesicam quoque cum utero connatam perforantibus, hincque hydropem partim uteri botryoïdem

dem, aut (solam magnitudinem ferè, quæ radicalem tamen differentiam parit nullam, si exceperis) saccatum quasi, seu intra vasorum interstitia valvulosa expansa comprehensum, partim in abdomen & pedes, ex ruptis quibusdam Lymphaticis, extravasatum, hæticamque diuturnam & incurabilem, totum corpus contentis suis vitalibus successivè exhaurientia & consumentia, producentibus. Hujus autem ex casus rarissimi delineatione & signis, sin similia fortè occurrant, haud dissimiles quoque affectus latentis quilibet facilè augurari & dignoscere, eorumque Prognosin infaustam (ob tot complicatas, & impletu partim impossibiles, partim prorsus sibi contrarias invicem, indicationes curativas, ita ut uni succurrendo in reliquas necessariò & inevitabiliter impingendum sit fueritq;) formare poterit. De cætero parallelam in nonnullis Observationem octavam Anni Imi Actorum Hafnensium legere dignetur benevolus Lector, adhibitæque in Historia hujus morbi recensenda prolixitati ignoscere, cum sine hac obscura, mutila, & manca prorsus fuisset, & successus mutui antecedentium & consequentium circumstantiæq; omnes, instar circuli aut catenæ cohærentes, unicè ac omnium optimè se invicem explicent. Styli autem impuritatem & inconcinnitatem usûs hætenus raritas, brevitatsque temporis eò concessi, ob clinicorum ejulatus continud interruptos & avocantes apud prudentiores facilè excusabunt.

OBSERVATIO CCXXVII.

DN. D. MAXIMILIANI PREUSSII.

De Febri putrida sine putredine sanguinis
animatâ.

MArgaretha Georgii Bienneri, Æditui ad S. Cathar, Uratislaviæ, conjux, media 7ma matutina 22. Sept. A.R.S. 1694. Partu laboriosissimo gravissimoq; enititur puellam vivam, altero abhinc die horrore ac æstu febrili intensissimo correpta, iisque alternis primùm, dehinc autem singulis quoque diebus, atrocius semper recurrentibus, hocque potissimum, cum Lochia justo etiam citius deficerent Quare præter Bezoardico præcipitantia, chinata, & confortantia diluentiaque temperata, hætenus propinata, his reducendis venæsectio pedis dextri quoque instituta, junctis simul uterinis balsamicis ac emmenagogis blandioribus.

Frustraneus autem cum esset conatus omnis Lochia restituendi, Febris hæc, magis magisque semper exacerbata, in continuam putridam tandem degeneravit, cum intolerabili ardore sub pube & præcordiis, doloreque punctorio & tussiculoso circa pleuræ latus sinistrum. Cumque in hoc rerum statu octavo & nono Octobris die in matulæ, urinam ejus auream continentis, fundo, ut & per omnem ferè circumferentiam yasis fistilis, in quod alvum ægra novissimè dejecerat, innumerabiles ac minutissimi vermiculi candidissimiq; instar Acarorum aut Ascaridum, ex uteri partiumque vicinarum inflammatione & abscessibus putridis ac verminosis fortè enati, deprehenderentur, sicque suspicionem aliorum de putredine animatâ, in sanguine hic forsan etiam latente, in mentem revocarent, certitudinis hujus explorandæ gratia, urgente insuper hoc dolo-

dolore æstuque pleuritico & desiderio puerperæ absolutissimo, ex mediana brachii sinistri sanguinis tunc floridissimi 4. vel 5 uncias præter propter extraxi, nullo tamen vestigio fœtoris aut putredinis animatæ, etiam cum asservatus ultra diem integrum esset, notati aut conspicui. Ne exiguum autem vel doloris, vel æstus febrilis, levamen cum ab hoc, aliisque auxiliis indicatis ægra sentiret, quin tandem quoque delirio atrocissimo corriperetur, 18vo Octobris die, à puerperio 27mo placidè exspiravit, extispicio tamen, post mortem à me desiderato, per Maritum Agnatosq; ejus pertinacissimè denegato.

OBSERVATIO CCXXVIII.

DN. D. MAXIMILIANI PRÆUSSII.

De Visceribus curru transeunte ruptis
cute illæfâ.

A Blegante Incluto Senatu Vratislaviense, in præsentia Georgii Mähreri Dispensatoris in Hospitali ad SS. Trinitatem, & Prædiorum eò pertinentium Præfetti, Judicumq; paganorum Loci, per Matth. Godofr. Purmannum, Chirurgum Civitatis Vratislav. juratum & ordinarium, Klettendorffii d. 28. Maji 1695. cultro anatomico aperiri curo Puerum rusticanum 14. annos natum, Johannem Ulbersdorffensem, pridie horâ 4ta Vespertina, cum ebrius esset, è Plaustro delapsus, Axique sic & Rota posteriore Currus eversi & transeuntis graviter pressum læsumque, hinc proprio motu è viâ publica se adhuc volventem, vomituque contenta Ventriculi ejicientem, Klettendorffium deinde ceu Pagum proximum deportatum, & post insignes Lithymias viresque penitus exhaustas, circa sextam subsequenti diei matutinam Animam ibi efflantem.

In

In cujus Cadavere dehinc deprehendimus Contusio-
nem insignem Tibiæ sinistrae & suggillationes latissimas circa Lumbos & os sacrum, Cutem tamen externam nullibi, nec in abdomine, ruptam. Hæc verò cultro Chirurgi discissa, enormis collectio sanguinis extravasati, universam fere abdominis Cavitatem occupans ac replens, & Intestina hanc inde valdè contusa ac livida, dextrum verò ventriculi orificium, una cum Hepate, venâ Portæ, & Rene ejusdem Lateris, nec non Lien, per medium prorsus rupta apparuerunt: miranda sane hic impenetrabilitate Cutis externæ, nisi ob cedentem facile hujus Mollitiem & extensibilitatem, visceraque mollia immediate eidem subjecta, illæsam, hæc autem in posterius abdominis septum, maximam partem osseum, Terramque subjacentem firmissimam violentius adacta aut impulsiva, hincque extendi amplius nescia, per medium necessario fissa dixeris. Vitam autem quomodo trahere tam diu adhuc post tantam Læsionem potuerit, non minus obstupescerem, nisi consimilia quædam aliàs vidissem, & parallelum imprimis exemplum Affinis & Collegæ æstimatissimi, Dn. D. Samuelis Grassii, in Ephemerid. nostr. Anno secundo Decad. 3. Obs. 70. legissem &c.

(Missa Noribergam Uratislaviâ d. 3. Jun. 1698.)

OBSERVATIO CCXXIX.

DN. D. WILHELMI HULDERICI WALD-
SCHMID.

De Filis minutissimis argenteis, in vitro
natis.

Acceperam antè plures annos à Dn. Merwizio, Med.
D & Practico apud Lubecenses felicissimo, vitrum,
quod quartam mensuræ partem, sive libram medicam
capit,

capit, ejusdem cum vitris istis, quibus ad mixturas utuntur Pharmacopœi, figuræ, vacuum quidem, sed cujus lateribus, siccis admodum, nec ullo liquore humidis, fila laminata aut bracheata adhærebant, spiralliter contorta, & araneorum telæ instar subtilia, rigida tamen, & quæ vitri in modum diffilirent argentei coloris & splendoris, ita tamen, ut vitro solis radiis obverso, iridis colores, aut illum, quem in columbarum collis cernimus, exhibeant: saporis ferè nullius paucam falsedinem si excipias. Stetit sic per biennium aut triennium vitrum, quod, dum casu iterum reperio, ad unius digiti altitudinem repletum video materiâ istâ argentea, pilorum inter se contortorum globum representante, & vitrò commotò, illud quod lateribus ejus adhærebat, decidebat. Hanc verò in fundo jacentem materiam, alii indidi vitro, & plures post septimanas, prius de quo sermo est, vitrum, eâdem materiâ ad certum spatium repletum offendi: atque hoc postmodum sæpius observavi, generari nempè hanc materiam de novo, in vitro illo evacuato. Difficile verò est determinatu, qualis sit materia, & quæ ejus generatio? Tantum quidem mihi hâc de re innotuit: expositum fuisse Mense Martio hoc vitrum, in quo antea Spiritus Terræ cujusdam per se volatilis & oleosus aservabatur, rore majali refertum, radijs solaribus, & post humidi evaporationem, dictum apparuisse phænomenon, de cujus generationis modo, si quid certi constaret, aliis phænomenis explicandis dubiò procul inserviret.

OBSERVATIO CCXXX.

DN. D. WILHELMI HULDERICI
WALDSCHMID.

De Vitulo monstroso, sine cerebro nato.

Quæ in vitulo, monstroso capite nato, observaverim, communicabo: Conspiciebatur in capite tumor quidam, satis magnus, ex fronte ad unius pedis altitudinem affurgens, ad basin rotundus, tres ulnæ partes in peripheria habens, protensus ad aures, & coni instar sensim in apicem desinens, qui simile quid capitis ornatui, quo scæminæ honoratiores hoc tempore utuntur & Fontanges vocant, exhibere videbatur. Ipsū verò caput, breve nimis erat, deficientib' nariū ossibus & cartilaginibus, ita ut non ineptè cum capitibus novicanum generis, quos mopfos, aut Steendoggen vocant, comparari potuerit. Sed ad tumorem redeundum, in quo, apertâ cute pilosâ, membranam satis crassam & validam cernebamus, internè totam cutem investientem, sub quâ tenuior alia, atque sub hac alia tenuissima conspiciebatur, ut si tumorem hunc, tanquam saccum ex tribus distinctis membranis conflatum, & cute pilosâ tectum, quis imaginari velit, quàm optimè rem sibi repræsentabit. Continebantur autè in hoc sacco lymphæ cruentæ, spumosæ & subsalsæ cochlearia aliquot, (exitum enim per foramè, cultro inflictū à rustico, reliqua lymphæ portio, quâ extensus antea fuerat tumor, invenerat.) Examinatis probè membranis his interior, quæ lacera hinc inde erat, tenuis meninx esse videbatur, media crassa meninx, & extima sub cute latens, pericranium. Cranium verò ipsum, aut pars ejus quæ calva in homine dicitur, non ad
erat

erat, nec cerebri, præter exiguas portiones, pisum magnitudine vix æquantes, ad oculorum fundum utrinque sitas, ullum apparebat vestigium. Cerebellum verò in canali osseo, ad colli vertebram primam per digiti longitudinem pergente, sensimque angustato, integrum continebatur, ex cuius parte anteriore, nervi optici utrinque ad oculos ferebantur. Vixerat autem vitulus hic per semihoram, sed aperto tumore, procul dubio ex aëris accessu decesserat. Hydrocephali quandam speciem si quis nominare velit, non equidem refragabor, quamvis in eo quàm maximè differat, dum nullum hic fuit cranium, quod tamen ordinariè in hydrocephalo non deficit. Vixisse verò vitulum hunc absque cerebro, rarum quidem est, sed ad motum & vitales actiones sufficere potuit cerebellum, quod totius cerebri vices hic subiit.

OBSERVATIO CCXXXI.

DN. D. WILHELMI HULDERICI
WALDSCHMID.*Lampetræ fluviatilis Anatomie.*

Cum ea, quæ ex *Brunzero* in Anatomie animalium de Lampetra habet *Blasius*, hepar solùm concernat, quod viride esse communiter statuunt, quæ ipsimet ante paucas septimanas, in lampetra, 18. pollices longa, 2. lata, & in fluvio Swendin, ex opposito urbis nostræ aquam dulcem in mare præcipitante, captâ, notaverim, brevibus recensere. Corpus apertum, à bronchiis ad anum usque refertum cernebatur ovario, ad quod bini observabantur distincti meatus seu tubi, quorum unus, nonnihil ad latus sinistrum reflexus, alter verò ex opposito, ad dorsi spinam jacebat.

Repleti erant aëre, & straminis culmum crassitie æquabant. Ipsum verò ovarium, tenui membranâ plurimis referta vasis sanguiferis, dorso adhærebat, quæ in folia membranosa, tenuia admodum sibi que invicem imposita, minimi digiti latitudine dividebantur, quibus laciniis ovula exigua, instar seminum papaveris aibi firmissimè adhærebant. Ad intestinum rectum quinque vascula admodum exigua, ex ovario tendebant, quorum insertiones ob nimiam exilitatem per vestigare non licuit. Hepar sub corde, nullo intermedio diaphragmate, pericardio arctissimè annexum apparebat, unico saltem lobo, semi digitum longo consistans, figura glossopetram æmulans, colore verò, nisi quod pallidius esset, ab aliorum animalum hepate non differens, nec ullum coloris viridis, aut biliaræ vesiculæ in eo apparebat vestigium. Pericardium penitus cartilagineum erat, magnitudine nucis avellanæ, cujus humor aut aqua subsalsa erat. Cor unico præditum ventriculo, conicæ figuræ, ad bronchiarum finem situm; hujus parti sinistræ, interveniente ductu, ut videtur, arterioso quàm brevissimo, jungebatur auricula, magnitudine à corde vix discernenda, cujus pulsus diu post evulsionem è corpore, cernebatur. Ex corde verò ad dorsi spinam duæ arteriæ, satis exiles totidem comitatæ venis decurrunt. Duorum ab ore digitorum, in latitudinem sumtorum distantia, ductus occurrit, sensim ad pennæ anserinæ crassitiem ampliatum, pollicis articulum longum, quem ventriculum esse censebam, apertus enim, cavitatem exhibebat cum ductu admodum exiguo, setam vix admittente qui ad os pergebat, atque in illud hiabat, suctione namque alimentum capiunt, nec ut videtur solidiores cibos assumere possunt. Aqua verò, quam

aëris

aëris loco hauriunt pisces, per foraminula, quorum septem utrinque cernebantur, ad bronchias admittebatur, quæ pro oculis vulgus habet, unde Neunaugen pisces hi audiunt.

(Missa Kilia Norimb. p. Exc. Dn. D. Schelhammerum die 3. Junii Anno 1698.)

OBSERVATIO CCXXXII.

DN. D. JOSEPHI IGNATII MUSCHEL
de MOSCHAU.

De Februm intermittentium cura.

Neminem latet, februm intermittentium curationes innumeras, & diversissimas reperiri; ita, ut ad eas describendas, magnum volumen non sufficeret. Inter alias inusitata est ea, quam quidam in Comitatu nostro habitans, in summo occulto habebat, & ægrotis administrabat. Remedium autem erat hoc: accipiebat modicum panis secalini recentis & lucidi (qualis communiter quotidie à pistoribus venditur) salis communis, & salivæ hominis sani & jejuni quantum satis erat ad formandas pilulas; has febricitanti sumendas porrigebat, & iis febrem profligabat. Novum hoc remedium felici eventu esse porrectum: quapropter operæ pretium est examinare; in quo dicti medicaminis virtus antifebrilis consistat? nam si ingredientia consideremus, reperimus; quod sal & panis alimenta potius, quàm medicamenta sint: cum quotidie ad nostri corporis restorationem ea assumamus; tota igitur vis in salivâ hominis sani & jejuni statuenda videtur. Clarissimus Sylvius de le Boe disp. de alimentorum fermentatione, statuit in salivâ primarias fermenti vires contineri, quibus mediantibus alimenta

in ventriculo transmutantur in chylum. Ex quo concludere licet, quod bona chylicatio in ventriculo primariò à saliva dependeat; & consequenter ea fiat na vel mala, quatenus saliva bonæ vel malæ constitutionis est. Secundò concludere licet, quod saliva bonæ constitutionis (quia ciborum in chylum convertendorum fermentum est) in parvâ quantitate cibis admista, chylicationem bonam efficiat. Nam fermenta ejus sunt naturæ & efficacix; ut in parva quantitate rem fermentandam fermentent, & spirituosam efficiant: quod manifestè probatur per massam panis, quæ per modicum fermentum spirituosa evadit. Has duas illationes ad dilucidandum antefebriale propositum esse convenientissimas liquet ex sequentibus. Primo in omni febre intermittente læsa est chylicatio; quia in omni febre intermittente producit in ventriculo chylus acidus & viscosus, qui ob acorem febrilis effervescentiæ radix est, quiq; varias in visceribus ob crassitiem suam obstructions gignit. Quod autem acidum viscosum in febribus intermittens peccet, nemo facile negabit; siquidem ex juvantibus antifebrilibus medicinis, utpote acidum infrigentibus, & viscosum incidentibus, manifestè id colligere liceat. Secundo, cum per bonam chylicationem sanguinis laudabilis & spirituosus generetur, qui ob suam spirituositatem incidit seu viscositatem corrigit, nec non aciditatem attemperat; eo quòd spiritus volatilis partim sulphureis partim salinis alkalicis constet particulis, quibus acidum infrigendi & viscositatem incidendi inest vis maxima: sequitur, quod à bona chylicatione dependeat sanguis tali crasi præditus, qua mediante possit causa febris intermittens depelli. Quapropter, cum antifebrile pro-

positum consistat primariò in saliva hominis sani, qua mediante tanquam fermento spirituoso, bona in ventriculo procuratur chylificatio; ab hac autem, ut ostendi, sanguis tali crasi præditus dependeat, qua mediante febris intermittens depelli possit: sequitur à dicto antifebrili febres intermittentes depelli potuisse. Hæc februm intermittentium cura videtur originem suam trahere ex veterinariâ. Solent animalia ruminantia fere simili modo curari, quando actum ruminationis perdididerunt: tunc enim sumitur aliquid de cibo per actum ruminationis eructato ex animali sano, & intruditur in os animalis ægrotantis, quo sumpto animal ægrotans, actum ruminationis rursus recipit. Sanatio ista in nulla alia re, quàm in resuscitatione fermenti digestivi consistit, quo adepto suctio ruminativa rursus redit. Hanc curam forte quidam considerans, & effectum bonum cernens, conclusit, eam à brutis ad hominem transferri posse; & quod in brutis per escam eructatam & salivâ imprægnatam fieri consuevit: id in hominibus per salivam panis & sali admistam, perficiendum judicavit.

OBSEVATIO CCXXXIII.

DN. D. JOSEPHI IGNATII MUSCHEL
de MOSCHAU

De Fletu pueri in utero matris.

Cùm fletus hominis, adhuc in utero matris existentis sit rarissimus, teste experienciâ: operæ pretium judicavi ejusmodi casum ephemeridibus Nat. Cur. inferendum: Illustrissimi Domini Domini S. R. J. Comitum de Cellari Domini hæreditarii in Lublinitz &c. filius secundò natus, fletu suo (cum adhuc in ute-

ro matris efflet) omnes in admirationem traxit: fle-
vit enim, antequam nasceretur, clarissimâ voce, ita
ut omnes adstantes audiverint. Hunc illustrissimum
puerulum vidi optimè valentem, mense Januario
Anno 1696. apud perillustrem suum avum; nimirum
Dominum de Osterberg, qui me tunc temporis de fletu
sui nepotis in utero matris existentis certiore reddi-
dit: erat autem præfatus puerulus quando ipsum vidi
circiter annorum trium. Ejusmodi fletus solent com-
muniter esse ominosi, trahentes post se varias provin-
ciarum calamitates: quas clementissimus DEUS, secun-
dum suam magnam misericordiam avertere dignetur.

(Glacio die 6. Junii Anno 1698. Norimb. missæ.)

OBSERVATIO CCXXXIV.

DN. D. CAROLI SCHROETERI.

De Muliere paganâ Hypochondriaco-Melan-
cholicâ, quæ ad Templi sacraria se appropinquare
non audet.

Fœmina pagana maritata, ex Hypochondriorum
vicio diu in hæso, tandem in Melancholiam inci-
dit gravem & pertinacem, quæ tamen diversis Medi-
caminibus tam Universalibus quàm particularibus &
specificis, præprimis tamen vino medicato quod ob-
structiones lienis & Mesenterii referare valeret, eo us-
que se expugnari passa est ut rarò & nonnisi longo in-
tervallo eam invadat.

Duo autem Symptomata prædictæ Patienti tena-
citer adhuc inhærent, quod in omnibus actionibus,
etiam recta ratione institutis, imò inter fusas preces,
semper secum murmura fremat, & quando ad sacras
ædes accedere debet, præ anxietate incredibili in viâ
vexata, hinc inde se movet & titubat quasi pedes es-
sent

sent ligati, ut officium denegare velint, dumque sacris interesse cogitur nullibi in loco præ animi perturbatione se continere potest, sed citò citius evadit, regressa demum, omnia bene se habent & sana videntur, quapropter sibi ipsi relicta nunquam ingreditur templum, sed cane & anguè pejus illud averfatur.

Similem ferè casum in viro Epileptico animadverti, qui quidem Concioni & aliis sacris interesse poterat, quando autem Sacerdos finitis jam sacris, populum benedictione consueta, benedicat nobis Dominus &c. dimissurus, præ anxietate cordis, quæ sæpissime sudorem faciei copiosum ipsi exprimebat, se amplius in templo continere non poterat, sed quam citissimè se abscondebat; extra autem templi ædes, omnia cordolia & anxietas evanuerunt.

OBSERVATIO CCXXXV.

DN. D. CAROLI SCHROETERI.

De Loquelæ & Auditûs subitâ restitutione.

IN admirationem ferè duxit totam civitatem nostram subita illa Loquelæ & Auditus Restitutio, quam præterito Anno 1697. d. 20. Novembris styli novi divina potentia circa dduculum in Juvene Sutore, Georgio Frideburgio Zittaviæ clementer exhibuit. Ille in peregrinatione sua Anno 1695. Lipsiæ ex febre maligna delirans non tantum in *à Paviar*, verum etiam in surditatem incidit, (sine omni dubio, quia materia febrilis per metastasin ad nervos conjunctos quintæ conjugationis, quorum furculus major ad aurem, minor, ad linguam & laryngem excurrere solet, delata fuit,) inque tali statu miserrimo, quo nec ullum verbum, imò ne syllabam pronunciare, multò minus eloqui potuit sed loco Loquelæ, digitis & scriptura uti,

iisque anima voluntatem significare necessum habuit, duos integros años & quadrantem anni surdus & mutus permanere coactus est; licet interea remedia interna & externa revulsoria, omniaque quæ ex artis methodo agi poterant, applicata fuerint, irritum tamen successu, ut de sanitate integrè recuperandâ ipse desperaret patiens; interdum etiam eum suspicio Veneficii in pomo per ancillâ sibi porrecto & dimidium eso, non leviter anxium tenebat; Eapropter etiam pomorum genera aversabatur, quamvis aliàs corpore sano ubique ambularet & calceamenta conficeret.

Sed quid accidit; Sutor noster juvenis, cum suis commilitonibus d. 9. Novembris intrat Tabernam Cerevisiarîam, ubi inter longam computationem magnæ cum suis commilitonibus & rusticis exortæ sunt rixæ, ut à verbis ad verbera procederetur, noster autem Sutor magis mutus quam piscis, neque Dux neque Autor rixarum, absque culpâ, ab aliquot Symposiastis rusticis, multis tractatur verberibus, in terram proster-nitur, vellicatur, & fortiter aliquoties capite pavimento illiditur, ut inde non solum in occipite supra nucham & futuram mendosam cutis leviter intumesceret, fugillaretur, sed & nonnihil contrita & corrosa videretur, quæ tamen intra octiduum iterum subsedit, ut nulla læsio externa amplius conspiceretur, nihilominus tamen post paucos dies male se habere cœpit, & non solum de torminibus ventris, verùm etiam de dolore insigni frontis quandoque occipitis & vicinarum partium conquestus est, non sine tinnitu & perpetuo sibilo aurium, ita ut insomnes conduceret noctes, quapropter ex metu deterioris morbi ipsi vigilantes ex suis commilitonibus constituti sunt, cum aliquando in nocte dormiret inciperet per horæ quadran-

drantem, sibi somniavit ac si clara voce loqui posset, sed tum demum adhuc frustra, sequenti autem nocte post levē somnum, die nempe vigesimo Novembris, ex benignâ Dei gratiâ, circa horam quartam matutinam citra omnem spem & expectationem clarâ quidem, sed nonnihil tremulâ voce, (quæ ipsi adhuc interdum adhæret) comilitonem his verbis allocutus est: *Bruder id) fan reden.* Hinc ex pergefacti omnes domestici à proprio & comilitonum clamore, in genua procumbunt & Deo benignissimo

Dulcia lætifico diffundunt júbila plausu etiamque rem mirandam Sacerdotibus Templi commendant, ut eorum precibus ardentissimis publicè Deo ter optimò ter maximo gratias persolvant.

Firmiter ego & mecum alij in hâc versantur opinione, quod à prægressâ vellicatione, forti capitis commotione & contusione, superaccedente Fervore Sanguinis Materia obstruens nervos, commota, à calore rarefacta & tandem resoluta fuerit quia ab hoc tempore non tantum rectè loqui, sed bene audire valet & cum omnium admiratione sanus suo fungitur officio. Hinc verum est, quod in proverbio dicitur: *Vexatio dat intellectum, nobis dedit Loquelam & Auditum.*

OBSERVATIO CCXXXVI.

DN. D. CAROLI SCHROETERI

De Epilepsiâ admirandâ.

Quid hodierno seculo sit Affectus Epilepticus convulsioni finitimus, etiam lippis & consoribus innotescit, verum enim verò nonnunquam talibus conjunctus conditionibus, ut & Medicis ipsis doctissimis effectu dignam admirationem incusserit, id quod sequentes Observaciones testificantur.

Annò 1694. Mense Maji me consulit pannifex peregrinus de fratre suo Epileptico, qui non tantùm in die sæpissimè uti ipse vidi, Epilepticis convulsionibus iisque horribilibus divexabatur, sed etiam quod mirum visui & auditui erat, uti canis, latrabat, omniaq; quæ instante paroxysmo ore accipere poterat more canum primo quatiebat & deinceps dilacerabat.

Virum quoque Epilepticum novi, qui paroxysmum Epilepticum non tantùm prævidet, sed etiam cum admiratione omnium ut alii Epileptici non concidit, sed corpore presso lento gradu obambulat, volem manus Nuchæ apponit, interdum valde ridet, nonnunquam uti canis latrat, sæpè etiam uti felis totum hypocaustum clamore suffundit, cessante paroxysmo totus defatigatus accumbit & potum expetit. Interrogatus, se à terrore felium in juventute acquisivisse hoc malum recenset.

Non ignota quoque mihi est nobilis virgo, quæ quoties insultu Epileptico infestatur, id quod plerumque fit instante Mensium Tempore, nihil loquitur, sed apertis oculis & immotis torvum videt, in unico momento quasi statua rigida evadit, quid agat planè ignorat, ubi ad se revertitur, quod sit post semihorulam, quærit quid egerit? in fine paroxysmi urinæ mitiones & sudores largissimi subsequuntur.

Medicamenta in hoc effectu conducibilia fuerunt sequentia.

℞. Visci Corylin. virid. ℥i℥.
 Rasur. Corn. Rhinocerot. Div.
 Agagrop. ℥j.
 Ungulæ Alcis præp.
 Stercor. Leon. exsicc. aa. ℥ij.
 Cinnab. Antim. novies. sublim.
 Succin. preparat. aa. ℥j.
 Castor. elect. gr. xj.
 Salis Succin. volat. gr. viij.

Misce

Misce fiat pulvis D. ad scatulam Sig. **Sonderliches Pulver**
wieder die schwere Noth auf vielmahl.

℞. Ol. Scorpion.
Lumbricor.
Castorei aa. ʒß.
destill. Succini albi ʒj.
Zedoaria
Cortic. aurant.
Origani aa. ʒß.

Misce D. ad vitrum. S. **Euserliches Del.**

℞. Ol. destill. Rute
Origani
Succin. aa. gutt. 10.
Spir. Salis Armoniaci ʒiij.

Misce D. ad vitrum S. **Spiritus vor die Nase zu halten.**

℞. Essent. Castorei ʒiij.
Elixir. Epilept. Crollii ʒij.
Spir. Salis Armoniaci ʒiß.

Misce D. ad vitrum S. **Sonderliche Mixtur**

℞. Auri fulminant.
Nitri Antimoniati aa. gr. iij.
Dent. Equi Marini gr. iij.

Misce fiat pulvis D. in duplo
Sign. **Zwey eröffnende Pulver.**

(Missa Vratislaviã per Exc. D. D. Schulz. Norimb.
die 6. Junii Anno 1698.)

OBSERVATIO CCXXXVII.

Dn. D. GEORGII HANNÆI.

De S. Viti Schola Saltatoria.

Rarò panditur hæc Orchestra, ut inromittantur spectatores ad lustrandum hunc Saltum, non risu, sed lacrynis dignissimum. Tam rarus quippe Morbus est, ut inter millenos ægrotos vix semel occurrat aliquis, in huncce referendus census; atque hinc apud plurimos Medicos altissimum de hoc Saltu silentium est, cum viderint eundem paucissimi. Referunt itaque Saltum istum ad Morbos Magicos, alii; alii, ad Astrales; hi, ad dementatam Phantasiam; illi, ad ictum Tantarularum; isti ad Levitatem Animi, ut audiat Chorea lasciva. Certè, quò prolabatur Paracelsus, non capio, dum Tract. I. de Morbis Amentium, Cap. 3. fufius asserit, Venas R sui destinatas (quas tamen ne quidem indice digito ostendit,) huic Morbo Causam & fomitem præbere. Verùm, ea novisse haud quaquam pigebit, quæ de primo hujus mali auspicio, ut ut simulato, linguâ vernaculâ, annotavit, Lib. I. de Orig. Morbor. Invisibil. p. m. 150. Trofsea, mul. er. perversa & infrunita, hunc Morbum, prima omnium, dolo finxit. Hæc, ut Maritum suum, chorearum hostem, eò fortius exagitaret, finxit se, quoties irascebatur, inaudito quodam Morbi genere affligi, quò correpta, non poterat non ad summam usque lassitudinem saltare. Texit hanc pervicaciam suam astu vaferrimo inepta mulier, morbum prætendens; donec, eosdem clanculum edoctæ mores, consimilem mimum agerent Saltatriculæ plures, maritos Importunitatis suæ maceraturæ aceto. Tandem in auxilium evocatus est DEUS Averruncus, ut compefcerentur aliquando pulicosæ mulierculæ, & commodum exoratus est Gentilium Magor. At, non multò post, transferunt ab hoc, ad Divum Vitum, fasces Præfidatus, à cujus nomine hodiernum hic Affectus nuncupatur Saltus S. Viti.

Lepidula sunt hæc, & argutula! sed ego ad magis seria divertar, quæ in lurida hujus morbi observavi Catasta, Anno DC. XCIV.

Fœmina Rensburgensium primaria, quæ cum binis Maritis sterile Conjugium absolverat, nunc, (præter opinionem, imò

mò præter omnem suspicionem suam,) in tertio sæcunda Thoro, parum rectè per aliquot dies habere cœpit. sed d. 1. Maji, circa horam sextam vespertinam, post insignem horrorem, inusitato, & omnibus spectantibus invisio, corripiebatur Morbo. Ego præproperè accitus, ut afflictissimæ succurrerem, Maritum mœstissimum inveni, Amicosque lymphatis simillimos, mortem metuentes subitanèam. Ipsamet Ægrotæ, mente sana factis, Brachia, Pedes, totumque Corpus, contrahens & extendens, jaçtabat impensius, saltantium mores ad suos referens, lectumque pedibus pulsabat sat violento motu; imò si extra lectum fuisset, saltasset, utique donec corruisset. Interdum uterque Pes, cum Femoribus, affligebatur, interdum alter; quiescentibus inferioribus corporis partibus, laborabant subinde superiores, & vice versa; modò totum Corpus simul & semel vapulabat, donec post sesqui alteram horam saltuaris sic conticesceret tumultus. Interea dum hæc agebantur, dabam ægrotæ Spiritus Vitæ mei guttulas triginta, (eandemque Dosis fructuosè repetiit sæpius, diebus sequentibus,) in vino Lilior. convall. atque rogantibus Amicis, qualis esset monstrificus hic insultus, regeffi, Saltum S. Viti nuncupari à Medentibus: oriri autem odiosum tripudium asserui, quoties Musculorum mæandros, Nervorumque tubulos, ad fatiem usque implevissent mercuriales halitus, stimulis acido-acribus rigentes, adque motus involuntarios membra motitata mordicè instigantes. Nec mora! Enem a revellens quantocyus, datâ pausa, applicandum curavi, quod noctu alvum excussit quater; & ligaturam extremorum (quam tulit egregiè,) imperavi. Suavissem equidem Phlebotomiam, sed terrebat quovis momento, novæ invasionis metus. Imò, & hoc non reticendum erit, quod in pleno involuntarii sui motus cursu, se suffaminari nullo modo ferre potuerit; quoties enim conqvassationem membrorum violentam detinendò inhibere vellent Amici: desinite! clamabat, ex uno malo geminum mihi facturi. Mox è meis, quæ mihi reservo, Medicamentis, hanc Mixturam Balsamico-Confortantem parabam, quam per integrum octiduum quater cochleatim hausit quotidie, cum felici successu. ℞. Aqu. Vit. Stomachal. m. Elix. Citr. ana ℥vj Tinct. Sipt. m. ℥ij. Tinct. Anodyn. m. ℥j. Spirit. Vit. m. ℥b. M. d. in vitro. His adhibitis, redierunt equidem Paroxyf-

mi, sed rariores & breviores. Noctem penè infomnem traxit, at Vomitus interdistingtam.

Sic transit primas & Mensis & Morbi dies, quid autem de sequentibus factum sit, memorabit Diarium Præcticum meum, modo grave id non futurum sit Lectori benevolo.

2. Maji si se turbis transactus est, nisi à Vomitu concitatis, habuitque Noctem placidissimam.

3. Maji, horis antemeridianis benè se habuit, & remiserunt egregie Vomitus enormes; sed horâ secunda pomeridiana rediit soporatus hostis, eademque, quâ antea, defonans ferocia, modo alterum, modo utrumque, cum femoribus & Ventre, Pedem, sub jugum misit vehementissimè pars; Corporis superior unicâ tantum, eâque levissima, exercebatur velitatione. Paroxyfmi instabant pertinaces, durabant diu, recurrebant frequenter, donec sensim abbreviati planè se subducerent, horâ mediata quarta. Horâ mediata octava vespertinâ, bis recurrebat unus, post alterum, Paroxyfmi, sed uterque brevior. Nox quieta fuit.

4. Maji, horâ mediata octava antemeridiana, tres patiebatur insultus. Clystere admotò, iterum, post frictionem cum calidis linteis, inungebantur Dorsum, Brachia, Femora & Pedes (quod & antea, & postea factum sæpius,) Aquâ Regina Hungariz. Toto die redierunt aliquot Paroxyfmi, Femoribus, Cruribus, & Pedibus, solum molesti. Nox bona secuta est.

5. Maji, horis antemeridianis, accesserunt Paroxyfmi quater, at iidem leviculi; sed Vomitus Venterculum everrebat fortiter; Statim post meridiem, urgebat ipsam insultus haud adeò levis. At, horâ quinta vespertinâ, surrepsit frigus, tristis nuntius, totumque corpus perambulabat (ultra quadrantem horæ,) tumultus inconditus, ut quævis tristitia metueremus omnes. Verùm, post usum largiorem mei Spiritus Vitæ, meliora deest Deus, & desit tantus apparatus in successum insignem, cum tremula inferiorum corporis partium agitatione, eademque sat violenta. Nox bona secuta est.

6. Maji, triplici equidem in vasu perhorruit, quorum unus aliquantum gravis. Tulit tamen pulcherrime hæc omnia Nostra, eoque facilius, quo lætior sentiret, favore Numinis, evanescere, cum hoc ipso die, Salturam tædiosam, nec unquam rediit eandem. Nox modicè quieta fuit.

7. Maji.

7. Maji. Tranfierat jam Ebericus Abaddon, sed remanfit, toto die, Græcorum Apollyon, crebris impetuofus Vomitus. Nox bona erat.

8. Maji. Vomitus folito urgebant more, nifi quatenus iisdem aliquam injiceret remoram propinatum Catharticum. Nox ad votum fuit.

9. Maji. Vomitus frequentes aderant. Nox modica.

10. Maji. Dies & Nox priori fimilis.

11. Maji. Dies priori compar; sed Nox faventior.

12. Maji. Ut ut nihil intentatum relinquerem, quibus, & externè & internè admotis, pacari poffet naufeabundus hicce Stomachus; nihilo tamen fecius obftitit refractarius, atque Efculentia, Poculenta, Medicamenta, eadem, quâ intraverant, ftatim exire juffit, via. Nox turbida fuit.

13. Maji. Vomitus fine intermissione inquietabant. Nox confufa.

14. Maj. Remiferunt nunc aliquid è fua violentia Vomitus, quos committigare non defii; sed fuccellit Ardor Ventriculi graviffimus, cum Siti ingenti. Nox irrequieta erat.

15. Maji. Ardor Ventriculi, unâ cum Vomitu, gravis ægrotæ incubuit. sed post ufum crebriorem hujus Pulveris, partitè cum cultri cuspide fumpti, pacari cœpit uterque hic hostis. R. Ocul. Cancr. pp. Lap. Prunell. ana ʒj. Sacch. alb. ʒij. M. Nox infra votum ftetit.

16. Maji. Dies, talis, qualis. Nox moderatior.

17. Maji. Vomitus interdium moleftus fuit. Nox, circa Auroram, placida.

18. Maj. Incendium Ventriculi, & Sitis, ita evanefcere cœperunt, ut medioeriter fe haberet ægrotæ. sed Nox turbida fuit.

19. Maji. Vomitus, more folito, molefti erant, sed Sitis & Ardor Ventriculi evanuerunt; imò, Alvus (quod hætenus non contigerat,) fponte fe referare cœpit. Nox placida fecuta eft.

20. Maji. Vomitus modestus fieri occœpit. Alvus fpontanea erat. Nox modicè quietæ.

21. Maji. Vomitus fedatus erat, sed Alvus tacuit. Nox egregia fuit.

22. Maji. Ventriculus, demum exoratus, ingefta, etiam calida, & quod jam diu fatis planè obfoleverat,) retinere cœpit.

Alvus paruit. Nox irrequieta fuit, cum sub vesperam inhorrescens, tota nocte incaleceret ægrota.

23. Maji. Vomitus pacatus erat. Nox bona.

24. 25. 26. Maji. Vomitus cessarunt; & Noctes optimæ fuerunt.

E Medicamentis autem infinitis, quæ adhibebantur, nullum erat vomitanti Stomacho magis conducibile, Mixturâ sequente, vel millies assumptâ cochleatim: ℞. Aqu. Vit. Stomachal. m. Elix. Citr. m. ana ꝑjv. Syrup. Corall. rubr. Tinct. Sulph. Vitriol. Tinct. Anodyn. m. Liq. Stiptic. ana ꝑβ. M.

Hic status, restitui cœptus, continuabaturque ad diem.

3. Junii, quô rediit Vomitus.

4. Jun. Vomitus nullum cibum admisit,

5. Jun. perdurabat Vomitus.

6. Jun. Vomitus è sua violentia aliquid remisit.

7. 8. 9. 10. 11. Jun. redierunt tantummodò sub vesperam Vomitus, sed Appetitus prorsus prostratus erat.

12. Junii. Ubi largiter, post sumptum Emeticum, vomuisset, non rediit sub vesperam consuetus Vomitus.

13. Jun. Eadem fuit morbi facies, sed dies nihilominus aliquantulum molestus erat.

14. Jun. Melius se habuit, quàm priori die, & eadem, quæ biduò, sub vesperam conditio morbi fuit.

15. Jun. Novo Ardori Ventriculi opponebatur Pulvis, qui, d. 15. Maji præscriptus, laudabilem ediderat effectum, at redierunt Vomitus enormes, diu noctuque molestissimi.

16. Jun. Antemeridianæ horæ sat tristes erant, Vomitibus interpolatæ crebrioribus. sed post meridiem levius sævire incepit Ventriculus. Nox sine Vomitu transigebatur.

17. Jun. Mediocriter benè valuit. Vomitus modestiam colebat, & penè nullus erat. Appetitus cum Anorexia de Genu (ut verbis Senecæ loquar,) pugnare cœpit.

Ab hoc die semel quotidie regurgitabat tantum Vomitus; donec d. 27. Jun. planè iret in exilium, redeunte postliminiò, Deo Gloria! grata Sanitate. Demum sub exitum laudati Anni apparuit adf. titium tot horrendorum Vomituum fomentû, (quod ego incredulæ aliquoties prædixeram,) tum cum bona illa Matrôna Filiolam pareret vegetam, & hodienu una cum Matre, viventē.

OBSERVATIO CCXXXVIII.

Dn. D. GEORGII HANNÆI.

Puerperum Gymnasium.

Neminem moveat Titulus hicce, modò noverit, Libanum servum, à Leonida Plautino, Gymnasium flagri olim dictum fuisse. Et certè, non Discipulam, sed Magistram hujus Gymnasii in Scenam modò adducere animus est, imò, ipsissimum Gymnasium Puerperum! cum unusquisque, qui hæc legerit, fateri necesse habeat, exantlatum heic esse, quicquid malorum tolerari potest, sub torculari Junonis Lucinæ. Ignoscat mihi autem Lector Benevolus, si de die in diem annotavero, per omnes & singulos Prædicamenti Passionis Iovulos pectinatim institutum, & gloriose absolutum, Examen.

Heroïna Nobilissima, duodecim antea Liberorum Mater, (quorum quinque, carè satis redemerat,) iterum prægnans, Anno M. DC. XC VI. die 12. Januarii, post crepitum Secundinz, Partus prænunciavit Aquas, primum confertim, inde pedetearim, ultra quatuor dies continuos, Egeriæ offerre cœpit, non sine insigni lassitudine, Triste hoc omen ingratò adauxit superpondio dies XVI. Januar. obstantibus sc. parituræ, Deorum difficillimis, Pertundâ atque Postvertâ. verùm, his astu exoratis Obstetricio, prodiit, horâ quartæ matutina, in lucem viva Filiola.

Dies 17. 18. 19. 20. Januarii, continuas Cordis Anxietates, & Animi secum vehebant Deliquia.

Dies 21. 22. 23. 24. Januar. pacatius absoluebantur.

At dies 25. Januar. faciem suam efferare cœpit. donec sub vesperam Lochia, quæ hæctenus commodè fluxerant, effunderentur impetuosiùs. Atque hic tristioris Senæ Prodromus, Noctem reddidit molestissimam.

26. Januar. nihil, præter collapsas vires, in potestate habuit.

27. Januar. propter vicinum malum, & ipse malus erat, accedente Febricula.

28. Januarii dies attulit, sub vesperam, novam Lochiorum alluviam & inundationem. Tunc ego primum vocabar, Noctu sævit, quæ pridie luserat, Febris.

29. Januarii accessit Febris, rarissimi commatis, quæ, intraviginti quatuor horas, Festum Paroxiismi celebrabat quater; primum Frigore insigni, inde Æstu fervente, quavis vice inhorrescens, tandemque in Sudorem frigidissimum desinens. Ego qui nutanti vel potius succumbenti, Natura superpetias ferre, inde usque ab initio accessus mei, desiteram nunquam; quadrifidam monstrosæ hujus Febris Belluam ad obsequium cogebar indefinenter. & tantum, Deo Gloria! proficiebam, ut, decussis tribus hujus Hydræ Lernææ Capitibus, postero die unicum tantummodò aperiret rictum.

30. Januarii. Unicus solum apparuit Paroxysmus, cum leni frigore, & calore tolerabili, rediit tamen sub Febris discessu, frigidus iste Sudor, ipsissima Febre longè inclementior.

31. Januarii horâ septima matutina, factus est denuò, è Lochiorum rivo, immanis profluens, plurimis comitatus Lipothymiis & Cardialgiis. Cumque priorum violentiam longè superaret hic tertius Cataclysmus, Sacram Corporis atque Sanguinis Christi Anchoram pio morfu tenere, conducibilis visum fuit. Interim Febris ne mutire audebat; nisi quatenus, post intemperatiorem aliquantò Calorem, frigidè iterum Ægrota sudaret. At graviter, hoc die, olere cœpit effusus cruor, crevitque, per integros dies duodecim, iste foetor a deò, ut planè cadaverosus fieret.

1. Februarii dies, justò calidior erat, cum magna Cordis Anxietate nec aberat Sudor iste frigidiusculus.

2. Febr. Dies non contemnendus fuit, & Nox congrua, penè sine omni vago Calore.

3. Febr. Dies æquabilis erat; Nox commoda fatis, & ab omni molestia libera.

4. Febr. interdiu ad deteriorem inclinabat partem; Nox Æstum reduxit & Lassitudinem.

5. Febr. Heu importuna Deæ Stimulæ exactio! quâ, levatis quartum Cataractis, novum tributum cruentatum, prioribus hand levius, tumultuosè pendere cogebatur emedullata Nostri; accedente unâ Ardore febriculoso, & alterâ, post alteram, Lipothymiâ.

6. Febr.

6. Febr. nimium lassâ, vomuit ante meridiem magna nigricans, id quod semper aliquid mali obscavare solet, & Mortem plerumque ostendit, vel in insidiis, vel in janua. Per quietem, primùm torpere, inde tumescere, cœperunt & Crus, & Pes, lateris sinistri. qui Tumor, postea dextrum occupabat Pedem, ubi diutissimè habitabat his laribus suis assuetus Parasitus, licet sæpiùs de mutando commonefactus hospitio.

7. Febr. Cum ultimæ suæ horæ fecialibus luctari omnibus adstantibus videbatur spirans adhuc (quamvis ægerrimè,) Sceletum, toto ante meridiano tempore. In tam arcto quippè, imò inevitabili, constituta apparuit exitii confinio, ut semi tertiatis mihi infusurraret verbis Terentianum illud: Desine, jam conclamatum est! Ego verò non desii huc conferre quicquid domi erat Auxilii & Consilii, mutuati ab Apolline, quo ruinofam hoc Charitum Gratiarûq; domicilium, extremo jam tum expositum Fatorum ictui, quavis ratione suffulcirem. Atque in tantum, Deo Gloria! profecimus, ut pomeridianis horis Inducias cum Parcis videretur morticina pacisci. Nox irrequieta fuit.

8. Febr. Dies turbulentis accensebatur, ingruente, circa vespertinam septimam, Lipothymia forti, unde Nox irrequieta erat. (bulis.)

9. Febr. Dies serenior erat; sed Nox nôvis obducta ne-

10. Febr. ante meridiem valuit mediocriter. at post meridiem oppressit pandiculantem, & clarè sonorèque aliquoties oscitantem, Horror frigidulus, Calore insigni per totam expiatus Noctem.

11. Febr. incaluit toto die plus satis. mediam Noctem in utrumvis dormiebat Oculum; sed media, pervigil.

12. Febr. Deseruit prioris diei Calor. at, post meridiem, Animo linqui cœpit, unde bona pars Noctis sine somno transmissa est.

13. Febr. Dies, inculpatus erat, licet non sine sensu Caloris. Nox optatissima.

14. Febr. Dies nihil monstri aluit, modò liber à Calore fuisset. Noctem verò temerabat accedens Febris, quâ, unicam rignuit horam, tres arsit semifomnis & semiquieta.

15. Febr. Totus dies in bivio nos reliquit & trivio. Ægra quippè confusa, ac leviter delirans, sterrebat continuè, nec apud se erat evigilans. Noctem inquinabat pertinax Diarrhæa.

16. Febr. Lassa admodum erat & defatigata, crebrisque maestata Cordoliis. dormiebat equidem subinde, sed sine levamine. Nox innumera reduxit Phantasmata,

17. Febr. Dies fuit nullius pretii, novumque prioribus addidit Symptoma, Dolorem sc. acutissimum in sinistra Hypogastrii parte; unde Ægrota, quæ hæctenus sat fracta erat viribus, debilor fiebat. nec reddidit Nox, quod demperat Dies; quin potius compressionum Cordis, & febricofi Caloris largiretur affatim.

18. Febr. Evigilabat Cardiaca, sed debitis, pro more, Medicamentis refocillata, æquabilis se habuit. Nox haud ingrata fuit, nisi quatenus Dolor interpellaret pridianus.

19. Febr. Agebatur eadem Fabula, ab eadem Persona. at mitigati, per interna & externa Doloris lenimen Noctem suaviorem effecit,

20. Febr. Vix compescueram Tumultus inferos, antequam ingruerent superi, & Jugulum peteretur non quidem plumbeo gladio.

21. Verisimile jam erat, sensim ad se redituram, post superatos tot scopulos, Morti toties totiesque viciniorem Ægotam. cum ecce Collum pro novi Belli sede eligitur! id quod hodie magis, quam heri, patuit.

22. 23. 24. 25. 26. Os, Faucesque vapulabant egregie, imò & Pituita mucosa replebantur ita, ut incrustatos jurasses utrinque parietes.

27. 28. 29. Febr. Diluta mucedine lubricitante, successit in ejus vicem, primum Inflammatio ignigena, inde exsucca Ariditas, Gulæ ne quidem ad Stomachum usque parcens,

1. Mart. Adeo adusta erat Lingua, ut profus nigricaret ad motum penè obstinata.

2. Mart. Mitiùs cum deplorata agi visum est, & è tot objectis iterum eluctari ceptum Labyrinthis.

3. Mart. Nullus adhuc Calamitatum finis! Plures, eheu! in recessu latitare Vitæ ac Valetudinis insidiatores, prodebant hinc & inde occurrentes de novo Lipothymia, Susurrus Aurium, Subfultus membrorum, imò, quoties niectare voluit, innumeris actutum excitabatur terriculis.

4. Mart.

4. Mart. Heri, quid futurum esset, odorati fumus, per exploratores, hostium cuniculosa indagantes cubilia. Hodie, eunte vix in lucem Nocte, observavimus, renovaturas praelium, Turmas hostiles; quæ, tot retrocedentium sociorum repulsâ ne tantillum territz, rejicere in nos Bellum, & cum Bello, Exitium perniciosabile omni conabantur nisi. Nec mora! irruit in Arcem Ægroræ; hostili cinctâ coronâ, ferox Lipopsychia; ingerunt Catapultas altera, post alteram, Syncope; tandemq; Balistis & Tormentis suis irrumpere satagunt Convulsiones Epileptico-Apoplectica, trës integras horas, sine intermissu durantes. Crederes, & crederet totus Orbis, patere nunc Hosti liberrimam viam grassandi per evulsas, unâ cum postibus, Gymnasii Puerperi nostri fores! Vicimus tamen etiam rebellem hunc Guneum, Laus Deo! sed vicimus ita, ut vinci porrò & posset, & deberet.

5. Mart. Quod Victoribus in Bello contingit, id Nostræ quoque Heroinæ contigisse, quis miretur, etiam Præliis secundis atterebantur hæc virium Copiæ. imò, tot petitionibus, tot incurfibus, tot verberationibus propè proprius enecta, tuber fiebat. Sed ecce! circa Meridiem, Natura ipsa (in finitis hætenus animata Confortantibus,) velut suam simul, & Hostis, toties profligati, librans Potentiam, bis, per superius Guttur, per inferius, novies, a moliri tentabat morbosum fermentum, quasi tantâ Machinâ Pacem reducturâ. Verùm, dum Hosti solitudinem facere nitebatur, se quoque depauperatam didicit, Nox extra teli jactum stabat.

6. & 7. Mart. Inducias impetrabant, cum diurnas, tum nocturnas.

8. Mart. Deo publicè grates agebantur, è Suggestu, ob evitatum feliciter, tot inter Syrtes & Charybdes, naufragium mortiferum.

Sic undecim absoluti sunt dies, sed ab iterariis prurptionibus hostilibus haud quaquam immunes manebat tamen harum terrorem frequens assuetudo ita, ut, quæ Cataphractis non cesserat, Velites timere dedignaretur.

Noctu,

Noctu, 19. inter & 20. Martii, inopinanti non expectatus in Pace Leo, proriente sc. signis infestis atrocissima Passione Hysterica, enormi comitata Diarrhœa. utriusque tela acutiora, utut sæpiùs oppositis Medicamentorum eluderentur scutis, sagittare tamen ad metam pergebant, integrum triduum, jam retrocedendô, jam revertendo. Certè, nunc pro desperatione res erat! verente nimirum ad Aras Nixii toties mactatâ, ne à meta ad carcerem iterum retracta, vel in longum Morbonæ reservaretur ludibrium, vel occisissimis tandem (cui tamen semel mori suffecisset,) annumeraretur.

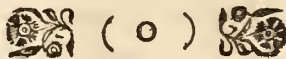
Adauxit hunc metum haud ita multò post accedens Tumor, doloris plenissimus, alterum Genu occupans, idemque affligens gravissimè, ut nulla pars Corporis sine edito certamine haud in glorio discederet.

Dum verò deliberant Cœlites, quid de hac Mumia Europæa fieret; magnus è Nubibus affulsit Deus, qui, discussis tot voraginosarum Tempestatum voluminibus, serenam Sanitatis reduxit meridiem.

Tandem Lectum morbiferum relinquens, (ubi, quasi in nova aliqua Bracciana Spelunca, tredecim septimanas, à Serpentibus exsucta, fuerat) aëri se exposuit liberiori! Festumque Paschatos publicè in sacris celebrans ædibus, haud inelegans Gloriosorum, post Resurrectionem, Corporum Emblemata, Deo Grates, mihi Sistrum, Gallum Æsculapio, reddidit.

His, & similibus, convictus Documentis, quis unquam negabit verissimum esse illud, vulgò quod dici solet: In Medicina sæpè fiunt Miracula!

(Missæ Othinâ Norimbergam die 26.
Junii 1698.)

OBSERVATIO CCXXXIX.

DN. D. GUSTAVI CASIMIRI GAHRLIEP.

De terra quadam Freyenwaldensi.

Fontem Salutiferum, quod ipsi nomen à primâ ejusdem detectione vulgò tributum, sex abhinc miliaribus, propè oppidum, ad ripam Viadri situm Freienwalde dictum exortum fuisse, Anno 1684, ejusque ope, Divinâ secundante Gratiâ patrata in plurimis miracula, jam pridem Miscellaneorum Naturæ curiosorum Dec. 2. anno 3. Obs. 14. Academiæ Imp. Leopoldinæ Apollo, Collega Honoratissimus, Dominus D. Christianus Mentzelius retulit. Hujus occasione cum plurimi Sanitatis recuperandæ spe quotannis confluerent, Vir metallicarum rerum peritissimus, Monetæ Electoralis diu Præfectus, Arthritide vagâ scorbuticâ identidem afflictus, adversæ suæ valetudinis Solamen aliquod quærens, illuc quoque concedit, & dum haustâ acidularum è fontè illo scaturientium dosi conveniente, corpus exercendi gratiâ Amico quodam comite & congerrone stipatus, montis scaturigini proximè adjacentis cacumen conscendere nititur, incidit in lapidis obvii haud exiguum frustum, metallici quid præ se ferens, quod, uti egregius docimasta & curiosus metallorum ac minerarum Scrutator, tollit, & pro minerâ ferri agnitum saxo majori illidit, inque frustra minora confracti unum alterumve reliquis rejectis, servat, Vulcani adminiculo, ubi domum reversus fuerit, examinandum. Mox à reditu accedo ordinarius aliàs ejus Medicus sciscitaturus quodnam è fonte Sanitatis hauserit incrementum. Ille, dato responso, frustum mihi lapidis prædicti offert, & quid de illo sentiam rogat. Mineram Martis pronuntio, annuit, & quidem plus dimidio optimi ferri ex illo se eliquasse asserit; sed latere adhuc aliquid præstantius. Roganti, quid illud? Argentum & quidem illius in centenario semunciæ plures quam viginti, respondit. Pergo: Cælo illum vix esse delapsum, latere in illo Monte dubio procul plures illi analogos. Non

difficetur. Rem hanc majoris esse momenti, in isto, ac altioris indaginis, quam quæ negligatur aut silentio sepeliatur, inquirendum in illum locum diligentius, aut, si è re visum, deferendum potius ad Superiores. Tandem ipso non re-nuente Consiliario cuidam Electorali Intimo, Supremo Cameræ redituum Electoralium ac rei monetariæ Præsidi a-perio, placet huic primâ fronte & quidem perplacet. Hinc Serenissimo tunc Sceptra tenenti Friderico Wilhelmo Glo-riosa memoriæ refertur; verùm hîc, uti in Aulis solet, in- diversas itur sententias, quibusdam arridet negotium, ut pu- blico proficuum, alii & quidem plures, sinistrè de illo senti- unt, & fieri non posse, ut Marchia fabulosa sit metallifera obji-ciunt, plurimi, & quidem invidi, malevolè obtreçant. Serenissimus, ut Princeps ac Heros prudentissimûs, in me- dio rem relinquit, ac Denunciatoribus licentiam cum privi- legio tribuit, ascitis in Societatem aliis sumptu privato quid tentandi. Hinc ut de rei Statu ac loci conditione certior fierem, cum prædicto Docimastâ illuc tendo, ascito itineris comite, Chimico quodam experto, prætereaque virgulæ di- vinatoriæ, ut vocant, ope expedito minerarum ac metallorum exploratore. Examinatur regio ac locus inventionis, omnia aut saltem pleraque, quæ à metallurgis externa terræ mineris aut metallis factæ censentur indicia, adsunt. Montium ex- celsorum concatenata juga, vallibus & convallibus hinc in- de interpolata, solum passim quadantenus sterile, & dubio procul ob exhalationum frequentiam ac vehementiam, ne graminis quidem quibusdam in locis ferax, arborum varii generis, pinorum præsertim, quercuum, betularum, quæ hinc inde proveniunt, ut & arbuistorum, faginarum, corylino- rum cacumina bifida (Zwieselst) passimque marcescentia, sca- turiginum ac acidularum ubertas & vicinia, & quod cer- tius habetur minerarum signum, observatæ sæpiùs ab acco- lis circa illa loca corruscationes nocturnæ ab halitibus mine- rarum sulphureo - mercurialibus oriundæ, imò limi quoque in ipso illo montis, in cujus acclivi latere prius illud dives lapidis frustû repertum, vertice ochræ instar flavescens gle- bæ quæ iam, sub dio à pluviâ ac sole concretæ, rudimenta mineræ Martiæ lapidi illo primitus invento, haud multum absi-

milis præ se ferentes. Annuit præterea ut illis, sic plurimis aliis in locis ferula indicatoria, ac fundum hinc inde mineris divitem judicat & testatur. Assumitur solearum aut glebarum prædictarum portio, & examini subicitur doctissimo, non modo ferrum, sed & argenti, non ea quidem, quæ in illo divite saxo, sufficiens tamen pro suscipiendo cum emolumento opere, pars elicitur.

Hinc communi calculo digna labore metallico regio censetur, me itaque hæctenus è Medico, sed ad tempus, ecce! Metallurgum; Sed, ut è diverticulo, in quod, ut inventi pateret occasio, excurrendum tantisper erat, ad propositum revertar, interea dum in hoc examine occupamur, ac situm atque conditionem diversorum locorum hunc in finem explorando triduum fortè aut quatrimum impendimus, eandemque ob causam cum incolis quoque oppidi adjacentis sermones eâ de re institimus, alia inter refertur, dari illis loci, è regione Vallis illius, in quâ fons acidularum scaturit, cavernam, è quâ certum terræ genus quandoque eruatur, quod accensum ardeat & odorem haud insuavem spiraret, hinc suffimenti loco oppidanis serviat; sed infestam esse speluncam illam exhalationibus quibusdam noxiis ac ingressis spiritum præcludentibus, imò enecantibus, nisi mature liberum rursus aërem repetant. De origine illius, situ & conditione sciscitantibus decrepiti quidam Seneciones referebant, à parentibus se audivisse, avorum suorum ævo ultra Seculum puteum illic fuisse in montis fastigio excavatum, ac cuniculum hunc simul actum, ad metalli aliquod genus copiosè eruendum, peste verò subortâ ac aliquantisper grassante, omnibus fossoribus ac operariis strage illâ sublatis, desertum hæctenus jacuisse illud opus. Subiit itaque cupido antrum illud visendi, accedimus adducti, invenimus aditum collapsâ undique terrâ sentibus ac vepretis horridâ ferè penitus obstructum, ablegamus, qui illud subeat, cum lampade fossorem veteranum, sed ad tertium fortè aut quartum, passum extinctâ lampade anxius & anhelus revertitur, ac cuniculum illic esse satis amplum qui erectum caperet hominem, refert. verùm quousque penetret, non potuisse inquirere ob præclusum sibi spiritum & extinctum lampadis lumen.

Invenimus quoque in vertice montis foveam, effossi quondam putei indicem, proceris varii generis arboribus, tam ex imo ejus fundo, quam in ambitu acclivis circū circa marginis succrescentibus obstitam. Statuimus itaque, virgulā insuper metallicā magnifici quid pollicente, & cuniculi inferioris aditum ampliare & in illius collapsi putei viciniā alium cavare, cujus beneficio aer cuniculi transpirare, sicque depurari possit. Quo tandem peracto & effosso ad quindecim orgyarum profunditatem puteo in cuniculum illum incidimus, ac duplex in fodinā terræ genus invenimus, quorum alterum terram quæ alias pictoribus Coloniensis dicitur, omnibus qualitatibus exactissimè referens, igni injectum fumum equidem, sed in odorem emittit, ac post reverberationem & calcinationem exactam, cineres albentes relinquit, alterum quod hujus loci, exteriori visu, quā colorem, nisi quod huic paulo dilutior ad helvum vergens, satis exactè conveniens, priori tamen, utpote cujus consistentia glebosior ac solidior, friabilius & ubi siccatum ferè pulverulentum, ignem interea fomitis instar, quamprimum ipsi admotum promptissimè concipiens, ac in aëre libero in cineres usq; flavescentes & ex parte rubentes effumando fatiscens. Odor ille hujus terræ, promte adeo ac constanter ardentis, Gagatis accensi amulus, utrumque nostrum domum reversos ad indagandam ejus indolem invitabat. Primus itaque Docimasta Chymix sic satis peritus, utpote sui juris, cui plusquam mihi, negotiis aliis obruto, otii, partem illius secum avertæ aliquam retortæ inditam, aperto igne destillat, ac spiritum elicit, ut & oleum, deque illis in se ipso, paulo post affectu suo arthritico vago divexatus, experimenta capit, spiritum nimirum pluma tepidum articulo dolenti, rubenti ac tumentis illinit, mox & linteolis applicat, ac vix mediæ horæ spatio ab applicatione, levamen in signe dolorum experitur, & tumoris quoque atque inflammationis paulo post remissionem. Aliā vice ab applicato oleo idem adhuc citius ac in momento ferè percipit, sed excitatis, ob summam tenuitatem ac igneam ferè penetrandi vim, caustici instar vesiculis, nimiam ejus energiam suspectam habens, ab ulteriori applicatione, spiritus usu contentus, abstinuit, ac unum alterumve annum dolores accessuum arthriticorum quandoque immanes, illo solo sopivit, donec sep-

septuagenario major ob ætatem ac frequentes morbos viribus penitus fractis & exhaustis decederet. Ejus exemplo excitatus. eandem terram ignis examini postea in retortâ commisi, ac præter insignem copiam Gas, uti Helmontio illud vocare libuit, seu spiritus sylvestris, quo nomine aliis placet, incoercibilis, & quod admoto penetranti illi omne lutum propius cerei lumine expertus, inflammabilis ac flammâ ex albo coerulea deflagrans, sulphur tamen nullatenus sed succini empyreuma redolentis, phlegmatis spirituosi graveolentis, coloris ex albo puniceo, prætereaque olei subtilis penetrantissimi supradicti, petroleo vix cedentis, aliquotam partem dedit, atque unâ florum flavorum sulphuris speciem colore præ se ferentium, haud exiguam copiam, quos tamen, utpote ab oleo crasso tandem succedente absorptos, hætenus variis obstaculis intercurrentibus impedito ab illo separare non datum. Phlegma illud spirituosum, tam rectificatum & ab olei potiori parte separatum, quam non rectificatum ac olei modicâ quantitate, quod omne tractu temporis rursus imbibit imbutum, præeunte exemplo suo amico piè defuncto, cum insigni fructu hætenus arthritidis vagæ scorbuticæ doloribus, tumoribus & inflammationibus applicui, imò quosdam ægros juniores præsertim & temperantes hoc solo externè administrato, paucissimis internè adhibitis, Divinâ opitulante Gratiâ restitui, simulque quasi præservavi, ut plurimum annorum morbus daret inducias. Remanens in retortâ carbo, aut ut Chemicis audit, caput mortuum, ab extractione nigrum, etiam absque ulteriori calcinatione simplicis aquæ pluvie extractione salem præbet falsi, non lixiviosi aut alcalini saporis. Ulteriori verò pro calcinatione reverberio commissum, dum rudicula inter calcinandum subruitur, flammulam emittit cæruleam sulphureum acrem satis odorem spirantem, ac ab ambiente æthere colorem nigrum in rufum paulatim mutat. At, quod admiratione non vacat, in patinâ aperta aëri libero expositum, ignem ac flammulam prædictam cum odore sulphureo ab igne omni semotum, in tertium usque diem servat candentem.

OBSERVATIO CCXLI.

DN. D. GVSTAVI CASIMIRI GAHRLIEP.

De Luxationis ossis Coccygis periculosa facili, utut empirica, satis tamen rationali curatione chirurgica.

Quantos lapsus in os Coccygis dolores cieat in juventute non semel expertus, adhuc dum memor, horreo, vox faucibus sæpè numero hæsit, aut hæsitavit potiùs rauca, suspiriosa, anhela. Periculo tamen tenerâ in ætate ille ut plurimum vacat; rarò enim ab ejusmodi infantum lapsu aliquid funesti, tum quòd impetus ob pondus corporis exiguum non adeò sit gravis, tum quòd cartilagine & ossicula tenera adhuc oneri faciliùs absque dearticulatione cedant; at in grandibus & grandævis impetus allisionis ob corporis molem multò vehementior, ac cartilagine jam solidiores cedere spontè nesciæ, è sede suâ vi dejectæ necessariò exarthrosin patiuntur, eamque, uti sequens docet casus, periculo haud vacantem.

Socer primi mei matrimonii, Septuagenarius circiter viduus, dum è Basilicâ Mercurio Gedani dicata, quæ ab Arturi Regis Daniæ, utpote à quo exstructa fertur, nomine *Artus* aut vulgo *Juncterhoff* dicitur, scalis lapideis, à nivibus ac hyberno gelu admodum lubricis, in forum subjacens negotiorum causâ descendit, utroque pede antrorsum proruente, retrorsum cadit, ac posteriora duro impingit graduum saxo, sicque os coccygis non sine immani dolore luxat. Domum proinde maximâ cum molestiâ tendit, filiæ autem, quæ ipsi unica erat, tum temporis adhuc virgini, nil ejus quod factum, aperit, sicque dolores tacitus sensim decoquens, quatridduum transigit, alvo interea onus debitum neutiquam deponente, unde malè habere incipit, ac molestias, quas obstructa parere solet, de die in diem majores patitur, donec vehementia tandem sympto-

ptomatum casus ipsi confessionem extorquet. Filia consilii inops, hinc inde constipati ventris remedia quærit; sed verâ causâ latente, de luxatione enim ossis coccygis nec Medico nec Cbirurgo, nec cuiquam alii quicquam subolebat, frustra. Donec quinto tandem die, quo pessimè jam habere cœperat, ac abdominis turgescens dolores, flatu, borborygmi, ructus, nausea, inappetentia, cephalæa, febricula, sinistrum portenderent eventum, ex Ambubजारum Collegio Thekoitæ cuidam sagaci fors incidit, dum in posteriora lapsum audit & recordatur, num etiam os coccygis introrsum forsitan luxatum, sæcibus ex intestino recto transitum præstruens, hujus tragœdiæ choragus sit. Suadet itaque, ut vestibus exutus æger, solo indusio tectus, pronus scamno ligneo incubet, ac duæ robustæ mulieres ab utroque latere stantes alternatim coxendicēs unâ cum clunibus, utrâque manu utrinque applicatâ decussatim, sursum, deorsum, rursus, prorsus, trudendo agitent, Arripitur consilium dubium pro nullo, & dictum factum executioni non sine effectu optato datur. Os coccygis, quod interiora versus adactum erat, unâ alterâve motitatione in nativum reducitur situm, alvus oppressulata remoto obice, cum impetu summo laxatur, ac omnes inde natæ ægritudines momento quasi solvuntur.

Missæ Berlino, Norimbergam d. 2. Julii A. 1698.

OBSERVATIO CCXLII.

DN. D. VITI RIEDLINI.

Ex Calculo sub Lingua subsequencia
Mala.

DOlores illi, qui calculis ortum suum debent, merito inter acerrimos numerantur, si præsertim in iis nidulentur partibus, quæ præ aliis sunt sensiles, quorsum uti non abs jure referuntur renes & Vesica, in quibus partibus plures ac alibi Calculi plerunque reperiuntur, ita, si & in aliis exacto sensu gaudentibus generentur, vel hac de causa intensior est dolor, quia in
prin-

principio de Calculo nec cogitamus quidem, & hinc eo minus eidem obiam inus, quod vero tantum non ubique in corpore humano subinde Calculi inveniuntur, toties jam probatum fuit, ut ulterius hujus rei mentionem facere vix opus habeam, at novos & nondum descriptos casus producere, cum non omni careat utilitate, & sequentia sine nausea leges: Cuprifaber quidam Vir quadratus & robustus, quinquaginta fere annorum, cum ea Cephalalgia specie, quam Clavum nominant, gravissime decumberet, dolorem huic ferme similem ante hos viginti & quatuor annos perpessum fuisse, narravit, cumque ulterius & in illū inquisivissem, sequentia addidit, dolor tū temporis præsertim os atque fauces occupavit, cum tanta harum partium inflammatione, ut, licet illis gargarisimorum injectione post singulas fere horas prospectum fuerit, impediri tamen non potuerit, quin brevi semper nigro colore denuo obductæ fuerint, præcipue vero molestus fuit sub lingua, & nulli remedio vel minimum cessit, licet per integras sex hebdomadas tum Medicus tum præsens, tum Chirurgus, ambo jam dudum defuncti, omnem adhibuerint diligentiam, donec tandem sub lingua, circa illam partem, quam frenulum nominant Anatomici, tumor quidam notatus fuit, quem jam jam exulceratum iri, quædam signa indicarunt, unde meliora sperare cœperunt, at tantum simul exasperatus fuit dolor, ut Chirurghi adventum expectare non potuerim, sed ab immensis doloribus mente pene privatus, ipsemet eundem adierim, & ut tumorem aperiat, summe rogarim, qui & petito meo satisfecit, cumque in tumore durum quoddam corpus notasset, illud forcipe extraxit, mirarique factis nō potuit, cū calculū esse vidisset, hunc ipsū vero calculū mihi quoque monstravit, qui magnitudine fabam minorem æquat; ceteraque tam exacte cum illis, qui per vesicam excernuntur, convenit, ut nisi indicasset, ipsemet pro tali habuissem: ab hoc vero calculo omnia recensens mala originem suam traxisse, vel ex eo patet, quod eodem extracto, illa statim cessaverint, nec mirum vero fuit, quod medicamentis nil quicquam effici potuit, cum hæc causa nec Medico, nec Chirurgo vel in mentem quidem venire potuerit.

OBSER-

OBSERVATIO CCXLII.

DN. D. VITI RIEDLINI.

De Hormino travmatico.

LAtent nos plurium Herbarum virtutes, unde sæpe eas pedibus calcamus & plane nihili habemus, quas, si virtutes, quibus pollent, nobis cognitæ essent, in longe majori haberemus pretio, ignotæ autem nobis sunt egregiæ quarundam virtutes, aut, quia plane nunquam innotuerunt, aut &, quia, quæ innotuerunt, tum ob magnam remediorum copiam, tum forsân aliis de causis, in desuetudinem venerunt, inter minus usualia numerari cœperunt, & hinc vix ac ne vix quidem reproducuntur, nisi casu aut forte fortuna contingat, sit hic exempli loco Horminum, quæ herba hodie rarissimè in alios usus, quam ad vinum corrigendum vel potius adulterandum adhibetur, quam tamen veteres in aliquot aliis morbis, & inprimis in albugine, ac argemate, eo oculi ulcusculo, quod in iridis circulo nascitur, in usum duxisse ex Dioscoride constat, ex quo sicut patet, horminum olim jam in soluta cutis unitate, commendatum fuisse, ita nuper demum comperi, hodiernum in vulneribus consolidandis à quibusdam haud omnino frustra in usum duci, uti quidem ex sequenti narratione magis percipies. Cum ante aliquot menses cum Illustri quodam Equite in horto cujusdam amici deambularer, hicque inter ceteras herbas hominum in primis luxuriare vidisset narrare cœpit, hanc herbam vulnera quævis sanandi vi polere, à quodam ordinis mei, cui Piscator detexit, & mihi communicatum fuit, & ex illo tempore pluribus tanto cum successu in vulneribus recentibus ipsèmet commendavi, ut inter vulneraria locum tantum non primarium omnino mereatur; fidem non adhibere dictis tanti Viri, nefas ducens, quam primum occasio suppeteret, experientiam hujus rei facere, mecum constitui, & ecce! dum postea ab Horti Patrono convivio lauto excipimur, Matrona quædam in pullo Indico dividendo occupata, cultro digito vulnusa haud ita parvum infligit, cui an hanc herbam admovere liceat? hospes, qui, quæ Eques narraverat, audiverat, interrogat, & ego non solum concedo, verum suadeo quoque, urgeo, petitur itaque ex horto Horminum, decerpitur foliolum, & digito

læso applicatur, jamque de vulnere parum sollicita est Matrona, & quidem summo jure, nam cum domum rediisset & herbam removisset, vulnus sic coaluisse invenit, ut vix lene ejusdem super fuerit indicium; hoc & in aliis si præstiterit hominum, non abs re in posterum frequentius denuo in usum vocabitur.

OBSERVATIO CCXLIII.

DN. D. VITI RIEDLINI.

De Calculo Vesicæ arcte agglutinato feliciter exemto.

Quando duo ad id apta corpora sibi invicem agglutinantur, & gluten sic comparatum est, uti quidem, si boni nomen mereri vult, esse debet, haud ita facile à se invicem denuo separantur, & quando vel maxime unum ab altero vi avellitur, plerumque simul quædam ejusdem particula abrumpit, & ei, cui prius peregrinum fuerat, adhæret; eodem prorsus modo & peregrina quædam corpora quibusdam corporis humani partibus interdum agglutinari, experientia jam dudum nos docuit, sique alia exempla deessent, vel calculus vesicæ sufficienter hoc assertum probari posset, quos interdum huic visceri tam firmiter adhæsisse, notatum fuit, ut ab eodem, non nisi illo læso, & cum quadam ejusdem particula separari potuerint, quod licet non nemo vix contingere posse, nisi calculus in peculiari contiheatur membrana, credat, contrarium tamen me observasse ex jam jam narrandis constabit: Hospitis cujusdam in pago Neusäß habitantis filiulus, undecim annorum puer, cum ante hos septem annos doloribus calculum Vesicæ prædentibus identidem valde tortus fuisset, jam tum quidem, ut sectione mediante ab hoc tam molesto hospite liberaretur, parentes desiderarunt, utque ad hoc opus manus suas commodaret, Lithotomum quendam jure celebrem rogarunt, qui vero ob ætatem tenellam ut tam periculofam operationem differrent, suavit, facileque persuasit, cum præsertim postea dolores paulatim sic remisissent, ut jam, an calculo laboret? interdum dubitarint. At cum ante semestre & quod excurrit, equo conscenso puer aliquandiu corpus super eodem nimium movisset, inde non solum dolores intensissimi, verum & reliqua calculi præsentis

sentis signa tanto cū scœnore redierunt, ut jam ejusdem Chirurgi opem ardentius ac antea imploraverint, quam quidem hac vice Eidem addixit, & una mecum duobus q̄ Urbis nostræ Chirurgis in pagum delatus, operationem aggressus fuit, & quidem ea via, quam brevem nominare solent, puero nempe cuidam Viro robusto in mensa sedenti alligato, sinistra quidem manus duos primores digitos butyro inunctos ejusdem ano inseruit, dextraque ex vesica eo detrudere calculum omni ope conatus fuit, quod tamen prima vice non successit, puerque ob insignes clamores solutus denuo urinam cruentam excrevit, Parentibus tamen urgentibus & sedulo rogantibus, brevi post se iterum operi accinxit, jam mediante itinerario perficere illud intendens, cum vero hoc puer admittere nullo modo vellet, monitus à Chirurgo adstante, priorem modum denuo tentavit, & quidem hac vice feliciter, haud ita magna enim opera jam calculus ad digitos detrusus fuit, unde supra eodem incisione facta, paulo post illam extraxit pendentem drachmas septem, & tum forma, tum magnitudine ovum Columbinum aliquantum excedentem, in primis vero notatu dignum, quia alteri ejusdem extremitati membranæ duplicem grossum Imperialem æquans, firmiter adhæsit, quæ non nisi vi avelli potuit, quam uti partem esse Vesicæ, nulli dubitavimus, ita merito de Curæ difficultate solliciti fuimus, at utique illud nos magis confirmavit, tum ipsa conspecta membrana, tum tam diuturna dolorum absentia, qui demum calculo per equitationem aliquantum ayulso rediêre, tum difficultas in ipsa operatione prima obveniens, ob calculū in principio sine dubio nondum penitus à Vesica separatum, ita omnis sollicitudo brevi sublata fuit, dum non solum nullum periculosum supervenit symptoma, verum quinto jam die lectū reliquit puer, quia duodecimo ferè sic convaluit, ut jam ulteriori cura non indiguerit, quæ magis adhuc postea confirmata fuere, cum puer cum patre sanus & incolumis nec de minimo malo conquestus me visitasset. Ex dictis vero sicut patet, nec de iis semper desperandum esse, quorum Calculus vesicæ agglutinatus est, ita longe majorem spem felicitis eventus concipi posse, si pueri, quam si senes ejusmodi Curæ subjiciantur, itidem ex iisdem facile colliges.

(Augustæ Vind. d. 24. Julij A. 1698.
exhibita.)

OBSERVATIO CCXLIV.

DN. D. GEORGII ABRAHAMI
MERCCLINI,

De prægrandis Epulidis felici per singularem
Enchirisi, Extirpatione.

Cum Peritus Chirurgus, Joh. Nicol. Marschalckus, notissimus apud nos Balneator, Anno Christi 1690. Mensibus Jun. & Jul. haberet, quod Viennæ Austr. coram Judicio Imperiali in communi Balneatorum Norimbergenfium causa ageret, commodum accidit, ut ab Illustri Sexagenariâ majori & quidem admodum obefâ Matronâ, de fatis magna, eâque carnosâ excrescentiâ in inferiori maxilla dextri lateris, inter caninos dentes enatâ, consuleretur. Hæc Epulis per quinque fere annorum decursum in tantam indes accrevit molem, ut jam dimidii ovi gallinacei magnitudinem (vid. Fig. n. LX.) superaverit; quo factum, ut inde duobus illis dentibus, intra quos primum, luxuriantis carunculæ adinstar, propullulare cœpit, ultra digitalis articuli spatium ab invicem divulsis, suisque ex alveolis excussis, rictus oris indecorè subinde hiaverit, nec unquam claudi potuerit. In consilium interea vocati sunt diversi iique celebriores cum Medici, tum etiam Chirurghi, quorum plerique, quòd Tumorem, præmissis universalibus, aliisque necessariis internis Remediis corrigere, & causticis exedere studuerint, tantum abfuit, ut iis remiserit Malam, ut potius magis magisque inde exacerbuerit. Hic Marschalckus noster in tempore recordatus, similem Epulidem jam olim Patrem suum itidem Chirurgum in plebejo homine singulari enchirisi sustulisse, eandem ipse quoque proponere fategit. Quam verò operatio ista ceu minus nota, nova, insolensq; & ambigua videretur, undique conquistis prius, super proposita hac enchirisi, plurimorum Medicorum Judiciis, in consilium adfiscere placuit adhuc alium, & quidem ordinarium celebriorem Viennensem Chirurgum, nomine Georg. Schlënzkium, qui re, quâ licuit sagacitate, pens-

Fig. n. 2.
& 3.

penficulatâ, non potuit non annuere, inque medium allatum procedendi modum approbare, quem uterq; se praviâ ex Pilulis constan e à Medico præscriptâ Purgatione, convenientis- que diætæ ordinatione, ardentè implorato DEI adjutorio, hoc feliciter excogitato artificio, aggressus est. Nimirum ferreum repetitis incandescentiis ductilius redditum cheleuma Tumoris radici strictè injecerunt, quod cum in dies arctius ad-
 Fig.n.4.
 ex bitu iconism: formam singulari forcipe constrinxissent, tan-
 dem die nono eò deventum est, ut ob illas à maxillari ossè in-
 Fig.n.6.
 terea sponte semotas lamellas ulterior constrictione fieri nequive-
 rit; unde reliqua radicis tenuior portio, quâ adhuc cohæsit,
 & 7.
 Fig.n.5.
 peculiari ad hunc ipsum usum fabricato instrumento absin-
 Fig.n.8.
 di & debuit, & facillè potuit. Hoc factò, in locum ablata E-
 pulidis applicuerunt *Pulverem Pannonic. rubr.* quo, exacto tri-
 duo, in conspectum venit ipse Tumoris fundus, ex quo
 absque ullo dolore novem ossium squamæ prodierunt. Qua-
 re visum est, ulcusculum *Unguento fusco Fel. Würzii*, addito
 tantillo *phlegmatis Vitrioli*, mundare, illudque medicamen-
 tum diu adhibere, usque dum eschara excidit, & caro pau-
 latim repullulascere cœpit; in usum posthæc porrò vocato
Gargarismate adstringente, nec non exterius, defensionis quo-
 dammodo loco, appposito conveniente *Epithemate*, ur à cum
Balsamo Florum Sceletani. Quibus adeo feliciter successit cura-
 tio, ut Nobilissima fœmina non solùm integrè convalescit, sed
 & hodiernum optimè habeat, valeatque pancreaticè.

Fig. L X.

O B S E R V A T I O CCXLV.

DN. D. GEORGII ABRAHAMI
 MERCKLINI,

De Asthmate convulsivo, eoque lethali, ex
 aura venenata,

Ipse anniversarius mensis agitur, quo accidit, ut quidam G.
 Grub. nescio cujus plebeji hominis instinctu, in futuros,
 pro metallorum transmutatione, quam clanculum molieba-
 tur,

tur, usus, materialia quædam, nempe *Vitriolum*, *Sulphur* & *Mercurium sublimatum* figlinæ ollæ indiderit, eamque in foco igni admovent. Hæc uxor aliam ollam *Brassicâ capitatâ* repletam, pro cœna decoquendâ, proximè apponit. Quid si? dum uterque vir, itemque mulier, coctâ hæc Brassica in cibo vescuntur, haud morâ omnes malè habere incipiunt, & quidem convulsivo corripiuntur Asthmate, idque tantâ vehementiâ, ut altero statim die mulier præfocatione vitam finiverit; uterque vir autem tandem quidem, adhibitis convenientibus remediis, convaluerit, attamen eodem cum morbo aliquandiu graviter fuerit conflictatus. Et fœmina quidem obiisse, viri verò evasisse videntur, vel quòd illa jam tum cachectica viribusque exhausta, tantæ virulentix resistere impar fuerit, vel quòd etiam in culina, cum spiritum respiratione ducendo, tum olus ipsum, ut à coquis fit, aliquoties fortassis, inter parandum, degustando, plus venenositatis imbiberit. Ast viri cum robustiores integroque corporis habitu fuerint prædicti, non mirum est, quòd subjugato tantillo ingesto veneno, tandem, licet summa cum difficultate, sint elictati.

Hoc amplius animadvertere hinc juvat: (1) quòd, etsi venena intra corpus nostrum non admittantur, tamen solâ exhalatione nocere queant: (2) Quòd propterea cautos esse oporteat eos, qui venenatas res tractant: (3) quòd deleteriæ res nervis potissimum videantur infestæ.

OBSERVATIO CCXLVI.

DN. D. GEORGII ABRAHAMI
MERCCKLINI,

De Epilepsia solius sinistri lateris, eaque periodicâ, feliciter curatâ.

Conspicui apud nos Mercatoris Filius, Juvenis viginti duorum circiter annorum, tenuis texturæ, & gracilis corporis habitûs, staturâ tamen satis procerus, & cætera benè valens, (præterquam quòd sternum cum cartilagine mucronata supra modum à nativitate depressum ac incurvatum aleret)

ret,) jam inde ab aliquot annis rarò obnoxius est morbo, quo quando corripitur, sinistrum brachium pedemque & plerasque ejus lateris partes continuis iisque admodum insolentibus motionibus agitare tenetur, nec unquam quiescere finit, donec, exactis duobus aut tribus diebus, præ virium prostratione exanimis quasi misellus concidit, tragediâ hac sicut quasi spontè ad finem vergente, & pristinâ valetudine paulatim revertente. Nam etiam in Helvetiâ, (ubi primùm, nescius ex qua causa, hocce prehensus affectu, & per integrum ferè biennium singulis circiter trimestribus uno eodemque plerumque modo tentatus est,) à celebribus illis Medicis, qui consultebantur, nihil fuerit ommissum, quod ad averuncandum Malum, & prævertendum paroxysmum, facere posse videbatur, nihilo tamen minùs magnitudo morbi omnia ista præsidia, & quævis remediorum genera elusit. Quare optimum Filium huc in patriam revocare, consultissimum Parenti visum, ubi cum ego primo hinc loci ingruente Morbi insultu accerserer, non potui non eum probè perpendis omnibus circumstantiis & rerum momentis, pro verè epileptico agnoscere. Undè potissimum ant-epilepticorum armis hostem impetere, interque ea imprimis Liquor C.C. succin. Tinct. castor. nec non singularibus huc respicientibus Pilul. aliisque debellare sægi. Non ommissis frequentibus fomentis, quin etiam parcâ quidem, sed iteratâ celebratâ Venæsectione. Quibus per tres quatuorve annos sollicitâ curâ continuatis, adeo feliciter successit curatio, ut Juenis integrè convaluerit, jam dum per annum ab hinc decursum liber ab omni morbosa ejusmodi invasione.

(Noribergâ Augustam Vindel. 22. Sept.
An. 1698. missæ.)

DN. D. JOH. GEORGII SOMMERI.

De singulari animalium volatilium digestionē,

OMnium animalium volatiliū vim digestivā ventriculi digestionem animalium quadrupedum, etiam ipsorum luporum, in suo genere, superare, in aprico est: siquidem potissimā aves dura frumenti grana in succum resolvunt; ciconiæ viperas & alia reptilia venenata, quocunque iræ œstro sint enectā, sine noxa devorant, iisdemque pullos suos feliciter alunt, imò aviculæ vermes omnis generis, ipsaque insecta venenosa, araneas, buprestes (παρά τὴν πηλοῦ τῆς βῆς, ab instando & rumpendo boves dicte,) impunè, imò cum volatiliū recreatione ingerere & in sanum sanguinem vertere valent, quin imò araneæ etiam ægris gallinis, anseribus &c. cum butyro datæ sanitatem illis restituunt.

Ex eadem causa minorum avium ventriculus arenam, majorum silices, aliosque lapillos, ductu naturæ pro sui conservatione, postulat, nempe ut avium ventriculi fermentum æstus attemperetur, & excedenti appetitui frænum injiciatur, quare in avicularum ventriculis arena consumitur, in majoribus autem avibus lapilli ingesti acuti fiunt obtusi, donec successivè penitus consumantur. Alimenta contra acida, quæ fermentum aliorum animalium roborant, volatilibus nocent, hinc pullos gallinarum aut æros aut mortuos reddunt, quos theriaca, piper integrum, allium & similia conservant.

Ubi, *ὡς ἐν παραδόξῳ*, notandum, quod aves sylvestres, quàm diu vermibus & insectis vivunt, & ut gallinagines &c. captæ necantur, vix tertia temporis parte sine corruptione conservari possunt, quàm si baccis juniperi, ut turdi &c. aluntur & alimento hoc balsamico in vita quasi condiuntur, eademque qualitate præ aliis avibus sanitati inserviunt.

Causarum autem digestionis hujus singularis prima est ipsius ventriculi ad hanc actionem destinati calor, qui mediante sanguine spirituosissimo ex carnosa illa ventriculi substantia & partibus adjacentibus fermento digerenti vigorem adspirat:

secun-

secunda est amarities in ventriculis volatiliū ipsi sensui patens. Tertia est qualitas alkalina ventriculo & intestinis, propter remanſionem urinæ in his animalibus naturalem, domestica. Quæ causæ conjunctæ his in animalibus præ aliis vim digestivam roborant, in ventriculo alimenta quasi aromatizant, fermentando resolvunt, & digestionem etiam ad lapillorum ingestorum consumptionem roborant, effectu analogo, quo in statu p. n. spiritus salis ammoniaci & ejusdem flores martiales in digestionē humana essentiis amaris & specificis juncti febribus ex cruditate ortis bellum indicunt, eaque qualitate multis antifebrilibus palmam præripiunt.

Quamvis autem hæc volatiliū vis digestiva ventriculi aliis brutorum digestionibus longè prævaleat in vitâ, post illam tamen facultas illa exspirat, quare pulvis tunicæ interioris ventriculi gallinarum &c. assumtus, hominis labascenti digestionē (ceu quidam Autores statuunt,) succurrere non valet, quare etiam Galenus 2. de simpl. med. fac. vanam hanc promissionem esse expertus est, item Helm. de Lithiasi cap. 7. §. 28. hujus tunicæ effectus spem fallacem esse judicat, quia vis fermentalis viscerum unâ cum vita extinguitur. Ex eadem spe quidam lupi ventriculum siccatum ventriculo humano contra ejus βραδυπεψίαν & δυσπεψίαν imponunt, intestina etiam lupi sicca umbilico contra colicam applicant, sed utrumque conatu irritato, quia uti jam dictam, horum vis digerens cum vita desit. Alia ratio est, si bufo siccatus carbunculo pestilenti imponitur, qui illum alterat, maturat, rumpit, &, ceu animal virulentum, virus, qualitate sua magnetica extrahit.

Analogum effectum præstat idem bufo siccatus ulceri caecoëthico vel cuivis ulceri æstuanti impositus, qui dolorificum æstum non solum lenit, sed etiam ejus ferociam ita eicurat, ut tumor ulcerosus sine maturatione insensibiliter discussus in sese concidat & totum malum dispareat, uti enim venenum à cute forinsecus hauriri potest, vid. Kircherum de peste Sect.

3. cap. 3. p. m. 307. ita idem per appropriatum remedium externum iterum per poros diffilari aptum est.

OBSERVATIO CCXLVIII.

DN. D. JOH. GEORG SOMMERI.

Cautela circa hæmorrhāgias curandas.

Vir Nobilissimus, toga sagóque Illustris, annorum quadraginta duorum, temperamenti calidi & humidí, animi concitati, cætera laudatissimi, aliquoties narium hæmorrhagiam patiebatur ad 12. & 18. horas durantem, quæ remediis probatissimis internis & externis difficulter cedebat. Aliquando peregrè aberat, hujusque vitæ thesauri iterum quantitatem immodicam perdebat, inter cujus curationem remediis enormis perfrigerationis circa caput & genitalia scopum ferire anxi sunt, domum redux, animo & corpore alias alacris, nunc utróque fractus obibat, paulò post, accedente aère autumnali nebuloso patiebatur insultum apoplecticum post biduum funestum. Ex quibus haud difficulter patet, quanta discretione in pacando furioso archeo opus sit, ne ille sibi relictus cum sanguine ipsam exturbet animam, néve Medicus immodica perfrigeratione interna aut externa paucos adhuc restantes spiritus vitales extinguat, sicque sanguinem congelando vitam cum gelida morte permutet.

OBSERVATIO CCXLIX.

DN. D. JOH. GEORG SOMMERI.

De Cautelis circa febrium ardentium curationem.

PAr ratio est in febribus ardentibus, petechialibus, variolis, morbillis &c. uti enim in his per medicamenta præcalida, victum *πυλῆροφον*, & aromaticum, aquas spirituosas, hypocaustorum & stragulorum calorem excedentem ignis igni additur, & ita, sanguine his justò rariore facto, spiritus & humores inflammantur, ut ægri, quo se præ æstu interno vertant, nesciant, hinc orta deliria, vigiliæ, epilepsia & similia spiritus vitales tantis naturæ laboribus depascendo, vires frangunt

& naturam succumbere jubent; ita horum contraria ægros ita febricitantes itidem necis periculo exponunt, si agyrtæ si-
ve adstantes sine consilio medico solum calorem p. n. per po-
tum actu & potentiâ refrigerantem nimium restinguere labo-
rant, imò etiam inter sudorifera adhibita, sola perfrigeratio-
ne excedente naturæ vim inferunt, dum sanguinem attenuan-
dum incrassant, & malignarum atomorum per habitum cor-
poris dispulsionem impediunt.

In idem periculum se præcipitant, qui in his febribus to-
tum corpus aut partes externè plus æquo refrigerant, ceu in-
terdum delirantes æstum, quo flagrant, ut restinguant, se se
frigidæ immergunt, sicque citam sibi conciliant mortem. Huic
affine exemplū *Greg. Horst. part. 2. l. 4. obs. 24.* de duobus ado-
lescentibus describit, quorum unus in febre ardente manus,
alter brachia frigidæ immerisit, & postea ille manus fuscas &
penè emortuas, hic brachia ex nigro livida & mortua extraxit.

Analogum effectum mihi conquesta est mulier plebeja,
quæ sana mente in tali æstu febrili solamen & recreationem
quandam sibi procuratura, sæpè brachia aquæ frigidæ paulùm
immerisit iterùmque retraxit: hæc quidem benignitate divina
sine medicamentis à febre liberata, post morbum autem con-
tinuis brachiorum doloribus cruciata est, omnibus internis, &
externis remediis incassum adhibitis.

SCHOLIUM.

Ex duabus his observationibus patet, contraria quidè cōtra-
riis curari quatenus, illa juxta naturæ ductū moderentur, om-
nisque excessus evitetur, qui etiam, uti secundum majus &
minus differt, ita etiam majus aut minus damnum efficit, hinc
supra memorati juvenes manus & brachia diutius perfrigerata
sphacelo emori permiserunt, ægra autem alternis ablutioni-
bus frigidis brachia cum venis, arteriis, nervis & tendinibus ita
debilitavit, ut post morbum in illis non nisi sensus & motus
dolorificus remanserit.

Uti igitur omne NIMIUM naturæ inimicum est, ita MO-
DERATA eandem conservant, imò in statu etiam politico, œ-
conomico & quovis consortio humano DURANT.

OBSERVATIO CCL.

DN. D. JOH. GEORGII SOMMERI.

De asitia in gallis Indicis.

UTivolatilium vis digestiva aliis animalibus prævalet, ita in eadem gallus Indicus præcalido suo temperamento & æstuante ventriculi fermento præ multis avibus coryphæi loco agmen ducit, adeoque etiam multum solidi & humidi alimenti postulat, quare qui tales gallos ad famem & sitim tolerandum vulgò ineptos judicatos, tempore æstivo ex pagis in urbes portant, ne quâ siti pereant, aquâ sæpè reficiunt. Nihilominus domi meæ accidit, ut gallus Indicus tempore Majali in novo suo hospicio post sarmenta forsitan à cane fugatus totos 17. dies sine omni alimento latuerit, postquam autem cum omnium admiratione vivus repertus & in lucem esset protractus, carne & viribus adeò erat exutus, ut sine titubatione stare non valeret, postea autem alimentis refectus, pinguefiebat ex voto. Alius gallus Indicus in Senatoris hujus urbis horreo stramine obrutus totas tres septimanas etiam sine victu incarceratus latuit, postque dictum tempus vivus quidem, sed exsuccus ferè inventus est, qui faginatus postea Junonis pronubæ holocaustum factus est.

Causam hujus asitiæ quod spectat, notum est, calorem animalium naturalem semper agere in humidum, humidum autem est vel molle vel densum, inter molle numeranda hic veniunt corpora animalium rara, ceu ad sudorem & transpirationem facillima, in quibus; longè plus ferè, tum alibilibus, tum morbiferis per insensibilia cutis spiracula dissipatur, quàm in constitutione crassa, nam pro majori vel minori transpiratione à corpore humano quovis die naturali ratione ætatis, motus corporis constitutionis, victus & temporum annilibræ 2. 3. 4. aut 5. per poros diffuunt, hinc illa corpora rara, si levi tentantur morbo, aut saltim per aliquot dies genium suum defraudant, faciliè corporis & animi viribus franguntur, colore vivido, ipsaque carne magis privantur, quàm corpora musculoſi habitus per morbos, curas anxias aut labores duplum passa aut minimum pasta. Et hinc corpora & viscera solida & du-

duram carnem alentia pane bis cocto & laboribus athleticis feliciter durant, quam mollia regionum & medullâ nutrita, quorum tamen quædam corpora mollem alunt carnem, quorundam cutis vix ossibus hæret.

Ex quibus manifestum est, calorem animalium naturalem, minus agere in corpora densa, eorumque humiditatem concretam, adeoque illa etiam diutius durare & tardius depasci, quam corpora rara facile diffluentia: & hoc ipsum causa est, quod gallorum nostrorum Indicorum habitu corporis densorum unus 17. alter 21. dies jejunium facilius sustinuerit, quam mollis & imbellis columba sine victu vix per quatuor aut quinque dies suffectura.

OBSERVATIO CCLI.

DN. D. JOH. GEORGII SOMMERI.

De oleorum cornu cervi & tartari foetidorum
extractis volatilibus.

PRæterquam quod oleorum horum usus externus in emplastris splenicis, hysteris, traumaticis, bubonibus pestilentibus, morsibus venenatis, aliisque tumoribus malignis aut renitentibus sit egregius, effectum tamen non minus salutarem horum oleorum extractum, usu etiam interno præstat, quod ita parari potest: nempe misceat aliquis alterutrum horum oleorum sale volatili prægnantium spiritu baccarum juniperi, aut baccarum aut florum sambuci, aut ebuli per fermentationem parato, paulum digerat, & dein diligenti conquassatione sal volatile nigris olei atomis immersum eluat, postea, cum oleum versus fundum recesserit, liquorem salinum per manicam Hippocr. chartaceam aquâ fl. tiliæ aut aliâ madidam ab oleo separet. Effectus spiritum imitatur.

OBSERVATIO CCLIII.

DN. D. JOH. GEORG. SOMMERI.
De semine phaseoli minoris in pulmonem
hausto.

Puer ferè quinquennis fabulam seu semen phaseoli minoris sumit in os, post fugatus spirando in pulmonem attrahit aërem copiosorem, & simul phaseolum in asperam arteriam haurit. Hic puer ex Schola domum reversus, extemplò ingentem præcordiorum dolorem, cordis anxietatem & respirationem difficilimam verbis manibusque indicabat, paulò post accedebat calor p. n. vires non parum frangens. A Domino Parente, Dn. Joh. Jabobo Hartung, J. U. Doctore & hujus loci Practico Consultissimo vocabar cum Filio meo in consilium, ut & Medici ex vicinis urbibus expertissimi, remedia resolventia & expectorantia adhibebantur omnifaria, ut & sternutatoria consilio D. D. Muysij in Observationibus, sed nullo feriebamus scopum, quamvis adstantes motum phaseoli in expiratione versus epiglottidem, in inspiratione versus arteriæ asperæ ramos, & ita sursum deorsum cum strepitu moveri adverteremus.

SCHOLIUM.

Cum igitur in vita ad expectorationem nullum sufficeret remedium, post eam cultro anatomico phaseolus dictus eximebatur, invenitur eâ asperæ arteriæ parte, quâ abit in ramos. Hic post moram & motum novem dierum in loco calido & humido aliquatenus emollitus inveniebatur, adeò, ut, si vires in puero optimæ indolis & Nobilissimorum Parentum filio desideratissimo suffecissent, ad ulteriorem vitæ moram, non dubitandum fuisset, postea phaseolum particulatim tussi per os potuisse respui aut sternutatione excuti. De hoc plura vid. *Ephem. Germ. Car. Ann. II. Dec. I. Observ. CLIII.*

Verum enim vero, statum est homini semel mori, alium tali, alium alio fati genere: Si enim Majorum nostrorum scripta evolvimus, quot quæso, quàmque levis ponderis causæ, telis non prævidendis, vitæ nostræ infidantur? quotnam causæ vitæ filum non rarò in momento, nemini parcendo,

do, abrumpunt? Et quamvis ejusmodi causæ in vita humana si agili dentur innumera, nos præsentî nostro exemplo saltim addamus ab autoribus quibusdam observatu singularia, ubi homines etiam summæ dignitatis illâ ipsâ causâ, nempe inter aëris attractionem simul uno vel altero corpusculo aut animalculo in asperam arteriam insinuato suffocati sunt.

Sic Tarquinius suffocabatur costulâ piscis intra epiglottidem subreptâ: Fabius pilo cum lacte haulto: Lucia, Cæsaris Aurelii soror aciculâ: Poëta Anacreon uvæ acino: Sophocles grano quodam strangulatus: Drusus Pompejus, Imperatoris Tiberii filius ludens, pyrum ore captando suffocabatur: Spurius Sausejus ovo sorpto: Cæsar Heinricus panis bolô: Carolus Sextus, Rex Navarræ filo urente: Papa Adrianus Quartus, muscâ in asperam arteriam inspirando hausta fato cesserunt.

Et D. D. Casp. Theoph. Bierling Anno Ephemeridum II. Dec. I. Obs. CLIII. refert, quod puer 6. annorum in montibus Rhæticiis cum coætaneis suis ludens, inter discurrendum phaseolum grandiusculum, quem incautè ore tenebat, deglutivit, (potius in tracheam hausit.) Cum autem puerum vomitoriis in cassum affligerent, ipsaque mater externè digitis & unguibus phaseolum evelere tentaret, cum sauciatiône faucium, cessavit quidem spirandi difficultas, redeunte autem paroxysmo catarrhali, quo aliàs affici puer solitus est, de repente suffocatus fuit.

D. D. Rosinus Lentilius in Parallelismo ad hanc observationem Anno I. Dec. III. pag. 129. annotat, quod Heidelbergæ contigerit, ut in Schola puellari virguncularum aliqua ridenti alteri decennali fabam in fauces injiceret, quæ in tracheam illapsa, miseram ante, quam quis opem tulisset, brevi suffocavit.

Mille alii alio fatorum genere rarò horrendo vitâ sunt privati, imò quot & quoties homines cubitum eunt sani, manè in lecto sine manifesta causâ inveniuntur mortui. Et quid multa? Homo habet tempus moriendi à DEO statutum Job. 14. 5. secundum genuinum fontis sensum verba hæc significant: *Dem Menschen ist seine Lebenszeit zugezählt/ zugemessen und zugerechnet.* Talia si piè consideramus, edocemur terminum vitæ nostræ in manu & voluntate DEI constitutum esse, DEUM que hominum actiones probè observare, & secundum eas terminum gratiæ

gratiæ in piis, ut Hiskîâ, in impiis terminum iræ, ut Abfalone Rege Assa &c. constituere, abbreviare aut prolongare.

Prudenti igitur circumspectione vigilant, qui quemlibet diem suum supremum esse meditantur, & eandem ob causam, dum scopus vitæ nostræ est, DEUM in verbo suo agnoscere, amare, laudare ipsique servire, quisque vivat, dum vivit, in pietate seria & amore erga DEUM & proximum infucato ingenuus.

Quod autem benignissimus vitæ nostræ Director multos pi- os in flore ætatis ad se vocat, fit, quia anima eorum DEO placet, illósque ante infortunium vultremotos; quod verò quosdam homines pessimos DEUS jubet fenescere, facit in sui honorem, & ut impia hominum corda morâ, cruce & benignitate ad conversionem compellere tentet.

Dictas ob causas etiam nostra adhuc tempora Nervam, Cæsarem ethicum, deprædicant, quod sigillum suum, cui verba, *memento mori*, erant inculpta, semper ante oculos gestaverit. Sic etiam Philippo Macedonum Regi posteritas Christiana egregium adjudicat encomium, quod sapienter ordinaverit, ut puer Nobilis ipsi quotidie acclamaret:

MEMENTO MORI!

(*Missæ Arnstadio Augustam Vind.
d. III. Octobr. A. 1698.*)

OBSERVATIO CCLIII.

Dn. D. JOHANNIS DOLÆI.

De Miscellaneis notatu dignis Chirurgico Medicis.

Observationes hæc nomine Exercitatisissimi Dni. Verduini, Chirurgi Amstelodamensis Clarissimi, Amici nostri suavissimi, Curiosis nostris communicare voluimus, qui inter alia hunc in modum ad me transcripsit. Postremo pergratum mihi erit, si casus tuos Chirurgicos mihi notum facere placuerit; sequentes Tu accipe: Præcedenti anno, juveni quindecim annos nato, præsentibus & adjuvantibus
Gen-

Fig. LXI.

pag. 591.

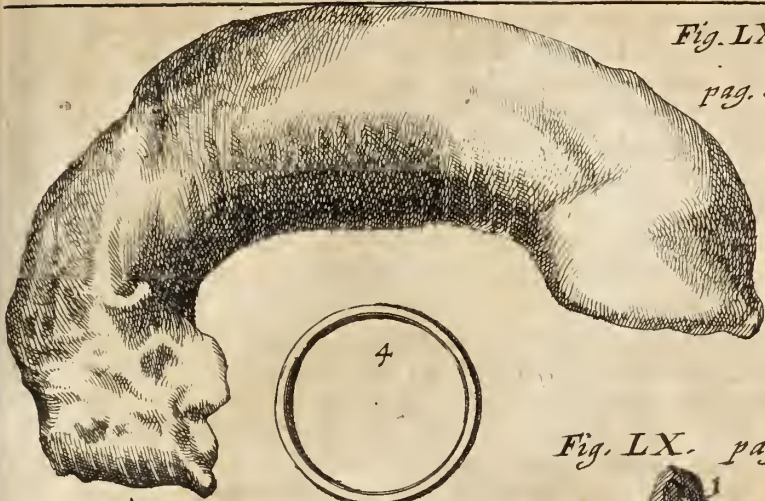
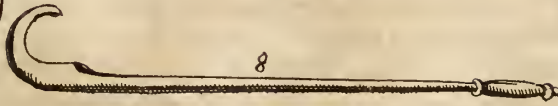
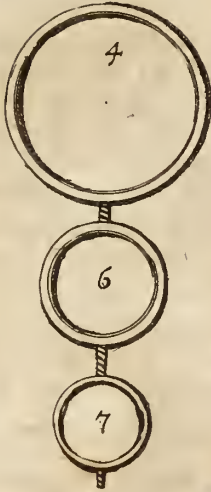
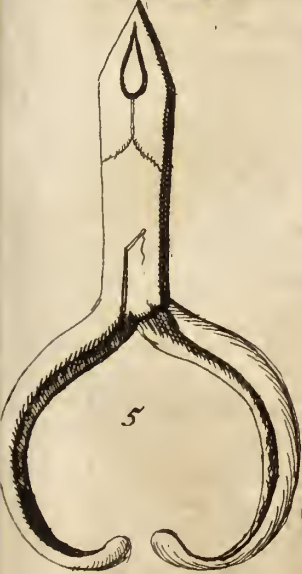
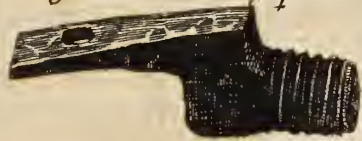

Fig. LX. pag. 578.

Fig. LXII. ad obs. penult.

laborat difficultate, unde calculus sibi in vesica latere ratus, tereti quodam instrumento plumbeo, propria manu id explorare ac difficultatem mejendi demere conatur: quo instrumento in meatum urinariū ducto, ac ibi rupto, pars ejus in vesicā labitur. Hinc præcedenti mejendi difficultate aucta, aliisque symptomatibus accedentibus, æger tandem lithotomi explorationem admittere cogitur, quæ, propter meatus urinarii, ex carunculis, angustiam ægrè fieri potest, cathetere tamen inducto Calculus sectione indigens sentitur; quæ lithotomo prædicto, Samuele Benarento, Judæo, pluribus ut & me præsentibus, & Genero adjuvante, sexto Iduum hujus mensis, Harlemi feliciter est instituta, plumbei illam Stili portionem indicis longitudinis, totamque materia lapidea obfessam extrahens, patiens pro re nata bene sese habet, & pristinæ valetudinis recuperandæ non exigua affulget spes. Ex his aliisque exemplis liquido patet, si in vesica, imo extra vesicam, modo quid sit, cui materia lapidosa, alluente duntaxat urina, sese affigere potest, facile calculos oriri: Imò Doim. Abr. Cyprianus Medicus est lithotomus eximius mihi que familiaris, retulit nobis, sese subinde portiunculam straminis, cani per penem in vesicam trussisse, quo quodam tempore post dissecto, calculus in vesica reperiebatur in cujus medio straminis portio latebat. Quare in hac operatione caute est prospiciendum, ne ullus lapillus aut fragminis quicumque in vesica relinquatur, unde novus facile possit oriri calculus.

Fig. LXI.

OBSERVATIO CCXLIV.

Dn. D. JOH. DOLÆI.

De singulari visus symptomate.

PUerulus unius anni & quatuor septimanarum, quoties defertur in conclave radiis solaribus aut candelæ illuminatum, toties insigniter intumescunt oculi, colore rubicundo suffundun-

duntur, lachrymæ fluminis instar fluunt, salivaque aquosa tenuis, canis ad instar rabidi in magna quantitate ex ore destillat, eo tempore nihil videt, sed maximo ac miserrimo clamore omnes adstantes ad comiserationem invitat, quam primum verò iterum defertur in conclaveradiis destitutum, oculique Tinctura Croci ac Benzoini illinuntur, illico tumor ac rubedo seccedit & pancratice vivit, interea quoad omnes partes sanus libenter edit & bibit assumptaque in laudabilem Chylum mutantur. Hujus mali causam puto consistere in tenuitate fibrillarum, ideoque jussi, ut vitam degeret in camera quadam obscura, quæ successive illuminaretur, quo successu temporis assueviat radiis solaribus. Ex relatione etiam Matris habeo, quod ipsa puerulo illo gravida, cum aliquando in templum iret, speculo soli obverso fuerit molestata.

OBSERVATIO CCLV.

Dn. D. IOHANNIS DANIELIS
DOLÆI.

De Scirrhis ventriculi verminosis, canibus admodum familiaribus.

Mihi observare contigit aliquando, cum olim sub Ductu Excellentissimi Domini Nebelii, Fautoris ac Præceptoris mei fidelissimi, anatomicis operam darem, cumque canis intestina perlustrarem Scirrhos quosdam verminosos, invenimus quorum descriptionem à supra laudato Domino Nebelio Parenti meo transmissam hic communicare libet:

Anno MDCXCV. d. vi. Martii canem dissecuimus, vilaticum & voracem, in cujus ventriculo immane quantum distento, haud procul à pyloro vidimus duas glandulas albicantes, fabæ magnitudinem superantes & veluti scirrhosas, sibi que invicem contiguas, quas ubi evacuato apertoque ventriculo, penitus lustravimus, tunica ventriculi villosa obductas, & hac abrafa, subjacente nervea glandulosa investi-

tas offendimus, quâ incisâ illico septem vivi implicatique vermes eruperunt, qui longitudinem unius articuli, crassitie: acus mediocris habebant, toti rubicundi & translucidi, albis quasi circulis distincti; In altera glandula itidem dissecta tres reperiabantur vermes: omnes postea ubi in vas vitreum aqua repletum immissi fuerunt, in una extremitate acuto rostelllo in altera tenuibus & albis filamentis, tribus vel quatuor, caudæ in modum expansis, donati videbantur; Exemptis vermibus binarum glandularum interiora concava rubicundis acinis obsita deprehendimus. Haud procul autem ab istis glandulis in ventriculi tunica nerveo-glandulosa duo conspeximus foramina valde exigua, quæ ob inhærentem mucum primo setam suillam non admiserunt, postea tamen absterfo mucu eandem facile in glandularum cavitatem usq; ductu obliquo receperunt; Unde conclusimus, vermes istos ab insectorum ovulis, à cane unâ cum potu cibove deglutitis, & intra ventriculi villas illius calore exclusis ortum duxisse, & acutis rostellis postea tunicam nerveo-glandulosam perforasse, ibidemque sibi nidum composuisse, in quo sensim ab extillante glandularum succo enutriti fuerint: Canem vero nostrum propterea voracem fuisse credimus, quod ventriculi tunica nervea ab istis vermibus indefinenter extimulata, continuam fere famem excitaverint, quæ non nisi copiose devoratis alimentis deliniri potuit, unde ventriculi capacitas successive in maximam amplitudinem distenta fuit. Istiusmodi vermes in hominum ventriculis quoque reperiri Miscel. Nat. Cur. Germ. Dec. 2. n. 6. Observ. XXXIII. fidem facit, & subjunctum Illustris Præsidis Scholion confirmat.

Hucusque verba Excellentissimi Domini Nebelii recensuimus. Ipsemet autem cum HalisSaxonum, studio medico invigilarem non semel in quorundam canum ventriculis ejusmodi glandulas verminosas supradictis prorsus similes mihi magnitudine & copia dispares inveni, & quidem omnes vermes intus contenti in extremitate vel bifurcati, vel tres eminentias quasi caudas, imo plures continebant, raro autem absque ejusmodi filamentis reperiabatur vermis, ut hinc non immerito quis suspicari posset, an ad certam speciem ejusmodi vermes referri queant, quod mihi admodum probabi-

babile videbatur. De earundem generatione autem cum supralaudato Doctissimo Domino Nebelio omnino sentio, ob materię vicinitatem saltem breviter id addam, quod in multorum murium dissectione reperi, cum enim aliquando curiositatis gratiã varia animalia etiamque inter illa quosdam mures cultro anatomico subjecissem, præter illa quæ jam nota sunt, in quorundam hepate vesiculam quandem albicantem & quidem maximam conspexi, quàm in principio pro apostemate quodam agnoscebam, aperta autem tunica, substantia quædam convoluta apparuit, cumque illam extraxissem ad spithamæ longitudinem accedebat, erat albicans, strias habens annulares, ac longitudinales, crassitiem aciculæ majoris, in una extremitate protuberantiam quandam instar capitis, ut adeo omnino vermem referret, similiaque corpora nisi minora in ejusmodi animalculis iterum aliquoties observavi: Tunica in qua funiculi hi (liceat mihi ob talem analogiam ita loqui) concluduntur membraneo-nervosa esse solet, continetque mucum quandam absque tamen omni foetore de cujus causa ac generatione fortean in posterum, plura in Ann. IV. Dec. III. ejusmodi Exempla recensuit Illustris Dominus Præses.

*OBSERVATIO CCLVI.**DN. D. JOH. DANIELIS DOLÆI.**De Foetus mortui Anatome.*

Hodie mihi foetus foeminiæ ad secandum fuit traditus, cujus cutis partim aspera ac sicca, partim etiam omnino abrasa extitit, foetus uti conjecturari licet, ad minimum per octiduum ante partum fuit mortuus; quoniam partes hinc inde arefcebant, corruptæque reperiebantur, Secto itaque abdomine venas arteriasque umbilicales urachumque, communi membrana vestitum egregie cernere potuimus, venaque arteriã multo major inque hepar per fissuram inferebatur atque intra jecur ex vena cava, mediante canaliculo venoso in foetu aperto deducebatur, Urachumque exploravimus, non admodum pervius tamen fuit repertus, arteriæ umbilicales ab arteriæ magnæ extre-

mitate prope divisionem ejus in ramis iliaticis internis uti plerumque accidit ortum trahebant, Intestina erant copiosissima nil nisi mucum quendam continentia, cœ. um autem materiam aliquatenus virescentem continebat, ventriculusque præter mucum virulentum putrilagineumque nihil continebat, lien laudabilis coloris vesica nullam urinam continebat, renes molles flaccidissimos, jecur duriusculum magnum coloreque paululum sanguineo, vesicula fellis bilem flavescens continebat, cor plane excucum ac flaccidum deprehendi inque vena cava prope cor foramen ovale, quo transitus patet è cava in venam pulmonalem elegantissime conspici poterat; ita etiam à parte hujus venæ obtenta membrana tanquam valvulam unitam, canaliculus item ex arteria pulmonali in aortam protensus, obtunicarum crassitiem arteriosus dictus, optime explorari poterat; de cujus usu Anatomici passim legi merentur, pulmo erat rubicundior, admodumque ponderosus, cumque in aquam projecissem statim fundum petiit imo omnes partes discissæ quoque fuere submersæ; hocque fieri debere in omnibus in quibus aer crassior nondum penetravit, vero videtur simillimum, hocque experimentum esset sat certum, si à pulmonibus male affectis sequestraretur circumstantiæque magis considerarentur; sed hæc in transitu; glandula thyma relicto abdomine, quam maxima apparuit, caput paululum perlustravimus, ibidemque ossa bregmatis penitus diffracta reperimus Cerebrique substantia totaliter vere effusa albicans fluidaque extitit, adeo ut præter recensita nihil in illo observari licuerit curiosum. Uterus erat ætatem si spectas, sat magnus, foetus enim fere novimestris fuit, magnitudinem juglandis complectens ligamentis suis gaudens sat validis, ovaria erant vix conspicua accidit vero ut non nisi festinanter in sectione procedere debuerimus, quoniam parens & obitrix aderant nec longam moram concedere volebant.

OBSERVATIO CCLVII.

DN. D. IOH. DANIELIS DOLÆI.

De eruptione Sanguinis è Vase brevi in ipsum
ventriculum, mortis ac vomitus cruenti
causa.

Cum nuper Miscellanea Curiosa evolverem, casuque observationem XX. decur. i. ann. IX. & X. de vomitu cruento (quam Excellentissimus ac Celeberrimus Dn. Wedelius Fautor meus Colendissimus communicaverat) per legerem, ubi in matronæ 38. annorum exenteratione vas breve calamus scriptorium majorem æquans, inque ventriculum definens, aliquotq; ibi ramos disseminans uno horum stylum in ventriculum admittente, reliquis in exteriorem ejus tunicam insertis conspectum fuit, similem hæc in mentem mihi revocavit quam hic breviter recensere est animus. Mihi enim (dum Halæ studio medico invigilarem) singularem ejusmodi casum licuit observare; & quidem hæc occasione: Puella quædam undecim circiter annorum sanguinem crassum coagulatum per superiora pariter ac inferiora copiose rejiciebat, magna denique tormina ac cruciatus intestinorum sentiebat, doloremque fixum in sinistro hypochondrio quam maxime accusabat, appetitus omnino prostratus, summa virium dejectio, pulsus raris. &c. corpusculumangebant. Mater tenuioris conditionis, practicum ibidem Dum Doctorem Stange Amicum nostrum suavissimum, consilii causa adiit, hic variis alias laudatissimis remediis frustra exhibitis morbum expugnare non valuit, nam febris putrida simul aderat quæ etiam vitæ filium puellæ tandem abripuit. Ille pariter ac ego & Dn. Hillerus (practicus nunc Sanctogallensis olim contubernalis meus exoptatissimus) magno ardore sciendi causam tam multorum exitalium symptomatum flagramus, hinc à matre defunctæ Sectionem facile impetravimus. Sequentia igitur notatu digna occurrebant: cutis omnino macra ac pallida sub quæ eâ pinguedo fere nulla reperiebatur, aperto abdomine flatus mali odoris erupit, intestina erant corrugata, ac fere plumbei coloris, lien solito major, dimidiâ ipsius parte sanguine crasso turgido, ac plumbeo, cumque ibi mali fomitem suspicaremur

mur paulo intimius ipsum contemplantibus, observavimus quod vas breve sanguine crasso partim coactum, diversisque (uti fieri solet) ramis in ventriculi tunicam defineret uno illorum majori sanguinem in ventriculi cavum admittente, quod manifeste ex levi saltem supra dicti vasis brevis compressione observare licuit, aperto denique ventriculo, osculum hians quod facile stultum ac flatum admittebat, fuit deprehensum, manifestam vomitus cruenti causam nobis exhibens, ipseque ventriculus adhuc quantitatem extravasati crassi polyposique sanguinis continuit.

Dubium tamen si quis moveat, dicendo, hoc contra manifestum sanguinis motum accidisse, quod quidem negare nolumus venulæ enim numero ternæ vel quaternæ in ramum splenicum è ventriculi fundo tendentes, quæ vasa dicta breviter audiunt, sanguinem tantummodo revehant à Stomachi fundo in lienis venam indeque in portam; omne autem dubium cessabit subito, si quis consideret primò venas ventriculi nullis gaudere valvulis susque deque tam versus superiora, quam inferiora ex iisdem exprimi posse, uti illud autopsia pariter confirmat Excel. Dn. *Stalpartus in observat. part. 2. p. 190.*

Secundo. Medicorum quis non observat læsa œconomia animali sanguinem alium plane acquirere fluxum? uti illud in quotidianis hæmorrhagiis sat superque constat; cum enim ferum ac sanguis in hac puella admodum fuerit viscidum ac acre, hinc facile irritatæ venarum ac nervulorum &c. fibræ spasmodice se constrinxere, sanguinique transitum denegavere, qualis constrictio accedente sanguine crasso viscido quammaximè fuit aucta, hinc sanguis exitum quærens qua data vir erupit, ac regurgitavit: præsertim si maxima pars visceris quod transire debet sit sanguine grumoso repleta, uti in puella hac lien apparuit; Hæc de sanguinis in Ventriculum defluxione sufficient; Cætera tamen quæ simul in ejusdem sectione occurrerant paucis tradere est animus. Cor igitur cum dissecaremus illud flaccidum, paucò sanguine crasso repletum reperimus, uti quoque venam cavam ac arteriam magnam, quæ tamen posterior paulo majorem sanguinis congruati continuit quantitatem, pulmones nigricantes erant & corrugati, hepar sanguine crasso infarctum, colore livido, intestina partim in-

flam-

flammata ac corrupta, bilis in vesicula fellis lutei erat coloris, renes ad tactum duri, hinc illis dissectis maximum calculum in rene ni fallor sinistro offendimus, qui totam pelvim *figura ac crassitie* replebat, alter parvos quosdam in gremio aluit lapillos, cuspidibus instar spinarum acutis, armatos, colore autem luteo. Mater autem sancte affirmabat, se nunquam observasse filiam dolore nephritico vel stranguriâ urinæ laborasse, quod tamen vix crediderim; accedit fortean quoniam lapillorum cuspides mucosum quodam fuere oblititi aut fortean ab imbecillitate ac laxitate nervorum qui non facile arte constringi potuerunt, aut potius, quod mater filix dolores non multum observaverit; uti inter homines infimæ sortis sæpius accidit; uterus tamen ac ovaria sat magna ætatem si spectes, dreprehendebantur; præter hæc non multum observavimus, mater enim ac cætera sæminæ finem sectionis accelerabant.

*OBSERVATIO CCLVIII.**DN. D. JOH. DANIELIS DOLÆI.**De corpore glandiformi ingenti in abdomine
mortis causa.*

Mulier quædam mediæ ætatis, hic Cassellis jam diu abdomen sensim atque sensim intumescere sensit, dirisque ejus tensionibus molestoque pondere corripiebatur; plures hydropem autumabant, ipsa autem se vivos in abdomine alere catellos credidit, hinc nil magis optabat quam abdominis ejusdem post mortem apertionem, quæ etiam tandem, cum vitam exspirasset, celebrabatur, quo aperto prout apud Tulpium legere est, statim moles quædam adiposa ac glandulosa conspiciabatur, cumque diligentius in illius substantiam ac connexionem inquireretur, repertum fuit, molem hanc ex mesenterio duxisse originem, variisque locis intestini tenuibus fuisse affixam, immò intestina ipsa illius substantiam permeabant; quæ ipsa fuit albicans, adiposo-glandulosa, intus vesiculas hymore limpido ac flavo, partim turgidos tererrimique odoris continuit, venulæ ac arteriæ forsan ob exiguitatem in illa non conspiciabantur, pondusque ipsius ad viginti aliquot libras ac-

cedebat; cæterum alix adhuc glandulæ reperiabantur lapideæ duritie, supra renes, præditæ.

(*Cassellis Augustam Vind. d. 17. Oct. A. 1698. missæ.*)

OBSERVATIO CCLIX.

DN. D. SALOMONIS REISELII.

De Limace in Ovo.

MAjo 1698. Nobilissima quædam Matrona prope Scutgardium cum ovum anatinum frangeret, usui culinario adhibendum, invenit vitellum inter & albumen limacem parvum, Quæ simul dixit se audivisse, quod inveniantur quandoq; scarabæzi majores in gallinarum ovis, si illis pastæ fuerint, utpote quos valde amant & avidissimè deglutiant. Quomodo ad ovarium integri pervenerint, testaque deinde concludi poterint scrutinio dignum fuerit.

OBSERVATIO CCLX.

DN. D. SALOMONIS REISELII.

De Calculis vesicæ caninæ innumeris.

Calculos in hominis & brutorum partibus fere omnibus, imprimis in vesica urinaria frequentissimè occurrere, satis notum est. Ast in tanta copia inventorum historia rara est. Cum enim à Sereniss. nostro Duce quidam Nobilis Sylvarum Præfectus, ablegaretur, canes venaticos Cellis emere, redux Aprili 1698. portavit secum lapillos quosdam albos, politos, duros, quatuor vel quinque laterum instar osseorum latrunculorum, prout in vesica plena sibi invicem adjacentes & compressi talem figuram acquisiverunt, magnitudine plerunque pisorum, quorum aliquot mille in vesica distenta, inventi sunt in cane Danico, quidiu stillicidio urinæ laborabat. Substantiæ sunt ferè talis, qualis oculi cancri, - sed ex laminis sibi impositis concreti. Contunduntur facile in pulverem corruscantem quodammodo, qui sub dentibus contritus, crepat. In acerbo vix vel tandem solvuntur, in spiritu meo nitri facillime.

OBSER-

OBSERVATIO CCLXI.

DN. D. SALOMONIS REISELII.

De noxa Lithargyrii Bismuthi in vino.

POSTquam in Ephemeridum Germanicarum Dec. III. Anno IV. legissem, Medicos quosdam celebres partim in genere de Vini lithargyro & bismutho seu marcasita mangonifati malitia, partim de illius abusu & lethalitate in Ducatu Wurtembergico perpetrata, sententias suas publicasse, idque Serenissimo nostro Duci Domino Eberhardo Ludovico ostendissem, placuit ut publicè quoque hic producerem, quid circa hoc mangonium sit factum, & argumenta Epistolæ, quam jussu Principis Wurtembergenses Archiatri, Excell. Joh. Casp. Härlin & Matthias Scherpf mecum ad Medicos Ducatus hujus & vicinos Principum & Rerumpubl. Germanicè exararunt quidem, sed silentio adhuc pressam nondum publicarunt, quia fama lithargyrisati Vini Neccarini cessavit, cum severissimè prohibitus esset illius abusus seu verius facinus: & ad Ephemerides quoque latino sermone translata traderem. Etenim nominatim Magnificus D. Joh. Cunr. Brunnerus Archiater Electoralis Palatinus, observ. 92. *causam Epidemicæ Colicæ cum aliis symptomatibus gravibus etiam lethalibus stipatæ, rejicit cum prudentioribus aliis in vina lithargyro & bismutho infucata, reique certitudinem experimento in cane didicit.* Amplissimus D. Joh. Jac. Franciscus Vicarius Prof. Constantiensis refert, quod *audiverit in Suevia & Wurtembergia à muliercula & cauponibus cerevisiam & vina lithargyro & bolo edulcorata fuisse sequentibus plurimis accidentibus: adscribitque hæc mala Vitriolo seu saccharo Saturni vel plumbi, ex quo lithargyrium conficitur frigido scilicet, obstruenti & acido, presertim ubi Vino exaltatum fuerit.* Excell. D. Eberhardus Gockelius Archiater Wurtembergicus & Physicus Ulmenis observ. 30. refert, quod *in Ducatu Wurtembergico vina acida, austera & aspera ultimorum annorum corrigi tentatum sit, à venditoribus & aurigis solutione lithargyrii, cui & bismuthum aliquando additum fuerit. Periculosam adeo & venenosam illi vim adscribit cum Veteribus & Modernis, ipsaque experientia molestissima.* Qualia repetiit Anno 1697. in Tractatulo Germanico Curioser Beschreibung des A. 1694. 95.

und 96. durch des Silberglätt verſüßten ſauren Weins und der da-
von entſtandnen neuen und vormals unerhörten Wein-Krank-
heit. Cum quo conſentit Nobiliſſ. D. Melchior Friebe Medi-
cus Ulmenſis im Mediciniſchen bericht von der Colica Scorbutica
und daraus entſtehender Pareſi oder Lähmung / edita A. 1696.
Nec non illum laudat Celeberrimus D. Rud. Jac. Camerarius
Prof. Tubingenſis in Diſp. de Colica Pareſico-Epileptica A. 1698.
habita, & aſſentitur, dum *Colica vinoſo plumbea principium accu-
ſat, dulcedinem Saturni à lithargyrio in exemplis odioſis & paſſim
notis.*

Subjungemus ergo veram facinoris hujus relationem.
Cum ex vicina Imperiali civitate Ulma, aliisque ad Danubium
ſitis locis compertum fuerit, plures homines vel ægrotante gra-
viter, vel abiſſe miſerè ex vino Neccarino per lithargyrii ſoluti-
onem dulcificato & corrupto, quam maximè verò, quod qui-
dam auriga Göppingenſis advexit & vendidit, vinumque adeo
illud nobile & verè Neſtareum angue pejus damnatum & vita-
tum eſſet, magno Reipubl. damno: Sereniſſimus Dux 10. Mar-
tii 1696. poſt informationem accuratam & ſufficientem, docuit
vicinos Status Imperii, quod quidam in Ducatu ſuo unicus ho-
mo, nimirum auriga Goppingæ Acidulis nobilitatæ habitans,
cujus nomen, ut Heroſtrati illius incendiarii malum delere
quam proferre, quemque vindicta divina juſtæ poenæ præripuit,
tali mangonio uſus fuerit, in viciniâ verò aliæ quoque tin-
cturæ ab aurigis & œnopolis uſitatæ fuerint: ideò ſub poena ca-
pitæli ejusmodi mangonium vel parare vel ex officinis promiſcudè
cuique materiam illam malignam, ut venena alia vendere, nec
non tæniis ſulphuratis aniſo, aliisque aromatibus atque marcaſi-
tæ illa peſſima adſperſis, uti, prohibuerit: petiitque adeò ut nota-
retur, ſiquis ex Wurtembergicis tale facinus perpetraverit, ulcif-
cendum & puniendum. Idque fecit ad exemplum & imitationem
Receſſuum Imperii Rotenburgi ad Tuberam A. 1487. &
Friburgi A. 1498. promulgatorum, qui repetiti ſunt Auguſtæ
A. 1500. in der Pol. cey. Ordnung Francofurti A. 1548. & ibidem
A. 1577. quibus publicandis Imperatores perſuaſi fuerunt à Me-
dicis, quod inſuperabiles & lethales morbi præſertim in mulie-
ribus ſterilitas & abortus exinde conſecuti fuerint. Quos Receſ-
ſus ſi cui libuerit integros, eosque ab erroribus typographicis

correctos una cum Conradi Celtis primi inter laureatos Germanos Poetas gravi inveciva in vini corruptores adspicere, legat Juris Consultissimi Joh. Philippi Datt Consiliiarii Wurtembergici folium 632. usque 639. in Voluminis Rerum Germanicarum novi sive de Pace publica lib. III. cap. XIV.

Quod verò Serenissimus noster & Imp. ipsi sufficientes rationes habuerint, prohibendi vina lithargyro & bismutho tincta, patebit ex ingredientium horum origine & qualitatibus. Lithargyrium, Silbergleit/ Dioscoridi & Aëtio λιθάργυρος, Ruelio & Cornario spuma argenti vocatur, dividitur in aureum & argenteum Silber und Wädgleite ob colorem diversum qui vel in auri vel argenti purificatione colligitur Hoffmanno in Clave Schröderi, quaquam Schröderus scribat, quod *nonnisi coctione differant*, cum & Agricola & Spleissius sentiat, quod *à coctione longiori potius, quam auri mixtura color aureus oriatur*. Naturale non est, sed factitiū, & paratur dum ad purificandū aurū vel argentum, additur plumbum, ut inter liquationem varia mineralia, quæcumque illa sint, attrahat & sibi coagulando uniat. Unde secundum Fallopiū facile iterum in plumbum converti potest: hinc Schröderus appellat *excrementum è purificatione argenti, quæ per plumbum fit, residuum*. Et quamvis Hoffmannus in Clave Schröderi statuatur, quod *immatura metallorum sulphura in Saturno coagulata lithargyrium constituunt, argenteum ex argenti fusi scoriis, aureum ex auri scoriis mixtum*: deinde D. Davidi Spleissio in Notis ad Joh. Baptistæ Zapatæ Mirabil. Med. pag. 301. *constet ex mero sale Saturni alcalino, addita non intimius sulphurea pinguedine, vi ignis in massam efformatis*, attamen ut Tachenius in Hippocr. Chym. c. 26. observat, cum *plumbum omnis generis acida & acria absorbeat, & metallum ab omni macula purum relinquat*: Quid de illius virtutibus sit sperandum, vel definiendum, in certum est, quia latet nos, quæ mineralia adfuerunt, mercurialia ne, an arsenicalia, corrosiva alia, benigna illa vel maligna.

Quod si plumbum, lithargyrii matrem consideremus, nec non quæ ex plumbo conficiuntur, puta cerussam, minium, saccharum Saturni & plumbum ustum: illud Schrödero constat *ex sulphure indigesto, sale aluminoso ac arsenicò, naturam mercurialem emulante*. D. Michaeli nihil est aliud quam *mercurius terræ, remissus mineralibus acerbis præsertim nitro, & coagulatus*. D.

Bechero continet multum mercurii impuri, Sparum sulphuris foetidi, unde frigiditatem illius deducit. D. Emanuel König illius spiritum alcalico dulcem ex sulphure & Nitro derivat. Unde Fernelio plumbum malè audit cap. 7. de lue venerea, qui recenset, quantum malorum ex pulverisati sesquilibra ortum sit, nimirum dysenteria, ventris, lumborum & ventriculi cruciatus, alvus adstricta excreta plumbea, icterus. Timæus à Guldentibe Cas. Medic. l. 7. c. 10. plumbi usti pollinem inter incrustandum fictilia à figulis respiracione attractum, attulisse præcordiorum angustiam, respirandi difficultatem, tormina, articularum debilitatem & tumorem refert: quod ipsi facile ex aliorum figulorum pareticorum exemplis credimus, quando & D. Cummenius Eph. N. Cur. Dec. I. Ann. III. Obs. 131. stannarium à vapore plumbi talia symptomata passum esse edoceat, in fundendo plumbum & stannum cum maracita miscendo: simul notari debeat, quod figuli non solo plumbo, sed & aliis mineralibus ad incrustationem seu vitrificationem suorum fictilium utantur. Quæ verò symptomata ex fumo plumbi & lithargyrii oriuntur metallurgis, assert Stockhufius in singulari libro. Immo aquam super minera plumbi effluentem non solum noxiam esse interiùs sumtam, Tabernæmontanus in Bass ischaz c. 53. & Melch. Sebizius de Alim. Facult. l. 4. c. 1. affirmant: sed & Galenus, Plinius & alii per tubulos plumbeos decurrentem rejiciunt, de quibus Sennertus Pract. l. 3. part. 2. sect. 2. c. 7.

Zac. Lusit. l. 1. hist. Med. princ. dub. 3. Joh. Bauhinus hist. font. Bollenf. lib. 2. c. 1. Langius part. 1. Epist. 44. & Conr. Barthold Beerens in Tract. de Constitutione Rei Medicæ lib. 1. lil. 5. §. 8. legatur.

Quid de Cerussa, minio, saccharo seu Vitriolo Saturni, plumbi progenie, sit sentiendum vel sperandum? consulatur idem Sennertus, qui ex Veteribus sua contraxit. Quos si audiamus de lithargyrio differentes, arrigere aures debemus. Dioscorides siquidem l. 6. c. 27. Aëtius tetrab. 4. ferm. 1. & Avicenna lib. 4. Fen. 6. tract. 1. unanimiter queruntur, quod *intra corpus sumtum afferat gravitatem stomachi, ventriculi & intestinorum cum magnis doloribus, nonnunquam intestina vulneret, urinamque supprimat, corpus inde intumescat, plumbeamque deformitatem concipiat, in super compagines articularum incendantur & ardeant, intestina exulcerentur, unde ventris fluxus superveniat, & aliquando* egre-

*E*grediatur & promineat intestinum: non nunquam alvus supprimatur: in superioribus inflatio appareat, flatuque sese revolventes per medium ventrem & juxta umbilicum murmurent, mirisque cruciatibus hominem affigant: sepe etiam ileos suboriantur. lingua gravetur, sermo impediatur, squama in ore adsit, & constrictio anhelitus, respiratio intercipiatur, foedus ex ore halitus reddatur, lingua inflammetur, corpus totum livido colore tingatur, facultas motrix artuum impediatur, tandemque invalescente malo suffocatio sequatur. Quæ Symptomata cum planè eadem sint, qualia ex relatione D. Gockelii Ulmenfis & vicini, vel qualia Pastor Hohenstauffensis M. Joh. Ferdinandus Enslin, qui vinum lithargyriatum aurigæ Göppingensis biberunt, passi sunt, non nisi ex lithargyrii noxa provenisse concludendum est. Quod tanto securius credendum, si D. Matthæum Scherpfium olim Archiatrum Marchio-Badensẽm, nunc Wurtembergensẽm aũscultemus, qui refert, quod A. 1679. in Collegio soc. Jes. Etlingensi, Frater quidam Vietoris munere fungens, vinum acidum lithargyrio feliciter edulcoraverit, ut cum appetitu bibi potuerit, sed in felici eventu, quia & Pater Rector & procurator & plurimi Collegæ iisdem accidentibus sint investati, quæ vel D. Gockelius vel Veteres retulerunt, ipse autem Frater cum aliquot aliis mortem obiit, alii diu miserè vixerint vel parietici manserint.

Has ergo ob rationes, hancque ob noxam non immeritò Veteres lithargyrium inter venena numerarunt, latiori scilicet sensu, quemadmodum & calcem, gypsum, vitriolum & alia, ipsaque etiam purgantia nimia dosi propinata: quæ verò D. Spleisius in Notis citatis pag. 130. eleganter & mechanicè distinguit, dum *venena viperæ dentibus acutioribus & quasi falcatis, purgantia serpentis torpidioribus minoribus & minus acutis* comparat. Sed cum hodie Venena accuratius perquirantur & definiantur, ut ut juxta Paulum Ammannum argutum hominem pag. 208. Irenici sui, *venenorum natura Medicis nondum sit plenariè cognita, quæ Fernelio sunt mistum non naturale, cordi inimicum, & humane naturæ corruptivum*: secundum Sennertum, Wedelium, Benj. Scharffium Lev. num. Fis. her in corpore Med. Imperial. hominis, qui hic solùm consideratur, cum brutis & hominibus non æquè omnia sunt noxia *partes principales, spiritus & sanguinem cum vite periculo & maxima veementia atque destructione ledunt tam mani-*

manifestis & sensibilibus quam occultis qualitatibus. Post quos, aliosque multos excussos Wepferus ille noster sagacissimus Hist. cicutæ aquat. cap. 8. p. 107. ita concludit. *Certe si rem equo animo aestimabimus, non obscure deprehendemus in illis potiores vires esse à qualitatibus tangibilibus, quæ quidem non calefaciendo aut frige faciendo agunt, sed rodendo, vellicando, pungendo, aliterve affigendo, ob connubium particularum salinarum & sulphurearum ut p. 79. addit membranas nervosas, ad æquatum tactus instrumentum, nec magis occultè virulentiam suam exserere reputandum est, quam instrumentum ferreum acutum, nervum pungendo, convulsionum subsequens auctor.* Cui assurgit Clarissimus D. Joh. Dolæus Archiater Hassio-Cassellanus Encyclopæd. Med. lib. 4. c. 5. §. 8. quatenus consistere scribit in glutine quodam volatili & sale acri coagulatorio & contagioso, vel in particulis acutis scindentibus & cum primis necrosin partibus inducentibus & Reges nostros planè è folio suo deturbantibus. Strictiori itaq; sensu pro Veneno quoq; accipiemus Lithargyrium. Et quamvis objici posset, quod fortassis à pluribus abhinc annis non tantum in Ducatu hoc, sed & in vicinia & alibi Lithargyrio vina fuerint fucata, sine notabili periculo aut damno, responderi poterit, quod tam accuratè non sit observatum, an ex lithargyrii usu sint facti paretici & colici, quorum tamen plurimi sint observati. Multum enim refert an lithargyrium in substantia & pulverisatum, an crudum vel extracti forma cum aceto facti, an vinis austeris, acidis, novis recentibusve mistum, an solum aliisve mineralibus succisve combinatum, qua dosi & quantitate sumtum epotumque sit. Tantoque damnosiora censet D. Friede in tractatu supra laudato *vina acida & austera lithargyrio dulcificata, qualia sunt Moravica, Austriaca, Francica suo pte ingenio insana & nervis inimica.* Unde inferri poterit an noxium, innoxiumve fuerit, quandoquidem & venena vehementissima, ut Antimonium, arsenicum, auripigmentum, mercurius, marcasita, vitriolum album, in minori justaq; dosi artificiose præparata & correctæ, temperatioribus utiliter aliquando data sint: ut Em. König Regn' minor. p. 82. *judicio magni Wepferi cautè Arsenicalibus* (quod de aliis quoque dicendum, mercandum, si non omnino iis valedicendum, dum sapissime pessima induxere symptomata & graves tumultus excitavere. Laudet igitur & in cælum extollat Romanus Medicus Zapata *Aquam suam Æsculapii in cucurbita*

bita cuprea & *alembico plumbeo ex aceto destillatam*, concedit tamen virtutes ipsius supra & infra movere. Quod si dicamus autigam Göppingensem vina sua tincta sine noxa aliqua singulari vendidisse; filium verò cum multo damno, id opponendum: patrem moderatius & extracto potius, nempe unciis tribus totum Württembergense dolium (Eymmer) continentem Mensuras 160. tinxisse, cum filius & vidua pulverem ipsum, fortassis & aliis rebus conjunctum indiderit, cujus reliquias nigras D. Gockelius & Pastor Hohenstauffensis in dolio invenit. His præsuppositis & demonstratis lithargyrum vel crudum vel extractum, paucum vel multum, solū vel comissum aliis malignis rebus ad vina educoranda noxium atque perniciosum vitandum, prohibendum, damnandum est, ut & abusus tollatur, & vinum Neccarinum purum bibatur: quod, si hedera opus esset, à Johanne Neu-decker in Geocomio proclamatur egregiè.

Sin verò scire quis desideret, an sit purum vel lithargyrii fuco adulteratum & corruptum, Oleo Vitrioli rectificato infuso experietur, quando enim lactescit & turbatur, & præcipitat pulverem, lithargyrium id esse inveniet.

Quandoquidem verò ad depuranda & conservanda vina non tantum tania ex Sulphure communi, sed & aromatibus & ipso bismutho seu marcasita tectæ & ornatæ adhibentur, Sulphuris deinde certa Dosis in supra laudato Recessu Imp. præscribitur, bismuthum autem seriò in Ducali Decreto prohibetur, de utraque quid sentiendum sit, dicamus aliquid: Sulphur commune nativum est *resina seu pinguedo terræ chalcantosa aciditate graviora, ex particulis acidis & alcalinis salinis, pinguibus, ignem concipientibus, vitriolicis constans, estque balsamum terrestre, ignis coagulatus & palpabilis, quod putredini, venenis, ipsique pesti resistit*, ut Schröderus in Pharmacop. Em. König Regn. Min. Kircherus in Scrutinio Pestis, Rolfinck. Diff. Chym. de Sulphure, & Paracelsus de longa vita, laudat. Kircherus autem Sect. 3. pag. 360. experimento confirmat, quando *aquam jam corruptam penitusque sæcum commistione vitiatam fumo sulphuris immisso intra paucas horas ita fermentat, ut omni terrestrium impuritate partium fundo concreta, aquam mox limpidam ac claram ab omni terrena illuvie depurgatam relinquatur. Quin imò vel ipsa vasa vinaria sulphuris suffumigio medicata, vinum ab omni corruptione immune*

præservare notius esse scribit, quam ut dici debeat. Paria sentit Joh. Rud. Camerarius Memor. Med. Cent. II. §. 23. *Telarum sulphuratarum*, inquit, Einschlag zu den Weinen / *scopus est præcipuus duplex: tum ad vasa, tum ad vinum, potissimum tamen propter vinum à Germanis hæc mixtura excogitari solet, scilicet ut vinum novas quasi vires acquirat, majoremque calorem aut Spiritus acrioros.* Quæ conservatio aut correctio fortè ita fit & explicari potest, dum Sulphuris incensi pinguedo vino incumbit veluti oleum olivarum aut amygdalinum succis expressis superfluum: Aër arcetur, qui ut omnia alia penetrat, turbat, movet, fermentat & putrefacit, sic & vinum.

Quæ verò ratio Imperatore permoverit in Recessu certam dosim sulphuris puri, nimirum dimidiam ad dolium certum einem südrigen Faß / & quidem unica saltim vice concedere, considerari meretur. A vinis enim nimium sulphuratis caput dolere notissimum est: unde & Tabernæmontanus in Theaur. aqu. cap. 47. observat in *Acidulis Spahensibus cerebrum & caput ladi ob abominabilem & fortissimam odorem sulphuris & bituminis: & Malach. Geiger in Microcosm. hypoch. c. 13. §. 12. dissuadet graviter.* Sine dubio Imp. Maximilianus I. ab Archiatri permotus hanc statuit mensuram, quando postea & Joh. Crato de Krafftheim celeberrimus trium Imperatorum, Ferdinandi I. Maximiliani II. & Rudolphi II. Medicus, planè *Sulphuris usum internum, præsertim ad vinum rejicit, Arsenico ipsi equiparans, quem verò Guern. Rolfinckius in Dissert. singulari de Sulphure cap. 10. eleganter refutat, probatque, quod vina sulphurata non sint noxia, sed à sulphuratis tanis vires serventur, & noxa removeatur.*

Ut autem ad præceptum Cæsareum certa mensura Sulphuris in hoc etiam Ducatu teneatur, oportet mensurationem Brisgauensem (die Eich) quia Friburgi Brisgauense oppido Recessus fuit publicatus, cum Würtembergense comparare. Brisgauense dolium, ein Fuder von 8. Ohm / continet Mensuras Würtembergenses, Masse / Unciarum 64. 544. ubi Würtembergense ein Fuder von sechs Mthern / 960. mensuras complectitur. Cum itaque Brisgauense dolium Sulphuris unciam dimidiam requirat, Würtembergense poscit unciam
femis

semis cum tribus Drachmis & $\frac{1}{17}$ ein Omyer à 160. mensuris, drachmam unam cum $\frac{1}{17}$ Sulphuris.

Posito jam Sulphuris communis fumum, si nimium & vicibus pluribus sit accensus, esse noxium, quanto magis marcasita fugienda, cujus fumus venenatus & malignus per Sulphur accensum & liquatum evehitur & vino immiscetur, quia *Species Antimonii* ab Em. König Regn. Min. Sect. I. c. 11. una cum Plinio æstimatur, cujus *Drachma vino infusa hydropicos fortissimè evacuat instar Antimonii* secundum Schröderum, apud quem & *respondet recrementis Saturni*, quemadmodum Basilius Valent. *geheimer Bücher* / Part. II. cap. 10. *multum Arsenici albi inter liquandum ex eo surgere* affirmat. Hinc idem Camerarius loco cit. ita pergit: *Telam autem sulphuratam, que Bismuthum capit, non laudo, ejus enim usum potius noxium puto, quam salubrem. Minerale etenim hoc (in quo ferunt esse caput Chrysopœiæ) si quis in primam materiam posset deducere, fumis pestilentialibus arsenicalibus est plenum, quanquam sine resolutione ignis vim purgandi habeat, ut Regulus Stibii. Tela verò Sulphure perlita vi sulphuris resolvuntur, fumosque istos arsenicales habent. Fors inventor ejus putavit facere ad defaecandum vinum, sicut videmus fieri musto in stanneis vasis servato, vel etiam stanno eodem liquato, & in dolia coniecto, nescio enim quam vim defecatoriam habeat stannum, quam tamen Hornungus Cistæ Med. ep. 56. præterdit. Ita & Doldius Cistæ Hornung. ep. 251. telas istas sulphuratas bismutho adpersas damnat, quamvis in Franconia, teste D. Laur. Bauschio in literis ad D. Sachsum Amplogr. p. 164. iis multi frequentissimè utantur vel abutantur. Credi adeoque facile potest, quod Amplissimus D. Joh. Jac. Wepferus Ephem. Nat. Cur. Anni II. Obs. 39. observavit, quod aliqui Monachi Dominicani potu vini Alsatici Colica affecti supervenientibus convulsionibus enecti fuerint: vel ob vinum nimium Sulphure imbutum, ut putabant, vel ob sulphuratam taniam, quam dulcem vocant, & sem. anisi, Coriandri, cinam. bismutho, aliis conspergitur, præstitum suspicabatur, quoniam & Bismuthum Tb. Jordanus in Phenom. Pestis jam olim damnavit, hujusque morbi pararium, ni fallitur, in Moravia existimavit. Addit insuper, monasterium vicinum esse, ubi Patres vinum album austerum bibant, vix ullus inter eos est, qui hanc pestem effugiat. Ob has igitur deducetas noxias & venenatas qualitates taniæ hæ sulphuratæ dulces*

bismutho adpersæ, tanquam ipsum antimonium vitari iussit meritò Serenissimus noster.

Tandem non omittendum, quod Imperator in supra laudato Recessu præter omnem vinorum falsationem vitandam etiam quæsierit conservationem & meliorationem, ordinaria & assidua impletione musti, ut perfectam & plenariam fermentationem nanciscantur, die Mõste mit steter ordentlicher Füll gehalten/ damit sie vollkommenlich und gånzlich ihre Versåhrung haben mögen / cum diverso modo fermentur, ad Rhenum quidem dolia tota impleantur, ita ut mustum torculari expressum fermentans extra dolium ejiciat superfluas fæces: Hic verò ad Neccarum sub dio in apertis cadis (Butten) una cum racemis conquassatis stat, donec incipiat incalescere, fermentari & verberari, bis er sich geworffen / dein torculari expressum in dolio non pleno fermentet in se ipso, & fæces deponat ad fundum. Fermentationem adeoque necessariam esse, qua purum ab impuro, merum à fæcibus separetur, patet: quæ aliquando *juvatur & acceleratur viscosis quibusdam, ut ichthyocolia, albumine ovi, vel præcipitantibus & gravibus rebus, ut testa ovorum, alabastro, calcinato silice, vel asserculis fagi, betula, corylive, quibus adherent particule terrestres, faculentæ & tartareæ, ut Sachsius in Ampelographia ratiocinatur. Quo referendus est modus parandi vinum quasi coctum, geteuerter Wein / quem describit Joh. David Portzius in Vini Rhenani in specie Baccharacensis Anat. Chymica p. 27.*

Quæ verò fermentatio optima sit, aperta vel clausa, in dolio vel extra dolium, relinquo œnopolis & Medicis inquirendum & judicandum. Sanè laudatus Wepferus dicto loco apertam præfert, quando inquit: *Ubi vina alba bibuntur, quæ ut conserventur, imbuenda sunt Sulphure, nec aperto vase, ut rubella, deferuescunt, sed in doliis osculo vix palmæ amplitudine patulo, unde Sulphur vini narcoticum exhalare nequit, ac cum vino permixtum permanet, colicahæc frequentissima est, scilicet in Alsatia, ad Lacum Acronium, in Ducatu Württembergico, ut alia loca magis à nobis disita taceam: frequentiores observantur podagrîci & nephritici, plures quoque utriusque sexus maximè sequioris tenuioris convulsio-nibus exagitados vidi. Confirmat hanc Sachsius l. c. p. 157. apertam, dum scribit: Fit adhuc in aliquibus Gallie tractibus, nec non*

in Germania inferiori, ubi præ foribus œnopolarum ex tabulis vinariis Cellis adificatis olim solitum erat ad D. Martini usque festum musta Rhenana collocari sub dio, eum in finem, ut ea citius subsiderent, mollescerent, lunarique de nocte tepore dissoluta & calore solis diurno, & ventis persata quodammodo excoquerentur. Eadem consuetudo in Gallia apud Aurelios & Avernos, Bruyerino notante 17. 10. Et videtur Recessus Imp. hoc velle per prohibitam suppressionem *Bedämpfung* quam & Porzcius loc. c. taxat inquiens. Aliud suffocatum, vel ut barbarè cognominem, mutum (stummer Wein) homines se eo largiter ingurgitantes multos ad tēpus & somnolentos quia reddit, hinc denominatum sit. Fit autem hoc, si mustum dolio inclusum servatur & obturatur, ut liberè effervesce non possit, sub terram nonnulli sepeliunt, ne aere liberiori solvantur salia ac effervescat mustū juxta axioma supra dictum, quod non agant salia nisi soluta ac libera facta. Vinum illud dulcius & magis alcalicum remanet, ast cerebrum multum lacerat ac divexat, eo quod salia in ventriculo soluta effervescent, ac balitus cerebrum lancinantes emittant.

Cū autem Plinio teste lib. 14. c. 19. & 20. Veteres etiam vina condiebant Gypso, calce, argilla, marmore, sale, resina; & in Hispania adhuc calce & gypso, Vega referente, quod verò Bruyer. 17. 11. improbat, quia vehementer exsiccant, ventrem turbant, scabiem excitant: Quæritur an tutum sit & licitum? Quippe si ex Sennerto morbos & symptomata inde orta, & a Veteribus edocti adspiciamus, facile concludemus, quid nobis sit faciendum: præsertim, quando & in Recessu Imperii calx in specie sit prohibita, cui meritò obediendum erat.

Addamus & hoc pro Corallario, quod in Rotenburgerfi Recessu Imp. de Anno 1487. prohibita sit inspectio seu proba Vini per Vitrum in foro & alibi durch die Gläser zu besehen weder an den Märkten/ noch sonst in keinen Weeg / quæ tamen hodie in cellis ab aurigis familiaris & necessaria æstimatur, sine qua puritas & transluciditas, & color vini distingui non possit; circa quam antea laudatus Consiliarius Datt loc. cit. p. 636. hæret his verbis: *Quæ ratio prohibendi subsit, vix capio. Conquestæ sunt supplici apud Casarem libello civitates aliquot, sed nihil ab ordinatione remisit Cæsar.* Perquirant igitur Curiosi Medici hanc Vini per vitrum inspiciendi rationem prohibitam, qui non

nisi per vitrum urinas judicant, vel an aliud aliquid subintel-
ligatur: quando & Spiritus Vini venalis in vitro purus & recti-
ficatus agnoscitur ab Emptoribus & Inspectoribus, si multam
spumam & bullulas relinquat post agitationem. Demons-
trato igitur, quod Lithargyrium & bismuthum noxium sit, &
iis dulcificata & mangonifata vina periculosa, artificium hoc
adeo, & quidem penitus ab Imp. & Principe pœna sub capitali
& effusione vini adulterati sit prohibitum summo cum jure,
purum nunc & merum Neccarini vini Nectar hederâ appensâ
proponamus, offeramus, laudemus & bibamus, eoque utamur,
sed non abutamur, simul DEUM O. M. Creatorem
& datorem benignissimum gratissimi laudemus atque invocemus,
ut poro largiatur liberaliter & bect nos ista dulcedi-
ne & bonitate.

OBSERVATIO CCLXII.

DN. D. SALOMONIS REISELII,

De Fonte super libellam fluente.

CUM promissis standum sit, ego verò in Siphonis Wirtember-
gici detecti & correcti cap. 19. promiserim artificium illud,
quo fontem vivum in valle exortum per sex mille pedes in ca-
strum suum valle altiùs positum quidam Baro evexisse retulit,
publicè proclamare, quam primum mihi notum fuerit: tan-
dem autem post Generosissimam Baronem Patrem piè defun-
ctum cum permissione filii Dn. Eberhardi Friderici de Hòltz
in Alfdorff, a Præfecto suo impetraverim modum evecti hu-
jus fontis, qui der Scherbrunn dicitur, nolui amplius silere, sed
communicare Curiosorum judicio, imitationi & meliorationi.
Ita verò se habet processus & historia.

Fons iste satis copiosus per tubos 393, qui faciunt perti-
cas 276. ducitur non in æquali campi planitie, sed colliculis
aliquando & vallibus interpositis, ex inferiori tamen loco,
quod artifex nomine Benjamin Florian Krüger per libellam,
qualem Pater Ferdinandus Verbieft è Soc. Jesu in Astronom.
Europææ cap. 16. describit, nec non P. Milliet Dechales Cur-
su Mathem. Tom. II. Tract. XV. Prop. XVI. qui bene notat,
quod in hac aquarum libellatione linea visualis non nisi ad trecentos
pedes

Pedes cum certitudine protendatur, examinavit; ita ut tubi descendentes duplo sint ampliores, quàm ascendentes; quæ variatio continuatur, prout locus vel delevius vel altior postulat, intermixtis quoque horizontaliter fere positis tubis, donec post superatam istam longitudinem sex pedibus & unciis duabus aqua surrexit & effluxit in arce, cum interea modo duabus, modo pluribus unciis ascenderit in mediis tubis adscendentibus. Quod ex fonte hoc in castro effluerit aqua perennis, ipsi vidimus oculis generosissimo parente adhuc vivo. Nunc verò ut audio, fons ipse circa originem defectum aliquem passus, in castro non effluit. An depressior fuerit castro, non dimensus sum, credere autem volui isti aliàs satis perito artificii & præfecto communicanti.

An igitur in tuborum dicta dispositione aqua possit elevari seu assurgere supra æquilibrium seu horizontalem lineam, tam per experimenta, quàm rationes inquirendum erit. In Siphonis reflexi cruribus ampliore uno, angustiore altero, vel in vase hortulanorum irrigatorio cum ventre amplo & tubo angusto ex fundo assurgente & communicante infundatur aqua vel ad certam altitudinem, vel usque ad summitatem impleatur; tum post motum sedatum aqua quiescens in æquilibrium stabit tam in ampliore quam angustiore; quamvis multi curiosi in suis machinis & inventis propter pondus majus frustra credidere, premi posse fluidum in angustiore crure ultra æquilibrium. Unde P. Milliet Dechales dicti Cursus Tom II. Tract. XV. prop. I. Theorema suum: *Una libra aquæ mille libris æquiponderat, si utriusque superficies sit in eadem horizontali linea;* demonstrat figura aliqua. Qui deinde quoque propof. 5. *Fontes genio suo relictos, hoc est sine ullo artificio & simplici deductione non posse ascendere, nisi quantum descendunt,* theorema ponit, eoque prius heorema confirmat, & demonstrat ita: *Aqua quia in descendente tubo A. B. in æquilibrio cum aqua adscendentis tubi B. C. est, si orificia utriusque in horizontali linea posita sunt, igitur non potest impellere aquam adscendentis tubi ulterius, eamque ad adscensum cogere, quomodocunque sint dispositi tubi; hoc est, sive tubus descendens sit perpendicularis, sive obliquus, sive latior sive strictior, parum interest, sive in conum desinat, sive non.*

Clarissimè monstrat hoc recentius Joh. Sperlette Physicæ

novæ part. 1. disp. 3. sect. 3. art. 2. p. 108. apposita figura & ratione quadam, quod rectè saltem imminentes non omnes in majori crure premant partes angustioris cateræ verò in fundum tubi ratione directè sibi subjectum suas exerunt vires. Quæ verò mihi non arripet sine gravitante aëre: Vera ratio, ut mihi videtur, in promptu est. Aeris ambientis cylinder comprimit æqualiter molem aquæ majorem & minorem, ut in æquilibrio consistat, si stet quietè. Sed si vel motione vel additione affusæ vel illapsæ aquæ in uno vel altero crure accedat vel minuatur pondus, & aëris ambientis cylinder major vel minor fiat, eousque nutabit, fluctuabit, adscendet vel descendet, donec ad æquilibrio sit redacta moles aquæ & cylinder æqualis sit suæ atmosphæræ. Ast si in ampliore crure vel deprimatur aqua immerso aliquo pondere, vel impetu aut impulsu aliquo aqua prematur, tum ascendet & effluet in angustiori tantò altius, quanto major erit vis impellens, vel moles major novæ aquæ gravitantis. Et videtur quidem aqua desuper altè delapsa per continuatum fluxum, quasi per communicantem tubum in orificium majus descendens premere posse in altitudinem aliquam, aquam cruris angustioris seu ascendentis. Sed si experientiam consulamus, non procedit. Effluit enim super labia orificii frustra, & ne unquam quidem latum ascendere facit.

Quod si ergo fons iste Holtzianus tranquillè fluat, & labatur quietè per descendentes tubos, ascendet quidem usque ad æquilibrio, sed non ultra. Sed si cum impetu quodam influat in descendentem tubum ampliozem, assurgat quoque altius in ascendente angustiore. Conjicio igitur impetum aliquem adfuisse in fonte dicto fortiter exsiliente, quia jam ad latera erumpit, fortè ob nimis altè evectum & conclusum puteum & scaturiginem: quem impetum facere potuit vis illa fontis altius surgendi quam vel puteus est, vel orificium fontis in arce. Tentandum tamen aliquid, & sperandus effluxus libellà altior, si accedat in ultimo descendente tubo rotula aliqua vel alata vel vasculis armata, ut semper per intervalla protrudatur vel evahatur aqua in ascendente magis vel minus, prout vis impellens erit fortis.

(Stuttgardia Augustam Vind. d. 14. Octobr. Anno
1698. missæ.)

OBSERVATIO CCLXIII,

Dn. D. SAMUELIS LEDELII,
De Epilepsia ab inanitione.

Quam verè dixit Hippocrates noster, Aphorismo XXXIX. Q. 1. 6. Convulsio fit, aut à repletione, aut ab inanitione. Paer 3. ferè annorum, vegetus & sanus ditioris conditionis Parentum filius, d. 4. Junii Anni 1698, circa meridiem noctis, ab horrendo tonitru excitatus, terrore summo corripiebatur, succedente solutione alvi largissima, cum exclusione foetidissimæ materiæ, & virium summa prostratione. Parentes externis & vulgaribus remediis fluxum hunc compescere laborabant, frustraneo tamen nisu, nil enim de medicamentis internis æger assumere volebat, & parentes, vi obtrudere, uti pote cui omnia ad placitum faciebant, recusabant. Duodecima ab invasione hora me consulebant, puerumque apportabant, qui frequentiore terroris concussione quatièbatur, alvo continuò fluente. Prædicebam convulsiones, quas terror prænunciare videbatur. Vix præscriperam Medicamenta externa, en! tunc aderat Paroxysmus Epilepticus. Hoc mihi nunciato, præter externa, propinabam, ob continuam potationem guttas 6. de hoc liquore in cerevisia, & continuabam aliquoties cum remissione fluxus alvini & epilepsia. Medicamentum hocce erat:

℞. Tinct. Bezoard. D. M. ℞β. catechu. ℞j. Essent. anodyn. gtt. vij. m. D.

Sublata causa, tollebatur effectus. Nimia enim dissipatio spirituum hoc ipso inhibebatur, fluxuque alvi subsistente, & viribus paulatim se recolligentibus, plenarie ex DEI Gratia reconvalescebat, cui jam omnes adstantium atram adjudicarent mortem.

OBSERVATIO CCLXIV.

Dn. D. SAMUELIS LEDELII,
De repentina obmutescencia sanata.

HOc Annô 1698. in Nundinis nostris Majalibus adducebatur mihi puella Laubanensis, 11. annorum, quæ ante 5. dies repente obmutuerat. Gestibus & nutu se omnia intelligere, & esse sanæ mentis, edocebat. Re perpensa, occurrebat Observatio XXV. Anni 6. Decuriæ II. Ephemeridum nostrarum: Eapropter eadem Methodo rem tractabam, dederat enim antea barbitonfor aliquis sudoriferum absque ulla mutatione. Porrigebam itaque Tartari emetici gr. iiss. cum cremore Tartari ʒß. Post semihoram evomebat pituitam viscidam, dumque alter vomitus erat in procinctu, exclamabat: *O wie frucht bin ich!* tertia vice postquam vomuerat, ob lassitudinem obdormiscebat. Verum quia alvus urgebat, expurgata loquebatur quidem, at tamen difficulter. Dato autem Spiritu volatili cum Pilulis confortantibus, & sudorem elicientibus plenarie restituebatur. Causam mali adscribebam aëri frigidiori, cui se exponere opus habuerat, ob venditionem linteorum, cui muneri erat destinata puella, nec caput bene velarat; Concurrerant errores diæ æ, qui sunt frequentes apud venditores, huc illuc commigrantes. Hic per singularem DEI Gratiam verum deprehendebam dictenium: quod citò fit, citò perit.

OBSERVATIO CCLXV.

Dn. D. SAMUELIS LEDELII,
De Fluxu hæmorrhoidum per Aures.

Vix, per quas Natura hominis eliminare allaberat omnia sibi noxia & inordinata, sunt imperscrutabiles, id quod Tomi Ephemeridum nostrarum ubertim confirmant. Quas non vias sibi eligit ad menses exterminandos in sequiore sexu? Hac vice sisto fluxum hæmorrhoidum per Aures. Vir
juve-

juvenis 30. annorum, eruditus malo hypochondriaco obnoxius, continua laborabat stipticitate alvi, & nisi quarto faeces deponebat die, aridioris constitutionis. Fluxu menstruali hæmorrhoidum alleviabatur per aliquot annos. Aliquando Diætam negligens, variis infestabatur symptomatibus, obstructione obstidua alvi, inflatione & dolore hypochondriorum, cephalalgia, anorexia, siti, vigiliis, fluxuque hæmorrhoidali, sibi consueto, intermittente. Admittebat varia remedia, exiguo cum emolumento: tandem vix tolerabiles perferre cogebatur dolores capitis, ad plures septimanas protractos, usque dum fluxus sanguinis per aures erumpebat notabilis, cum momentanea remissione Cephalalgia & lenimine Naturæ. Menstruo spatio elapso, redibat hic fluxus, eodem cum fructu. Tandem tamen, adhibitis idoneis aperientibus, præprimis Tinctura Metallorum, pristinum revisebat locum benignior Natura. Affligitur tamen frequenter, hic vir, dolore capitis, imprimis, si potu excedit, aut cibo flatulento difficile subactionis, se infarcit. Tantas excitare valent turbas commissi in diætâ errores, præprimis apud teneros, aut qui sunt imbecillioris constitutionis, & valetudinarii. Hippocrates maniam vidit in Alcippo, ab hæmorrhoidibus per metastasia caput petentibus, 4. Epidem.

OBSERVATIO CCLXVI.

Dn. D. SAMUELIS LEDELII,

De arenulis in ore.

Sapor amarus febricitantibus est quotidianus: sapor falsus apud Arthricos non infrequens. Laborabat Nobilis arthride vaga scorbutica, omnis cibus & potus ipsi erat falsus, ut & plures haberet alterationes cum domesticis & adstantibus, qui tamen nil falsi deprehendebant in cibus infulsis, & potu dulci. Curæ max se commiserat alius, melancholia hypochondriaca detentus. Hic semper conquerebatur de arenulis in ore hærentibus, & sæpè arenulas ex ore promebat nobisque exponebat. Hoc ipsi maximè molestum erat, quod inter

ter cibandum semper arenulæ masticationi se ingererant, quas dentibus comminuebat. Malum durabat per tres septimanas, dein evanescebat. An saliva nimia falsedine impleta, & ad coagulandum apta, natales dederit hisce arenullis, penes Te sit judicare, Amice Lector.

OBSERVATIO CCLXVII.

Dn. D. SAMUELIS LEDELII,

De singultu lethali ob inhibitum fluxum
alvi.

PELLIONIS Uxor 28. annorum, 3. liberorum mater, ad 8. mensum prægnans, pallidioris faciei, & ad iram proclivis, neglecta diæta, omni cibi genus ingurgitat, appetitui indulgens, indequè fluxum alvi patitur indolorificum, molestum tamen, & aliquid emaciantem. Me consulunt, dumquè nihil periculosi animadverto, hoc consilium do, ut strictè diætam observet, & quia facile ferret, non temerè alvum sisteret. Accurrit pro Consilio Pharmacopola, & post hunc alii, qui fluxum alvinum optimè & ex voto sistunt, succedente singultu fat valido & molestissimo, cum calore febrili. Ad incitas redacta, anxie meam quærit opem: invito, invenio summè debilem, cum vehementissimo, & totum corpus concuciente singultu, qui jam per plures horas sævierat. Re ad amussim examinata, lenem ordino Clysterem, Balsamum stomachicum externum, & theriacam cœlestem. Enema leniter solvit alvum, everrens pituitam viscidam, cum aliquali remissione mali. Nox transigitur mediocriter, cum somno interrupto & singultu mitius furente. Externè jubeo fotum cum certis speciebus in Vino coctis, & malum, calefacto ventriculo, intermittebat. Erasmus quoque de fœtu solliciti, & quia usquè huc parum senserat, externa adhibebamus generosa, cum motu fœtus optimo. Inter sacrum & saxum stans, accersebam pulverem decantatùm Excellentissimi Oribasii, ullo tamen absquè auxilio. Sternutationem etiam moliebar cum Pulvere ptarmico, & malum remittebat, titillante in naribus Pulvere, redibat tamen, nulla sequente sternutatione.

Nole-

Nolebam tamen acrius stimulare ob excusfionem foetus. Emulfiones ab aliis laudatas itidem accersebam, frustra licet. Fotu dum continuo, spongiâ vino medicato madidâ, alvus se aliquoties laxat, succedunt dolores partus, & excludit puellam vivam & sanam lochiis ritè fluentibus. Singultus durabat interpolatus, vires erant dejectæ, delirare incipiebat, tremantibus & frigentibus artubus, & confortata licet optimis medicaminibus, placidè efflabat animam, hora, exantillato Partu, 12. dumque desinebat singultus, intellectus vacillare incipiebat, ob transpositionem materiz ad organa sensuum. Singultum Gorlicii aliquando stiti, in febre maligna dato ʒss. Bezoardici mineralis simplicis, hic dabam, pulveri Bezoardico associatum, sine efficacia. Sic nec in hoc Afsectu dantur Medicamenta universalia.

(Missæ Norimbergam Grünbergâ Silesiorum d. 14. Octob. 1698.)

OBSERVATIO CCLXVIII.

Dn. D. RUDOLPH WILHELMI CRAUSII.

De Abortus sex mensium dentato.

Quod infantes dentibus quibusdam ex maxillis conspicue prominentibus nascantur, rarum quidem, miraculi tamen nomine indignum est. Vidimus tales infantes aliquoties: Mufici cujusdam aulici G. M. B. uxor, aliquot infantum mater, sexto à conceptione mense, post alterationem manè abortum excludebat sequioris sexus, vivum quidem, sed consueta immaturitatis suæ signa præ se ferentem, & valdè debilem. Inter plorandum observabantur duo dentes primores, incisores dicti, in inferiori, maxilla satis conspicue prominentes. Moriebatur hæc puella, aliàs satis benè firmata eodem die vesperi.

OBSERVATIO CCLXIX.

Dn. D. RUDOLPH WILHELMI CRAUSII.

De Dente cartilagineo.

TYpo- & calco-graphi cujusdā C. J. filia, ferè septennis, debilis & delicatioris constitutionis, ex cujus maxillis nodū dēs prodierat,

erat, tandem circa finem septimi anni dolores exquisitos in inferioris maxillæ dextro latere, & hinc intra paucos dies ibi duos incisores prodiisse sentiebat, quorum ille, qui versus sinistram latus situs erat, velocius præ alio, & cum quodam dolore protrudebatur, multumque prominebat; vacillare tamen observabatur non sine puellæ magno, imprimis inter edendum dolore & molestiâ, ita ut parentes, an deus, nimium prominens, vacillans, & molestiam ac dolorem creans evellendus foret, me confulerent. Verùm cum dentem illum quoad osseam suam radicem planè à gingivis, & maxillæ alveolo separatam, tantùm albae cuidam materiæ, cartilaginem referente ex eodem maxillæ alveolo sub dente prominente, firmius adhærere, nec sinè magno dolore dentem osseum hinc inde moveri posse deprehenderem, evulsionem ob metum periculosa hæmorrhagiæ in tam debili & delicato corpore disvasi. Exciderat autem, haud diu post, hic osseus & vacillans dens spontè inter edendum, & interius planè cavus deprehendebatur; alba verò materia, quæ sub dente osseo hæcenus latuerat, & prioris secundam naturam successor esse debuisset, dentis incisoris figuram exactè referebat; sed quia cartilaginis mollioris consistentiam habebat, valdeque sensibilis erat, id quod puellæ inter edendum & loquendum admodùm molestum erat, meditabar illud adactum Spir. Nitri pedetentim extirpare. Sed post paucos dies spontè flaccidus reddebatur & evanebat, nec alius dens huic successit, licet quæ puella tunc, & nunc uxorata vigesimum quartum agat annum.

OBSERVATIO CCLXX.

Dn. D. RUDOLPH WILHELMI CRAUSII.

De Dentibus duobus maxillaribus, sibi & maxillæ per continuitatem adcretis, ab a-
gyrtâ imprudentissimè evulsis.

A Ffinis meus, H. F. C. Med. D. & Præticus quondam Hamburg. felicissimus, vir in sublimiori chimia versatissimus, & longiori vitæ dignus, sed ante aliquot annos Amstelodami beatè demortuus, cum Jenæ apud me studiorum gratia adhuc commoraretur, sævissimis sæpè dentium molarium sinistri lateris inferioris

rioris maxillæ doloribus vexabatur. Tandem cum in nundinis nostris autumnalibus eosdē dolores pateretur, agyrta clamorū & iactabundum ad se, me quidem planē incio, ex foro accersijusserat, qui, quod dens, quem præ aliis patiens dolere putabat, sine periculo & ullo dolore subito evelli possit, spondederat, quare me, ut operationi interessera, rogabat. Dissuadebam ego extractionem, quia dentes omnes dolentes integri, nec ullum signum cariei, aut nigredinis conspiciendum erat. Sed patiens ob intolerabiles dolores, & quod agyrta felicissimam, subitanam, & sine dolore instituendam evulsionem promiserat, extractionem dentis urgebat. Malui ergo incognitus operationi interesse. Cum verò nimis garrulus agyrta solo digito, non autem oculorum inspectione necessariâ investigatum dentem evellere adoriretur, monui ipsum, ut sibi de malo eventu caveret. Sed inter medias admonitiones audacissimus Thrafo subito dentem, instrumento strophio involuto maximâ vi extrorsum versus cum sonitu evulserat, cum atrocissimo patientis dolore, illumque jubebat ex ore eximere; cui verò patiens, se magnum fructū in ore gingivis adhuc adhærere sanguinolento ore respondebat. Evellebat igitur ipse agyrta dentem effractum, cum magno & novo patientis dolore; sed, cum viderimus non unum, sed duos dentes maxillares maxillæ firmissime adcretos, & sibi invicem, ut & maxillæ continuos unum cum sat magna maxillæ & gingivæ portione effractos & evulsos fuisse, cum atrocissimo patientis dolore, & forti hæmorrhagia, loco nostri fuisse agyrte satis fiebat, qui se etiam statim foro subtraherebat. Durabat hæmorrhagia illa per dies duos, sed interruptim, & patiens propter dolorem & intumescentiam dimidiæ partis totius faciei, nec cibum, nec somnum capere poterat, sibi à fistulâ valdè metuens. Restituebatur tamen intra aliquot septimanas felicissime, & elutioni oris sæpius repetitæ cum Spiritu Vini multum auxilii adscribebat.

OBSERVATIO CCLXXI.

Dn. D. RUDOLPH WILHELMI CRAUSII,
De Funiculorum hæmorrhagia insolita ob
abusum Elixiris Proprietatis alcali.

Quidam meorum consanguineorum, cum Wittebergæ studiis operam navaret, curam fœtoris pedum præposterè instituerat, & fœtore curato, materiâque repulsa valdè catarrhosis, hinc hæmorrhoidibus obnoxius, tandemque arthritide vagâ scorbutica afflictus erat. Curaverat autem sibi mox ab initio, cum ob catarrhos sæpius dolore capitis affligeretur, duos funiculos in brachio inuri, sed parum levaminis inde sentiebat, & post aliquot annos funiculos istos sæpè copiosum & purum sanguinem stillare, & indusium valdè sanguinolentum reddere conquerebatur.

Cumque me etiam in consilium vocaret, nullam verò ego causam hujus phænomeni explorare potuerim, fortè autem fortunâ plura in fenestra posita parvula vitra conspicerem, quibus inscriptum erat: Elixir proprietatis zum tåglichen Gebrauch / in suspicionem incidi, abusum elixir proprietatis solam causam esse, ob virtutes ingredientium sanguinem ad fluorem maximè disponentes. Suasi igitur, ut vel planè seposito, aut saltim rarius adhibito hoc medicamento, aliud sibi præscribi curaret. Cumque per duas septimanas eo non usus esset, funiculorum hæmorrhagia cessaverat. Cautius ergo in posterum mercabatur.

OBSERVATIO CCLXXII.

Dn. D. RUDOLPH WILHELMI CRAUSII.
De Testiculo dextro planè duro, & pugnium
majorem æquante, curato.

Idem patiens, de quo jam verba feci, ob impeditam seminis in coitu emissionem, quia ancilla triste adferens nuncium desubitò in dormitorium intravat, ambasque conjuges conterruerat, paulò post dolorem (ut ipsius verbis utar) expansi-
vum

vum, tumoremque, sed sine inflammatione in scroto persistebat. Puduit verò ipsum medicum consulere, ideoque in spe & silentio hæc per duos annos subportavit, intra quod tempus testiculus dexter ad pugni majoris magnitudinem excreverat, ita ut incessum impediret.

Necessitate igitur coactus medici sui ordinarii consilium imploravit, qui varia internè & externè, sed omnia frustra adhibuit, ideoque tandem testiculi excisionem suavit, commendans aliquem lithotomum, quem perfectissimū in herniis & calculo secandis esse deprædicabat. Voluit autem patiens in hisce meo quoque consilio uti, mihi que, quæ hætenus relata sunt, retulit, sed dissuasi castrationem omni modo, id quod facilè obtinebam, quia lithotomus ille hîc Jenæ illustris familiæ puelli herniam incisione curaturus, omnia infelicissimè, & cum morte tenelli corporis peregerat. Suavit autem externorum remediorum adplicationem, & inter illa primario emplastrum de cicuta, Vigonis cum mercurio, it. ol. tartari foetidum, quibus per aliquot menses dextrè adplicatis, non ommissis internis, & bonâ diætâ, decrevit tumor, & dissipata materia per madorem ita fuit, ut quotidie emplastra aliquot vicibus mundare patiens cogeretur. Sicque auxilio DEI convaluit.

OBSERVATIO CCLXXIII.

Dn. D. RUDOLPH WILHELMI CRAUSII.

De Semine croci colore tincto.

Cum Patavii studii operam darem, studiosus quidam Patavinus, juvenis viginti duorum annorum, J. B. valde lascivus & venereus, aliquando semen croceo colore tinctum à se emissum nobis monstravit, & cum quæ comedisset interrogassemus, retulit, se eodem & præterito die varia edulia croco tincta assumpsisse; unde colorem croceum in semine adparere concludere nobis certo licuit, præprimis cum idem phenomenon alio etiam tempore, ex croci usu nimio in eodem subjecto comparuerit, quin & aliquando semen anisi odorem referens emisserit, dum ex Germani cujusdam suavit anisum in notabili quantitate, quo se ad prælia venerea armaret semenque generaret copiosius, antea adsumserat.

(Jena Augustam Vind. d. 28. Octor. A. 1698. missæ.)

OBSERVATIO CCLXXIV.

DN. D. RUDOLPHI JACOBI
CAMERARII.

De fungo credito seminifero.

Prætenſa fungi calyciformis ſemina quòd jam olim vocaverim in dubium, patet exiis, quæ ad Ann. 7. Dec. 2. communicavi; & ex Ann. 10. quid Ill. Celſo curioſi placuerit addere. Ut iſta reaſſumerem, occaſionem dedit Cel. Botanici Joann. Raji Synopſis Methodica ſtirpium Britannicarum, quam evolvens inter notas à D. Jac. Pettiver communicatas fungi illius quoque mentionem factam inveni, cum ſubnexâ quidem ſingulari opinione curioſi infectorum ſcrutatoris & obſervatoris Joann. Goedartii, qui ſemina illa Aranæ longicruræ genimina eſſe tradiderit; dein & Bonanni, qui eandem obſervationem de productione illorum ſeminum in libro quodam nuper edito confirmaverit. Idem ibidem annotâſſe legitur Sam. Doody, quòd Goedartius in tractatu de infectis hujus ſemina ſeu grana in terræ rimas de lapſa reviviſcere, & tridui ſpatio aranearum juſtam magnitudinem nanciſci affirmet. Suspendit autem uterque ſuum judicium, donec periculum faciendo penitus res innotefcat. Meum non eſt, in tædioſam infectorum diſquiſitionem me immittere, minus lynceos iſtos curioſos redarguere; novi quantæ difficultatis & ſubtilitatis ſit negotium illud, tractare iſta minima: Id verò, quo ſc. cum ſucceſſu periculum ejus rei à me fuerit factum, referre utique licebit. Enimverò cum præteritâ æſtate in arculis ligneis talium fungulorum non paucos iterum conſpicerem, quantocumque tum calyces fungis plenos, tum exemptas ipſas fungoſas lenticulas partim in vitris variè aſſervare, partim terræ inſpergere, & ad ſperatas mutationes diligenter attendere coepi, ſed proſectò fruſtrâ, cum nec araneolæ nec alterius infecti ullum indicium comparuerit; plerique autem funguli orbiculares exſiccati fuerint, manſerintque diu in corrupti. Solet aliàs natura proſpicere infectis de nido & cibo in variis plantarum tumoribus & excreſcentiis ſive gallis, ſolet etiam quandoquæ animari, quod nihil minus quàm vermiſoſum videbatur; Utrum igitur per accidens aliquando iſti funguli ad

aranearum genesin aliquid contribuerint, an verò constanti naturæ lege matricem præbeant, ubi occultentur & foveantur ova ordinarie, dubium relinquere cogor, aliis expediendum, aut tentandum ulterius, cùm istâ vice res non successerit.

SCHOLIUM.

MUtatio ista fungosarum lenticularum in araneas longicru-
ras mihi multum dubia videtur, partim cum similibus arane-
nearum ne quidem unicam in loco, ubi funguli mei crescebant,
quamvis non procul inde Melissa, qua insectum hoc gaudere
Gœdartius scribit, observaverim, partim ipsa lenticularum con-
formatio, quam in *Ephem. harum Dec. II. Ann. X. obs. 207.* exhi-
bui, multum ab aranearum istarum differat. Ipsimet *Gœdartiani*
funguli feminiferi à nostris plurimum sunt diversi, licet enim in
quibusdam conveniant, pelluciditas tamen, quæ instar cry-
stalli esse dicitur, in nostris non comparet, densa per totum cor-
pus opacitate semper præsentem, neque etiam intra biduum no-
strorum fungorum generatio succedit, ut primo nempe die è
terra surgant, clausique sese oculis sistant, altero autem die a-
perti conspiciantur, quod nempe de suis *Gœdartius* innuit, cum
nostri sensim ex minimo fungulo, in quo mox fungosa illa cor-
puscula sunt conclusa, & qui suum principium non tam ex terra,
quam lignea tabella sumit, per aliquot dies in justam molem ex-
tendantur, nec quinque tantum granulorum, sed decem pluri-
umve numero inveniantur; ipsa denique feminula nostra non ro-
tunda, sed compressa & plana magis ex utraque parte compa-
rent. Unde si conjecturæ locus datur, granula illa rotunda,
pellucida, in terræ rimis reperta, imposuisse *Curioforum* o-
culis videntur; quæ cum fuerint ovula ab araneis longipedibus ibi-
dem stabulantibus, in locum istum deposita, pro feminulis fun-
golorum tum forte fortuna ex calice suo, quod facile accidit,
dispersis, haberi potuerunt, præsertim cum *Cl. Martinus Listerus*
in *historia aranear. Angl.* in araneis longipedibus, quas *tit. 35.*
describit, nec forsan à *Gœdartianis* longè absunt, ut & qui *tit. 36.*
producuntur, ova alba perfectæ rotunditatis deprehenderit, at-
que ita Insectorum horum generatio non tam ex vegetabili,

quàm suo specifico animali semine procedere, verisimile adpareat.

(L. Schröck.)

OBSERVATIO GCLXXV.

DN. D. RUDOLPHI JACOBI
CAMERARII.

De Grandine.

CUm sub finem nuperi Augusti frigidi vix dum aliquot dies dies blandiore aëris temperie recreati, meliora sperare inciperemus vineis nostris, expectationi communi tamdiu minimè respondentibus, die quidem vigesimo sexto styl. vet. post NL. & trigonum saturni cum venere, ante conjunctionem autem jovis & martis, (siquidem ista non nihil ad rem.) sol radiis suis nubes rarè perumpens, cum calore aëris non extraordinario, nihil minus quàm gravem tempestatem videbatur minari. Verùm inter horam à meridie secundam & tertiam subito cum horrendo venti impetu ruens grando urbem tractumque ipsi proximum graviter percussit, vicinos nostros intactos relinquens. Cujus occasione grandinis duo phænomena consideratione non indigna annotare operæ pretium duxi. Primum concernit plagam à grandine percussam, sive ex quâ ventus crepitantem fenestris allisit grandinem. Hæc media fuit inter meridiem & occasum, ventusque aded austro-zephyrus. Solet aliàs pro congelatione cadentium guttarum pluvialium in grandinem requiri obvius ventus frigidus, observatum etiam fuit à me in ephemer. meteorol. sub grandinosis tempestatibus declinasse ventum ex borea in eurum, & istam plagam visam fuisse ut plurimum serenam vel clariorum. Nihil horum istâ vice contigit, nec ventus è plagâ frigidâ spiravit, nec versus septentrionem solita claritas comparuit, sed potius eò ruens grando sibi obversa læsit gravius; fuitque aded etiam mercurius in barometro, non pro more, humilis, nec sub hâc calamitate ut aliàs aliquantum insurrexit. Alii cum Aristotele non extraneum cum vento adveniens frigus, sed ab aquâ ex superiore aëre secum delatum, accusant tanquam glaciationis causam, quatenus à calore aëris introrsum compulsum valenti-

us in gelando se demonstret. Alterum phænomenon mihi sup-
 peditavit magnitudo grandinis, non tanta quidem, ac aliàs alibi
 observata legitur, major tamen quàm per multos annos Tubin-
 gæ visam memini, inter nuces avellanas & juglandes, figuræ va-
 riæ. Talium statim aliquot in aquam, quæ ad manus tum, fon-
 tanam puram injeci, memor discriminis, ubicunq; lecti, inter
 glaciem communem & grandinem, quòd illa in aquâ natæ, hæc
 mergi soleat. Verùm natârunt immissæ ipsi omnes grandines
 ad usque plenam sui solutionem; submersa fuit ne unica. Di-
 cuntur aliàs partes aquæ obrigentes in glaciem densari & cogi in
 spatium angustius, nec tamen mergi ob emergentes & conclu-
 sas bullas aéreas, unâ cum quibus exsurgat totum levius, aquæ,
 qua constat, innatans: Minus autem observari bullas in gla-
 cie artificiali notant curiosi. Non memini bullularum in gran-
 dine istâ, benè tamen nuclei albi per corticem qf. clariorem con-
 spicui.

(Tubinga Augustam Vind. d. 23.
 Octobr. A. 1698. misse.)

OBSERVATIO CCLXXVI.

DN. D. THEODORI ZUINGERI.

De Exenteratione Cadaveris Puelli, Phthisi &
 Hydropè extincti.

Filiolus triennis honesti cujusdam Civis nostratis jam aliquo-
 ties continas, acutasque Febres perpeffus, mense Junio
 Anno 1697. simili denuo Febri acutissimâ cum tussi ac respi-
 randi difficultate, dolore etiam lateris, ut nobis quidem vi-
 debatur, pungitivo graviter afflictus, remedia non difficul-
 ter sumpfit & admisit omnia, quibus misello sanitatem restitui
 posse credebamus. Sed nihilominus pertinax continuè sub-
 sistit Febri, nec aliâ crisi quàm per abscessum Pulmonis mu-
 tata fuit, & quidem in Lentam sive Hecticam funestam con-
 versa. Etsi ab eo tempore per Tussim excreaverit ingentem
 quantitatem purulentæ, sæpè etiam cruentæ materiæ; ut po-
 stea, redeunte non nihil appetitu, quandam corporis sum-
 mè hæctenus emaciati *εὐεξία* cum viribus recuperaverit. Præ-

psimus tum ea pneumonica, quæ non demulcere saltem humorum acrimoniam, sed & Pulmonis exulcerationem detergere atque consolidare valebant, sub formâ Decoctorum traumatico-pectorantium, Pulverum Consolidantium ex *Lichene petraeo*, *Antihætic. Poter & Pulmone Vulpis præp.* Electuvariorum antiphthificorum, quemadmodû in nostrâ describuntur Praxi Medicâ sub prelo sudante. Remisit etiam Tussis post aliquot mensium spatium, Ægellusque indies meliùs habere videbatur; veùm remansit semper Difficultus respirandi, neque corporis pristinus habitus vigorque perfectè redibat. Quin sæpiùs recrudescibat Tussis, sed ea tum sicca magis, cum frequenti Anxietate pectoris, Cordisque palpitazione; Appetitus denuo quoque prosternebatur; Macies cum nocturnis sudoribus redibat; Abdomen, pedesque intumescabant, quotidie magis ac magis, donec misellus tandem D. 12. Maji. 1698. mane ante solis ortum inter suspiria Parentum naturæ debitum persolveret. Sub vesperam hinc ejusdem quo mane obiit diei, cum aperiendi cadaveris mihi copia fieret, eò accessi unâ cum Myrtis Apollineis, commensalibus atque Discipulis meis, Dn. Joh. Henrico Hottingero Tigurino Chirurgo. & Medic. Doct. Dn. Martino Bogdano, Bernate, Dn. Mauritio Sutero, Zoffingensi, & Dn. Davide Francisco de Mervilleux, Neocomensi; quibus simul sese junxerant Chirurgi nostri periti Dn. Paulus Spörlinus, & Jacobus Zuingerus, Frater meus. Cadaver ergo detegentes; illud statim emaciatum reperimus, cum Abdomine, Pedibusque œdematoso tumore expansis. Aperto Abdomine mox Intestina nobis occurrebant flatibus distenta, atque sero limpido, nonnihil cruento innatantia, unde jam certum Ascitis indicium comparuit. Intestina hinc in dextro Hypochondrio deprehendebamus mediante crasso validoque ligamento Diaphragmati, Hepati atque Peritonæo adnata, simul & hinc inde inflammata, & scalpelli aciem propemodum eludentia. Omentum ac Mesenterium pinguedine omni destituta conspiciebantur, Glandulæ verò Mesentericæ in molem excreta, duræ & scirrhusæ fuerunt. Hepar dein admirandæ extitit magnitudinis atque duritiei, ejusque vasa sanguine turgebant copioso, fluido, nigro. Vesicula etiam biliaria plus quam naturalem humo-

humoris limpidi, pellucidi & flaventis quantitatem continu-
it. Cæteras Abdominis partes utcunque sanas credimus. Ster-
no autem levato dextri lateris pulmo fideratus , purulentus,
magnus , Sterno firmiter adnatus in conspectum prodiit ; in-
ferior quoque illius portio scirrhosa planè & undique Pleuræ
accreta extitit. Sinistri lateris Pulmo non solum vomicis illius
atq; diversis scirrhosis extuberantiis defœdatus fuit , sed tota
veliculoso-tubulosa substantia consumpta nõ nisi membranas
post se reliquit spissas, firmas, ligamentosas, ubiq; Pleuræ, Me-
diastini , Diaphragmatis atque Pericardii tunicis validissimè
adnatas. Ipsum Pericardium quoq; crassũ erat, atq; duritiei tan-
tum non cartilagineæ, repletum valdè cruento quoque sero,
cui Cor nudum innatavit, quod in dextro sui ventriculo Poly-
pum habuit tenacem, nec demum post mortem genitum, nu-
ce juglandæ majorem, atque cavitatem ferè totam ventriculi
implentem, pedibus etiam extra Cor in vicinas vasorum pro-
pagines protensum. In sinistro ejusdem ventriculo rudimen-
ta quoque Polypi extiterant, cæterà sanguis in Corde ac vasis
tam arteriosis, quàm venosis fluidus, serosus, nullatenus ad-
huc coagulatus occurrebat. Aquæ in thorace nullæ, imò
nec in pericardio, nisi tantillæ, fuerunt. Reliqua non iustra-
vimus.

OBSERVATIO CCLXXVII.

Dn. D. THEODORI ZUINGERI.

De Fractura Costarum, cum subsequente Vul-
nere, Sideratione, Hydrope Pulmonis, at-
que Morte.

Matthias Lang, Civis Basiliensis, annorum circiter 50. for-
tunæ tenuioris, obesus quidem, sed ad Cachexiam incli-
nans, die XIII. Junii Anno 1698. Molitoris equum fortè per-
terrefactum, ac citato admodum cursu per plateas unà cum
alligato sibi curru profugientem, arreptâ ejus habenâ cohibi-
turus humi prosternitur, & partim equi pedibus calcatur,
partim rotam currûs onusti super dorsum suum devolutam ex-
peritur, ita ut semianimis in proximam Chirurgi Tabernam
de-

deportatus vix spiritum ducere valeret; paulatim tamen ad se rediens, ope *Aquæ Regina Hungariæ* Capiti & Naribus applicatæ, conquestus est de contusionibus in Capite, Pectore atque Dorso acceptis, gravibus satis atque dolentibus, aut nihil tamen extus in corpore statim à Chirurgo videri, neque ad primum contactum visumque fractæ potuerunt deprehendi costæ; sugillationes tamen mox cum cutis intumescentiâ sese conspiciendas præbebant. A Chirurgo hinc confestim vena sinistra Brachij fuit secta, & sanguis ad octo ferè uncias extractus; externæ verò partes contusæ ubique fomentabantur *Decocto Herb. Betonic. Scord. Meliss. Scabios. Absynth. Chamomill. Salv. Agrimon. Bacc. Laur. Janiper*, in Vino facto; *Emplastrum discutiens* dorso applicabatur, unâ cum fomentis superimpositis. Lixteis quoque Fotui calefacto immerfis atque rursus expressis inspergebatur adhuc *Spiritus Vini Camphoratus Spiritu volatili Lumbricor. terrestr. acuat*, & ita admovebantur. Tandem ego accersitus statim sequentem potionem discutientem ordinavi *R. Aqu. Card. bened. Chæresfol. Scabios. ana. ℥j. Pulu. contr. casum ℥β. ꝯ. diaph. ꝯβ. Roob sambuc. ꝯβ. M. F. potio*, quam unâ vice hausit. Præscripsi quoque species pro *Decocto vulnerario* in mediâ parte vini albi & *Aquæ* coquendas: *R. Radic. virg. aureæ, Consolid. major. ana ℥ij. Herb. Sanicul. Pyrol. Alchymill. ana Mj. Semin. Persoliat. ℥ij. Incis. ꝯ contus. d. ad chart. pro Decocto*, de quo mane ac vesperi quatuor vel quinque hauriantur uncia, idque tepide. Cumque Æger debilis esset, deque continuâ Pectoris anxietate, & tussiendo quodam conatu querelas moveret; sequentem simul tulit, cochleatimque sumpsit *Mixturam Cardiacam: R. Aqu. Fumar. Cardiac. offic. ana ℥β. Syrup. Rub. id. ac Jujubin. ana ℥iij. Consect. Alk. inc. ℥j. Spirit. Oleos. ꝯj. Antimon. diaph. C. C. phil. præp. ana ℥β. Misc. ad vitr. D. XIV. & XV. Perrexit in usum præscriptorum diligenter, cum aliquantillo levamine. Pro potu ordinario sitiens bibit *Decoctum Agrimonie, Liquiritiæ atque Hordei. D. XVI. cum de Agrypnia, Tussi sicca, eaque maximè molestâ, Doloribus pectoris dorsique pungentibus, tussiendo conatum impredientibus conquereretur, simul ac febricitaret, præter continuandum Decocti traumatici atque Mixturæ cardiacæ usum, simul adhuc sequentem Pulverem ordinavi pectoralem demulcentem, anodynum, diaphoreticum,**

ticum, & expectorantem, singulis bihoriis vel trihoriis dosi scrupulorum duorum circiter assumendum: ℞. Pulver. Lichen. petr. ℥iij. Pulv. folior. veronic. ℥iſs. C. C. phil. preparat. Diaphoret Jovial. ana ℥j. semina. papav. alb. ℥ij. sacch. candi. alb. ℥vj. Misc. F. Pulvis subtil. d. ad scatul. D. XVII. Anxietate pectoris semper urgente, sequens colostrum duabus dosibus noctu scilicet & sequenti mane sumpsit: ℞. Axung. canin. ℥j. Sperm. Ceti recent. ℥ij. Essent. Croc. ℥j. Misc. det. ad Fictile. D. XVIII. Omnibus in pejus ruentibus sequens tulit Eclegma Cardiaco Pectorale, cochleatim sumendum ℞. Aqu. Veronic. Plantag. Syrup. de Erysim. Lobel. Syrup. Bellid. min. ℥j. Confect. Alk. inc. ℥ij. Spir. Sal. Armon. Urinos. ℥j. Diaph. Jovialis, Ocul. 69. præp. ana. ℥ſs. Misc. d. ad v. D. XIX. Eleſtuarium confortans pneumonicum Ægro magis arrisit, in pejus continuè ruenti, & jam Diarrhœâ laboranti: ℞. Conserv. Bellid. min. Beton. Ros. rubr. ana ℥ſs. Radic. symphyt. condit. Nuc. Indc. condit. ana ℥j. confect. Hyacinth. inc. ℥ſs. Bol. Armen. pp. Unicorn. fossil. ana ℥ij. Antimon. diaphor. ℥j. Syrup. papav. rhæad. q. s. M. F. Eleſtuar. ad formam opiat. d. ad Oll. & inde sumatur sæpè, quantum cuspis largior cultri capere valeat. *Herbæ præterera Traumatico-Pectorales unâ cum Jujubis, & Passulis majoribꝫ exacin.* in Aquâ solâ per horam decoctæ fuerunt, ut inde mane ac vesperi cyathus unciarum 5. vel 6. calidè biberetur. Externa remediâ interim tumorem omnem ubique diffusserunt, sed cœruleus tamen fugillationis color adhuc subsistebat. Vultus nullum in dorso, vel pectore, comparuit; licet facile sese movere Æger, inque Lecto flectere corpus haud posset, ob dolores thoracis inde acerbiores redditos. D. XXI. Symptomatibus continuè excruciantibus, & magis magisque auctis, quanquam sedatâ diarrhœâ nunc per biduum copiosum phlegma limpidum, cruentum; minimè autem pus coctû cum Tussi exspuebat; sequentem denuo præscripsi *Mixturam cardiacam cochleariter capiendam*: ℞. Aqu. cardiac. officin. Scabios. ana ℥iſs. Syrup. de Jujub. Rub. idæi, ac Anodyni ana ℥ſs. Confect. Alk. inc. ℥ij. Rasur. Ehor. pp. ℥nii. diaphoret. ana ℥j. Misc. ad Vitr. Inter usum verò hujus, aliorumque Remediorum, parum levaminis apportantium, Æger D. XXIV. Junii, postquam fortè è lecto surrexisset, inopinatâ suffocatione prehensus, miseram cum beatâ mortè vitam commutavit. Ca-

daveris hinc lustrandi facultatē à Viduâ consecutus, eò me con-
 tuli idque cum commensalibus atque Discipulis meis, ut &
 Rerum Chirurgicaliarum perito *Dn. Theophilo Freulero, Reipublice
 nostræ Senatore.* Extus itaque in Cutaneâ corporis expansio-
 ne, à Scapulâ sinistrâ usque ad Os Innominatum, Inflammatio,
 vel Gangæna certè & fideratio apparuit. Abdomen ve-
 rò apertum nihil nobis insalubre aut praternaturale obtulit,
 nisi Hepar Scirrhosum durum, friabile tamen; in cuius cavo
 Cystis fellea densa valdè ac omni bile vacua extitit. Pinguedi-
 nis interea sat fuit ubique circa viscera: Intestina flatibus ex-
 pansa apparuerunt, in Osse Sterni autem inferiores sinistri late-
 ris cartilagine disrumpas planè notavimus. Thorace post a-
 perto, Lobus sinister pulmonis maximè tumidus, expansus,
 corruptus undique Mediastino, Pleuræ, Diaphragmati, at-
 que Pericardio ita firmiter cohærescebat, ut sine dilaceratio-
 ne inde divelli minimè potuerit. In ipsa verò substantiâ hâc
 Pulmonis vesiculosâ atque corruptâ, postmodum apertâ, plu-
 res amplos majores minoresve datum est cernere loculos, eos-
 que omnes sero cruento, pituitoso, sordido purulentoque
 plenos, quale serum in cavitate ipsâ pectoris nequiquam con-
 speximus. Remoto parum lobo isto Pulmonis, Spinæ prodi-
 bant osseæ, valdè acuræ, à fractis tribus Costis superioribus,
 propè sinistrum spinæ Dorsi latus introrsum trusis, atque in
 ipsam Pulmonis substantiam adactis, oriundæ: quam Fractu-
 ram, lethalem certè, incisâ postmodum Dorsi cute adhuc
 meliùs conspeximus, inflictam vel ab ictu pedis equini, vel à
 contusione per Rotam currûs acceptâ. Intra Pericardium
 maximè densum ac firmum ad quinque vel sex uncias feri pu-
 rulenti invenimus: atque insuper in dextro Cordis ventriculo
 Polypum maximum deteximus, tribus appendicibus prædi-
 ũ. Denique Lobus Pulmonis dexter ab omni corruptione liber &
 immunis extitit.

(*Basilea Augustam Vind. d. 3. Nov. 1698. missæ.*)

OBSERVATIO CCLXXVIII.

Dn. D. PYRRHI MARIE GABBRI-
ELLII.

De Ascite sine Medicamentis ex improvi-
so sanato.

Laboravit Mulier quædam Ascite per plures Annos, cum molestissimis doloribus in toto Abdomine; derepente duobus ab hinc annis per Vomitum, unâ simul ac per fecesum, & per Urinam eodem tempore, nec non per Uterum, & per foramen in Umbilico subortum, magnam unica nocte serositatis copiam evomuit, dejecit, minxit, ab Utero deposuit, & per Umbilicum dimisit maximo cum Adstantium stupore. Res utique mira, diebus enim sequentibus per alvum, & per Uterum sanies cruenta extillavit. Hæc Patiens adhuc convalescens vivit, sed doloribus vagis in Abdomine sæpissimè cruciatur.

OBSERVATIO CCLXXIX.

DN. D. PYRRHI MARIE GABBRIELLII.

De Hydropè cum maxima Abdominis intumescencia, à Lienis Apostemate sub-
orto.

Mulier 25. Annorum, febre acuta, ac tumore in Lienis regione, cum dolore tensivo, ac pulsativo ejusdem partis, per 30. circiter dies, magna cum molestia laboravit. Hinc paulatim cessavit febris acuties, & dolor splenis mitior factus est. Post mensem Abdomen in tumorem cœpit elevari, & pauco temporis intervallo aquâ fuisse replem observavi; qui quidem quatuor aut quinque mensium spatio in tantam molem excrevit, ut tumor ab imò inferioris ventris parte, ad jugulum usque, maxima cum elevatione in immensum extenderetur.

Hæc autem Patiens, nonnullis adhibitis Medicamentis
Nnn 2 hydar-

hydragogis, magna cum Adstantium admiratione, trium dierum spacio ejecit per secessum maximam serositatis copiam & Abdomen prorsus detumuit.

At eâ ferè celeritate, quâ serosus humor effluerat, iterum redundavit in corpore, & in immensam molem ab imo Abdominis ad juguli summitatem, mirum in modum totus Venter intumuit; Unde cum non fuerit remedio locus, obiit.

Post mortem perforato Abdomine, effluxit aqua in tanta copia, ut tercentum librarum pondus æquaverit: atq; hinc dissecta cute cum reliquis integumentis, excepto peritonæo, fuit observatum aquam non contineri in cavitate abdominis, sed inter Peritonæum, & Musculos; ob id nil mirum si Ventris tumor usque ad Jugulum se dilataverit. Inciso Peritoneo, Epar, Ventriculus & Intestina, cum reliquis, benè, ac in Statu naturali fuere observata, excepto Liene, in quo aderant sinus nonnulli ulcerosi, cum Peritonæo mediis quibusdam membranulis connexi, ac colligati; taliter, ut canaliculùm quendam constituerent, per quem à Liene serositas transmittebatur inter Peritonæum, & musculos Abdominis.

In descripta Ascitè, miranda sunt, primo serositatis maxima copia; 2. ejus cita excretio per hydragoga, 3. Canaliculus subortus in Liene cum Peritonæi connexione, pro transitu serositatis extra Abdominis cavitatem: Ob id in Arte Medica peritis quomodo hæ acciderint, ut explicare velint, pro nunc linquere non erubescō.

(*Senis Hetrur. Augustam Vind. d. 10.
Nov. An. 1698. missæ.*)

OBSERVATIO CCLXXX.

Dn. D. JOSEPHI LANZONI.

De prædictione ex barba.

Multos futura ex barba prædixisse narrat Clarissimus Georgius Pictorius Villinganus in lib. 3. suæ Philologiæ, pag. mihi 91. Et mihi quoque contigit videre Anno 1694. Mense Septembris, rusticum quendam, Annorum ætatis 43. qui de repente canitiem propriis in capillis & barba vidit, non sine ipsi-

ipfius ac Conjugis admiratione; post triduum ab inimico clam est occifus fclopeto, dum Ecclefiam peteret; Mihi pariter tunc temporis, hanc ob caufam, narravit Sacerdos quidam Amicus meus fide digniffimus, fe Anno 1673. obfervaffe texagenerium alioquin robustum, cui absque ulla occasione sponte cecidit tota barba; & post feptem dies ille apoplecticus obiit.

OBSERVATIO CCLXXXI.

DN. D. JOSEPHI LANZONI,
De pure in brachii tumore collecto, per
alvum expurgato.

Purulentum humorem in alvum posse defluere, notavit olim Clariff. Ambrosius Paræus, lib. de Vulneribus sclop. cap. 12. pag. mihi 351. Nuperque mihi videre contigit militem robustum Annorum 39. cujus in brachio dextro magnus sponte apparuit Tumor; Chirurgus alioquin gnarus, suppurationem tentavit, sed frustra; nam tertia ab applicato supparante remedio die, post ventris dolores, diarrhæa affectus est; per quam etiam purulenta tumoris materia excreta est per alvum, magna Chirurgi admiratione. De Puræ quoque in coxæ tumore collecto, per alvum expurgato, egi in Observat. XLIX. Miscellan. Academ. nostr. Curios. Decur. II. Ann. IX. pag. 82.

OBSERVATIO CCLXXXII.

DN. D. JOSEPHI LANZONI,
De Puerò sine Ano.

ANno 1698. mense Octobris, observavi puerum, ortum à quadam rustica bonæ temperiei annorum ætatis 29. quæ mihi facta est tres se jam peperisse filios, & omnes sine ano; imò circà hoc à me petiit consilium, & remedium, ad hanc arcendam miseriam imposterum; Arte apertus est anus, sed secundo à vulnere die mortuus est.

OBSERVATIO CCLXXXIII.

Dn. D. JOSEPHI LANZONI.

Observatio de Muliere barbata.

DE barbata muliere mentionem facit Eguditissimus Casp. à Reics, in campi elys. jucund. quart. p. mihi 712. Egoque Anno 1697. mulierem Romandiolam Annorum 50. sterilem observavi, barbam gerentem; quæ interrogata mihi retulit, se nunquam menstruas purgationes vidisse; nec mammas tumefactas, pectus enim velut viri erat. De hac re vid. quodque P. Caspar. Schott. in *Phys. curios.* lib. 3. cap. 32.

OBSERVATIO CCLXXXIV.

Dn. D. JOSEPHI LANZONI,

De Febre quartana abortu soluta.

Est tamen, ait Origenes in Numer. cap. 12. *interdum Abortus bonus*; Et reverâ bonus mihi apparuit in Nobili femina Ferrariensi ætatis annorum 31. quæ spatio trium Annorum quartana febris laboravit; à quâ neque ope Kinæ Kinæ. neque aliorum febrifugorum liberari potuit; at gravida facta, quartana quæ simplex fuerat facta est duplex, cum capitis sævo dolore; quarto gestationis mense abortus accidit, multa cum sanguinis effusione, post vero abortum libera à febre quartana evasit, nuncque DEI Gratia sana & vegetavit, ac se iterum concepisse jam putat.

(Ferraria Augustam Vind. d. 5. Dec.
A. 1698. missæ.)

OBSERVATIO CCLXXXV.

DN. D. JOHANNIS CASPARI
WESTPHALI.De Usu Opii & Clysterum in Gravidarum
affectibus spasmodicis innoxio.

IN Medicina facienda duo cum primis ardua esse ac gravia, Gravidis nimirum & Infantibus mederi, non solum suo tempore EPIPHANIUS FERDINANDUS, judicio τὸ μακροπτε AR-GONAUTÆ Nostri; expertissimus Scriptor; justissime conquestus est; sed recinenda etiam nunc nobis vetus ista querela: quod multiplici experimento; universo Medicorum Practicorum Ordini, satis superque constare arbitror. Factum hinc, ut Medicus sollicitæ Prudentiæ ac summorum Meritorum ETT-MULLERUS Noster complura; eaque saluberrima præcæpæ; circa Gravidarum Curam custodienda, in Collegiis suis, variæ eruditionis frugereferatis, hinc inde tradiderit; & quorum numero & illa sunt: Gravidis medicamenta opiata uti toto gestationis tempore, ita præcique sub primis & ultimis gestationis mensibus, in consideratè exhibita, mirum quantum noxia esse, illasque facile abortus cati; nec clysterum usum in iis vir iαλεαρτωρ & facillè admittit, nisi id fiat rarissime, & sub minori quantitatè, eaque ex blandissime emollientibus & carminantibus, lacticiis; jusculisque avenaceis Vid. Oper. Tom. I. pag. 395. 403. 711. & Tom. II. pag. 1088. 1090: Attemperavi me etiam, ut candidè fatear; sub primis Præceptoris dexterrimi Præcepto quàm religiosissime; sed, uti necessitas πείνωμα & etiam durissimas leges aliquando frangere solet, ita & ego volentibus annis legem, quàm mihi dixeram, migrare, & circa dogma Præceptoris illud, circumstantiis certis aliàs limitatum, accuratiore æstimationè ponderando, aliam mentem induere coactus fui. Ex pluribus; quibus Ephemerides meæ Practicæ abundant, exemplis communicabo hoc unicum, lectione fortè non omninò indignum. Uxor Musici olim nostratis, ut vocant, Instrumentalis, cognomine Trebellian-

diæ

dicti, nunc vidua, corporis aliàs robustioris ac succulenti, & extra graviditatis statum sanissima, quotiescunque utero conceperat, toties à momento conceptionis usque ad gestationis tertium & medium tempus, variis pathematis, dorsi & abdominis, in specie hysterico-convulsivis, iisque supra modum atrocibus, primum vomitu tædiosissimo, & musca cerevisiæ omniumque ciborum, de hinc animi deliquiis in momenta redeuntibus, nec non morositate alvi continua, ut plurimum ex constrictione intestinorum spasmodica pronato, anxietatibus verò circa præcordia tantis, affligebatur, ut ægra adstantium misericordiam sæpiusculè non ægrè eliceret ac provocaret. Omnia ac singula, quæ ad recomponendos hos naturæ motus ac sistendos dolores spasmodicos, cum cura ex arte exhibebantur remedia, in fausto vomitu dictum, factum, rejiciebantur: quinimò & ipsi clysteres, leniores illi & benigni, utpote nunc ex sola decoctione chamomillæ cum lacte, & rosarum melle, nunc verò tantillo terebinthinæ imprægnati; & minore quantitate injecti, per totam noctem & diei dimidium in intestino hærentes, malum potius adaugere quàm allevare visi sunt. Ego interim, memor canonis, & abortus subsecuturi metuentior, nec ad clysteris arioris & alvum fortius stimulantis, nec ad laudani opiatum ordinariam dosim & auxilium, devenire sustinebam. Interea durabat tristissimæ hujus valetudinis miseria sæpe in septimanam decimam quintam, aliquando ad decimam octavam, imò tertia vice ad septimum mensem usque. Agebatur verò hæc tragoedia more male-patientis seculi, ut me nunc relicto, nunc iterum advocato, alios Medicos, & quidem clanculum, ex vicinia subindè in scenam producerent, qui tamen nec ipsi plausum ex hoc teatro reportabant, cum omni arte idem quod ego, i. e. nihil, efficerent: & licet inter has turbas pro ejulativis, per quos miserimæ ægræ dolor tumultuabatur, expiandis opium parca manu ac dosi concisa, & ut vocant, refracta, Potionibus ad cochlearum fumendis, nec non externè emplastris stomachali regioni & abdomini applicatis, aliquando immiscerem, omnia tamen, propter vomitus pertinaciam, irrita erant, ac incassum cedebant. Ubi jam tertiâ vice sobolis spes inter viscera afflictæ matris germinaret, eadè ludebatur fabula, ita, ut inter hos labores ac morbi necessitatem circiter mensis octavi initium fillolam ejiceret

ret adeò immaturam, ut eidem ungues in universo digitorum ordine, ac labia circa naturam, ut & aurium inferiores molliculique lobuli miserandâ facie deficerent, & misella triste lucis ac vitæ auspiciam non nisi fuscâ & subraucâ ac exili voce in tertiam ferè septimanam, quâ illud iterum claudebat, testari poterat. Et uti *necessitas* ab HELIODORO l. VII. *Æthiop.* commodè *consiliorum inventrix* dicitur, ita factum, ut cum infelicissima mater quartâ vice uterum ferret, & in omnia priora mala de integro relaberetur, ego ante omnia ad motus uteri ac mesenterii spasmodicos, abortus jam dicti Autores, tantorumque symptomatum Causam formalem, sistendos, animum & consilia applicando, prudentior an audacior factus, miseræ *laudanum hystericum* mox describendum aliquot vicibus circa tempus somni, & quidem metu vomitus sine alio medicamento conjunctum, ad grana v. & vj., nunc in forma pilularum inauratarum, nunc cum *aqua cinnamomi cydoniata* aut *Zedoariæ* in liquidioris formam solutum, propinavi, ad alvum verò illuvie cæterisque fordibus squalidam sollicitandam & eluendam clystere fortiori (ex decocto *chamomillæ* M. ij. *specierum Carminant. summitat. Centaur. min. ana* M. j. *rad. gentianæ* ℥ss, addendo *sal Tart.* & colaturæ *syrupum rosatum solutivum*, cum ℥ss *fellis tauri liquidi*, & ℥j *essentiæ castorei ac nitri crudi*, parato) usus sum; quo facto, omnium turbarum & symptomatum inter se luctantium illicò mira infecuta est malacia, præterquam quod vomitus aliquis per tres aut quatuor septimanas in misera adhuc superesset; qui tamen cum *tinct. vitrioli martis Zvelfferi*, maritata cum dimidio *essentiæ castorei*, & *essentiæ opii cum tinct. tart. extracta*, hujus ℥ss ad illarum ziiij, ter quotidie propinatis, interposito electuario ex *conserva florum tunicæ*, *electuario diascordii Fracastorii*, *coralio rubro*, *carophyllis*, *nuce moschata* & *mastiche*, atque cum *syrupo cinnamomi cydoniato* ad decentem consistentiam redactio, tandem confopitus est, repetendo simul omni triduo aut quadriduo clysteres leniores ac blandè abstergentes. Post illa tempora, ubi duabus vicibus iterum utero concepit, ad ista duo præsentissimæ opis auxilia, tamquam ad sacram anchoram omni festinatione confugimus, ex quorum usu etiam intra octiduum pulchrè convaluit; vomitu quidem per mensem & ultra durante, qui usu repetito electuarii jam dicti, *tincturæ vitrioli martis Zvelfferi*,

tinctura coralliorum sassifratæ, &c. applicatis simul externis, cessabat.

Ut verò pateat, quomodo & ex quibus laudatum supra **LAUDANUM HYSTERICUM** confiat, bonâ fide modum omnem, quo istud componere soleo, edocebo :

℞. *Extr. opii cum aqua calc. par.*

Zedoar., vel calami arom., ana ℥ij.

Flor. sulphuris, (interdum etiam loco hujus cinnabaris antimonii.)

Castor. pulveris. ana ℥ij.

Extr. croci ℥ss ad ℥ij.

Misceantur, & redigantur ad consistentiam pilularem, malaxandam cum oleo dest. succini.

OBSERVATIO CCLXXXVI.

DN. D. JOHANNIS CASPARI
WESTPHALI.

Ex Ulcere pedis *αμειδίως* Occluso, Pleuritis spuria, Sputum Cruentum, & tandem Mors.

CIvis ac Opifex nostras, Petrus Müller, Vir quinquaginta & aliquot annorum, in sinistro pede circa malleolum per bene longum tempus ulcus alebat foedissimum. Hoc cum miserum non unâ molestiâ ac sollicitudine afficeret, ad multifaria more vulgi, passionum externarum chronicarum intolerantissimi, âtum est remedia: Ac licet ex iis nonnulla ulcerationem subinde mitigare aut quasi tollere viderentur, effectus tamen semper erat infidus, malo ex abdito de novo recrudescente, & novâ prorumpente sanie, omnem consolidationis spem in ipsis incubulis suffocante. Accidit demum mense primo Anni 1689. ut, cum ulcus per nescio quod remedium ad pulchram, ut ipsi quidem videbatur, siccitatem devenisset, plagâ licet adhuc patente, æger mense dehinc proximo, pleuritis spurix in modum, dolore punctorio, utrumque thoracis clima affligente, istud tamen latus, cujus è directo pes ulcerationem patiebatur, magis

magis infestante, ex improvise corripere. Sub hac dolorum, per integrum octiduum tumultuantium, ferocia, materiae purulentæ & cruentæ magna copia exspuitione prodibat, quam æger & sapore & odore similem affirmabat tabo, quod ulcus antea eructare solitum fuerat. Durabat isthæc excretio ipsas tres septimanas. Hisce primis septem diebus accedebat febris satis acuta, ac persimilis illi, quam vulneribus aliquando supervenire videmus; quo etiam factum, ut omnem cerevisiæ usum constanter horreret, & ab usu secundariæ saltem, quam Coventum vulgus vocat, dolor pleuriticus magis accenderetur, & omnia ingraveferent. Consultum itaque duxi malo obviam ire per mixturas, stylo Sylviano, ex lapillis cancrorum, antimonio diaphetico, floribus sulphuris, cum aqua prophylactica, chærefolii & cardui benedicti confectas, assumptis in auxilium socium Decoctis Traumaticis & exspuitionem promoventibus, ex hedera nimirum terrestri, chærefolio, scabiosa, &c. In potus ordinarii vicem veniebat decoctio hordei cum liquiritia & uvis passis. Instillato aliquando cerevisiæ secundariæ spiritu nitri dulcificato, aliquando etiam tincturâ florum papaveris erratici median-
 te hoc paratâ æger in momento quasi in ipso ulceris centro ac sine doloris memorabilis spicula & molestiam quandam sentiebat; quod & à vini usu postmodum contingebat: quoties enim post febris discessum ex audaculo muliercularum consilio, ad confortandum, uti quidem venerabilis ista tribus effutiebatur, naturam, vino indulgebat, toties ulceris regio novo æstu ac rubore efferebatur, idque eò magis, quod Vinum istud vernaculum esset, adeoque præsentissimo acore probè saturatum. Tertiâ dehinc septimanâ, emanante interea materiae purulentæ excretionem, Columellæ verbo, plaga redulcerabatur, novaque stillantis tabi sanies interiora omnia in tuto nunc esse testabatur, miserque egregiè sibi denuò cum valetudine convenire putabat. Post hæc tamen majore curâ de tuta ulceris consolidatione sollicitus, meum de novo requirebat consilium, ubi, omnibus ex arte perpensis, eidem duplicem fonticulum, alterum supra genu pedis malè affecti, alterum in brachio opposito, svadeo, hisque dehinc ad præceptum inustis, quæ porrò actu opus forent, me edoctrurum promitto, hominemque sic dimitto. Iste verò, sive futuri securior, sive periculi remedium periculum ipsum ratus, ad hoc auxilii genus

vel admotis omnibus Peithûs artibus nec à suis nec amicis persuaderi poterat. Anno itaque dicto inutili cunctatione extracto, accidit, ut anno mox sequenti 1690. ipsius filius Vratislaviâ ex Quartana *αμεθόδως* curata tumorem abdominis hydropticum pedumque oedema domum referret, quod ultimum Mense Octobri sex dierum spatio scrotum in tantum occupabat, ut capitis ingentis magnitudinem fatali mole exæquaret. Accersitus ego cum Balneatore hujus loci in curam, omnibus ritè perpenlis, fatum jam imminens haud vanè prædicere valui, quod etiam die mensis dicti nono cū ruptura alterutrius cruris & sphaecelo scroti insequeretur. Mœstus ex hac jactura parens, visâ inter lachymas immedicabili gangrænâ & valetudine filii, prudentior & cautior factus securitatem & cunctationem, duo ista adversus res in arte nostra prosperè gerendas potentissima ac communissima impedimenta, continuo exuere, ac de excitandis ex jussu meo fonticulis jam jam seriò cogitationem suscipere incipiebat, re omni Balneatori in hoc vocato, commissa. Hic verò *λεχνηδής* hujus planè imperitus & verè iners (cujus inertix & imperitix aliud egregium documentum biennio post exhibebat, dum restiario, affectu soporoso, morbo Castreasi superveniente, laboranti, meo jussu vesicas in nucha & brachio excitare non poterat, nisi ipsemet ego & viam prævissem & negotium meâ manû expeditissem) miserum inutili verborum lusu circumducit, & uti, C. Taciti verbis, trepidantium natura est, immodicos esse promissis, ita iste infelix artifex, ore quàm manu promptior, magno hiatu homini facilè credulo ulceris occlusionem citra magnam difficultatem pollicetur, fonticulùm vero duplicem rem ipso ulcere molestiorem, cumque extremo fastidio conjunctam esse, vanè persuadet. Acta hæc omnia me incicio, & in ea sive opinione sive errore hærente, fonticulos ad mandatum dudum esse excitatos. Mense Decembri, & quidem ipsâ secundi Adventus Dominici feriâ dum ex templò me domum confero, æger mihi obviam factus medicamentum pro sanguine purificando à me expetit, Balneatorem id jussisse pretendens. Ubi egò inter primos sermones hominem statim de fonticulis, an ritè habeant & officio fungantur? rogitò; ille verò ad hæc reponit: se nullo indigere fonticulo, Balneatorisque se referre acceptum consilio, quod contumacissimum ulcus tam auspi-

aulpicatō coaluerit, ut vix vola amplius aut vestigium in pede
 superfit; se tamdiu ad tædium usque sub aliquot Chirurgorum
 infausta opera fatigatum fuisse, solum hunc egregium Virum oc-
 clusionem ad vôtum procurasse, omnemque rem suâ ope & con-
 silio felicissimè confecisse; se nunc firmum valentemque, & re-
 verà lateri pedibusque, benè esse. Ego ad hæc obstupescens
 non desisto feroculum ulteriùs submonere, hæc omnia sine me
 arbitro malè esse acta, curationem ipsam Balneatoris mimicam
 saltem esse, larvatam ac umbratilem, monstrum nunc majus
 intus ali quàm in cute, incendiumque malè sopitum majore
 flammâ de facili refurgere posse; sique sibi tutò ac constanter
 consultum vellet, fonticulorum festinantissimâ admissione peri-
 culo, ex abdico & insidiis aliquando irrupturo; imò fortè jam
 jam imminente, ut se opponat, candidè superaddo. Ille con-
 trà futuri securus, & occlusionis temerariæ successu lætior ac
 ferocior, benè monenti ulteriùs contumaces animos opposuit,
 sique fortè præter spem secus quid sibi fortè evenerit, tunc satis
 superque semper tempus adhuc superesse excitandi fonticuli. Die
 23. mensis Decembris ejus uxor me convenièns magnis quæstu-
 bus referebat; maritum per aliquot dies tussi vexatissimâ affli-
 ctum fuisse, nec cibos ipsum more solito appetere, nocteque
 novissimâ se persensisse punctiones in thorace, ac dolorem in pe-
 ctoris cavo mirâ gravitate præmentem; alvum insuper per tri-
 duum officio suo, inusitatâ morâ, defuisse. Ego indignatus
 hominis obnitentis inobedientiam, uxori que querulæ temeri-
 tatis admissæ imminens nunc incommodum acriter ingero; ne
 tamen anxie petenti deesse viderer, marito misturam sudorife-
 ram ex *aqua cheresolii*, *prophylactica Sylvi*, *lapillis cancerorum*, &
 grano unico *laudani opiat* cum *syrupo de fumaris* exhibeo, addi-
 to simul consilio, ut priùs, quam ad sudationem se componeret,
 clysterem sibi injici curaret; sic enim idem auxilii genus sub su-
 periore morbo morosior alvus, etiam exegerat, illudque mani-
 festo cum levamine à nobis applicatum fuerat. Ipsa mulier ad
 clysteris mentionem velut ad revelatam Persei parmam perculsa,
 se de eo nihil decernere posse, seque cum marito ægro priùs ea
 de re acturam in se recepit. Altero mane diei sequentis jussu æ-
 gri ad me refertur, laxatam esse feliciter doloris pungentis vim,
 faciliorisque somni quàm antea elapsam noctem fuisse, vires ve-

rō satis marcidus esse & caducas, tussis quoque molestiam ad
 sensum magis increscere, alvumque adhuc nondum solutam
 tensione ac pondere sibi plurimum negotii ac tædii facessere.
 Tum ego ulterius detestatus hominis sinisteritatem, clysteris
 usum denuō injungo, & si hunc admittere porrō obniteretur,
 me nihil commercii cum eo ampliùs habiturū tantū non adju-
 ro. Circa 10. antemeridianam uxor celeritate quantā poterat
 ad me properans inter clamores & lachrymas refert, se ex foro
 & taberna sua, ubi reculis suis vendendis inhiabat, domum
 jamjam accersitam, maritū inter novos ac vix satis memoran-
 dos dorsi ac pectoris dolores miserrimè jacentem invenisse, cum
 sudore frigido; accedere his anxietatem in tota abdominis regi-
 onetantam, ut extrema omnia jam imminere viderentur. Ego
 injunctā severè, ac cum nova indignatione, clysteris injectione,
 aliàs cætera omnia absque hac irrita fore pronuncio; illa interim
 instantissimè externi remedii solatium saltem à me rogitans, à
 meridie, otium à foro nacta, clysteris applicationem certò pro-
 mittit, rerum in taberna sua gerendarum impedimenta nunc
 prætendens. Dimitto itaque eam cum linimento ex *unguento di-*
altheæ cum *oleo Philosophorum*, *cumini stillatitio* & tantillo *campho-*
ræ. Circa tertiam à meridie (nam ad hoc tempus ex usu lini-
 menti ægrum meliusculè habuisse narrabant) post tot monitio-
 nes, & manifesto discrimine compulsā, tandem clysterem à me
 petunt. Vix verò à me digressa erat mulier, ubi ejus filia cum
 vesica & decoctionis clysmaticæ dimidio ad me citissimè recur-
 sat, patremque, qui ex usu linimenti sibi quasi redditus fuerit,
 vix post dimidiam liquoris injectionem repentè animo solutum
 fuisse, viresque jamdum satis exhaustas admittendo clysteri non
 ampliùs esse pares, adeoque miserum toto corpore illius ulteri-
 orēm usum perhorrescere, longā serie enarrat; ac citò dehinc
 me relinquens, brevi post de patris ægri statu ac conditione ma-
 trem me iterum conventuram, ac medicamenta, quæ mihi tunc
 viderentur necessaria, petituram, certò promittebat: sed eā ves-
 perā ac nocte nemo à me visus. Altero mane, ipsā nimirum fe-
 riā Natalis Dominicæ primā, ut de eventu certior fierem, de sta-
 tu ægri sciscitatum mitto, ubi uxor ad me referri jubet, mari-
 tum post horam applicati enematis non tam ex naturæ communi
 lege & suo fato obiisse, quam potiùs ex inauspicato clysteris usu
 extin-

extinctum fuisse, huncque ipsum potissimum misero mortem maturasse sibi persuasum esse. Quo audito, in ædes defuncti me confero, ubi percipio, defunctum post applicatum enema difficiliore respiratione ac stertore vexatū sub ipso conatu expectorationis & tussis frequentissimæ ferocia, exspirasse; lustrato dehinc pede malè affecto, locum antea exulceratum firmissimè occlusum, centrum autem ulceris nigerrimum, istius verò circumferentiam ex cæruleo viridescentem, cum stupore animadverto. Interea, dum ego curiosius hæc ago, Vidua me adhuc dum præsentem, muliebriter mille plandibus in calido & furenti luctu se defatigans clysteris applicationem tamquam mortis celerius accersitæ causam, incondito clamore accusare, innocentissimumque remedium sinisterrimo sermone traducere, ac diris omnibus execrari, haud verebatur. Nimirum inter artis saluberrimæ miseras, quas jamdum suo tempore multiplices *Galenus* assererat, & illa censi debet, quod vulgus consilia nostra, contra prudentium præcepta, ex eventu judicet, fortuitaque tantum non semper ad culpam trahat, ubi tamen pulchrè meminisse conveniebat sententiæ gravissimæ, quam *Valerius Maximus*, suo modo in solatium etiam Medicorum, lib. IX. cap. XII. consignavit: *Fine namque vitæ nostræ variis & occultis causis exposito, interdum quedam immerentia supremi fati titulum occupant, cum magis in tempus mortis incidant, quam ipsam mortem accersant.*

(Delitio Augustam Vind. d. 10. Decembr.
Anno 1698. missa.)

OBSERVATIO CCLXXXVII.

Dn. Dn. FRID. CHRISTIANI
CREGUTI.

De coitu sine ulla seminis ejectione.

VIr xxxiv. circiter annorum, staturæ & corpulentæ mediocris, egregie etiam barbatus, nec non prospera ac vegeta valetudine præditus, cum constitutionis optimæ Fæmina jam undecim annorum spatio, ac quod excurrit, in matrimo-

nio

nio vivit. Et quamvis ab eo tempore sæpenumero cum uxore congressum venereum celebraverit, ne guttulam tamen liquoris in hunc usque diem in naturæ sinum effudit. Nihilofecius salacissimus est, sæpissime toro coit, Testes crassiusculos sed fere insensibiles, naturalique longitudine ac crassitie præditum membrum habet. Illudque rigidissimum in pudoris sinu, nonnunquam satis diu, etiam cum uxoris cruciatu, agit, usque elanguescat. Durante hoc matrimonii tempore ambo contenti vivunt, maritus, quia uxorem contentam & de nulla re conquerentem videt, uxor quia per ignorantiam non aliter actum perfici debere putat. Etenim ignoti nulla est cupido. Dum interea in ejusmodi ignoratione Fœmina versatur, sterilitatisque veram causam nondum tenet, Ecce! soror ejus natu minima ante duos annos nuptui cuidam traditur, celebrantur nuptiæ, quarum arcana reconditissima forori protinus revelat, unde uno veluti momento talia discit, quæ tamdiu ignorasse vehementer jam dolet. Hinc etiam plane alia rerum observabatur facies, quippe quæ antea sua sorte contenta vivebat, nunc male animo erat, multisque sollicitudinibus vexabatur. Quem maritum semper ex animo mendullitus amaverat, nunc non tanto amore prosequabatur. Postquam enim sororis uterum viscosa quadam materia irrigatum fuisse audiverat, illico suam sterilitatem ab ejusmodi liquoris genitalis defectu derivabat. Sine ulla quoque mora maritum adit, eique, quicquid ex sorore didicerat, protinus refert, simulque conqueritur, quod tanti momenti res illam tamdiu nescire voluerit. Quinimo serio monet, omni studio nunc cogitandum esse, qua ratione ille feminis productione, illa vero dulcissima dein prole beari possit. Hæc quali animi perturbatione ac commotione maritus audiverit, facile quivis dijudicare poterit. Nam reliqua silentio de industria prætereo. Ambobus interim nihil magis cordi erat, quam ut eorundem familia, si adhuc possibile esset, heredibus ornaretur, ideo medicum à me obnixè & anxie consilium postulant. Affectum itaque diligenter & accurate examinavi, nihilque, præterquam summum frigus à juvenilibus annis perpeffum, hujus affectus auctorem accusare potui. Nam iterum atque iterum affirmavit, in disciplinæ ac tyrociniæ annis à frigoris vehementen-

hementia sapissime crudeliterque divexatis ac quasi sopitis membris, se frustra seminis excretionem tentasse. Cum tamen notandum sit, se antea non semel nocturnas pollutiones sensisse, ac manu stupratione nonnunquam semen excretum vidisse. Uxorem vero se duxisse, ait, partim quod stimulis veneris ad id compulsus fuerit, partim quod naturam, si Venere uteretur, tunc certo mutari sibi firmiter persuaserit. Quibus singulis attento animo perpensis, affectum incurabilem, quia per longas nimis moras invaluerat, statim pronuntiavimus. Nihilominus ut ambobus aliquomodo satisfaceret, Remedia, ut dicunt, semen producentia, & vias clausas referentia ad tempus marito, sed incassum propinavimus. Hinc tandem maritus se nullis amplius medicamentis ad seminis productionem usurum, uxor autem se rem secretam cum nemine amplius communicuram, & reliquam vitæ particulam tranquillè ac in pace transacturos ambo constituerunt. Ego verò casum non quotidie occurrentem erudito orbi, suppressis tamen nominibus, communicandum operæ pretium esse duxi.

Ast antequam manum de tabula trahamus, breviter & proprius prædicti affectus causam investigabimus. Idcirco ex physiologicis præsupponere liceat: 1. Massam sanguineam duplici motu moveri, uno progressivo, quatenus ope cordis & arteriorum motus ad singulas corporis partes tota moles urgetur; altero intestino, quatenus singulæ moleculæ situm mutant, & ex vicinia unius in viciniam alterius volvuntur. 2. Utrosque dictos sanguinis motus ad vitæ perpetuationem, nutritionem, & partium auctiorem, variasque in hos fines secretionem instituendas absolute necessarios esse. 3. Sanguinem innumerorum diversorum corpusculorum congeriem esse, diversasque has particulas ad secedendum & varia fluida efficienda jam esse dispositas ac præparatas. 4. Ejusmodi vero in sanguine arterioso existentes moleculas à M. S. per solam transcolationem citra ulteriorem immutationem separari posse, tuncque nomen mutare, & varia fluida, v. g. Lympham, salivam, bilem, urinam, semen &c. constituere. 5. Diversarum molecularum transcolationes à diversa glandularum vel partium structura dependere. 6. Structuræ diversitatem

in hoc consistere, quod foraminula, per quæ secernenda corpuscula urgeri debent, tum ratione amplitudinis, tum ratione configurationis differant. Quibus præsuppositis, seminis elaborationem, neque per Facultatem quandam, quæ doctrina jam diu corruit, neque per fermentum quoddam in testibus suppositum, siquidem omnia talia fermenta nostra ætate deferbuerunt, sed per solam transcriptionem perfici dicimus. Nimirum quatenus cordis vibratione per arterias dictas spermaticas sanguis ad albugineam tunicam, seu corticalem glandulosam testiculorum substantiam appellit, & moleculæ feminales aliis sanguineis laxè cohærentes congrua ac determinata glandularum foraminula subeunt, & à novis jugiter insequentibus ex poris in seminifera vascula, ac ex iisdem in unum canalem, quem vas deferens vocant, & dein per labyrinthos epididymidum flexus in vesiculas feminales protruduntur. Dictas vesiculas receptacula vocamus liquorem genitalem tamdiu continentes, donec vel in coitu concussione venerea in uterum projiciatur, vel per vascula minutissima spongiformia in vesiculas hiantia M. S. ad dextrum Cordis ventriculum pergenti iterum advehatur. Ubi simul notandum venit, in vesiculis serosum, in prostatis vero oleaginosum fluidum pro spirituosa ac penetrantissima seminis substantiæ vehiculo ac feliciori forsan ejaculatione filtrationis etiam modo à sanguine secerni, prout fufius alibi diximus. Considerata itaque ratione, qua semen elaborari tamdiu firmiter credimus, donec meliorem fuerimus edocti, haud difficile erit defectus seminis causam reddere. Etenim penitus semen deficit, ob vitium, quod nunc in sanguine materiam seminis præbente, nunc in organis secretoriis, feminales moleculas à sanguine separantibus, hæret. Sanguinem accusamus, quando præternaturaliter se habet, aut non satis ejusmodi moleculis ad semen constituendum turgidus existit: Organa vero secretoria, quando aut plane desunt, aut obstructa vel alio modo affecta sunt. Massam sanguineam vix ego accusarem, præsertim ubi animadverto, virum nostrum varii generis alimentis uti, bene edere, bene digerere, verbo pancreaticè atque athleticè, unico hoc incommodo excepto, vivere. Neque ullis organis ad seminis secretionem, asservationem aut ejacula-

culationem ab ipsa natiuitate privatus est, quod satis superq; patebit, ubi in memoriam revocaverimus, illum in iuventute sua semen sæpius voluntariè & involuntariè profudisse. Ergo organa secretoria, à frigore in delicatioribus annis perpeffo, præternaturaliter affecta, sine mora hujus mali matrem accusabimus. Præsertim cum ab illo tempore se semine orbatum viderit. Et sane maxima intensi frigoris in corpus nostrum vis est, quippe succos nostros inspissat, ac sæpius corrumpit, organorum verò fibrillas contorquet, dilaniat, sicque illas vario modo præternaturaliter disponit, ut pori relictæ ad secretiones ut antea instituendas inepti relinquuntur. Tali ratione à frigoris vehementia viri nostri organa glandulosa genitalia fuisse corrupta existimamus, quatenus eorum fibrillæ talem dispositionem tunc temporis nactæ fuerunt, ut ad seminis elaborationem penitus nunc inepta sint. Hinc etiam quivis facile perspiciet affectum arte humana curari minime posse. Nobis enim vera ac genuina pororum secretiorum amplitudo & configuratio in hunc usque diem adhuc ignota est, & si perspecta esset, confusas tamen à frigore & quidem à longo adeo tempore glandularum fibrillas in verum ordinem nunquam redigeremus. Cæterum quæritur an sine seminis præsentia membrum erigi possit? Respondet F. Platerus Observ. lib. I. pag. 240. naturaliter minime accidere posse, ut viris membrum virile attollatur, sine præcedente veneris stimulo, qui cum à semine in vasis genitalibus pruriente, eaque excretionem incitante, excitetur, illos quoque si congregiuntur, semen emittere. Contrarium evincit præfens casus nostri viri, qui toto matrimonii tempore sæpissime coivit, sine ulla tamen seminis ejectione. Refert etiam Schenckius Observ. med. libr. iv. Helideum quendam novisse, qui propter Testium duritiem nunquam semen excrevit. Similemque casum in montibus Sebenensibus, Galliæ non procul Monspeffulo observatum fuisse in homine, cui tendebatur quidem membrum, & actu venereo utebatur, sed non absolvebat, quia ne tantillum seminis ejaculabatur. Alios ejusmodi casus silentii peplo nunc involvo, neque inficias eo, à seminis pruritu ordinario spiritus animales ad mentulæ erectionem determinari, quamvis aliorum spirituum animalium influ-

xum nunc deducendum esse, supra recensitus casus nos credere jubeat. Membrum autem intumescere ac rigidum evadere existimamus, quando Spirituum animalium ad nervosa Corpora uberior influxus determinatur, & hinc musculi penes breves, crassi ac robusti in ejus radice existentes constringuntur, ut sanguinea vasa comprimantur, refluxus per venas impediatur, sicque sanguis in membro morulam quandam peragere cogatur. Uti variis experimentis anatomicis ac Physicis demonstrari potest. Cum interim à feminis pruritu spirituum animalium in Penem influxum, ob ejus totalem defectum, derivare non liceat, forsitan non male agemus, si dicamus spiritus animales ab objecto amabili & fortiori imaginatione in membrum ita urgeri, ut erectio dicto modo contingere debeat. Verum ulterius hujus rari phænomeni scrutinium sapientioribus relinquimus.

(d. 20. Decemb. 1698. Hanovia Norimbergam missa.)

OBSE^RVATIO CCLXXXVIII.

Dn. D. UDALRICI STAUDIGELII.

De Singultu in momento Sedato.

ANno, quo me certorum negotiorum causâ Romæ detinebam, 1688. mense Martio, egrêgiz cùm litteraturæ tum conversationis vir V. S. P. singultu correptus fuit, horis ante mediam noctem circiter duabus. Siquidem autem inter juveniores recenseri communiter solet affectus iste, contemptus à Patientē quoque primitus fuit, & habitus nihili. Sed enim animadvertens, eundem non solum pertinaciùs insistere, verùm etiam de hora in horâ incrementa sumere, tandem delectatione, cui tum incumbere, se levare, me, ceu contubernalem convenire quodque patiebatur, incommodum exponere cepit. Quid ageremus? eramus in Urbe hospites ambo, in diversorio soli, paucis adhuc noti: nox insuper altissima, & in cursu suo jam medium habens iter; pharmacopœia longè dissita; famulus, qui mitti posset, ad manum nullus, atque adeo remedium nullum. Author tamen D. Patienti fui, in lectum se conferret, stragulis bene se cooperiret, halitumque sub iisdem,

dem, quantum equidem posset, conprimeret, quo corporis calefactio & melius & citius promoveretur; datâ prius, quæ supererat ex itinere, parvâ Mithridatii Veneti portione. Facta fuerunt ad nutum omnia, sed absque vel minimo levamine. Furentibus in quartam omnino jam horam, & continuo vehementius, motibus hisce convulsivis, dolor accessit valde sensibilis, corporis lassatio, cordis angustia, & quædam etiam timendæ lipothymia indicia. Quamobrem cum animo dejici conspicerem amantissimum mihi D. Patientem, & nescio cujus eventuri mali sollicitudine vexari vehementer; misertus ejusdem, quid, quod solatio posset esse, consulerem, anxie conatus, reperi tamen undique nihil. Omnium enim rerum penuria consilium vel non admittebat, vel admissa frustrabatur. Dum igitur ille doloribus, ego commiseratione, curis ambo distrahimur, nescio quo casu lumen, quod pernox alebamus, extinguitur. Laboratum in aque certatim ab ambobus, nam ita suadebant lubricæ affectûs circumstantiæ, ut excitaretur novum. At comodo suo, meoque plurimo cum gaudio præventus à D. Patiente fui. Quandoquidem quàm primum odorem, vel effluvium illud sulphuris corpusculare perceperat, & bono Genio sic disponente nonnihil hauserat copiosius, singultus in momento substitit, ceu difflatus luminis instar, aut extersus velut uno tractu macula. Residuum noctis deinceps dormitum placidè, suaviter, & cum plena virium receptione.

SCHOLIUM.

Libuit sanè posthac quandoque mecum perpendere, quorû sum referri commodè posset effectus tam subitaneus: utrum in vim Sulphuris balsamicam, an verò vehementer incisivam quam sulphuri tribuit Helmontius, & excellentem quidem, quando gloriatur, viro cuidam vulgari vitam se conservasse per annos quàm plurimos, solo sulphuris oleo seu spiritu, quem certâ quadam ipsum enchiresi conficere docuerat: hanc quotidiana nobis exhibet experientia, in thóracis, pectoris, pulmonumque vitiis: quæ fatentibus passim Medicis, lenitori cuidam, tenacique cruoris visciditati natales suos debent. Fortassis non ineptè quis utriusque tetulerit sciri acceptis. Quan-

do quidem enim D. Patiens aliquot antea diebus esui fructuum, caseo, piscium quoque salforum indulserat justò plus, & eodem ipso vespere, quo posthac jam enarrata passus erat symptomata, in aëre frigido diutiùs deambulaverat, proindeque cruorem in motu, fortasse stomachum in officio suo turbaverat; verisimile est, corpuscula spiculosa, quibus sulphuris fumus constat, cum attracto aëre recepta, cruoris visciditatem, ut eorundem est penetrantissima vis, citissimè dissipasse; balsamica verò membranulas oesophagi calore suo suaviter subiisse, hærentes in iisdem frigido-acres particulas complexa, hospitio suo dejecisse, sicque vellicationes in membranulis, cumque vellicationibus etiã motus convulsivos detruncasse. Conjecturam hanc alia quædam succollat experientia, in famulo meo post aliquot deinceps menses observata. Postquam enim fructus horæos & avidius & copiosius devorasset, frigidamque levandæ sitis gratiã bibisset desuper, ocius quædam in ventriculo lancinatio, paulo post singultus fuit subsequutus: duraveratque, priusquam animadvertēbam, per horæ circiter quadrantem. Tum ego memor præsentanæ in Amico mutationis, cupidusque scire, num vim contineret euphoristicam accensi sulphuris fumus in hoc affectu, famulum aliquot sulphurata fila accendere, fumumque ore excipere jussi. Ubi confidenter asserere possum, etiã hac vice singultum substituisse, tamen non tam momentanè, quàm antehac: verùm intra spatium quo recitari commodè poterat Psalmus *De profundis*. Quænam hujus causa singultûs extiterit, clarè satis exhibuit copiosa sputatio, paulo post sedationem insecuta: sputatio, inquam, lymphæ valde tenacis, acidæ, viscosæque, dubio procul spiculosarum sulphuris particularum adventui cedentis, hospitibusque nervoso generi longè gratioribus stationem suam commodantis. Utrum autem hujus sulphurei fumi affluvium eundem semper effectû sit daturum, ultiores docere debent experientiæ. Siquidem hæctenus vel unius observandæ nulla mihi profus ampliùs occurrit occasio.

✠(o)✠
✠

OBSERVATIO CCLXXXIX.

Dn. P. UDALRICI STAUDIGELII.

De vomitu chronico simul & periodico.

INter curiosiores, quas vel legere, vel annotare mihi licuit, physicas observationes, sequentem arbitror esse quoque numerandam. Erat viduæ cuidam in pago Türggenfeld filius, annos ætatis, quando adducebatur ad me, circiter quindecim numerans. Hic quam primùm sol Zodiacum emensus, remitti cœperat eundem, quod fieri quotannis solet 22. vel 23. Junii, vomitibus infestari cœpit; mitioribus per tres aut quatuor septimanas; vehementioribus posthac, quo nempe longius recesserat à termini puncto sol. Eratque notatum à Matre, vomitus filio faceffisse molestias multò majores, quam primum vel panes vel alios cibus coquere necesse erat ex noviter collectis terræ frugibus; aut ex iisdem confecta recens farina. Tum enim dies abibat propemodum nulla, quæ non, vel mane relicto lecto; vel vesperi, cubitum iturus vomitu rejicere debebat, subinde materiam viscidam, & tantisper acidam: subinde limpidam, attamen à citrina bile modicè tinctam. Durabat autem hæc vomendi necessitas ad 21. Decembris usque, ab æstivali scilicet ad hyemale solstitium. Interim dejici consueverat appetitus, cum appetitu vires, emaciarique toto corpore. Præterlapso solstitio, sponte sua cessabat vomitus; & eodem, quo decesserant, ordine redibant appetitus, vires, habitus corpori pristinus, verbo sanitas. Quantumvis dici non poterat totalis; eo quod continuò remanserit quædam circa pectus & ventriculum compressio, modica tamen, & absque dolore, aliaque quavis incommoditate. Sed enim, quoniam anno nonagesimo quarto supra millesimũ sexcentessimũ enarrata symptomata filium urgebant solitò crudelius, ut non solum agere vel laborare potuerit nihil; verum etiam ut plurimùm adhærere lecto coactus fuerit, desolata mater remedium à me non tam petiit, quam extorsit. Metuens etenim, ne descriptus affectus ex illis esset, quos Theophrastus astrales appellat, & ipsiusmet opinione difficulter admodum era-

eradicabiles; aliquam dare medicinam diu recusavi: partim quod affectus scenam suam jam per integrum luserat septennium; partim etiam, quod quam plurima remedia, non solum à variis tónforibus & agyrtis coëmpta, sed etiam à duòbus præstantibus Medicis præscripta filio præbuerit, frustra semper & absque ulla valetudinis emendatione. Quid enim expectandum erat mihi, præterquam eadem querelæ, quas apud me mater dolenter effudit in tot irritorum medicamentorum authores? Credideram, satius esse & animo jucundius, absque medicinis mulierem dimittere, quam ejusdem frustratarum expensarum querimoniis conscientiam onerare. Verùm armatis demum precibus cedens, lacrimis videlicet, portionem aquæ benedictæ Rulandi dedi, cum certis quibusdam aromatibus irradiatæ, filio, mane jejuno ventriculo præbendam: adjectis quibusdam herbis stomachicis, vino & aceto incoquendis, ventriculoque cum binis sacculis alternatim imponendis. Post mensem rediit mater, filium secum habens; narravitque, potiunculam operatam fuisse propè nihil (sic judicare, sic plerumque loqui solet plebs rustica, nisi plaustratim evacuent medicamenta, ipsaque propemodum rapiant secum intestina,) substituisse tamen à sumptu, vomitum: agique nunc cum filio bene, nisi quod à triduo rursus diminuatur appetitus; crescat autem apud se timor, ne redeatur in antiquam sylvam. Consideratis itaque pueri viribus, ejusdem aquæ denuò dedi dosin, sed auctam in quantitate: pulverem item stomachicum Birkmanni, cum pelliculis stomachorū gallinæ subtilissimè pulverisatis maritatū, oleum deniq; stomachale Cratonis inungendum exterius: datis pro servanda dieta necessariis monitis. Jam quid? ut etiam ab hac aquæ secunda dosi puer vomuerit admodum parùm, vomitus tamen hætenus tam pertinax fuit sublatus, & emanavit constanter, sicque servatus Matri suæ filius unicus. Licuit eundem duos post annos cernere vegetum, vultu floridum, totoque corporis habitu roscunde pinguidulum.

(Exhibite Augustæ Vind. d. 29. Decemb.
Anno 1698.)

000

OBSERVATIO CCXC.

DN. D. JOHANNIS CONRADI
BRUNNERI.

De Phænomenis quibusdam circa gravitatem
aëris, rationibus simul expositis, cur mercuri-
us in Barometro ascendat cælo sereno,
descendat autem pluviô.

Anno, quem agimus MDCIIC. sub initium mensis No-
vembris iter cum *Serenissimo atque Potentissimo Electore Pa-*
latino, Domino meo Clementissimo Viennam, secundo Danubio se-
ci. In itinere, curis vacuus attentè consideravi nebulam, di-
visim hinc inde in convalle ante solis ortum apparentem, quæ
eodem oriente non quidem divisa, sed sensim discussa fuit & ita
dissoluta in aëre, ut quæ ante caliginem oculis offuderat, nunc
spectantibus nobis invisibilis magis magisque tenues evanuerit
in auras. Hujus phænomeni rationem altius perpendens, ean-
dem esse existimavi, quam in urina, quæ salibus referta frigore
turbatur, in calidam autem immersione in clarescit iterum. Ni-
mirum atmosphæram variis effluviis & terræ vaporibus refertam
esse perpendens, facile perspexi, eadem effluvia aëre sereno ita
recipi posse spatiis intermediis atque dissolvi, ut non appareant
amplius neque in ventos incurrant, quemadmodum corpuscu-
la salina in urina calida æqualiter dissolvi & poris laticis ita recipi
videmus, ut lucis radios non impediunt, quin illibatos trans-
mittant. Quacumque autem ratione oculis suis & spatiis inter-
mediis pelluntur, aut schesin suâ amittunt, sive agglomerentur si-
ve turbentur alias, lucis quoque radios intercipiunt, & ita me-
dium, seu liquorem seu aërem turbidum reddunt. Hæc me-
cum pensitanti & aliud succurrit phænomenon, cujus ratio in-
ter viros doctos & Collegas hætenus agitata fuit eruditè: *qui*
nempe fiat, ut mercurius Cælo sereno in Barometro ascendat in fistu-
la, descendatque turbido, nebuloso?

In aëre nimirum sereno perfectam supponere licet dissolu-
tionem particularum atmosphæram constituentium, & ita invo-

lutarum, ut lucis radios minimè impediunt, sed illibatos transmittant: Factâ autem quacumque mutatione aëris, contingere, ut corpuscula aëre sereno optime dissoluta conglomerentur aut præcipitentur, in turbido, & (ad modum solutionis merc. in aqua forti, vel auri in aqua regis) fundum petant graviores; non sine conturbatione mediæ liquoris; unde aliter fieri non potest, quin, dum fundum petunt & subsident graviores, supernatantem liquorem leviores quidem sed turbatum relinquunt. Idem de urina hominis, ratione salium innatantium, & aliis metallorum solutionibus contingere solet.

Exinde discere licet, cur cœlo turbido, nebuloso, & crasso descendat mercurius in Barometro, quia præcipitatis corpusculis ex atmosphæra versus terram gravioribus primo fundum petentibus, reliqua aëris columna levior facta minùs gravitat, nec tantopere superficiem merc. in vasculo apposito premit, unde elevatur hæc, descendit autem mercurius in fistula. Contrâ cœlo sereno, receptis iisdem aut aliis, atque, ut antea, dissolutis, gravior necessariò evadit Columna aëris, magis proin premit superficiem mercurii in vasculo, unde quantum hîc deprimitur, tantum ascendit necessariò in fistula; adeo *ut Cœlo sereno gravior, levior autem turbido existat* (contra opinionem vulgi) *aëris incumbentis columna*. Gravior autem vulgò videtur crassior aër & nebulosus, quatenus non tam congruus est respirationi, neque sanguinem ita attenuat, uti serenus, quo omnes vegetiores esse solemus, propter sanguinem optime solutum, attenuatum & circulationi aptum redditum.

Difficultas autem hîc manet, quâ contingat, ut cœlo adhuc sereno descendat nonnunquam mercurius, & ita diuturniorem tempestatem præfagiat, & vice versa? Cùm autem difficultates rem ipsam non tollant, etsi ratio earum obscura videatur, dici tamen potest, mutationem jamdum in aëre contingere & præcipitationem vel descensum graviorum particularum, antequam Cœlum conturbetur, id quod hariolari licet ex volatu avium, præsertim hirundinum super fluminum superficiem, cimum, culicum & spulicum morsibus, tunc præsertim infestantium; quæ quidem animalcula & plura alia venturam præfagiunt tempestatem, antequam Cœlum conturbetur aut nebula appareant,

reant, de quibus *Doctissimus Lentilius* Colleg: Curios. Anno VI. Decad: II. pluribus & eruditè commentatus videri potest de *Calendario sauciatorum perpetuo*.

OBSERVATIO CCXCI.

DN. D. JOHANNIS CONRADI
BRUNNERI.

De experimentis circa Motum projecto-
rum.

DE projectorum motu multus mihi jam olim sermo fuit cum viris eruditis; nec parum difficultatis occurrebat, quo cumque me vertebam: tandem verò incidens in *Stalir Physiologiam novam experimentalem*, veritatem affecutus mihi quidem videbar. Nec enim dubitare sinebant experimenta, quæ absque hæsitatione adducit, non minùs accuratè peracta, quàm excogitata sapienter, quibus omnem impulsione vim aëris insequenti virtuti elasticæ tribuit, uti fufius Section. xvii. de motu in recipiente pag. m. 600. videre est. Quod autem verum est, meum est, & falsitates, quæ irrepunt in philosophiam naturalem redarguissè juvat. Nec enim assequi poteram rationem, qua projectorum motum, juxtà suam hypothefin continuari persuasum habet vir Clariss: Tandem ad experimenta me converti, ut veritatem discerem, in quo quidem opere egregiè adjutus fui singulari munificentia (quàm publicè deprædicare liceat) *Serenissimi atque Potentissimi Electoris Palatini, Domini mei atque Musarum Favitoris benignissimi*, qui dono nobis dedit Antliam pneumaticam, qua accuratiorè & perfectiorè nostra fortè non vidit ætas. Hinc arcubalistam affabre factam comparavi, rite intendi arcum, & unà cum sagitta ita disposui in antlia, ut moto verticillo sagittam ejaculari possim pro arbitrio. Aërem exantlavi quoad ejus fieri potuit; mox verticillum verti ad ejacularandam sagittam, quæ tanto impetu projecta fuit, ut allidens superiori concavitati recipientis resiliit cum impetu. Iteravi experimentum præsentibus ab hinc Curiosis, eodem cum successu, idemque spectare fuit phænomenon. Nulli quidem malè imprecatus unquam fui; vel-

Iem tamen, ut cautius agerent Curiosi, nec inferrent, nec irreperere finerent in rem literariam falsa pro veris, cum magno scientiarum impedimento, contra intentionem Candidissimorum Virorum, Cartesii, Verulamii, &c.

OBSERVATIO CCXCII.

Dn. D. JOHANNIS CONRADI
BRUNNERI.

De Experimento circa motum elasticum seu
effervescentiam acidularum in antlia
pneumatica.

EAdem hæc antlia aliud nobis exhibuit phænomenon, in praxi forte haud inutile. Varias, juxta simplicem fontanam posui sub recipiente vel campana vitrea in antliæ disco aquas medicatas, Aquisgranensem scilicet & Anthonianam, quæ mihi tunc temporis ad manus erant. Illa, Aquisgranentis scilicet, æque atque fontana post longam aëris extractionem vix notabiles emisit bullulas; hæc autem, Anthoniana, extracto aëre in veras despumavit bullas, instar aquæ bullientis, non minores atque spiritus vini in antlia, extracto aëre emittere solet. Inde nempe didici particulas activas & elasticas longè plures continere aquam Anthonianam, quam fontanam aut quamvis aliam. Cumque sæpius contingat, ut pro majori humorum viscidorum, in motu segniù atq; torpidorù dissolutione & activitate elasticæ & in motu cæteres requirantur particule, opportunas admodum Anthonianas, aut hisce similes credidi aquas, & reapse tales expertus haut ita pridem fui in *Serenissimo* quodâ, qui diu languit, variasq; passus fuit afflictiones generis nervosi, aut acidi, aut viscidi, circulatione lymphæ retardantiù vitio; potatis Antonianis & quotidie, in lecti calore, copiâ satis magnâ ingestis, tantum inde percepit fructum, ut omnibus liberatus symptomatibus, ab eò tempore in hunc usque diem sanus & incolumis vixerit. Etenim cum Anthonianæ, particularum σ lium multum contineant, quas aëris concentrati copiam in sinu continere ex fervida, quam cû acido quovis inire solent Martialia pugna & effervescentia col-

colligere licet, cum acido sanguinis & reliquorum humorum commixta infringere hoc, invertere, insimul in libertatem vendicata aërez majorem humoribus motū & activitatem conciliare solent; id quod eò certius & facilius præstant, quatenus aquæ imixta particula Martiales cum fluido universo corporis intimè commiscentur, cum qua totum corpus & penitissimos ejus recessus perluunt, particulas concretas, simul cum his obstructions solvunt, glandulas atque subtilissimos tubulos atq; canaliculos eluunt; salia peregrina, ubi obvia absorbent & secū per organa excretoria vehunt, massā ita sanguinis peregrinis salibus exiunt; liberant, & incolumitatē corpori atque valetudinem afferunt. Idem commodum fortè ex præcipitantibus & alcalicis, margaritis, Corall: lapill. 69. &c. expectare licet, quæ particulas multas continent elasticas & aëreas concentratas, tunc demum conspicuas & evidentes; quando acido quocunque dissolutæ in libertatem suam vendicant. Id quod succi acidi in corpore nostro æquè præstare queunt, particulas activas, fermentativas & elasticas liberare, & ita majorē humoribus motū & libertatē conciliare, non sine viriū incremento, id quod suavius succedit & subtilis, infundendo humoribus æthera, fermentationē vitalē fovantem & augmentē, quàm volatilibus, plus nimis tumultuantibus, crasin fortè sanguinis nonnunquā dissolventibus atq; mixtionem turbantibus; nisi in iis, qui fortiori ariete opus habent, quales ii sunt; qui in crasso aëre nati, crudiori & crassiori victu utuntur.

OBSERVATIO CCXCIII.

Dn. D. JOHANNIS CONRADI
BRUNNERI.

De Experimento circa motum musculorum.

In originem & progressum vasorum lacteorum inquirens olim, canem inter secundam & tertiam costarum notharum aculongâ filum crassius ducente trajeci, ut ligarem ductum thoracicum, & ita chyli progressum interciperem, spe fretus fore, ut turgerent vasa undique lactea, & suo candore incurrerent in oculos evidentiùs. Constricto itaque vinculo fortiter supra spinam dorsi, canis claudicare, mox pedes posteriores post se raptare cepit. Miratus rem inexpectatam

subiit cogitatio, aortæ descendentem truncum unâ comprehensum atque ligatum fuisse. Aperto abdomine vasa lactea vix apparuerunt.

Ad alia dum properabam ego, philiater quidam curiosius examinando vulnus, observavit, infra aortam transiisse acum, nec comprehensam vinculo nec constrictum fuisse aortæ truncum mihi retulit. Dubitare hinc cœpi, annon & alii, qui ligato arteriæ descendentis trunco, partes posteriores motu privari perhibuerunt, falsi fuerint, credens aliam fortè hujus phænomeni subesse rationem. Dubium hoc alio constitit Cane, cujus lautè pasti abdomen patefeci, lustraturus vasorum lacteorū originem: mox aortæ descendentis truncum accuratè ligavi, intestina reposui, & abdominis vulnus aliquot futuris consui, canemque dimisi languidum: vix pedibus is constitit; mox anterioribus nixus, posteriores vix movere potuit, tandemque post se raptavit resolutos. Resolvi iterum abdominis nexûs, & filum abhinc, quo aorta constricta fuit; vulnus abhinc abdominis denuo consui, Canemque dimisi, qui sensim ad sese rediens, pedibus anterioribus constitit primò, mox posteriores movit, tandemque iisdem constitit, & ut antea ineffic: unde didici verum esse experimentum, quo dicunt motum posteriorum pedum, ligatâ arteriâ aboleri, non autem, quod sanguis arteriosus necessariò ad perficiendū motum requiratur certus sui. Alio enim tempore cum medico haut ignobili in similes disputationes incidens, qui negaverat spiritûs in nervis, omnemque virtutem in musculis arterioso adscripserat sanguini, ligavi ramum iliacum parte, quâ divaricata arteria in posteriores abit pedes: mansit nihilominus motus ejus pedis intemeratus & canis incessit eodem, uti altero pede. Unde cogitare cœpi, annon pulsatio arteriarum, nervos undique & inseparabili consortio comitantium, id agat, ut cum calore tum motu influxum fluidi per nervos promoveat, quâ impeditâ, non mirum & hunc cessare & per consequens musculorum motum. Cumque ligatâ arteriâ crurali reliquus nervorū ductus ad extremum usque pedis non tam longus sit, quin spiritûs animales, etiam citra arteriæ pulsationem eò pertingere possint, fieri potuit, ut motus pedis, ligatâ crurali integer, abolitus autem fuerit ligatâ penitus a-

ortâ

ortâ descendente. Saltem id hac vice innuere volui, multa requiri, antequam veritates statuatur in œconomia animalium, quibus incertis non mirum est errare, quotquot hisce suas superstruunt opiniones.

OBSERVATIO CCXCIV.

Dn. D. JOHANNIS CONRADI
BRUNNERI.

De Animalium & Insectorum variorum excretionem per os.

Davidis Thummeyer, militis in exercitu Electoris Palatini stipendia merentis filia XVI. annorum, pro ætate satis adulta & pleni habitûs, nata Bredæ in Batavia XIV. annos vixit; jam olim infans adhuc, ex matris mamma pendens vim ascardum excrevit cum alvinis fœcibus: tormina ventris passa dicitur primo ætatis anno, & subinde talia modò in abdomine, modò circa stomachum persensit; lumbricos nonnunquam excrevit, sed rarò. Sexto ætatis anno abdomen protuberavit ceu tympanicum: multa assumpsit purgantia, nec tamen imminuebatur abdomen; multa quoque contra lumbricos adhibita fuerunt remedia, sed frustra. Ante novem has septimanas circumforaneus quidam dedit ipsi Balsamum nigrum, qui Terebinthinæ oleum spirabat, ad gutt. XVI. mox abhinc lumbricos circiter XL. per gulam ascendentes, per os reddidit vivos: aliquoties adhuc eodem die sumpsit de prædicto Balsamo, & ad quingentos toto die excrevit circa vomitum, nec nisi simplici exspuitione. Per sex ita continuando dies, quotidie vim vermium per os, nec nisi unum per alvum excrevit. Otiduo abhinc alius generis vermes, quinquaginta circiter, medium digitum longos, & digitû crassos per os reddidit. Modò à mense Heidelbergæ degit in Arce, ubi parens stipendia meretur; sedecim cochleas vivas, quales in hortis inveniuntur & vineis, testis expertes excrevit per os; duos præterea scarabæos cornutos, oblongos, flavos aut fuscos iis similes, quos vulgò Ohren-Wurm vocare solent, inter exeundum velli-carunt gulam & ita vulnerarunt, ut sanguinem spuerit puella:

ab.

abhinc alios digitum longos, vix acum crassos, crustâ durâ obductos excrevit vermes, postea erucas pilosas numero decem, hinc papilionemalis albicantibus, vivum; denique millepedes, ad centum, omnes vivos & obrepentes, comitantibus omnia hæc animalcula lumbricis vivis; & hæc omnia ex propria puellæ confessione annotavi. Neque vomitoris, neque purgantibus quicquam horum excretum, nec nisi specificis adhibitis remediis, sponte ascenderunt per gulam in os.

Die XXVII. Octobr. M. D. CII. Weinheimium, ubi tunc temporis Aula Palatina commorabatur pervenit. Vegeta apparuit, habitu plena, in opere muliebri assidua: astuta & garrula, ventrem autem durum habuit, tensum & protuberantem cœu tympanitica. Die XXVIII. dedi pulverem ex Rad. Jalappæ: ꝯ. dulc. cum syr. flor. Persicor: purgata inde fuit, sed vermium aut animalium nihil excrevit.

Die XXIX. sumpsit pulverem anthelminticum ꝯlem cum anaricantibus mixtum; post meridiem circiter tertiam tres proreperunt Cochleæ, quas attulit, quasque spectavimus in charta exporrectis corniculis seu antennis obrepentes.

Die XXX. continuavit pulverem, sensit tormina ventris, rugitum & cardiogmum, nihil tamen dictorum excrevit.

Die XXXI. Octobr. Teredinem, albicantem, Capitulo rufo à sumpto pulvere excrevit: ventrem durissimum deprehendi atque tensum.

Die 7. Novembr. Post prandium excrevit Cochleam repentem in charta unâ cum lumbrico &c. Abhinc profecti iter Viennam fecimus, indeque sub finem anni rediimus; ipsa autem puella Aulam secuta Dusseldorpium pervenit, ubi melius sese habet, & hæctenus parum dictorum excrevit; de quibus in posterum pluribus.

(Dusseldorpio Augustam Vind. die 30. Decembr. A. 1698. missæ.)

85(0)88

OBSERVATIO CCXCV.

D. JOH. ABRAH. MERCKLINI

GEORG. ABRAH. Fil. & Nep.

De Melancholia Hypochondriaca, cum horrendis tentationibus & insidiis diabolicis.

Quantas insidias, quot technas & fraudes, ille mille modis nocendi artifex, ac infensissimus humani generis hostis, Satanas, ex indultu divino miseris Mortalibus struat parietq; tot Observationum myriades, & earum abominabiles plerumque, rarissimè felices testantur eventus. Ultimi ejusdem commatis Historiam, heic recensere liceat.

Laterarii Schwabacensis Filius, Joh. Heinr. Mangoldt, annorum xvij. temperamenti ex cholera melancholici, in Schola, ut vocant, triviali, ad Spiritum Sanct. primæ Classis Discipulus, elapso abhinc dimidio & quod excurrit Anno, Mense April. 1698. in febrem incidit malignam, à quâ, mediante V.S. in dextro brachio, & Medicamentis appropriatis à me adhibitis, brevi pristinæ restituitur valetudini. Decurrit præfatum temporis spatium, cum vespertinis nonnunquam horis, Murem domesticum majorem, vulgò Rattum vocatum, baculum cum folio Chartæ anterioribus pedibus tenentem sub scamnis oberrare, sibi totus persuadet.

Post duas aut tres hebdomadas, extra civitatem in hortum, prope Portam, vulgò vor dem Thürgärtner-Thor/ quem tum temporis Reverend. Dn. M. Holweg inhabitabat, informatum se collaturus, à regia, quod ajunt via dessectit, & ad pontem, Portæ dem Haller Thürl/ vicinum, omnia alia cogitans pervenit; ubi proceræ staturæ hominem, lugubri habitu amictum, obvium videt, qui, propius ad ipsum accedens; in hæc erumpit verba: Mangoldt! quid tu hic rerum agitas; annon forte in Pegnesum fluvium te præcipitare gestis? ecce! nil gravius Tibi eveniet, quàm libro; his dictis, Hornei Logicam, quam Juvenis manibus volvebat, vir apprehendit, eam-

que in aquam projicit. Miser ille, obtemperaturus, pallio-
lum ligulâ suâ solvere allaborat, eò facilius undis submer-
sum iri ratus. Jam ipso vero momento, quo se præcipitem
dare volebat, forte fortuna retrospicit, Hospitam suam, Ty-
pographi conjugem contemplatus; quæ manu illum præ-
hensum: Quid, amabo, moliris, inquit? domum meam te
conferas velim. Morem Juvenis gerit. Limina ædium cum
Patrona vix ingressus, ad se redit, celeri passu scalas ascen-
dit, Hospitæ totam fabulam gemibundus exponit; hæc in ad-
mirationem & stuporem rapta, ne pedem quidem hoc ipso
die extra limina posuisse, juratis verbis contestatur, quo re-
sponso, miser præ timore perhorruit.

Haud multum post, hospitium mutat, victum aliunde
petens, unâ cum alio Condiscipulo; quid sit? exactâ vix se-
ptimanâ, horâ xi. pomeridiana, ipsi in Museo soli libris operam
navanti, idem præfatus vir, lugubri habitu indutus, à latere
stat, ingens marsupium, Ducatis aureis & Imperialibus tur-
gidum, in mensam dispergit, pollicitus, se hoc omne, acceptâ
syngraphâ, Discipulo in donum daturum. Ille, calamum ar-
ripiens, ad scriptionem se componebat, cui Tentator, retra-
ctâ manu, cave, inquit, pennam atramento, quin proprio
potius sanguini immergas. Abnuitt Tentatus, simulque præ
consternatione dulcissimum Nomen JESUS! voce expri-
mit, ad quod Diabolus magno cum strepitu, & intolerabili
fœtore aufugit. Ab hoc tempore, quiete & absque ullis ten-
tationibus ducebat vitam, quapropter de nullo amplius malo
sibi metuens, Sacrâ uti Synaxi, apud animum concluderat. Pro-
ximo autem ante confessionem Veneris die, circa vesperam,
solus domum reversus, ecce! ad fores musei, eximiâ facie e-
gregiaque forma virginem, quæ festivo sermone: Fallor?
an Mangoldum, aut Goëbelium (sic nomen erat Condiscipu-
li) compello; Cui ille, summâ ex timore modestiâ regerebat:
Mangoldus ego vocor; ad quod Virgo, amabo, inquit, inte-
rea in museum me recipias, donec is, quem expecto, adve-
nerit. Promptè petitioni annuebat Juvenis, referabat janu-
am; humanissimè illam introducebat, & collocabat sedile.
Tentatrix de aureis catenis & annulis sermones miscere, illud
quod collo portabat monile aureum, maximi pretii deprædi-
care,

care, ut Juvenis ad eam propius accedendo, artificiosum laborem accuratius contempletur, persuadere. Formæ nitore pellectus Juvenis, catenam manibus atrectat, laborem subtilem admiratur, ac intra mammas, quas meretricum more seminudatas ostendebat, pretiosam Gemmam observat. Interrogatus ab ea, quodnam genus Segmentorum & ille maximi faceret? respondit: se harum rerum rudem prorsus ac ignarum esse, & (quod nescio quo casu ipsi in mentem incidit) ex succino confectum Monile aureis anteferre, quò auditò, torvo illum excipiebat vultu, expuendo dicens: pudeat loqui hæc talia, cum ne odorem quidem succini perferre valeam. Haud morà à sedili se levat, causans, non adventurum amplius, quem expectaret, simulque rogat, ut eam Juvenis per plateas comitaretur. Miser, animadvertens, hanc Virginem monstri quid alere, regerebat: excusatum me habeas quæso; noctu enim nec unquam pedem extra limina ponere consuevi; precando vehementius instabat virgo, pollicita, magni pretii Annulum, quem digito remotum monstrabat, ipsi, si precibus suis locum relinqueret, in donum daturam. Juvenis, pretioso dono nec dum captus, constanter abnucebat; unde illa appensum collo Monile dilacerans, unà cum annulo in donum offerebat, Juvenem simul manu arctè prehensens, qui, præ metu altà voce exclamabat: Missum me fac per amorem JESU! ad quod virgo extemplo horrendo cum ejulatu, tetroque sœtore post se relicto, evanuit.

Ostiduum incirca post, per dimidiam antemeridianam horam solus, in Museo Exercitium latinum elaborans, fores sua sponte aperiri, ac superbissimè vestitas Fœminas tres, cum totidem nobiles Viris ingresses, mensæ asidere, sibi videntur. Singuli marsupium pecuniâ turgidum in mensam collocabant, chartisque attente ludebant. Fœminæ à latere Studiosi sedentes, se omne lucrum ipsi relicturas esse spondebant, si easdem cum Nobilibus execrationes strenue effutiverit. Pietate commotus Juvenis, diris hisce imprecationibus, in Decalogo summe prohibitis, irremissibile committere peccatum ajebat; Nobiles è contra risu illum excipientes, Decalogum fabulas continere, omnesque fidem præceptis divinis facientes, stultos haberi, impiè asseverabant. Detestandâ hac fen-

sentia, misero obstupefacto, Sacraque Biblia, quæ manus antea habebat, evolvere intento, nullibi locorum, reperire licuit, id quod animum suum adco excruciabat, ut tandem gemebundus. ô JESU! quis Sacrum mihi Codicem abstulit, vocitaret; quo audito, Nobiles illi tres, cito citius horribilissimis maledictis januam petebant. Fœminæ interim, mensæ ulterius assidentes, receptum lucrum numerabant, fœdus inter se ineuntes, pecuniam omnem egeno juveni, acceptâ ab eo Syngrophâ suo sanguine scriptâ, dono daturas esse. Ad quod ille: JESUS quàm longissimè hoc propositum à me avertat! confestim, & Fœminæ diabolico prorsus vultu Juvenem excipientes, oculis se suis subtraxere. Cùm miser posthæc sibi redditus, loco pecuniæ, satis magnam quantitatem, veri stercoreis suilli, in tabula cui hospites illi diabolici antea assidebant; conspexit; quod suillum stercus, ne Condiscipulus mox adventurus, quid interea factum, subodoret, è fenestra projecit.

Ex his terriculamentis, Juvenis, & hoc Domicilium sibi diutius non conferre hariolatus, tertîâ vice victum & contubernium, tribus cum Condiscipulis elegit, ut ex continuo horum consortio, tentationes minus persentisceret; sed & hæc mutatio, speratum elusit effectum: Vix enim per aliquot dies illic commorabatur, cùm idem Homuncio, de quo superius bis jamjam facta est mentio, ipsi apparuerat, quovis modo miserum alliciens, ut in sententiam suam, quæ erat subscriptio proprii sanguinis, descenderet, qua fini chartæ foliolum, cum calamo & forficula, miras inter blanditias ac aureas pollicitationes, obtulit, quibus Tentatus tandem eò dementiæ pervenit, at sinistrum in manu carpum forficulâ leviter vulneraret, calamumque proprio sanguini intingeret. Divinum autem Numen, in media tentatione devota mente invocatus, loco sui nominis, ad quod scribendum Tentator ipsum impulerat, efficacissimum illud Biblicum dictum, priori Joh. 1. v. 7. *Sanguis JESU CHRISTI* &c. intrepide literis consignaverat. His tribus solùm perscriptis verbis, atrocissimo tentator ejulatu, relicto post se intolerabili fœtore, decessit.

Ultimas, hasque vehementissimas Cacadæmonis insidias, miserrimus paucis adhinc diebus sustulit, horâ antemeridianâ
juxta

juxta cum, tribus Condiscipulis, præter suam expectationem, finita classe foro pomario obambulantibus, vix museum ingressus, ipsissimus Satanus, fornicâ summe horribili, ignem fundentibus oculis, canino capite, arietinis cornibus, longâque caudâ vaccinâ incedens, Juveni se approximabat, sequentia stentorea voce verba fundens: Ecce! Mangoldt, omnem hæcenus operam, omnesque impendi technas ac fraudes, quo Te mihi reddam mancipitem, sed incassum omnia. Restat, ut ultimò gravem tibi ictum inferam. Quo dicto oppositum proxime scabellum prehensens, tantâ vehementiâ illius capiti illidebat, ut vi ictus, humi prostratus miser, ultra dimidiâ horam pisce magis mutus, omniumque sensuum organo privatus erat, usque dum refocillatis spiritibus, timoreque paululum excusso, in pedes erectus surgebat. Altero statim die, me conveniens, de exquisitissimis capitis doloribus conqueritur, & consilium meum Medicum gemebundus avidissime expetit.

Atque hæc sunt, quæ sæpe nominatus Juvenis, Johan. Heinr. Mangoldt, iisdem ferè germanicè conceptis verbis, fœciscitanti mihi, cum stupore in museo juratò retulit.

Curacionem quot attinet: post adhibita primum *Cephalica V. S. duplicatam* largiter institui jussi; nimirum *Cephalica* sinistri brachii, & *Saphena* dextri pedis, sanguine emisso existente crasso & male olente, hinc ad educendos humores adustus, quos è vultu Ægri colligere, haud erat difficile, fortius ordinavi *purgans belleboratum*, associato Pulvere ex *aperitivis, Martialibus & chalybeatis*, cum interpolato usu *Tinct. aperitiv. Mœbii &c.* quibus per integrum mensem continuè usurpatis, sanguis grumosus resolutus, spiritus à peregrinis ideis liberati, animusque juvenis optimè relaxatus est; qui etiamnum pancreaticè valet, & hilaritate nulli secundus, commo- disimum Condiscipulis præbet Sodalem.

SCHOLIUM.

Casus huic haud multum absimilis, præterito demum Anno, in pago Mellingen (in quo hæreditarius Excellent. D. Kraus, PP. Jenens.) urbi Vinaria vicino, à Pastore ejusdem loci M. Frid. Müller, vulgari idiomate descriptus legitur, ubi

Piscator cancrorum illapsum in nassas exploraturus, horrendas non minus quam dictus juvenis invasiones diabolicas est perpeffus, qui exinde gravi correptus morbo, post adhibitum medicamentorum usum, tandem reconvaluit. Cujus farinae & is est casus, quem novissimè *Excell. Eberhard. Gockelius Med. Ulmens. in Tractatu Polyhistorico-Magico-Medico-Curioso p. m. 67. seqq.* in Juvene ix. annorum observatum recenset, qui à diabolo sub Venatris forma in sylvis perterrefactus, domum rediit, in gravissimum morbum incidit; Hicse superaddi potest tertius, quem *Perdilectus Parens, Georg. Abrah. Mercklinus, Ducalis & Reip. Noriberg. Medicus in Sylloge Physico-Medicinalium Casuum Incantationi vulgo adscribi solitorum Cas. ix. p. 68. seqq.* notatum refert, in Puella, quæ, perpeffis gravissimis veneficio illatis symptomatibus, ab ipso Satana, vermicelli instar jactata, victrix tandem precibus calidissimis evasit.

OBSERVATIO CCXCVI.

DN. D. IOH. ABRAHAM! MERCKLINI,
De Mirabili repertione Styli Chirurgici, qui
delituit Ægro in scio per ix. annos in
corpore.

NE præcedens Observatio, vel prolixitate suâ deterreat, vel suâ solitudine Lectorem offendat, aliam magis succinctam, Patavii ante biennium unâ cum aliis annotatam priori subungere visum est, quæ sic se habet:

Viro plebeio XL. circiter annorum, ante hos novem annos Patavii, in *Prato*, dicto *della Valle*, noctu, una *Stilletata* (ut vocant) inter tertiam aut quartam dextri lateris costam infligebatur. Chirurgus cum argenteo Stylo profunditatem vulneris exploraturus, stylum ex improviso mittit è manibus, qui in cavitatem vulneris decidens, oculis usurpari amplius haud potuit. Hoc cum persentisceret vulneratus, Chirurgum solícite urget, ut amissum stylum quovis modo restituat, ne quid mali exinde ipsi sit metuendum. Hic omnibus vestigiis indagat, sed incassum; unde Ægro promittit, se ex ædibus aptiora instrumenta apportaturum, quibus medianibus stylum reperiri liceat.

Rever-

Reverfus, inter alia stylum ex argento in vulnus prolapso simillimum adfert. Ægroque supinum decubitus imperat, diu multumque in vulnere, cum faucibus maximo ejulatu oberrans. Tandem impostor alterum, quem in interula callide absconderat stylum depromens, eundem è vulnere extraxisse simulat, quem Ægri oculis offert, & vulnus brevi post feliciter sanat. Quid fit? elapsis abhinc tribus annis, præfatus Vir in dextro hypochondrio ingentem percipit dolorem pungitivum, quo cum per duennium ferè vexabatur, quem sequitur tumor sensim auctus, cui dissipando Emplastrum emolliens applicabat, spe, fore, ut inde optata sanitas suâ sponte redeat. Intumescentiâ verò indies accrescente, vehementissimo dolore, cum febre continua & ardentissima retentione alvi correptus, in Xenodochium Patavinum ad divum Franciscum deferitur, hinc cum per aliquot hebdomadas sustentatus esset, tumor ad maturitatem pervenit, quem Chirurgus cum lancetta aperuit, ubi effluxâ copiosâ purulentâ materiâ, cuspidem prominere animadvertit, quo extracto, stylum hunc esse argenteum, quem incautus Chirurgus ante ix. annos, è manibus dimisit, Ægrotus statim cognoscens, totam prout descripsi historiam, narravit, præsentibus Illustr. D.D. Alexandro Borromæo, Comiti Patavino, Inclus. Nat. Germ. Artistar. Protectori & Medico Xenodochiali &c. me dictæ nationis t. t. Consiliario, almæque Universit. Pro-Syndico, aliisque Med. Stud. tam ultramontanis, quàm ultramarinis; cum posthæc tumor omnis evanuit, vulnus consolidatum, Ægrotusque pristina restitutus est sanitati.

(*Exhibitæ Norimbergæ, d. 29. Nov,
An. 1698.*)

OBSERVATIO CCXCVII.

DN. D. JOHANNIS HENRICI
STARCKII.

Historia anatomica Arietis Hermaphroditi.

ANno 1696. die 19. Decembris circa decimam matutinam Sub-
jectum Ovis, Hermaphroditum, octo annos natum cultro
Anatomico subjeci, præsentibus nonnullis Medicinæ Do-
ctoribus & Professoribus, ut & Studiosis quibusdam Anatomis
&

& Pharmaceuticæ. Hic, cum laqueo fauces constringerentur, ut suffocaretur sensim, nobis videntibus (1.) per vaginam uteri reddebat urinam: hanc sequebatur per eandem Viam (2.) humor, albus semini ovili non multum dissimilis. In regione hypogastrica, non in medio tamen ejus, sed ad latera, ubi inguina sunt, apparebant duo Scrota, turgida, dura & valde solida, instar bubonum induratorum, qui alias locum suum occupare solent in utroque femoris flexu. Ast scrotum, quod circa inguen sinistrum sedem suam habebat, magnitudine multum superabat scrotum in dextro inguine, & ovum maximum Gallinæ Indicæ æquabat: Figuram autem cordis pyramidalem referebat, à latiori basi, quæ ejus erat pars inferior lata, desinens in acumen, quod erat pars ejus superior angusta: majus tamen erat ipso corde, quod in hoc subiecto invenimus, nullas habebat rugas, admodum tamen distentum. Scrotum itidem in dextro inguine, licet magnitudine impar, nec testiculum virilem excedens, figurâ tamen & cœteris qualitatibus sinistro conveniebat. Nullas enim habebat rugas & distentum, eâ erat duritie, ut manus contrectationi nec cederet, sed reniteretur. In aperiendo abdomine, & cute cum lanâ à panniculo carnosio separanda occupatis, inter femora occurrebant duæ papillæ, quibus dissectis hoc fundebatur. Postquam a. cutis, cum lana & epidermide, scrotum constituens, à corpore isto quod in scroto continebatur separata esset, tam in sinistro quam dextro inguinibus Testiculi apparebant, in singulis unicus. Et quamvis, ut supra jam de scrotis observabimus, sinister dextro major esset, uterque tamen ordinariis suis tunicis tam communibus quam propriis erat vestitus, duabus scil. communibus & tribus propriis, Communium prima, scrotum, nihil aliud erat, quam continuatio cutis, cuticulæ & lanæ his suis radicibus implantatæ: Secunda Dartos, erat continuatio panniculi carnosii, quæ alias in hominibus & aliis brutorum speciebus facit, ut scrotum in varias rugas contrahiqueat. Propriarum tunicarum prima, aliâs Rubra vel Erythroides, continuatio erat musculi Cremasteris. Sed in sinistro testiculo musculus hic crassissimus erat, rubicundissimi coloris, à ligamento ossi pubis annexo ortus, ubi transversus abdominis musculi terminantur, per Peritonæi a. productionem delatus, testiumque substantiam supergrediens, suis membranosis finibus

bus rubicundis hanc tunicam constituebat. Eadem origo, productio & finis hujus muscoli erat in dextro teste. Secunda propriarum tunica in Testiculis, Elythroides, l. Vaginalis dicta, ab usu scil. quia testes tanquam Gladios instar vaginæ includit, continuatio erat Peritonæi, & quod notandum in duas manifestas tunicas divisibilis. Tertia propriarum, quæ Albuginea dicitur, ob colorem maximè album, erat continuatio tunicæ, vasa sanguinea seminalia cingentis. Remotis testium tunicis tam communibus quàm propriis, ipsa substantia testium alba mollis & glandulosa apparebat quæ nihil aliud erat quàm vasa seminalia sanguinea, instar globi filorum complicata & contexta. Parastatæ, aliàs Epididymides, albedine superabant ipsum testium parenchyma, nec erant tantum appendices in inferiore testium parte, ut Blasius in Anatomia animalium eas c. 19. p. m. 94. descripsit & pag. 406. fig. 7. depingi curavit: sed duo quasi corpora candida, glandulosa; In medio autem testium origo earum apparebat, ubi vasa seminalia sanguinea plexus pampiniformes constituentia, testium substantiam valde tortuosa ingrediuntur, & non solum ascensu suo vasa ista percurrerant, sed totam præterea testium longitudinem transversali aliquâ linea decurrendo & rursus reascendendo, Vasa semen deferentia crassa constituebant, & dum denudabantur, apparebat non tantum propria tunica albugineâ à testium albugineâ tunica plane distinctâ, investita, sed & ab ipso testium Parenchymate sine ulla difficultate separabantur, utraque albugineâ tunica illâ. Ortus igitur Parastatarum erat ferè circa vasorum semen deferentium originem; Primo mihi videbatur Parenchyma Parastatarum nil aliud esse, quam vasorum sanguineorum seminalium Variæ complicationes. Hinc autumo usum harum glandularum esse subtilissimam seminis partem, per varias dictorum Vasorum complicationes & circulationes quasi destillatam, à testibus excipere, eamque ad vasa deferentia deferre. Ubi igitur finis erat Parastatarum, ibi vasa semen deferentia incipiebant, quippe quæ à parastatis primum anfractuosa oriebantur, & postea rectiora sursum vesicæ fundum transibant, ubi hinc inde tres Hydatides occurrebant, quæ dissectæ lympham profundeabant. A vesicæ fundi superiori parte vero rursus deorsum versus posticam vesicæ partem tendebant, & cum vesiculis seminalibus manife-

stam habebant communicationem, tandemque gracilescencia circa finem cervicis vesicæ terminabantur. Vesica urinaria in hoc ariete Hermaphrodito parva & plane vacua, & cum superne ejus fundus usque ad cervicis extremitatem à parte anticâ scalpello dissecaretur, apparebant (1) in fine Cervicis vesicæ, ubi ea posterius recto intestino incumbit, duo parva foraminula vasorum semen deferentium, per quæ semen ad collum vesicæ deferebatur. Nam ante vesicæ dissectionem secundum longitudinem, cum aqua calida per siphonem vasis deferentibus injiceretur, ea non tantum ad vesiculas seminales & ad cavitatem internam cervicis vesicæ, sed & ad uteri vaginam deferebatur, & cum finem extremum vaginæ uteri externè digitis comprimerem ut aquæ calidæ injectæ exitus prohiberetur, Vesica ipsa urinaria ab ista aqua calida distendebatur. (2) in fine fundi posterioris, ubi vesica urinaria rectum intestinum respicit, duo alia orificia majora vix digiti spatio, ab invicem distantia apparebant, supra Vasorum semen deferentium insertiones, & nihil aliud erant, quam ureterum ora, per quæ urina ad vesicam oblique defertur, stylum mediocrem satis manifestè admittentia. In posteriori Cervicis vesicæ parte, nimirum inter vesicam & rectum intestinum, tres vesiculæ seminales sitæ erant, quarum duæ extremum digiti articulum longæ, explorimis albis glandulis conglomeratæ, in medio tertiâ rotundam continebant, quæ erat corpus magis vesiculosû quam glandulosum. Hinc scalpello dissecta lympham quandam profundebat. In colli vesicæ prolongatione & arctatione meatus urinarius sive Urethra, notabatur, ubi interna colli vesicæ substantia alba æqualis in rubram inæqualem asperam & rugosam mutabatur, forsân à fasciculo fibrarum carnearum rubrarum, sphincteris munus obeuntium, quod est dilatare & constringere collum vesicæ pro urinæ emissionem & retentionem. Ubi autem urethræ finis erat, ibi Vaginæ uteri principium occurrebat. Nam à collo vesicæ unicus continuus ductus erat usque ad extremam ejus rimam externam. Hinc vesicæ ab injectione aquæ calidæ per vasâ deferentia replebatur, uti antea dictum, vagina externè digitis compressa. Ad latera vesicularum seminalium oblongarum in pinguedine reperiebantur duæ Capsulæ valdè renitentes, ejusdem magnitudinis, cum dextro hujus Arietis Hermaphroditi testiculo. Sinistra, manu

arctè comprehensâ, cum scalpelli aciem aliquoties eluderet, tandem tamen vi majori discissa instar siphonis duas vel tres drachmas lymphæ luteæ magno cum impetu profundebat: ipsa ex variis tunicis erat conflata, quarum anteriorem valdè rugosam & duram instar cartilaginis sensimus. Ast capsula in dextro latere sita, minor erat, tactui non adeo resistens, sed flaccidior aliquantò: Scalpello dissecta in se continebant humorem album gelatinosum, instar albuminis ovi, propria tunica vestitum, cujus tamen vix dimidium dictus humor impleverat. Ex diversis etiam tunicis composita erat hæc dextra capsula, tunica tamen ejus interior non tantum rugosa & cartilaginosa, sed & ossea quodammodo erat. Ego Hydatides insignes fuisse puto, germanicè *Schmelz-Blattern* dictas, quas Excellentissimus Dominus Wepferus Decur. 1. Anno. 3. Ephem. Germ. observ. CLXVII. pag. m. 299. etiam in Ariete Hermaphrodito observavit, & ex relatione lanionis existimat esse colliquationis effectus. Vagina uteri, per quam Aries hic Hermaphroditus lotium reddebat cum collum ejus laqueo constringeretur, externè sub osse pubis, ubi alias sinus pudoris externus esse solet, sita erat, & dum Stylo ejus ductus explorabatur, rectâ lineâ is usque ad rectum intestinum quidem percurrebat, ast superans intestinum hoc, aliam lineam ad finem cervicis vesicæ constituebat. Hinc cum stylus ex vesicæ fundo intruderetur, & cervix vesicæ secundum longitudinem styli dissecaretur, is unico continuo ductu per sinum vaginæ externum revertebatur, qui sinus dum secundum longitudinem Styli etiam dissecabatur, communi cum cervicis vesicæ ductu gaudebat. Puto enim initium vaginæ uteri fuisse, ubi post insertionem vasorum deferentium cervicis vesicæ substantia in rubram, rugosam & aliquantulum glandulosam mutabatur, & ubi aliàs uteri osculum, & ejus cervix esse solent. Hic enim osculum uteri internum, ut & cervix atque cornua uteri plane deerant. Penis ante rimam vaginæ externam duos digitos longus (zwei Zoll lang) tantum prominebat, ut si ita erigi potuisset, ipsam vaginam intrasset. Cœterum imperforatus erat, & non crassior filo, quo textores utuntur in tollendo stamine (insubulum vocant.) Tectus erat exterius præputio valde laxo, & caput, quod glandem vocamus, admodum exiguum habebat; Aries igitur hic Hermaphroditus, si ad generationem

aptus fuisset, ob situm penis vitiosum, averfus cum ove congre-
 di debuisset, suas nates natibus ovis applicando. Verum non
 tantum ob glandem non perforatam & situm penis præposterum
 ad generationem planè ineptus fuit; sed & quia glans penis, fre-
 nulo exiguo ornata, & ipsum penis corpus, quod externe, an-
 te rimam vaginæ sub aspectum cadebat, tam arctè spatio isti,
 quod inter os pubis & rimam vaginæ externam occurrebat, in-
 cludebantur, & mediantibus fibrosis nexibus constricta erant,
 ut penis nullo modo ab his impedimentis suâ sponte solvi, & li-
 berè erigi potuerit, atque hinc nec vaginam uteri ovis foeminæ
 intrare. Unde & Opilio, qui curam hujus Hermaphroditi per
 octo annos habuit, retulit: Dieser Hermaphrodit habe wohl
 bisweilen die Schaaf in der Hammelung besprungen / aber nichts
 wirken können / doch so viel habe er bemercket / daß wenn dieser
 Hermaphrodit in der Hammelung die Schaaf besprungen / daß
 Defecten wie ein halber Finger und eines groben horel Zwirns die-
 cke ihm gang conträr hervor gekommen. Cum autem scapello a-
 cuto glandem & ipsum penis canalem à ligamentis suis fibrosis
 & membranaceis liberarem, inveni beneficio eorum penem in
 lineam spiralem quasi contortum (non vero in globum instar an-
 guis, se contra ictus immunem præstantis, convolutum, uti su-
 pra citatus Excell. D. Wepferus in Anatome Hermaphroditi ob-
 servavit.) Dissectis igitur ulterius fibrosis ligamentis, cum us-
 que ad radicem penis pervenirem, observavi penis maximam
 partem intus circa os pubis absconditam, & in modum lineæ spi-
 ralis contortam, adhuc latere, eo modo quo fibræ spirales, mo-
 tum peristalticum instituentes, in intestinis positæ sunt. Hinc
 cum penem totum à ligamentis istis planè separassem, ita ut ad
 musculos ejus, quos duos habebat satis manifestos, is prodibat
 spatiam longus; ex unico tamen (non duobus) corpore fun-
 goso, nervoso, infinitis verò cellulis repleto, & multis arte-
 riolis intertexto constans: Per totum autem tractum
 non erat crassior digito dimidio. Prostata circa radicem penis,
 ubi principia sunt musculorum tam penis quam recti intestini,
 posticam versus vaginæ uteri partem, magnâ distantia à vesiculis
 feminalibus positæ erant, tanquam dux glandula rotunda & ru-
 bicunda, pruno sylvestriminores, quæ dissectæ, singulæ intus
 habe-

habebant suam propriam congeriem glandulosam albidiorem ex multis minimis quasi glandulis contextam, & planè ab exteriori earum substantiâ distinctam.

Ex historia autem partium Arietis hujus Hermaphroditi, quam hæcenus enarravimus, patet, eum genitalia quidem utriusque sexus, sed maximè imperfecta habuisse, & hinc utique ex mente Fortunii Liceti, ad monstrorum classem referendam esse. Imperfecta autem fuisse dicta genitalia masculina liquet, quia (1) penis ejus fuit imperforatus, atque hinc ineptus ad emissionem tam feminis quam urinæ (2) corpus penis, qui canalis alias dicitur, situm habuit plane præter naturalem, ut nunquam vaginam uteri ovis feminae intrare potuisset (3) penis ipse partim ob brevitatem in lineam quippe spiralem quasi variè contortus, partim obtenuitatem nimiam dum non crassior fuit dimidio digito. Neque ad concipiendum foetum aptum fuisse apparet, quia præter solam vaginam uteri reliqua sexus muliebris organa, uterus ipse, internum uteri osculum, cervix & cornua defuerunt.

OBSERVATIO CCXCVIII.

Dn. D. MATTH. BLAU,

De Ecchymosi oculorum ex vomitu.

PRæterito anno 1697. Religiosus quidam frater juvenis, D. Placidus Schmidt, Ord. S. Benedicti in Insulari Monasterio Augiæ divitis professor, temperamenti sanguineo phlegmatici jam longo tempore afficiebatur tumore colli strumoso, fixo, immobili, profundò, inter glandulas & colli musculos radicato, qui vulgo ein *Sotthals* vocari solet: & cum propter aliud accidens à Chirurgo ordinatum sumpsisset vomitorium, inde vomitus aliquot magna & tanta vehementia sustinuit, ut ex forti concussione capitis & arteriarum carotidum compressione, sanguinisque in exteriores oculorum tunicas extravasatione in utroque oculo (tamen absque ullo dolore aut ophthalmiâ seu inflammatione) Ecchymosis seu suggillatio subsecuta sit, ex qua tota tunica alba adnata, sive conjunctiva quæ alias album oculi nominari consuevit, omni prorsus albe-

dine disparente tota rubra & sublividia fuit conspicua. Contra hanc oculorum saggillationem suasi, ut de sanguine columbino calide sæpius aliquid in oculos instilletur, & ad sanguinis stagnantis discussionem, præscripsi potum ex Chamomilla, absinth. verben. in Aqua & vin. rubr. coctis, quo oculi sæpius calidè fomententur, & paucorum dierum spatio livor & rubedo oculorum profus disparuit, naturalisque albedo sine relicta macula rediit, contra eundem affectum ex contusione præscribit Dolæus sequens remedium, quod experientia comprobatum, nimirum:

℞. Spir. Sal. Armoniac. ꝑ. matric. ꝑ. Sal Saturni gr. iiii. Camph. ꝑ. Croc. gr. xv. aq. fœnic. Euphr. aa, ꝑ. M. de quo aliquid oculis instilletur.

SCHOLION.

Ex hac observatione occurrit monendum, magna cautela iis, qui tumore colli aut Scrophulis laborant, vomitoria adhibenda esse, ne scilicet ex vehementi vomitionis impetu, vasa sanguifera circa partem afflictam comprimantur, & sanguis extravasatus in stagnationem abeat, unde graviores morbi suboriuntur, ut in præsentis casu accidit.

OBSERVATIO CCXCIX.

Dn. D. LUCÆ SCHRŒKII,

Ex Anatome diuturna alvi obstructione demortui.

VIr sexaginta trium annorum, proceræ, torosæ, robustæque corporis constitutionis, rei saltuariæ & venatoriæ præfectus, sedulam concrediti muneris curam agens, variis inde aëris injuriis ac corporis laboribus expositus, sanam nihilominus vitam duxerat; cum verò An. 1698. M. Julio sese Jovi pluvio & frigido, officii ratione, multum exposuisset, diætamque laudabilem minus observasset, raphanis in primis, pane cervisiaque tenui contentus, in alvi obstructionem, quam triduanam ferè semper, per aliquot jam menses, hætenus expertus fuerat, contumaciorem incidit, cum subsequo dolore colico; quod incommodum sub inclementiore cælo nihilominus negligentius cum habuisset, & pilulas catharticas, vehementer

hementiores impudentis cujusdam medicastri bis adsumsisset, alvus non tantum occlusa permanfit, sed dolores etiam immensum adaugeti fuerunt, atque abdomen in tympaniticam molem intumuit. Tandem octavo ab obstructione die, mane d. 18. Julii st. n. meum imploravit auxilium, quod, clysterem cum repudiaret, leniori evacuante potiuncula ferre, atque feces ita protrudere intenderam, initio tamen conatu; quare vesperi emollientis enematis injectionem ut admitteret, ipsi persuadens, non solum duriorum al quot scybalorum globulos ejectos, sed doloris etiam omnimodam cessationem impetraveram; postero, tertioq; e die eodem modo procedens, dolores equidem nullos amplius persentit, nihil autem fecum excrevit, neque etiam abdomen detumuit. Interea vomitus nullus aut nausea aderat, adpetitus persistebat, quem vero cibis, ne alvum magis obaueret, sedare volebat, brodiis & gelatinis carniū contentus, sitis non magna urgebat, nec vires admodum debilitabantur, quamvis noctes ferè insomnes transigeret, urinæ parce fluebant, intenso rubore tinctæ, à sumto equidem aliquoties pulvere antimonii martiali Ludoviciano, aliquantisper eundem exuentes, mox tamen iterum induentes.

Hoc periculoso rerum statu, aliorum etiam Medicorum, videlicet præter Exc. DD. *Vitum Riedlinum*, Prænob. Dnn. *Dürriorum* consilium, die 23. Julii cum accederet, enematum tam blandiorum quam acriorum usum, præter suppositoria, & medicamenta aliqua alia, prout intercurrentes circumstantiæ exigebant, continuare, atque laxantium ac emollientium exhibitionem repetere placuit, propinato eum in finem Sirupo rosato solutivo aureo, oleo amygdalino dulci multo permixto &c. postea etiam d. 30. Julii Mannæ electæ in prunorum Damasc. decocto solutæ unciis tribus, frustraneo semper molimine, quin anxietatibus inde præcordialibus, majorique abdominis inflatione, licet flatus quandoque inferne erumperent, semper succedentibus.

Inde, ne quid ad obstructionem adeo refractariam referendam intentatum relinqueretur, d. 25. Julii mane Mercurii vivi depurati uncia quinque, & vesperi uncia octo propinatæ fuerunt, atque enema ex solo feminis lini Oleo expresso

presso aliquoties adhibitum, abdomini vero cataplasmate & unguento emolliente prospectum. Cum autem canalis, quo Clyster applicatur, extremitati purulenta aliqua viscositas sanguine tincta adhæsisse observaretur, cerea candela exploratio instituta, obstaculum in recti intestini principio, ubi colo cohæret, adesse edocuit; ipse etiam ægrotus, per trimestre incirca temporis spatium, illo in loco, remoram aliquam fecibus exituris injectam fuisse, illasque tandem locum istum cum penetrassent, tenuiores, nec uti naturaliter fieri solet, crassiore compage præditas prodixisse, quod observaverit, tum primo recordabatur; qui ipse tamen tumor post octo circiter dierum decursum prorsus, excretio autem puriformis non omnimode disparuit. D. 26. præter repetita enemata ex lini oleo, balneo quoque aquæ tepidæ æger insedit, & acidulas Egranas loco ordinarii potus moderate bibere iussus fuit; illud equidem non bene tulisse videbatur, virium debilitatem inde expertus; has vero non sine successu potavit, cum urina & copiosior, & minus tincta emitteretur; quamvis hucusque fæcum proditurarum necdum indicium compareret.

Desperata itaque cum indies magis magisque res observaretur, d. 28. denuo Mercurij uncias decem exhaurire ægro libuit, clysteres etiam modo ex solo lini oleo, modo cum raparum oleo permixto, frequenter fuerunt injecti; quibus tandem effectum est, ut d. 30. Jul. scybala nigra, duriora, in partes quasi diffracta, in exigua tamen quantitate primo ejicerentur, sicque postea per repetitas injectiones ut plurimum continuarent, non ea tamen, quæ desiderabatur, mole, fœtore tamen stercoraceo abominando naribus admodum molesta.

Eodem die 30. tussicula molesta, sicca, somnum & decubitus valde turbans accessit, quam frustra variis convenientibus remediis pectoralibus demulcere tentatum fuit, & qua d. 6. August. sputum crassum ac quasi purulentum copiose excerni cepit, sine tamen levamine.

D. 8. Aug. cum pauculis scybalis fungulorum, capreolinum dictum, quales ante quatuor septimanas comederat, excrevit; ut alvum tandem sufficienter exoneratum iri, spes major adfulgeret, præcipue cum abdomen contractantibus quandoque mollius appareret: simul tamen urina pristinum ruborem constan-

constanter reinduit; tussis vero, nisi cum decumberet, pacatior facta est; vires tamen, quæ hæctenus parum imminutæ, sensim deficere observatū fuit.

Interea clysteres oleosi parum vel nihil porro operabantur, unde alios d. 11. Augusti ex butyro, melle, & lacte, cui malva & chamæmelum incocta fuerant, immitti curavi, qui multum materiæ viscidæ, interdum purulentæ, duriora etiam scybala paululum liberalius eduxerant.

Die 12. Aug. alvus sponte plurimas feces limosas, albicantes, fœtidissimas, una cum fungulo capreolino, quales sequentibus diebus plures alii insecuti, dimiserat.

Die 15. Augusti. Elixiris proprietatis Clauderiani unam alteramque dosin sumsit, à quo tussis remissior, somnusque pacatior & decubitus tranquillior fuit redditus.

Die 16. Aug. ultima vice mane clysteris immissionem sustinuit, qui tamen uti & præcedente die alii, nihil fecum eduxerat; à meridie tamen alvus sponte ter soluta, feces crassas albicantes copiose dimisit; quales altero quoque die mane, cum immixtis durioribus excrementis, aliisque concoctu difficilioribus, ante plures septimanas comestis cibis cum secederent, venter etiam mollis attactu compareret, quin & magna ex parte detumesceret, majorem redituræ sanitatis fiduciam domestici conceperunt; sed eadem vespera alvus denuo sine externo incitamento novies aperta, similem fecum crassarum, cinerearum & graveolentium saburræ insigni in copia evacuaverat; vires tamen inde multum imminutæ exiguam spem felicitis eventus mihi reliquerant; quæ etiam debilitate incrementum d. 18. fumente, ventre hoc die iterum occluso, vesperi post horam quartam mors, vix advertentibus domesticis, tragœdiæ finem imposuit.

Impetrata altero die circa meridiem cadaver secandi potestate, abdomen mirum in modum intumuisse deprehensum fuit, contenta vero in eo intestina cuncta inflata, non inflammata, in putredinem tamen proclivia comparuerunt, ut

paulo durius contrectata aliquibus in locis rumperentur; in quibus, præsertim in colo immensam in molem extenso, ut & in ileo ingens liquidiorum, immixtis tamen compactioribus scybalis, & instar amureæ flavescens crassarum fecum quantitas, aliquot mensuras nostrates facile excedens, Mercurius autem vivus in dextro hypochondrio, partim in ileo principio, partim in fine ejus, ubi colon incipit, comparuit; cujus tenuis intestini parietibus etiam aliquot millia minutissimorum granulorum mercurialium, partim fulgore suo argenteo nitidorum, partim & ut plurimum nigricante veste pictorum, facile inde decutiendorum, adhæserunt. Hepar, præter cicatricem in parte gibba satis profundam, à nescio quo casu superstitem, insons erat, nisi quod ob sanguinis, qui paucissimus in toto corpore restabat, nullamque ideo inter secandum molestiam fecerat, defectum admodum palleret: bilis in sua vesicula copiosa & naturali colore ac fluiditate prædita sistebatur, nec aliud quid præternaturale occurrebat in corpore. Pulmones equidem lividis in superficie maculis infecti, interne vero sanis similes comparebant. Tumoris porro in recto intestino supra notati nullum amplius vestigium supererat.

Tumôr autem hic quod primam adfectui huic letali ansam præbuerit, mihi non est dubium; qui egressuris fecibus obstaculo fuit, ut sensim in fistula intestinali stupendam illam in quantitatem colligerentur, moraque diuturna indurarentur; à quibus dein fibræ carneæ intestinales admodum distentæ, motum suum naturalem libere obire, quo minus valuerint, impeditæ fuerunt, atque excrementa non eo, quo opus erat, robore propellere potuerunt.

Non multum absimilem letalem alvi obstructionem, à glandulis nempe recto intestino adnatis, in *Ephemeridum nostr. Dec. I. Ann. II. Observat. CXVII.* Nobilissimus nosster *D. D. Sal. Reiselius* memorat. Omnimodam quoque talem suppressionem ex abscessu inter intestinum rectum & uteri vaginam in *dd. Epb. Dec. I. Ann. III. Obs. CLXVII.*
D.D.

D. D. Joh. Jac. Wepferus, ab excreſcentia carnea inteſtinorum Anno. VI. *Obſervat. XCVII. D. D. Gott. Chriſt. Winclerus* recenſent, cum quibus conferri meretur *Illustr. D. D. Georgii Chriſt. Petri ab Hartenfels Obſervatio Anno. II. num. 77.* propoſita.

Ut vero immitis cœli conſtitutio ac ſubſecuta inde corporis perfrigeratio, præſertim fungorum ſucco minus laudabili turgentium, & raphanorum, qui difficilis concoctionis exiſtunt, mane jejuno ſtomacho, veſperique ingeſtorum eſus, juxta cum cerviſiæ non adeo laudabilis potu prægreſſo, facile inteſtina jam antea onerata magis adſcicere, ſuccorum vitalium motum in vafiſ eorum ſufflaminare, & flatibus exitum præcludere potuerunt, ita acriores deglutitæ pilulæ ſuccos ſtagnantes inſuper agitare, fibrasque dolore lancinare valuerunt.

Et cum tanta excrementorum copia longiorem inteſtinorum tractum oppleret, non mirum, quæ ſuperne ingerebantur, emollientia, laxantia & blande ſtimulantia, non eo robore polluiſſe, qui tantæ moli propellendæ ſuffecerit, quin eorum operandi potentiam, etiam non ſine fermentatione peractam, ventriculum cum ſuperioribus inteſtinis magis inſaſſe, ſimulque diaphragma compreſſiſſe ac ſanguinis motum turbaffe.

Crebriori itaque enematum immiſſione ſinem conſequi non male conſultum fuit, quorum ſeptem ſupra ſeptuaginta, ſpatio triginta dierum, injecta numeravimus; eo ſecuriora, quo magis certum eſt clyſteres ſimiles nec corpus turbare, nec debilitare, idem tot præſtantiſſimorum Medicorum experientia paſſim confirmante; & certe verum ſcripſiſſe *Rein. Solenandrum, Sect. III. Conf. med. 29.* comparuit, ubi de cura durioris alvi agens, præſtare pronunciat, plures ex ordine reiteratos clyſteres admittere, quam vel unam qualemcunque etiam levem potionem adſumere.

Neque incommodi quidquam inde accidiffe, aut quod vereri alias nonnulli ſolent, inteſtinorum tonum magis debilitatum fuiſſe, vidimus, præſertim cum neque dolorem aut inſenſibilitatem in eis excitaverint, ſed calore potius blan-

do sensum eorum grate adiecerint, & semper per unam duasve horæ quadrantibus retenti fuerint, emollitasque inde feces aliquas sensim eduxerint, rarius autem, præsertim cum aliquandiu oleosi continuarentur, sine ullo effectu redierint. Quanta autem in contumaci tali constipatione clysterum sit energia, vel solus *Phil. Salmuthus* docuerit, qui scybala per sesquiannum retenta, tandem per triginta clysteres ingenti copia eduçta, in *Cent. I. Observ. med. XXIV.* recensuit.

Mercurius autem vivus nostró in Casu cur tanto dierum spatio non penetraverit, incertum est, imprimis cum feces in intestinis post mortem inventæ molliores exstiterint, hydrargyrumque pondere suo & maximè volubilibus particulis idcirco quo minus perumperet, nihil notatu dignum obstitisse credi posset. Num visciditatem & limosam fecum incuneatarum constitutionem glutine suo aliquandiu remoram fecisse dicemus? vel an feces ultimis tantum diebus à perumpente tandem ex glandulis intestinalibus majori lymphæ eliquatæ copia emollitæ, primo autem duriores, quam quas argentum vivam penetrare potuisset, fuerunt; præsertim cum scybala compactiora fluidioribus immixta comparuerint? vel an æger non sufficienter imparato motui corporis indulsit? vel deniq; continuatus ex diuturna consuetudine super latus dextrum decubitus obstetit? Omnes has circumstantias concurrisse mihi verisimile videtur.

Interea Mercurium crudum in corpore alias sano, & succis præternaturam acribus non onerato, quali noster ægrotus erat præditus, noxam haud parere posse, inde colligimus. Quamvis enim noxium ejus usum nonnulli exagitent, frigore & pondere suo nocere, idque *Petri Aponensis* exemplo comprobare nitantur, qui in seplasiario quodam ardentissima febre correpto, cum multum Mercurii errore exhaustisset, paucasque post horas congelatus obiisset, sanguinem circa cor à magna Mercurii frigiditate concretum fuisse recenset: Concretionem tamen hanc non tam à frigore quam aliis causis lympham &c. condensantibus ortam fuisse, illi facile hodie evincant, qui polyposas istas condensations intimius perspectas habent, quin & celeberr, *Dn. Christ. Frid. Garmannus Ephem. N.C. Dec. I. Anno. I.* Obs.

Obs. CXLVIII. nullam ex infuso in venam vivi canis Mercurio crudo alterationem in sanguine deprehendere potuit. Imò neutiquam nocere, tot alia exempla evincunt, quæ magna in quantitate eundem deglutitum, aut diu in corpore retentum memorant; quale *D. Jo. Paterfon Hain* in *cit. Epb. Ann. VI. Observ. CLXXVI.* habet, militis videlicet, qui viginti ejus uncias exhaustas diu sine damno in corpore retinuerat: Londini per dies 14. eundem in ventre cujusdam sine omni incommodo subsistisse, *Theod. Mayerne* in *praxeos Syntagm. 2. tr. 2. cap. 1.* testatur: *Zacutus Lusitanus* l. 2. *prax. med. admir. Obs. 35.* Ducem strenuissimum in desperato volvulo libram unam summo cum levamine sumsisse scribit: Marianum Santum exempla de fescuilibra, nec non libris tribus innoxie haustis producere, *Ambros. Paræus* aliique scribunt: *Nic. Rorarius* in *contradiët. Galen. c. 20.* virum Germanum libras tres; & *Amatus Lusitan. lib. 5. enarrat in Diosc. 70.* puerum decennem plus libra una sine damno ebibisse, referunt.

Unde verò mercurialium globulorum superficies colore illo nigricante imbuta fuerit, nescire me fateor, non enim erosam eandem fuisse credibile est, cum pristinam suam immobilitatem non exuerint, & resolutæ per corrosionem ejus particulæ, ac sanguini permixtæ, salivationem, cujus tamen nulla unquam vestigia comparuerunt, dubio procul concitassent; Quamvis cœteroquin varios colores in Mercurio Chimia producere queat, facileque ipsi sordes aliquæ nigricantes adhærent, quos ideo lotionem separare Chimici edocent; quales fortasse hic à lymphæ intestinalis vel deglutitorum aliorum succorum in intestinis cum mercurialibus particulis agitatione prodiisse dicere licebit?

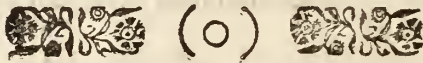
Non minus mihi mirum fuit visum, feces ultimis diebus albicantes vel cinereas prodiisse, quæ tamen in demortuo corpore flavescerent ubique comparuerunt. An bilem in sua vesicula prius stagnantem concipere debemus, obstructo à viscido humore canali ejus ad duodenum naturaliter abeunte, vel aliam ob causam eodem occluso, id quod tincta ictericorum more urina verisimile reddere posset; hac autem obstructione cessante, an bilis copiose mortis tempore in intestina effusa, obvias feces tinxerat? vel num excrementa in vivo egesta ob

varios in eis contentos succos ab ambiente demum aëre mutationem in colore subierunt? vel, quod verisimilius, an sulphur flavescens in fecibus occultatum, vitali calore post mortem evanescente, atque putredinali halitu irruente, demum sese extricavit, inque conspectum prodiit?

Tussim à collectis, per diætam minus salubrem, viscosis in sanguine particulis, inque corpore à morbo debilitato stagnantibus, præsertim cum diaphragma, à substrata in abdomine tumefactorum intestinorum mole compressum, liberiores etiam pulmonum motum impediret, & notata sæpius quondam in sanitatis statu tussicula, facile tamen à spiritu vini degustato sopita, dispositionem ad præsens symptoma antea adfuisse persuaderet, obortam fuisse arbitror.

Subsecuta frequentiores copiosarum fecum excretionem debilitas mortifera nequit mira videri; cum omnem subitam & copiosam evacuationem periculosam esse, *Hippocr. Sect. 2. Aph, 51.* verè edixerit, omne nimium naturæ inimicum, adstruens, quod *Galenus* ob dissipationem spirituum vitalium una exeuntium contingere, probabiliter satis in *Comm. ad aph. 27. Sect. cit.* adstruit.

Tandem abdominis post obitum immensam intumescenti-
am, intestinorum, à calore interno naturali deficiente, ad putredinem inclinatio, quam putridorum in eis stabulantium excrementorum copia auxit, excitavit, unde in motum concitata resolutæ per incipientem putredinem particulæ, ob denegatum exitum, ambientes partes, distendere coacti fuerunt.

OBSERVATIO CCC.

D. JOHANNIS PAULI
WURFFBAINII.

De

Trochlea Sclopeti XVII. Annos intra ca-
viratam Ossis frontis hærente, & per nares
à viro XXXVII. adhuc annos be-
ne vivente ex-
creta.

G Georgius Nager, Lanio, Civisque Norimbergensis, cum Anno MDCXLIV. autumnali tempore in Villam Cratonis, milliare ab urbe distitam, exspatiaretur, ut cum aliis exercitio publico pro præmio ad metam sclopeto instituto, interesset, comitem sibi junxit affinem, qui ex malitia sclopetum duplici oneravit globo, pyriique pulveris quantitate, quod cum Nagerus nescius quid factum, in via infelicissimè exoneravit, rupta ferrea Sclopi fistula, quam vulgo den Lauff vocant, trochlea ejus caudata Germanicè die Schwanz-Schraube dicta, summa vi retrò pulsa, oculum dextrum ejus in terram ex orbita sua excussum, projecit, dictaque caudata trochlea, oculi hujus cavitationem tam profunde intravit, ut à Chirurgo (Nagero Norimbergam mox delato,) ibidem extrahi non potuerit, binis licet vicibus forcipe arrepta, maximè cum Nagerus dolorum impatiens, tertia vice extractionis hujus tentamen perferre quovis modo recusavit, quin potius intra dicti oculi canthi, & ossis frontis cavitationem hærentem, non sine magno interdum dolore & vertigine, maximè circa mutationes Lunæ per XVII. annos secum transportavit. Anno 1660. cum trochleam non amplius in oculi cantho, sed magis intra cavitationem ossis frontis, cerebrum versus hærentem

tem, sicque loco motam sensisset, in gravem incidit morbum, ita, ut d. 17. Junii accersito Domino Confessionario suo, S. S. Synaxi, animæ suæ salutem quæreret & ad mortem jam instantem, piâ mente, Christianus se præpararet: at, die mox sequenti 18. Junii vehementi cum sternutatione oborto Vomitu, dictam per tot annos in capite detentam trochleam per nares excrevit, & quidem sine notabili sanguinis purisque excretionem, vixitque ab hoc tempore Nagerus noster sanus, morborumque nescius XXXVII. adhuc annos, donec viribus ætate sensim fractis, & per novem ante obitum septimanas, planè collapsis, Anno 1697. d. 28. Aprilis, vitam cum morte mutaverit, Anno ætatis Octoagesimo secundo. Trochlex effigiem juxta magnitudine delineatam, Vide in addita & optime expressa Figura. N. LXII.

SCHOLIUM.

Præsentem hanc observationem non ut novam commendo, cum Dn. D. Joh. Scultetus, Collega quondam noster Perseus dictus, in Tractatu suo de Trichiasi eam incidenter, insperferit, quin potius (1) ut Historiam hanc, quæ ob raritatem à multis in dubium vocata fuit, veram, imò verissimam esse publicè hic profitear, Authoritate stipatus, Viri Illustris ac Prudentissimi Domini Guilielmi Jodoci Ebneri, ab & in Eschenbach Reipubl. Norimbergenfis Senatoris, Rerum bellicarum Consiliarii, Appellationis Judicii Assessoris, adque Comitum Circularia Circuli Franco-nici Legati gravissimi, Collegii Medici Præsidis primarii gratiosissimi, Domini & Patroni mei colendissimi, qui ex innata humanitate sua ipsam trochleam tam diu intra cranium detentam, & ab ipso Nagero in stupendi hujus casus æternam memoriam, sibi dono datam, ad perlustrandum & noviter delineandum mihi concessit, maximè cum pictor in Tr. de Trichiasi, crassitiem ejus male expresserat: Taceo, me Nagerum hunc optimè novisse, & Conjugi ejus adhuc viventi, in Melancholicâ Hypochondriaca (quæ singularem aliquando meretur observationem) ante XII. & quod excurrit annos, Medico adstitisse consilio, exque ore ejus omnia in Observatione relata, constanter affirmata, percepisse. (2) ut in-

cep-

ceptam à beato Dn. D. Schulzio telam, pertexam, & quomodo & quam diu post gravissimum hunc casum Nagerus supervixerit, indicem, historiamque penitus absolvam.

Discimus autem ex hoc Casu.

I. Non omnia oculorum Vulnera per se semper esse lethalia, alias Nagerus tot annos ab hoc ipso tam gravi & perisso oculi Vulnere, vitam suam non protraxisset.

II. Globos, Variasque res, præter naturaliter intra Cranium & meninges per aliquot annos delitescere posse, quod singlari trochleæ hujus exemplo probatur.

III. Naturam sibi met ipsi sæpe mederi, & per vias extraordinarias molesta excernere, sicque in Medicina etiam quandoque fieri monstra & miracula.

IV. Gemellos, secus ac vulgo creditur longævos esse, Nagerus enim octoagesimo secundo ætatis anno obiit, & Soror ejus in utero materno socia, Ernestia, Vidua, piscium arefactorum & salitorum mercatura victum sibi parans, octoagesimum tertium jam superata annum, adhuc pro ætatis hujus ratione, ut cunque vivit.

OBSERVATIO CCCI.

D. JOHANNIS PAULI
WURFFBAINII.De Puerulis Gemellis Capilli-
voris.

VARIAS in Ephemeridibus nostris de rerum insolitarum appetitu legimus Observationes, verbi gratia de *Cultrivoris*, *Vitriivoris*, *pellivoris*, habemus Exempla variorum, qui delectabantur esu *Murium*, *Aranearum*, *Excrementorum*, *Ellychniorum*, *Candelarum sebacearum*, *Carbonum*, *Picis*, *Cerae hispanicae s. ob-signatoriae*, *Arenae*, *Calcis*, *Cretae*, *Laterum*, *Argillae figulinae*, *sive crudae sive igne jam excoctae*, *Corii*, *filorum lineorum*, *taniarum denticularum*, *Oculatarum*, *quas vulgo Spizen oder Ranten vocant* &c. Vide Indicem nostrum generalem. Nullam vero de *Capillivoris*, quam tamen hic sisto, & quidem in fratribus binis gemellis, d. 10. May. Anno 1694. in pago, cujus in praecedenti Observatione jam facta fuit mentio, *Kraffts Hof* dicto, natis, Patre *Pistore*, *Georgio Friderico Walthero*: *Primo-genti* gemelli hujus nomen erat *Johannis Georgii*, alterius, *Michaelis Friderici*, hi tanta & faciei & morum similitudine sibi juncti erant fratres, ut vix alterum ab altero dignocere liceret: *Novimestre* aetatis spatium ambo cum attigissent, crines sibi mutuo ad calvitiam usque evellere ac devorare coeperunt, hinc factum, ut major natu aegrotarit, & de torminibus ventris ac insigni circa *Vertriculi* regionem dolore, conqueustus, tandemque continuis jectigationibus defatigatus ac emaciatus, variis absme incassum praescriptis medicamentis d. 13. Martii 1698. quarto aetatis suae anno, mortuus sit: Alter in vivis adhuc frater, *nauseosas* has *capillorum delicias* avide adhuc appetit, ita,

ut

ut nec minis nec ferula coerceri hæcenus potuerit, quin quam primum ob domesticorum absentiam licet, noctu præsertim, appetitui suo indulgeat, & capillos evulsos primo digitis conglobare, post ori cito ingerere ac deglutire soleat, melle saccharoque dulciores, ut mihi quærenti, haudita pridem in ædibus Domini Parochi Wilhelmi Bühlii, præsentè tunc temporis mecum Dn. D. Friderico Jacobo Brunone, Celebratiff. illius in Academia Altdorffina Professoris & Facultatis suæ Senioris filio, Collega meo honorando, retulit: Capite abrafo, Capillos etiam Parenti dormienti evulsit, ac degustavit, puerulus aliàs vegetus, sanus ac alacris, suasor fui, ut crescentes iterum Capillos felle piscium vel boum inungerent, & ingrato hoc amarore nauseam excitarent, sicque in solitum hunc appetitum tandem delerent ac destruerent, quo effectû, dicam in posterum.

SCHOLIUM.

QUæ causa insueti hujus sit appetitûs, arduum est determinare, nisi ex imaginatione matris gravidæ deducere velimus, quæ tamen ne unquam simili appetitu laborasse se, aut capillorum crispiorum elegantia delectatam aliquando fuisse, ut suspicabar, constanter negavit; num capillum cibus fortè illapsum, deglutivisset, quæsitâ? per totum graviditatis suæ tempore factum fuisse, non recordabatur; sed nauseam potius & abstinentiam inde impressam fuisse gemellis suspicor, quam præter naturalem hanc appetentiam & fictæ dulcedinis gustum: Morbum verò Mortemque ex copioso hoc capillorum esu contraxisse sibi filiolum primogenitum, est quod facile credo: si enim in Ventriculis Vaccarum quod tam propria quam sociorum corpora persæpè lambant, pilosque deglutiant, globi pilosi in magnam sæpe molem excrescant, hinc morbidi fiunt & ne in tempore jugulentur, pereant: ut Medicorum quorundam Uratislaviensium lucidissimum Sidus, Acadamiæ nostræ Sirius, ad Sidera jam cœlestia beatè delatus Dn. D. Vollgnad, ex relatione Mercatoris Belgæ Dec. I. Ann. II. Observ. 110. Ephemerid. recenset, Oculatissimus Anatomicus. Dn. D. Joh. Jacob. Hartmannus Dec. II. Anno VII. confirmat & Curiosissimus

Dn. D. Joh. Matth. Faber, in exaſciatiſſima ſua Pilæ mariæ Ana-
tome Dec. II. Ann. X. p. m. 205. App. etiam de hædis affirmat,
quidni & ſimile quid in Capillivoro hoc puello fieri potuit? quis
ſic mirabitur circa ventriculi regionem dolorem, tormina ven-
tris, varias jeſtigationes, emaciatum tandem corpus. ceu
ſymptomata quæ hoc modo facile explicari poſſunt: utinam au-
tem parentes mortem puelli hujus citò indicaffent, ut cultri
Anatomici adminiculo conjecturæ noſtræ veritas fuiſſet de-
teſta: ſervatus verò alter hîc fuit Capillivorus, per amygdalarum
dulcium olei crebriorem uſum internum, cui pili per ſuperio-
rem gulæ portam ingreſſi, in ventriculo juncti, per
inferius mox guttur iterum ſunt deturbati
ac elutriati.

APPENDIX

ad
ANNUM V. & VI.

Decurie III.

EPHEMERIDUM
MEDICO-PHYSICARUM

ACADEMIÆ
CÆSAREO - LEOPOLDINÆ
NATURÆ CURIOSORUM
IN GERMANIA.

NORIMBERGÆ,
Literis Christiani Sigismundi Frobergii.
Anno 1700.

APPENDIX

THE MIDDLE

SECTION

OF THE

...

...

...

...

Contenta Appendicis.

1. Dn. Joh. Christophori Sturmii, Prof. Publ. Altdorffini Stricturarum in Antonii Vincentii Majoli Assertiones Hypothesios Galenicæ, Continuatio II. Epistolica. pag. 1
  2. De Chrysopeia variæ Literatorum Epistolæ communicatæ per Dn. D. Theodor. Zvyngerum Prof. Publ. Basileensem, Acad. Cur. 16
  - 3 Brevis Dissertatio de Motu bilis Circulari, Auctore Christiano Helvich Phil. & Med. D. & Acad. Curios. 41
  4. Acarnanis Dissertatio Epistolica ad Perianthum Excell. D. D. Michaelem Fridericum Lochnerum, de Dendritis aliisq; Lapidibus, qui in superficie sua plantarum, foliorum, florum, figuras exprimunt. 57
  5. Michaelis Bernhaldi Valentini Historiæ Literariæ S. R. I. Academiæ Nat. Curiosorum Continuatio VII. 81
6. Ro-

6. Rosini Lentilii, Oribasii, Parallelismus ad Observaciones in Ann. III. Dec. I. Ephem. Curiosor. contentas.	91
7. Dn. Joh. Gebhardi Rabneri Sereniss. Elect. Brunsv. Consiliarii, Historia, de Hemicrania Periodica singulari.	137
8. Dn. D. Georgii Dethardingii Archiatri Ducum Megapoliensium Observationes Parallelæ. in Ephem. Curiosor. Dec. I. Annum I.	147
9. Historia Epidemica Germaniæ,	153
10. Albucasis Epistola ad Naturæ Curiosos Opera B. Ettmülleri concernens	181
11. Memoria Majoriana.	185
12. Memoria Lebenvvaldiana.	207

NOBILISSIMO EXCELLENTISSIMO
& EXPERIENTISSIMO

VIRO

DNO. JOHANNI PAULO
WURFBAIN,

Archiatro, & Com-Palat. Cæsareo, Physico
Norimbergensi, & Ephem. Academiæ Leo-
poldinæ Directori

S. P. D.

Joh. Christophorus Sturmius. PP.

Um ante hos sex & septem circiter annos, VIR
HONORATISSIME, ad Beatum Senem JOH.
GEORGIUM VOLKAMERUM Academiæ
Leopoldinæ Præsidem Dignissimum, duas
exarasse epistolas, quibus Antonii Vincen-
tii Majoli Itali subtilitatibus Scholasticis ad-
versus Recentiorum Placita obscure quidem

plerumque, aliquando tamen ingeniosè excogitatis respon-
dere cœpisssem; ipso deinceps ex hac Mortalitate in statum
beatiorum translato, à cœpto destiti, quòd incertum esset,
num id, quod Beato Seni probatum fuerat consilium, aliis
quoque placitum esset. Posteaquam vero haut ita pridem
ex Honorando Tuo Collega, Experientissimo Dn, D, Loch-

Dec. III. Ann. V. & VI. App.

*A

nero

nero primùm, dein ex Temet ipso cognovi, gratam etiam vobis fore ejus qualiscunque laboris continuationem; pertexendam fumere cooptam semel telam mecum constitui, eademque epistolæ formâ quicquid hujus est, ad Te Ephemeridum Directorem dirigere, quando Modernum Dn. Præsidem Academiæ Leopoldinæ familiarius cognoscendi honor hæctenus mihi haut obtigit.

Substiteram autem in confutando secundo Autoris argumento, quod p. 35. sui tractatuli, edit. novæ autem, (quæ extat Laudatissimi p. m. senis curâ Anno Nono, Dec. II. Miscell. curiosum) Append. p. 71. his verbis proposuerat: „Pro-
 „batur secundo, nam concessa activitate figuris, non potest
 „explicari, quomodo medio motu, quem causant in cute,
 „sensus communis possit determinari ad distinguendum ob-
 „jectum tactum v. g. calorem reperiri in tali situ sensorii, ergo
 „figuræ non habent causa re sensationem in cute medio motu,
 „probatum antecedens, si aliquo modo potest explicari, ma-
 „ximè dicendo motionem in sensorio communicari nervis,
 „unde ipsimet cerebro, ex quo postea fit distinctio sitûs ob-
 „jecti in sensorio, sed hoc posito sequeretur, quod qualitas
 „tota perciperetur etiam per totum nervum à sensorio ad ce-
 „rebrum; nam si ideò perciperetur qualitas in illa parte senso-
 „rii, ubi tactus objecti, quia ibi motio ab objecto facta, cum
 „eadem continet per totum nervum usque ad cerebrum,
 „deneceffe inibi debet rappresentari objectum. Quibus equi-
 „dem satis obscuris & barbara Latinitate horridis verbis hoc vi-
 „detur autor dicere velle: Posito quòd figuris corpusculorum
 „interveniente motu activitas quædam veniat concedenda;
 „non esse tamen explicabile, quo pacto tactilis impressio in
 „cutem, tanquam tactûs organon sive sensorium, facta, sen-
 „sum communem possit determinare ad objectum tangens di-
 „stinctè percipiendum in ipso contactûs loco, quin simul etiam
 „distinctè percipi deberet eadem impressio in singulis interme-
 „diæ viæ locis, e. g. singulis fibrillæ nervosæ à loco contactûs
 „ad cerebrum usque continuatæ punctis: id quod tamen non
 „feri experientiâ constet; argumento satis evidenti, quod e. g.
 „caloris activitas in extremitate quadam corporis recepta ad
 „sen-

sensum communem in cerebro haut deferatur mediante motione particularum taliter vel taliter figuratarum.

Cui quidem tollendo dubio seqq. venient probè attendenda: 1. Sensationem nullam plenè quidem & perfectè fieri nisi in cerebro: id quod vel ex eo colligere promptum est, quòd omnia organa sensoria in nervum quandam definant ad cerebrum usque continuatum, experimentis porrò evidentissimis constet, obstructis vel compressis aut aliundè per cerebri morbos & vulnera læsis istis nervis, nullam penitus in externis organis vim sentiendi; id quod exemplo apoplecticorum & hemiplegicorum, altum item dormientium & crapulis oppressorum nimis manifestum: ut adèò visio quidem oculo mediante, sed non in oculo, aure mediante auditus, sed non in aure, peragatur; similiter cæteris externis organis mediantibus inchoentur quidem sensationes reliquæ, at non nisi in cerebro & sensorio communi perficiantur & absolvantur; nec à corpore, sed ab anima in cerebro residente, quæ, quoties vel in extasi, vel altà contemplatione distracta, velut extra se ponitur, hoc totum torpidum sine sensu stupere videmus, quæcunque etiam objecta admoveantur: id quod Aristot. quoque jam olim animadvertum esse, hæc expressa verba testantur, *ἡ δὲ οὐκ ὁρᾷ καὶ οὐκ ἀκούει*. Problem. xxxiii. Sect. xv. ex quo uno superioris consequentiæ nullitas luculenter apparet, supponentis quippe, caloris v. g. sensum in extremitate cutis peragi, indeque inferentis, si sensatio hæc in extrema cute facta, mediante motu & particularum ignearum figuris facta supponatur, eandem etiam in partibus fibrillarum nervorum intermediis ubique fieri debere; ubi hoc primò negandum est, vi superiorum notissimorum experimentorum, quod sensatio in organo externo fiat, tantoque adèò magis, quod in partibus sequentibus remotioribus (quasi ignea particulæ, non, ut extremas, immediatè attingunt) pariter fieri debeat. Equidem 2. negare nullo modo possumus, ignis e. g. manui paulò propriùs admoti calorem & vim ustivam tanquam in ipsa manûs extremitate, quàm reverà afficit ac lædit, perceptam sentiri: Verum, si hoc pensitemus, quòd, sublatà repentè manûs cum cerebro per nervorum intermediarum fibras communicatione, (ut in decollatis contingit)

nulla amplius doloris urentis perceptio in manu interim illu-
 sa fiat; credibile utique sit perceptionem sensualem in cere-
 bro reverâ factam, ad ejus fontem & ortâ primùm impres-
 sionis locum referri; id quod hæc duo cumprimis experi-
 menta confirmant: primum à nobiliore visûs sensu defum-
 pto quo objectum à tergo nostro positum, sed specie sui in po-
 litum ex opposito corpus projectâ, indeque versus nos reflexâ,
 in oculum sensumque communem reverâ agens, ita hunc
 determinat, ut objecti positum & virtutem activam non se-
 lûm versus speculum, unde reflexa species advenerat, sed
 etiam ultra speculum tantundem referat, quantum est in-
 intervallum inter objectum & ipsum speculum, videatque rem
 in loco prorsus imaginario, ubi nec est, nec esse potest. Al-
 terum in ipso tactûs sensu obvium, quod narrat Renatus des
 Cartes Princip. Philos. Part. IV. num. CXCVI. his verbis:

„Cum puellæ cuidam, manum gravi morbo affectam haben-
 „ti, velarentur oculi, quoties Chirurgus accedebat, ne curatio-
 „nis apparatus turbaretur, post aliquot dies brachium ad cu-
 „bitum usque, ob gangrænam in eo serpentem, fuisset ampu-
 „tatum, & panni in ejus locum ita substituti, ut eo se priva-
 „tam planè ignoraret, ipsa interim varios dolores, nunc in
 „uno ejus manûs, quæ abscissa erat digito, nunc in alio se
 „sentire querebatur: quod sane aliundè contingere non po-
 „terat, quam ex eo, quòd nervi, qui prius ex cerebro ad ma-
 „num descendebant, tuncque in brachio juxta cubitum ter-
 „minabantur, eodem modo ibi moverentur, ac prius moveri
 „debuissent in manu, ad sensum hujus vel illius digiti dolen-
 „tis animæ in cerebro residenti imprimendum.

Miranda sanè hæc res est, quam, si absque motione
 per nervos ad cerebrum continuatâ rectiùs explicare possit
 Autor, palmam ipsi prompti & gratulabundi cedemus; hoc
 interim, opinor, luculenter ostenso, quod illa ipsius conse-
 quentia vacillet, si motus in extrema cutis filamenta factus,
 ibi sentiatur, eundem etiam in punctis fibrillarum nervosa-
 rum intermediis debere sentiri; quandoquidem experimen-
 tum commemoratum abundè probat, I. cum affectio dolo-
 rifica partes nervorum abscissorum intermedias circa cubi-
 tum reverâ affixisset, non ibi tamen illam, sed tanquam in
 extre-

extremitatibus digitorum, non amplius superstitum, perceptam ab anima puellæ fuisse; quod ipsum 2. satis evidenter evincit, illam doloris sensationem sive perceptionem re ipsa quidem intra cerebrum in sensorio communi, nequaquam autem in extremis digitis, (qui non amplius supererant) contigisse, interea tamen ad illos, tanquam partem affectam, aut potius aliàs ordinariè affici solitam, ex instituto Divini Conditoris, relatum fuisse. Jam quas, tanquam præsumptas Adversarii sui exceptiones iterum enarrat Autor & confutare conatur, iis quia nos usi non sumus, defendendis etiam immorari non tenemur; tametsi non una circa earum confutationem moneri possent.

Quamobrem his missis, tanquam ad nos nihil attinentibus, & sine quibus responsio nostra ad argumenti principalis consequentiam in vigore suo manet; ad novum ejus argumentum, quod erit in ordine tertium progrediemur.

Hoc Autor concepit hisce Verbis: Probatum tertio; de terminatio sensus communis non potest haberi per motum nervis communicatum à motu factò in sensorio, ergo per solum motum figurarum non potest explicari ista actio, probatur antecedens, vel iste motus factus in nervo, esset motus factus in nervi medulla, vel in tunica, si primum, ergo secto nervo, & applicato calore medullæ ejusdem qualitas percipi deberet. Item applicato calore cerebri medullæ perciperetur, nam major ratio non est cur calor motionem faciat in medulla medio sensorio, quàm sine, nam dato etiam quod faceret talem motionem mediâ cute, quia hæc sit de terminatæ structuræ, adhuc tamen aliquam facere posset motionem in medulla, quæ aliquam ex primis vel secundis qualitatibus deberet repræsentare: sicut enim medulla est capax tot diversarum motionum provenientium à cute, est impossibile captu, quod tot diversa, quot reperiuntur in Mundo tangibilia, non possent suis figuris unam similem causare; sicut enim diversificatis objectis respectu cutis, v. g. sanguine, & igne, adhuc idem calor habetur, sic diversificatò organo, remanente identitate objecti, posset fieri adhuc eadem motio: ad solvenda ista non valet nisi actus ellicitus sensuum externorum proportionatum obje-

„Etum sensuum interiorum, ut ponit antiquorum Scola. Si
 „secundum, nempe per tunicam, vel totum cerebrum con-
 „stat filamentis nerveis, vel tantum sola metulla, non primum,
 „aliàs secto cerebro dolor fieret, non secundum, nam currit
 „supra factum argumentum. Sensus argumenti primarius
 hic esse videtur: Si actio objecti tangibilis, e. g. caloris aut ca-
 calidi corporis, in sensorio externo, nempe cute, recepta, de-
 beret per nervos ad sensorium commune intra cerebrum con-
 tinuari, hæc continuatio sive motio deberet fieri aut per ner-
 vi medullam aut per ejusdem tunicam. Sed neutro modo
 potest fieri: Ergo etiam objecti tangibilis actio sive impressio,
 mediante motu ad sensûs communis sedem continuari non
 potest. Hic non immeritò quis ante omnia argumenti pro-
 positionem majorem arguere posset alicujus defectûs in enu-
 merandis consequentis membris; quandoquidem non desunt
 Viri Doctissimi, qui neque per nervorum medullam, nec per
 eorum tunicas, sed per Spiritûs animales intra vel inter me-
 dullæ fibras contentos actiones sensibilibus ad sensorium
 commune propagari supponunt: quâ stante hypothesi frustra-
 neus esset omnis Autoris conatus. Quod si enim impressio
 rei tactilis in Spiritûs animales intra tubulos filamentorum
 nerveorum (quos Cartesius supponit) contentos fieret, eo-
 dem momento, quo impulsus ille fieret in particulas spiri-
 tuosas in extremitate cutis subsistentes & objecto tangenti
 proximas, idem impulsus attingeret sensorium commune
 spiritibusque in ejus quoque fibris præsentibus communica-
 retur; eadem ratione sc. quâ series globulorum contiguorum
 etiam longissima, intra canalis alicujus vel alvei cavitatem
 conclusorum, non potest in ipso principio vel leviter tangi,
 quin illa motio per totam seriem continuata eodem momento
 in ultimo quoque globulo sentiatur.

Quod si quis statueret motionem sensitivam continuari
 ab organo sive sensorio externo usque ad internum in cere-
 bro per ipsam nervorum medullam, hanc nimirum statuens
 esse collectionem quandam innumerabilium fibrillarum sive
 capillamentorum nerveorum sufficienter extensorum, & in
 ipsam cerebri medullam, e. g. corpora Willisi striata; desi-
 nentium &c. ne hanc quidem hypothesein satis destrueret

Autor

Autor illo medio termino, quo inferre velle videtur, si vis caloris externo sensorio applicata ad ipsum sensorium internum penetrare posset mediante fibrillarum motu, eandem vim etiam perceptum iri, si calor ipsi cerebri medullæ immediatius admoveretur; quod posterius falsum tamen sit & experientia contrarium, (huc enim videtur digitum intendere, etiamsi id expressè non dicat) quia cerebrum ipsum sensu destituatur. Afferit enim Guilielmus Fabricius in Observ. Chirurg. cit. Highmore in Disquisit. Anatom. p. m. 7. Sæpius sine dolore in vulneribus capitis extrahi partes quam plurimas; quod si verum sit de cerebro propriè sic dicto, sive cortice exteriori, nondum fortè ita certum est etiam de ejus Medulla interiori, sensorii communis sede: nec apparet, quo pacto id circa hanc cerebri partem in homine quidem vivo, (nam in mortuo per se frustaneum esset experimentum) experiri liceret, nisi turbato ac destructo sensorio, sensuque ad eò ipso sublato. Cui argumento novum aliud deinde subjicere videtur, verbis equidem valde obscuris, sed huc, nisi fallor, tendentibus: Cum tangibilia sint innumera varietatis, non posse concipi, cur non duo, tametsi figurâ particularum diversa, similes impressiones per nervorum fibras ad sensorium commune transferre queant, quemadmodum e. g. sanguis & ignis, tanquam objecta diversa, diversis suis particulis eundem calorem per idem organum externum communi sensorio offerre possunt, atque ita similiter idem objectum per diversa organa eandem motionem continuare; ex quo consequeretur objectorum differentias à sensu communi rectè dijudicari non posse, illamque ad eò hypothesin, quòd objectorum differentia sensum communem mediante motu per nervos continuato ad se dijudicandas determinant, falsum esse debere. Quod si hæc est mens Autoris, primò non video, quomodo à sanguine & igne non calor tantum, sed idem calor transmitti possit, ut sensus communis nullam inter utrumque differentiam percipiat. Quod si hoc fortè velit, eundem saltem genere calorem ipsi offerri, dum interim particulæ sanguinis toto genere diversa sint à particulis ignis; respondeo hoc negando de iis in sanguine particulis, quæ caloris percipiendi immediata causa sunt. Et si contingeret, ut sanguis intrinsecâ quadam effervescen-

vescentiâ calidus, & lac ad focum luculentum eodem circiter gradu calefactum, per sensum tactûs (ab homine v. g. cæco) dignosci non possent, nequaquam inde sequeretur utrumque istum, ad eò sibi similem calorem non mediante motu & particularum ignearum figurâ, quodammodo sibi similibus, in sensum communem egisse; sed hoc, ipsum potius ex ipsa perceptionum similitudine concludendum esset, neque adeò mirum quod nulla hic caloris differentia potuerit percipi, ubi non erat sensibilis in particularum ignearum figura aut magnitudine, præcipuè vero in utramque in motione & agitatione, differentia. Quod verò idem sensus communis non simul discrepantes & lactis & sanguinis sapes dignoscere possit, ex eo est quod diversæ quidem figuræ sint in utroque liquore particulæ saporis affectionem in sensu communi causaturæ, sed quod fibræ tactoriæ ob crassitiem fortè justo majorem, non sint idoneum & proportionatum organon ad hanc similesque affectiones eò sensibilibiter satis deferendas.

Quæ subjicit, ad ista sua dubia solvenda non valere nisi actum elicitedum (elicitedum voluit dicere) sensuum externorum &c. ipsis tenebris obscuriora sunt, nec eorum sensum quisquam credo, hariolabitur. Cùm verò secundum etiam argumenti sui primarii membrum remove debet, quòd nempe motiones variè figuratarum particularum per nervorum tunicas non continentur ad sensorium commune, nihil minus quàm hoc agit, sed hoc tantùm dicit: aut totum cerebrum constare filamentis nerveis, aut medullam tantùm non primum, aliàs secto cerebro vel ejus cortice dolor sentiretur, quod est contra Fabricii Highmori aliorumque observationes; non secundum, per argumentum superius hic repetendum, sed quòd à nobis jam excussum est. De nervi tunica ne verbum quidem, & tamen ipse modo laudatus Highmorus cum aliis Viris doctissimis loco suprâ cit. statuit „nervos non sentire, sed eorum membranas tantùm, quod „in eorum vulneribus, præcipuè magnorum, animadverti „posse testatur, quorum medulla sine omni dolore tangi & „extrahi possit, membrana verò si tangatur, exquisitissimos „excitari dolores. Concludit igitur post multa: Præcipuum quidem tactûs organum esse cutem, & illam præsertim, quam

quam obtinuit manus, secundum latum tantum; adæquatum autem & immediatum esse fit membranosas per eam undiq; disseminatas, consentiente etiam Galeno, quem allegat ex Lib. 9. de usu partium cap. 15. Cùm itaque quilibet nervus, & quivis nervi ramulus suâ membranâ sit involutus, adeoque etiam subtilissima capillamenta nervea, in quæ nervi tandem omnes intra cerebrum dissipantur, ejusmodi tenuissimis piæ matris propaginibus vestiri sit credibile, impressiones tactiles in externum corporis habitum factas mediantibus istis nervulorum membranis & cutis capillamentis membranaceis, ex pia præsertim matre (alicubi fortè ex dura quoque) oriundis, ad communis sensûs sedem continuari posse non est incredibile, idque Autori nostro vel imprimis fuisset confutandum.

Pergendum nunc ad quartum Autoris argumentum, quod his verbis conceptum est: Non potest explicari mediâ figurarum motione, quomodo rerum memoria fiat; nam vel sit per receptionem corpusculorum, & hoc quidem non: ubi enim est multarum rerum memoria, ibi quam maxima esset capitis gravado, sic vapores tenuissimi ad caput elevati gravant, item sequeretur, quod ex memoria ingentium & multorum ignium caput summè calleret (pro caleret) accedat, quod nulli haberent memoriam rerum solo auditu cognitarum, cum nulla possint ex auditu recipi corpuscula, quæ ab intrinseco habeant rappresentare res enarratas; aër enim modificatus ex suâ naturâ revertitur ad suum statum, ut patet in sententia modernorum dicentium, colorem esse lumen refractum & modificatum, item sonum modificatum aërem. Quas equidem Autoris consequentias, ut pote non nisi antiquam Epicuri hypothesin ferientes, qui per realia quædam ἀποσπασμένα corporum sensationes fieri (ipsam etiam visionem) existimabat, nos intactas hîc prætermittimus, cum nemo sit modernorum, qui corpuscula è sensibilibus egressa locali motu per organa ad cerebrum usque penetrare inibique sensûs communis organon vellicare & concutere dicat; imò ne Epicurus quidem adeò crassè philosophatus ex mente Gassendi Ani nadvers. in Physiologiam Epic. p. 237. & seqq. plurimis, censeri debeat, ut ejus ἀπόβροχι five ἕιδωλα è corpori-

bus in cerebrum transmissâ gravedinem capiti illatura credi debeant ; sed cæteras potius ejus illationes examinabimus, „ quando sic pergit : Vel secundo fit per motionem factam in „ cerebri particulis, quod dici nequit, vel enim particulæ motæ „ remanerent in terminis illarum motionum, vel non, si pri- „ mum, ex multarum rerum memoria cerebri inversio quo- „ dammodo fieret, nec ampliùs per modernos munera sua ob- „ ire posset, cùm quàm maxime conformationem mutâsset, „ tum quia vel istæ motiones diversarum rerum & opposita- „ rum fierent in eadem parte, & hoc non, quia implicat ut ea- „ dem pars, permanendo in terminis oppositorum motuum, „ possit esse capax eorundem ; vel fieret in diversis partibus, „ quod nequit dici, aliàs ablatâ v.g. unâ parte cerebri, tollere- „ tur memoria aliquarum rerum, nec ampliùs illæ mente de- „ tineri possent, &c. Quæ, tanquam inanes, neminemque fe- „ rientes ietûs, merito à nobis prætermittuntur & ut superfluz „ inutilesquæ subtilitates negliguntur. Nemini enim moder- „ norum in mentem unquam venit, sensibilibus impressiones in „ commune sensorium ita motu mediante fieri, ut illæ motiones „ in sensorii fibrillis deinceps perpetuò durent : Sic enim non „ foret unquam rerum olim perceptarum aliqua memoria, sed „ potius earundem, tanquam adhuc præsentium, continua per- „ ceptio. Sed hoc volunt : per impressiones sensibilibus, præ- „ fertim fortiores aut frequentius iteratas, eam fibrillis in com- „ muni sensorio docilitatem, habitudinem & flexilitatem conci- „ liari, ut, si deinceps, aut casu quodam, aut occasione alius im- „ pressionis, quæ quondam cum ista priore conjuncta fuerat, spi- „ ritûs in cerebro nunquam quiescentes, at levius tamen agita- „ ti, quàm cum præsentibus objectis novi cujusdam impetus ac- „ cessio fit, in easdem illas fibrillas, ad commotionem subeundam „ jam multò proniores, unâ incidant, pristinaquæ impressio- „ nem renovantes animæ novam objectum non ampliùs licet „ præsens, tanquam præsens, intuendi occasionem suppeditent. „ Et hoc ipsum est quod Autor ultimò videtur impugnare vel- „ le, sed multò negligentius quàm ista superiora, quæ à nemine „ afferuntur ; ut non immeritò dubitemus, utrum recentiorum „ mentem satis penetraverit, aut, si penetravit, invenire po- „ tuerit quod isti efficaciter & cum specie quadam reponeret.

Sic

Sic enim pergit: Nec dicas, ut fiat memoria, sufficit, ut partes fuerint motæ, licet non remanserint & in termino illarum motionum, nam contra est, hoc quod est fuisse diversas motiones in cerebro nihil ponit reale in eodem, ergo non potest causare memoriam, tum quia rei semel conceptæ semper maneret memoria; semper enim valeret dicere, fuit motio. Verum, quod supponit, præcedaneas olim motiones nihil ponere reale in cerebro, id ipsum in modernorum hypothefi manifestè negatur; Supponunt enim per illas sensibilibus impressiones, aliquam uti diximus, in fibrillis docilitatem & flexilitatem induci ac relinqui, quæ utique non est nihil, sed modus saltem aliquis ad secuturum deinceps effectum haut parùm conferens. Neque verò sine ratione aut pro lubitu tantùm hæc talia supponunt, sed experientia in aliis crassiorum corporum fibris evidenter docet vel unicam e.g. baculi aut virgulæ validam inflexionem in id conferre, ut secunda ejus in eandem partem inflexio sensibilibus evadat facilior, aut si quis per veperetum aliquod, renitentibus undique virgultis, semel crepserit, sequentem eadem viâ transitum jam minus sentire repugantiæ, tantòque semper faciliorem istum futurum, quò frequentius iteratus fuerit; inflexis nimirum magis magisq; frondibus in partem oppositum, ut minus minusq; prorepenti resistent. Nec ullo modo procedit hæc consequentia: Ita rei semel conceptæ semper mansuram memoriam nam ex re semel percepta sive facta primitus impressione, nihil in cerebro remanet, quàm fibrillarum quæ tactæ fuerunt, major, quàm priùs habuerant, in eandem partem flexilitas, quæ sola tamen memoriam actualem non facit, sed requiritur insuper Spirituum animalium similis pristino in illas fibrillas incurfus: qui cum non continuè ac indefinenter, sed per occasionem tantùm contingat, non potest etiam continuè recurrere ejusdem rei memoria. Cum denique subjungit Autor, nec obstare continuum cerebri decrementum, porroque sequentia cum his immediatè connectit, nam quomodo postea ipsi explicabunt memoriam unius rei continuatæ per annos v.g. quadraginta? priorum quidem verborum sensum, fateor, hariolari vix possum, in posterioribus autem hanc exiguam quoque deprehendo obscurita-

tem & ambiguitatem. Etenim in istis prioribus videtur exceptionem quandam innuere, qua quis uti posse videatur adversus ipsius consequentiam, & quâ nos tamen ut utamur necessum haut habemus, cum alio jam modo illius consequentiæ nullitatem demonstraverimus; In posterioribus vero videtur novo quodam argumento gravare velle recentiorum hypothesein, quasi scilicet incredibile foret, memoriam rei semel perceptæ post 40. annorum intervallum per ejusmodi impressionem olim factam, renovari posse, quod illa fibrillarum inflexio interea vel millies immutari potuerit. Cui quidem hoc reponere jure possumus, ex hac ipsa causa difficiliorem esse, cæteris paribus, rerum ante multos annos, quàm aliarum heri aut nudius tertius perceptarum reminiscentiam, non tamen ideo esse prorsus impossibilem, præfertim si cum impetu aliquo, aut concomitante affectu, facta sit impressio in tenues & faciliùs plicabiles puerilis cerebri fibrillas: prout sanè compertum est, semel factam in Charta quadam subtiliore plicaturam intra plures quàm quadraginta annos, imò nunquam, ferè, ita complanari, ne studio quidem adhibito, posse ut ejus ne vola quidem aut vestigium sensibile remaneat.

Quintum Autoris Argumentum exp. 75. edit. novæ ita habet: „ Probatur quinto in universalì, quod figura non sit „ activa; corpuscula non constituunt res ut tales in specie, ergo neque res tales in specie per corpuscula componentia „ specificè operantur, cum modus operandi sequatur modum „ essendi; probatur antecedens, si corpuscula constituerent „ res, prout tales in specie, à chymicis & per artem factum esset aliquod, quod in vivente fit & reperitur, sed nunquam „ per artem factum est, quod debeat aliquo modo viventi, „ nunquam enim nec facta est caro, quæ in tam diversa „ portione, quot sunt reperire animalia diversa specie, potest „ stare, nec vegetabilia, quæ in simili diversitate reperiuntur; „ ergo corpuscula non possunt rerum essentiam constituere: Examinabimus singula, ut simul sensus & assertorum veritas magis patefiat. Corpuscula non constituunt res ut tales in specie, e. g. corpuscula ignis non constituunt ignem quæ talem absolute & simpliciter sine certa ignique propria modificatione-

ficatione; quemadmodum nec lapides, arena, calx, ligna &c. sine omni ordine posita, materiam quidem domus constituunt; non autem ipsam domum seu domus formam essentialem, nisi accedat his partibus materialibus certus positus, certa coordinatio, certa connexio, quæ sc. domus functioni usuique futuro sint appropriata. Quemadmodum autem sub tali situ, tali nexu, tali ordine &c. partes illæ materiales domum ut talem in specie constituunt, ejusque formam & essentialiam totalem, Aristotele hoc ipsum passim asserente in Libris Physicis; sic ignis corpuscula sua ista soluta libertate, acutâ rigiditate, accelestissima confusaque in omnes partes agitatione, ignem ut talem in specie constituunt; & cum modus operandi, ipso Autore fatente, sequatur modum essendi, palam est & inversâ consequentia inferendum, ipsâ quoque rem confirmante experientia, corpuscula ignea mediante illâ sua celerrima agitatione esse maximopere activa. Ergo per limitationem antecedentis, vis argumenti allati jam sufficienter elisa est & infirmata, ut ne opus quidem haberemus antecedentis probationem ab Autore datam ulterius excutere. Ut verò ex abundanti id faciamus, illius probationis nervus in hoc videtur consistere, quòd, si corpuscula rem quamvis ut talem in specie constituerent, Chymia quoque (cui cum corpusculis vel maximè negotium est) per artem præstare deberet, quod aliàs à viventibus tantum fit, carnem e.g. producere &c. quod tamen falsum sit & Chymix præstitum impossibile. Sed negatur & pernegatur hæc consequentia: tamen si enim non deessent Chymix corpuscula ad constituendam carnem requisita, modus tamen illa corpuscula ita disponendi, coordinandi, connectendi, ut caro inde & carnosæ exoriantur fibræ, non solum chymicam artem universam later, sed etiam viventibus ipsis & viventium animabus omnibus est absconditus, ut fiat quidem in vivente (velut Autor rectè loquitur) non verò à vivente, nisi ut ab organo & causa instrumentali, cujus virtus tamen, (ipso fatente rursus paulò inferius Autore) non est sufficiens ad introducendam talis mixti formam, sed requiritur altior quædam superioris Agentis virtus; per quod superius agens ne quidem animæ facultas cum Antiquorum Schola intelligi potest, sed

multò sublimior, à quâ scilicet univèrsa illa viventium admirabilis fabrica organica, cujus interventu carniùm structura perficitur, dependet, ea nempe virtus, quæ cum summa potentia summam etiam sapientiam conjunctam habet.

Atque hæc etiam est vera demum & genuina ratio, cur vinum non possit ex quocunque infuso vinum sibi simile, nec lac aliud lac ex materia diversa generare; cum sanguis animalium ex omni pabulo, mediante fabrica organica pabuli præparatoria, & intrinseco suo artificio DEO soli noto, similem sibi sanguinem jugiter conficiat; quia sc. & organica illa fabrica præparatoria, & intrinseco illo motu specifico, qui ad infusa alia in vinum convertenda requireretur, destituitur; quæ tamen organica fabrica præparatoria in vitium specifica textura & blando solaris caloris motu, è solo rursus instituto divino, nulli humano artificio imitabili, reperitur. Imò nec auri similibusque licet inanimatorum, formas Chymia imitari, nisi quoad externam speciem, potest, quod rursus diffiteri non potuit Autor; quia nimirum, qualia & quanta, qualiter disposita & connexa esse debeant illa corpuscula quæ auri formam constituunt, ignorat, & si hæc non ignoraret, efficere tamen quæ requiruntur non valeret. Verùm, cum sub finem hujus suæ probationis Universalis quærit Author, qualis sit illa qualitas, in carne puta, sanguine &c. generandis, à principio animastico inducta? Et respondet talem esse, qualis promanat à substantia magneticis ad attrahendum ferrum, si porro urgeretur, qualis verò sit hæc è substantia magnetis promanans qualitas? vicissim fortè responsurus, talem esse, qualis in carnibus & sanguine generandis activa esse soleat, digno scilicet scholastica subtilitate circulo; & quando tandem jactat inferiùs se ostensurum, eam magnetis qualitatem activitate corpusculorum non posse ullo modo probabiliter explicari non veremur contra polliceri, nos itidem, si vitam viresque DEUS concesserit, demonstraturos esse, non posse ullo alio modo virtutem istam magneticam imaginabiliter quidem, nisi per corpusculorum aliquem motum explicari & qualis hic motus concipi debeat, probabiliter saltem exponi posse, dum interim Antiquorum Scholæ præter nuda rerumque inania nomi-

nomina nihil afferre in medium possint. Atque nunc, his etiam expeditis, ad sextum Autoris argumentum esset progrediendum, si limites Epistolæ, quos dudum supergressus sum, id essent permisuri. Verum cum & abuti Tua FAUTOR HONORATISSIME, patientia indecorum foret, filum hinc telamque abrumpo, imposterum, si DEUS voluerit, eam resumpturus pertexendam. Interea vive Tu valeque, & annum quem sumus ingressi nuperime, multosque qui deinceps sequentur, lætabundus numero & ex omni parte beatus, me de cætero constanter habiturus

*Nobilissimi & Excellentissimi
Tui Nominis*

Dabam è museo d. 15.
Jan. 1698.

Cultorem certissimum

Joh. Christoph. Sturmium.

Chry-

De Chryſopœia

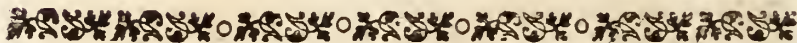
Variæ

Literatorum Epistolæ
communicatæ

Per

DN. D. THEODORUM ZWINGERUM

Prof. P. Basileensem

POSSIBILIS NE, vel impossibilis sit imperfectiorum Metallo-
rum in Aurum verum & genuinum mutatio, plurimis a-
lii disquirant rationum monumentis, disceptent argumen-
tis, atque pugnent experimentis. Ego, quid hac mihi in re
certò statuendum sit, dubius hæreo, nescio. Si affirmem,
obstabunt plura, quæ scrupulos injiciant, & vel hoc etiam
inter alia maximè, quod tam pauci hæctenus extiterint, qui
arcanum hoc adepti sint, cum *ἀδύνατος* videtur esse, inter tot
hominum & Alchymistarum millia non plures longè, post
tantos in Metallis insumptos labores tandem Philosophicum
illum lapidem, aut Tincturam Universalem invenire debuis-
se. Si negem, obstabunt duo illa Auri Chymici perfectissimi
frusta, quorum alterum quidem ab *Alexandro Sutoneo*, Scoto,
in conspectu & præsentia Proavi mei Jacobi Zwingeri, Phil.
& Med. Doct. ac in Universitate nostra Professoris, Chymici
præstantissimi; alterum verò à *Leonardo Thurneifero* factum,
inter rariora mea adhuc studiosè adservo. Placuit ergò ma-
gis,

gis, quæ de illa imprimis *Sutonei Chrysopœia*, prædictu s meu Proavus cum diversis Viris doctissimis communicavit, ipsius met partim, partim & aliorum ad ipsum perscriptis litteris e rudito orbi exponere, & examinanda offerre.

EPISTOLA I.

SEBASTIANO SCHOBINGERO

Medico Experientissimo.

S. D.

Sangall um.

SCire à multis diebus cupivisti, Clarisf. Vir qua tandem Me-
deâ *Æsoni* recocto pristinus ætatis vigor redierit, ipsumq̃
adeò plumbum depositâ suæ impuritatis senectâ, in aurum
purum, nitidumq̃ concesserit. Quando autem ego *εποχή* vel
Pythagoricâ vel saltem Pyrrhoniâ hæctenus nil respondi, su-
spicionem fortè nonnullam subdubitandi Tibi movere potui,
tantæ rei mysteria sacrorum instar Eleusiniorum premenda,
studio à me occulta teneri, nec temere in vulgus efferri, quod
omnem fidem, sensuumque quantumvis acerrima *κρίσις* su-
perare soleat. Id certè quantumvis movere me potuisset, non-
nihil imperitæ multorum incredulitati, jure si non merito sal-
tem aliquo indignantem, commissi tamen silentii causa non
fuit; cùm id, quam fuit diutinum, solius fatear, variorum
negotiorum *συνδρομῆς*, inofficiosum esse delictum, nolente e-
tiam Domino improvidè admissum: jam tandem liberior non-
nihil ab iis, quæ me diversum abripuerant, quod pridem sci-
re flagrabas, sat citò si sat benè narraturus sum breviter: non
ut quicquam fide majus persuadeam temerè, sed rem simplici-
ter, prout est gesta, candidè exponam: atque adeò tuo ipsius
maturo judicio, quid in alterutrum vel *καταφάσις* vel *ἀποφάσις*
partem colligi possit, liberrimè relinquam.

Plures jam menses sunt, cùm *Bâsileam* veniret quidam
natione Scotus, qui se ex illustri Comitum familiâ oriundum,
Alexandrum Sutoneum dicebat. Is meum desiderabat familiare
colloquium, ut quam adscripserat privata scheda *Raphaël Egli-
nis, Tigurinus Minister*, coram salutem diceret, mecumq̃ adeò
de Chymicis rebus amicè conferret. Ego interea maximâ

Dec. III. Ann. V. & VI. App.

*C

illius

illius diei parte domo abiens, hominis videndi ante sextam vespertinam locum nullum habui. Tum demum congressi, cum ultrò citroque de communibus Studiis Medicis verius quam Philosophicis, quantum in iis mea ferebat infirmitas, dispiceremus; sperabam ipsum sua sponte Philosophicæ transmutationis mentionem injecturum: cum illius Specimen antea quam me conveniret, nostrati Pharmacopœo *Andrea Bletzio*, admirandum planè exhibuisset, plumbi aliquot unciis in aurum purum conversis. Cum verò id ipse non ageret, contestari hominem incepti, & amicè, si quid hâc parte certi novisset, rogitare, ut vel minimo *à volens* periculo me exhilararet, qui cæterum de re tanti momenti, an unquam effectui dari possit, non nisi addubitarem. Bis, terve, cum seris negasse videretur, nihil se quippiam eo in negotio comperti vel scire, vel habere; tandem precibus victus condixit, eâ lege, ut secum cœnitem, allatâ, quâ vellem, ferri vel plumbi, aliusvè metalli copiâ. Placebat conditio; negotiis interea Medicis percuratis, post septimam vespertinam plumbum in tenues ductum laminulas adfero, cujus unciis tribus cum semisse minutim concisis crucibulum ipse protulit, quâvis re aliâ vacuum, & inane, in quod segmenta ipse & nos, qui spectatores aderamus, intersperso sulphuris pulvere, à Pharmacopœa exhibito, recondimus. Protulit tum cucullo inclusum rubentem pulverem pondere sat gravem, cujus dimidii grani quantitatem bilancæ expensam, cum mihi servandam dedisset, ad focum Aurificis properavimus; cui postquam crucibulum imposuisset incalescenti iussit, quem chartulâ servabam, inclusum pulverem adjicere. Eo factò, carbonibus ardentibus supernè injectis ignem validum suffiando excitavimus, quo per horæ quadrantem perdurante, effusò & exempto, quod in catino erat, purum putum, & vel Ungarico præstantius aurumprehendimus; scoriarum nihil vel parum admodum remansit. Attonitus ego tantæ rei conspectu, dubius hæsi non nihil, an sine fraudis aliquo ingenio res tantâ admiratione digna præstari potuerit? apertè mihi professus est, quod vis metallum se parimodo ad suam perfectionem reditutum; quamvis de aliis, in primis de ferro plus excrementorum secedat, quàm de plumbo. Flagitabam aliquot grana artificis pulveris, sed pernegavit,

vit, de cætero summè benevolus, auri saltem confecti truitulo donarii vice relicto. Abiit hinc pròperè sequenti die, Vir modestus, splendide vestitus, duorum famulorum comitatu usus. Sic aurei velleris longè minore negotio, quam Argonautarum turbæ, vel conspiciundi saltem occasio, summâ nostrâ philosophicâ quiete non defuit. Tujam, quem voles plausum edito. Quod si verò dubitandi ansam ambabus manibus amplecti, remque gestam accuratiùs expendere volumus, fortè non omninò carere poterit illusionis alicujus suspitione. Si fraudem facere de industriâ voluit, ut potuit, sic cerrè sine ullo vel mei vel alterius cujuspiam detrimento conatus est: quando totus à communi aliorum turbâ diversus nec operandi locum ullum, nec Principis alicujus familiaritatem, quo ditaretur, requirere vidbatur: Principes fugiens, satis ipse nummatus, ad Regem Angliæ, à quo pro gentis more & consuetudine revocabatur, properans. Tum si circulatorio dolo ludere voluisset, & manuum dexteritate loco plumbi aurum catino injicere, quamvis nos plumbum his visum oculis, ipsimet manibus agitatam imposuerimus, cur tantâ copiâ signatum aurum igne dissolutum perdere voluisset? cùm ultra quinquaginta ducatorum summam, duabus projectionibus, heic Basilea factis, eliciuisset, non hzitanter affirmare ausim, cùm in minore copiâ ejusdem fidei & auctoritatis futurum specimen exhibere potuisset. Sed audi, quid mihi dubium moveat. Qui furno adstitit Aurifex, cum jam jam eximendum crucibulum intueretur, in eodem ceu plures ibi aurei solares incumbent, observavit. An ergo manuum expromptâ celeritate, nobis non animadvertentibus aurum plumbo admiscuit? an verò auri ebullientis quasi subsiliens motus eam præ se ferebat speciem? Plumbum certè nunquam cum auro in puram nitidam, suisque numeris absolutam & perfectam coire massam quotidianâ experientiâ deprehenditur. Vel ergò sincerè egit; vel fascinat nostris oculis, plumbo lusit, plumbeique loco crucibuli, auro repletum substituit.

Hæc sunt. Clariss. Vir, quæ hæctenus quærenti tibi de ingenioso philosophicæ perfectionis experimento respondere libuit. Tusi quid simile unquam vel verum, vel fictum videris, audierisvè, ad nos perscribes, simulque tuâ nos sententiâ

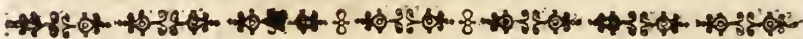
tia edocebis, talisne transmutatio stantibus naturæ rerum immotis principiis, sine ullius malæ vel ludicræ fraudis interventu præstari unquam possit? Ego in negantem hucusque partem cum inclinarem, *Scoti* tamen hujus specimine non nihil mutavi propositum, quantumvis iis ipsis quæ vidi, certam omninò fidem præbere non possim. Optimè vale, & consanguineum tuum Doctorem *Bartholomeum Schobingerum* ex me officiosè saluta.

Dabam Basileæ 14. Februar.

Ann. 1604.

Tibi addictissimus

Jacobus Zvvingerus.

EPISTOLA II.

ALEXANDRO SVTONEO, SCOTO,

Jacobus Zvvingerus. S.D.

NI tam eximia fuisset benignitas tua, Illustrissime Virorum: quàm indignum me tanto favore, gratiosè, dum hac transires, fovendum & amplexandum existimâsti, eò audaciæ nunquam progressus essem, ut hisce literis inpræsentiarum Tibi obstreperem. Quando verò me semel dignum tuâ familiariori notifiâ judicâsti, & tantæ rei, quâ haud aliam majorem totius existimo Universi, pridem desiderato intuitu me beâsti; quod abituro me facturum condixi, ut qui coram non possem, internuncio saltem literarum, vel in extremam quoque Thulen, assiduus comes Tibi assisterem: illius ecce sermonis jam primum specimen; quo sollicitè mihi annitendum duxi, ut de tui itineris successu, vitæque modo certi quippiam inaudirem, measque impostero minori jacturæ cujuspiam suspicionem ad te committerem, quando nec illas tibi ingratas futuras videbimus. Dùm ergo illius ex voto fiam compos, supersedebo longiore sermone, quem de communi nostro philosophico studio in medium proferre possem; unum hoc obnixè flagitans, ut quando illius rectâ eundi, nec ullibi impingendi regiam

regiam tenes, tanquam *χρεα γ* aliquis me vel plenè ducere, vel ad aditum saltem & ingressum tam eximie palæstræ constituere digneris. Conferes, quicquid fuerit, in hominem fortè non omninò ineptum, nec, quod haud arroganter dixisse velim, penitus indignum, quando tu unus, dum vivam, debite laudis & gratitudinis argumentum plausibile, & verè illustre mihi futurus sis. Ingenium tuum admiratus *Eglinus Tigurinus*, propemptico carmine te prosequendum existimavit; quod præsentibus hisce adjicio; simulque generoso tuo in me adfectui prospera omnia, vitæque longævam precor felicitatem; dum ex tuis, quas submisè efflagito, responsoriis literis intellegam, ubi locorum impostè sedem vel fixam, vel diuturniorem stabilire contendas. Vale & adfectu me tuo semper prosequi perge.

Scrpsi Basileæ. D. 16. May. Ann. 1604.

EPISTOLA III.

JOH. JACOBO FRISIO. S.D.

Tigurini.

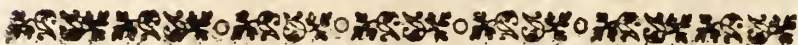
A Ccepi imagines, Vir Clarissime quas miror Pictori à te depingendas datas fuisse. Magno enim depictorum exemplum constitisset, quod triplo villiori precio ab Italis, vel Venetiis, vel Francofurti haberi potest. Nec enim ita distractus est Liber, ut amplius non prætet, impèra duntaxat *Wolffio* vestro, ut Francofurti perquirat: inveniet certè nisi me opinio mea fallit. Quod de *Scoti* specimine plumbi in Solem mutati, scribis, vel cupis, ita est: Dederam ipsi tres cum dimidiâ plumbi uncias: has in ténues laminulas ductos, minutimque concisos in catinum præcipitavimus, intersperso sulphuris polline, quem noster Pharmacopœus, in cujus tabernâ hoc fiebat, subministrarat. Impletum catinum charta quadruplici indidem acceptâ cooperuit. Postèa cucullum *Scoti* cartaceum protulit, ruffo pulvère refertum, cujus dimidium granum bilance expensum, cum sumpsisset, ad propinqui Aurificis furnum propèravimus: in quem depositum catinum, prunis supernè,

infer-

infernèque, ad latera quoque probè munitum, quadrantis circiter horz spacio fatigavimus: tandemque exemimus, & aurum purum putum, vel quovis Hungarico melius, habuimus. Lamina erat longitudine fuscinz formz respondens, quam ad se Scotus sollicitè rapuit, mihi petenti relicta portione aurei pondo; qualem similem petenti Pharmacopœo negavit. Quæ res mihi dubia semper, incertaque visa fuit: si enim ipsissimo Magisterio instructus fuisset, annon mihi laminam, auream licet, ex meo tamen plumbo productam relinquere, vel inter alios, qui aderant, amicos distribuere potuisset, vel debuisset. Quò tandem homo evaserit, incertus sum. Quidam mortuum, alii interfectum, nonnulli captivum memorant; ut dissimiles adeo sint de re incerta sermones. Vale, Vir præstantissime.

Basil. D. 10. Aug. 1604.

T. T. Jacobus Zvingerius.

EPISTOLA IV.
ANDRÆE LIBAVIO. S.

Rotemburgum ad Tubarim.

Sperabam hucusque id futurum, quod abiens Scotus noster sponponderat. Sed in cassum sperabam; non enim scripsit, ut, quamvis Parisios ire se diceret, nesciam tamen, quo iverit. Genevz cum esset, salutem mihi, internuncio amico, amicam dixit, seque prout recesserat, scripturum ad me, ceu vadimonio dato asseruit. Hucusque tamen datæ fidei parum fuit memor. Ejus sæpè *natig duma* attentius expendi mecum, num penitus sincerum esset. Massam auri productam sollicitè, quod probè videbam, ad se receperat: id quod mihi justâ non videbatur suspitione caruisse. Ego plumbum subministrabam ipse, an ergo, quod meum erar, suo licet melius redditum artificio, retinere debebat, ne scil. pauculorum aureorum accessione ditior forsan evaderem? An aureum pulverem, quo mira fecit, ex sole proculdit, non plus effecturum, quam ante fuit? Hoc quidam opinantur haud temerariâ conjecturâ, inter

inter quos Doct̄or *Giselinus* est, *Rostochianus*, Vir planè ingeniuus, & quem frons linguaque promittebant, Chymicus ingeniosus. Hic eum tingendi modum familiarem habuit, mecumque communicavit, parvorum sumptuum, nec magni laboris. Quanti fecerit ad Auri tincturam *Paracelsus* salis aquam, non ignoras: plures illius modos tu quoque Alchymix inferes; sed eum percuperem, qui copiosam proferret. Si scias & communicaveris, fortè non deerit, quod *Andragæ* vice recipies. Optimè vale, Vir Clariss.

Dab. Basileæ, D. 20. Aug. A. 1604.

T. Zwingertus.

EPISTOLA V.

CL. V. D. JACOBO ZWINGERO,
Philosoph. & Med. insigni, Profess. Basiliens.

Amico

ANDREAS LIBAVIUS. S.

Basileam.

DE meo in te animo, Vir præclare, non est, ut dubites. Neque enim consensus opinionum est amicitia, sed jucunda animorum, maximè circa virtutem & honestatem conjunctio. Nunquam desii te propter virtutes tuas, ingeniumque diligere, ut intelligas, conciliatricem illam similitudinem inter nos non fuisse ociosam, aut temerariam. A literarum commercio partim propter occupationes me cohibui, partim, quod nullum esset te dignum argumentum. Non itaque abjectum putes hoc officium, sed suspensum aut repositum, unde posset quasi postliminiò, si opus foret, repeti, ad quod cum tu prior me provocas, (ubi mirabilem quandam vim somni & soporum tuorum, de quibus aliquid luci polliceris, animadverto, utpote cum te reddant vigilantio rem, alios soliti tantum non sepelire, & fratri suo tradere; Amo vero tales somnos cum ipsis dormientibus & somniantibus) eò impensius amo studium tuum, maximè cum videam etiam sententiã & opinione mihi te con-

jun-

junctiorem, nisi quod scrupulus quidam pusillus assensum ple-
 niorem adhuc cohibeat, quem puto tibi paucillilulo labore
 posse eximi, detrahere. Vidisti hominem *Scotum*, eumque
 non vulgarem erroneum, aut de plebe caculam & scurram, sed
 majorum gentium Comitum. Is cum tecum esset in *Pharmaco-*
polio, iussit lamellas plumbi, quod verè & naturâ plumbum erat
 catino imponere, quod tu perficisti ipse: cum hoc ipso quidem
 gestante perventum ad Aurifabrum est; igni immisum vascu-
 lum; fustum plumbum; injectum dimidium granum aurificis
 pulveris. Constatum est aurum, cujus tibi portiunculam ex-
 plorandi causa, atque ut testem artis reliquit. Ut ad *Doldium*
 nostrum scripsisti, operationem vidisti omnem, ut si tuis ocu-
 lis fidem habere velis, nihil possis de Artis certitudine dubita-
 re. Neque verò tu solus es, neque *Basilea* sola, quibus hoc
 contigit. Sunt in promptu ejusdem operis testimonia & ex-
 perimenta plura, quæ apud *Hogbelandum*, atque etiam in de-
 fensione Alchymiz contra *Guibertum* legere potes. Inter omnia
 nullum esse arbitror, quod tam propè ad tuam accedat histo-
 riam, quam illud, quò in *Enigmatici Epitaphii* explicatione re-
 censet *Nicolaus Barnaudus*. Tam parum tribuit *Chrysopeæ Au-*
selmus Boot, *Belga*, quam tu antehac; sed experimento convi-
 ctus, manum veritati dedit. Extat Historia in *Theatri Chymici*
 nuper editi *Volumine III. pag. 838*. Sed quid te adhuc detinet,
 quò minùs plenâ fide tibi persuadeas, te verè vidisse id, quod
 vidisti, & cujus experimentum in tua habes possessione? Po-
 tuit, inquis, in viâ permutare plumbum auro; sed consule o-
 culos tuos & Aurifabri? Quidnam erat in catino, cum offere-
 tur magistro in ignem ponendum? Ec quid ille fudit? Cui rei
 immisus est pulvisculus? Si lamellæ fuerunt aureæ tantùm,
 cur non extra ignem eas agnovit auri tractandi magister? Sin
 unâ plumbum, aut in aurum irrepit, aut segregatum est, Il-
 lud fieri non potuit. Non enim ramentum, quod tibi datum
 est, auro ungarico certaret; & est facilè plumbi immisti judi-
 cium. Si segregatum, reliquit lithargyrum, aut molybdæ-
 nam, aut alia recrementa in catino: non enim exhalat totum.
 At hujus gratia scrutandus catinus est, in quo adhuc erunt
 vestigia.

Præterea ille tuus Aurifaber non experimentum rei, fidemque in manu positam ad opinionem adhibuit, hancque inde æstimavit, sed per vim attraxit, & visus est, sibi videre, quod non vidit oculis, sed pravâ persuasione videre est compulsus. Quàm alienum ab arte est, sub finem constaturæ, cum jam extrahendus ex igne esset catinus, vidisse ipsum quasi cumulatâ aureos? At colliquationem præcessisse necesse fuit, nec integrè adhuc dissipatum fuisse ignem, si ex arte egit. Id quod postea in catino deprehendebatur, massane erat, an distinctæ lamellæ monetæ auræ? Neutrquam verò nummi. Quid ergo is putavit, se in igne vidisse? Deinde quænam quæso moneta est, quæ bonitate suâ possit Ungaricum aurum antecellere. Si fuit aurum coronarium, abest ab exactâ puritate serè tribus caractis. Tu ergo corripe specimen tuum, & explora examine aquæ causticæ, vel etiam ad acûs revoca, aut in camentum, vel cinereum catillum infer. Verum deprehendes. Obstaculo hoc jam remoto *Nicolao Fulicæ* (quem *Wassibun* si rectè lego, appellas) bonâ fide tibi id, quod non tantum vidit, verùm etiam perfecit ipse, narranti & factò ad stipulanti credere in plenum potes. Et quid quæso credas, si nec tibi comperta, nec aliis? si nec nos nec alios testes admittimus, quid relinquimus tandem experientia & sensibus certi? Habes & secun lum testem, *Jacobum Altheiserum*, cumque hujus auctoritatis, hisque argumentis instructum, ut pudor esse debeat boni viri testimonio non accedere. Gestat experimentum in manibus suis, Doctor Medicinæ, quem nulla temeritas infamem fecit, sed constans gravitatis, fideique fama defendit. Quid ni sit fide dignus? Veruntamen impostèrum vafricies, & mille comperti doli, te adhuc prudentem faciunt, ne quid affirmes temerè. Laudo consilium de singulari exemplo, (quod tamen & natura verum confirmat, & concursus plurium, etiam si in hâc personâ minùs foret sincerum) gaudeoq; te mihi tam affinem & animo, & sententiâ factum. Parisiensium negotium cum *Quercetano* nihil ad me. Provocatus non deero veritati. Jam tertiam partem commentarii Chymici molior, speroque te brevi visurum totum. Vale, & me amare perge.

8. Octobr. 1604.

Dec. III. Ann. V. § VI. App.

Rotemburgi ad Tubarim.

*D

EPISTO-

EPISTOLA VI.
ANDREÆ LIBAVIO,
Medico & Chymico Celeberrimo
JACOBUS ZWINGERUS. S. P.

Rotenburgum.

ERgo metandem, *Libavi* Vir Clariss. Scēpticis inferas, quibus solum, non liquet. cordi est, ut intra limites alterutrius assertionis ambigui, nesciant tandem quid sciant: & longè verius, quàm *Socrates*, hoc unum, quod nihil sciant. Sed audi. Non minùs comprehendendæ veritatis ἀρεστιάδῃ quàm περιπυτεῖαν, quantum per naturæ infelicioꝝ præscriptum licet odi. Ultrocitroque dictis rationum momentis, quibus sciant plurimorum arbitrarii discursus, ita impellor, ut si, posito affectuum superpondio, æquâ rationis philosophi hæc bilance exploravero singula, inclinet animus in ἀνασκευὴν τῆς χρυσοποιίας. Non ignoras, quid *Raymundo Lullo* contigerit, quem tamen majore præditum ingenio facile judicabis, plus ingenuitatis heic exeruisse, dum victum experimenti certitudine neglectis commutationum argutiis resipuisse memineris. Sed felix is fuit, cui Vir bonus, viæ, veritatisque Dux *Villanovanus* tanquam ἄρματιον aliquod contigit. De *Scoto* verò (*Alex. Sutoneo*) quem ego vix prius vidi, quàm à nobis festinanter recederet, cum non haberem, quod dicerem certi, & esse tam ambiguum nonnulla, ἐπιχρόν. *Catinus* quem in ignem immiseramus, plura à quanquam vel sexies obiectus esset chartâ, ut ne ab Artifice quidem sciretur, quid rei inesset, dum vel jam eximendus aureorum cumulis restagnare videretur. Sed ita est, ut dicas, quod lego quoque facile collegi, si aurum supposititio lusisset, jam eximendum colliquatum apparuisset, nequaquam integrum. Ut exittimem, ebullientis eam, quam viderat objectam ipsius oculis, fuisse speciem. Quanquam autem, quod satis circumspēctè non vidissemus, ex omni parte non affirmem; idem tamen καλόθεσμα in alterius Aurifabri officinâ æquè patrasset. Dum singula attentius perpendo, de permutato crucibulo scrupulus

pulus, qui me premebat, eripitur, cū is qui adstabat, bonā fide enunciet, illum ipsum, cui plumbum immissum erat, igni quoque impositum fuisse: Ut, cū huic, verū quoque meo cedam experimento, non ausim tamen bonorum virorum ingenuitatem & fidem in dubium vocare longius; & quod experientia comprobat rationum commentis pertinacius impellere. Faxit Deus, ut alterutri nostrū occasio quoque in posterum sese offerat, rei tantæ certius, si quid priori certitudini superaddi possit recognoscendæ. Percurri his diebus *Severini Dani Ideam Medicinæ Philosophicæ*: quid ipsius sint Elementa inmiscibilia; quæ seminum beneficio in conspectū se proferant; quo pacto hinc corporibus terminentur, trium principiorum, Salis, Sulphuris, Mercurii interventu, non satis assequor. Se demonstrare dicit, cū tamen ego narrantem solū videam. Annon idem contingit *Quercetano*, qui vestigia legit *Severini* Unde quæso corpora illa, & corporum principia tria, quæ ab Elementis quatuor communibus diversa putat? An illa ex Elementis ipsius & seminibus nata? An omnia certo miraculo creationis ita producta existimat; ut à se manuo non prodierint, quod tamen vulgus Græcorum Philosophorum existimat. Quæso, si quid tibi certi de ipsius sententiâ compertum est, & quid de principiorum illius innovatione censeas, seu auxiliarium aliquod eorum, quæ in tuis singularibus vidi, adjicias. Proderit id mihi ad eam commentationem, quam jam præ manibus habeo, de *Chymicorum Principiorum certitudine*, ad Medicorum Græcorum & Arabum generalem consensum adhibitâ; quæ excussa tantisper è manibus saporum meorum tractatum proximiis nundinis proscribit. Optimè vale Clarissime Vir, & me amare perge.

Dabam 5. April. 1605.

Basilea.

EPISTOLA VII.

JACOBO ZWINGERO,

Philosoph. & Medico. S. P.

Basileam.

ET si me officia humanitatis, quibus me profecutus es, Clariss. & Præstantiss. Dn. Doctor, quum ante biennium vobiscum versarer, Apollineæ Laureæ gratiâ, hæstenus ad literas invitare debuissent, ut ostenderem & eorum memoriam mihi gratissimam esse: quia tamen nunc novum, Teque dignum argumentum nactus videor, id officium non diutiùs differendum censui. Id autem est, non quid videatur de *Philosophiâ meâ Eucharisticâ* adversus *Bellarminum*, quam Te accepisse nullus dubito; nec de controversiâ, quæ est *Quercetano* (qui in defensione suâ honorificentissimam Tui facit ment onem l. i. c. i. p. 10. l. 7. ut & *D. Cherleri* paulò post) cum Collegio Medico Parisiensi: nec denique, ita nẽ sit, ut narrat *Evvaldus de Hogbelande* (in Historiis aliquot Transmutationis metallicæ, *Colonie* nuper editis, pro defensione Alchymix contra, ut titulus habet, hostium rabiem) de quodam Scoto, quando conclusurus transmutationem & ferri & plumbi in aurum *Colonie* factam, ita de eo inquit p. 17. l. 31. *Eosdem lusus fecisse se affirmat Roterodami & Amstelodami, Francofurti item, Argentorati & Basileæ, ubi auri etiam à se facti frustulum reliquisset D. Zwingeri id petenti.* (Nam de iis liberam respondendi facultatem facio, excepto postremo, cujus desiderio magis teneor, aliorum, quàm mei causâ,) Sed quid videatur de causâ aucti ponderis in certo aliquo subjecto, vehementissimo igne, absque ullius alterius materix accessione tractato. Auro soli nihil decedit in igne, prout secundum experientiam ex *Augurello* in *Abditis* ait *Fernelius*: neque tamen ponderis quicquam acquirit; imò perdit potius, nisi sit obrizum. Neque mihi persuadere possum, ignem suâ ptenaturâ levissimum, pondus augere posse. *περὶ τῆς ὄξης* non est, quod dubites; sapiùs periculum feci; nec cælabo suo tempore, etsi non immeritò Clavis dici possit ad secretam illam, quam vocant, sapientiam. Deinde id considera-
tione

tione non indignum mihi videtur, quid sit, quod aurum unâ lance in aquâ consistens appensum, è cæteris metallis unum temporis successu ponderis adquirat aliquid: cùm tamen mole quâvis minus, ponderôsius putetur propter corporis compactiorem, ut ne aër, nedum aqua penetrare possit. Usam quidem hujus non video per tempus, sed abusum, quem intelligis. Verùm hæc non æstimantur potissimùm usu vel abusu, sed veritate, quam quia te magni facere scio: planè mihi persuadeo. non minùs gratam, quàm facilem tibi fore istius ad me investigationem, quam quoque redimam contrà, ubi voles, vel similia quæstionum non è vulgo petitarum enodatione, vel olurium aliarum propositione. Atque sic de præcepto Pythagorico viam publicam non teremus. Benè vale, Vir Clariss. & me inter eos habe. qui te & propter paternas, & propter ipsasmet tuas virtutes admirantur.

Ambergæ. 17. Decembr. An. 1604.

Excell. Tuz studiosiss.

Job. Ingolstetterus, Sup. Elect. Pal. Med.

EPISTOLA VIII.

JOHANNI INGOLSTETTERO,

Doctori Med. S. P. D.

Amberganti

Quum id mihi, diverso licet affectu, à Te eveniret, mi Ingolstettere, quod Virgilianæ Didoni, quæ, Hospitis Æneæ memor, infixum pectore vultum circumgererat; eo gratiores proximæ tuæ ad me literæ, mutui amoris, & perennandæ inter nos amicitix testes locupletes extitere. His verò tu Oratorem agis, & per præteritionem interrogas, quæ nolle quidem videris, quibus dum per occupationes brevi hæc vice respondebo, quæ reliqua fuerunt, in aliud otium mihi & liberius & commodius bonâ tuâ veniâ rejiciam.

Quando ergo, te mihi aurem vellicante, memor sum orthodoxæ tuæ adversus *Bellarminum* eucharisticæ ἀνασκευής, vel saltem, dicente *Homero*, ἰσόθεον ἰηρόν, & qui cum *Sene* nostro *Hippocrate* τὴν σοφίην ἐς τέχνην ἄγατ, plenis verbis deprædico. Quandoquidem ea demum vera mundanæ nostræ vitæ praxis est, quæ in divinæ theorias ἀπολεσεμόν impenditur. Nisi tu hoc ipso specimine *Christianus Medicus*, Ethnicum *Hippocratem* ex adverso docueris τὴν τέχνην ἐς σοφίην, operosam corporis sanandi peritiam, in relligiosam conservandam, amicam commentationem, aureâ permutatione transferendam esse. Quamquam autem ipsum, quod tu indigitas, non viderim ὑπόμνημα, cum tamen gemini filii Parentum ἡθῶ καὶ παῖθῶ, ceu speculo exhibeant, nonnisi pium, doctum, modestum & elimatam esse debet. Subinde *Quercetani* Sales, medicantium *Græcanicorum* insipidiora fercula condituri, quid me afficiant, interrogas: Non a sim ego de iis ferre sententiam, quæ meum captum, vel leviter *Hippocraticis* & *Aristotelicis* principiis imbutum, longius excedunt. Sed quantum παρήγοια philosophica permittit amicis, dum legit *Quercetanus* *Severinianæ* *Ideæ* vestigia, præter illa vix quicquam clarius dicit; nil firmitus, quod novorum principiorum structuram, in oculis antiquorum non minus ἀδύνατον, quàm admirabilem, suffulciat. De ἀμυχάροις (immotis) demonstrationibus, quibus *Balsamum* vel *mumiam* cælo deducunt, naturali inclinatione, promissa video, sed ea tantùm. Ut ita haud probem omnia, quantum fortassis infinitæ opinationi meæ permissum est, quæ ex *Quercetani* tripode profecta vulgi plausum expectant: non tamen improbo studium perquam laudatum & impigrum, quod in exquisitâ medicinalium remediorum præparatione, chymico artificio perfunctâ, ponendum existimat; ut, quamvis *Parisiensibus* non defuerit argumentum, ipsius (*Quercetani*) agendi & loquendi libertatem, ad aliquam mediocritatem revocandi, ipsi tamen modestiæ & prudentiæ medicæ terminos magno omnium cum stupore transgressi sunt, quando spagyricos omnes, hoc est, Chymicæ artis sequaces & peritos suâ Scholâ indignos, ceu ostracismo aliquo à se propulerunt. Quantum autem posteriora, hoc est, σοφῶν ἐπεὶ ἰψῶν ipsorum responsa intelligo,

ligo, seipsos corrigunt, & Chymix eum, qui Pharmacopœix locum relinquunt: ut quod prius edixerant aduersus *Quercetani* & *Turcheti* eam Chymiam, quæ solida Philosophix & Medicinæ principia, præ aliis Theophrasteâ temeritate inventis, susq; deque habet, intorqueant. Quanquam autem utrosque ego quidem missos faciendos esse existimem, occasionem tamen quandam præbuere, altius percontandi, num Chymix principia & exercitia, cum Græcorum & Arabum Pharmacopœia, quam hæctenus omnium probatarum Scholarum Antistites & Parrastaræ amplexi sunt, consentiant. Quod cum mihi non temere sic videatur, ut fortè propediem docebo publicè, inanis ea futura est lis, quâ *Galenii* sectatores aduersus Chymix Principes acerrimè depugnarunt. De eo autem documento metallicæ transmutationis, quod me spectante, & frustulum auferente ab aliquot jam mensibus *Scotus* edidit *Chrysopæus*, alio tempore dicam quando jam negotiorum aliorum *συνδρομή* me breviorē reddidit. Optimè vale Vir Clarissime, & vicissim tuum mihi iudicium de Gallorum medicantium Chymicâ contentione impertire & quod officiosè abs te postulo, Dominum Magistrum *Lucium*, cognatum meum, Dominum item *Gryneum* perquam amanter ex me saluta.

Basileæ. 28. Jun. Anno 1605.

T. T.

Jacobus Zvingerus Med.
D. Græc. Ling. Prof.

EPISTOLA IX.

SEBASTIANO SCHÖBINGERO,

Medico apud Sancto Gallenses doctissimo.

JACOBUS ZWINGERUS. Basil. D.S

Sangallium:

A Literis tuis, mi *Schobingere*, eum jam comendatiorem habeo juvenem Sangallensem de quo etiam præclare alias scripsi;

ut

ut cum mea privatâ mentis inclinatione, tum tuâ in erectiōne pernotus, facilius in id inclinârim, quod mihi aliàs suis de causis difficilius persuaderi solet, eumque hoc ipso tempore, quo maturiore ob hyemis inclinationem, & demus meâ incommoditatem non licuit, ad me, meamque quotidianam *εὐζωσίαν*, eâ quâ cæteros alo adolescentes, receperim. Faxit *ὁ τῶν ἐξ ἡμῶν δαίμων*, ut quò id ferius, eò feliciùs ex omni parte eveniat. Meministi in tuis literis Parentis ejus, Viri optimi, tum inclyti Magistratûs, patriæque Reipublicæ. Meis ergo tu verbis, cui videbitur, meorum officiorum fidem, pietatatem, sedulitatem despondebis: quando nihil eorum prætermittam, quæ moribus, studiisq; adolescentis in melius provehendis, suscepti illius à me conditio deponit. Miror interea, quæ tu mihi planè nova, & vel meo saltem judicio veri dissimillima de *Scoto* nostro *Syrboneo* narrasti; quasi is Duci Wirtembergico verba dedit, & fumum auri vice demonstrârit. Non ego opinor hominem unquam Stutgardiam vidisse: ubi verò jam hæreat locorum, animi pendeo. Quo ante pauculos menses seiterum mecum communicavit, non ignoro. Exspecto indies, si quid certi de eo inaudiam. Qui t' quæso vestri? Qui sementem fecit *ὁ δαίμων* Tigurinus, eo quem nosti loco est. Quàm illi magis auream messem expectabunt? Obsecro te, vel uno verbulo, quæ fuerit malè ceptæ fabulæ *κατασκευή*, indigites; Delirant multa præclara ingenia, mi *Schobingere*; & suo exemplo melioris judicii egenos transversum rapiunt. Seminum nihil est, quod ad te mittam, liberior nunc ab hortulanis oblectamentis. Quod si tamen me juveris tuæ *εὐπορίας* aliquibus speciminibus, si quid interea nactus fuero, tibi mecum commune erit. Optinè vale Clarissime Vir.

Basil. 24. Mart. 1606.

T. T.

Zvingerus.

EPISTO-

EPISTOLA X.
JACOBO ZWINGERO. S. P.

Basileam,

Literæ tuæ, Zwingere Clariss. 24. Martii datæ, ante paucos dies ad me demùm pervenerunt. Fuerunt autem illæ mihi longè gratissimæ, facientes fidem de propensâ animi tui erga me voluntate, quâ gratificari mihi non renuisti, sed *Haltmeyerum* nostrum, meâ intercessione partim commotus, in ædes tuas & *ovvβiow* quotidianam suscipere voluisti. Quo humanitatis officio, & me, & illos, quorum nominibus id petii, ita certè devinctos tibi reddidisti, ut si quâ in re vicissim inse vire tibi queamus, operam daturi simus, ne grati animi promptitudinem in nobis unquam sis desideraturus. Gratulor Adolescenti nostro fortunam istam, cui nihil deesse videtur, quin in lies evadat doctior, meliorque, nisi desit ipse sibi: quam tamen socordiam tantâ cum impietate conjunctam ab eo ita alienam puto, ut in ipsum nullo modo cadere queat. Te auctore ducet filium studiorum suorum, non in artibus tantùm, sed in linguis & literis ab humanitate nominatis; quibus in hærebit tamdiu, donec, quantum profecerit, profiteri cum laude possit. Pessimam ferè consuetudinem hisce temporibus est animadvertere in æqualibus ipsius, qui præmature nimis ostentandi ingenii studio, impudenter admodum ad concionandi munus assiliunt, ubi vix prima Theologiæ principia delibaverunt, in palæstrâ istâ profus inexercitati, nullis pollentes dicendi viribus, nullâ rerum cognitione imbuti, nullâ sacram literarum peritiâ, nullâque mysteriorum divinatorum intelligentiâ instructi. A quorum perverso instituto discipulum istum tuum, interjecto aliquot annorum intervallo, arcebis.

Quæ nuper de *Sythoneo*, illo *Scoto*, scripsi ex relatione aliorum: ex illo tempore contigit mihi videre Monachum Scotum, hæc iter facientem, & in Hispanias proficiscentem, quem cum latine, græcèque non de vulgari modo, sed & de secretiore philosophiâ, magnâ meâ cum admiratione differentem audirem, suspicari cœpi, annon fortassis *Sythoneus* esset, qui hoc

amicū in tam longinquas terras profecturus, securitati suæ confuleret. Et eò quidem usque hæc apud me increvit opinio, ut, multis inter nos ultrò citroq̄ mutatis verbis, non dubitārim insinuare mentionem *Sythonei* illius. Quo audito nomine Monachus iste, ceu non levi perfusus gaudio, explicato supercilio avide hæc me quæstione excepit: Quidnam mihi de *Sythoneo* constaret? Quæ sciebam, respondi, petiique si quid ipse præterea de homine isto compertum haberet, ne id mecum communicare gravaretur. Cùm aliquantisper renitens hominis notitiam dissimulasset, in hæc tandem verba erupit: Dies non sunt multi, ex quo Hominem Ratisbonæ vidi, quocum ibidem sum collocutus: Is se Nobilem Gallum dicebat, me verò popularem suum, & ipsam quoque Scotum esse ignorabat. *Sythoneus* is erat natione *Scotus*, ex illustri familiâ oriundus, de cætero Vir non indoctus, à cognitione tamen lapidis philosophici meo iudicio valdè remotus, & miror quomodo se alat: Nunc agit, credo, Augustæ Vindelicorum. Hætenus Monachus ille, Vir omni doctrinæ, eruditionisq̄ genere tinctissimus, ex Regiâ (ut post discessum ejus demum audivi) *Scotorum* familiâ oriundus, *Regi Jacobo* sanguine conjunctus.

Ubi ò dicitur *Tigurinus* sit ambigo. Audiò tamen, in *Palatinatu* Ministrum *Ecclesiæ* agere, & nonnulli è *Mercatoribus* nostris sunt, qui ipsum ibidem, quum nuper ex *Nundinis* *Francofurtensibus* reverterentur, à se visum asseverant. De *Catastrophe* *Fabulæ* notæ, quæ scire cupis, tacere malo, quàm pauca aut dubia referre. Nondum enim eò est acta, ut de eventu quicquam certi haberi possit. *Chrysurgi* nostri, suafore & authore illo, hæc studia amplexi, in opere adhuc valdè assidui, nec ullis parcentes sumptibus nec laboribus. Quod *S. P. Q.* *Sangallensis* multis de causis gravatè ferens, voluit ipsis omninò interdictum Arte, communi totius *Helvetiæ* consensu jam pridem prohibitâ: indulgens tamen eorum partim precibus, partim pollicitationibus, quas de infallibili Artis suæ utilitate, Deum vocantes testem, fecerunt, permisit ipsis, prorogato ad duos menses termino, quicquid hoc Artis est, ad *Jacobi* usque exercere, hæc tamen annexâ conditione, ut tunc vel certitudinem, utilitatemque ejus edito specimine
præ-

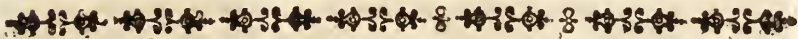

præbeant Magistratui, vel hæc studia publicè ejurent, nisi jus civitatis amittere malint. Quo elapso termino, quemcunq; res sortietur terminum, pluribus à me rescisces. Interim quis satis demiretur, *Zvingere*, quo fervore hæc Artes Alchymicæ per omnes totius Europæ partes colantur. Gallia, quod nuper è Belgicâ accepi, supra sex millia Alchymistarum habet. Germania nostra à Vulcano minùs aliena videtur, quàm quævis alia terrarum. Mirabilis omninò est erroris illius dulcedo, quâ quo plures subinde eluduntur, eò frequentiores ferè sunt, qui eâ se capi patiuntur. Exerceamus nos fornaculaq; nostram chymiatricam (cujus ego certè amore magis magisque delinior) nec quæramus, quod nulli contigit unquam. Phœnicem prosequantur alii, qui ex Arbitrio suo vivere possunt, & vitæ suæ tempus πολυτελέσιον illud ἀνάλωμα in rem vanam impendere volunt. Vale Vir Clariss. & quod facis, in amore mei perge.

Dat. Gallopoli 4. Id. Junii Ao. Christ. 1606. vetere calamo.

Tui Observantis.

Sebast. Schobinger. D.

EPISTOLA XI.

JOACHIMO TANCKIO,

Medico & Chymico Celeberrimo

S. P. D.

Multa tu mihi offers, Vir Clariss. dum amicitiam tuam offers quam ut merearis, præclarè æstimo, & ambabus manibus ita excipio, ut vel tua causa gratuler Chymicæ Studio, quo tuum mihi favorem præter spem, non præter votum certè me ut aptissimè conciliavit: paratio quin etiam, optimo Sig. licio nostro, Viro planè ingenuo interveniente. Operam, quam excolendæ Chymicæ impendis, magnifacio, & si vel licet vel proffit, σπεύδοντα λακνίζεν, ut in cursu incepto, quo omnes ἀνηρώων παίδες ad Artis perfectionem, & supremum fastigium

gium contendimus, perseveres, amica hac mea ἐν Φημίᾳ hor-
tor & obsecro.

Εἰς τρεῖς πειρώμενον ἦλθον ἀχαιοί. Ego vos, Viros ingenio-
sos, & in Artibus operibus jam longè prægressos pone sequor,
sat magno intervallo. Et tam sum insipiens, ut imbellis tyro,
ausim tamen in arenam descendere, & ambigui planè certami-
nis arduam in me molem derivare: atque ad eò Chymicorum
principiorum veritatem è calumniantium, maleve interpre-
tantium tenebris eruere. Id certè sum ausus καὶ αἴσαν ἢ ὑπεράϊσαν,
bono animo, bona mente, ut si votis non responderit even-
tus, voluntas tamen veniam promereatur. Sperabam inter eà
his ipsis nundinis factum officium, quod ultro quoque de-
sponderat Typographus. Sed ut sunt homines inconstantes,
dum diem è die ducit, & majoris operis molem causatur, ego
temporis angustia exclusus, ejus in humanitate & malà fide
præpeditus, quod proximo mercatu promiseram, præstare ne-
queo. Pofcis interea tu à me, ut Scoti illius aurificis καλόρθωμα,
quod me præfente, spectanteque edidit, brevi edisseram. Id
ita habet. Cùm plumbum ipse, quod exhibebam, in taleolâ
actum, trium cum dimidio unciarum pondo, in catinum, in-
tersperso, quod præfens Pharmacopœus subministrat, Sul-
phuris communis pulvere, abdidisset, eumque charta multi-
plici opertisset; cucullum proferebat sat magnum, ruffo
pulvere fartum. Inde exigua dimidii grani portiuncula ac-
pta in aurifabri tabernam properamus, catinam igni indimus,
sufflamus primùm, tum pulvisculum chartulæ inclusum inji-
cimus, & ad exigui temporis moram ignem urgemus: dum
ipfius hinc Scoti jussu exemptus catinus, qui priùs erat plum-
beus, jam auri puri, puti, vel quovis Hungarico melioris la-
minam grandem parturiret. Hæc me spectante, & quum li-
cuit, operationem adjuvante, adque singula diligenter adver-
tente, contingere. Non tamen omnis dubitationis expertus ve-
rebar, ne quippiam doli intervenisset. Cum enim à Pharma-
copœo prodiremus, ipse gestabat catinum, mihiq̄ ferendum
in cartulâ pulverem relinquebat. Annon ergò catinum aure-
um cum plumbeo permutare potuisset? Sed hoc dubium exe-
mit, cùm hic Basileæ id ipsum priùs egisset in alterius Aurifabri
tabernâ: inquirens enim sedulo inaudivi, nullam ibi catini
per-

permutationem intervenisse. Præterea, cui ego adfuiti Aurifaber, me posterius admonuit, eo ferè momento, quo eximendus erat catinus, amotis carbonibus sibi visum fuisse, ceu aureorum nummorum incumbentium sibi invicem cumulum ut certò sibi persuaderet, dolo non malo sed joculari lusisse hominem. Ego verò sic arguo: At si non fuerit permutatus catinus, superadjectis plumbo aureis numis, manuum gesticula toneluisse non potuit, cum aurum purum putum, nullo permixtum, inquinatumque plumbo exierit. Confectum verò aurum sollicitè ad se recepit, mihi unius aurei pondo relicta portiuicula: quod mirabar, cum nullo sui dispendio integram laminam vel mihi reliquisset, vel cæteris adstantibus amicis impertivisse potuisset: Pharmacopœo inprimis, cui petenti quoque nihil largitus est: ut opiner, vel aliquid latitare inexpectatæ fraudis, vel si sincerè egit, quod inde natum est, minoris quæstus, quam artificii extitisse. Audiam lubens super hâc re opinionem tuam. Plusculi labuntur anni, cum de *χευροποιία* velitatio quædam privata cum *Libavio* mihi intercederet, me *ἀνασχευασινός* nihil non agente. Postea cum ipsum de hoc *Scott* facto admonerem, me *αστοβία* convictum jubebat meis ipsiusmet oculis credere, qui solis antea auribus recusabam: ut ipse pntarit, nil fraudis omninò hac parte intercurrisse. Sed *εχω* *σχευασινός* etiamnum; præsertim, cum item Scotus ante 4. circiter menses ad nos redux mihi soli cognitus & familiaris momento rursus abierit, literis solis se mecum acturum pollicitus: quod tamen hucusque non præstitit. Quo iturus esset, me non celavit; an autem jam sit illic, incertus sum. Optimè vale, Vir Clariss. & si vacabit, datâ occasione ad me rescribe.

Basilea. D. 21. Mart. Anno 1606.

T. T.

Jacobus Zvingerus.

EPISTOLA XII.
ANDREÆ LIBAVIO,

Medico. S. D.

Reverfus erat ad nos, Libavi Clariss. præclarus Artifex Philosophici *καλοθωματος, Scotus*, tres jam vel quatuor menses sunt, à nemine cognitus triduum heic subsistit, antea quàm me pridianâ vespërâ ejus, quo abiit, diei ad cœnam vocaret. Contulimus quæ licuit; ac frustrâ sperabam me pulvisculi quiddam præcario obtenturum. Renuit e iam iteratò naturalis miraculi specimen, quod tamen perciperam, singula momenta sollicitius observaturus. Abiit tandem, ut ejus nullum alium præsentis fructum caperem, quàm ut desponderet, se, quo profecturus erat, ad me scripturum, quod hucusque non præstitit. Tui apud me mentionem fecit, & ut in asserendâ Artis indubitatæ veritate nihil non ageres, hortatus est: reipsâ olim commonstraturus, quàm probæ causæ patrocinium susceperis. Cuidam nostratium libello *φιλολογικῶν* primas tantum nominis & cognominis literas A. S. rogatus inseruit, cum hoc epiphonemate Symbolo: Paucis licet contingere Clyt' pum, ast ego attingi. Spem certam foveo, reversurum ad nos tertio, ubi tum nōl' intermittam eorum, quæ ad rem pertinere videbuntur, cum præcipuè ferat singularem erga me ingenuitatem & benevolentis affectionem. Persuasus eram, Chymica mea *μελέη, μελέα* his ipsis nundinis lucem visura; sed moram necit Typographus, majori opere cujus urgebant prægrandes sumptus editionem, præpeditus. Chymiam ego non novum puto, & recens nonnullorum, quod jure ostentent, inventum; Sed ab omni antiquitate viguisse. Id mihi causarum omnium accuratiùs examen dictare videtur. Ut delirent, qui secus existiment, & novæ veterisque Medicinæ ineptum planè discrimen somnient. Si tui ingenii fertilitate, & antiquorum *Galeni, Hippocratis*, cæterorumque flosculis, huic Chymico Serto exornando nos beaveris, veritatis palma Tibi quoque solum debet *ἐπιτιμίων*. Vale quam optime.

Basileæ. i. Aprilis Ann. 1606.

T. Jacobus Zvingerus totus.
EPISTO-

EPISTOLA XIII.

CL. V. D. JACOBO ZWINGERO,

Philosopho & Medico insigni.

ANDREAS LIBAVIUS. S.

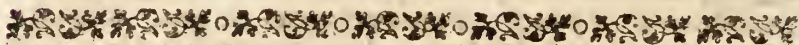
Basileam.

QUæ de Philosopho Chymico, seu magni magisterii, uti appellabatur antiquitus professore, peritoque artifice scripsisti, Vir præclare, cum voluptate perlegi. Expecto *Ἐκείνου* non *ἐκείνου* cum desiderio. Venere interim aliqui, qui ex plumbo vulgari artem exculpere niterentur, sive etiam ex antimonii regulo & bismutho, quæ plumbo vicina; alii argenti in aurum transformationem magno venum exponebant, è quibus est quidam *Vickius, Livò*, uti fertur, de quo procul dubio ex *Doldio* nostro cognosces. Sed *Scoti* tui par *Aurifex* traditur alicubi vagari medicus quidam, qui auxilio Principis sui & sumptibus tincturam adeptus, jam errat profugus, & donare aurum à se confectum perhibetur. Est & *Michaël Sendevogius* non tantum tractatu edito præclarus, sed & multis artis speciminibus notus. Occultat is nomen suum hoc anagrammate. *Divi Leschi genus amo. Gustnoverum* famâ ad te pervenisse arbitror. Hic quoque non nihil auri fecit: sed à *Mullenfelsio* impostore, jam ut putatur suspensio circumventus & in vincula conjectus laqueo vitæ finem invenit. De *Eduardo Kellæo, Anglo*, diligenter inquisivi. Vidi aurum, quod ab eo factum *Rudolphopoli* narrabant. Alii plura specimina addunt. Sed post mortem ejus Medicina ad Fratrem translata, nescio quo infortunio periisse dicitur. Vidisti *Nicolai Barnaudi Epitaphium* chymicè explicatum. In eo est Historia *Anselmi à Boodt*, joco ex pulvere & Mercurio facientis aurum, quod nunquam fieri posse persuasum habuerat; Est Angli cujusdam à quo & *Hagecius* aurificem pulverem acceperit. Audivi, qui assereret, monstraretq; aureos vulgò à *Lotharingo* fieri per Chymiam procurato auro: & miramur aurum arte fieri posse? Hæcne aurea secula *Virgilii*? Chymica tua non-
dum

dum vidi, cumque Litteras Aprili scriptas, demum Julio mens
se acceperim, occasionem peccarii præterlapsam puto. Lau-
do verò conatum & industriam tuam, quæ & artis nobilissimæ,
& Parentis, tuumque honorem strenuè vindicabis. Ego quid præ-
stiterim, vel adhuc præstare possim, nequeo dicere. Brevi for-
tasse tradam lampadem. Tu vero, Viringeniose, excusitare in
hoc opus, & lauream præ cæteris reporta vale.

24. Julii 1606.

Rotemburgi ad Tubarim.

EPISTOLA XIV.

JACOBI MOCCIO.

Medico Peritissimo. S.

Friburgum.

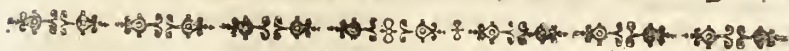
A Ccepi tuas Literas, Vir Clariss. quibus rescire cupis, an
Cassonus Anglus, qui apud vos disparuerit, Basileam tandem
quò destinaverit pridem iter suum, morâ tamen ab amore fa-
ctâ, per plusculos menses Argentinæ impeditus, pervenerit.
Idem prius Domini Figuli, hæc transeuntis sermonibus mihi
innotuerat, Virum bonum esse, doctum, artisque chymicæ ap-
primè scientem: qui huc veniens me quoque compellaturus
fit. Doleo ergo hominis videndi copiam hætenus nullam
fuisse. Nec enim à quoquam heic quòd sciam vel visus est, vel
auditus. Nimirum tecum vereor, ne fanatico affectu trans-
versum actus violentum quippiam sibi intentarit. Rogo in-
terea, si quid certius de ipso cognoveris, mihi significare haud
graveris. Et quando hujus argumenti occasione ad me scri-
pisti, ego vicissim memor admirabilis Scoti nostri, Alexandri
Sutonsi, amici familiaris ut audio; rescire discuperem, quò
gentium demum evaserit. Quale heic specimen artis is & in
ra & bono viderit, compertum est: nec dubito, quia eadem
vos, sed & majora certioraque videritis. Ni ergo grave fu-
erit, vel importunum, paucis obsecro verbis hoc mecum
communica. Dabo operam, ne pari officiorum genere meam
unquam

unquam debitæ humanitatis, medicæque *ἐμμελεφίας* prompti-
tudinem sis desideraturus. Optimè vale, Vir præstantissime.

Basil. 22. Septembr. 1668.

T. T

Jacobus Zvingerus.

Brevis Dissertatio

De

Motu bilis Circulari

Auctore

CHRISTIANO HELWICH

Philos. & Med. D. & Academ.

Curiosó.

VIRO

NOBILISSIMO, EXCELLENTISSIMO atque
EXPERIENTISSIMO

DN. CAROLO ÖHMB

*Medic. D. ac Inclytæ Civitatis Vratisl. Physico dignis-
simo L. A. N. C. J. Collegæ, Fautori Venerando*

Sal. & Officia!

Multa sunt, Vir Excellentissime, quæ in Te admiror, ac
apud amicos deprædicare soleo, nec tamen, ne Tux sim
gravis modestiæ, hîc recenseo, patere tamen, ut liberè
profitear, me, ex quò propitiâ fortunâ in Tuam perveni
notitiam, suspexisse in Te ignotum plerisque mortalium ani-
mis candorem, vastam ac accuratissimum tum aliarum discipli-

Dec. III. Ann. V. & VI. App.

*F

narum

narum tum Medicinæ sine turgido fastu cognitionem, studium juvandi publicum privatæ utilitatis illecebris non fœdatum. Adderem felicitatem in praxi, sed cum prudentissimum Vratislaviensem Senatam, qui Tibi munus Physici meritis tuis permotus commisit, testem habeas locupletissimum, hoc calamò laudes Tuas deterere nolo. Verum hæc aliaque plura, alii occasione reservanda sunt. Hoc unum dico, me ingratum meritò habendum, nisi agnovero singularem tuam humanitatem & promptitudinem in subministrandis ad usus meos optimis auctoribus tam ex divite tua, quam multò sumptu instructi bibliothecâ, quam etiam ex oculis amicorum Tuorum. Enitendum ergò mihi esse intellexi, ut aliquod meæ erga Te observantiæ monumentum extaret. Dum verò schedulas meas, quas habeo affectas, evolvo, chartæ hæc commode se obulerunt, quæ in Tuò nomine apparent. Tuis virtutibus & in me meritis eximium aliquod munus debebatur, sed solvendo impar adhuc pignore tantum exiguò dato, testari volui, quantum & quam libenter deberem. Has ergo lineas ut benevolo animò suscipias, enixè oro. Vale, Vir Excellentissime & fave

Tibi deditissimo
Christiano Helwich. D.

IN NOMINE JESU.

De

Motu bilis periodicò.

§. I.

*Bilis moveri
 debet.*

Bilem in corpore humanò moveri, nemo, quantum scio inter priscos modernosque naturæ consultos in dubium vocavit. Est enim ex numerò rerum liquidarum & continetur in vesicula fellis, meatu cystico & ductu hepatico &c. patet verò ex principiis Archimedeis, quod, si humidum aut ab aliò aliquò prematur partibus ejusdem æqualiter jacentibus ac inter se continuatis minùs pressa pars à magis pressa expellatur motusque concitetur.

§. 2. Liquet etiam bilem sese extra hepar exonerare. Nam quamvis Backius de corde non obscure videatur adstruere, quod bilis ex fellis vesicula per ductum hepaticum hepatis infundatur & sanguini per venæ portæ ramos in cavam refluenti commisceatur: ea tamen sententia firmissimis obtrita rationibus est à viris celeberrimis Malpighiò de struct. hepatis c. 7. & Lienis c. 7. Pechlino de purgantibus p. 501. & Needham de formato fœtu c. 4. Et ad oculum patet, quòd nec omnia animalia sint instructa bilis folliculò, nec ductus hepaticus cum cystico semper communicet, manifesto argumento, bilem ex vesicula per ductum cysticum in hepaticum & ex eò in hepar nequaquam derivari.

ex hepate.
Backii sententia rejicitur.

§. 3. Illud consentientibus plerisque affirmare possumus, quòd bilis per ductum communem in intestinum effundatur. Suffragiò quoque plurimorum gaudebimus in hoc, quòd non omnis cum fœcibus alvi bilis ex corpore exterminetur. Illi certè, qui bilem sanguinis balsamum ac condimentum totius corporis existimant, inter quos nomen suum Tackius, Helmontius, Wedelius aliique profitentur, bilis ex corpore ejectionem salvà suà sententia admittere nequeunt. Quis enim sanæ mentis asserat tam utilem necessariumq; corpori succum, qualem necesse est esse eum, qui corpus à putredine conservet & sanguinis balsamum sit, ex conditoris sapientissimi voluntate ejici omnem, quæ in officinâ hepatis producitur. Abhorre quoque à sententia, quæ ponit ejectionem bilis totius, videntur ii, qui bili utum assignant in exaltandò perficiendòque chylò, qui certè minimè sunt obscuro nominis, sed principem propemodùm inter Medicos locum sibi vendicant, Francisc. inquam, De Le Boe Sylvius, Thomas Willis, Jacobus Pancratius Bruno, aliique plurimi. Et quid multis? Ii solùm, qui bilem locò clysmatis naturalis intestina ad ejicienda excrementa sollicitantis habent, eam, quæ in intestina effunditur, unà cum scybalis ex corpore exturbari opinantur. Hos verò erroris convincit alvi obstructio in febrib; biliosis, in quibus summa bilis acrimonia sentitur, & sapor excrementorum omnis amaritiei ac acredinis, quæ in bile notatur, expers, si Helmontio credimus. Si itaque bilis clyster esset naturalis, certè cum in copiâ affluit & præterea satis acris est, cujusmodi

In intestinum.

Non ejici omnem ex corpore probatur.

illam in febribus prædictis esse unanimes consensu docent Medici, irritaret intestina ad stercoſ ejiciendum; aſt illud non contingit in hoc genere febrium, ergo non eſt clyſter naturalis. Et ſi ſtercori mixta ex corpore propelleretur illud de præſentiâ bilis acredine quadam teſtaretur, quod fieri negat, ut dixi, Helmontius. Qui verò veteres ejectionem bilis ſta- tuiſſe probaret hoc argumentò, quòd bilem ſubindè vocent excrementum, nã is proderet, ſe minimè intelligere, quid veteres excrementi nomine notent. Apud Ariſtotelem enim, Galenum, aliosque, ſucci non unò nomine utiles appellantur excrementa, eò quòd ex nutritiò ſuccò ortum trahant & ab eò quaſi excernantur. Itaque patet, bilem non omnem per inteſtinorum tubulos ex corpore ejici.

*In qua vafa
bilis ex inte-
ſtino tran-
ſeat.*

ſ. 4. Cùm verò non omnis bilis cum recrementis alvinis ſecernatur, quaſtio exurgit, in qua vafa ex inteſtinis tradu- cantur? Qui munus ei in perficiendo chylo tribuunt, eam cum chylo in vafa lactea reſpondebunt deferri, & per ductum thora- cicum rectò ſurſum tramite ad ſubclavios venæ cavæ ramòs tendere & iis infuſam unà cum ſanguine in dextrum cordis thalamum commeari, & in ſanguinis laticem, quaſ aliorum ſen- tentia eſt, vices baſſami explere. Enim verò hæc opinio vix approbari poteſt, derogare enim videtur creatoris ſapientia. Quod ſi enim bilis adeò utilis ſanguini ſuccus eſt, ut denuò cum chylo ad laticem vitalem reduci debeat, & per totum corpus diffundi; certè imprudenter tam admirabili in hepate modò à ſanguine ſeparatur, cum potiùs ei perfuſa manere debeat. Quid enim attinet eam tantò apparatu ſecernere & deinde iterum ad maſſam ſanguinis revehere? Potiùs dicendum videtur, bilem ut plurimùm (nam quod rarò fit cum extra artis regulas ſit, hic planè non attendimus, alias non ignari, quòd tum ali- tum Excellentiff. Dn. D. Hartman. in Decur. 2. Ephemerid. Germanic. A. 9. hic ſingularia obſervârint) per ductum Cho- lodochum in duodenum effundi & ab oriſiciis venarum meſa- raicarum excipi vel ſolam vel cum chylo & affuſam ſanguini non omni, id enim modò negabamus, ſed in venis meſaraicis contento & cum eò commixtam redire ad hepar & deſcriptum modò iter in corpore repetitis ſubinde vicibus abſolvere. Quod ſi quisquam hunc bilis motum velit appellare circularem non reſra-

*In venis
meſaraicis
non autem
vafa lactea
ex inteſtino
aducitur.*

*Eſt autem mo-
tus bilis pe-
riodicus.*

r efragabor, si verò cum Falcoburgiò, Heurniò aliisque incommodam censent appellationem, substituat aliam, quemadmodum Thruston in diatriba de respirat: sanguinis circuitum vocat motum fluminum. Qui cum veteribus sanguinem ex humoribus quatuor integrari itatuunt, puta bile, pituita, melancholiâ & sanguine in specie ita dictò, periodicum bilis motum quamvis alia via, quam nos, omninò admittere coguntur, si ab Harva edocti circulationem sanguinis defendunt. Neq̃ nostræ sententiæ de circulatione bilis obijci potest, quòd ex confessione nostrâ bilis non sola sed interdum cum chylò, semper verò cum sanguine ad hepar tendat; nam & circulationem sanguinis nemo hodiè reprobat, etsi lippis ac tonsoibus constat, sanguinem unà cum ferò in corpore circumagi.

§. 5. Quia verò fundamentum hujus sententiæ est, quòd bilis in intestinum sese effundens non omnis unà cum facibus excernatur, id aliquantò diligentius mihi probandum. Cuius verò moderati ingenii viro abunde sufficere poterit demonstratio, quâ ostendetur, nullâ ratione tantum bilis in hepate generari posse, quantum produci necessum foret, si tota, quæ ordinariâ naturâ lege in duodenum derivatur, cum stercore expelleretur. Hoc ut fiat manifestum, quid circa hanc rem suggerat sensus, primò dispiciamus. Assertio Clariss. Diemerbrockii, quam habet Lib. I. Anatom. c. 14. in med. quòd ex hepate per ductum hepaticum bilis continuò in intestinum duodenum fluat, ex cystide verò tum, quando à ventriculò cibus pleno folliculus dextero ejus lateri accumbens nonnihil premitur; experientia conformis est magnorumque virorum assensum extorsit. Magnoperè quoque attendendum est, quod in serpentibus post longi temporis inediam etiam vesicula fellea & porus biliarius bile turgescant & continuò eam effundant, ut Celeberrimi scriptores Itali testantur. Prorsus verò memorabilis est famigeratissimi Pechlini Observatio, quâ testatur, brevi tempore tres quatuorque uncias bilis colligi posse. Exercit. de purg. p. 502. Tentandum verò nobis est, annon exactiùs aliquantò bilis per 12. circiter horas effluentis in duodenum quantitas determinari queat.

§. 6. Ut autem majorem de quantitate effluentis bilis consequamur certitudinem, respiciendum nobis est ad humidum

occurritur
jocioni.

Fundamentum
circulationis bilis.

Bilis per ductum hepaticum in intestinum duodenum fluat, ex cystide verò tum, quando à ventriculò cibus pleno folliculus dextero ejus lateri accumbens nonnihil premitur; experientia conformis est magnorumque virorum assensum extorsit. Magnoperè quoque attendendum est, quod in serpentibus post longi temporis inediam etiam vesicula fellea & porus biliarius bile turgescant & continuò eam effundant, ut Celeberrimi scriptores Itali testantur. Prorsus verò memorabilis est famigeratissimi Pechlini Observatio, quâ testatur, brevi tempore tres quatuorque uncias bilis colligi posse. Exercit. de purg. p. 502. Tentandum verò nobis est, annon exactiùs aliquantò bilis per 12. circiter horas effluentis in duodenum quantitas determinari queat.

Vesicula fellea & porus biliarius turgescit in serpentibus post longi temporis inediam etiam vesicula fellea & porus biliarius bile turgescant & continuò eam effundant, ut Celeberrimi scriptores Itali testantur. Prorsus verò memorabilis est famigeratissimi Pechlini Observatio, quâ testatur, brevi tempore tres quatuorque uncias bilis colligi posse. Exercit. de purg. p. 502. Tentandum verò nobis est, annon exactiùs aliquantò bilis per 12. circiter horas effluentis in duodenum quantitas determinari queat.

Exercit.
Pechlini
Observatio.

*Hypothesi
necessarie ad
determinan-
dam essentia-
m bilis co-
piani.*

midum in corpore, cujus motus & quantitas aliquandò notior est. & quod præterea ab iisdem causis, quibus bilis movetur, in suis quamvis fortè inæqualis magnitudinis vasis eodem tempore in motum cietur. Deinde autem orificia vasorum rudi crassaque minervâ erunt dimittenda. Quæ autem fluida in vasis ab iisdem causis, eodem tempore moventur; eadem etiam velocitate circumeunt, at verò quæ ab iisdem causis eodem tempore eadem velocitate in vasis moventur, eam habent inter se proportionem ratione quantitatis, quâ gaudent orificia vasorum, quem in finem etiam orificiorum quantitatem in vasis inquirendam esse innuebamus; Orificiorum autem capacitas jam ab aliis definita breviter sic supponenda, Applicemus hæc ad præsens negotium de industriâ *μολύβδου* in aliud genus vitaturi vitium hodiè frequentissimum. Tale fluidum quod quaerendum esse supponebamus in corpore nostro sanguis est. Ejus motus aliquandò notior quàm ipsius bilis est. Videamus ergò, num moveatur eodem tempore & ab iisdem causis, Quod moveantur eodem tempore exploratissimum est. Nec dubium, quin ab iisdem causis circumagantur. Si ex professo de motu bilis in genere ageremus, utique ejus causæ ex professo evolvendæ forent. Verùm cum de motu ejus periodico quædam levi brachiò tangamus, ne scædam *ἀπειροστίαν* brevis sapiat tractatio, omninò cavendum. Dico ergo, quas-cunque causas motûs sanguinis in vasis præprimis venâ cavâ posueris, eas motum bilis excitare illicò ostendam. Recentiores vel aërem, qui gravitate suâ in pulmones ruit, aut etiam per circumferentiam corporis poros cutis intrat, vel cum cibo & potu corpori ingeritur, vel ætherem sanguinem ajunt in motum ciere, etiam Hippocratem ex lib. de flatib. § 6. aliqui allegant. Alii addunt premens subsequens laticis pondus & compressionem vasorum à visceribus, pleriq; verò etiam adjiciunt constrictionem fibrarum circularium, quæ teste Willisio in Pharmac. ration. part. 2. sect. 2. cap. 1. unam ex quatuor illis tunicis constituunt. Illa verò etiam omnia ad bilem movendam concurrere possunt, modò prius, qui has motus sanguinis causas allegant, omnia hic ad liquidum deduxerint. Quod an præstiterint, jam non vacat inquirere. Et sanè non apparet, cur dici nequeat, quod aër bilem in venis mesaraicis con-

*Bilis & san-
guis eodem
tempore & ab
iisdem causis
moventur.*

*quod proba-
tur.*

*Causæ motus
sanguinis à
recentioribus
allate.*

*Illas etiam in
motu bilis o-
currere.*

con-

contentam propellat, si concedatur, quod sanguinem in ramos venæ cavæ per hepar dispersos &c. adigat. Bilis quoque sequens eodem jure antecedentem gravitate sua pellere quò sanguis subsequens præeuntem urgere dicitur. Compressio- nem abdominis motum bilis promoveres ipsa loquitur. Ul- timò annulum fibrosum in meatu cysticò observavit Clariss. Glissonius. Isti quoque ductus parti, quæ intestinum obliquè ingreditur, tres fibras annulares tribuit, utique ad motum bilis facientes. Præterea ex nostra hypothese bilis etiam in venis movetur. Quod si ergò fibræ illæ circulares faciunt ad motum sanguinis, etiam ad motum bilis omninò eadem ratione con- ferunt. Bilis ergò & sanguis eadem velocitate moventur, qui eodem tempore & ab iisdem causis agitantur. Quia verò unò tempore eademque velocitate ac causis iisdem moventur san- guis in venâ cavâ & bilis in suis ductibus, eam ratione quanti- tatis inter se habebunt proportionem, quam habent orificia vasorum juxta hypothesein. Quæ verò capacitas vasorum sit, docet ocularis inspectio. Et de venâ cavâ ejusque orificio res satis nota est. Meatus cystici autem *amplitudo est pennæ galli- naceæ ferè par, juxta Glissonium in Anatom. hepatis c. 14, in fine p. m. 141. Tubulus autem pori biliarii, ubi hepar egreditur, alte- ro tantò major est, teste eodem c. 14. p. 142. Qui mathematicâ ἀνεξιβία, quâ fortassè non adeò opus est, quamque ὑποτιμωροῦν γένοιτο vix admittit, ex diametris orificia vasorum bilem ve- hentium & trunci maximi venæ cavæ definire cupit, depre- hendet, quòd orificia meatuum cystici & hepatici ducentesi- mam & vigesimam quartam vel quintam orificii venæ cavæ superent. Sanguis ergo & bilis eadem proportione ille ex ve- nâ cavæ, hæc meatuum orificiis eodem tempore effundetur, quia supposuimus, fluida eam habere inter se proportionem, cum in æqualis magnitudinis vasis ab iisdem causis eodem tempore adeòque eadem velocitate moventur, quam habent o- rificia vasorum inæqualium.*

Bilis & san- guis habeant inter se pro- portionem.

Capacitas meatus cystici & pori biliarii.

§ 7. Jam dispiciamus, quot circiter libræ sanguinis ex o- rificio venæ cavæ, spatio duodecim horarum effundantur. Id quidem in se usque adeò certum non est, ex hypotheseibus ta- men (1) de pondere totius massæ sanguinis (2) de expulsi san- guinis quantitate ad unum ictum (3) numerò pulsum unius

Quot libræ sanguinis in homine.

hora

Loweri Sententia.

horæ utcumque decidi potest. Variant de hisce omnibus auctorum sententiæ; multi tamen in doctrinâ Clariss. Loweri acquiescunt. Ponit is 25. libras sanguinis in homine & numerat intra horam duo millia pulsuum & tandem utrumque ventriculum in diastole tantam sanguinis copiam, quantam capere potest, recipere & in omni systole, quicquid receperit, totum penitus expellere, ac ultimò ex Harvæi Observatione ventriculum sinistrum (de dextrò ex mente ejus par est ratio) duas uncias in sanò & vegeto homine in quavis systole ac diastole capere ac expellere & ex his conficit sanguinis unciam quatuor millia intra horam cor trajicere. Enim verò quia quantitas hæc sanguinis videtur nimia, & deinde adhuc dubium est, annon in diastole paulò plus influat sanguinis in dextrum cordis ventriculum quàm in sinistrum, cum dexter paulò sit capacior & ratio etiam suadere videatur, aliquam in pulmonibus sanguinis partem ex dextrò cordis thalamo egressi, in vasis lymphaticis & tunicâ glandulosâ amitti, adeoque non omnem redire ad sinistrum, porrò extra controversiam quoque est, quòd non omnis purpureus latex, qui in arterias effusus est, reformatur in venas, eò quod urina, sudor, saliva, mucus, semen &c. ab eo separetur; Proinde potiùs cum Borello ponamus in qualibet circulatione 240. uncias sanguinis transire per venam cavam; juxta præsupposita ergò effluet è canalibus bilariis in unaquaque circulatione paulò minus quàm uncia una bilis; quia verò in unâ horâ tanta sanguinis copia sedecies transit per cavam, effundentur per horam è canalibus biliferis ultra 15. uncia, bilis, adeoque per duodecim horas 130. & plures, & ne aliquis in calculo hæreat dubius & inde de conclusionis, quam hinc eliciemus, veritate dubitandi ansam nanciscatur, ponamus tantùm bilis 90. uncias in illis hominibus, quorum ventriculus benè repletus est, spatio duodecim horarum è canalibus bilem vehementibus effluere.

Et præfertur opinio Borelli.

Tanta copia bilis in hepate produci non potest, si cœlatur ex pinguedine.

§. 8. Jam α'δύνατον est, ut tam brevi tempore tanta bilis copia de novò producatur ullò modò. Cum veterum quorundam sententia, quæ fel aut ex chylò juxta auctorem lib. 4. de morbis aut ex pinguedine juxta 6. Epidem. aut ex colligatione carnis recentis, quæ Platonis mens est in Τιμαίο, ortum tra-

here

here docetur, hodiè vix amplius habent defensores, non necesse est, ut multum temporis impendamus probando, quod nec ex pinguedine nec ex colliquatione carnis intra 12. horas tanta bilis copia generari possit, sed & evidens est, quod neque ex chylo produci queat. Nam si posuerimus, quod intra 12. horas 16. libras alimenti sumpserit quisquam, quæ certè & satis voracis famem compescere poterunt, juxta doctrinam Sanctorii in Medicinâ staticâ, ex his per poros corporis & cutim, tanquam massam perforatam insensibiliter decem circiter libræ transpirant, per os libra una, per urinam propemodùm, quantum fuerit haustum liquidi. Non minima etiam pars facessit in excrementa alvina. Ea si inter se ritè componantur, facile ostendent ex chylô minime 90. uncias, multo minus verò 130. intra 13. horas produci posse. Natales bilis plerique Neoteri-
ex Chyla.
 corum in sanguine quarunt, ex illo etiam bilem nasci à Galeno traditum lib. 2. de crisib. c. 12. lib. 3. de different. febr. c. 9. lib. 2. de victûs ratione in morbis acutis alibique passim. In propatulô autem est, nec ex sanguine præfinito 12. horarum tempore nonaginta nedum centum octoginta uncias oriri posse. Nam perpendamus initio, ex quo sanguine bilis in hepate (de sententia enim Clarissimi Kerkringii, quam in præfatione ad spicilegium Anatomicum & Osteogeniam de renibus succenturiatis proponit his verbis: *Ego invenio parietem capsularum harum atrabiliarium cum illa nigredine intrinsecùs obductos, animadverto sanguinem, qui egreditur ab his per venam notabiliter immutatum ab eo, qui per arteriam in illas ingreditur. Quid si ergo dicuntur in hisce capsis elaborari succum quandam biliosum, qui deinde per venam emulgentem, vel ut sæpè accidit, immediatè ad cavam deferatur* &c. facile patet, quid sit sentiendum) oriatur, nempe ex nullo alio, quam qui per venam portæ advehitur; arteriam enim epaticam non sufficere implendis ductibus Cholodochis re-
ex Sanguine.
Kerkringius opinatur bilem produci in renibus succenturiatis.
Bilis non oritur ex sanguine per epaticam arteriam advectis.
 cte observavit Cl. Pechlinus de purg. p. 503. Malpigh. quoque destruct. viscer. narrat se injecisse ligaturam arteriæ epaticæ circa cœliacæ truncum & tamen magnam bilis copiam è poro bilario in duodecum esse transfusam, quod fieri non potuisset,

Sed ex sanguine per venam portæ adducto.

Quota ista sit massæ sanguineæ portæ, que advehitur in hepar per portam.

Ex sanguine illo tanta bilis copia produci nequit.

per ferment.

Per separationem mechanicam.

si ex sanguine arteriæ hujus bilis oriretur. Quota verò totius massæ sanguineæ portio sit illa, quæ per venam portæ advehitur, patescit consideranti, quod magna fluminis sanguinei pars ex capite, thorace & brachiis ad truncum venæ cavæ supra cor cumuletur, ex reliquis verò visceribus, quæ diaphragmate separantur, vena adiposa sinistra ex membranâ renis exteriori ejusque adipe nec non ex diaphragmate radicitus procedens, sinistro lateri trunci cavæ paulò infra emulgentem inferatur, emulgens quoque in cavæ truncum latò orificiò aperitur, spermatica etiam seu feminalis utraque, tandem lumbares duæ tres vel quatuor, & ultimò iliacæ duæ omnium inferiorum partium sanguinem ex venis exilioribus ad eas delatum cavæ infundant. Sanè vix ac ne vix vigesima massæ sanguinis portio adeòque juxta nostrum calculum, vix libra per venam portæ in hepar exoneratur. Quod etiam probari posset ex diametris mesentericarum & celiacâ (ex his enim solis sanguis in venam portæ immittitur) comparatis cum trunci portæ diametris. Non autem temerè mihi persuaderi patiar quâvis horâ, dum sedecim circuitus absolvit sanguis ex sedecim libris ejus, quæ juxta nostrum calculum in hepar per venam portæ exonerantur, totidem ferè uncias bilis & per consequens in 12. horis aut 180. vel 90. tantum uncias ex 186. libris sanguinis quomodocunque de novo produci. Dixi quomodocunque, nam nec per fermentationem, quam urgent, qui unicuique parti & ipsi propterea etiam hepatis tribuunt peculiare fermentum sive fluidum internum proprium, quorum opinio judice acutissimo Stenone in prodromo Dissert. de solidò intra solidum p. 22. ex parte vera esse potest, licet fermenti nomen comparatione nitatur desumptâ à re nimis peculiari, tantum bilis generari, nec Mechanico artificio aut apparatu, quæ sententia sine dubio verior est, à sanguine ab arteriis dictis in portæ ramos se exonerantis separari potest, nisi bilis in duodenum effusa iterum misceretur sanguini in mesaraicis contento. Quam malè comparatum foret cum sanguine thesauro vitæ, si tot libræ singulis duodecim horis ope fermentationis in bilem quasi co-

si coquerentur vel in eo fæculentiarum biliosarum tanta copia esset, ut inter duodecim horas semper tot unciz bilis separandæ forent! Novum robur opinioni nostræ accedet, si cogitaverimus ramos venæ cavæ & præsertim ejus tres primarios in univèrsum ferè hepar disseminatos tantæ esse capacitatis, ut sanguinem per venam portæ sese in hepar effundentem univèrsum excipere possint, quod argumento est manifesto, nec ipsum sanguinem in tanta copia abire in fel, nec sanguinem ab arteriis effusum tam esse fæculentum, sed potiùs sanguinem quodatenus impurum in venis mesaraicis commisceri ex intestinis regressæ b. li, & unâ cum illa ad hepar migrare ex mechanico apparatu separatam à sanguine bilem circuitum exordiri, sanguinem verò majori ex parte in ramos venæ cavæ elutriari.

Quod

novo argu-
mento pro-
batur.

§. 9.

Præprimis verò luculentè apparebit, fieri non posse ut ex sanguine eò, qui in unoquoque circuitu ad hepar fluit, ea, quam dixi, bilis copia separetur, si sequamur probabilem admodum opininonem famigeratissimi Doctoris Rivini. Is cum Malpighio dirimens sanguinem in duas partes, solidam subrubram & fluidam serosam; quò sine dubiò cum celeberrimo Collega suo Bohniò & serum aqueum & substantiam gelatinosam sive fibrosam compræhendit, & ex fluida quidem serosa per plures vias abundantiam serosam, ex illa autem viscidiorè partem in hepate separari contendit. Enim verò edocuit nos modò laudatus Bohnius in notabili illâ Observatione circa proportionem partis purpureæ ac substantiæ seroso-gelatinosæ in actis Eruditor. Lipsiens. A. 1, p. 126. & 127. quòd in diversis animalibus diversisq; pariter individuis humanis, tincturæ purpureæ partè unam modò decem modò undecim modò plures, nunquam pauciores seri atque gelatinæ partes comitentur. Quod si ergò in quavis circulatione libra una sive duodecim unciz sanguinis influant in hepar, à cujus parte undecimâ vel

Juxta Rivinum oritur bilis ex parte sanguinis subrubra.

Partis subrubrae proportio ad serosam ex Bohnio.

Hinc nova probatio.

Rubedo hepatis à sanguine.

Ex intestinis bilis revertitur ad hepar.

duodecimâ purpurea tantum separatur bilis juxta laudatum Bohnium & Rivinum, sequitur, quod si in quavis circulatione vel integra ferè vel dimidia uncia separetur, uncia una aut dimidia bilis ab uncia una sanguinis oriatur, aut quod omnis tinctura sanguinis abeat in bilem. Quis verò hoc crediderit? Unde enim rubedo hepatis nisi à sanguine? Quam in rem conferri etiam potest experimentum Glissonii quod recitat c. 33. in lib. de anat. hepat. Ubi etiam rectè docet, quod rubicundum colorem à sanguine pertranseunte mutuetur, id verò falsum esse, si tota rubicunda sanguinis pars abiret in bilem: Quomocunque rem perpenderit, illicò patet, quod nullò pacto tanta bilis copia ex affluente per portam sanguine vel in singulis circulationibus vel intra duodecim horas in hepate secerni queat, si autem illud fieri nequit, & tamen tanta bilis copia in intestina erumpat, utique non cum excrementis amandabitur, sed iterum ad hepar revertetur, quæ ex illo prius effusa fuit.

§. 10.

Quæ viâ non per vasa lactea.

Sed venas mesaraicas.

Quæ vero viâ regreditur, initiò itidem expositum est, ostendimus enim non subire bilem oscula vasorum lacteorum, eò quod iterum in massam sanguinis hæc ratione re-funderetur. Si cuiquam mirum videatur, quod in vasa lactea tantum chylus aut lympha non autem bilis re-forbeatur; is omnipotentis opificis sapienciam vel ex configuratione osculorum & pororum in singulis visceribus diversa attonitus discat! Qui huic rei in præfenti negotio manum admovere vellet, meditandi materiam inveniet in Anatomia à Lewenhöek, quam ex transactionibus Anglicanis in sua retulere acta, Celeberrimi Lipsiensis A. 5. p. 5. Cùm verò in mesenterio præter lacteos tubulos non reperiatur aliud vasorum recipientium genus, quàm venæ mesaraicæ, utique, quod jam ante diximus, bilis vel sola vel mixta cum chylo venis mesaraicis illabetur.

§. 11. Huic

§. II.

Huic sententiæ, ut probabilitatem conciliemus, videndum, an etiam præter sanguinem aliquem adducant humorem. Ne verò statim in limine quisquam turbetur, sciat, quòd venæ non tantum sanguinem ab arteriis immissum avehant, sed & quicquid eorum ostia ingredi potest, unà cum sanguine reducant. Certè chylo adducendo venas mesaraicas mancipavit antiquitas, tametsi veteribus ex parte ab Asellio in lucem protracta vasa à lacteo quem vehunt, liquore lactea factis commodè appellata, fuerint nota, ut constat ex lib. Hippocrat. de carne, & Aristot. lib. 4. de partib. animal. Et sanè in animalibus, quæ lacteis destituuntur, mesaraicæ chylum vehunt. In puero quoque morbidò, qui omnem regionem mesenterii scirrhosò crassoque tumore obsessam dedit contuendam, idem manifestavit insuperabilis dissecandi nitor Excell. D. Hartmanni Præceptoris mei venerandi, demonstravit enim singulas areolas, quibus lactea incedunt, concretas & in unam compactas massam, salvis vasis sanguineis, quorum trunci ad portam abibant. Non possum etiam non hic laudare Cl. D. Brunneri de lymphæ & usû pancreat. c. 8. testantis se vidisse olim in extis anserinis experimentum ligatò inferius intestinulo, ut status superius impulsus non solum intestinorum anfractus pervaserit, sed & per aperta oscula venarum mesaraicarum perrexit in venæ portæ ramos totumq; sanguinis lacunam perfluxerit. Johannes quoque Van Horn ocularem se ficit testimonium his verbis: Coronidis locò hoc addam, oculari demonstratione me exhibere posse chyli ingressum in venas mesaraicas vulgares. Cum verò hunc nomino, non necesse est nominare quoque Swammerdamium, qui & ipse de autopsia sua nos reddit certos. Si difficultatem demonstrationis causarum, eam non nego, sed neque in iis, quæ tubulis lacteis carent, chyli in mesaraicas ingressus obviis cuique experimentis hætenus est probatus; Qui ergò vitio verti poterit, quòd comæatus chyli per mesaraicas venas viam in iis, quæ lacteis gaudent clarè non liceat ob oculos

Quod probatur.

Venæ reducant quicquid ostia eorum ingrediantur.

Mesaraicæ etiam chylum vehunt.

Quod probatur.

Notabile experimentum quod vidit Brunnerus.

ponere? Non successerint inquirantibus in veritatem experimenti à Brunnero narrati, sicuti Hartman. de se ipso testatur, sint quoque difficultates maximæ more Hornianò inquirendi in veritatem rei, numquid propterea tanquam falsum reprobabimus, quòd Viri Clarissimi oculati testes tum serió affirmant. Quam multa hòc modò reprobanda forent! Omnis difficultas tollitur si demonstretur, quòd venæ mesaraicæ pateant intra intestina. Si enim aperta sint, quidni earum ostia sibi intrare possent liquidum aliquod, qualè chylus & bilis est? Quidni etiam in iis moveretur, cum nullæ in mesaraicis venis occurrunt val ulæ, quia non tantum statum sed & liquorem in gyrum intestinorum effundunt. Non vanus est D. Hartmannus Vir à fingendi pruritu remotissimus in Exercit. de iis, quæ contra peritiam veterum Anatomicum afferuntur, p. 22. & seq. ita scribit. *Harum (venarum mesaraicarum) commeatu citra magnum laborem integras portiones intestinorum elotas, ac si aqua fuisset affusa, aut inflatas, ac si tubulus in eorundem cavitatem fuisset immissus, Siphone aut tubulo certis ramis venarum portæ immersis ac ligaturis hinc inde adhibitis.*

*Mesaraicæ
vena potest
intra intesti-
na.*

*Testimonium
Hartmanni.*

§. 12.

*Occurrit
objectionem.*

Dices: Venæ mesaraicæ non hiant in cavum intestinorum sed in eorundem tunicas terminantur & hinc chylum cum bile avehere neutiquam possunt. Ad hanc objectionem responsionem egregiam suggerit Steno de Vitell. ad intestina pull. transitu scilicet neque venas intercostales hiare in cavitatem thoracis & nihilominus tamen pus & serum ex cavitatem thoracis reducere. Quanquam id adhuc annotandum ex injectionibus tinctoriarum ostendi posse, quòd capillaria mesaraicarum vasa intimam tunicæ telam contexere videantur. Ocularis etiam inspectio docet in injectionibus, quòd arteriæ mesaraicæ neutiquam tam altè immergantur, sed extimam solum tunicam permeant, sicuti illi ramusculi venarum, quæ sanguinem arteriarum revehunt. Existimare ergò fas sit, quòd
illas

*Capillaria
mesaraica-
rum vasa in-
timum intes-
tinorum tuni-
cam consi-
pant.*

Ad
VIRUM

EXCELLENTISSIMUM

DN. MICHAELEM FRIDERICUM
LOCHNERUM.

Acad. Cæsar. Leopold. Natur. Curios.

PERIANDRUM.

Dissertatio Epistolica

Acarnanis

De

Dendritis aliisque Lapidibus, qui in
superficie sua plantarum, foliorum, florum
figuras exprimunt.

DIU ante dubius hæsi, *Fautor, & Amice optime*, quam vel
vel tibi communicarem, vel luci publicæ exponerem
operam hæc, cui præcisa horarum segmenta inutiliter alias
absumenda impendi, sed vicit tandem timiditatem audaciæ,
audaciæ speciem si non sustulit, lenivit saltem Tua persuasio,
& bonorum quorumvis in iudicando *inhibitor*. Sunt fateor
tibi plurimæ, Præcticæ præsertim, quibus circumscriberis, cu-
ræ, sed & ea raræ eruditio, atque curiositas, ut ea, quæ hujus
generis sunt, non rejicias, imò, quæ tua ingenuitas est, altè
extollas. Seculi nostri tam delicatæ sunt linguæ, aures men-
tesque, ut vix albos feras calculos ab omnibus, licet elimatis-
sima deprompseris, sed & ea felicitas, ut nil sit aded pusil-
lum, quod non alicunde suam mutuet gratiam, ea, audacter
loquor, insipientia atque corruptio, ut id solum plerisque ar-
rideat, quod pani lucrando inservit, ut jure illis occinas
Theocriti illud Idyll. 16.

• • ἔ γάρ ἐτ' ἄνδρες ἐπ' ἔργοις αἷ πάρεσθ' ἐσθ' λόγοις
 ἀνεῖσθαι σπαύδοντι νενίκηται δ' ὑπο κέρδων.

• • *Non enim amplius homines propter praestantia facta.
 Laudari cupiunt, verum à Lucro victi sunt.*

Sed & ea ingeniorum atque inventorum fertilitas, ut Epistola huic facilem inter rariora Tua, (scil. ratione materiae, non elaborationis) locum concedas, aliique Collegæ, praesertim φιλόφροι, oculos hisce pagellis forte commodare non fastidiant. Audacter igitur sætum huncce, immaturum licet, in auram projicio, atque non obstante dubia eruditorum Censurâ communem subire aleam, & Tuam praesertim χεῖρα jubeo: id ante omnia Te praemonens, ut limata vel exquisita nulla expectes ab eo, qui studiis quidem hisce à teneris innutritus, elaborationi tamen eruditæ, qualem & ipse exoptas, & rei obscura difficultas postulat, nondum assuetus.

• • ἔτε γὰρ ἐκ σκίλλης ῥόδα φέεται, ἔ δ' ὑάκινθ' ἔ.

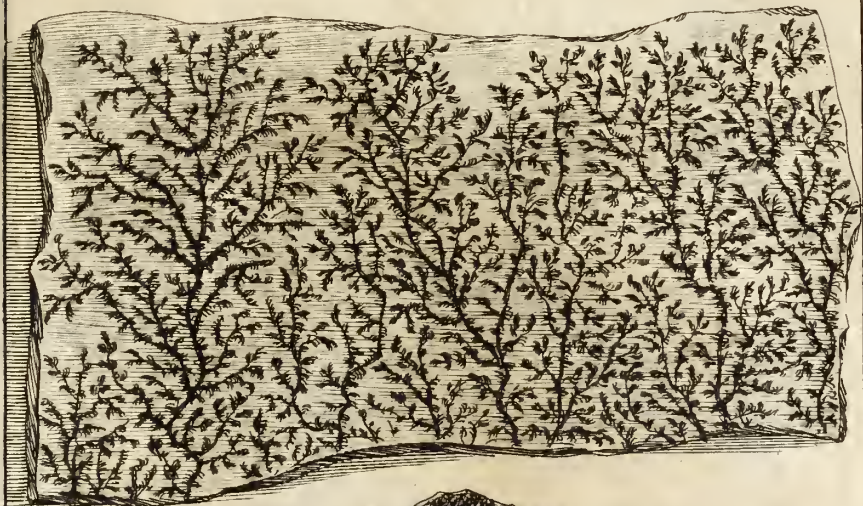
Non enim ex squilla Rosa nascuntur, nec hyacinthus.

Sententia est Theognidis. Imò ut ad scopum tendam, non in vegetabili duntaxat Regno varia reperies monstrifica producta, sed & in minerali, quod mirum, plantas offendas vel earum umbras potius, & pictas imagines, de quibus nunc Tecum agere constitui: quia nempe praenovi, non Te pœnitere vel temporis, vel laboris insumendi ad novam hancce in lapidinas, fodinas metallorum, atque lithanthracum herbarionem.

Antea autem quam itineri nostro nos accingamus, baculos arripiamus ad montem hunc (aest quam anhelum, quam aërium!) conscendendum necessarios, quam in umbrosis planisque praecipitiorum summitatibus hinc inde ad reficienda membra nostra defessa confideamus, ratiocinia nostra de phaenomenis nobis obviiis collaturi, & dum in valle amœno, rivulis fontibusque irriguo, adhuc amici deambulamus, consilium omnino erit, tempus hocce Onomatologiæ enucleandæ insumere, atque praëliminarium loco nomina vel hæctenus usitata

expo-

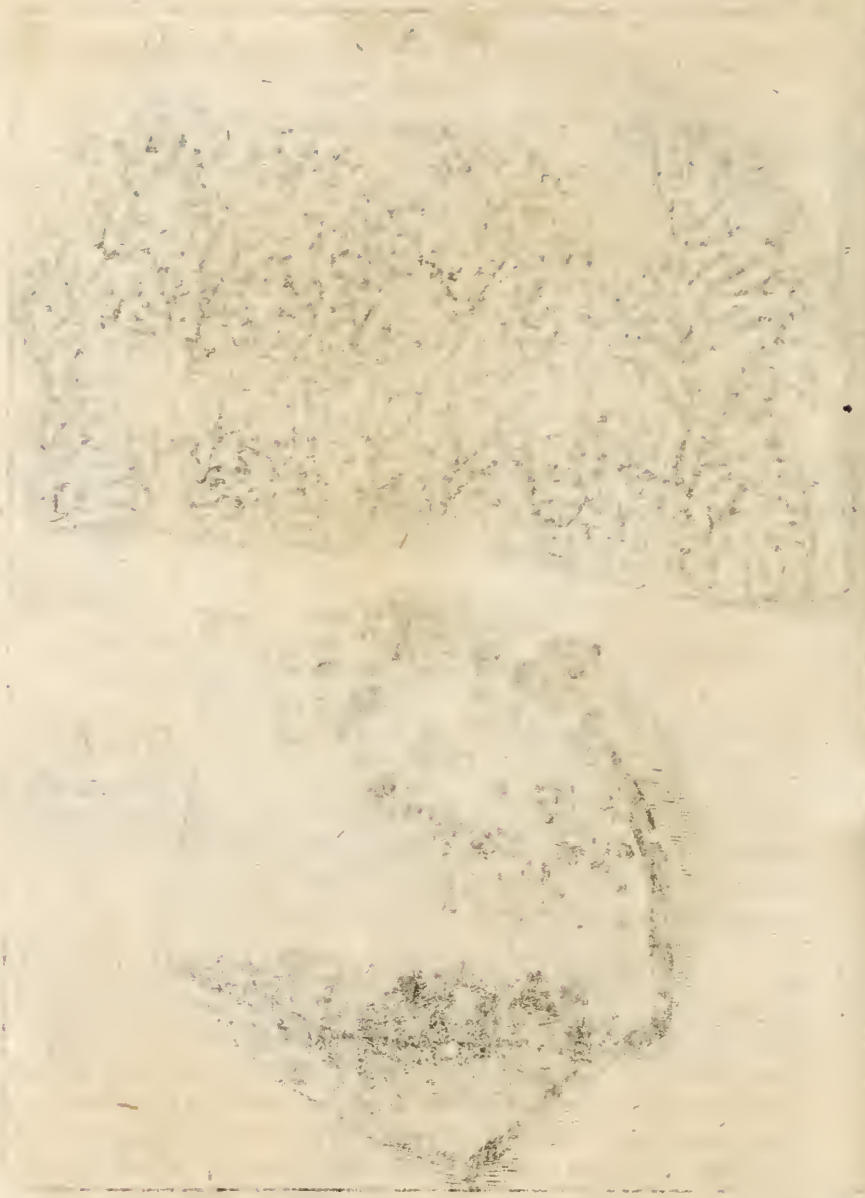
Fig. A. pag. 59. App.

*Fig. B.
pag. 60. App.*

Dec. III. Annus

W. 11

exponere, vel nova effingere, prout nimirum plantæ lapidibus impressæ, vel hætenus descriptæ, vel in nominibus suis corrigendæ, vel in nullis, quæ ad manus devenerint, Musæis denominatæ novas nuncupationes merentur. Agedum:

Conferamus initiô de Dendrita, Fig. A. δένδριτη, qui δένδρω ita vocatus, arborum effigiem in superficie exhibet. Baumstein Germ, in Spener. Mus. p. 91. & à Ferr. Imperat. Hist. Nat. lib. 24. p. 578. vocatur. *Pietra imboscata, Pietra naturalmente delineata in Figure de Bosche. It. Pietra di Sinai*, quod ex monte Sinai apportari vulgò credatur, quamvis non inficias eam, posse in monte Sinai extare id lapidis genus, adeoq; appellari *Dendritas Sinaiticos*, sicut eos, quos ex Germania, vel Hetruria habemus, vocamus *Dendritas Pappenheimenses, Solis-bacenses, Hetrurie*. Confer Moncônys. Voyag. T. 1. p. 238. Celebris etenim ille itinerator in descensu ex monte Sinai Dendritas reperisse se scribit. Videtur tamen à Dendritis nostris & nominis derivatione & reapse alius Dendrite; Plin. l. 37. c. 11. Ubi *Dendrite alba defossa sub arbore, quæ cadatur, securis aciem non bebetari* scribit. Referrî huc debet *Dendrachatæ* Plin. l. 37. c. 10. ita dictus, qui *velut arbuscula insignis*. Orpheus non una, sed pluribus arbusculis eum insigniri canit, adeò ut viridarii speciem, vel nemoris præ se ferat. Versus hi sunt quibus eum describit:

Εἰ δὲ δένδροφύτοιο φέροις τρύφος ἐν χερὶ πέτρης
 Μᾶλλον ἢ τέρποιτο θεῶν νεὸς αἰὲν εὐνήων
 Δένδρεα γὰρ μάλα κατόψευαι ὡς ἐνὶ κήπῳ
 Ἄνθεμοέντα κλάδοισιν ἐπασσυτέροις κομόωντα
 Τένεκα οἱ δὲ Φᾶτες Ἀχάτη δένδριέντι
 Θῆκαν ἐπωνυμίην ὅτι οἱ τὸ μὲν ἐπλέτ' Ἀχάτης,
 Ἄλλο δ' ἔχει λασίης ὕλης δέμας εἰσπράάουσαι.

Hæc Orphica descriptio Δενδρίτη, vel δένδρηνίτη. Achatis iudice Salmasio in Solin. p. 94. plane convenit cum eo, quem Plinius l. c. ait in India repertum nemoris speciem reddere. *Et in India inventæ contra eadem pollent. Et aliis magnis miraculis. Reddunt enim species fluminum, nemorum Et jumentorum.* Hæc, quæ nemoris speciem reddit, Orphei δένδραχάτης αὐτόχημα est, qui

Narcissus ὄντος δέματος expressum ostendit. Quæ & δένδροφύρον πότερ
 eidem dicitur & δένδρεως Ἀχαιῶν. Camillus etiam Pisau-
 rensis, teste Dalechampio Achatem se testatur vidisse, in cujus
 planitie septem arbores delineatæ conspiciebantur. Dendri-
 tes Velschii Hecatost. I. Obs. 44. p. 60. ramos abiernos aut pi-
 ceos æmulans, distinctionis ergò *Elatites*, vel *Peucites* dici me-
 retur. *Cissites* poterit vocari à κισσός, hedera Dendrites ille Mu-
 sei Wormiani p. 45. per cujus truncum hedera serpit, distin-
 guendus tamen à *Cyssite*, vel potius *Cissite* Plinii l. 37. c. 10. qui
 Aetite lapidi propius accedit, ita enim sonat textus. *Cissites*
 circa Copton nascitur candida, & videtur intus habere partem, quæ
 sentiatur etiam strepitu. Et conferendus potius est cum *Cissite*,
 quem in eodem capite ita describit Plinius: *Cissites in candido*
collucet edera foliis, quæ totam tenent. Narcissites venis etiam edere
distincta. Videtur adeò *Narcissitem* cum *Cissite* confundere Pli-
 nius, quod etiam observavit Gesner. Tr. de figuris lap. p.
 21. 121.

Proxime memorandus venit *Rhodites*, non quidem ille
 Plinii l. 37. c. 11. à rosæ similitudine ita dictus: sed lapis ille,
 quem multis insignem Rosæ, non equidem vidit ipse, sed ex
 Relatione aliorum descripsit Gesner. de fig. lap. 123. *Rhoditem*
 verum, qui Rosas stellarum loco (nam inter *Astroitas* eum re-
 censet) exhibet Velsch. Hecat. I. Obs. 44. Hanc sanè, ut & alias
Astroitarum species, *Cometitem*, *Stigmitem*, à Velschio recensitas
 atque depictas, potius quam *Dendritas* alios refert, lapis
 ille fissilis cinereus haud procul Lithopoli ex Lapidina Oe-
 ningensi extractus, qui ferro vel lapidibus affricus Cornu u-
 stam redolet, hic namque in superficie depicta gerit nigrican-
 tia puncta minutissima, stellulas majores minoresque, arbu-
 sculas minimas, cuncta subtilissimo quasi penicillo expressa, nec
 à commissuris lapidum uti in aliis dendritis fieri solet surgentia,
 sed mediæ lapidis planitie spartim impressa. Fig. B.

Fortassis etiam ad hanc classem pertinet *Phycites* Plin. l. 47.
 c. 10. ita dictus ab algæ figura. à qua non abludit lapis quidam
 fissilis arenosus subcinereus Fuci cujusdam marini figurâ nota-
 tus, iconem Fig. C. ubi iconem a. b. in altera lapidis planitie ex-
 pressam in eadem cum c. d. facie depingere jussi. Imò & com-
 munissimos *Dendritas Phycitarum* nomine insigniet, qui icones

Fig. ♂
ad pag. 62. App.

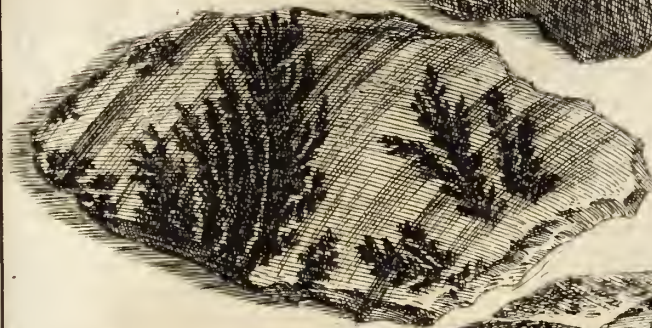
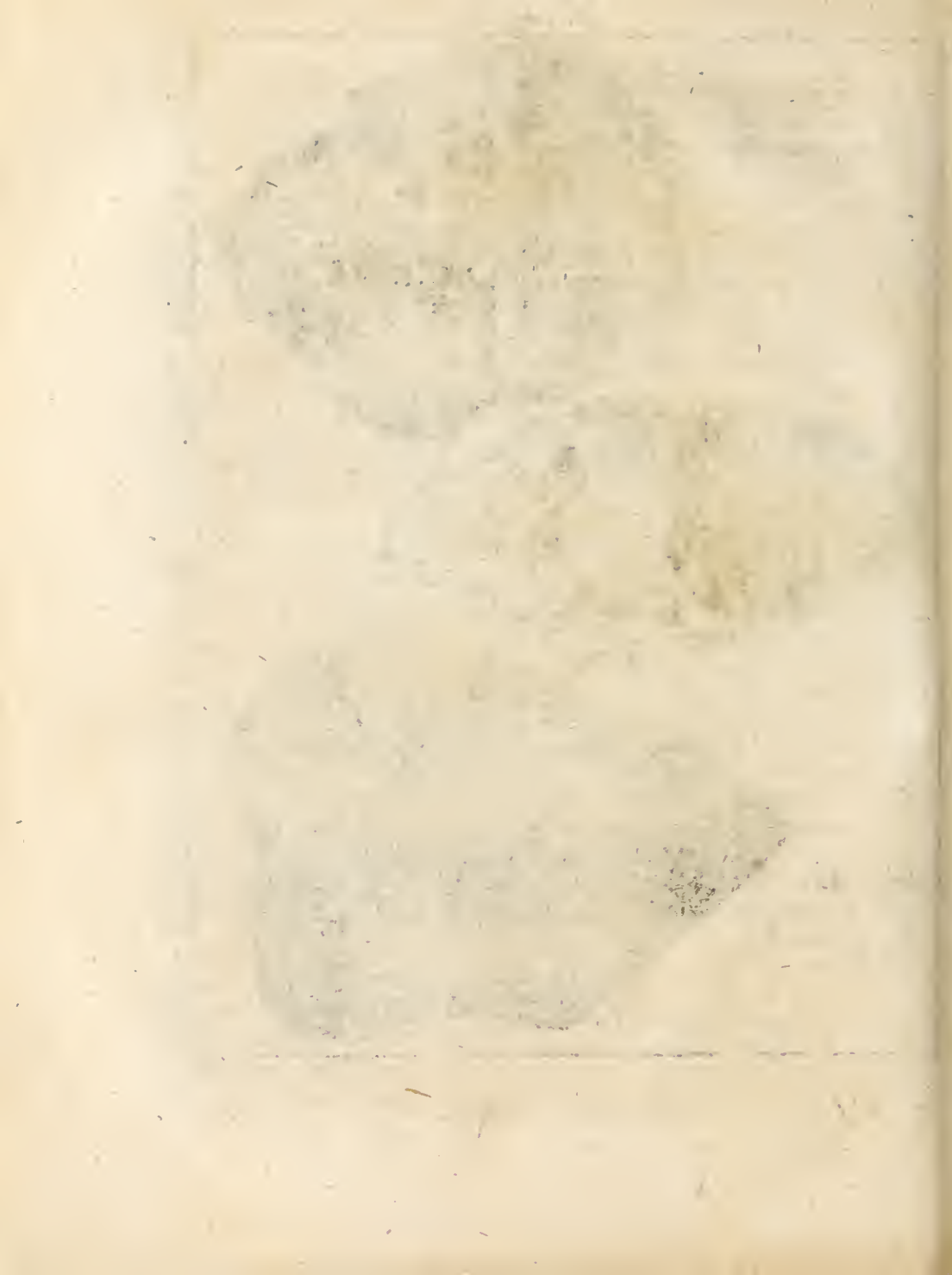

Fig. C.
ad pag. 60. App.

Fig. D.
ad pag. 61. App.

nes nostras conferet cum Fuco maritimo Roris marini, foliis dentatis Bocconi Mus. di Fific. p. 268.

De *Gasidane* gemma ita Plin. l.c. *Gasidanem Med. (ab. Gasinadem Magi) mittunt, coloris orobini, veluti floribus sparsam: Nascitur & in Arbelis. Hæc quoque Gemma concipere dicitur, & intra se partum fateri concussa, concipere autem trimestri spatio. Ex quibus postea roribus Plinii verbis Dalechampius Gasidanem refert ad Aëtitz Geodis species, vel ipsum Bezoar esse autumat. Priora interim verba eum nostræ præsentis considerationi subjiunt.*

Eodem jure huc referri debent *Achates similis limitum (al. palmitum) floribus quos in Thracia & circa Detam, & in Parnasso & in Lesbo, ac Messene; & Rhodo reperiri scribit Pl n. l.c.*

Plinianorum aliquot utpote obscuriorum, nobisque ignotiorum vicem supplet, pluribus aliis etiam notioribus raritate & elegantia præferendus, quem pro suo in nos affectu communicavit Illustris, atque Excellentissimus Acad. Nat. Curios. Præses D. Lucas Schröckius, lapis fissilis griseus ab Excell. D. Gottofredo Schulzio, nupèr eheu! evivis sublato, è Silesia ipsi transmissus, ex fodinis Lithanthracum ad pagum Akwasser dictum duobus Suidicio miliaribus erutus, qui in uno sulzere (Fig. D.) *Adiantum verum s. Coriandri foliis* C. B. àst minoribus foliolis, pulcherrimè refert, ab altero autem (Fig. E.) licet obscurius, *Filiculam* quandam exhibet, ita ut propter colorem maximam partem oblitteratum dubius hæream an *Filicula sit fontana* C. B. vel *Filix querna* C. B. vel *Filicula petrea foliis non serratis* C. B. atque sic lapidem hunc novo *Adiantite*, & *Filicite*, vel *Pterite* nomine cum Excellentissimi Possessoris venia baptizare non dubitem.

Quod si porro ad manus forent iisdem lapidibus impressæ *Ambrosia*, *Artemisia*, quarum laudatus Schulzius in literis ad Exc. Præsidem meminit, ut & quas in Jaspidum generibus *Narcissos*, *Hyacinthos*, *Tulipas*, *Pæonia*, *Gelsamina* flores; cum ipsis plantis mira arte effigiatos memorat Kircher. Mund. subterr. l. 8. p. 26. amplior quoque foret nostra Onomatologia.

Attulit nobilis naturalium conqueritor & concivis noster ex fodinis Ilmenaviensibus lapidem subcinereum, cui icones plu-

rimæ Lonchitidis cujusdam vel Ceterach sunt impressæ, quam Fig. Mart. inter E. & F. indicare voluit.

Fissilem lapidem, per quem discurrentes venæ ex argilla cinerea delicatiusq; idescente arborem coralli instar patulam in ramos hinc inde diffusos repræsentant, in figura malè licet expressa, exhibet Joh. Bauh. Hist. Font. Bollenf. de Lapidibus. pag. 4.

Lapidem porrò fissilem cinereum, in cujus superficie Erica figura repræsentatur facile possumus *Ericitæ* nomine insignire. Hujus generis lapidum, qui Ericeta repræsentant, meminit Anf. Boet. de Boot. de gemm. & lapid. lib. 2. cap. 285. eosque ab incolis pagi Somberg prope Wurzburgum Wasser Steine, quia sub aquis nascantur, vocari scribit. Hic autem observari velim, lapides illos, qui vulgò & plerumque sub Dendritarum nomine veniunt, esse hos ipsos lapides Ericeti B. à Boot memoratos. Possent itaque ad accuratiorem distinctionem *Dendrite* καὶ ἔξοχῆ appellari, qui arborum Characterem exprimunt, live truncum à terra elevatum & post in ramos divisum referunt ut (Fig. F.) *Ericitæ*, qui statim à radice in ramusculos finduntur, & sic frutices potius vel Ericas & pluribus ordine locatis picturis fruticera, dumeta, vel Ericeta repræsentant, jucundo sanè spectaculo, (ut Fig. A.) atque idem cum his est lapis *naturæ artificiosæ celatura in figuram Abrotani plantæ effusus: item, lapis naturæ vi affabrè efformatus in figuram Sympum nemoris in Mus. Calceolar. Sect. 3. p. 419. & 420.*

Inter alia naturæ κειμήλια asservatur in Museo Tigurino lapis fissilis è cinereo subfusci coloris, cui *Equiseti palustris longioribus* fetis C. B. effigies pulchrè est impressa, cui proin *Hippurite* cognomen appropriare non erubescō. (Fig. G.)

Alium, quem eadem civica Pinacotheca possidet (Fig. H expressum) *Scolopendrite* nomine dono, quod Figura foliorum *Ceterach*. quod *Scolopendrium* verum esse Botanici asserunt, ei exactè quadrare videatur: Distinctim tamen à *Scolopendrite* communiter sic, & Germanico Idiomate *Näsel* - item *Ohrakelstein* dicto lapide, qui *Scolopendra vermis* Figuram habet, & *Astroites undulatus major*, potiori jure audit Bocconi Recherch. naturell. p. 141. adeoque in aliam Classem referri debet: Ast quia in hoc eodem lapide, quem nunc Litho-Botanico Exami-
ni sub-

Fig. E.

ad pag. 62. App.

Fig. F.

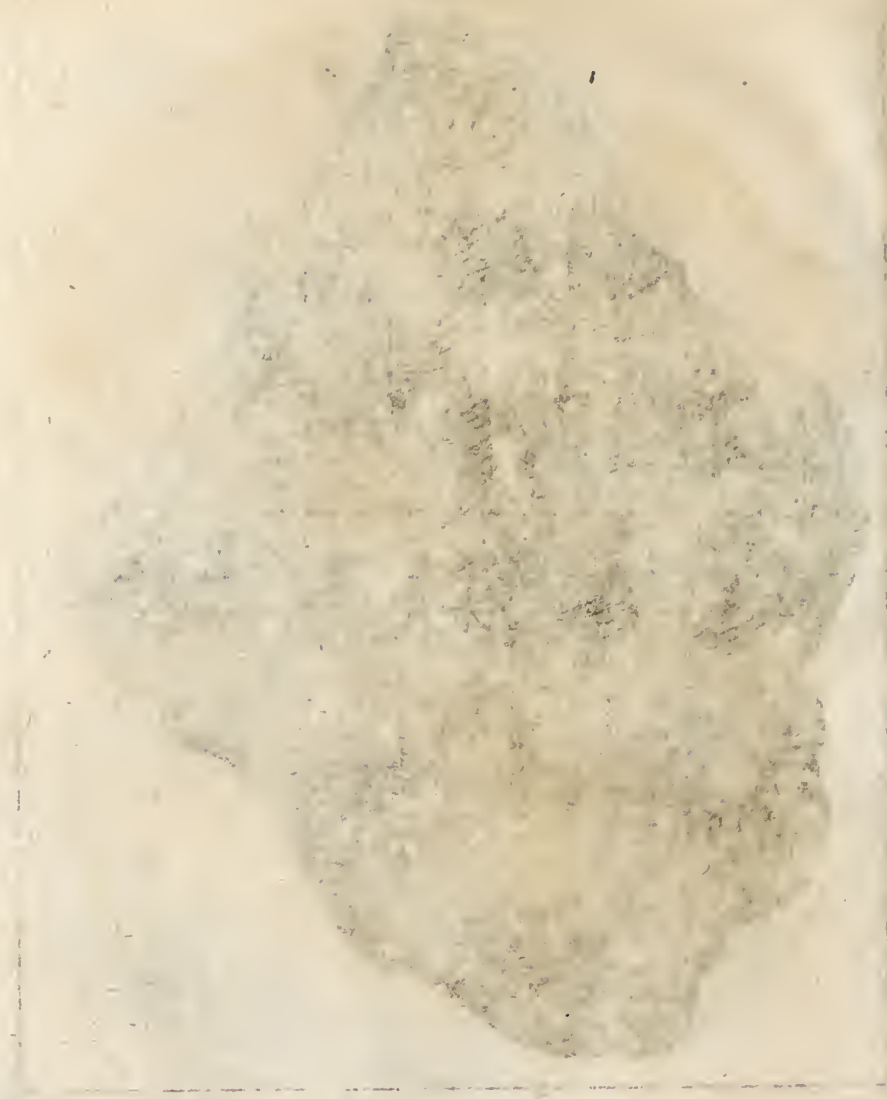
*ad pag. 62.
App.*

Fig. G. ad pag. 62. App.

ad pag. 63.

Fig. I.

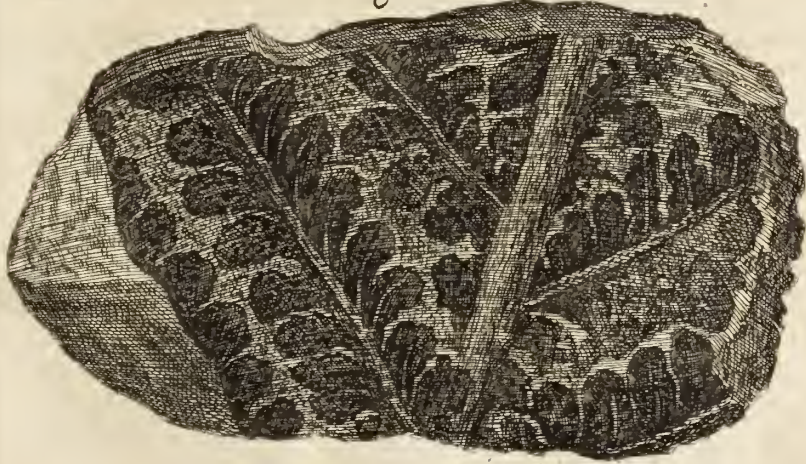
a

b

ad pag. 63. App.

Fig. H.

ad pag. 62. App.

ni subjiciemus, folia non unica ex radice prodeunt, sed, uti ex Figuræ H. inspectione patet, ex caule crasso & lignoso, illum majori jure appellabimus *Filicitem*, vel *Pteritem*, quod *Filicem* marem folio dentato C.B. ita exactè referat hujus lapidis icon, ut etiam vestigia seminum foliis innatorum non obscure conspicui queant. Huic similia fortè sunt *Lapidis scissili similis* 5. *frusta filicem* (lege *filicem*) *et alias herbas petresfactas exhibens*. Fünff Stück Steine/ dem Schiefer in etwas ähnlich / worinnen Farnkraut/ und andere Kräuter / so zu Stein geworden zu sehen. Item. *Lapidis partim Scissili, partim Lithomarge similis adhuc aliquot frusta, herbarum sylvestrium, filicis, polypodii, et aliarum folia petrificata exhibens egregiè.* noch etliche Stück Stein / zum Theil den Schiefer / zum Theil aber dem Stein-Marcz ähnl ch / worinnen petrificirte Wald-Kräuter / als Farn / Engelsfuß / und dergleichen enthalten. Spener, Mus. p. 92.

Ejusdem omninò respectu raritatis sunt æstimii *Phyllitæ Salicitæ* seu *Iteitæ* lapides Fig. I. vel *Silices*, in Sila flumine Tigurum præterfluente reperiendi, atque novis hæc nominibus propterea insigniti, quia in superficie sua pulcherrimo sanè aspectu repræsentant variæ longitudinis atque latitudinis folia salicis, plurima fibra per medium excurrente notata, interspersis hinc inde per foliorum interstitia maculis ejusdem coloris rotundis ac inæqualibus, quæ semina leguminum, & fructuum vestigia non obscure exprimunt, ut hinc occasionem sumserit suæ denominationis Ferr. Imperat. Hist. Nat. l. 24. p. 579. quæ *Lapideum hunc Frumentarium*, vel *Frumentatum* nuncupat, nempe Idiome Italico, *Pietra Frumentale*, *è naturale scolpita in Figure di frumento, è semi de Legumi.* Nec dubito, quin tertium Saxorum genus, quod in Museo Imperati se vidisse scribit Kircher. Mund. subterr. l. 8. p. 39. & *salicis serrata refert folia, folium salicis hinc appellatum, idem sit cum quarto, quod frumentatum dicitur, nisi illud forte sint folia salicis in Toso expressa & petrificata, de quibus mox Rusticis nostratibus, iis speciatim, qui silices calcarios ad Ripam Torrentis Silæ colligunt, vocatur Rümstein / seu Rümnickstein / Rümmlstein / fortè quod figuras lapidibus hæc impressas pro seminibus *Cumini pratensis* seu *Carvi* aspiciunt, oculis licet ipsorum, ceu Microscopiis rudioribus nimium adauctas;*

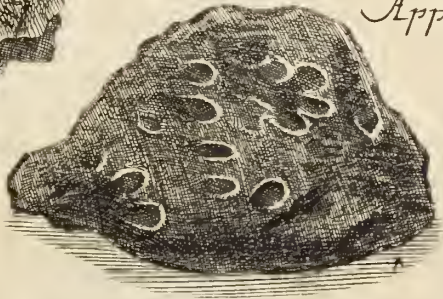
fuit

sunt nihilominus, ut conterraneorum denominationem non minus extenuare videar, aliquot ex hisce salicitis, qui impressiones habent adeo minutas, majoribus interspersas, easque ad tactum asperas, ut semina *carvi* vel *fœniculi* non excedant, imò ad ea in magnitudine vix accedant in Fig. I. Lit. A. Nec fortè ablutunt folia hujus nostri Phyllitæ à foliis Lauri & Olivæ; ut huc trahi posset Plinio l. 37. c. 10. memorata *Daphnia* (à Lauri figura fortè dicta) quam *Zoroastres* morbis comitialibus demonstrat; Saxum quoque illud, quod ad *Lutetias Parisiorum* divisum *Coronæ Laureæ* speciem reddidit, ut ex *Agricola* refert *Gesner*, de Fig. Lap. p. 129. nec non *Lapis ille niger fissilis Mansfeldensium*, cui impresserant rami arboris cum foliis *Olivæ* similes, apud *Kentman*. *Nomenclat. fossil.* p. 55. Imò, ut *Helveticis* hujus naturalis curiositatem per varia Synonyma porro extollamus, lubet insuper ejus descriptionem accersere ex *Calceolarij Museo* sect. 3. p. 317. 318. hic etenim licet alieno sub nomine reperiatur, artificis manu ita exlatus visitur lapis noster, ut vel ex primo intuitu statim pro eodem agnosci queat. Ita autem se habent verba *Andræ Chiocci* descript. Mus. cit. *Lapis est valde elegans, non sanè pretiosus, ut gemmam dixeris, sed qui illud instrumenti genus, quod (leg. quo) quid abscinditur, exenteratur, cultrum nimirum (μαχαίρα Græcis dictum) non sine aspicientium mira jucunditate exprimit, quoquo enim oculi dirigantur, variis rerum imaginibus perpulchrè admodum à natura exornatæ est &c. nimirum sunt hæc variaz rerum imagines ipsa nostra Salicis, Lauri, vel *Oleæ* folia, & interspersa leguminum, plantarumque semina, sed & insuper reflectæ quasi horizontaliter truncorum arboreorum facies, cum circellis pluribus invicem uti videtur concentricis. In Fig. I. Lit. B. In nostro autem Phyllita non hæc omnia tantum sunt conspicua, sed & spirales, albicantesve aut subflavi tractus in se serpentum instar convoluti, striis insuper minutis orbibus hosce itidem exiguos trajicientibus, ita ut reverà novum *Cornuum Ammonis* genus, idque orbibus seu spiris pluribus, id est, septenis, octonis novenis, præditum constituent. In Fig. I. Lit. C.*

Merentur porro examini & contemplationi præsentis sub-
jici *Cornua Ammonis* in his nostris Regionibus satis frequen-
tia, duorum ut plurimum orbium vel trium, maxima, medio-
xima

Fig. K. ad pag. 65. App.

*Fig. L. ad p. 65.
App.*

*Fig. M.
ad pag. 66.
App.*

xama, minima, quæ vel in orbe extimo, vel omnibus ad umbilicum usque foliaceis Cardui impressionibus sunt exornata, ita ut Cardui v. g. sphærocephali folia illis impressa diceres, uti in fragmento extimi orbis Fig. K. videre est. Sunt autem nihil aliud revera, quam lineamenta extrema articularum, quibus hoc genus Cornuum Ammonis per totam sæpè circumvolutionem distinguitur, ut occasionem inde sumserit Worm. p. 86. articulationes hæc conferendi cum *vertebris spina serpentis*, aut *Anguille*, & id genus Cornu Ammonis nuncupare *Lapidem Sceleton Serpentis referentem*. Ipsa autem hæc lineamenta foliosa etiam generita l. c. describit. *Superficies (lapis) exterior à natura crebris depicta est ramusculis quasi & linearum ductibus foliarum quodammodo referentibus, qui ex articulationum anfractibus ortum trahunt*. Et de historia naturali speciatim Angliæ op. imè meritis Martin. Lister. de Cochl. Angl. sub Tit. 2. & 5. harum Iconum quoque meminit his verbis: *Maximè in fractis (Cornibus Ammonis) articulos quosdam observare licet: & in nonnullis iisdem ipsi etiam extrinsecus apparent, scilicet quodam opere foliaceo (foliaceâ picturâ) singulos articulos distinguente*. Est mihi tale Cornu Ammonis frustum, quod ornamenta hæc foliacea eo modo impressa gerit. quo ferè folia trina Liliorum, Gallici regni insignia pingi solent, *Encrinos* hinc vel *Encrinon* jure vocandum; Fig. L. Quamvis ab eo diversus sit *Encrinos* vel *Pentacrinos*, quem in fossa inceniorum urbis Hildeshemix in Germania reperiri tradidit, & his descripsit verbis Agricola lib. 5. de ant. fossil. *Encrinos* Liliensis in Lilia representat, cum enim angulata pars una ab altera separatur, utraque quina Lilia ostendit. Nam alterius eminentiæ ingrediuntur in alterius strias. Quælibet verò talis pars quinus habet angulos, altera totidem, utrinque quina Lilia, unde pentacrinos Græcè potest dici. Constat autem ex pluribus interdum conjunctis: adnascitur lapidibus in rubro nigri coloris ipse rufus. Fructus singulis inest lapidis Judaici color, lavor, ac splendor. nec non ab *Encrino Lachmundi Oryzog. Hildesheim*. p. 57. qui ex multis aliis parvis & angularis lapidibus constat, cujus eminentiæ non aliter in alterius strias inferuntur, quam cutis, imprimis in parte anteriore, circa gallinarum crura, ut in figura apparet.

Quòd si coacta illa foliorum ornamenta, quæ aurifabris sunt uisitata, ultra planam superficiem elevata, & sub termino Erhobner Arbeit, vulgò nota, Naturæ pomærio includere licet, meretur omninò hic memorari lapis vel filix subcinereus Fig. M. in agro Eglisoviensi non ita pridem repertus, & Pinacothecæ Tigurinæ illatus, cujus tractus varii nigricantes, ultra planam superficiem erecti oculis æquè, ac menti jucundas speculationes formant.

Non etiam prætereundi sunt, sed omni diligentia in hac nostra occurrione conquirendi *Tofi*, quibus *Folia Quercus, Fagi, Alni, Salicis, Ostryæ*, pulchrè sunt impressa. Sic prostat in pago Stallikonensi (*Stallikon*) milliare abhinc versus occasum disisto id *Toforum* elegantissimorum genus in tanta copia, ut întegrum montis tractum, ad semihorium circiter in longum se extendentem, ex hoc *Tofò* componi dixeris, & ingentia plaustra onerari eo possint: Locus certè est rarissimus & dignissimus, qui à *κρηθροφίλοις* quibuscunque adataur. Exempli loco hic unicùm sisto in Fig. N. ubi Lit. a. exhibet folium ostryæ b. *Alni* montani folio latiori, c. *Quercus*, d. *Rubi*. e. *Fagi*, f. *Salicis*.

Nunc vallis hujus varietatè quidem rerum amœnissimi longitudinem aliàs adversam ementi sumus, ἐν σαλῆς καὶ κλύδωνος τῆς ὀνοματολογίας emersumus, ad radicem montis nobis conscendendi pertigimus, reponamus, oro, paulisper membra nostra non tam exuendæ, quàm præservandæ lassitudinis ergò. Sed ne otiosi interim videamur, philosophemur, si tempus id permittit, vel pauca saltem prælibemus, quæ præliminarium loco inservire nobis poterunt ad intelligenda & solvenda in ipso monte varia problemata. Nosti, *Collega honorande*, hisce *Musis* non delectari quemvis, gensin *Lapidum* ita figuratorum attingere paucos, nedum pervestigare, nôsti, filere hac de re plerosque, si non omnes, *Naturalistas*, historiam potius & diagnòsin, quàm ratiocinia æstimantes, filere *Philosophos*, qui maximam partem cum *Æsopi* vulpecula vitreum vas lambunt, pulsem non attingunt, in generalibus hærerè, inanibus sæpe quæstiunculis irretitos, specialia ora *Mathematicis* & *Medicis* relinquendo; filere *Medicos*, curiosa hæcce naturæ arca-

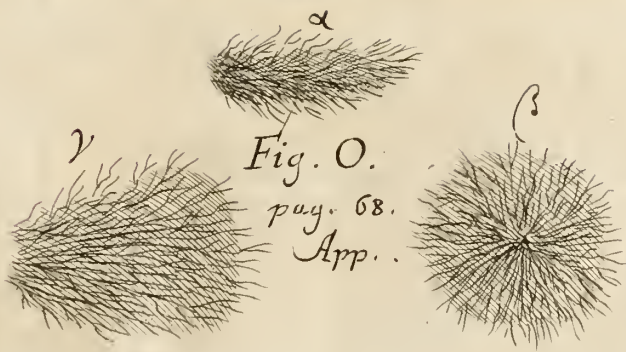
Fig. N.

ad pag. 66. App.

Fig. O.

pag. 68.
App.

na vel profus negligentes, quia nimirum de pane lucrando non sunt, vel obiter saltem, & per transfennam aspicientes; raro quippe offendas tales, qui aureolo illo Hippocratis, *ιστοροφιλόσοφοι ισόθεσι*, excitati, Physicæ ita student, ut exinde Phœnomenis tam abstrusis solvendis pares evadant: Jacent interim in Democrati puteo sepulta naturæ Mysteria, coguntur ipsi moderni Cartesiani & Gassendistæ, Philosophiæ Peripateticæ discipulos alias acerrimi, confugere ad qualitates occultas, sive, quod idem est ad naturæ miranda secreta ubi nempe à Tyrosibus *φαινομήθεσι*, id genus Phœnomena cum stupore aspicientibus, laceffiti, vel rogati causam dicere coguntur. Sunt interim summo opere laudandi illorum conatus, qui inquisitioni causarum, utut abstrusarum, ingenia sua, & labores consecrant, felices, qui rerum possunt, imò volunt cognoscere causas, licet præ difficultatum occurrentium copia scrutari diu ante desinant, quam ad fundum pertingunt.

Sic non improbaverim eorum sententiam, qui Spiritui mundi, Archeo s. naturæ universali, in globum hunc terraqueum ubique panspermia imbutum perpetuo agenti, & pro subiecti diversitate figuras varias producenti cuncta tribuunt; modo distinctius sese explicarent, & agentis æque activitatem, ac patientis materiæ modificationem specialius, uti hic poscitur, determinarent. Ita in literis ad me 24. Aug. dans philosophatur Exc. D. Spleissius de Dendritarum genesi. *Causam hic universalem in medium proferre jubet ipse rerum ordo, quæ cum Johanne d'Espagne, aliisque, ignem naturæ, ceu divini opificis Spiritum statuo, qui in globo solari sedem habens, calorem vivificum, figurantem, fixantem, per ejus radios in universum naturæ imperium diffundit; itæquam actus potentiam seminibus insnuans, principiumque motus, & actionis in illis statuens. Est enim hic Spiritus Clar. Willisii, instar Circini mobilis, vel sty. i in manu artificis variè excurrentis, & diversimoda lineamenta huc illuc protrahentis. Salinum autem principium in materia jam latens, veluti regula apposita, principii illius ignei summè activi & (quod alii Mercurium universi appellitant) excursus moderatur & determinat, atque intra confinia à naturæ designata coercet. Ubi igitur salis Spiritus præpollet, prout in vegetabilibus & animalibus, in figuratone rerum major occurrit varietas, quæ omnia Spiritus latius excurrentis, protrahens sui plura efformat vestigia,*

gia, & lineis non rectis, sed intortis, & plurimum variegatis corpora describit, prout in destillatione spirituosorum, hujusmodi quoque ramificationes Spirituum ad latera vasorum ascendentium, videmus. Licet verò, ubi Sal spiritui dominatur, uti in concretis mineralibus, simpliciores ut plurimum observentur figurae, nempe lineis rectis aut circularibus absolute, tamen nonnunquam & in hisce, ob confluum præponderantis principii hujus ignei summè activi, vegetabilium rudimenta, pro materia sequacitate, vel exactiora, vel minus, exprimitur. Agentis hujus universalis s. Archæi in objecto specialia observantis virtutem hisce diebus cum admiratione conspexi, dum enim Magisterium Gummi Guttae ex mente Schröderi cum Spiritu vini conficerem, & post solutionem, dimidiamque menstrui abstractionem residuo aquam simplicem copiosam affunderem, secretio quidem facta est copiosissima, sed materiae viscidioris, quæ cum liquore integro in mucilaginosum quid concrevit. Mucilaginem hanc fluidam in concham vitream effudi, & die uno elapso rursus decantavi, sic quod adhæsit vitro residuum resinofum vi salina imbutum, & actuatum in exiccatione sui innumerâs formavit strias, & plures quidem ab uno puncto latè versus unam plagam, vel undique diffusas, sicque dendritas nostros, imò integra virgulta, dumeta, arundineta, rosas, itellasque repræsentantes, sicuti Litera α. β. γ. in Fig. O. talismodi exhibent Dendritas artificiales ex pluribus aliis selectos, & speciminis loco huic Diff. insertos. Est hoc experimentum Chymicum, tum exponendæ, & specificandæ Spleissianæ hypothesei, tum illustrandæ Dendritarum generi apprimè congruum, adeoque optimo jure hic inferendum.

Ferr. Imperatus Hist. Nat. lib. 24. p. 578. Figuras Dendritæ deducit ab exhalationibus quibusdam in lapidis generatione ejus corpori sese infinuantibus, & à radice per ramos minores, minoresque sese diffundentibus, sicuti id inquit observare licet in pyrit's ab ignis calore vehementiori in plures particulas fissis. Hoc quidem lubens Imperato largior esse quid subtile, mobile, quòd à radice sese diffundit in ramos, & ramulos, quaritur tantum, an subtilis illa materia tincturam, & figuram lapidi impertiens id agat sub forma effluviolorum, vel exhalationum, an verò sub forma fluidi seu liquidi: prius asserit Imperatus

ratus. & ex eo Worm. Mus. p. 45. Schulzius item in literis jam sæpe laudatis ad Exc. Præsidem: nempe Dendritæ figuras eodem modo videntur explicare, ac variantes illas in fenestris hypocauftorum hyemè conspicuas, & nemora, arbores jucundo spe baculo representantes figuras, quæ certè vaporibus debentur aqueis in hypocauſto durante fornacis calore agitate hæc deficientè orbibus vitreis allisis, ibique statim eo, quo allapsi fuerunt ordine condensatis & congelatis. Hisce autem contrariari videtur Prop. 11. in Stenonis Prodr. Diss. de solid. intr. solid p. 25. reperiunda. *Si corpus solidum alii corpori solido, non modò quâ superficièi conditiones, sed etiam quâ intrinsecam partium, particularumque ordinationem per omnia simile fuerit, etiam quâ modum & locum productionis illi simile erit.* Penetrat Dendritarum, si non omnium, plurimorum saltem Tinctura lapidum ipsorum fissilium substantiam, hærentibus in superficie duntaxat vitri figuris illis ab exhalationibus aqueis hypocauſto productis: præterea nemora vitri producuntur inter solidum (vitrum) & fluidum (aërem hypocauſti) arboretâ dendritarum inter solida & solida, nempe in ipsis lapidum fissilium fissuris ut taceam, nequidem convenire figurâs comparatas, in superficie conditionibus: in vitris namque omnes figuræ sunt irregulares, inæquales, confusæ, in uno eodemque orbe vitreo, ex densa vaporum glaciatorum congerie prominent arbusculæ, plantulæ, cruces, projectæ trabes: Cùm è contra in Dendritis eadem sit arborum vel fruticum series, non intermixtis aliis aliorumque corporum figuris, imò quod nunquam satis mirari possum, in quibusdam tam pulchrè secundum lineam rectam dispositæ sunt arbusculæ, altitudinis etiam differentis, ut nunc densum, nunc rarum arboribus nemus pulchrè referant: Pyritæ ab igne in varias particulas fracti exemplum meo iudicio huc profus non quadrat; est ibi διάκρισις, hæc συγχρησις, sit ibi à vehementi igne solutio, hæc à frigore potius vel quiete condensatio ac consolidatio. Non tamen hanc meam censuram eousque extensam velim, ut non cogitationes hæc Imperati, Schulzii aliorum ipsis quibusdam Dendritis, Rhoditis, Astroitis &c. applicare desiderem.

Ne interim hæc meâ censurâ, modestâ licèt, mihi ipsi applicare viderer vulgatum illud, *verissimum est, ῥᾶν μωμεῖσθαι, ἢ*

μιμνήσται, propolui aliquid tunc tam difficili tentare, ut si non propius veritatem attingerem, Tibi saltem; Vir Exc. omnique Lectori benevolo curioso; unam inter duas tresvè opinione s eligendo liberum relinquerem arbitrium. Nam: ἔ καλὸν ἔ Φίλε, πάντα λόγον ποτὶ τέκτονα Φοιτῆν μηδέπ παντ' ἄλλε γρέῃ ἰχέμεν. Ἀλλὰ ἡ αὐτὸς πηχάσθαι σύεγγα.

Non pulchrum est, ὦ amice, omni de causa ad fabrum ventitare, neque in omnibus alio indigere, sed & ipse fabrica fistulam.

Aurea sunt Bionis Smyrnizi verba, cum grano Salis tamen accipienda, & cautè usurpanda, ne nimio contemnendi aliorum placita, vel rejiciendi ardore correpti, nos ipsos, & famam nostram aduramus; vel novitatis studio allecti ad absurda deveniamus, & nostra cogitata risui exponamus: non enim omnibus quadrat illud quod immediatè subjungit sapiens noster Bion.

- - Πελαί δε τρι ευμαρές ἐργον.

- - Est autem tibi facile opus.

Agedum, ut commodius & Methodo Mathematicæ convenientius procedamus, contemplemur prius Phænomena circa dendritas occurrentia, ut ex collatione illorum postea causas eruere possimus, eorum solutioni proportionatas. Et quidem.

1. Ponamus observationem curiosam a Ferr. Imperato I. c. traditam, quod si igni imponatur Dendrites brevi evanescat pictura, relicto lapide simplice & nudo, picturâ suâ orbatò, qui adèd sit tenax, & igni invictus, ut diut. simè vim ignis sustineat, absque quòd calcinetur, imò a continua ignis actione in vitrum abeat. Nec omittenda sunt, quæ Laudatissimo Schröckio communicavit γαρέβ-ατῃ Schulzius: quod Nigredo ista à lapide recenti abrasa & carboni ignito injecta, fumum & odorem bituminosum spargat, ipse verò lapis, si frustulum ejus purum, & nigredinis hujus omninò expers igniatur, nec fumet, nec odorem ullum spiret.

2, Solent Dendritæ semper sola arborum & fruticum folia, eaquæ r̄ r̄out è longinquo spectantur, à pictoribus minuto opere (sc̄q̄ miniature) exprimuntur, repræsentare, (uti f̄. n̄. v. x ovum

Fig. P. ad pag. 71. App.

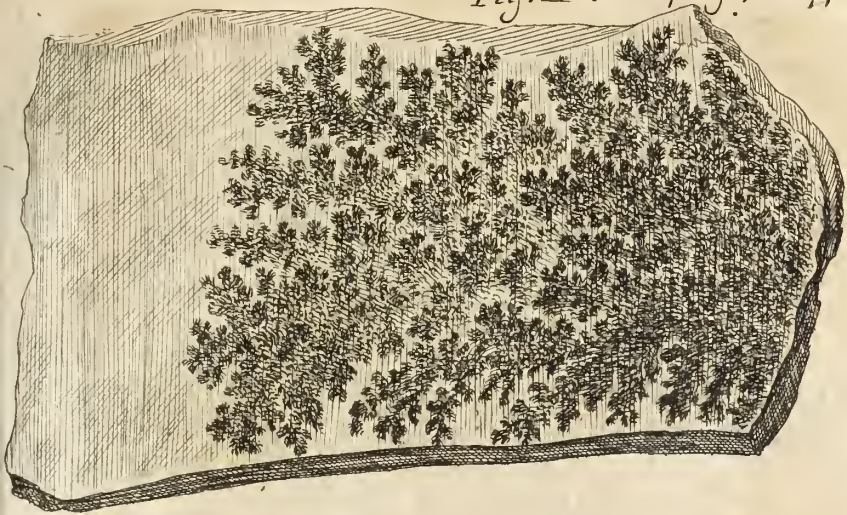

Fig. Q. ad pag. 71. App.

ovum ovo similius quam Dendritā hōster Fig. P. fruticibus aut
 dumetis in tabulis Pērellianis, (den Gesträuchen und Bäumen in
 Pērellianischen Landschaften) nunquam flores, vel semina, nec
 etiam folia, prout visui propius admota sese offerunt, id quod
 de fossilibus plantas varias repræsentantibus in Anglia reperi-
 undis observat Cambden Brittan. impress. Londin. 1695. p. 692.

3. Ita juxta invicem exurgunt arbusculæ, ut nulla aliam
 impediatur, una alteri cedat, nullus etiam ramus alium permeet
 & interfecet; uti id cum stupore observo in Fig. A. & Q.

4. Contingit haud rarò, ut super arbusculas origine prio-
 res & emarcidas quasi proindeque flavescētes Lit. a. b. a. b.
 Fig. Q. aliz exurgant recentes nigricantes c. d. c. d. ut hic
 pulchro certè spectaculo ipsa Naturā Naturam imitari vi-
 deatur.

5. Radices arbuscularum in Dendritis sunt in ipsis lapidum
 commissuris, sive incipiunt sese expandere frutices hi à Natu-
 ra depicti; ibi, ubi fissiles lapides alios contiguos in sua cras-
 sitie tangunt. Fig. A. P. Q.

6. In singulis lapidum fissuris novæ observantur picturæ,
 novæ conspiciuntur fruticum & arborum icones, & quidem
 eadem in duabus sibi contiguis superficiebus.

7. Sunt Dendritæ quorum Tinctura arborifica totam ipsius
 lapidis crassitiem penetrat, ita tamen, ut in sola superficie ex-
 trema distinctas arborum icones repræsentet, quales sunt Papp-
 penheimenses; hi enim si poliantur, sensim sensimque obscu-
 tiores evadunt, atque sic eam, quæ superbiebant antea, pul-
 chram effigiem, in maculosum nescio quid commutant, vel
 prorsus tandem amittunt.

8. Alii è contra ut Dendritæ Hetruricæ, quæ plus poliantur,
 eò prodeunt in figuris arbuscularum distinctiores, atque
 hinc politi capsulis vel cistulis exornandis egregiè con-
 ducunt.

9. Alii tandem lapides in superficie duntaxat figuras o-
 stentant, quibus ab illa abrasis ne vestigium quidem ullum
 effigiei arboreæ comparet. Et tales sunt quos è fodinis Lichan-
 thracum extractos Exc. Præsidi nostro transmissit Schulzius,
 cujus hæc sunt verba: *Iste verò color niger non, aut certè parum*
 admo-

admodum in ipsam lapidis substantiam penetrat, sed superficiei ejusdem saltem illius & agglutinatus esse videtur. & in lapidibus recens erutis cultelli cuspidis facile frustillatim ita separari potest, ut nullum ejus vestigium in lapide remaneat.

Dum in umbroso hocce consedimus loco, Spiritus nostros recollecturi, corpora inter ascensura defatigata sub amœna hac arborum umbra refecturi, oculos jucundo in subjectos valles, urbes, flumina, sylvas &c. prospectu retereaturi, aures grato avicularum concentu tanquam mulcimine lenituri, conabimur ex Phænomenis Dendritarum enarratis rationes haurire, quibus illorum solutioni satisfacere, atque simul viam sternere possimus ad excogitandam hypothesein, quæ non solum Dendritarum genesin planam reddere, sed & alios id genus pictos lapides illustrare possit.

Et quidem ut i. Phænomeno satisfiat, statuendum omninò est, Tincturæ illius nigræ, quæ lapides cæterâ albidis vel cinerei pinguntur, materiam aliam esse à materia lapidis ipsius, & quidem illam hac esse subtiliorem, mobiliorem, fluidiorem, quia poris solidi corporis ab igne referatis illa, sive particula magis volatiles, spirituosa, sulphurea avolant, relicta massa Tincturæ experte: & esse quidem Tincturam hanc sulphuream, & luminum naturæ, patet tum ex odore bituminoso & fumo, quem igni injectus lapis de se spargit, tum ex loco natali, memorabile quippe est, quod Schulzio retulerunt fossores, se, dumpeos in profundum agunt, strata plura lapidis fissilis reperire, in nullo verò earum figurarum hujusmodi quippiam conspici, nisi in ultimo, cui vena Lithanthracum immediatè subjacet. Ita quoque fissilia varia experimentia figuras plantarum, quæ non solum à Britanicis, sed ab omnibus à Botanicis descriptis differunt, deprehendi in Carbonariis Anglicis tegulæ cuidam impressis, quæ ad superficiem carbonis proximè adjacet, scribit Cambden. Britan. edit. cit. p. 692. Ubi verò per hanc ignis torturam non evanescent picturæ; quod mihi Dendritam Pappenhe mensem igni per bihorum ferè committenti accidit, cogitandum est, esse particulas tincturæ volatiles ita cum terre sribus Alcalicis fixatas, ut ab earum compedibus vix liberari queant. Quod verò Dendritæ adeò tenaces sint, & compactæ

partis substantiæ, ut igni maneat invicti, inde concludere licet, esse eorum substantiam valde homogencam, nihilque sulphuris improbi seu sylvestris intertextum gerere. Quod enim Metalla & Mineralia calcinantur, inde fit, quia ignis harum massularum vicinitatem turbat, minima sua subtiliora in eas frequentiùs, ac impetuosius impellendò; & has eousque succutiendo, donec contiguitatem ac cohesionem mutuam derelinquant, hincque quod hactenus compactum & tenax, porosum & friabile evadat corpus, vel in pulverem collabascit, sicuti calcinationis actum optimè explicat Bohn. Diff. Phys. Chym. 12. §. 4. Quod verò per continuatam ignis actionem tandem fundatur lapis Dendriticus, inde evenit, quod terrea lapidis substantia expulsa paucis, quæ adsunt sulphuris volatilibus particulis, cum alcalica coit, atque in fluorum agitur.

Ex 2. Phænomeni consideratione statim patet, non esse has arbuscularum imagines ipsas arbusculas petrefactas, nec etiam impressiones fruticum in molliorem ad huc lapidis superficiem factas, nam sic exprimerentur non sola folia, sed ipsa florum & fructuum adessent vestigia, imò conspicerentur folia non opere miniato, prout scilicet à longinquo spectantur, & frondes visui occurrunt, sed in tota & naturali sua extensione, cum petiolis, & fibris; atque sic distinguerentur facillè plantæ vel arbores unæ ab aliis. Vel saltem inde constat, non eodem modo produci has plantas in lapidibus depictas, quo progerminant in ipso terræ gremio. Qui verò Dendritarum figuras potius conferret cum Ericæ, Abrotani &c. iconibus, atque sic hos ipsos suffrutices, à subversionibus terrarum, inundationibus aquarum &c. delatos diceret inter lapidum fissuram strata, atque his utrinque impressos, hunc tyro quivis Botanica facillè confutabit. Qui enim vel primis attigit digitis sacra hujus scientiæ limina, enunciare poterit, quanti laboris, industriæ, dexteritatis opus sit, Herbarium vitium, uti vocant, conficere, foliola singula, quæ recentia, & succulenta facillè confunduntur, sicciora paulò corrugantur, evolvere, explicare, ut distinctè conspici, & in figura expansioneque naturali considerari queant, & ad primum Dendritæ alicujus, uti Fig. A. obtutum statim & verè quidem judicabit, aut adfuisse summam artis indu-

striam; plantam ipsam inter duas fissiles laminae delatas collocantem, digitorum apices valde acutos foliola explicantes, & euncta ita disponentes, ut ne nimia quidem facta fuerit ramusculorum vel intricatio, vel confusio, vel intersectio, aut quod potius nobis videtur, productas esse has figuras ex motu fluidi alicujus inter duo vel plura solida inclusi, compressi, & sese inter illa diffundentis. Athanas. Kircherus Vir. plurimarum rerum notitia inclutus, Mund. subterr. lib. 3. p. 37. quadruplici modo figuras lapidibus imprimi posse scribit. 1. Casu & fortuito, ut nubes, naves, montes, urbes, castella, cruces, litteras alphabeticas, figuras Mathematicas. 2. Ex dispositione terrenae substantiae, intraquam, tanquam intra formam receptus humor tinctus, tandem Spiritu lapidifico in eam figuram quam terrenae substantiae matrix refert, induratnr, ut pisces in Ichthyite. 3. Ex aliquo singulari accidente, quo figurae in lapidibus, nunc in hanc, nunc in illam formam emergunt. 4. Coelitem praesertim figuras ex dispositione singulari divina. Atque pro plantarum nostris iconibus explicandis eligit tertium, singularemque fovet opinionem, paucis forte probatam, quam propriis ipsius verbis p. 40. reperiundis exponam. *Cum in terram inquit, lapidescente variarum stirpium plantarumque pulveres insint, in quibus una cum exiguo calore nescio quid spermaticum adhuc inest, quod in lapide adhuc molli materiam natum utcumq; ad id aptam, cum plantarum substantiam ea constituere non possit, id quod potest, id est solas in materia herbarum imagines, plastica facultate, quae seminali virtuti aliquo modo inexistit, depingit;* Subjungit quidem pag. ead. alium modum, qui tamen longè distare mihi videtur à scopo isto, & applicabilis solum musco aliisque plantis earumque partibus integris petrefactis, vel Tartaro obductis, crystallinae materiae immerfis.

Altioris indaginis est solutio 3. phaenomeni, qui nimirum stat, ut arbuscularum figurae non invicem confundantur, nec rami implicentur, putaret statim quisvis, materiam fluidam inter lapidum fissuras compressam, atque super eorundem lapidum planities effusam non posse tam ordinatè & distinctè moveri, quin vel totam inundet superficiem, eamque sic uno eodemque colore tingat, vel saepe confusas sine ordine inducat

cat maculas, non distinctas fruticum icones: difficultatem auget, quòd ne duo quidem rivuli, ut ut juxta invicem effluentes cursus suos commisceant, ne duz quidem arbusculæ invicem confundantur, licet interstitium ad exortum tam exiguæ sit latitudinis, ut vix oculis discriminari possit. Hoc sanè scrupulo menti oblato vix me liberare possum, nisi statuam fluxum perennem materiæ subtilis, per singulos corporis porulos, quæ jugi suo per corpus etiam solidissimum transitu non solum confluxum, atque miscelam rivulorum prohibet, sed & ipsam fluidi tingentis ramificationem determinat, & latitudini æquè ac longitudini singulorum rivulorum leges quasi & terminos figit, quos transgredi non potest. Magnam certè vim & efficaciam esse fluidi subtilis permeantis exemplo longitudinis florum evincit Stenon. prodr. Diss. de solid. intr. solid. p. 65. quæ circa Magnetis poros è ferri limatura exurgunt, non solum, quando eadem limatura magnetem proximè contingit, sed etiam, quando intercedens charta à Magnete illam dividit: cui observationi jnnixus idem Author p. 66. & 100. crystalli incrementum per appositionem materiæ certis solum Crystalli faciebus, figurationem & erectionem salium volatiliùm alembicicollo adhzrenrium, aliaque id genus Phænomena permeanti fluido adscribit. Huic etiam penetranti fluido debetur distincta illa arbuscularum, nemorum, aliarumque figurarum in orbibus vitæis distincta expressio, nisi hæc à copia allabentium vaporum impediatur.

Phænomeni 4ti Physica ratio, ut aliqualis detur, statuenda est temporisatione prioris & posterioris diversitas, & adscribenda illi genesis foliorum flavescentium, & quasi marcescentium, quia sita sunt inferiora, huic productio foliorum recentium illis superinductorū: Ut autem hæc distinctius intelligantur, supponendum, fluidum arborificum inextitisse ipsis lapidum poris, atque exudare, vel potius exprimi à constrictione pororum, quæ consolidationem lapidis necessariò comitatur, ex ipso lapidis fissilis corpore: quando nunc post aliqualem & primam pororum constrictionem, ab expressione prima fluidi, fait producta prior seu inferior arbuscularum series (ita ut etiam hæc pîctura exiecata fuerit) nova sit à frigore ve-

hementiori, vel alia causa, ejusdem lapidis nondum plene compacti seu consolidati constrictio, tunc materia tingens fluida in poris corporis residua, de novo exprimitur, atque pro ratione situs, vel pristinorum arbuscularum faciem denuo inundat, vel super nudam quampiam, nec dum tinctam faciem sese effundit; quod autem Tinctura prior coloris sit flavescens, non atrii & vividi, sicut posterior, ejus ratio conjici facile potest ad sulphur magis vel minus exaltatum, atque ipsius Tincturae primae (quam nigram quoque supponere licet) ratione texturae à causa quapiam ut coloris sitis exhalationibus, vel fumis sulphureis aliunde surgentibus &c. immutatione.

Ex Phænomeni 5^{ti} circumstantia notabili clarum est 1. fieri Dendritas per expressionem fluidi cujusdam, ex ipsius lapidis substantia, quod postea amplius quæreas spatium super extremam lapidis superficiem sese diffundat, & vi actinobolica partium salinarum ipsi Tincturae immixtarum, in effusione sui & exiccatione formam arbuscularum imitetur, eo fere modo, quo supra vidimus in mucilaginoso gummi Guttæ concreto, similes ipsis Dendritis figuras progigni. 2. Fieri exundationem illam fluidæ Tincturae per crassiorem & brevioram lapidis Diametrum, non per longiorem seu superficiem lapidis fissilis ampliore, qua in figuris se invicem tangunt, sive in planitiebus suis stratorum ad instar superimponuntur, atque hinc colligere facile est, fieri expressionem illam fluidi tingentis ex poris lapidis per constrictioem pororum in duabus maximis, & invicem parallelis superficiebus à frigore, pondere superincumbentium stratorum, vel alia causa inductam.

Phænomeni 6^{ti} consideratio attentior, ansam dat cogitandi, quod 1. à causa constrictoria pluribus vicinis stratis induta, à singulis exudet fluidum tingens. 2. Fluida duo ex duobus contiguis stratis expressa, & ad idem interstitium effusa sese conjungere, & eandem simul viam inire. 3. Si vel ex unico contiguum stratorum seu vicinorum lapidum fissilium exudaret fluidum, hoc inter binarum superficieum angustias compressum, utriusque ex dictis superficiebus Tincturam eandem imperter. Sicuti videmus, post disruptionem duarum tabularum è lapide fissili nigro politarum, atque oleo, vel aqua prius illitarum

rum. & super invicem probe tritarum, easdem arbuscularum effigies in utriusque tabulæ superficie exprimi.

Reliquorum Phænomenorum attentior paulò consideratio aniam dat cogitandi de æqualitate, vel inæqualitate materiæ, qua Dendritarum lapides constant, uti & de tempore ac gradibus consolidationis: notum quippe est ex Mineralogia generali, lapides etiam solidissimos, si secundum Naturæ leges producti sint, è fluido productos esse, uti etiam hanc prop. III *suïs de solido intra solidum*, cogitationibus in *prodr. Diss.* præmittit Stenon. Et sanè nisi hoc effectum verum foret, nemo unquam sibi posset concipere Dendritarum effigies solidum marmoris corpus penetrantes & permeantes, ut vel ex hoc solo Dendritarum aspectu veritas propositionis Stenonianæ abunde pateat. Prout nunc materia solidi lapidis sive arenulæ sunt crassiores & rudiores, uti pro solutione Phænomeni 7mi supponendam est, poterit Tinctura arborificæ non eodem totam massam lapideam permeare ordine, quin à jugi arenarum crassiorum objectu à recta pororum via deflectere, sicque inordinatam & maculosam quavis figuram inordinato suo motu describere debeat: imò propter prohibitum, per poros rectos materiæ fluidæ motum, & ad latera nullo ordine deflectentem fit, ut tandem sese perdat, antequam ad mediam usque lapidis materiam penetret, sicque clarè ut puto concipi potest, quomodo in politura Dendritarum Pappenhcimensium sensim magis ac magis non solum distincta arborum facies, sed ipsa etiam Tinctura evanescat? In Dendritis verò Hetruriz ponenda necessariò est, uti in cunctis marmoribus, materia fluida sive arenulæ, è quarum compactione constant, æquales, subtiles, & pulvisculorum ad instar tenuës, ut ita propter æqualitatem materiæ fluidæ tingens, postquam sese per superficiem strati exterioris effudit, sese etiam in sinuando in poros fluidæ adhuc lapidis massæ, perpendiculari semper & recto tramite incedat, absque quòd à particularum crassiorum objectu avia quærere cogatur, & hinc fit, ut consolidata hæc massa, quò plus poliatur, cò nitidiores, & expressiores reddat arbuscularum imagines, quòd Phænomeno 8. indicare volui.

Pro Phænomeni 9. & ultimi solutione ita uendum facile est, fuisse productas arbuscularum in superficie exteriori effigies,

gies, vel ex fluido tingente, iusto crassiori, adque ulteriorem insinuationem inepto, vel constrictâ jam & nimium consolidatâ lapidis substantiâ: dum enim fluidum tingens à poris lateraliibus fuit expressum, ut super externam effunderetur superficiem, potuit eodem tempore ita à causa externa constrictus fuisse lapis, ut ulteriori Tincturæ resorptioni factus fuerit ineptus, καὶ ταῦτα μὲν περὶ τῆς Δενδρίτας.

Reliquos quod attinet initiò recensitos lapides, qui in superficie sua plantæ cognitæ, vel ignotæ effigiem exhibent, eorum generis vel ex præmissâ de Dendritis Dissertatione concipi, aut saltem facilitari potest, vel sub tam obscuro latet tegmine, ut ad plenam detectionem nulla appareat spes, vel confugiendum tandem ad plantæ alicujus inter bina strata nondum plenè consolidata casu crescentis, aut per ruinam eò delatæ, compressionem, & factam impressionem. Et sanè ab hujus opinionis amplexu vix detinere me possum, quoties aspicio Scolopendritæ vel Filicitæ potius in Museo nostro civico ita ad naturæ leges expressam effigiem, ut non adsit duntaxat foliorum è caule exeuntium ad ipsius caulis crassitiem proportio, sed in ipso caule lignoso corticis asperioris & rimosi manifestissima prostant vestigia, folia è caule alternatim exeuntia, imò, quod magis mirum, in ipsis etiam foliis nigre coloratis nigriora, id est atra copiosissima conspiciantur puncta, seminum in parte aversa foliorum in his epiphyllispermis conspicuorum clarissima indicia.

Dendritas illos vel Rhoditas Oeningenses aut Lithopolitanos, quod concernit, qui arbuscularum, vel rosarum, stellarumve figuras medix planitieii impressas, nec à commissa lapidum, ut in aliis incipientes gerunt, illos faciliè concessero pingi non à fluido ipsis lapidis poris expresso, sed effluvis bituminosis, vel oleoso-Salinis, ab imò lithantracinarum fodinarum, vel sulphureis mineralibus aliis ascendentibus, lapidibus hisce fissilibus impingentibus, ibi consistentibus & in exiccatione suâ picturas dictas delineantibus.

De lapide frumentario Imperati vel salicita nostro id porro monendum habeo, non esse, ut primo aspectu videtur, folia ipsa vel salicis, vel oleæ, vel lauri arboribus delapsa, & una cum massa lapidea tunc molli adhuc petrefacta, sed materiam quandam calcariam

cariam spatia lapidis adhuc mollis, sed ob siccitatem interve-
nentem rimas in superficie agentis replentem, sicuti Alphabe-
ti literas lapidibus à Natura impressas, aliasque figuras Geo-
metricas explicat Krcher. Mund. sub. lit. 8. p. 23. & p. 24. expe-
rimento argillæ confirmat. Non etenim sunt figuræ hæc folio-
rum in silicis duntaxat superficie, sed ad digitum unum vel du-
os in ipsam lapidis substantiam penetrant; & si ipse hic silex
calcinetur (variis namque calcinationis gradibus salicetas hosce
qui alias ad calcem conficiendam fornacibus calcariis ingerun-
tur exposui) ad medietatem e. g. apparebit materia hæc folio-
rum icones exprimens ochracea quasi & mollior altera duriori,
& magis rubicunda, quàm silices ipsi constant, & quorum inter-
stitia illa suffarcinât. Ipsa autem illa materia suffarcinans, si in
exiccatione sui, vel unam rimam agat, vel plures centro con-
centricas, prædibunt vestigia, aut venarum per medium folio-
rum excurrentium, aut truncorum arboreorum horizontaliter
refectorum, aut circulorum linearumve Ellipticarum invicem
concentricarum. De convolutionibus illis serpentiformibus
Cornua Ammonis referentibus, quæ dici possent, eâ in com-
modiorem reservo occasionem; sicut & quæ spectant impres-
siones illas Cardui foliis similes in cornuum Ammonis orbibus
conspicuas.

Phyllitis tandem quod spectat Tofaceos, seu folia illa quo-
rum vestigia in Tosis sunt conspicua, venis suis exactè distin-
cta, non existimaverim, esse hæc in ipsis Tosis ita progenita, vel
à Spiritibus quibusdam subterraneis elaborata, sicuti de Con-
chitarum in terris productione conjecturas exhibui in Append.
Eph. Germ. Dec. III. Ann. IV. reperiundas, sed firmiter mihi per-
suadeo, ipsa folia ex arboribus delapsa, visciditate materiæ ad-
huc mollis, liquidiusculæ, Tofaceæ adhæsisse, sui que figuram
ei impressisse, quæ postea mansit. Atque ad hoc statuendum co-
git me tum ratio, tum experientia; & speciatim excursio nu-
pera Botanica, in pagum Stallikonam (Stallikon) hunc ob finem
instituta, ut venam Toforum curiosissimorum foliis prægnan-
tium industriâ Pastoris ibi degentis laudabili detectam, exactius
rimarer. Expatiar itaque cum raræ eruditionis viro, & ob ami-
citiæ fidem diu atq; constanter servatam junctissimo, & inveni
Tosis

Tofis albis copiosissime & elegantissime impressa folia, Quercus, Fagi, Alni, Salicis, Aceris &c. & quidem ita, ut ea semper folia Tofis inextiterint, quorum arbores supra stantes, vel proximè fuerunt parentes, folia nampe Quercus ad radices Quercuum, & sic de cæteris, manifestissimo petrificationis foliorum delapsorum, & visco Tofaceo involutorum indicio: nec hoc solo observato dimissus abii, satisfecit insuper curiositati meæ, quod in mediis Tofis ipsa repererim folia, tanquam Archetypum ex typo, sive vestigia ipsi adhuc inmanentia, cum pediculis, licet plerumque teneriora, & vel in totum, vel ex parte corrosa, in pulverem mox collapsura.

Satis nunc Fautor optime Historiarum est, satis ratiociniorum, Quod si hæc de Dendritis. & affinis lapidibus cogitata ingenio Tuo subactissimo non præbeant cibum, aliquid saltem condimenti delicatiori exhibebunt. Quod si Theoremata hæc ce, vel innixæ solutiones problematum Tuo vel aliorum iudicio minus firmo stent Talo, scias optimum quemque à veritatis semita abscedere, & nullum ubique posse felici ludere dextra, scias naturæ lusus tot subjectis variatos plures ne quidem cogitando assequi posse, sufficere mihi, quod glaciem tam crassam fregerim, viam ad novam hanc in lapidinas herborificationem paraverim, & quod vehementer opto, alios ad studium hocce nobilissimum & curiosissimum prosequendum invitavero, quibus proin, & commercium, & amicitiam, & communicationem eorum, quæ vel vires meæ possunt vel Helvetia nostra producit, eâ quâ valeo animi ingenuitate promitto.

Vale VIR ἐμῶ κεχαρισμένε θυμῷ, καὶ Φιλῶν Διατέλει

Exc. Tuz

Figuri ex Musco
die 5. Octobr. 1698.

addictissimum

Job. Jacobum Scheuchzerum. M. D. Helvet.
Tigurin. Ac. N. C. diſſum Acarnan.

HISTO-

HISTORIÆ
LITERARIÆ

S. R. I. Academiæ Naturæ Curiosorum

CONTINUATIO VII.

AUTHORE

MICHAELE BERNHARDO VA-
LENTINI

D. Med. Prof. Giffeno, Collegii Cæsareo-Leopold. Adj.
& Recup. in Italia Collega.

I.

GEORGII HIERONYMI VELSCHII,
Dissertatio

De

ÆGAGROPILIS

Augustæ Vindelicorum.

Typ. JOH. WELTE A. 1669.

VIR πολυμαθέςατος ab Amicis sæpe rogatus, an Pi-
larum, quæ in ventriculis caprarum alpestrum
reperiuntur in curatione usus aliquis esse possit? rem
dissertationi commisit, præcipuè cum alii illas alio su-
perciliò contempserint. Quùm verò neque Antiquis neque
Modernis vel nomen earum esset cognitum, ὀνομασποίας le-
ge easdem ÆGAGROPILAS ab αἰγάγροις, sive Rupicapris &
pilis appellavit, qua nomenclaturâ rem sibi fati expersisse vi-
detur, quæ Germanicè Gensenstein/Gemsenfugeln ab effectu ve-
rò Bezoar Germanicè audiunt. Quemadmodum enim officu-
la quædam in aliis animalibus lapidum nomine veniunt, ut in
lapidibus percarum; ita hæ quoque pilæ lapides dicuntur, si-
miles ferè illis globis, qui in ventriculis bouum reperiuntur &
à Cardano ovum bovis, lingua Patriâ Ochsenmutter vocantur.

*L

Ob.

Oblongâ enim, rarius rotunda figurâ nascuntur, pondere etiam cum maximi sint, levisimô, ex triplici substantiâ constantes quarum interior gemina aut fibras radicum, aut filamenta plantarum succo quodam concretô compacta refert, exterior autem cutem æmulatur coriaceam, interdum lignosum corticem, rarissimè crustam lapideam, coloris ut plurimum aut cinerei aut nigri, magnitudinis varix, manum tamen in pugnum contractam vix unquam excedentis, ut ex Iconibus adj. ctis demonstrat; eaq̄s de causâ à Schroedero dissentit, qui ægagropilas vix ad nucis jugland. s magnitudinem adf. endere dicit. *Differant* à lapidibus bezoar, quod hi in variis partibus, illi verò tantum in primô aut secundô ventriculô generantur, eaque occasione in quadruplicem Ruminantium ventriculum inquirat & in figurâ æneâ ob oculos ponit. Relicta formâ, quam homines nec mente satis assequi nec nomine exprimere posse statuit, in *Causam efficientem* inquirat & p. n. generari supponit, quia non in omnibus reperitur: Non à solô calore vel frigore, sed ut lapides à principiô salino & Spiritu vel facultate *λιθοποιήσιμη*, quam plantæ cum nutrimento attrahant & animalia cum potu assumant, quæ nî excreticis robore ejiciatur, in orbos parere putatur. Materiam dicit Doronicum *Βενσεντურχελ/ Schwindelwurchel/ Mutterwurchel/* quod contra alios alexipharmacum potius, quam venenosum esse ratione & experientiâ probat. Posito tamen illud aliquid veneni alere, ea propter tamen *Ægagropilæ* non statim venosæ erunt, cum & coturnices helleborô vescantur, quæ tamen neutiquam venosæ sunt, eòque minus, quòd & aliarum plantarum illic nominatarum fibræ intertextantur, ut præter Camerarium, Bauhinum & ipsa *αυτοψία* & ocularis demonstratio ab authore addita ostendit, eaque occasione in plantas quasdam aromaticas montanas inquirat. Interim vis potissima ab ipsô animali deducenda, à fermento sc. stomachico, cum non solô calore vel facultate chylica, sed liquore stomachicô petrificatur chylicatio. Proportio interim, quâ singulæ pilas ingrediantur, determinari non potest, quas fermentum aut nimia copiâ, aut acrimoniâ peccans generari possit. Cæterùm *Qualitates ægagropilarum* sunt calido - siccæ, in fine 1. gradus, aperientes, rarefacientes, leniter tamen adstringentes, diaphoreticæ, diureticæ,

ca, cephalicæ, ophthalmicæ, pneumaticæ, cardiacæ, stomachicæ, hepaticæ, Spleneticæ, mesentericæ, nephriticæ, hystericæ, arthriticæ &c. Adeoque *Usus* intuitu conveniunt in trorbis universalibus, cum primis quartanis & hemitricæ's, unigenis pestilentialibus, variolis, morbillis, petechialibus, Ungaricis, Sudore Angl. cõ, Catarrhalibus. Ex Particularibus: Hydrocephalo, Cephalalgia, Hemicranîa, Vertigine, Memorix imbecillitate, Amentia, in primis Hypochondriacâ & Hystericâ, Maniâ, Hydrophobiâ, Lethargõ, Tremore, Paralyli, & similibus: Pleuritide, maximè malignâ, Lipothymia, Syncope, omnibus ventriculi, lienis & hepatis affectibus, gonorrhœâ, sterilitate, partu difficili & dolore à partu, arthritide, casu ab altõ, in quibus omnibus plura, quam ab ipso lapide bezoardico commoda ab illis expectare licet. *Dosis* illarum ad gr. X. ad XII. ascendit. Qui enim ad Drachmam procedunt, obruunt Naturam. Dantur autem in vehiculõ appropriatõ, ut per singula affectuum genera cundo, brevibus formulis ostendit & *Coronidis* loco *Abusus* ægagropilarum ad impenetrabilitatem armorum, præservationem à fame, siti &c. ridet & abhorret.

II.

JOH. JACOBI WEPFERI

Med. D. Scaphus.

CICUTÆ AQUATICÆ

Historiæ & Noxæ, commentariis illustr.

Basileæ Anno 1679.

Qua occasione Senex post cineres Venerandus ad scriptionem hanc devenerit in *Præfatione* docet. Postquam scilicet cicutam omnium ferè ore frigidam tam atroces inferre convulsiones observarat, dubitare cepit de ejus temperamento, eoque magis, quod radices ejus vomitu rejectas non nocere viderit, unde sibi persuadere non potuit, succum inde elicatum, in sanguine demum operationem suam perficere, sed in Ventriculo statim spicula sua seponere crebris in brutis experimen-

nis comperit. Deprehendit quoque venena operari citra Spirituum dissipationem, sanguinis coagulationem &c. Sed particulis acutis varièque formatis ventriculum scindendo, citra etiam alcali & acidi pugnam in ventriculo; Inde autem Spiritus simul turbari statuit, quos per Præsidentem systematis nervosi, h. e. Animam sensitivam intelligit. Addit simul consilium, quo Philosophi venenorum operationem in brutis addiscere possint. Ab hinc depictâ prius cicuta Aquaticâ quoad radicem & herbas in fig. æneâ *Historiam* ejus & *noxas* per casus tragicos & practicos describit, è quibus omnes periêre in quibus cicuta intus fuit detenta: Qui verò vomitu vel spontaneò vel arte excitatò eandem rejecêre, salvati omnes.

IN COMMENTARIIS autem.

Cap. 1. Danubium describit, circa quem abundat cicuta. *Cap. 2.* Species ejus Terrestrem sc & Aquaticam. *Cap. 3.* Qualitates enumerat, eamque non tam frigidam quam calidam esse ex effectu concludit. Caliditatem autem ejus à particulis igneis, salino-sulphureis spirituosis, acuminatis, linguam acrimoniam vellicantibus naribusque gravibus deducit, quæ omnia convulsiones, cardialgiæ aliæque symptomata in ægris obvia testentur, ut in *Cap. 4.* plurimis historiis ex aliis tum Botanico-rum, tum Practicorum Libris petitis demonstrat. Ad Dioscoridis verò auctoritatem *Cap. 5.* respondet, distinguendo inter ea, quæ per se & quæ per accidens refrigerant. Nec Socratis mortem placidam *Cap. 6.* obstare dicit, cum 1. incertum sit, an venenum ab Atheniensibus Socrati propinatum reverà tale fuerit, quod ex Platone ferè dubium reddit. 2. Si tamen fuit, non ex solâ cicuta constasse aliunde probatur, & licet etiam frigidissimum fuisset, citra tamen tumultum operari non potuisset. Licet autem calidam esse censeat cicutam non tamen solo calore enecare *Cap 7.* ostendit, cum placentas piperatas & alia calida copiosè devorent, sed facultas venenata simul in radicibus, & quidem harum non facultate occulta, sed particulis salino-sulphureis variè figuratis scindentibus & Archæum irritantibus cum Recentioribus deducit. *Cap. 8.* autem modum agendi, quo symptomata in ægris particulæ hujusmodi produxerint, fusius exponit, quatenus in ventriculo rodendo: In
san-

sanguine præcipitando agunt. Abhinc *Cap. 9.* Historiam infantici-
 tidæ Anatomix subjectæ per digressionem inserit & quæ in
 visceribus observavit, hisce per *Scholia* subjuncta explicat *Cap.*
10. Cur in illis qui curati sunt, nulla symptomata funesta re-
 liquerit cicuta? inquit, variorum ætiologiam adiungit &
 tandem ad suam hypothesin per varia venena brutis iniula ap-
 plicat, additis historiis aquaticæ cicutæ datæ, cum Scholiis, ubi
 in canibus & lupis eadem, quæ in ægris annotaverat, sympto-
 mata vidit. Abhinc aliorum quoque VENENORUM opera-
 tiones per similia experimenta examinat. *Sc. Cap. 11.* Napelli
Cap. 12. Cocculorum *Cap. 13.* Nucis vomicæ. *Cap. 14.* Hellebori
 albi. *Cap. 15.* Gialappæ. *Cap. 16.* Radicis Coronæ imperialis.
Cap. 17. Solani vulgaris & furiosi. *Cap. 18.* Hyoscyami. *Cap. 19.*
 Amygd. amar. *Cap. 20.* Antim. *Cap. 21.* Arseni. i & auripigmen-
 ti. *Cap. 22.* Mercur. quæ omnia propriis æque, ac aliorum exem-
 plis demonstrat. *Capite autem 23.* addit *Cicuta Utilitates*, quas
 tamen internè reformidat, contra alios: Externe autem quo-
 dammodò indulget, v. g. in Empl. de cicuta pro affectibus
 Lienis, quo ipse caliditatem ejus magis stabilire fategit, cum
 aperiendo & discutiendo agat. Tandem *Cap. 24.* *Curationem*
post cicutam assumptam addit & in principio vomitoria, post-
 modam verò pinguia, lacticia, cordialia & alexipharmacæ
 suadet.

III.

JACOBI AUGUSTINI HÜNER- WOLFFII.

Med. Lic. & Pract.

ANATOMIA PÆONIÆ

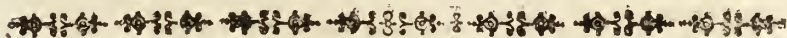
Arnstet. Typ. Henrici Meureri

1680.

Author specificam Pæoniæ virtutem cò felicitis expressurus
 in *Proœmio* mirabiles nonnullarum plantarum effectus enu-
 merat, Sambuci v. g. in salice contra epilepsiam, nigella stri ra-
 dicis

dicis contra hæmorrhagiam &c. à quibus ad Pœoniæ radicem
 tionem descendit, in cujus *Cap. 1. Nominalia* expedit. *Capite* ve-
 rò 2. Definitionem Pœoniæ ejusque Divisionem in Marem &
 Fœminam subjungit, quarum prior radice crassiore & simpli-
 ciore: Posterior fibrosâ magis gaudet, ut ut & caule, foliis, flo-
 ribus & semine, distinguantur, de quibus Botanici. Utrumque
 genus varias species floribus vel simplicibus vel plenis distin-
 ctas admittit, de quibus fusè Author. *Cap. 3.* in veram Pœoniam
 marem inquit, quam cum Dioscoride omniumque, qui de
 Pœoniâ scripserunt, testimoniis una radice constare dicit, quam
 in horto Vinariensi reperit Wedelius; unde neque fraxinellam
 cum Trago, neque dictamnium album pro eadem habere
 poterimus, cum diversissimâ utrobique radices sint. *Locus Na-*
talis Cap. 4. in montibus altissimis & in specie Alpina & Nar-
 bonensibus crescit, è quibus nunc in hortis alitur, quos fœmiza
 imprimis exornat, unde radices & flores in umbra siccati, ut
 & semen loco sicco asservanda sunt. *Cap. 5. Temperamentum*
Pœoniae & *fundamenta Chymica* tradit. Illiè calidum & siccum
 esse colligit ex colore rubro, non obstante dulcedine, quam
 amarities distemperat; Hoc adstrictio ejus docet; quæ omnia
 enchiridis Chymica confirmat, quæ ex lib. 1. Radicum ꝑvj. aquæ
 spirituosæ & olei ꝑij. obtinuit, relicto capite mortuo, Sal
 fixum continente, & exinde vires ejus tam generales, quam
 speciales dependent, quarum priores, appetivas sc. attenua-
 tivas, leniter tamen adstringentes *Cap. 6.* à diversitate particula-
 rum deducit, addita vi anodyna, emmenagoga, anthelmin-
 tica, lithontriptica &c. In 7. *erò Cap. vires ejus in specie contra*
varios effectus internos explicat, in febribus scilicet tam intermit-
 tentibus, quam malignis ad præcavendas convulsiones in Epi-
 lepsiâ, in quâ acetosam sanguinis acrimoniam corrigendo ner-
 vorumque crispaturas solvendo sive sola, sive c. Sal. vol. in u-
 sum traducta mira præstat, imprimis in Epilepsiâ puerorum in
 in qua rad. & grana pœoniæ cum absorbentibus & opiatibus ali-
 quot diebus ante novi- & plenilunium cum fructu dedit. Non
 minus in cephalalgia, vertigine, incubo, lethargô, apoplexiâ,
 melancholiâ, maniâ, catarrhis & tussi puerorum convulsiva
 (contra quam egregium pulverem ex eò probat Mynsichtes
 conducit, quam postremam præmissa vomitu radice pœoniæ
 cum

tum elæosaccharo anisi in puellâ unius anni feliciter curavit. & in asthma, palpitatione & lipothymis, torminibus ventris, dysenteria; passione iliaca & hypochondriacâ conducit. Quod verò lumbricos à Rustico puerò essentiâ rad. pœoniæ & Sal. CC. vol. c. Spir. Vitriol. fixatò paucisque gr. gummi guttæ expulserit, additamentis fortè adscribendum. Arthritidi verò & calculo eandem mederi, spasmus demulcendo, Authori facile crediderim, præcipuè cum egregium hic experimentum referat; quâ ratione & suffocationi hystericæ, partui difficili & doloribus à partu succurrit. Quod si verò in *amuleto virtutem antepilepticam* quoque exferat, id *Cap. 8.* particulis aëreis sulphureis exhalantibus & seri acrimoniam corrigentibus adscribit, utut nunquam, ut ingenuè fatetur, idem tentarit. *Cap. 9.* porrò *Usum pœoniæ externum* in affectibus variis internis & externis, in formâ unguenti empl. balnei, pediluvii; *Compositiones verò in formâ liquidâ*, aquas, Spiritus, clareta &c. *Cap. 10.* Morfulos verò, rotulas, trochiscos aliasque *in forma solida præparaciones* *Cap. 11.* sicut *mediæ consistentiæ* pharµaca, *Cap. 12.* proponit, addendo *Cap. 13.* *Dosim & vehicula*, *Cap. 14.* verò *invectivas* aliorum in vires pœoniæ declinat, cum si unquam spem fefellerit, ut plurimum vel cariõsa, vel tempore inconvenienti collecta in usum trahatur.

IV.

CHRISTIANI FRANCISCI PAULLINI.

NOBILIS SALVIA

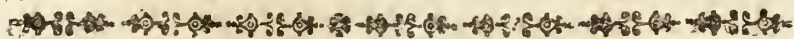
juxta methodum & leges Acad. Nat. Cur.

Aug. Vindel. impensis Laur. Kronigeri; Typ. Brechenmacheri.

SALVIA bufonum nidus esse dicitur, hinc utrûmq; discutit
 Author in scriptis publicis, de priori IV. Sectiõibus agens,
 æquibus 1. PHILOLOGICA - PHYSIOLOGICA proponit,
 ita

ita ut *Cap. 1. Nominalia* & 2. *Descriptionem realem* absolvat, quàm à texture & proprietatibus à Dioscoride descriptis petit, quorum priorem undique cavernosam observavit Author microscopiorum ope. Abhinc 3. differentias ejus & species sistit, salviàm sc. vulgarem lat. foliam & minorem angustifoliam, præter quas & cretica, sylvestris & picta Botanicis innotuerant. In consideratione verò *loci natalis* & *culturae* ejus 4. per digressionem summoperè miratur DEI T. O. M. providen iam, quia iis in locis, ubi endemii quidam morbi grassantur, medicamenta pariter appropriata reperiantur. Hinc ubi salvia pullulat, capitis uterique affectus (quibus dicata est) frequentiores esse tradit. Adeoque *vires & qualitates* ejus 5. sunt digestivæ, diaphoreticæ, diureticæ, alexipharmacæ, imprimis autem cephalicæ & hystericæ, quas ex odore æquè ac sapore colligit. Ut autem faciliùs sumatur, variis formulis est præscribenda, adeoque varia inde *preparata* *Cap. 6.* recenset, pulveres sc. suffimigia, decocta, infusa &c. Quibus expeditis SECT. II. PARTE I. MEDICO-CHYMICA Usum salviæ specialem in AFFECTIBUS SUPREMI VENTRIS, imprimis cerebri organorumque sensoriorum per plura *membra* horumque *capita* deducit variasque ex clinicis formulas, quas salvia ingreditur, colligit & recenset, ita quidem ut salvia sumopere in affectibus paralyticis & spasmodicis, tum & oris, dentium & gingivæ laudetur, adque posteriores collutiones, it. Styli dentificii Cnöselian. in Tom. VII. Eph. Cur. p. 78. descripti commendantur SECT. II. PARS II. USUM SALVIÆ IN AFFECTIBUS MEDII VENTRIS faucium, pectoris &c. per sua *membra* atque *capita* deducit & speciatim asthmaticis optima dicitur SECTIONE II. PART. III. USUM SALVIÆ IN AFFECTIBUS INFIMI VENTRIS methodò priori deducit per familiarium observationum collectionem; ubi præcipuè laudatur in iis, quibus scorbutus conjunctus, ut colica & paralytis scorbutica. It. in mensibus suppressis & symptomatibus post partum &c. SECT. III. PART. I. PHARMACEUTICO-THERAPEUTICA USUM SALVIÆ SPECIALEM IN FEBRIBUS *Cap. 1.* Intermitentibus 2. continuis & malignis 3. in Peste tradit. PARTE II. S. III. USUM SPECIALEM IN AFFECTIBUS EXTERNIS deducit. Ultima tandem SECT. IV. OECONOMICA

MICA USUM CULINAREM ejusque noxam addit falviae q̄
 lotionem suadet, cum ob umbram & asyllum Bufones sub illa
 saepe stabulentur, ut ex fasciculo *Observ. Dec. II. Anno V. Miscell.*
 annexa ostendit.

CHRISTIANI FRANCISCI PAULLINI. LYCOGRAPHIA

De

Natura & Usu LUPI libellus

ad Norm. Acad. Leopold. N. C.

Francofurti ad Mœn. Imp. Job. Dav. Zunner.

Anno 1694.

Totidem hic, quot prior, Sectionibus distinguitur libellus
 IV. scilicet, è quibus I. PHILOLOGICO - PHYSICA pri-
 mum nomina lupi expedit, variasque inde desumptas hominum,
 morborum plantarumque denominationes. *Secundo* Lupum de-
 scribit, quod sit quadrupes ululans, visu & odore excellens, forte,
 astutum, crudele, rapax & vorax, nihilominus tamen salutare:
 Additâ fusiori analysi, differentiis autem à magnitudine, co-
 lore, forma & savitiâ petitis. *Tertio* specialio rem ejus *Anatomen*
 instituit, in qua caput verminosum ex traditione Venatorum
 observat. Quod verò cerebrum, una cum Luna crescere & de-
 crescere dicatur, Alberti fabulam redolet. Imprimis autem or-
 ganon auditus considerari meretur, quod Gahrlicpio Dec. 2.
 Ephem. A. 9. Obs. 71. teste accuratissimum obtinet, unde sonum
 facile percipit eâque de causâ tympani sonitus ipsi gravis est
 eoque pellitur. Ventrículus amplissimus rapacitatem docet,
 cui Vermes in ventriculo pondus addunt à Wepffero, Heyfio
 & aliis observati. Reperiuntur ubiq; terrarum, Anglâ exceptâ,
 non quidem aliquò Naturæ dono, sed quia olim tributis loco à
 subditis pendendi erant; vel quod per sententiam judicis, ii,
 qui pœnam capitis promeruerant, certam luponum quantitatem
 occidere tenebantur. Cicurari tamen posse curiosum est. Rabiẽ
 autem illorum à vermibus in cerebro deducit. Abhinc INSECT.

II. HISTORICA 1. USUM LUPi RELIGIOSUM. 2. POLI-

Dec. III. Ann. V. § VI. App.

*M

TICO

TICO TOGATUM in fundandis familiis, denominandis Regionibus, urbibus, pagis, monasteriis, castris, fluviis, adde & fonti prope Heidelbergam; it. in insignibus & Heraldicis, numeris, prognosticis & prodigiis. 3. USUM LUPI POLITICO-SAGATUM in castris, præliis & vexillis tradit, SECTIO porrò III. MEDICA est & Usum lupi specialem, tam inquam externum explicat, ita ut I. USUM ejus in AFFECTIBUS SUPREMI VENTRIS enumeret, ubi cor ad Epilepsiam & melancholiam, hepar ad cephalalgiam, pinguedo ad agrypniam, sanguis ad vertiginem, pellis a lincubum, cerebrum ad paralyfin & memoriam deperditam, oculus, fel & stercus ad suffusionem & lippitudinem, hepar utrum ad hæmorrhagiam narium curanda conferre dicuntur. II. USUS in AFFECTIBUS MEDIÆ REGIONIS in eò consistit, quòd An inæ lupi guttur & stercus, pleuritidi dens, tussis pulmo, sanguini congruato essentia sanguinis lupi mederi dicuntur. III. in USIBUS INFIMUM VENTREM concernentibus Anorexiam stomachus lupi, cardialgiam pellis fots, Colicam intestina solvi dicuntur; quemadmodum in Diarrhœa ossa usta, hæmorrhagiâ caro lupi, in hydrope, fluxu hepatico & obstructionibus hepar præp. in Ictero fel, in affectibus renum jus carnis & vesica combusta, in affectibus genitalibus virga, in obstructione mensium lien lupæ, suffocatione hysterica & abortu cingulum ex corio lupi juvare putantur. Nec IV. in FEBRIBUS omni carer utilitate, cum in malignis cor laudatur, imò V. in AFFECTIBUS EXTIMIS, pinguedo, fel, medulla egregiè convenire dicuntur, Tandem SECT. IV. OECONOMICA Cap. I. Usum lupi in Vestimentis 2. Magicæ superstitiones, de tympano è pelle lupina alia ferè muta reddente &c. addit, quæ Gesnero jamdum in fabulis habentur. Quod verò pellis ovina citius consumatur, si prope lupinam deponitur, ab hujus siccitate dedit illius humiditatem absorbente, id quod in depilatione & à pediculis præferendo quoque obtinere putat. Stercus verò lupi in stabulo vel alibi defossam oves inquietas reddere cum aliis fabulis ibi recensitis ridet. Lycanthropiam verò præstigiis Dæmonum relinquit.

I. N. J.

PARALLELISMUS

Ad

OBSERVATIONES

In Ann. III Dec. I. Ephem. Curios. contentas,

Opera

ROSINI LENTILII ORIBASII

Collectus.

B. C. D.

Ad OBSERV. I. Ann. III. Dec. I.

Illustrissimi Comitis Oettingensis cubicularius ante aliquot annos ingentem linguæ & faucium tumorem cum dolore summo passus. Varia Medici juxta & Chirurgi, sed frustra omnia, denique cibi potusque comœatu intercluso nil nisi extrema. Sed profiliens desubito subter linguam calculus omnia brevi symptomata mitigavit, quem plures postea, sed minores, insecuti, consolidato denique vulnere & homine sibi restituto. Salivæ austeriusculæ hos fuisse cœtus existimo, qui alibi observationem communicavi de Amico quodam meo, cujus ejaculata inter loquendum super orbem stanneum saliva momentanea petrificatione calcis albissimæ frustillum est formare solita. Cum lympha, salivæ matre, haud raro particulæ terrestres abripiuntur, ab hujus acidulo spiritu. solum æ, quæ ad extimas corporis partes, linguæ puta pupillas delatæ, exhalante acidulo spiritu, denuo coagulantur, glareali salivæ viscositate multum contribuente: sicut ad *Principium fontem Welniziamum* haut procul *Jena*, festucæ, baculi, arborum decidua folia, lapidosa crusta investiuntur, abrafis ab aqua nitrosa in mentis visceribus particulis petrosis, quo Spiritu nitroso postmodum in aëris illa libertate exhalante atomi lapideæ denuo concretæ

in festucis aut alia re quavis idonea conquiescunt, quo de *Jeb-
ringius* eleganter in *Disp. de calculo A. 1663. Jenæ* habita. Cate-
rum præter historias plures lapidum sublingualium in observatio-
ne productas habetur insuper parallela *Seidelii ad Lysericultr.
anatom.* adnexa p. m. 294. Calculi nempe sublingualis coloris sub-
flavi in muliere *Gryphisvvaldensi* magnitudine articuli digiti re-
perti. *It. Obs. 116. Ann. X. Dec. II. Ephem. nostr. Tulp. Obs. Med.
lib. 2. cap. 75. p. m. 141. Tim. à Goldenkl. lib. 1. Cas. Medicin. 35. p. 68.*
quas majore numero collegit illustr. noster *Argus Disp. de la-
picid. capit. §. 54. 55. 56.*

Ad OBSERV. II.

*V*ide etiam *Ann. I. Dec. I. Ephem. nostr. Obs. II.* & eleganter ibi-
dem de *Atrētis* differentem Scholiasten crud. tissimum *Phos-
phor. I. pia mem. It. An. II. Dec. I. Eph. Cur. Obs. 22. §. Schol. It.*
quæ de imperforatis per vulvam alvi excrementa reddenti-
bus & diu vitam protrahentibus leguntur in *Ann. X. Dec. II. Eph.
nostr. Obs. 75.* quales non simpliciter, sed secundum quid *Atrē-
tas* licet rectè vult *Hartmannus* noster, ad lito quoque tali exem-
plo dicti *Anni Obs. 159.* Hic affectus non semper congenitus
est, sed nonnunquam à male curatis ani ulceribus demum pro-
ducitur, coalescentibus improvide longanoni parietibus, cui
malo quo pacto medendum vid. ap. Excell. nostrum *Aretæum*
in den Chirurg. schen Handw. r. kungen num. 29. p. 112.

Ad OBSERV. IV.

QUOD Erysipelas ζωσῆς à *Plin. lib. 26.* describatur, quod medium
Hominem ambiat, inde Zoster appellatur, & enecet sic inxerit,
& Excell. Bruno in *Lex. Med. ex Scribon. num. 63. §. Rhod. not. ad
b. l. Zonam* vocet Herpetis speciem, quæ occupat regionem il-
lam mediam, ad quam homo cingi solet, unde & ab aliis
Circinus dicitur, usitatus ζωσῆς, it *Zinzilla* vel *Zinzillis*; exinde
statim apparet, Erysipelas à *Langio* descriptum *Epist. 32. lib. 1.
p. m. 135.* non esse genuinum ζωσῆς, eo quod hominem à lum-
bis, umbilico, & testiculorum osseo usque ad genua cingat, se-
piat & circumdet, quale quid de cingulo, utcumque latissimo,
nemo

nemo facile prædicarit, quorsum etiam referendus *Sennertus*.
 loqui adcuratissimus, qui ζωσής ᾱ cruribus usque ad lumbos,
 seu locum cincturæ serpere ait. Multo minus in hunc censum
 venient affectus in Observatione Excell. *Schulzii* descripti,
 quum alter tumor à scapulis inceperit, à superiore pectoris par-
 te ad collum serperit, postea faciem totam & caput occupa-
 rit, alter totum pectus & dorsum ad collum usque cinxerit,
 hasque partes paulatim deferendo ad faciem & caput adscen-
 dent, quod herpetis est potius, quam erysipelatis. Nec præ-
 preerea mihi dicendum existimetur erysipelas ζωσής, quod hinc
 inde in toto corpore hanc vel illam partem cingat, sed, quod
 eam determinate partē spatio haut adeo lato supra lumbos cin-
 gat, quæ ab Anatomicis *Zona* dici solet. vid. *Brun. loc. cit.* Nam
 alioqui obscurum est, cur non æquè ζωσής dici mereatur erysi-
 pelas crus totum occupans; cur non æquè scabies universalis
 aut lepra, quod corpus totum cingant? Hinc isti *Zonæ* erysi-
 pelicæ limites omnino figendi. Veri erysipelatis ζωσής & ex-
 emplum, me quidem opinante, propinat Exc. *Brechtfeldius* in
Act. Med. Hafn. Vol. I. Obs. 108. qui in vidua *Hildesienfi* deprehen-
 dit tumorem erysipelatosum inferiorem ventrem tam accurrate cir-
 cumdedisse, ut cingulum fuscum palmam latum ad amissim referret.
 Nos autem in ista nostra praxi non nisi unum observasse re-
 cordamur in matrona ultra quam sexagenaria singulis ferè
 mensibus recurrens, scil. supra lumbos palmi latitudine cingū-
 lum s. *Zonam* exacte metiens. Arbitramur autem, si quid con-
 jiciendum, eam potissimum ob causam ζωσής nonnunquam
 in his, qui ad erysipelas inclinant, oriri, quod ob præcinctu-
 ram, cum primis arctiorem, capillaria vasa ibidem compressa,
 sanguini sulphureo & bilioso in venulas transmittendo non
 sufficiant, unde inflammatio, & ζωσής adeo decan-
 tatus, tametsi rarus, af-
 fectus.

Ad OBSERV. VII.

QUOD in Observatione color nivis cœruleus tantum emphaticus prædicetur, à reflexione cœli cœrulei natus, & in obscura tantum camera talis observatus, ego contra, nivem rutilam sæpe numero me observasse meminisse revera talem. Nec impossibile censeo, posse dari nivem quoque realiter, non emphatice, cœruleam, tinctam fortasse à latentibus subter Terra nive cooperata mineralibus, quorum aporrhœas nivis colorem immutare posse, nullum sane est dubium. Ab urina jumentorum nives rufescere hyemali tempore itinerantes creberrime comperiunt, quin & intra se nives ipsæ salia quædam recondita gerunt ope chimicæ in apricum collocanda, observante id quoque *B. Borrichio*, & *Israël Conradi Dissert. de frigor. natur. & effect. cap. 12. p. m. 181.* ex nive depurata & filtrata post solutionem, tum per factam evaporationem, sal cubicæ figuræ, paucâ quantitate semet separasse asseverat, quamvis, utrum id fuerit domesticum, an adscititium, nondum liqueat. Sic & *Gassendus* in *Phys. Epicur.* se ignis ope ex nive manifestum quoddam, acri sapore linguam feriens sal eduxisse *Bartholinus Tr. de nive*, testatur, & alii, quod nivalem aquam ad stateram examinatam alia communi graviolem esse, experti essent, pondus istud nitrosi cujusdam salis admixtionis non inepte ferunt acceptum. Cui accedit, quod nix evaporata, fugato omniphlegmate, pulverem semper relinquat, qui salis acrimoniam præ se fert, & incensus stridorem, nitri instar flammæ admoti, emittit, quod saponaria & abstersiva vi gaudeat, quod præ aqua pluviali colores variet, & quos hæc cœruleos, illa subvirides reddat, &c. quæ & alia plura, partim ex *Barra de Medico nivis, glaciei & frigoris usu, in Disp. de frigoris natura Præf. Exc. SCHRADERO Helmst. 1684. habita SLEPPERUS* adducit. Adeo non est plane ridendus ille nebulo, quem nivem, pone fornacem arefactam, loco salis vendidisse, scommate recensent! Et si est omne frigus à sale, quis nivi sale deneget? qualem si possidet, pro accessu Sulph. cujusdam subterranei exhalantis explicatum varios adsciscere colores aptum nascitur. Huc quoque facit hexagona nivis figura, de qua *Bartholin. lib. de nivis usu*

as & alibi. Et quamvis cum *Et mill. Schröd. dilucid. cap. 3. p. m.*
212. a. fieri necesse habeamus, multos Medicos nivisalem ni-
 trum sum denegare, & ex ea potius Sulph. parare posse, & etiam
 quoddam oleum, de quo videri potest *Exc. Borrighius ap. Bar-*
tholin. Cent. 3. Epist. 97. & 99. ubi se sal aliquot tertii generis,
 cubicæ formæ, cum sulphure & oleo inde destillasse asserit, at-
 tamen, uti hac ratione sal nivi non penitus derogatur, ita ubi
 eidem sulphur & oleum asseritur, jam promptior est ratio, unde
 colores nivis aut cœrulei aut rutili queant derivari. Nivem
 alioquin oculorum aciem adeo præstringere, ut eos quoque
 haut rarò vehementer lædat mirum est. De gallinaceo genere
 quoddam, quod à nivis aspectu, quodamtenus usu spo-
 lientur, quod vocant *Schnee-blind werden.* Hominibus idem
 propemodum etiam in nostris regionibus contingit. Sic oculi
 quoque mei nivis eximium splendorem ferre nequeunt, sic us
 peregre tempore hyemali profectus oculos præmunitre necesse
 habeam. In orientalibus quibusd locis id magis usu venire
 solet. Namque in montosis Regni *Tibet,* ad scaturiginem *Gan-*
gis fluvii, quæ perpetua ferè nive operiuntur, incolis oculi
 sunt certis perspicillis muniendi, quod nî faciunt, ingenti prius
 ophthalmia, mox cœcitate mutantur, id recensente *B. Francisci*
im Chines. und Ost-Ind. Lust Garten p. m. 930. quæ perspicilla
 non sunt è vitro, sed retis tenuissimi genere, contexta: Sic &
 in *Armenia* ob fortissimam nivis reflexionem hyberno tempore
 itinera perquam fieri molesta, & indigenos tenui panno
 holoserico, supparo nigro haut absimili, atque in hunc so-
 lum usum effecto, alias autem vittas prominentibus longius-
 culis captarum pilis confartas usurpare *Tavernierius* Auctor est
Itin. Pers. lib. 1. p. 10. Quod autem præterea illustr. *Verulamius*
Silv. Silv. Cent. 6. f. 569. Antiquis observatum dicit, è ni-
 ve valide compacta & putrefacta pullulare herbas, eosque om-
 nes deprehendi amaras, quarum præcipua *Flomis* appelles-
 tur, certumque asserat, in nive pericrumque vermes reperiri lum-
 bricis haut absimiles, unde non sit improbatile plantas ex ea
 oriri posse; denique *Cent. 7. f. 696.* nivem veterascentem ex-
 ferere vermem colore rubido, motu tardò, paululum natalibus
 superstitem, antiquitatis testimonio credat, indeque latentem
 nivis calorem, sine quo vix constaret vivificatio, arguat: hæc
 inquam

inquam, si unquam vera comperta, nil aliud probant, quam nivem aptam extitisse quibusdam seminibus matricem: Nam hæc in & à nive generari, generationis æquivocæ nihili commentum refutat. Nivem in subterraneis quoque antris con-
gescere, idque fieri, dum vapor in cryptas frigidus nitrosus spiritibus refertus incidit, spumosa vaporis substantia, antequam in aquam vertitur, ambientis aëris frigore in niveos floccos contracta, Auctori Kircherò, qui, volet credere potest, *Mund. subterr. lib. 4. sect. 2. cap. 10. p. m. 220.*

Ad OBSERV. IX.

Quoties ego de Mercurio dulci, amicissimo mihi & penitus familiari remedio, cogito, toties horrore profundor totus; perfundar autem, quoad spiritus hos reget artus. Laude-
datissimum enim in se remedium, sine quo propemodum esse Medicus nollem, ante tempus haut adeo longum, tantas mihi cum collegis tragædias excitavit, quantas vel mente concipere quis haut facile possit, sic ut hunc *Draconem mitigatum* omnino simus imitissimum experti. Namque minus legitime parati & corrosivi, aut non satis sublimati, aut fortasse vetustioris, & quod indolem cascæ contraxisset, grana decem ægroto cuidam, à cuius incolumitate multorum millium salus cum aeterna tum corporalis pendebat, quemque DEUS in seros annos, non sine mascula prole, quam clementissime servet, cum theriaca in pilulas redacta propinaveramus. Ar, eheu! vix assumpserat, qui faucium ardor, qui cardiognus, qui tremores, qui pallores, quæ convulsionum, quæ mortis egelidæ præludia? In angustias ineffabiles redacti, tum ab Officinis pharmaceuticis trium ad minimum horarum distantia remoti, quid faceremus? In promptu fuit amararum amygdalarum oleum, id vero præbio haut novercali propinabamus, inde vomitus instantanei cum aliquo levamine. Perreximus lac pingue à foco calens, quin & jura butyro liquato delibuta præbere, dum aliunde antidota ferrentur; denique nocentissimum virus, adfite DEO expugnâvimus, cui propterea immortales gratiæ debentur. DEUS procul dubio magno nostro Patienti saggresser, ut ipse à pulvere abhorrens, medicamen-
tum

tum cum theriaca in pilulas uti redigeremus, mandaret, unde
 raeta toxicæ ferocia, quod ni factum fuisset, ipsum certissimus
 fateritus, nos autem pœna fortè capitali haut multo minor
 mansisset. Residuum enim istius Mercurii virulenti, quum
 ego lingua hac mea degustassem, reperi maximè corrosivum &
 cuprei quasi saporis æmulum; quin & argentum cochlear, ex
 quo non sine genuum flexu venerand⁹ patiens pilulas cum ni-
 grorum ceraforum quam amabat, aqua, hauserat, tristi nigredine
 tenebatur, imò dietæ ceraforum aquæ guttula una cochlearis
 manubrio nigredinis maculam affricabat, quod A. 1669. etiam *Tu-
 binga* visam. Patet inde, quam sit momentosa medicamentorum
 cum omnium, tum præcipue Mercurialium elaboratio? quam
 pendeat ab incuriosi vel seduli pharmacopœi manu & labore
 Medici, etiam præstantissimi fama non minus quam vita? &
 quanto præstantius, utilius & Reip. fructuosius foret, si Medico
 etiam hinc in oris liceret medicamenta ad minimum genero-
 siora sua manu parare, de qua felicitate *Saxonia* gratulamur.
 Nec enim, quod heic obiter, antipathia quadam adversus Mer-
 curium Noster ferebatur, quale quid de se commemorat Exc.
 Dn. *Paterson Hain*, qui, dum eum tractavit, statim rubedinem &
 pruritus in manibus, totiusque faciei tumorem expertus est.
vid. Ann. 2. Dec. 1. Ephem. nostr. Obs. 118. Siquidem idem biduo
 ante ejusdem ex alia quadam officina petiti grana sedecim ex-
 tracto panchymagogo & dacrydio juncta sine ullius molestiæ
 nota deglutiverat. Nec etiam in dosi excesseramus, quod bal-
 neator fecit, exhibendo cuidam ejus una vice semunciam cum
 confectaria morte, ut videre est in *Ann. X. Dec. II. Ephem. nostr.
 Obs. 14.* Ut proinde, qualis esse debet, nempe salutaris, sit hu-
 jus medicamenti effectus, uti maxima cura, in maximoque cir-
 cumspectu paretur, est omnino necesse, nec pharmacopœo
 cuivis heic fides habenda. Et planè attendi debet Exc. *Wedelii*
 cautela *Pharmac. acroam. lib. 2. Sect. 1. Cap. 5.* iniquentis: *Quando
 Mercurius talis inter purgantia (ad h. & alia) memoratur, probe cu-
 randum est, ut nomini suo sit conveniens, id est, acrimonia corrosiva
 omni exutus, unde genuinus preparandi modus, nisi observetur, ne-
 care potest hominem, vel tristissima excitare symptomata.* Circa hujus
 itaque præparationem multum Auctores variant, non tantum
 Dec. III. Ann. V. & VI. App. *N in

in proportione utriusque vivi nempe & coagulati observanda verum & in ipso sublimationis actu, quin & hujus iteratione, quæ singula hic referre chartæ angustia non permittit.

Ad OBSERV. X.

Similes Observationes recenset Excell. noster *Aretæus* in *Teutschem Anatomischen Collegio, Lect. 3. p. m. 55.* ex BODINO, HEERIO & propria experientia.

Ad OBSERV. XII.

Vidimus ante semestrem monstrum in oppido *Palatino-Neoburgico* femininum, optime conformatum, nisi, quod brachiorum nec adesset vola neque vestigium: pedis autem dextri ex hypogastrio parva quædam instar digiti minimi appendicula, finistri itidem nil quidquam; quam id viderem, optima tunc utebatur valetudine.

Ad OBSERV. XV.

Semen lycopodii solitarium, seu *anthera musci terrestris clavati* inflammabilis, heic *Nordlingæ* in Officinis nostris adservatur, sub titulo *putviscali operatoris Ablensis*; siquidem celebris istius loci operator, *Gentner* appellatus, primus fuit, qui in hac urbe dictum pluviseulum ad *Ischuriam* infantum commendare cepit: cuius usum quotidie felicem hic, etiam vulgi elogio, comperimus. Cum aqua præcipue *petroselini* præbetur.

Ad OBSERV. XVIII.

Vide, quæ sum in eam rem commentatus in *parallelism. ad An. II. Dec. I. Ephem. Cur. Obs. 257. p. 133.* cui præterea nil addimus, quam nos hætenus per plura fonticulorum, qua naturalium, qua artificialium, summo cum ærotantium emolumento scaturientium exempla, in ista, quam ibi tulimus, sententia mirifice firmatos fuisse. *vid. etiam hujus anni Obs. 65.*

Ad OBSERV. XXII.

Mulierum hæmorrhoidibus laborantium die quarto decimo post fluxum menstruum ex *Sennert. prax. lib. 3. part. 2. sect. 2. cap. 13. p. m. 418.* mensibus suppressis ap. *Schenk. Obs. lib. 3. p. m. 391.* & in gravidis mensium loco fluentes, *id. ibid. p. 392.* it. *Hollerium, Forestum &c.* prostant. Consentit *Aristot. 3. b. st. anim. cap. 19.* quin & *Galen. 5. Alph. 33.* it. *Fernel. Consil. 39. Solemand. s. 2. cons. 20.* In Principissa Nassovica juniore fluxum menstruum novilunio fluentem, una cum fluxu hæmorrhoidum plenilunio fluente, *Exc. Doleus, Patronus noster, Encyclop. Med. t. 3. c. 10. p. m. 519.* vidit. Nos quoq; Baronem Illustrissimam novimus, cui licet menses nite haberent, interdum hæmorrhoides tanta copia fluebant, ut eas medicamentis sistere necessum fuerit. Addimus Baronem puerum, cujus à nobis injecta mentio *Ann. IX. Dec. II. Ephem. Cur. Obs. 124.* adhuc statim temporibus hæmorrhoides pati.

Ad OBSERV. XXIII.

Excell. *D. Röderus, Practicus Hilperbusanus* jam ante novendecim annos ad me *Jena* scripsit, *B. D. D. Fascium* in cane quodam reperisse calculum vesicæ *Wiß.* pondere, figura casei vulgaris rustici Thuringiaci, cujus utrinque mucro seu cacumen est obtusum, *Quart. Nâse* vocant, albicantissimum, qui in ventre suo alium elegantissime formatum minorem, sed qui totius & integri calculi figuram exactissime referret, contiauit. Sic ætiten iste calculus est mentitus. Calculos complures à lithotomo coëmptos ex diversis putaminibus compositos, & successively his involutos instar tunicarum cepæ, atque ad alicujus centrum parvum & mollem calculum figuræ ovalis, quasi acinum tunicarum conglomerationum, vidit & invenit *Boyle Util. philof. experim. p. m. 133.* Credibile est, majorem calculorum partem ista methodo hinc inde coagmentari.

Ad OBSERV. XXXV.

EGregiè Exc. *Wedelius Physiol. reform. cap. 8. p. m. 185. Nemo* inquit, *vivere potest sibi relictus, nec persistere potest sine alteratione, quam ipse secum sentit & perfert.* Frustra sunt, qui vivere sine cibo & potu, adeoque sine ullis fomentis, hominem posse statuunt. Nullus sine cibo & potu, sine fomentis vitæ, visus est vixisse. Pausa quædam, ponamus illam, non facit finem toni, sed interpolationem quandam. Absque absentia non nisi pausa est, quam, si perpetuam facias, ne concipere quidem possis. Et paullo post: subsistere aliquandiu potest corpus sine alimento ex penâ illo & suppellectili, quo pollet, sed non ultra septendium. *Επιμαρτυρησθησιν αρωματων.* Vita hominis septem diebus describitur, inquit *Cow, lib. de carn.* id est, non potest vivere homo sibi relictus absque alimento ultra septem dies, quin septimo ad summum moriatur. Terminus hic est adæquatus ipsis fomentis & apparatusi præsentis, proportionem inter agens & patiens habita, probante id ipsam experientia. Attamen ultra hunc terminum homines aliquando sanos vixisse, historiarum fide credere tenemur. Memorabile est exemplum 276. hominum *S. Pauli* in itinere maritimo comitum, qui usque ad quartum decimum diem cibi nihil assumerant, nullo tamen inde mortuo. *Act. 27. v. 33.* quorum sane exemplorum adhuc plura historiarum nauticarum promunt. *Erasmus Francisci* in *Offi Ind. Lust Garter* p. 105. seq. de animalculo Brasiliano *At* (quod & *Pigrities* dicitur) refert, quod aliquibus credatur aëre victitare; *Mirogravius* autem in eò repererit folia conglobata; alios credere, quod muscas, formicas, vermiculos, &c. deglutiat interim tamen 40. diebus nil comedisse observatum. Sic *Benjanorum* aliquos supra naturam 20. 30. imò 40. dies jejunare posse, sine ullo cibo, tantum non nihil aquæ amari cujusdam ligni rasura commixtæ bibentes, *Arnoldus* recenset, *addit. ad Roger. offner* *Thür zum verborghen Heydenhum Cap. 23.* Sed *Tavern. Itin. Ind. lib. 3. cap. 6.* In India, qui ob malum commissum penitentiam agere constituerint Ethnicos, admirandis modis in eodem eoque vario, sicut indefinenter, ad aliquot interdum annos ma-

nendo, se ex cruciare, & haut rariò in 9. l. 10 diebus *ne micanti comedere aut guttam bibere tamen superstities, recenlet;* quinimo *ibid. cap. 20.* narrat, historiam inediae oppido prodigio-
sæ Bramini cujusdam Indici, quem ipse *Tavernier* cum aliis qui-
 busdam noctes diesque curiosè observavit, numquid forte
 clam ipsi suggereretur, sed nil quidquam ad 30. dies alimenti
 quocumq; modo hausisse compererant: *quamvis, addit, postea*
docuerit eventus, eum fuisse Diabolicum Spectrum, quod coram te-
 stibus plus quam centum subito disparuerit. Sic & malo Dæmoni
 sunt sui Martyres, & miseris hisce mancipiis efficta sanctimo-
 nia illudere, eosque magis atque magis, callidis suis artibus,
 miraculorum specie irretire solet. Placet autem recentius pro-
 tractæ sine vitæ dispendio octiduanae inediae exemplum produ-
 cere, quod nempe novellæ publicæ *Hamburgo*-asportarunt.
 Namq; in incendio, quod mense *Junio* 1684. multa urbe ex-
 arsit, post octiduam repertus est in fumario puer, qui ad
 prænominatum tempus absque cibo & potu incolumis per-
 severarat. Meretur hic legi, *Fortunius Licetus*, de his, qui diu
 vivunt sine alimento.

Ad OBSERV, XXXIX.

SAmiator nostras in Ischuria commendare solet lutum, quod
 subter cotem colligitur, dum instrumenta ferrea exacuuntur.
 Aliqui deprædicant ejus effectum in Ischuria plurimum dierum
 seu præsentissimi epositori. In Nobilissima Matrona ex hy-
 drope tympanitide Ischuriam passa, convenientibus me & Exc.
 Collega meo, factum periculum? Datum istius magmatis,
 quantum 3. cultri cuspidibus infedisset, id est, drachmæ circi-
 ter duæ (nam grave pendit) ex liquore nescio quo, ternis vicibus,
 interposita semper hora una. Visa est urina liberius ema-
 nare, nec ea tamen quantitate, qua erat pro aqualiculi exhaus-
 tu opus. Fuit enim brevi post tempore extincta, si quid con-
 jiciendum, illud lutum fortasse non sine ratione usibus istis ap-
 plicatur, continet enim in se moleculas martiales absque dubio
 quam plurimis, atomis cotis abscedentibus commixtas, qua-
 rum virtute queant obstructions expediri. Fortassis in iis, qui
 Dysuria ex calculo, aut hujus materia proxima, pituita nempe
 glutinosa, vias urinarias oppellulante, laborant, negotium

alacrius procedet, quam ex urinæ suppressione ex hydrope. Nec forte rem isthanc occasione data pœnituerit experiri, præsertim, quod teste Nobilissima ista Matrona medicamentum adeo saporis ingrati non sit, atque nos quidem augurabamur. Quid si lutum istud exliccatum in formâ pulveris, aut per se, aut diureticis mixtum, utile his malis remedium exhiberet?

Cæterum totalis urinæ suppressio haut raro à magnâ vesicæ distensione exoritur, quum potatores intempestivo pudore, vel etiam vana polypolias gloriola moti, calicibus diutius assident, quo in casu ipse etiam immissus catheter in vesicam penetrare non potest, quo pacto mortem sibi celeberrimus Astronomus *Tycho Brabe* in aula Cæsarea acceleravit. Quibus ex ista causa lotium subsistit, salvari possunt admissa sectione ista, qua lithotomi calculos excipere solent, quæ ante instituendi, quam à nimia distensione circa vesicæ collum inflammatio excitatur; alias frustra susciperetur talis operatio, propter metum supervenientis spasmi cynici, juxta mentem *B. D. D. Scretæ*,

Ad OBSERV. XL.

DE glirium pulverem Auctor sine dubio pulverem intelligit, interimendis gliribus aliisque muriûm generibus destinatum: & quod sub specie sacchari Nobilissimæ Virginii impo- fuerit, oportuit eum fuisse album, atque proinde vel ex arsenici profapia, vel certe Mercurium sublimatum. Utraque insigni, qua pollent, corrosivitate, deleteria existunt, quum in cadaveribus ista morte perentis atque dissectis, erosiones ventriculi & propinquorum reperiantur. Quæcumque igitur sunt apta nata, acutissima utriusque veneni spicula obtundere, eadem inviscare, & ne ventriculi plicis infigi queant, impedire, ea medentur istiusmodi venenis, eorum virtutem castrando. Qualia sunt omnia pingua, mucilaginosâ, lac, butyrum, olea maxima copia hausta: vide, quæ de arsenici, sed cum butyro accepti virtute antipyreta notavimus, ad *Ann. III. Dec. II. Ephemerid. nostr. Obs. 46. It. Ann. IV. Dec. II. Obs. 12. Schol. Chocollada* igitur ejusmodi aspergine toxicata, non quod polleret vi alexipharmaca, sed ob oleositatem, qua scætet, vel ob alkali oleo-

oleosum, ut ait *Blancard tr. de artbr vag c. 4. §. 34.* haut dubie veneni aculeos maxima sua parte hebecavit, comprimis si fuit cum lacte vitellis. ꝑ data, non enim encheirestia, parati è *Chocolada* potus, Auctori expressit. Notum enim de fructu *Cacao*, qui *Chocolada* basis absolvit, eum esse mixime oleosum, quorsum & *Achiota*, amygdalarum minorum Americanarum species. Accedunt roborantia quadam, *cinamomum*, *caryophylli*. Idæque magis præstabit *Chocolada* nostras, ad indicationem Americanæ, omisso summe acripere Mexicano conflata, cui præterea *pineas* aures & *pistacia* rursum oleosa addere solent, cum *ambra*, *moscho*, *stillatitia* *florum aurantiarum*, cordiatibus. Quin alicubi & ipsas amygdalas & avellanas utrasque Americanas addi legimus. Hinc suo sapore quid unctuosum apertissime per se fert *Chocolada*, nec atatem quoque fert, quin breviuscula mora sibi contrahat rancorem. Vidimus nuper in Officina pharmaceutica, quam haut procul ab hac urbe visitavimus, eam vermiculis albis pullulantem, ut verum sit omnino, quod aliqui afferunt, inter centum *Chocolada* pondo vix unum ad nos deferri genuinum, tutius hinc istam parari vernaculam, succedaneis quibusdam in exoticorum locum suffectis. *Blancardus tr. de podagr cap. 2 §. 5.* æmulum *Chocolada* medicamentum conficere jubet ex amygdalis nostratibus minutissime tritis, addito cinamomo, caryophyllis, aniso, saccharo, & loco fabarum pauxillo balsami de peru, quam confectioem apprimè laudat, eamq; non multum à *Chocolada* sapore discedere affirmat. Nec dubitamus concinnari posse medicamentum elegantissimum, iisdem, quibus *Chocolata* virtutibus præditum, sequenti methodo: R. *Amygd. dulc. ambros. excort. sibi. pinear. mund. pistac. rec. aa.* ℥ss. *cinam. opt.* ℥i. *caryoph. arom.* ℥ij. *mammæ elect.* ℥iij. *Sacchari q. s.* Fiat confectio instar *Chocolada*, in quam, si libet *ambra* *moschi* que tantillum prodigere queas. Ista confectio more *Chocolada* ex lacte cum ovi vitello hausta, præbet fortassis analepticum nota haut adeo potremæ, addita

quoque pro intentionis modulo *alkermes*
confectio.

Ad OB-

Ad OBSEV. XLVI.

EX relatione Nobiliss. Domini *Eisleri*, ex intestini recti fistulosis ulceribus mortui, sequentia: Se nosse dixit Nobilem quendam Austriacum, qui non nisi denis, duodenis, aliquando denis quaternis diebus, alvum excrevit, quam nihilominus suppositorio ciere cogebatur. Excrementa non excedebant quantitatem cibi unius diei, & erat, qui se haut novercaliter inviaret. Scybala vero non tam erant dura & sicca, quam verè arida, sic, ut in pulverem friari possent. Fuit habitu macilento & terribido, canque stipticitatem jam annos ultra 40. passus, nullo alio incommodo. Medici sententiam rogati, nil responderunt aliud, quam humidum excrementorum in intestinis à nimo calore absorbi. Num satis apposite, jam non disputabo. *vid. etiam observ. 42. Ann. IX. Dec. II. Ephem. nostr.*

Ad OBSERV. XLVIII.

Excellentissimus hujus observationis Auctor absque dubio a pulveris Catholici possessore falsus est. Chimici enim moderni satis noverunt, Mercurium vitæ nil isto suo nomine minus promereri, nec esse, nisi de antimomiali profapia; hinc ubi de Mercurio vitæ in suis encheiresibus agunt, eum non in ordine Mercurialium, sed Antimomialium collocant. *Vid. Febure im Chimischen Handleiter / p. m. 729.* qui medicamentum hoc sub titulo pulveris emetici, & *Lemery Cours de Chimie*, qui eundem sub nomine *Poudre d' Algaroth* (ab Auctore Italo hujusce nominis) *ou emetique* proponunt. Hinc *Willisus pharm. rat. part. 1. sect. 4. c. 4. p. 40.* pulverem inquit, istum nihil in se Mercurii continere, inde constat, quoniam hic salibus congelativis privatus, pristinam argenti vivi speciem resumit, inq̄ retortam totus colligitur. Consentit *Wedelius pharmac. in art. form. redact. lib. 2. sect. 5. cap. 5. p. m. 216.* addita probandi ratione, quod Mercurius vitæ etiam vitrificationi obediat, hinc de Mercurio omnino nihil participare, sed esse antimomialis naturæ. Et alibi nempe *Amœn. mater. med. lib. 2. sect. 1. cap. 10. pag. 309.*
nil

nil aliud esse ait Mercurium vitæ, quam flores antimonii Hinc, quia Excellentissimus Auctor in ejecta per vomitum materia Mercurium vivum circiter ℥ij. ponderantem invenit, citius credam, propinatum fuisse isti ægrotò purum sublimatum, particulis ejus acerbis corrosivis ab assumto multo oleo absorptis, & rejecto hinc in figura Mercurii. Certum enim est, & per chymiam probatissimum, salia ista corrosiva Mercurium haut difficulter deserere, modo inveniant subiectum magis gratum sibi & acceptum. Vel Mercurius vitæ non fuit rite paratus. Quidquid sit, mirum sane est, præscripta integra drachma patientem tamen fuisse servatum. Exurgit inde cautela in medicamentis incognitis, præcipue Chemicis, quæ secretorum nomine circumferuntur, utcumque ab Auctoribus suis commendatissimis observanda. Nec arbitramur practicum istum, omni eruditione, doctrina & experientia, ut laudatur, præclarum, quisquis etiam fuerit, quod erat partium Christianarum, fecisse, dum frigida ista responsione Excellentiss. observationis Auctorem expedire sustinuit, *Periculum facit expertum Medicum*. Nam & sic la rocina faciant expertum, Cæteroqui, si Mercurio vivo in aqua forti soluto addatur antimonium pulverisatum, nanciscimur butyri antimonii analogum ex tempo e quæ solutio cum aqua calida præcipitata, statim præbet Mercurio vitæ, quo tamen inter tutiora & elegantiora emetica antimoniatà carere possumus, quamvis in ascite, sed alio fine, sit medicamentam haut inelegans, tunc tantum per inferiora purgans, ejus grana duo cum massa panis in pilulas redacta, viginti diebus *Exc. Bilgerus Campidunensis*, Patronus noster, olim in ascite est exhibere solitus.

Ad OBSERV. LVII.

IN *Curlandie* Ducis aula corvos albos videri, non est rarum, quorum aliquos Serenissimus b. m. Dux *Jacobus* in aulam *Cæsaream* aliquando mittere consueverat. Nem autem in isto Ducatu tales excludantur, an è locis septentrionalioribus illuc deferantur, pro certo affirmare non ausim. Credibile est, non à rigore hiemis ejusmodi colorem candidum & uris & leporibus
Dec. III. Ann. V. & VI. App. 10 bus

bas & corvis illarum regionum imprimi; sed, quod matribus, quum gravidæ existunt, aut ovis incubant, nullus in regionibus nive per totum propemodum annum, (eo cum primis tempore, quo aves etiam foeticant) coopertis color observetur, quam albus, id fortis imaginatioois opus esse, cujus vires in immutando fetu ex principiis *Cartesianis* prolixè admodum deducit *Bayl. Dissert. Phys. 3.* vide etiam, quæ in eam rem notavi ad MEMORABILIA CURLANDÆ *Ann. X. Dec. II. Ephem. nostr.* appensa pag. 125. Corvos autem in *Wetteravia* quoque candidos esse repertos, rarius quidem est, attamen non adeo mirandum, cum in *Rbatia* nostra *aves Canarienses* (quarum ad Batavos usque deportandarum non unus quotannis millenarius gignitur) frequenter excludantur candidæ, nostra adhuc memoria 40. imperialibus, nunc autem fere duobus venientes.

Ad OBSERV. LVIII.

B. Dn. D. *Hornungius* meus in *Physicata Crailsheimensi* Antecessor ad hunc locum sua manu notavit, olim extra portam inferiorem *Crailsheimensem* ædiculas in piscium conditoriis, supra montem *Fronenberg* dictum exstructas conspici potuisse, nunc earum nec volam ibi videri neque vestigium. Sic & heic *Nordlingæ* de Turri nostra excelsa jam *Haarburgum*, castrum sepultura *Serenissimorum Principum Oettingensium* celebre, & abhinc sesquimillari distans videri, quod olim spectantium oculis non patebat; verum est, quod idem dici potest de fortalio *Wildsburg* prope *Weisenburgum Noricorum*, id nempe de dicta nostra Turri videri non potuisse, quod jamjam conspicitur abhinc milliarium quinque distantia. Causam istiusmodi phenomenon quamvis adsecutum esse *Ricciolum* in *Almagesto*, prout ab Exc. nostro *Reiselio An. VIII. Doc. II. Eph. Car. Obs. 57.* allegatur, ad stipulante cum primis ingeniosissimo *Sturmio*, facile concedam, vel exinde, quod ex locis supra dictis & ab Exc. *Reiselio* quoque adductis, ad minimum ea, quæ mihi cognita sunt, fluminibus alluantur *Crailsheimium Jaxti, Eslinga & Canstadium Nicro, Haarburgum Werntlo & Wildsburgum Alemans;* arbitramur tamen omnino negari non posse, quod à collapsu specuum subterraneorum montium ejusmodi subsidentia fieri possint. Confer, quæ de

minis seu terræ subfidentiis præpe *Pappenheimium* in præfatione ad *Verreteri dissertationem de ortu fontium* notavimus.

Ad OBSERV. LIX.

Esse digestionis longe maximam ad perpetranda secretiora Chimicæ opera vim atq; facultatem, qui penitus actiones naturæ considerant, sine dubio experiuntur: præcipue quum illa sit igne lenissimo, qualis est ille, quem lampadis appellant. Omnia eximia naturæ opera tempus sibi requirunt, atq; uti nulum violentum est diuturnum, ita nec operis ullius præclari & eximii promum condum. Opus grande philosophicum qui molliuntur, ad unum omnes in eo conspirant, quod sibi scilicet poscat ignem lenissimum qualis est color incubantis ova gallinæ, quem ignem antiquissimi Chimici *ignem mollem* dixerunt. Digestio clavis est, quæ centrâ mixtorum referat: atq; ut *Wedel. Pharmac. acroam. l. 1. sect. 2. c. 5.* eam egregiè describit, quod sit operatio & Naturæ & Arti maxime familiaris, quum videamus in Macrocosmo digeri fructûs & succos eorundem à sole, fonte caloris, digeri in visceribus Terræ metalla & mineralia, digeri in corporibus animalium ingesta, adeo, ut concordiam quasi quandam & amicabilem consortium in singulis regnis præstet, Sic *Exc. Cramerus Colleg. Chim. Diss. 4. c. 1. §. 3.* per talem digestionem siccissimos silices plorasse liquorem destillabilem expertus est. Calor moderatus, inquit *Tackius Chrysozon. animal. & mineral. p. m. 185.* in Macrocosmo & Microcosmo totam implet & absolvit paginam, ad resolutiones & separationes, coagulandorumq; coagulationes. Exemplum solutioni Coraliorum ab *Exc. Langelotto* adductæ haut multum dissimile nobis suppeditavit *Exc. Dn. D. Megerlinus, Serenisf. Principis Oettingensis* Archiater, Fautor & Collega noster ætumatissimus. Nim. affudit ille rasuræ succini oleum Tart. per deliq. & longa digestionem caloris blandi nil amplius tale cogitans, succinum reperit in mucilaginem omnino resolutum, ex qua affuso postea Sp. Vin. Tincturam longe elegantissimam extraxit. Quam nobile medicamentum B. noster *Clauderus* nobis reliquerit in cinnabari sua per longam & diuturnam digestionem exaltata, legi potest in ejusdem *inventi novi cinnabari* cantionis vere cygneæ cap. 9. & seqq. postquam capite præcedenti Chimicæ digestionis vim &

laudes multis encomiis perstrinxisset, nec est ullum du-
 bitum, eodem modo longe nobilissima & efficacissima reme-
 dia posse concinnari. De fermentatione Philosophi omnes
 consentiunt, quantus ejus, & quam inexhaustus sit usus. De
 Tritura autem merentur legi, quæ *Excell. Tackius loc. cit. p. 93.*
 „elegantè scribit. Forte haut sive ratione tritura à multis cele-
 „bratur ad conjugium immortalitatis in opere philosophico
 „perpetrandum. Clamant enim plurimi: *tere, tere, tere!* co-
 „que, coque, coque! Magnum profecto in trituratione arca-
 „num latitat, quod, si probe ponderarent Medici, in præscri-
 „bendis pulveribus præciperent pharmacopœis, ut pulveres
 „non subtiliter tantum & per cribrum minimum trajiciendos
 „tererent, sed eousque pergerent in trituratione, quousque
 quod est superius, factum esset inferius, & vice versa; si que,
 quod est in centro & siliquis terrestribus obumbratum & obnu-
 bilatum, ad superficiem esset deductum, sine mora deinceps sua
 „dona & virtutes Medicas in homine exferturum. Et, quasi
 in *Langelottianam* auri trituram digitum intenderet, pergit:
 „Videntur Philosophi nonnulli hanc trituram inculcare velle,
 „ut *Augurellus, qui laminas auri continuo itū in liquorem redigere ju-*
 „*bet* &c. Sic *clavis sapientiæ* ait: Ovum minerale non putrescit
 „absque contritione sive molitione, non enim ingreditur sol-
 „ventis humiditas in ipsum absque molitione, propter ad-
 „hærentiam partium ipsius soluti ad invicem. It. ovum plantæ
 „differt ab ovo mineræ in hoc, quod indiget tritura It. quomagus
 „ipsum corpus attenuamus, tanto magis ipsius anima subtilia-
 „tur &c. In libro *Secretorum Calidæ* hæc habentur: Nisi conver-
 „teritis corpora in subtilitatem, ut sint subtilia & tactu impal-
 „pabilia, non dirigetur vobis, quod queritis. Et, si trita non
 „fuerint, revertamini ad operationem, quousque terantur, &
 „fiant subtilia. Novi proinde quendam igni nominis Phi-
 „losofophum, qui per multos annos materiam suam trituraverat,
 „ut sic centrum verteret in circumferentiam, de quo etiam la-
 „bore multum gloriabatur &c. Hinc & Celeberrimus *Borrichius*
 trium septimanarum sedula tritura effecit, ut gemmæ fragran-
 tissimum odorem ex se spirarent. vid. *Art. Med. Hafn. Vol. V.*
Obs. 37. Quod rationi quoque est consentaneum, diuina nempe
 tri-

trituratione in atomos identidem subtiliores, hinc primam, ut ita loquar, ferè materiam tritufabilia mixta refolvi, quæ tum poris corporis se tunc promptius infinuare, tum in Spiritus quoque nostros intimius penetrare valent, quis ultra de medicamentorum ea sedulitate paratorum præstantia dubitaret? Denique non possum, quin addam, quæ *B. Du. D. Gerhardus*, Physicus olim *Geislingensis* ante triennium ad me scripsit: „Si necessitatis esset, monstrare ac demonstrare possem, quæ experientissimus *Langellottus p. m. Collegis vestro Naturæ Cuioso de auri tritura* exposuit, jam sub anno quadragesimo quarto, hujus seculi Parentem meum p. m. (*D. Johannem Gerhardum*, Professore quondam *Tubingensem*) suis inferuisse secretis, & si opus esset, facile etiam docere possem, quomodo forte hoc secretum nobilissimo *Borrichio p. m.* ad describendum *Tubingæ* obigerit, & sic opinanter ad manus Serenissimi Ducis *Holsatiæ*, cui secreta sua chimica jam ante dictum tempus offerre charissimus parens in animum induxerat, manus & potestatem pervenerit.

Ad OBSERV. LX.

AN ad *avardian* pertineat, vel ejus quædam sit species, quod in Pastore 28. circiter annorum observavimus, qui non equidem loquelam omnem interdum nulla ex evidente causa amisit, sed certa tantum quædam verba non præferre, aut in serie potius justa collocare potuit? v. gr. si quanto dicere vellet: *O utinam nobis clementia divina pacem reddat?* ea verba aut omnino non, aut ordine plane per- & inverso, cætera mentis potentissimus, præferebat, nec tamen linguam sibi gravem esse que rebatur, quin dicto citius & opinione verba ista decenter & ordine aliquando loquebatur. Præterita hyeme ex febre continua maligna periculossissime decumbens, ab eo tempore nil amplius tale, quod sciam, sentit.

Ad OBSERV. LXVI.

ANte quadriennium *Haarburgi* pistor annorum 24. à nuptiis bene potus, domum nocturnam titubare sustinuit hœmali tempore, sui vero minus compos super pontem *Wernesii* confedit, & somno obrutus de ponte supinus labitur altitudine pedum circiter sedecim, ubi nescio quamdiu jacens à vigile nocturno suspirans auditur, domum portatur, & discussa crapula, se à vertebra præterpropter spinæ dorsii ab osse sacro tertia *αὐτὸς* experitur, livoris quadam nota ibi deprehensa. Urina, quamdiu supernus cubaret, suppressa, quoties erigeretur, ipso insciente profluebat. Appetitu satis sumo fuit, nullibi dolens: intra tres septimanas superveniente convulsione adhibitis frustra, quod prædixeram, remediis omnibus, exspiravit. Anno demum præterito Senatoris cujusdam nostratis ancilla cerasa acida de arbore non adeo procera decerpere sustinens, confractio ramis vetustiore, super dorsii spinam delabatur, eadem, quæ Pistorem afflixerant, symptomata mortem tribus post septimanis attulerunt. Matrona hujusce urbis primaria, annorum fere quadraginta non quidem ex casu, sed paralyti, opinor, ex frigore contracta, per totos undecim annos dimidia, & inferna quidem sui parte mortua sine sensu & motu vixit, superna parte sana, vel quasi, ita nimirum, ut munera domestica, sella rotatili provecta, exsequeretur. Cæterum infra nec sensus, nec motus; alvus & urina nec scienti, nec volenti, secedebant.

Ad OBSERV. LXX.

IN Lapidina nostræ urbi vicina ejusmodi multi lusus videntur. Nos ipsi collegimus inde lapides, quibus conchæ cochlearum minorum omnino & ipsæ lapide factæ, non aliter, imò adæquate magis, sunt inclusæ, quam lapilli minores ætiti lapidi, quasi suæ matrici infusæ, als wie eingegossen. Possedimus etiam lapidem, cui adglutinata erat spongia hælecis integri cum cauda & spinulis costalibus, tam affabre, ut vix Pistor expressus. Lapis porro hinc inde virgulta nigra, ceu silvas, monstrabat. Eum celeberrimi Monasterii *Neresheimensis* Ranthecio addidimus.

Ad OB-

Ad OBSERV. LXXI.

ANte biennium Præceptoris Classici nostratis filiola, duorum atque dimidii præter propter annorum è fenestra in plateam altitudine pedum ad minimum quatuordecim præceps decedit, & quidem lapsu non perpendiculari, sed ultra plateam medium, ubi declivior lapidum situs ad aquæ pluvix collectionem fieri solet, sex scil. passuum à domo distantia, lapsu cætera prorsus indemnæ. Ante complurimos annos ferunt hic fabrum murarium de tertia ædium contignatione super stratum præcipitem factum, nullo inde malo contracto; quum is humosurrexisset, interrogasse ajunt, ubinam pileum suum reliquisset? quo recepto ad labores redisse. Vid. etiam *Act. Med. Hafn. Vol. V. Obs. 73. de varia cadentium fortuna.*

Ad OBSERV. LXXIV.

Simile quid in B. mea *Stüberide*, uxore desideratissima, quin multis quoque aliis expertus sum, non tantum, qui ex antecarhedz parte, verum & postica vehebantur. Et fallitur Exc. Observationis Auctor, quum maris nil tale pati credit. Nam & horum plures dari, qui ad vectoras etiam terrestres, nauseant, imò vomunt, plùs vice simplici vidimus. Quid? quod *Mæbius Instit. lib. 2. pars 2. cap. 5. p. 182.* quosdam videri asserat, qui ex equitationis motu nausea & vomitu tententur. Rectissime autem Exc. Observationis Auctor æmulam huic vomitioni vectoriz affirmat nauseam super mari navigantium; à qua inter centum vix unus immunis itinerari salo cœpit. Inter omnes vectores, qui 1677. primi *Trävemunda Gedanum* tendebamus, præter me & Ehippiarium *Kittingensem*, reliqui omnes Oceano patri creberrimis vomitibus, ceu inaugurali sacro, initiabantur, Quinimmo vidi, qui nunquam impune se ventis darent, quin semper istud pendere tributum cogerentur, quod alioqui plurimis prima tantum vice contingit: alios vidi, qui cum primi vectores nil triste sentirent, alia tamen vice communiæ malum experiebantur, quos inter memetipsum numero.

Hinc

Hinc *nausea* vox κατ' ἐξοχὴν, huic marinæ, vel ipsius etymolog. æ
 vi competit, qua de conquerentem eleganter *Senecam* audimus
Epist. 53. ubi de se ipso peregrinator in Ponto, *nausea*, inquit,
 me segnis, & sine exitu torquebat, quæ bilem moyet, nec ef-
 fundit. *Cassus* huic propemodum inevitabili malo diversi
 dive sas assignarunt. *Joh. Acosta lib. 3. hist. natural. cap. 9.* Aëri
 marino, exhalationibus & ventis naturæ insuetis eam adscribit;
 alii fastidiosæ exhalationi salilaginis marinæ, ut *Pontan. Attic.*
bellar. p. 524. It: *Hobber. Comment. in Aphor. Hippocr. p. m. 181.*
 Enimvero mihi vix ea vera ratio videtur, ex eo potissimum fun-
 damento, quod etiam, qui super flumina vehuntur insueti, eod-
 em haut raro, licet fortasse mitiore, malo divexentur. Anno
 1689. venebar super *Danubio Dona verda Ratisbonam*, Illustriss.
 quidam Comiti meis consiliis adfaturus: Erant tunc mihi Co-
 mites exauctorati equites duo, qui non aliter, quam in Archi-
 pelago vecti nauseabant. Simile quid in *Volga* fluvio *Olearius*
Itin. Pers. lib. 1. cap. 2. in aliquibus observavit. Deinde quinam
 falli maris molesti halitus iis, qui à mari distitissimi curribus ve-
 huntur, nauscandi & vomendi necessitatem imponunt? Pro-
 pius ad verum collimat ingenii vere divini noster *Hippocrates*,
 qui *sect. IV. Aphor. 14.* ita: Ἐπὴν πῆ τις ἐλλέβορον, πρὸς μὲν τὰς
 κινήσεις τῶν σωμάτων μάλλον ἄγειν, πρὸς δὲ τὰς ὑπνους ἢ μὴ
 κινήσεις ἦσσαν. Δηλοῖ δὲ ἢ ἡ ναυιλίη, ὅτι κινήσεις τὰ σώματα
 ταρασσει. Lat. *Evoto elleboro motu ciendum (movendum) corpus po-*
tius, quam somno & motus vacuitate compescendum (quam somno tra-
dendum aut quieti.) Nam corpora motu cieri (alii turbari) vel ipsæ
indicat navigatio. Hicigitur ab humoribus in motum concitis
 malum arcessit, cui accedunt Interpretes, nominatim *Heurnius*
 & *Hollerius* quorum primus è vetustioribus principiis refluxum
 humorum in venas ope hujus motionis factum incusat. vid.
 etiam *Exc. Bruno Lex. Med. p. m. 865.* Enimvero, quod ejusmodi
 vomitus sæpenumero plane enormes & virid sicutæ bilis ex-
 carnacula sint, quinimo haut raro momentaneæ, vix dum, ubi
 quis navigare cœpit, atque adeo concipi non queat, unde spa-
 tio temporis adeo brevi, præsertim in corporibus antea sibi nil
 infirmi concitiis, colligi queat vis tanta porracea amuræ, quæ
 for-

fortassean corpori ante quadrantem horulæ non inextiterat, magis ad verum accedere mihi videntur illi, qui spirituum animalium αραξία inculant, quales sunt, præter *Willisium* & *Sydenhamium* in *Dissert. de affect. hyster. hysteriarumque vomitione porracea*, Exc. noster *Dolæus Encyclop. Med. lib. 3 cap. 7. p. m. 461.* ubi, videmus, ait, colluviem coloris plane herbacei ex hominum vel sanissimorum ventriculo prodire, ubi primum in mare sunt longius proVecti, quibus tamen ante horam non inerat bilis, quam porraceam appellamus, quod in memetipso in mari versato contigit; vomitum itaque talem cieri à vehementi spirituum dense conglomeratorum in fibras circulares pylori impulsu, unde & spasmus ventriculi, & dolor, aliorumque viscerum subversio totalis. Sic ob ejusmodi spirituum αραξία in vulneribus cerebri aliisque cephalæis v. gr. periodicis oriuntur vomitus atrocissimi, ventriculo partium longe distitarum culpa per consensum luente. Notandum enim ejusmodi nauseam marinam nunquam esse sine vertigine, vertiginosis ut plurimum accidere, quin, si nauseam longe molestissimam sequi vomitus nolit, quod supra conquestus est *Sezeca*, vertigine à quacunque causa concitata, is promte & cum levamine cietur. *Illustr. Boyle util. philos. experim. part. 2. sect. 1. Exerc. 5. cap. 14. §. 8.* Notatu dignum est, ait, quod, si quis, mare sulcans, nausea, non tamen ad vomitum sufficiente, tentetur, à nautis, de navis latere in aquam proficere jubeatur, quo, celeri navigii decursu, aqua rapide profuere visa, velocis fluminis vices explente, spectator, vertigine concitata, facilius vomere possit. Quod ipse non semel, sanitatis causa nauseam promoturus, experitum. Huc facit, quod non quovis tempore aut cælo eadem vomituriendi lege vectores teneantur. Nam, observante *Oleario* *loc. cit.* id non statim accidit ab initio, dum ventus placide susurrat, & est malacia, sed tunc demum, ubi oborto ventorum fremitu fluctus impetu majore surgunt. Id fortasse fuit in causa, quod, cum primo navigium conscendissem pomeridie, cælo sereno & placido, nil tale fuerim expertus, dum vero in portu *Vindaviensi Curlandorum*, triennio post, me navis *Hollandica* exciperet, ac nos in mare paulum promotos ingens tempesta obzueret, me quoque isto malo haut parum divexatum sentiebam.

Hinc & *Hollerius loc. cit.* Non quivis motus in navigatione nauseam & vomitum cient, sed præfertim isti, quibus corpora sublevantur cum navi & ferè subito deprimuntur, aut in gyrum circumferuntur. Recordamur in aula Serenissimi cujusdam Principis erectam alicubi perpendiculariter trochleam, è cujus media à terra distantia protendebatur trabs, & trabi affixa sella, in quam, qui confedissent, perniciosissimo motu tamdiu circumgyrabantur, instar asinaria mola, donec concitato vomitu spectatoribus ridendi materiam largirentur. Quod phenomenon marinam nauseam valde collustrat. Excitatur itaque procul dubio nausea ista cum vomitu, tum in iis, qui in mari, tum qui curru infueti vchuntur, sequentem in modum: A motu inconsueto navigi, tum celeri, tum sursum deorsum lati (sic ut infueti erecti in navigio stare aut incedere non possint) vel currus velocius acti, spiritus animales, dum mare aut terram moveri, navim autem, aut currum subsistere sibi videntur, in motum inordinatum, puta vertiginis, cientur, qui nervis proprio-ribus per consensum communicatus in pylori primo nervosissimum circulum, hinc & ventriculi fibras propagatur, quæ inde spasmodice contractæ nauseam & ptyalismum, ob nervum sexti paris, superius ventriculi orificium ambientem, atque ad glandulas faucium delatum, postea vomitum, concitant. Hac enim ratione admissa, statim liquet, cur æque in curru, quam navi; item cur feminis magis, hysterico potissimum malo affectis, quam viris; cur iis magis, qui antica currus parte, quam qui in postica sedent, ista accidant, & quæ huc alia pertinent? Isti malo quæ sita inde ab omni seculo remedia. *Bartholinus tr.* elegantissimo de peregrinatione Medica ex *Gordonio* sequentia adducit: si fuerint in mari, eligant sibi locum à sentina longinquum & ab omni forde, & stent in aère frigidiori & altiori, quantum erit possibile, & si de facili nauseant, teneant se ad columnam, & odorent panem assum cum aceto; sumant valde parum de cibo & potu, & Dn. JESUS dirigat in tranquillitate. Vid m. quæ dictus *Bartholinus* ex *Ægineta, Oribasio, Baverio, Montagnana, Celso, loc. cit.* affert; ubi cum primis, nostrorum, ait, nautarum secretum est, haustus aquæ salis marinæ, quam primum navim intraveris; quod remedium etiam allegat in

collectan.

collectan. Med. Physf. 1680. p. m. 193. eamque aquam marinam aut solam aut vino mixtam bibi solere asserit. Sic nota salium quædam mixtura, qua de Hart. Prax. Chimatr. cap. de naasf. it. Alex. à Pedemont. in Secretis agunt. Sic Blancardus loc. cit. commendat pulverem ranarum cal. inatarum, cujus 3. a. 4. diebus ante navis ingressum mane ʒj. sumatur. Illustr. Baco de Verulam. hist. vit. Smort. operat. super exclus. aer §. 15. p. m. 537. se meminisse ait, quendam Anglum ut vectigalia supprimeret, croci saccum, cum transfretaret, circa stomachum portasse, ut lateret, eumque cum antea ex mari gravissime ægrotare solitus esset, optime tunc valuisse, nec nauseam ullam sensisse. Nostræ mulierculæ ex antiqua, nî fallor, superstitione, scrobiculo cordis applicare solent frustum speculi, & panis melliti Noribergensis, chartæ cœruleæ involuta. Nos arbitramur, si remedio hic fidentium, omnem tunc paginam absolutura Castoreata & Zinnabarina.

Ad OBSERV. LXXXIX.

ANte sexennium Medicinam fecimus Illustri cuidam Baroni ex atrophia scorbutica extenuatissimo. Placuit inter cætera transplantationem experiri, sanguinẽ è mediana brachii dextri ad ʒiij. hausimus, ejusque portionem evacuataẽ ovi testæ inclusam in acervum formicarum defodimus. Bene quidem sensim habere cœpit, aliis quoque medicamentis adhibitis, illustri patiens, sed nihilo tamen factus habitior. Sic, ut incertum sit, utrum ista transplanatatione quidquam profecerimus. Elapso semestri, cum acervum formicarum lustrarem, inveni testam, sed sanguinis ne atomum. Radicem symphyti oleo proprio delibutam, & in Terram defossam, tum pluribus aliis, tum nuper admodum illustri puello hernioso ex asse profuisse, testari possum. Archipræfectus quidam Illustrissimus mihi asseveravit, se, dum alicubi, Studiorum causa, moraretur, odontalgia gravi frequenter excruciatum, portiuncula ligni terigisse gingivam, ut sanguinem stillaret, mox terebella foramen in ædium suarum grandiozem trabem excavatam ista ligni portione opplevisse, sed per longam annorum seriem nil quidquam doloris passum. Accidisse autem, ut forte fortuna istæ ædes

conflagrarent, hinc dolorem acerbissime recruidisse. Quod Observatio LXI. Vol. 2. Act. Med. Hafniens de hernia per uliam fissam sanata, asserit, illud in Comite quodam Illustrissimo. B. meus Patruicii, celeberrimus D. Job. Valentinus Majer, Physicus quondam Crailsheimensis observavit; eum nempe sibi fuisse restitutum, cum totus nudus pyrum fissam ter transiret, sine abusu nominis SS^æ. Trinitatis, quo de Exc. Reisselii loco infra citando, nec annua repetitione, fissura postmodum cera & terebinthina conglutinata. Unguium autem præsegmina malo arbori parum intra corticem fauciata impacta, herniam sustulisse recorder in pueris duobus. Sic, ut dubium omnino sit nullum, quin ope transplantationis ejusmodi curæ perfici queant, quorum adeo sunt plena tot auctorum fide dignorum volumina. Sic transplantationis morborum aliquot exempla vides Ann. I. Dec. II. Ephem. nostr. Obs. XI. & Ann. IX. Dec. II. Obs. 34. cum accuratissimo de ejusmodi curis judicio, vid. etiam præter allegatos ab Excell. Reisselio Illustr. Boyl. Utilit. philos. experim. p. m. 290. seqq. ubi harum quoque curarum defensio p. 293. seqq. it. Cas. Longin. trin. Mag. tr. de magnet. vulner. curat. podagr. per transplant. cap. 5. & 6. Wirdig. Medicin. Spirit. lib. 2. cap. 27. Muralt. Clav. Med. exercit. 12. p. 551. Disp. Kestneri sub Exc. Wedelio 1686. Jenæ habit. de transpl. morb. Ubi attendendum, quod §. 24. 25. & 26. monetur, nempe omnem hic abesse debere superstitionem, omnem intentionem nocendi, omnia, quæ suspectam reddere norunt operationem, omnem dierum, v. gr. Veneris, vigiliæ Natalis Domini &c. electionem, omnia certa concepta verba, divini Nominis adhibitionē, sigilla, characteres, gesticulationes, signationes crucis, consecrationes, quin & constellationes planetarias, unde facile patescit, quænam transplantationes sint licitæ, quæ illicitæ. Qui experimentis Digbeantis, Boyleanis aliisque compluribus innixus, didicit vim & efficaciam effluviarum, eorumq; sphæram activitatis longe diffusiorē, atque Philosophorum vulgus facile crediderit, non opus habebit, aut omnia transplantationum genera, ceu suspecta, abhorere, aut cum Rhumelio, loc. cit. causis supernaturalibus adscribere. Curas tamen ejusmodi conscientia erronea aut dubia quæquam suscipere velle, suadere nolim;

siqui-

liquidem, quidquid fit contra conscientiam, est peccatum. *Rom.*
 14. v. 22. 23. Mihi autem talia, quod facio, tentanti, si quis-
 piam propterea dicam scribere sustinuerit, nã is contra chari-
 tatem peccaverit:

Ad OBSERV. XCI.

PRæscriptimus ante annos aliquot pro elzofaccharo errhi-
 no nobis familiari *oleum destillatum liliorum convallium*, quod
 ab Excell. Observationis Auctore itidem factitatum in diæta
 Observatione video. Nasutus quidem Pharmacopæus, & acris
 formularum Medicarum censor, myæterisimo quærit ex alio
 quodam Pharmacopola: Numquid vidisset unquam oleum
 distillatum liliorum convallium, & posse tale ex hisce liliis ex-
 torqueri, crederet? Se enim tale nunquam conspexisse. Atqui
 fors multa non vidit sibi suffenus homuncio, quæ revera ta-
 men existunt, ipsique opus, opinor, esset perspicillo Chimico,
 quod aliis non-entium Chimicorum Scriptotibus, nescio, an
 suo ubique merito, applicatum recordamur. Adurgimus Exc.
Ludovici, hoc oleum profecto tædiosum adseveranti *Dissert. 1.*
de pharmacia modern. sec. applic. p. m. 488 fit vero tædiosa ejus
 destillatio, a qui non est nulla, fit rarum porro in officinis id
 oleum, at est in rerum natura. Oportuit Pharmacopæum de
 oleo me interrogare, non autem omittere illud in elzofacchari
 mixtione, aut forte quid aliud pro lubitu surrogare. Scimus
 equidem ex odoratissimis floribus, quales sunt *rosarum, lilio-
 rum convallium, violarum, Jasmimi, aurantiarum* &c. ubi summe
 expansum est, per Sal. volat. copiam sulphur, & à phlegmate
 copioso magis dilutum ac diffusum, adeoque fugacissimum,
 per destillationem parcissimum prodire oleum, sic, ut referente
Tachenio, Florentiæ Dominicani ex 84. lb. rosarum, tantum olei
ʒj. separaverint. vid. Cram. Colleg. Chim. Diss. 3. cap. 3. §. 1. p. m. 53:
it. cap. 5. §. 2. p. 73. & B. Ettmüll. Comment. Ludovician. integer
cophinus liliorum convallium vix det olei ʒß. nobis tamen
sufficit, illud, quantulumcumque sit, haberi posse. Nam, quod
Excell. Wedelius de antheris asserit pharmac. acroam. lib. 2. sect. 3:
cap. 8. p. m. 358. eas nempe nihil aliud esse, quam sulphur efflo-

rescens subtilius, hinc consultum esse, easdem in destillatione oleorum ex floribus non abjicere, sed retinere, adeoque flores una cum antheris, copiosius præbere oleum, quam his rejectis, ubi $\sigma\mu\delta\psi\chi\phi\omega\nu$ habet *Febure Chimischer Handleiter part. 2. p. m. 331.* id quoque ad convallium liliola potest ac debet omnino applicari, siquidem & hæ ipsa suis antheris pro modulo gaudeant. Igitur si quis olei liliorum convallium, utique gratissimi & suaveolentissimi proventum desideret, flosculos recentes, nec conquassatos, (quod etiam de oleo rosarum valet) aut contritos, siquidem tunc opera luditur, una cum antheris, superfuso aquæ proprio quadruplo, per vesicam aut balneum destillet, nec erit, quod de labore frustra infumto conquærat. Nec enim, quod obiter notamus, adeo usque fugax est liliorum convallium sulphur, quin etiam flores aridi, nec admodum nuper collecti, ubi intra digitos confricantur, odorem spirent gratissimum.

Ad OBSERV. CIII.

A Nno 1678. d. 14. Aug. vidimus in *Curlandia* puellum recens natum, ad cuius umbilicum erat gl. bus, quantitate caput infantis æquans, quem cum intuerer, vidi peritonæum esse, & per illud transparere intestina omnia. Nec diu supervixit.

Ad OBSERV. CXIV.

IN femina, sexagesimum septimum annum agente, menses observavit *Böhme Diss. inaug. de mens. defect. hab. sub B. Borrichio Hafn 1684. §. 2.* Super Observatione centesima *Ann. IX. Dec. II. Ephem. nostr.* libenter suspenderem cogitata mea, usque ad illius Anni parallelismum, quum autem incertum sit, utrum ad illud temporis detur aura mundana fruisi, brevibus id dico, mihi non simile verò videri, fluxum sanguinis, quo de Excell. Observator, fuisse menstruum. Namque quod Agrippa prodierit puella, atque adeo sine dubio diu intra claustra ruptæ secundinæ hæserit, sanguis in utero fluctuans facile potuit ejus pudentiam in hanc, quum extra uterum extitisset, inde sensim

sim profluere, quod nos haut semel in puellarum partibus contigisse novimus, parentibus frustra quid infausti hinc ominantibus. *vid m. Ann. IX. Dec. II. Ephem. nostr. Obs. 126. it. de mensium fluxu in puella 5. mensium Dn. Dolæum Encyclop. Med. lib. 3 cap. 10. p. 519. & lib. 5. cap. 3. p. 877. it. in puella septenni ibid loco prius cit. In puella decem annorum nos nuper heic Nordlinge; In puella 6. annorum Exc. Wedelius tum in Ann. V. Dec. II. Obs. 78. Ephem. nostr. tum in Physiol. reform cap. 7. p. 173. In infante 2. annorum Blancard. Holländ. Jahr-Regist. 1680. Obs. 31. Idem in triennali ibid. Cent. 2. Obs. 25. Ann. 1681. Obs. 47 Cent. 6. in anu 72 annorum (quamvis utrum hi fuerint menses, sanguinis nempe fluxus ter vel quater uno mense per collum prorumpens, nondum adæo liqueat.) In anu, quæ centesimum ætatis annum emensa, per tres adhuc annos ordinarie tributum lunare pendebat, id. Cent. 7. Obs. 18. & alia quadam, quæ usque ad annum ætatis centesimum ordinè non interrupto eundem fluxum patiebatur, *ib. Obs. 10.* In alia muliere, quæ à prima infantia menstruata fuit, *ib. Obs. 78.* Denique quod in nullo usquam bruto, excepta simia, fluxus sanguinis mensuus observari censeatur, quo de *vid. Muralt. Coll. anat. Lect. 3. p. 56. ad stipulante Bayle Dissert. Med. 1. de caus. flux. menstr. idem Blancardus refellit Obs. 19. Cent. 6. exemplo canis, certis temporibus ejusmodi fluxum ordinarie sustinentis.**

Ad OBSERV. CXXIII.

Confer quæ de sero omnino lacteo post Venæsectionem à sanguine semet separante memoravimus in *Append. ad Ann. VII. Dec. II. Ephem. Cur. p. 72.* ubi noto, virum istum hujusce urbis primarium per aliquot abhinc annos ejusmodi serum lacteum haut amplius exhibere. Interim affligitur nephriticis & scorbuticis symptomatis. Alias, utrum & quantum hæc Observatio cum illa congruat, quæ exhibetur *Ann. II. Dec. 1. Ephem. nostr. nempe 210. qui cervi sunt, judicent.*

Ad OB-

Ad OBSERV. CXXV.

EJusmodi Tubas Stentorophonicas variæ magnitudinis videre contigit apud Illustrissimum Comitem de GEYER in *Giebelstatt*, Dominum meum gratiosissimum, rerum naturalium, cum primis Mathematicarum, curiosissimum, cui volupe erat illudere agricolis aut aliis rus euntibus, quum eos ex arce *Goldbacensi* variis modis per ejusmodi tubam alloqueretur: qui attoniti circumspiciebant, unde vox insperata proficisceretur. Habebant verò ejusdem Tubi Stentorophonici diversa orificia, quæ pro lubitu eximi poterant; sic in conclavi longo, qui ab altera extremitate conclavis alterum tubi orificium auri applicabat, submississime colloquentem secum è regione ex altero tubo percipere poterat, intermediis, aut etiam ad latus loquenti stantibus, nil quidquam audientibus.

Ad OBSERV. CXXI.

Gula est instrumentum varii generis malorum, non tantum, ubi ejus ministerio ad luxum abutimur, verum & ubi deglutiuntur ejusmodi res, quæ & ipsi gulæ & stomacho, & reliquis porro visceribus, non modo molestiam, verum & periculum creare sunt apta nata. Quum puellus adhuc triennialis essem, nodulum stanneum pruni silvestris magnitudine, quantum à dilecta matre memini relatum, improvidus, sed non sine suffocationis & vitæ periculo, deglutivi. Hujus generis exemplis toto die occurrunt, sicut neque cultros integros devorare, jam sit amplius novum, nec sit cuiquam de historia *Regiomontana* fas ultra dubitare, quum nuperum exemplum *Hallense* rei possibilitatem demonstravit. Ante annos aliquot Excell. D. *Lubius*, Physicus *Dinkelsbublen*sis, historiam acus, à netrice nifallor, per incuriam deglutitæ perscripsit, quæ multum ipsi negotii faceſſebat. Exemplum aciculæ deglutitæ præbet etiam *Muraltus* noster in *den Chirurg. Geschicht. hist. 129. p.m. 389.* ubi ait, purgatione per troch. alhand. puellam sensim convaluisse, quod acicula, dimidia sui parte consumta, per alvum egesta fuerit. Fallacia causæ est, quando Excell. *Kerkringius* quod
in

In Scholio ad hanc *Murali* observationem *Exc. Königius* recenset, arbitratur monetam cupream deglutitam ab acido fermentali ventriculi exesam fuisse. Siquidem hodie tantum acorem liquori gastrico, secundum naturam se habenti, vix largimur. Alibi *Muralus* noster in nummo deglutito foris embrocationem fecit in ventre & dorso oleo rosato, internè dedit butyri recentis cochlearia aliquot, jejuno stomacho, unde factum, ut alvius pecuniam redderet. vid. *Ann. X. Dec. 11. Ephem. nostr. Obs. 6.* de annulo pronubo ab infante unius anni, & *Obs. 67.* de clavo ferreo à puero Musico, it *Obs. 79.* de spina piscis improvide deglutitis, hujusque ultimi ridicula cura. Legi quoque merentur, quæ *B. noster Clauderus* de cura ejusmodi deglutorum notavit, ad *Ann. VIII. Dec. 11. Ephem. nostr. Obs. 208.* vid. quoque ejusdem *Anni Obs. 167.* it *Blancard. Holländ. Jahr Regist. Cent. 5. Obs. 32.*

Ad OBSERV. CXLVIII.

ANno 1694. melancholia propemodum in his oris epidemice grassata fuit in utroque sexu, sic ut per integrum temporis, quo praxin exerceo, plures oblatis non fuerint. Ut plurimum tamen, si morigeri obtingerent, ope *Martialium* sunt restituti, Hos inter quoque fuit pastor ruralis, vir pius & doctus, ab adolescentia mihi notus, cui diu medicinam feci, denique acidarum *Göppingensium* potum ipsi plurimum profuisse, tum expertus, quod itidem cum aliis, curæ meæ subiectis, factum. Quid causæ subfit, cur hoc magis anno plurimi sint melancholia correpti, curiosius nunc inquirere non vacat. Tribus tamen dico, mihi videri, quod ob in solitam annonæ caritatem panes apud nos, fere sine discrimine, admixta plurima pisorum, quin & vicicarum & fabarum farina pisti, sanguinem minus lucidum, aut si majoris, spirituosum, progenerariat, a que adeo vitia dederit vitia, quam meam conjecturam aliis dijudicandum relinquo. Cæterum observationem Excellentissimi Auctoris plane similem recenset *Blancardus Holländ. Jahr Regist. Cent. 7. Obs. 12.* de melancholia cum mortis motu. Exempla porro melancholiz, quæ nobis nunc occurrunt notabiliora, sequentia
Dec. III. Ann. V. & VI. App. # Q tia

tia damus: *Limmer. Disp. inaug. de hydrophob. habita Altdorf. 1688.*
 § 11. se novisse ait Textorem *Lugduni Batavorum*, qui se Regem Hispaniarum esse credebat, & gressum juxta leges geometricas quasi institutum, in deambulatione observare videbatur: & *Amstelodami* alium, qui se DEum esse jactitabat; imò in patria *Servesta* rursum quendam, qui se decimum tertium Apostolum, & cæterorum Præsidem extraordinaria vocatione Divina constitutum esse perhiberet.

Id autem, quod ab ipsomet me observatum, est lecta plane horridum. Nobilis quidam Capitaneus, mihi optime notus, 25. circ. annorum A. 1685. in Austria miles, in tantum delirium melancholicum incidit, ut continuo, ubi staret, sederet, mearet, nullo habito respectu vel matris, vel aliarum feminarum aut virginum, multo minus virorum, pene producto masturbatione indulgeret, nullis aut Theologorum, aut aliorum quorumcunq; monitis quinimo nec verberibus flexibilis, sic ut necessu habuerint, manus ligaturis coercere, Per totam noctem nil aliud, quam id solum, ad sudoris eruptionem & animi deliquia continuo agitabat, nil interim ad quæsitam respondens. Interdum secum ipsemet sequentia, repetita vel centies ultima voce, mussabat: *Ach / wann ich doch nicht gegangen / gegangen / gegangen etc.* Ex acidulis per celebribus auctoritate supremi Magistratus, ob scandalum ingens, exactus, denique ad Medicum famigeratissimum, amicum nostrum, delatus, ad se sensim rediit. Eleganter *Laurentius* de melancholicis, quem admodum ait, *exercitatissimi belli Duces, falsis exploratorum indicibus seducti, imprudenter & temerarie in hostem feruntur; ita ratio, phantasia erronea denunciationi decepta, absurdos discursus fabricatur.*

Ad OBSERV. CLV.

IN hac fit mentio cervisiz quæ per totam ferè *Livoniam* candidibus filiibus decoqui consueverit. Vide, quæ hanc in rem notavi ad *Append. Ann. X. Dec. II. Ephem. nostr. de Curlandia memorabilibus p. 133.*

AD OB.

Ad OBSERV. CLXI.

Cum ista cœcitas nil aliud fuerit, quam gutta serena, quod oculi nullo modo læsi conspicerentur, eo ipso planum evadit, non omnem guttam serenam esse immedicabilem, sed interdum nervos opticos obstructos aut sponte naturæ, aut medicamentorum decenti apparatu deobstrui posse. In hoc casu ptarmicum Mercuriale *Jonstoni* est nobile. Sic, ut vel hic quoque omnia bona Mercurius rite utenti polliceatur.

Ad OBSERV. CLXIII.

IN Brasilia tanta est cœli clementiâ, ut homines centum annos attingere nil omnino sit novi. *Francisc. im Guineischen Blumenbusche l. 1. cap. 2. p. m. 24.* In Castellò *Nassovico Guineæ*, it. in *Accara* homines 130. annos numerantes visi plures. *Braun navigat. 3. p. 66.* In Insula *Bando* homines multi centum annos vivendo complent. *Francisc. im Ost. Ind. Lustgart. p. m. 990.* In vico *Cbeauquean Tavernier* vidit virum 130. annorum, *Itin. Pers. lth. 1. cap. 7.* Pharmacopœus quidam *Calecutiæ* ex usu *Ambræ* 160. annos vixisse perhibetur, atque Nobiles in *Barbaria* ex ejusdem usu longævi comperiuntur, cum vulgus, seu plebs, brevioris sit ævi. *Verulam bist. vit. 8. Mort p. 528.* Cum *Ferdin. Lopez* Vice-Rex in *India* esset, An. 1636. ad eum da latus fuit Vir quidam, nomine *Hugo d' Acugna Bengalenfis*, qui tum erat annorum 340. capillitio nigro postquam quartum repubuerat, & successive 700. uxores habuerat, *Zeiller. in Theatr. Trag. bist. 13. P. Casp. Dragonetti A. 1600.* apud *Jesuitas Romanos* versatus *Grammaticus A. 1626.* jamjam ultra annos 70. juventutem in *Grammatica* erudierat. & tunc erat annorum 115. benedentatus, & absque conspiciendorum usu lengens, vagetus, robustus, ex *Pet. de la valle Auct. Colloq. menstr. A. 1694. Mart. p. 202. 8. Polycarpus Smirnenfis* Episcopus propemodum 120. annos vivendo complevit. *Id A. 1692. April. p. 292.* Bononiensium quorundam longævitas 150. 100. & plures annos exsuperantium, addita causa, it. longævitas ab anhelitu puellarum videatur,

* Q₃

ap. euud.

^op. eund. A. 1691. Febr. p. 124. seq. Nauta quidem Rostochienſi. 162. annos vixit. Ann. VIII. Dec. II. Ephem. noſtr. Obſ. 159. ubi alia quoque longævitatſ exempla; it. Ann. IX. Dec. II. Ephem. Cur. Obſ. 211. & Schol. Chiliarchi cujuſdam Suevici per Imperium notiffimi Pater, cujuſ nomen, quod ejus propalandi facultas nobis conceſſa non ſit, tacemus, ætatis annum 115. attingit. Ruſticus Cadolzburgenſis in Marchionatu Onoldo Brandenburgico 109. annorum, ſine conſpicillo legit, *ωαιωνητ* tamen & obli-
vioſus, ſic, ut hodie confeſſus, cras de adeunda ſacra ſynaxi monendus eſſet, & prope fornacem confidenti veſtes cum ſubjecta cuti, ſed absque ſenſu, amburerentur. Curlandos Ruſticos eſſe longioris ævi notavimus ad Append. Ann. X. Dec. II. Eph. noſtr. de Curlandia memorabilibus p. 138. Heic Nordlingæ per hoſ decem annos, aliquot vidi utriuſque ſexus homines, qui nonageſimum annum exceſſerant.

Longævitatſ conquiſita ab omni ævo remedia: Judæi ad diſcriminationem ſeptimanæ inſequentis à Sabbatho, poſt huius ſinem vinum benedicere aut conſecrari ad lampada certam ſolent, huiusque vini benedicti tantillum arteriæ illitum longævitatſ conducere credunt. Verba ſunt Buxtorf. Synagog. cap. 21. p. 284. Excell. Wagenseilius, Patronus noſter Judæos longævitatſ comparandæ ſtudioſiſſimos Sotæ p. 811. deſcribit, adductis tamen in medium mediis mere moralibus, licet aliquibus haut parum ridiculis. Quam ſint longævitatſ Studioſi Chinenſes Martinus hiſt. ſin. lib. 4. p. 17. recenſet, eosque ſtolide putare, quod medicamentis longævitas acquiri poſſit, p. 290. hinc rerum chemicarum Studioſos eſſe, p. 301. ſeqq. Emonte Fangtai China effutitur Talcum, quod cum Mercurio calcinatum, vino permixtum & potum à Sinenſibus. Medicis ad longævitatſ excellens remedium habetur; Franciſc. in Sinifc. Juſt. gart. p. 1150. De ambriæ virtute paullo ante. Sic opium Jabanenſibus ad ſenectutem multum conferre, docet Cleyerus noſter Ephem. Cur. Ann. X. Dec. II. Obſ. 35, addita inſuper opii pro hiſ aliisve uſibus cum lacte præparatione. Videantur, præter plura longævitatſ exempla, huius cauſæ & media ap. Tackium Phaf. Soph. 2. p. 111. ſeqq. De priſci ævi μακροβιοτητι elegans habetur Epiſtola Job. Weſterburgii, ad Joh. Bererovicium;

quæ

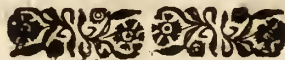
quæ extat inter *Epistolas & responsa tum Medica, tum Philosophica Doctorum Virorum*, edita Roterod. 1665. p. m. 215. De Alpicolarum longævitæ, & cur hodie brevioris ævi esse cœperint, vid. *Ann. X. Dec. II. Ephem. nostr. Obs. 211*. Tartarum ex Vino cum Spiritu Vini sumtum cum conserva rosarum, it Electuarii Cydoniorum jugem usum ad longævitatem conducere vult *Agricola de simpl. facult. fol. 132*. It. annosum quendam Medicum, experientia confirmatum, si portiuncula exigua rad. gentianæ indies jejuno stomacho degustaretur, eum valetudine inoffensa, omniumque sensuum illæsis organis ad extremam ætatem esse perventurum. *Hippocr. αἰώνιον vitam longam ἐπιταίμεθα* i. e. septem temporum, s. 7. ætatum, vocat. vid. *Velsch. Decad. 2. Curat. 1. p. 53*. *Abysinos* ultra 35. aut 40. annos non vivere, plerosque hydrope affici ab Anno 20. usque ad mortem, & altero tantum pede tumido, *Tavernier* scribit, *deser. Turcic. p. 146*. quod de *Monomotapa* incolis quoque affirmat, & culpam in aquæ insalubritatem conjicit *It. n. Ind. lib. 2. cap. 25*. Nos, cum *Exc. Wedelio Physiol. reform. cap. 7. p. 174*. credimus, hodie nos esse longævos desisse, nulla naturæ culpa, sed nostra potius, & cum *Seneca de brev. vitæ cap. 1. claudimus*. Non accepimus brevem vitam, sed (per luxum) fecimus, nec inopes ejus, sed prodigi sumus, sicut amplæ opes, ubi ad malum Dominum pervenerunt, momento dissipantur, at, quamvis modicæ, si bono custoditradicæ sunt, usu crescunt. DEUS aliquando nos, qui longævitatem Christiani vix optare debemus, in Regno Gloriæ faciat æternævos.

Ad O B S E R V. CLXIV.

VAgitum uterinum ex se nil mali portendere, vel unicum id probaverit, quod crebro sint auditi in pueris intra suas testes pulli. vid. *Boyl. experim. Phys. mechan. de aër. vi elast. exp. 41. p. m 144*. Sed & observatus in murium pullis uterinus vel vagitus, vel minuritio, *Ann. X. Dec. II. Ephem. nostr. Obs. 122*. nec infaustum fuisse talem in hominibus, probat *Obs. 196. Ann. VIII. Dec. II. nostr. Ephem.*

Ad OBSERV. CLXXXI.

Nobilis quidam 52. circ. annorum ante biennium heic *Nord-linge* conquire cœpit de ani pruritu insigni, quem primo nihil peadens, postea incidit in tenesnum, hinc dolores semper ingravescentes, ut consilium meum exposceret. Persuassus ob caussus quasdam alias hæmorrhoidum obstructionem adesse, cum primis, quod venam secare non soleret, varia ea vasa deoppilantia, à multis celebrata, aperientia, chalybeata &c. propinavi nullo cum fructu. Acciti quoque in consilium Medicialiunde celeberrimi, nil contulerunt opis. Augeri dolores alvus nunc constipari, nunc nimium fluere tenesmus atrocior fieri, cum materia nunc purulenta, nunc sanguinolente, cum sibilo quasi exeunte. Admisit denique speculum ani, reperimus ulcus fistulosum, & à dextro latere ad ani rimam tumorem instar ovi columbini, qui in abcessum erumpens, nobis investigandi occasionem dedit, quorsum vergeret, & vidimus nos ex abcessu isto in intestinum rectum stylo permeare posse, sic ut admoti utrinque styli colliderent; Quinimmo relicta via ordinaria tunc excrementa alvi per abfessum excludi cœperant. Interim appetitus languere, tormina nonnunquam atrocissima, passionem illacam minitancia, atrophia, icterus niger. Itra paucos dies ex orificio ani & abcessu vicino factum unum foramen, reperti plores fistulæ sinus. Accitus Chirurgus è longinquo secandarum ani fistularum peritus, qui manum admoveere voluit, præscripta certa lingnorum dixta. Sed illustis patiens, cum per 3. anni quadrantes bellunos dolores, maxima cum patientia perpeffus esset, denique totus exarescens, adveniente insuper urinz suppressione, quod unicum erat votum, expiravit. Conquestus est à primo dolore Dn. patiens & cibum & potum, quotis horum vel minimum gustaret, immediate quasi, prope os coccygis dolorem excitare.

Ad OBSERV. CLXXXIV.

Fuit absque dubio principium hydrocephali interni, seu potius hydropis capitis, qualem curavimus ante biennium citius, in Reverendo quodam Patre *Ord. S. Benedicti*, dixta vehementer exsiccante, exhibito Decocto lignorum cum ad sudorem, tum potum ordinarium, interdictis omnibus liquidis aliis, præscripto quoque masticatorio & cucupha: datis à meridie carnibus assis, noctu autem non nisi amygdalis & passulis majoribus, quæ rædiosissima cura feliciter exantlata restitutus fuit.

Ad OBSERV. CLXXXVI.

ONoldi novi Fabrum Claustrarium, quem per annos ultra 30. nunquam verè dormisse fama erat, eumque perdidisse somnum omnem, quum in juventute peregrinatus, diturna febris afflctus esset. Oblatus nobis aliquando infans, quem ultra plusquam 30. septimanas perpetuo vigilasse adleverabant, *Fenel. lib. 5. patbol. cap. 2.* scribit, quendam mente captum mensibus 14. nullum cepisse somnum, quia & *Plin. lib. 4. cap. 41.* Mæcenati supremo triennio nullo horæ momento somnum contigisse narrat. In nostra Regione plurimi persuasi sunt, animalia ruminantia nunquam somnum capessere. Nos fidem fide dignis haut equidem dorogamus, memores interim illius.

Quod caret alterna requie, durable non est.

Ad OBSERV. CCLIII.

QUod Exc. Auctor recenset de narium hæmorrhagia in variolatum principio proficua, in morbi autem vigore morbum protelante, & miratur sanguinem rubicundum omni destitutum sero, qui adeo statim concrevit, ut post aliquot horas gummatiss duritiam nactus sit &c. me firmat in opinione, quam tribus quasi verbis adserui à fine commentationis meæ ad *Obs. bujus anni 56.* Nempe in variolis non tam solum sanguinem, quam serum præcipue à motu quodam intestino Archeali in tumultum cieri, atque hinc etiam Mercurium dulcem, ad æqua-

tum,

rum, cui non par aliqd, sero Remedium, utiliter adhiberi. Ser enim in sanguinè naribus stillante absentiam, non à calore serum absumente deducendam recte statuit *Exc. Auctor*, siquidem id vel sola salivatio, variolis confluentibus in statu morbi supervenire solita, irrefragabili indicio, serum eo modo purgari, quemadmodum in Mercuriali salivatione, refutarit. Me autem opinante, serum tunc in glandulis, & præcipuè subcutaneis maxima sui parte subsistens, sanguini non ea quantitate commiscetur, ut hic satis dilui queat, unde iusto siccior evadit. Quamvis, qui è naribus prorumpit sanguis, per se floridior existat, nec tanta feri copia abundet, atque is, qui per venam sectam, è qua pleniore radio profluit, educitur.

Ad OBSERV. CCVI.

ANte triennium mulier quædam septuaginta & aliquot annorum ex abscessu lateris dextri calculos ex ruffo fl. tescentes ultra centum & plures, pisi aut circiter, quantitate, successive, cum pure, excrevit, quæ hydropica denique expiravit. Non dubito, quin è bilis folliculo proderint. vid. quæ in hanc rem scripsimus, *Ann. VII Dec. II. Ephem. nostr. Obs. 136. Andersohn Itin. Orient. fol. 74.* scribit: se & Comites suos in folliculo bilario aprugno, globulo perfosso, reperisse lapidem parvum, rotundum & rutilum, quem *Incolæ Indostani & Malaccenses lapidem salutis (Gesundheit-Stein)* appellarint, & nucis juglandis magnitudine quandoque reperiri affirmarint.

Ad OBSERV. CCXI.

Conf. quæ ad *Ann. VI. Dec. II. Ephem. nostr.* communicavi in *Caddend. ad Obs. 93. Ann. III. Dec. II. p. 570.* De cura febris tertianæ per terrorem. Cui placebit adungere historiam, à Dn. Pastore *Tapsheimensi Augustano* mihi narratam, quæ sic habet: *Molitor Augustinus* in delirio ex febre maligna, nemine advertente, per fenestram in profluentem præceps factus, & ab alio à submersione tempestivè liberatus, illico, fracto morbo, convaleuit, altero, qui eum extraxerat, mox febre maligna correpto, indeque mortuo.

Ad OBSERV. CCXII.

A contractionibus fibrarum motricium spasmodicis haut raro excernenda retineri, quin & urinam, cum primis in parvulis motibus convulsivis, præ adultis, obnoxijis, supprimi certum est, & admodum nuper in illustri puello mihi observatum, nec dubito, quin vera retentionis urinæ in puello, cujus ab Exc. observationis Auctore fit mentio, causa non fuerit alia, quam ejusmodi fibrarum renalium spasmodica contractio, vel ex hoc ipso fundamento, quod Ischuria per epilepsiam, relaxatis hinc istis fibris, fuerit soluta, cum alias quoque in convulsivibus epilepticis gravioribus alvus & urina sponte secedant.

De *Wildegansianis* pilulis, in impressa Germanica scheda plus quam thrazone elevatis, inde ab annis viginti me nil amplius audisse memini. Nunc autem in his oris denuo quasi reviviscunt. De illis quid mihi partim relatum, partim compertum sit, ea, qua par est fide, recensebo. Pilulæ sunt pisi minoris magnitudine, amarorem aloëticum gustui præbentes, splendide nigræ, duræ, argenti folijs obductæ, quarum 16. numero pyxidulæ laminæ inclusæ imperiali thalero veniunt. Modus utendi internus cum primis est, ut earum 1. 2. 3. ad 5. numero in liquore pro ratione intentionis convenienti solutæ noctu propinentur, unde suavis somnus, & post hunc sudor diffusissimus consequitur. Alius quidam Circulator has pilulas æmulari sustinuit, cum autem & sapore sint alio, & colore magis pallido, malim, si quis uti voluerit, eas, quæ petuntur e locis ab ipso *Wildegansio* præfinitis, *Berolino* puta, *Lipsiâ*, *Hanovia*, *Francofurto*. In decenali fatuitate juvenis *Unternzennensis* effectum laudatissimum præstiterunt. In Matrona nobili cephalaæ fere perpetua cum pervigilio laborante reliqua pretiosissima & a celeberrimis Medicis ordinata medicamenta longissime post se reliquerunt. *Anna Maria Dïssnerian*, annorum 23. robusta, temperamenti sanguinei, ancilla Diaconi *Hechlingensis* 28. Nov. 1694. noctua tenebrione quodam fuligine ex improvito totam faciem conspergitur, quæ perterrefacta, ac prorsus attonita hypocautum manuum pedumque ministerio irrepit, suspirans, nec ad quæsitâ respondens, sed super pavimento cataleptica quasi & immobilis jacens ex ore spumavit, torvum vidit, pollicibus manuum intro versis, & toto corpore ultra horam convulsa. Credita hinc lecto, ad quæsitâ respondere quidem sed male condita & plane delira. Gestus, qui solent effuatorum; namque

mine è sponda protracto faucibus imminebat, transacta sic per convulsiones & deliria vicissim semet excipientia tota nocte. Nov. 29. ipsdem gestibus peracta, cum insequente nocte, idq; duravit ad meridiem 30. Nov. Vesperi præbentur pilulæ *Wildegansianæ* num. 5. aqua florum tiliaë contritæ. Peracta vix hora dimidia non tantum remisere convulsiones, sed insecutus etiam suavissimus sommus ad usque matutam, ubi ægra se meliuscule habere dixit, conquesta tamen de ventris torminibus. Sequēbatur autem mane sudor profusissimus per omne corpus instar substilli, & ligamenta nervique subsultabant ad intuentium oculos, adhuc perseverantibus torminibus, & ingravescentibus, quoties aliquid adsumeret ægra. 1. Dec. crebro alvum deponebat ægra cum tenesmo insigni, insequente mentis potentia plenaria, & cessantibus omnino convulsionibus, parvo tamen tumore in pedibus, sed mox disparente. Hac die præbitæ adhuc 3. pilulæ *Wildegansianæ* in aqua florum tiliaë tritaë: plenissime convaluit, sic, ut tertio Decembris, ad servitia consueta, immo triturationem frumentorum redierit. *Vid. m. Obs. 232.* hujus anni. Quod somnus utentibus fere semper obrepat (quamvis in illustri puello diversum contigerit) haut equidem negarim cum *Exc. Waldschmidio* pilulas hoscæ opium ingredi, cum autem amarities, quæ gustu deprehenditur, non tam opiata quam aloëtica, Medicinæ singulos effectus opio soli nolim impurare.

Ad OBSERV. CCXXII.

PRodit non ita dudum Methodus curandi omnis generis febres sine assumptione cujusquam medicamenti per os; solis nempe enematis, quæ constant ex infusione corticis Peruani subtiliss. pulverisati, nunc fortiori, nunc debiliori, cum aqua simplici, primum Gallica lingua, hinc Lipsiæ latinitate donata. Elegans est libellus, & egomet Auctori adeo confidenter scribenti fidem temere derogare nolim. Quod autem febres apud nos epidemice, per Dei gratiam, grassari desierint, nostri homines etiam plerumque ita comparati sint, ut clysteres extra durissimum necessitatis telum horreant, Dn. Auctor etiam jubeat nonnunquam ter in die clysteres ejusmodi applicare, china chinæ denique caro jam constet pretio, ideoque hæctenus experimentum hujusc. methodi capere mihi concessum non fuerit, ulterius hæc nihil memorare decrevi, nisi, quod posita ejusmodi clysterum virtute febrisuga, nullum sit dubium, quin etiam alij morbi quam plurimi eadem metho

thodo

thodo adhibita possint commode satis curari, quæ sane res esset, ulterio-
ri vestigatione dignissima. Nam ægros haut sane paucos interire
propterea, quod nimium averferentur medicamenta, certissimum est, nec
eos, quibus est praxis diffusior, latere potest. Quinimmo, clysteres
dari nutrientes posthac frustra, qui rem accurate pensitat, negabit.

Ad OBSERV. CCXXXIX.

Confer, quæ de vitri & flexibilitate, & malleabilitate, & perspicui-
tate, horumque causis in *Append. Ann. III. Dec. II. Ephem. Cur.*
Differt. de vitris anaclasticis p. 5 19. seqq. tradidimus.

Ad OBSERV. CCLIX.

Ejusmodi metastasin febris malignæ in omnimodam cœcitatem ob-
servavi in Matrona 56. circ. annorum ante septennium, quæ qui-
dem biennio circiter adhuc supervixit, sed crebris convulsionibus epi-
lepticis, quibus denique succubuit, tentata. In hoc autem differt à
Casu ab Exe. Dn. Observatore prolato, quod non successive, sed simul
& semel visu fuerit orbata.

AD OBSERV. CCLXIX.

Idem & nobis aliquando licuit observare, floccorum nempe lectio-
nera in febre maligna non fuisse lethalem. Sumus interdum mi-
rati, homines tam atrocibus in febre maligna symptomatis afflictos,
nempe singultu, delirio perenni, convulsionibus, floccorum lectiōe,
excrementorum involuntaria egestione, faciebus tantum non Hippo-
craticis, spem omnem & opinionem præter evasisse, alios autem, qui lon-
ge mitius à febre haberi videbantur, extinctos, ut adeo sit omnium ma-
xime necessaria *Hippocratis* ejusque sequacium, prudentiorum nempe
Prædicorum, cautela, dum præcipiunt, Medicum in prognosi febrium
malignarum caute procedere debere, siquidem nullibi se turpius, quam
heic, dare possit. Cæterum ex observationis contextu quis possit su-
spicari, Illustrissimam istam Baronem non tam floccos legisse, quam ar-
tuum spasmodica contractione tentatam, reliquiis puta præcedanearum
ultra quinquages convulsionum.

AD OBSERV. CCLXX.

Quamvis antimonium aliquid Mercuriale in sinu fovere, præter alia experimenta vel ipsa Zinnabaris antimonij testetur, quin & Mercurium Antimonij sola tritura adquiri posse, in Anni hujus *Observ.* 59. p. 102. doceatur, durum tamen est creditu, flores Antimonij rite paratos aut apoplexiam aut ptyalismum excitare posse. Hinc flores istos Antimonij, qui non tantum supra memorata, verum & mortem subitanam attulerunt, adulterinos fuisse, potius existimandum. Nec enim circulatoribus ullibi, multo minus in medicamentis Chemicis, Deorum manibus, fidendum.

AD OBSERV. CCLXXXI.

IN contagione *Donaverdensi* & *Wemdingensi* Anno 1688. grassante, qui ejusmodi miliari efflorescentia, petechiis juncta, corriperebatur, plerique mortui, quod admodum nuper in 2. Juvenibus, qui Illustris. cuidam Comiti à pedibus erant, notavi. Si quid conjiciendum, arbitror has esse quandam criseos speciem, cujus ope Natura miasmata maligna feri seu lymphæ glandularis expurgare conatur. Siquidem haut raro in febris petechialis statu, ptyalismus quasi Mercurialis, pleurunque, nisi impediatur, salutaris & criticus observetur, cujus etiam meminere industrius *Sydenham Observ. Med. circa morb. acut. hist. se&. 3. cap. 3. p. m. 139.* Hujus itaque salivationis vicaria censeo exanthemata miliaria, quamvis crisin, si malignitas adsit nimia, imperfectam, adeoque raro salutarem; & heic fortasse alexipharmacis, fixioribus haut inepte posset admisceri Mercurius dulcificatus.

AD OBSERV. CCCIV.

Sic etiam *Risus*, nequid superstitionum Ethnicarum Græciæ superesset, olim in Deorum numerum relatus. Deo nempe *Risui* dies quotannis in *Larissa Thessaliæ* dicatus, quod sequentibus verbis *Apulejus*, joco ne an serio? *Metamorph. lib. 2. p. m. 34.* innuit: Solemnis dies à primis cunabulis hujus urbis (sc. *Larissæ*) conditæ craftinus advenit, quo die soli mortalium sanctissimum *Deum Risum* hilario & gaudio ritu propitiamus. Cui *Deastro* & *Apulejus* ipse illa die Festa in
victi-

victimam cessit, id est, materiam catholico Risui præbuit, quod longa serie, & procaci stylo ipsemet *loc. cit. lib. 3.* enarrat. Hodienum Deastro Risui, eheu! nimium quantum ubique à Christianis *notæ dōxerit* talibus litatur, qui tamen meminisse debebant illius *Paulini Ephes. 5. v. 4.* Sic & nostrorum aliqui portentosis atque ad fastum effictis opinionibus, prudentioribus & usu rerum exercitatis dum se deridendos propinant, Risui Deo sacrum facere videntur. Agedum, quidnam sit rei *Risus*, parum consideremus. *Risus*, ait *Kippingius Instit. Phys. lib. 9. cap. 13. §. 1.* est facultas manifestandi gaudium. *Sperlingius* cum additamento vocat *facultatem animæ rationalis, anthropol. phys. lib. 1. cap. 5.* quo innuit, solum hominem ridere, quod ipsum quoque affirmat *quest. hujus cap. 1. p. m. 243.* esse nemperisum Hominis proprium in quarto modo. Consentientes sibi habet Philosophos propemodum omnes, alios tamen aliter risum definiētes, quod etiam videre licet, in observationis hujus scholio. Hinc Logicis nil familiarius, quam risum, in descriptione proprii in quarto modo, loco exempli allegare, & de Homine prædicare, quod sit *animal risibile*. Quamvis autem jam non excutere velimus, utrum conveniat verbali isto, *risibilis*, active uti, & an non potius risibilis proprie dicatur ille, qui rideri, non autem, qui ridere potest, ut in similibus, *amabilis, culpabilis, curabilis, laudabilis, optabilis, placabilis, sperabilis, dicibilis, vincibilis, credibilis, divisibilis, plausibilis,* & sexcentis alijs, præter tamen istud nos, qui *facultates* ea mente non admittimus, qua solent antiquiores *Institutionistæ*, multo minus risum esse facultatem animæ rationalis credemus, qui nil est aliud, quam *gaudium gestibus externis expressum*. Quale gaudium, quum soli Homini non competat, verum & animantium brutorum pluribus, cum terrore, ira mœstitia &c. sit commune, non certe videmus, quid bruta commeruerint, ut, cum gestibus externis iram, mœrorem, terrorem, fremitu, tremore, horrore, expriment, à sola gaudii per risum manifestatione excludi debeant? Quis cachinnari simias non videt? immo, quis non miratur canes tum sibimetipsis abblandiri, tum illis, quos amant, hominibus, cum primis diu non visis, eo quidem gestu, quem multi Catones austeri non expresserint! Risus est gestus qui exprimitur certa musculorum thoracis & faciei contractione, quale quid canes facere, neminem nisi non observantem, latere debet, In cachinnum risus erumpit dum insuper conquassatur diaphragma vibratione sonora tracheæ, quod nec ipsismet canibus negatum. Alius enim est gestus,

alia vox blandientis, alius & alia iracundi frementis & latrantis. Igitur
 Hominis risibilitatem instantias pati, nemo fortean, qui curatius rem
 intucatur, dissitebitur. Ridendus itaque *Sperlingius*, qui *loc. cit. p.*
244. Proprium hoc, nempe risum, ait, essentiam sequi, tanquam ef-
 fectus causam proximam & necessariam, sicut equinam essentiam se-
 quitur hinnitus, caninam latratus, leoninam rugitus, &c. quasi non
 sermone distingueretur à brutorum proprijs vocibus Homo: immo,
 quasi ad risum requiretetur, edere vocem. Neque quis oggerat, ca-
 nem æmulari risum, non vere ridere. Unde, qui hoc dicit, probabit?
 Forte, quod non eundem cum Homine gestum exprimat? Vanum.
 Causa est alia maxillæ caninæ textura. Sed, quid hoc ad evertendam
 rem ipsam? Sufficit, canem pro exprimendo gaudio, quod homo quo-
 que facit, quaterere diaphragma, maxillares musculos torquere, idque
 diversa ratione, quam, ubi aut ringitur, aut alio affectu movetur. Ubi
 objectum, instrumenta & media risus, ibi risus ipse, potentia, non actu;
 Atqui hæc omnia in canibus. E. Si quid in Homine diversum accidit,
 diversitati texturæ partium id adscribendum. Alioqui nec ambulare
 dicemus canem, neque coire, nec facere quid aliud, quod est ipsi cum
 Homine commune, propterea, quod ea non isto præcise modo pe-
 ragit. Observationem autem nostram, quod attinet, risus iste fuit
 haut dubie convulsivus, ut recte *Scholiastes* Excell. censet, ac velut ex
 spasmo musculorum alioqui in risu voluntario moveri solitorum oriun-
 dus. Qualia exempla non tantum in epilepticis pluribus occurrunt,
 & me quoque vidisse recordor, verum & hypochondriacis nonnun-
 quam in cachinum incoercibilem solutis. Nec alia videtur esse causa
 risus quasi non naturalis à titillatione nimia exorti, quem etiam *Plutar-
 chus moral. 1. præcept. de sanit. tuend. p. m. 255.* Convulsioni simi-
 lem, adeoque molestum, vocat. *Risus* autem *Sardonius* quidnam
 proprie sit, & quæ denominandi ratio, nondum est unanimi Scripto-
 rum consensu probatum. *Natal. Com. Mythol. cap. 18. lib. 1. p. m.*
66. In *Sardo*, scribit, Insula, Senes, qui ad septuagesimum ætatis an-
 num accessissent a suis filiis ridentibus in Saturni honorem lignis cædi
 solebant, deinde è præcipiti loco dejiciebantur, unde ductum est pro-
 verbum risus *Sardonici*, sicut scripsit *Timeus* Historicus in rebus *De-
 liacis*. Aliter *Alex. ab Alex. Hier. Genial. lib. 5. cap. 15. p. 279. b.*
 In eos, qui præferunt lætitiã, quum intus angantur curis, quique blan-
 ditijs velant odium, risus *Sardonius* dicitur, quod in *Sardinia apiastro*
 similis herba nascatur, cujus etus, diducto ore, velut ridentes homines
 mortem

mortem appetere cogit. Cujus fortasse generis est planta *Norvogica*, quam exhibet *Quadrip. Botan. Simon Paulli* p. m. 531. & illustri Auctori propterea *apio risus* dicto æquiparatur, quod tamen nomen *rannunculo aquatico communi à Tabernemontano* imponitur. Sic cautim *Risus Sardinicus* aut *Sardinius* dici meruisset. Quo de, item multis ad risum pertinentibus elegans disputatio existat D. *Richieri, habita sub umbone clavo ill. Franci Heidelberg. 1683.* Ubi risus Sardonius describitur, quod sit *convulsio musculorum faciei præcipue labia moventium, ab irritatione insigni nervorum his musculis inservientium, speciem risus, sæpe cum mentis alienatione, exhibens.* De risu multa *Scaliger Exercit. 317.* De profusioris risus noxis & cur in eo abdomen comprimatur *Overkamp. Oeconom. animal. cap. 12. p. 265. vid. & Bac. de Verulam. silv. silv. Cent. 8. experim. 721.* De risu phthificis, etiam, quando convaluere, noxio *Disp. Hasenrefferi de phthisi habita Tubing. resp. Meyero 1657. thes. 60. sequentia: Dn. Martini J. U.C. in illustri Collegio Tubingensi* degens, ex copioso sanguinis sputo, vena etiam digitalis longitudine rejecta, phthificus factus, & feliciter curatus, anno tamen post *Francofurti* ad Mœnum per effusiozem risum pulmones convellens, utramque animam & purpuream & immortalem beatamque effudit. Risum in infantibus nimium concitare nefas & noxium. *Ann. IX. Dec. II. Eph. Cur. Obser. 22.* Risus fere interneccinus exortus à solo aspectu carnis suillæ. *Ann. I. Dec. I. Eph. Cur. Obs. 134. Schol.* Risus multus, an semper stultitiam arguat? vid. *Ann. VIII. Dec. II. Eph. Cur. Obs. 176.* A risu quidam mortui, alij ægroti facti, *ibidem* cum alijs de risu pluribus. Nobis jam risum tenere colibet.

AD OBSERV. CCCVIII.

IN paresi ex Colica tamesi balneas, ut nimium exsiccantes & calfacientes Practicorum aliqui parum laudent, ac in specie celeberrimus *Reusnerus* noster in descriptione *Balnearum Wendingensium* hoc in casu, eas, ceu anguem fugere doceat, nos tamen præterito demum anno Capitaneum quendam Bavaricum, qui paresi ex Colica per quadriennium laboraverat, digitis adeo incurvis, ut cibandus ab alijs esset, in laudatis balneis *Wendingensibus* bellissime sibi restitutum vidimus, adeo, ut spatio vix quatuordecim dierum vitrum ori suo admovere didicisset. Occurrimus autem *Reusneriano* & aliorum timori simul
intus

intus humectante diætâ, gelatinis cervinis & eburneis, emulsiombus amygdalinis & similibus. Idem præstitimus in Domino *Bequini*, Herois per utrumque orbem celebratissimi, Dn. *Marchionis Ludovici Badensis*, Cæsarei per Imperium Locumtenentis generalis &c. &c. Confessionario, qui arthriticus quum per tempus bene longum decubisset, denique ex Colica pareticus nec manus poterat, nec pedes movere, insuper tam macilentus, ut sceleton antiquo corio tectum dixisses: iisdem tamen Balneis *Wemdingensibus*, propinatis insimul supra dictis, tantum profecit, ut licet non omnino mobilis, inde tamen contentus abiret.

AD OBSERV. CCCXLV.

Idem nobis ante quinquennium videre contigit in quinque pauperculis pueris juxta & puellis, qui cicutæ radices è Terra primo vere evulsas comederant, insecutis horrendis symptomatis; accito tamen vomitu, & alexipharmacis adhibitis, successive sibi omnes redditi.

HISTORIA
DE HEMICRANIA PERIODI-
CA SINGULARI,

ejusque curatione

Illustrandis

DD. Bartholini & Crügeri

In Ephemeridibus Curiosorum Germ. publi-
catis Observationibus

LI. & CXLI.

Decad. I. Anni. I. p. 149.

ET

Decad. II. Anni. IX. p. 243.

Solandæque miseræ humanæ

accurata

à

J. G. R.

S. E. B. Consiliario.

J. J.

Lectam in Ephemeridibus Curiosorum Germ. Dec. II. Anni 1690. Observationem CXLI. p. 243. de HEMICRANIA PERIODICA, ad me pertinere Observavi, quippe cujus mentio ibi *ἀνδρῶμος* facta. Citavit & ibidem Academicus. Curiosus in testem Doctorem Juris, & virginem, eo tempore domus meæ conductæ participem, quibus utrisque, secundum Deum, remedium à me, sed atroci dolore, nec sine sanguine, partum erat dudum, conscio Eò ipso, qui iis deinde medicinam, me prius experiente, fecit. Sed quia hic casus omnium confessione *singularis*, & miseræ humanæ interest, omninò sciri, quid de eo ampliter compertum sit: Jam dudum Commentariolum ex Schedis meis collectum, describere per morbos succedaneos prohibitus, jam tandem serius præsto officium, simul gratè numero Jehovæ Sospitatoris gratiam, cujus sapientiæ placuit, adolescentiam meam sævi hujus morbi exercitio ab epidemica seculi vanitate cöercere, quando mihi Anno 1654. cum, à Lectione, die intense-æstivo in Librum pronâ facie obdormienti, immisit, innocenti prorsus occasione. Evigilans sentiebam caput stupere velut à gravedine: Sequenti autem manè hora VI. è Longinquo obscurus pulsatilisque dolor pungere incipiebat membranas musculi frontalis super oculo dextro, centrum suum figens in medio supercillii, atque successu licet atrocior, ab hora tamen X. declinabat, hæctenus utcunque tolerabilis: post XII. meridianam usque ad VI. sequentis diei matutinam, inducias concedebat: Loci affecti tamen contactus sensum immaturi apostematis imitabatur. Secuti deinde sunt à prima hac invasione dies adhuc sex, quarum tertius, ut immanior prioribus, ita quartus & quintus remissiores: Sextus finitor erat novæ hujus miseræ. Post menses octo revisit officinam suam periodicus hic dolor, prorsus eodem, quo antea, loco, accessu, & recessu, intensiore tamen gradu & mora. Atque ita porrò totis XXIII. annis iste carnifex me trimestribus & quandoque brevioribus vicibus, graviter excruciatum sæpius ad tædium vitæ redegit. Nam tanta fuit paroxysmorum vehementia & diurnitas, postremis præsertim annis, ut ejulatus torturæ expressi viciniam moverent ad congendum, & sociæ deprecationes ab Ecclesia fuerint expetendæ; Jam intra primum sexennium, Medico funestè ominante, & suadente, quod me funeri pararem. Verùm Deo visum erat perficere virtutem suam in mea infirmitate. Cum caput

put primùm purgaretur ab acribus humoribus, præfens erat Levamen. Sed eadem medicina recurrenti opposita malo, juvit nihil. Occasioni autem recidivis doloribus fuit, si in catarrho fortius sternutarim, aut emunxerim, si ab asperiore vento frons refrixerit, si caput in somnis situ proniore jacuerit, si mitella dormienti deciderit: Denique & ad leviora errata sensi primùm sub pericranio, circa locum dolentem, stricturas acutissimi, & per varios anfractus subito discurrentis doloris, ad iastar fulgurationis; mox ocularis musculus rubebat, deinde tumens & convulsus movebatur involuntariè, per elevationem & subsidentis cutis depressionem: Tandem superveniebat lancinans & ad rhythmum cordis pulsatile malum, intra sex & octo horas desaviens. Quid judicaverint super eo tres Excellentes Medici, quorum memoria in benedictione est, genuinis eorum verbis adstituiam. Sic autem censuit Saggax B. Timæus.

Dolor in supercilio dextro per intervalla recurrens, mirabilis sane est, nec à quoquam seu Veterum seu Recentiorum Medicorum, quantam mihi quidem constat, observatus. Ad cephalæam referri non potest. Hæc enim totam caput, vel maximam ejus partem, occupat. Multo minus ad Hemicraniam, quæ dimidiam affligit, cum iste dolor tantum in supercilio terminetur & in brevi ejus vicinia. Et si enim & in pericranio aliqualis dolor percipiatur, obtusior tamen ille est, nec ad vehementiam istarum accedit. Ex qua causa proveniat, valde obscurum est; nec satis liquet, Humor ne sit, an Vapor, sive flatus, Vaporem quidem innuere videtur subita doloris invasio, partis affectæ intumescencia, vertigo, ructus, & quod ex litu olei stillatitii Cumini, cujus in discussione vaporum & flatuum magna vis est, cito abscesserit malum: Sed repugnat doloris, qui ad octavum usque vel decimum diem extenditur, perseverantia. Equidem (salvo a. j.) ab humore & quidem sanguine bilioso, fervido, acri, & sero scorbutico diluto, malum hoc excitari vel inde conjicio, quod dolor est acutus pulsatilis, quod pars affecta rubet, quod subpresso sanguinis ex cavo dentis consueto effluxu & frequenti narium hæmorrhagia demum inceperit, & postmodum scarificationibus & phlebotomia abactus fuerit. Motus musculi in supercilio, qui tempore paroxysmi modo sursum, modo deorsum, præter voluntatem trahitur, etiam renitente agro, convulsivus est, & ab eodem humore, singulari acrimonia prædito, partes fibrosas & nervosus irritante, excitantur. Animi deliquia à doloris vehementia Spiritus dissipante, proveniunt. Stomachus nauseat vomituriens,

tractis in consensum ventriculi membranis, & commotis humoribus à quorum evaporatione & vertigines suboriuntur. Hoc in antecessum de causis consignare volui. De remediis coram inter nos - -

Sequitur Epistola medica C. D. Joh. Sigismundi Elsholzii.

Nobilissime atque Consultissime Vir, Domine & Amice honorande, Litteras tuas de pertinaci tuo affectu accepi, legi, expendi. Sententiam succinctam accipe super malo quod ob aliquot circumstantias trutinam meretur. Ad Hemicraniam autem referre morbum nullus dubito: Sive enim partem affectam spectes, sive doloris magnitudinem, sive motum periodicum, omnia conveniunt. In hemicrania aut afficiuntur integumenta & pericranium, aut meninges, & si que sub cranio restant partes membranosa, exquisito sensu præditæ. Extenduntur autem tam pericranium quam meninges non tantum per occiput sinciputque universum; verum etiam per frontem & cavum oculorum, & per ipsa serpunt tempora. Tibi autem pericranium potius affici arguit dolor, non profunde aut intra cranium latens, sed subcutaneus: & quantum etiam mihi dum nuper hic decumberes, observare licuit, dolore, malo adventante, incipiebat occiput parte dextra: Mox dolor prorepens non tam ad verticem, quam vicinum sinciput, inde tela sevitia suæ per frontem ad oculum usque dextrum jaculabatur. Dimidium itaque tibi caput ante & retro, ut in Hemicrania fieri consuevit, affici manifestum est. Enimvero, quamvis circa oculum magis intendatur dolor: Intensio tamen illa in una parte major quam in alia, totam morbi speciem variare nequit. Quin imo tam in Cæphalæa, quam Hemicrania dolores ad oculos usque pertingere ipse Galenus asseruit, L. 3. de Loc. affect. c. IX. ubi materiam hanc ex professo tractat.

Conjicere præterea licet, quotiescunque pericranium circa occiput sinciputve solum afficitur, humoris peccantis minorem adesse copiam & dolorem propterea magis tolerabilem. Quodsi humor augmento sumpto in frontem usque effundatur, dolores quoque inde augeri oportet: Neque mirum, si in musculo tum frontali tum palpebrarum clausore magis quam in locis, ubi musculi desunt, ipsi figantur, majoremque ibi Tyranidem exerçant. Ad causam quod attinet, Sanguinem

nem esse biliosum & acri sero dilutum statuo: acrimoniam vero is omnino debet vitio hypochondriorum, & scorbutica corporis dispositioni. Porrò qua tum de muscoli motu convulsivo, tum de animi deliquiis & ventriculi nausea, durante Paroxysmo in addita casus resolutione dicuntur, tam sunt & egregia, ut addere quidquam non opus sit.

Causa vero intervallorum latet in humoris peccantis tardiore vel celeriore congestu, ejusque motus ac quies à causis externis, quarum magna est varietas, dependet. Accumulata vero sufficiente materia, atque commotá, oritur paroxysmus: nec tamen una vice tota commovetur materia, sed singulis diebus aliqua ejus portio, quanta quidem per 6. aut 8. horas Morborum medicatrix natura dissipare valet. Posteaquam autem congestus semel humor, dicta ratione per vices intra decem circiter dies absumptus fuit, quies mensis unius aut plurium pro ratione victus & rerum externarum intercedit.

Verum, quæ ad γυνώσις morbi pertinent, jam legisti. Prognostici ei verò & cura proculdubio majorem habiturus es rationem. Utinam autem Tibi tam facilem polliceri possem, quam tu desideras! Profecto si origo in hypochondriis & scorbutica dispositione latet; perfecta salus sperari vix potest, nisi ea prius corrigantur. Si per occupationes licet, ut fontes medicatos adeas, auctor sum: Si minus, ut de succedaneis domi adhibendis cogites. Insuper hostem prevertere, & materiam cumulatam antequam effervescat, diligenter eliminare conveniet. Arce enim occupata difficilior victori. Spes salutis maxima in eo etiam sita est, si Natura hujus viæ pertesa aliam sibi ipsa pararet, per hæmorrhoides puta stato tempore fluentes, aut per narium olim usitatum fluxum, aut quavis alia ratione. Quorsum spectat itidem illa Tibi per cavum dentem quondam consueta hæmorrhagia, cujus suppressio non levem malo huic occasionem præbuisse videtur. Invenio enim apud Hildanum Cent. 2. Obs. 10. historiam Hemicranie per extractionem dentium ejusdem lateris feliciter sanatae, & apud Horstium L 2. Obs. 25. habetur Exemplum Hemicranie cum intumescencia gingivarum. Ad medicamenta autem particularia nunc non descendam, meo me officio functum arbitratus, si intento saltem digito curationis semitam monstrarem, aut quæ à me in antecessum dici possent hac Epistola absolverem. Si quid superat & si quid

præterea à me requires, dabo operam, ut quantopere te astimem percipias. Ex voto vale & salve à

T. Observantissimo

Berolini d. 15. Febr. Anno 1667.

Joh. Sig. Elsholtzio.

Subjungimus Consilium aurei & di-vini Senis D. Martini Weisii, collectum ex Epistolis ejus aliquot.

**Nobilissime & Consultissime Vir, Domine &
Amice plurimum honorande.**

Subitum & inopinum quoddam iter interceptit Prolixiores de Tua valetudine cogitationes, & adhuc prohibeor à serio casus Tui examine: ut tamen videas quanti te faciam, præcipito potius Responsum & saluti tuæ quantum licet succurro. Ac primò quidem consuetam aliquam in corpore humano, cujuscunque seu naturalis, seu præter naturalis humoris evacuationem, per aliquot annos naturæ familiarum, post hac suppressam, mirabiles cieri non raro turbas, Medicis cordatis non est incognitum. Quadrientalis tua tum per suctionem ex dente cavo sanguinis excitata fluxio; hæmorrhagia per nares usitata suppressio, sine omni controversia nullum conferunt ad periodicam doloris tui exacerbationem. His si jungas naturalem aliquam capitis imbecillitatem, errores dietæ, lucubrationes, intensiores in sublimioribus studiis cogitationes, aëris maritimi injurias, animi perturbationes, parum aberit quin causas morbi sufficientes reddere possis. Periodorum autem cause in materia cita vel tarda accumulatio, ejusque motu vel quiete, causisque externis quaerenda est.

Auxilia, quod attinet, multum profutura esset hæmorrhagiarum, si natura vel sponte eo se convertere vellet, vel blanda irritatione admonita, sunt, qui Errhina & frictions narium si. lil. conv. fol. beton. rec. & similia adhibent. Scarificationes, sine nimia incalescentia capitis peractæ præderunt. Venæsectio non debet nimis esse crebra: vesicatoria in nucha vel post aures magnitudine thaleri posita, doloris initio utilia erunt, sed per mensem aperta servanda. Sternutationes nimis commoveant cerebrum, ideo non probantur. Bal-

nea erunt plane inutilia ut *Omnes capitis lotiones. Foniculum in brachio dextro etiam atque etiam probo, quantocys ponendum, & deinde in fluxu sollicitè servandum. Stillicidio parum vel nihil proficies. Hemorrhoidum apertio, si natura eam moliretur, juvaret. Consilium thermas adeundi deponere; Præterit tempus anni quo prodesse solent. Alvus, imprimis ad præservandum in officio continenda.*

℞ decoct. prun. dulc. cum Tart. alb. ℥ss parat. ℥v. In hoc ebulliant fol. Senn. el. ℥s. Sem. anis. Cinam. acut. an. ℥j. Flor. Cord. à p. 1. colatura ℥iij. adde Syr. ros. sol. Mann. à ℥s. M. F. potio tota baurianda & septimo quoque die repetenda. Intra sextiduum interjectum transmissarum pilularum VII. quotidie sunt deglutienda in vehiculo nature grato, observato ad horas V. jejunio. Porro die octavo Lambatur electuarium. ℞ Conserv. s. Borrac. Cichor. Helen. a. ℥j. Coclear. byss. à ℥vj. spec. latif. Rhas. ℥ij. Conf. Alch. ℥j. Sp. Sal. ℥ss. cum Syrup. Byzant. F. Elect. Consummatâ autem per mensem hac cura, doceri cupio de effectu. Quæ alterationis & confortationis gratiâ adhibenda sunt, post hac in chymicâ forma præscribam: rationem Tui & ulterius habiturus pro merito tuo, dumque vivo non destiturus inveniri.

Berolini 27. Apr. 63. Tui amantis. Weisius.

Scripteram & ad Burrhum, cujus tunc insignis erat fama, sed ille Epistola ænigmaticâ quali superiori seculi Paracellus Erasmo responderat, nescio quid de morbo astrali, & sua juvandi potentia, si prior esset, & ad aulam nostram accieretur, me suspendebat. Occluserat Literas Amstedeamo scriptas gemmâ, tauri figuram eleganter insculptam habente.

Sed revertimur ad historiam, nocentia tandem & juvantia memoraturi. Sudorifera parùm profuerunt, nec possum affirmare, saltem mitiorem gradum doloris per ea obtentum esse: Vires exhauserunt certius. Errhina noxia comperta sunt: Nam sternutatio crebrior, & violentior in catarrhis invitavit plerumque mali reditum. Venæsectio multoties salutaris, si larga fuit; Sed dolebant plerique, fundendum esse gratis pulchrum liquorem, quem tamen B. Timæus arbitrabatur peccare nimia laudabilitate. Scarificationes in tergo, maturè & fortiter institutæ recens adhuc abegerunt malum, radicatum mitigarunt. Jejuno, an cibus refecto ventriculo, plus sævierit, nescio. Cum accessum.

accessum minitaretur, statim curabam caput radi novaculâ, ut in paroxysmo commodius fricari posset; quod peragebatur primùm unguibus, denique pectine setaceo. Cumque id sæpe per 14. & 20. dies repeteretur, cutis tandem tangi volebat: atque ita cessabat & hoc diverticulum. Sed & idèò ponebatur coma, ut natura novo capillitio impenderet humores Tyranno nostro fortè famulantes, aut superfluos. Gutture de oleo cumini vestita serico & nari dextræ indita, ibique per noctem fixa, liberationem attulit, sed tantum semel, præsentem. Vesicatoria, in confinium licet loci affecti applicata, vix bis, aut ter abbreviarunt dies tribulationis: nec poterant ab exsiccatione defendi. Pedilaviis usus sum nullo penitus successu. Foniculus primus in brachio dextro excitatus, intervalla morbi protendebat, sed post annos VII. deficit ipsi latex: cumque grave videretur nullo sensibili levamine tot molestiis circa eum defungi, passus sum ut ultrò se occluderet; Excitato mox alio in nucha, sed obligatu difficili & mox neglecto. Post annos aliquot reclusus est non solum primus, sed & in sinistro brachio novus apertus: Quorum quia operæ pretium neuter faceret, captabam articulum, cum maximè prurirent, totaque manu tunc iis incumbens, forti frictu multum sanguinis elicui. Post hæc de setaceo, & si nec eo quid proficeretur, de Foniculo capiti in commissura coronalis futuræ cum sagittali inurendo, cogitabam, de quo obs. LXXXI. Anni III. Decad. I. me ferè confidere jusserat. Præterea restabat arteriotomia, non insolens hemicranix remedium. Atque offerebat sese balneator quidam dejerans, se focruj suæ, aniculæ ad delirium vergenti, quot annis in temporibus arteriam aperuisse, securum consolidationis, quam & nullo negotio obtinuerit: & id fieri posse, & tutum satis esse, testabatur Medicus quidam Stralsundensis, D. Hornius. Nec distulifsem has uestiones & sectiones, nisi superveniens quartana, si non perfectæ curæ, saltem induciarum spem fecisset, deinde & bonam fidem. Nam iis fruitus sum mensibus fere XVIII. Pulmenta, illitus, & quicquid hujus est, jactatio capitis hæere diu non tulit: acerbiori semper viso malo, si transpiratio impediretur; Spongia sicca & tepida demulsus est locus dolens, ostenso divergio ab oculo ad aures, si migrare voluisset, in locum ignobiliorem. Quin & chalybeo cum cochlea striatâ parato circulo, caput ambiente, constrinxi doloris centrum forti compactu, ut stupor induceretur; Sed & ista compressio majus minabatur & præsentius à Lipothymia periculum. Potiunculam opiatam in statu intolerabili, cum, indignante B. D. Timæo, quasi ex diffi-

dentia

dentia in providentiam suam, sorbere in triduum distuliffem, hausi tandem, sed tantum dimidiam; ea vero vomitu statim rejecta: sed nihilo secius post fornicationem hebetudinem sensuum, à pedibus ad infimum ventrem induxit.

Solatio in tanta miseria erant, reperti mihi aliquot malorum socii: aequae enim solus tot annis & praecipuus excrutiarbar. Compatiebatur mecum Crojani Principis quidam Capitaneus, cujus fronti pharmacopoeus Cöslinensis emplastrum de Euphorbio affixerat feliciter. Matrona etiam nobilis de Zastroviorum gente evulsione sinceri dentis pacem obtinuerat. Alibi Minister verbi herbas contudit olentes, & repetitâ impositione sanatus est. Anno 1669. Vir Illustris. D. Bartholino in Dania oblatus erat, eadem singulari HEMICRAMIA correptus, cui medelam attulit venæsectio & compressio partis dolentis. Vid. Ephem. Germ. Dec. I. Anno I. p. 149. Et quod mirandum, ipse N. Timæus seriò affirmabat, dum causam morbi trutinasset cogitatus, & remedia profundius expendisset, se subito in vasum per bithorium sustinuisse, exquisitissimos super oculo dextro dolores; jocus deinde: Me habere Medicum, qui posset *συνμαρτυρῆν*, pariter mecum tentatum. Hæc Exempla spem utcunque alebant; cumque pridem cucurbitularum succu pericranio subcutaneus sanguis esset revulsus, modico levamine; repetii tandem consilium sed in ipso paroxysmo, & in ipsa Regia Tyranni, octo hirudinibus validis & famelicis dispositis, ut autem ex tubulis ligneis prorepentes in cute spicula sine errore defigerent, signavi unicuique guttulâ calidi ex gallina recens jugulatâ sanguinis punctum suum, quod prægustatum, statim avidè tenuerunt; Una ex tribus sub oculo sugentibus, arteriolam tetigerat, unde brevi cruoris plena, non tamen decidebat, sed erecto capite vomebat, quod extraxerat, statimque gracilior, & in vulnus prona repetebat officium aliquoties. Tandem fatigata deseruit vulnusculum, unde velut de cisternula instar subtilissimi sili profiliit adhuc per quadrantem horæ floridissimus atque idem dulcissimus sanguis, gustu à me, ut olim in venæsectionibus, exploratus. Remotis sanguisugis, cum impedirem follicitè vulnerum coitum, manavit sanguis tribus adhuc horis calida & humente spongia provocatus, ita ut tota evacuatio constiterit, circiter sex uncis, sine notabili virium defectu peracta. Sequenti mane, pridiani doloris furor mitescebat, & infirmabatur adeò, ut post triduum penitus dispareret. Mense deinde elapso, cum solitâ ceremonia fe de novo susteret pertinax

malum, itum est ipsi, non expectato aggressu, obviam, prorsus pari processu, & repetita subtractione materiæ, in quâ tot annis sævierat :

Atque ita desæviit, nec (Præfiscini !) rediit intra annos XXII. licet subinde vestigia relegerit & ostium pulsaverit. Evenit itaque mihi posthac non semel, quod Maximiliano Imper. qui precaturus, quoddam in Hungaria Sacellum ex itinere ingressus, turbatus est Ziscæ, Hussitarum Ducis ad parietem collocata imagine, moxque præceps exiens & cruce se signans, *Bestia*, dixit, *etiam mortua terres*. Certè post ejectionem supercilium, eam circumvagari, & vim novam parare, persæpè exterritus sensi, nec sum ausus, nisi crebrius interrupto textu, relationem hanc absolvere; veritus, ne Natura ipsâ reminiscencia ad rearendum errores suos, invitaretur. Stetit tamen hæctenus, per Dei gratiam, intra minas revertendi, conatus. Tandem certior consummata & Divinæ curæ, absolvi fallendis quondam doloribus cœptam conditi in Sepulcrum Salvatoris picturam, quam deinde Colbergæ in Templo marijmo, proxime suggestum dedicavi, cum sequenti Epigraphe.

JESU CHRISTO
Viro dolorum
Votivam hanc Tabulam
Liberatus
sua manu
pinxit & posuit
Joh. Gebhardus Rabnerus
cI. DC. LXXV.

---

*Defecit in dolore vita mea,
Et anni mei in gemitibus.*

P. S.

Oblitus sum in Relatione hac mea meminisse, morbum hunc cum sanguine traductum in Filium Ernestum Rabnerum, qui vix duodecennis, graviter eò est excruciat, subductus tamen malo post triennium, morte immatura, quam in Academia obiit, florentissimus.

Obser-

Observationes Parallelæ,

in

Ephemeridum Curiosorum DECAD. I. ANN. I.

DN. D. GEORGII DETHARDINGII

Archiatri Ducum MEGAPOLENSIUM otio Decennali MSC.
reperiundæ,

à

FILIO homonymo, Rostochii Professore Publico;
collectæ

AD OBSERV. I.

Vocabar Anno 1681. die Januar. 29. ad fæminam, gravidam à
Confanguineis habitam, à Fæsto, quod ipsa cum aliis volebat,
Purificationis Anni præteriti; ac illud quidem confirmare videbantur,
tumor Abdominis sensim sensimq; excrescens, motus sensilis, ac (hoc
Signum tantum non apodicticum Mulierculis est) Lac in mammis
propullulans. Ast, quod Tempus ingravidationis longe ordinarium
superaverat, patiens Hypochondriaco affecta morbo, Abdomen circa
præcordia magis ac quidem Pubem tumidum, motus non nisi in Late-
ra sese volvente ægrota, menstruo fluxu, minori quamvis in quantitate
rythmum servante, falsum de Conceptu Conceptum Volatilibus diu-
reticis maritatis, feliciter satis prostravi.

Ad OBSERV. XXIV.

Odontagra ad quod subditos suos non adigit? Diu Tyranno hoc
vexatus Coquus quidam, ac jugi tandem pertæsus, evellere den-
tem Chirurgum jubet, qui ut more suo, facilem se præbet, dentapurga
molestum imperium excutere aggreditur, imo excutit. Ast quo cum
commodo? Qui doloris satis periculi parum tulerat Patiens, dolore
remittente periculo summo sese exposuit idem, dum Hæmorrhagia
inde gravis haud vel à Chirurgo tremente, vel aliis adstantibus in me-
dium prolatis remediis auscultare voluit. Et me tandem in Consilium
vocato vix Vitriolo cyprio tincto cavitati immisso illam cohibere potui,

*T 2

donec

donec repetito hoc pharmaco tandem cicurata , Patientem æque ac Chirurgum quanta facilitatem suam sequi soleant incommoda , docuerit.

Ad OBSERV. XXX.

Septuagenariæ Hollandæ, quam ex Bartholin. Cent. 1. histor. 78. in Scholiis hujus Observationis affert Sachsius, pingere è re erit, ut annis sic morbo parem, quamvis natione ac fide Germanam, quæ per totum vitæ suo curriculum Gangliis anxie pressa, unum tandem ex illis in Vertice situm, incidi voluit. Dictum factum! Ast, quanta metamorphosi, Chirurgus substantiam in hisce tumoribus alias hærentem, removere sedulus, non sine circumstantiura risu, cornu offendit prædurum, magnitudine articulum Pollicis æquans. Quod cum & Ego digitis leniter contrectare vellem, en! leniori motu sponte quasi secedebat, non præter domicilii sui spectabile admodum vestigium in osse aliud relinquens; Quod mireris, Familia, ex qua hæc cornigera nostra, omnis Gangliis obnoxia est, ut & in Signum veræ Proliæ abierit!

Ad OBSERV. LVIII.

Mortuum Apoplexiâ Pastorem ex scabie retro pulsa hæc Observatio cum loquatur, addere placuit eâdem ex causa, quamvis haud exspirantem, difficulter fatis spirantem, Alutarii hujus Loci viduam. Hæc tussi ferinâ vexata, Pharmacopœum (ut solet in morbi primordiis vulgus inconstans) adit, ac medicamina tussim respicientia aufert; Aliquot post dies prorumpunt Pustulæ sero tumidæ, collum, humeros, pedesque occupantes, quas cum comitarentur Ardor intensus, noctes infomnes, serò sapiens ad mea consilia confugit, ac præviâ morbi & remediiorum assumptorum confessione opem meam implorat, Consensi, ac infuso laxativo, tum ardorem restinguentibus externis ut & diaphoreticis affectum impugnaui; His semi-restituta, remediiorum æque ac diætæ respuens usum, scabie externis solis retropulsâ deuo à Pharmacopoeo ministratis, asthmatica facta, difficili spiritu erroris insaniam ingemuit.

Ad

Ad OBSERV. LXII.

I Naudita, hinc apud quamplurimos, qui non nisi sibi fidunt, prodigiosa vocata, degenerare tandem in rara solent. Nec in tantam amplius admirationem seu spectatores seu Auditores rapiunt, frequens si observationum fiat Copia. Eadem Fata præfens Observatio videtur obtinere, dum parili historia illam confirmare possum. **F**æmina Generoso viro nupta primipara, mense quo gravida septimo circa finem, doloribus partus i. e. gravissimis corripitur: profiliunt Aquæ, sed & caput infantis crinibus sat pro mole longis tectum prodit. Quis non instasse Partum pronuntiaffet? Adstans Obstetrix & hujus opinionis, foetu non ultra prodeunte, consueta sibi & usu familiaria facta remedia, ad factum quod volebat expellendum idonea propinat. Degenerasse dixisses hæc ipsa Pharmaca, cum foetus loco exclusionis speratæ, prima potius quæreret Latibula, tamque firmiter illa teneret, ut post septem demum Hebdomadas prodire ac fortiori quasi saltu palæstram hanc mundi semel visam intrare volupe fuerit. An ex hæc Observatione telum enascitur illis, qui pro omni foetu septima mense egressum moliente sub vexillo Galeni, tanquam pro aris & focis militant?

Ad OBSERV. LXX.

V Ir quadraginta circiter annorum, evsarcos, staturæ proceræ ac, quod Caupona muneris requisita alacriter satis expediens, molestos sibi milites vi domo arcendo, gladio vulneratus sanguine affatim profluente, tertio post inflictum die obit. Reserato, Magistratu id jubente, Pectore, vulnus quintam inter & sextam costarum penetrans, ad unciam Pulmones læserat. Ast quid Pulmones dico? Potius Corpus Fungosum ac spongiosum eorum locum occupaverat, nullo modo, quâ vi vel artificio id tentatum fuit, aëri obsequiosum, omni sanguine vacuum. Hos inter pulmones spurios, cor ut magnitudinis stupendæ, sic crassitie latitabat insolitæ, pericardio crassissimo substantiæ memoratæ firmiter adhærente undequaque cinctum. Lubuit, resecatis quæ id ligare solent, pariter hic majoribus vasis, Sanguine exhaustum, staterâ examinare, ac hoc modo pondus unciarum quatuordecim & dimidiæ æquavit.

AD OBSERV. LXXIII.

Augeat incongrua comedentium numerum Gravida nec ex animali nec ex minerali regno delicias suas querens. Majoranæ exsiccatæ herbâ contenta; modo enim ingravidata hâc saturari cepit, & cum foetu excluso hunc appetitum tandem deposuit.

Ad OBSERV. C.

Gaudet Fœminæ fœminarum consortio, ergo & huic jungam Formosam Generosi cujusdam Conjugem. Quæ à Viro libera, libera pariter à Dentium fuit cruciatu; Sed quoties gravida facta, toties paucis ante puerperium instans septimanis molam non sine acutissimo dolore dentem numeravit novum: Hæc quoque est, quæ masculo prægnans biduo ante puerperium monachum cucullatum, seu fœmellam alba veste indutam in somno visa est vestalem.

Ad OBSERV. CXXI.

Amplissimo Discursui de Lactis usu in Arthritide hoc unicum addere placet, quod vir quidam Arthritico dolore sed & ad eandem remedium usu satis exercitatus, lotium observavit, dum lactis cura uteretur ad secundam noctem matula exceptum instar coaguli lactis incrassatum,

Ad OBSERV. CXXI.

Cum omnes omnia ferre haud queant, emplastro in observatione notato aliud addere lubuit de cujus virtute, ut plurimi arthriticorum hujus loci sibi gratulantur, sic inter illos vir quidam in summa dignitate constitutus Dn. H. S. ad hoc simulac dolores prodromi futuram annunciant podagram, tanquam ad Asylum confugit, & ex impositione dolores primo majores, mox tamen intumescente parte affecta illorum remissionem percipit. Compositio hæc est. ℞. Cer. Flav. ℥xj. Colophon. Bdellij. aa. ℥ix. succin. citrin. ℥iij. Gum. Ammoniac. in acet. solut. terebinth. alb. aa. ℥ij. Galban. in acet. solut. Sandarac. aa. ℥j. Maltich. thur. aa. ℥β. misc. f. l. a. Empl. Nec. reticendum (imitationi

HISTORIA

Epidemica Germaniæ.

Constitutio epidemica Augustana Anni 1697.

DN. D. LUCÆ SCHROECKII,

Academiæ Cæsareo - Leopoldinæ Naturæ Curiosorum
PRÆSIDIS.

QUam Morbona Anno elapso ad finem vergente quietem Medicæ Augustanis concesserat, multam hoc quoque continuaverat, ita ut licet morbi aliqui epidemice Urbem infestarent, raro tamen multos invadere deprehenderentur. Morbilli inprimis & Variolæ tum benigniores, tum confluentes, gravibusque symptomatibus stipatæ, puerilem æquæ ac juvenilem ætatem invadebant, & cladem ijsdem inferebant. Dn. G. mercatoris filiulus novem annorum, cum Variolas feliciter superasset, paulo post mense April. in tres etiam sorores fratremque octo annos natum contagium derivaverat; inter quas sororcula triennis, ad medicamenta sumenda difficilis, atque pustulis non adeo multis licet laboraret, ob crassæ lymphæ bronchia obviscantis abundantiam gravius respirans, nec non cephalalgia intensa, cum subsequo ex aure dextra purulenti humoris, parciore tamen effluxu tentata, accedentibus convulsionibus sensim defecit; in altera autem sorore, decimum ætatis annum agente, non admodum ægrotare visa, variolæ quidem plurimæ, nec difficulter prodierunt, ulla tamen arte, in justas pustulas extolli atque suppurari recusarunt, ut & ipsa tertia hebdomade obierit; tertia vero soror sedecim annos nata, atque confluentibus Variolis obfita, de intenso totius corporis ardore, quem & ipse rubens cutis color testabatur, potissimum conquesta, feliciter emerfit; cumque ipse frater, qui Variolas discretas mediocri numero efflorescentes, nec symptomatum aliorum concursu graves licet pateretur, decimo tamen à decubitu die, magnam narium hæmorrhagiam subiit, quæ per quatridduum subinde recurrens, Variolarum tamen neque ad interiora regressum, neque mortem induxit, sed temperatorum emulsionum post usum cessavit,

Dec. III. Ann. V. & VI. App.

*U

quam,

quam, Variolis jam exsiccatas, icterus plurium dierum excepit, à quo jusculis, herbis recentibus bellidis &c. medicatis sensim convaluit.

Pleuritides etiam veræ, & Peripneumoniz, in principio si negligebantur, senibus inprimis funestæ; quin & Catarrhi graviore faucibus molesti, ac fere suffocativi, Tussesque humidæ notabantur: in illustrissimo quodam Barone fauces constringebantur, ut suffocationis in periculo versaretur, cui Elixir proprietatis Claud. cum spiritu cornu cervini mixtum præsentaneam opem præstitit, & recurrentem aliquoties insultum potiuncula laxativa, subductis serosis viscositatibus, penitus abegit. In alijs decocta herbæ veronicæ, radice liquoritiæ, seminibus anisi &c. aliaque serum stagnans dissolvendi vi pollutia, & quæ illius abundantiam blandè eliminabant, laxativa se commendarunt. Nonnullis facta serosæ materiæ in ventrem inferiorem metastasi, cum subsequa diarrhæa, aut febre tertiana, morbus fuit solutus; quidam virili in ætate constitutus, cum faciei intumescentiam, intenso calori, cephalalgia & virium debilitati junctam incidisset, paulo post, à propinata bis sudorifera potione, cessante tumore atque dolore, serum peccans inde per anteriorem corporis partem defluere, scrotumque in molem insignem extendere sensit, eodem tamen tumore, post propinatum binis solum vicibus diascordium Fracastorii, alvumque sicciorem per folia sennæ prunorum Damascenorum decocto infusa reseratam, à cataplasmate ex solventibus & discutientibus pulveribus cum lacte coctis parato, facile iterum evanescente.

Ut porro Arthritides vagas, Ischiadicos dolores in Anni præcedentis exitu memoratos, & hucusque urbem infestantes taceam, Febres etiam ardentes in pustulosas sæpe & maculosas efflorescentias, non absque malignitatis aut contagij nota, & cum dorsi præcipue ac capitis magno dolore in principio conjunctas, abeuntes; præcipue autem, præter erraticas, quotidianæ ac tertianæ notabantur; quæ cum primum invaderent, continuarum in aliquibus metum, vehementi suo calore, cephalalgia, delirijs ac virium debilitate, incusserant, brevi autem tempore, à propinato, varia sub forma, chinchinæ cortice, & sine quo difficilis ac fere frustranea reddebatur cura, interposito quandoque blandiorum evacuantium usu, absque recidivæ metu, nisi gravis in diætâ error committeretur, recesserant; prout nec continuæ febres, bezoardicis & diaphoreticis continuatis haut immorigeræ, perfectam sanitatem semper admittebant, nisi superstitem vitiosæ lymphæ abundantiam, ventriculo inprimis atque intestinis molestant, in fine morbi

Leniti-

Lenitivis commode educere studuissem. Nobil. Matrona, florida ætatis, sanguineæque constitutionis, in fine secundi mensis gravida, post cibos concoctu difficiliore ingestos, in tertianam incidit, cum permolesto tensivo dolore, à quo, post biduanum specifici stomachici Poteriani usum, pulveris Peruviani scrupulum unum in tantillo vini Neccarici rubri subadstringentis, mane & vesperi per duos dies sumsisset, libera quidem evasit, insignem vero uteri hæmorrhagiam, cum abortus periculo incurrit, quæ tamen à coraliorum rubrorum pulvere tum solitario, tum lapidi hæmatiti ac terræ sigillatæ commixto, successive exhibito, imperata simul quiete, sensim cessavit, alio interea siccori & flatibus gravata, cibus lubricantibus minime, foliis autem sennæ parva quantitate decocto prunorum Damasc. infusis, obsecundante, partu vero filiolum justo tempore sanum & vegetum excludente.

Pluribus Ophthalmiæ, & genarum non tantum œdematosos tumores, modo indolentes, modo odontalgicæ, in ulcuscula buccarum interna aliquibus terminatæ, juncti, molestiam magis quam periculum creaverunt, sed Parotides etiam glandulas, modo in uno, modo utroque latere, cum præcedentæ febrili effervescentia, in pueris quandoque ad delirium usque spiritus magis mobiles exagitantæ, lymphæ lentescentiæ stagnatio, M. Majo occupaverat; nec catarrhoscæ capitis & pectoris gravedines M. Junio omnino aberant. Ophthalmiæ ardorem nihil felicius quam vini spiritus lintelo exceptus & impositus compescebat. Parotides autem, juxta cum diaphoreticorum usu, emplastrum malacticum August. simplex discutiebat.

Infirmatibus hisce, quæ à seri stagnationibus ac coacervationibus, nec non ob sufflaminatam insensibilem transpirationem, variarum inæqualitatum particularum inquinacionibus commode derivari amant, producendis frigida aëris inclementia, & postea inæqualitas plurimum contulisse videbatur; cum enim primus Anni mensis frigore, admodum quandoque intenso, crebrisque comitato nebulis, infestus esset, quas M. Februario frequentes nives, præter frigoris continuationem, vespertinis autem horis remissionem excipiebant, Martius & Aprilis principium inconstantia sua modo nebulas, pluvias, nives, modo serenitates, aëris teporem frigidive producebant; usque dum sol ad Tauri signum propius accedens, amœnioris Veris spem faceret, inque Majo calores æstivis fere æquales primo excitaret, quos tempestates non infrequentes, nobis equidem per DEI gratiam clementiores, viciniæ autem nostræ, atque remotissimis etiam in locis, in primis d. 21. st. n. grandine insolita (nobis equidem è lon-

ginq̄uo saltem comparente,) admodum damnosæ sequebantur; quam intemperiam succedens Zephyri vehementia d. 27. nivem copiosam adduxerat, aëremque postea ad pruinas matutinas usque, in fine Maij, sub crebriori Euri flatu, ac cæli serenitate refrigeraverat; cum cæterokin temperator aëris status & grata calor variatio M. Junio nihil inconfueti corporibus nostris inferret; accedente præterea crebriori ventorum alternatione, qui modo ab orientali, modo occidentali imprimis plaga Urbem hucusque perflaverant, terramque à pluvijs licet multoties madefactam iterum exsiccaverant, quin & simul continuo isto aëris motu plurima morborum miasmata discusserant.

Nec aliam Æstas faciem induerat. Sole autem Leonis signum percurrente, frigidiusculam frequenter auram, & crebriores pluvias, messis collectioni multum damnosas, Zephyrus adduxerat; quæ ipsa temporis constitutio, præsertim horæorum fructuum abundantia cum daretur, Diarrhœas non paucas, minus tamen periculosas aut refractarias pariebat; usque dum Sol Virginem tenebat, ubi meridionalis ventus nubila discutiens, serenius, vespertino tamen & matutino frigore horridiusculum cœlum reddiderat. Cum Æquinoctio tamen autumnali crebriores Zephyri impetus plurimas denuo pluvias, frigore comitatas, adduxerant: quæ pluviosa, ventosa & frigida facies usque ad Solis in Scorpionem adventum continuaverat; ubi sub ulteriori varia ventorum alternatione, frigida aëris intemperies, quam Sole sagittarij signum ingresso, diurnæ nebulæ & postea crebriores nives comitabantur, nec non circa hyemale Solstitium pluviæ ac temperator aura exceperant; finem autem Anni frigidus ac nebulosus aër clauserat.

Interea Variolæ, quamvis malignitate carere visæ, atque Odontalgia nunquam recesserant; ante Æquinoctium autumnale Febres etiam quotidianæ & tertianæ, nec non Tusses humidæ æque ac convulsivi quid habentes, contumaciores, in puerili præcipue, sed adulta quoque ætate, nec non post Æquinoctium Rheumatismi ad brachia, atque senescente Autumno Febres petechiales notabantur, quin & Ischiatica passio, cum præcedaneo vel comitante circa os sacrum dolore, haud infrequenter occurrebat; quæ etiam extra Urbem infesta erat, quin multis in Sueviæ locis plurimos excruciare ferebatur.

Odontalgia quidem majorem pene incolarum partem adfligebant, ut raræ in Civitate domus essent, in quibus malum hoc non inveniret hospitium; à medicamentis vero serum ex corpore subducentibus, ac præterea spiritus ferocientes demulcentibus opiatis, noctu parva dosi

va dosi successive exhibitis, certius, quam aliis artificijs, expelli aptum: qui vero dentium ab evulsione lenimentum speraverant, pertinaciorer ut plurimum dolorem experti fuerunt.

Rheumatismos ad brachia, in quibus nec rubedo nec tumor notabatur, capitis dolor aut gravedo prægressa, à feri ex cerebro in nervos decubitu, productos fuisse indicabat; quorum difficilis erat cura; quæ etiam reiterato laxantium ab usu promptius, quam sudoriferorum successerat; externè autem crebriori spiritus vini camphorati aut similitum inunctione symbolum conferente.

Qua ipsa etiam methodo coxarum dolor tractari volebat, à simili in nervos feri abundantis translatione dubio procul ortus, præcipue cum illum ab ossis sacri regione potissimum principium sumsisse, ex ægrotorum relatione constiterit.

Febres pétéchiales minus erant letiferæ, pleuritides ut plurimum in principio mentiebantur, dolore capitis semper, delirijs tamen nunquam, vel rarioribus infestæ. Sic Vir quadragenario major, J. C. S. maelancholici temperamenti, d. 22. Novembr. st. n. subito horrore cum calore alternante, intensa cephalalgia, vigilijs, virium prostratione, lateris sinistri dolore punctorio, & adpetitu prostrato prehensus, Tincturam bezoardicam sumsit, sine ullo levamine. Die morbi tertio vocatus, potionem diaphoreticam ex diascordio Fracast. sale cornu cervi volatili, & pulvere rubeo Pannonico duabus vicibus sumendam præscripsi; nox inquieta; d. quarto horror & dolor lateris remisere, capitis vero erat tolerabilior, urina paulo minus tincta quam præcedenti die, idem medicamentum mane continuavit, vesperi ad alia nauseabundus, Tincturam bezoardicam solam admisit, nocte quietiore subsequente; d. 5. eadem, sitis adaucta, quam aqua pomis citriis medicata, demulcebat; Tincturam continuavit; quam tamen postea sibi nocere imaginatus est; successit tussis sicca, molesta, fortasse à potu frigidiore; nox inquieta; d. 6. dolor in capitis tantum dextra parte recrudit, tantus, ut nec manus attactum ferret, ab imposita vero herba recentiruta, cum bacis juniperi contusis, atque inter sudandum. (quæ continua diaphoresis, sub temperato, aëris regimine) per Bolum ex diascordio, sale C. C. vol. & antimonio diaphoretico, quavis sexta hora exhibitum, sensim promovebatur, cum halitum quasi aliquem ex aure dextra erupisse sensisset, remisit; d. 7. in meliori statu versabatur, urina minus tincta, & pétéchiales maculæ cum intermissis plurimis pustulis aqueis in collo, pectore & dorso erumpebant, sicque successive.

alias etiam partes d. 8. 9. 10. occupabant; quas, earum ante ignarus, d. 11. in manibus etiam obortas cum conspiceret, valde contristatus inde & perterritus fuit; urina quoad colorem naturali similis, noctu largiori rivo effluxit; d. 12. tussicula continuavit, sitis intensa, urina maxima in quantitate, & longe ultra potus sumti mensuram excernebatur, aquea profusa, cum summa virium prostratione; unde vinum sive succum cydoniorum saccharatum aqua dilutum bibere vesperi iustus est: cuncta mala inde mitigari visa, nocte etiam quieti succedente, calori interea adhuc gliscenti moderato bezoardicorum, & tandem unicornu marini matutino ac vespertino usu obviam ibatur; d. 16. noctu sudor magnus cum totali morbi cessatione erupit.

Mulierem juvenulam, J. L. tertio mense gravidam, eadem symptomata d. 21. Novembr. invaserant, altero die meam opem domi tantum desideravit; d. 4. ut ipse accederem rogatus, magnum sanguinis æstum & præcordiorum angustiam adeste observavi, dolor lateris erat remissior, urina non tincta, sed copioso viscido sedimento referta, vesperi & noctu aliquoties narium hæmorrhagiam moderatam patiebatur; d. 5. dolor capitis tolerabilior, cor liberum, vesperi dolor colicus; qui d. 6. à sumto amygdalorum dulcium oleo, & bino subsecuto vomitu cessavit, remanente tamen stomachi ardore; petechiæ adparent; nox insomnis, sed alvus soluta; d. 7. stomachus pacatior, noctu parum deliravit; d. 8. somno, quamvis interrupto nonnunquam fruebatur; d. 9. nonnihil cibi sumsit, sicque continuans, d. 13. vesperi cibo se replevit, unde appetitus denuo prostratus; cæterum d. 14. satis commode vixit, sumtaque tinctura bezoardica, quam aliquoties per morbi decursum, juxta cum temperatiorum diaphoreticorum, alexipharmacorum, uti pulveris rub. Pannon. specier. diacret. Myns. &c. usu adhibuerat, noctu alvus cum torminibus soluta est; petechiæ sensim disparuerunt; è contra febris quotidiana, vesperi calore infesta successit, quam chinchinæ infusum, cum aqua cichorii factum, post colaturam paulatim ebibitum, brevi profligavit; ipsa ægrota postea debito tempore puerpera feliciter reddita.

Virginem N. J. unum supra viginti annum natam, eadem febris, similibus symptomatibus stipata, d. 24. Novembr. occupaverat, præterquam quod dolor pleurítico similis non adestet, hypochondrium vero sinistrum doluerat; sumpsit ex matris consilio purgans, quæ d. 3. meam opem domi imploravit, cui potionem diaphoreticam bis sumendam ordinavi; d. 4. ipse eam visitans, petechiis & pustulis totam maculatam,

culatam, cæterum melius se habentem deprehendi; & cum diebus sequentibus quatuor, tincturam bezoardicam, reliquis medicamentis fastiditis, diligenter sumsisset, d. 9. ob alvum constipatam supra memoratum infusum sennatum bibit, à cujus usu circa vesperam ingentem quantitatem excrementorum pituitosorum, sanguini & puri permixtorum unica dejectione emisit, sicque protinus convaluit.

*Constitutio epidemica Augustana Anni 1698.
Laudatissimi DN. D. Luca Schröckij.*

Anni principium equidem aurâ temperatori, pluvijs stipatâ illuxit; paulò post tamen nivolum & frigore horridum comparuit; & quamvis mitiorem interdum temperiem, atque post Februarii initium Zephyrus pluvias adduceret, mox tamen Eurus nives & frigus intensius reducerat, usque dum circa Æquinoctium vernale, Zephyrus vehementer spirans crebriores pluvias concitaret, alternante subinde cum ipso Euri impetu, utroque autem terra imbribus sæpius irrigante, sicque ad finem usque Maij, qui ideo, ut passim alibi in remotioribus etiam locis, frigore horridiusculus comparuit, continuante.

Interea pauci ægrotabant; Tusses tamen graviores ac contumaces, nec non pleuritides, nonnullis ob vehementiam letales, Variolæ, Febres continuæ, pauca maligna, Icterus, (cui martialia medicamenta, acidulæ Egranæ, essentia mineræ Martis Hafs. opitulabantur) ob aëris inæqualitatem sparsim notabantur.

Circa Solis autem in Taurum ingressum Febres tertianæ, intenso circa scrobiculum cordis compressivo, in regione etiam dorsi opposita molesto dolore, cephalalgia, interdum & vomitu stipatæ, plures invaserant, sed à sumpto purgante, & chinchinæ parciore etiam dosi facile curatæ: Virgo viginti annorum, eadem prehensa, à frigidæ potu die morbi sexto, cessante febre, mox sinistri lateris sævum punctorium dolorem cum febre acuta, sputoque cruento incidit, quod in purulentum die octavo morbi mutatum, sumptâ binis vicibus olei amygdalini recenter expressi dimidiâ uncia, copiosè per alvum fuit ejectum, sicque cessante tussis ferociâ, & calore præternaturali (cui Antimonij diaphoretici largâ dosi obviam ivi,) ab iterato dicti olei usu, die nono convaluit.

Post tot tandem pluvijs cum jamjam Junius adpropinquaret, ferocior aura comparuit, caloreque fortiori terram iterum exsiccavit,
Cerer

Cereri autem & Floræ Bacchoque vires crescendi attulit; quæ serenitas, à pluvijs tamen sæpius interrupta, calorque toto Mense illo continuarunt: Julius verò crebrioribus imbris us & nimbis, Zephyri vehementiâ subinde comitatis, infestus successit; quam humidam aëris constitutionem Augustus etiam mensis induit, frigoreque insolito, sub Euri dominio, austeriorem reddidit, ut ita messis non tantum serius inciperet, sed non exiguo etiam in periculo corruptionis versaretur, quam tamen blandior cæli facies, post Solis in signum Virginis progressum, satis exoptatam in vicinia nostra reddidit, ut quæ subsecuta fuit annonæ caritas, non tam Cereri deficienti, quam ad commune aliarum regionum exemplum compositæ, impiæ institorum avaritiæ imputari debuerit, Inclementior autem September, præter multiplicem ventorum variationem, diversam etiam aëris temperiem, ut plurimum tamen humidam & frigidam produxerat, donec d. 5. Octobr. st. n. Sol discussis nubibus, decendio sereno nos reficeret; postea tamen austerior Favonius cum aëri pluvijs iterantibus multum frigoris impressisset, November præmaturum hyemis adventum dabat, crebrioresque nives spargebat, ita tamen ut varia tempestas subinde intercurreret, nebulis, pluvijs, serenitate, ventisque modò ab occidentali, modò orientali aut meridionali plagia spirantibus molesta, atque hyemale usque ad Solstitium continuans; quo præterlapso, Zephyrus vehemens, pluvijs stipatus, temperatiorem aërem effecerat.

Interea, mense nempe Junio & præsertim Julio, Morbilli puerilem ætatem invaserant, per plurimosque lecto adfixerant, non adeo difficulter tamen, temperatiori sub regimine, & absorbentium dictorum ac diaphoreticorum blandorum, Pulveris rubei Pannon. Oculor. cancr. &c. usu curabiles; donec sub Æquinoctium autumnale planè disparent. In non paucis quidem hecticâ dispositione, tussique pertinaci, sive ob diætæ errores, sive præexistentem acriorem sanguinis constitutionem supersite, diligentiori tamen sanguinem contemperantium usu, non neglectis, ubi opus, laxantibus, & quæ vermibus, quorum vestigia non rarò notabantur, resistunt, tandem devictæ. Licet crebriora quoque funera puerilia numerare tum temporis datum fuerit, non tam morti, nostrorum Medicorum artem haud adeo eludentis, malignitati, quam incuriæ potius, vel perversæ muliebri sapientiæ, aut medicastro- rum imperitiæ adscribenda.

Cæterum rariores apud nos hoc tempore ægrotabant alij, nec epidemicorum morborum tyrannis major notabatur. Julius quidem Febres quotidianas, tertianas, Catarrhos pectori molestos; Augustus Colicas, Dysenterias; September præter cruentos hos fluxus, Variolas majores, ulcerosas, (Schâfblateren nostratibus dictas,) Octobris initium strangurias feniles; adultus, cum subsequis Mensibus, Pleuritides veras ac spurias; December Catarrhos ad fauces ruentes, (Morbos omnes ex coarçervata in sanguine sensim per tot aëris anomalies, frigidas præsertim & humidas, viscidiori lymphâ ortos, quæ tandem per varios in diæta errores hic vel ibi stagnabat, aut etiam eandem ob causam, vel sponte in orgasmum concitabatur,) alebat, non adeo multi tamen eorum impetum experiebantur. Febres interdum præcipitantibus sic adpellatis, chinchinæ autem pariori etiam dosi sumptæ facilius; Catarrhi continuato expectorantium usui, non posthabita, quæ sæpe conjungebatur, febris intermittens cura, & corpore semper blande evacuato, cedebant; Colicæ, quæ flatuosa quidem dici merebatur, non sine convulsiva tamen labe erat, atque ideo lumborum conjuncto dolore & urinae suppressione nephritidem simulabat, demulcentia & potissimum laxantia, sive ore sumpta, sive clysteris formâ adhibita; Dysenteria, tormentillæ vel catechu essentia aut extractum, cum paucis opio maritatum, & parca dosi sæpius adsumptum, medebatur; Variolæ benignissimæ, cum febrili tamen calore, vehementiori quandoque, paucarum tamen horarum spatio finito, invadentes, ulla ferè sine medicinae ope sensim sponte exsiccabantur; Stranguriæ illa, quæ visciditatem lymphæ in primis corrigunt perque urinarios meatus educunt, uti essentia carminativa Wedeliana, spiritus nitri tincturæ cortic. aurantior. mixtus &c. Pleuritidi verò nostris in pharmacopolijs usualis pulvis, cum antimonio diaphoretico, lapillis gammarorum &c. medelam, conferebant.

Constitutio Epidemica Basileensis

Anni 1698.

DN. D. Joannis Jacobi Harderi.

Mense Febr. sub finem, cum brumæ aliàs rigorem adhuc experimur, sol calore suo primi veris delicias præcociter sperare fecit, quas cum Aprili dehinc, tempore destinato optabamus pleniores, amarulentas reddidit sævientis Æoli frigus, nivalisque ingruens tempestas, in Majum usque continuata, fructuum nociva pestis, nec tamen variolæ, quæ non modò tenellam, sed etiam adultiorem ætatem frequentissimè infestabant, funestæ fuerunt apud nos, contra quàm Stuttgartiæ vidimus & audivimus, ubi complures materiæ malignitas, præmaturæ morti tradidit. Ingruentibus hinc pertinacibus, copiosisque pluvijs, etiamsi sol desideratissimo suo calore, terram reliquis mensibus fovere studeret, usque tamen aquarum depluentium cohortes, ejus igni offererunt, inde September efficaciam illius tam necessariam, magis experiebatur quàm Augustus, uvæque minus maturæ, Octobri-mense, in fortunium tantum graviter luxerunt, dysenteriâ non tam apud nos, quàm in viciniâ rusticam gentem crebre exercente.

November circa sui initium, candidâ nive arva utcunque tegebat, brumæ aliquali rigore, per octiduum, durante, quam mox intempestivus calor, udosus, cum pluviarum copiâ excepit, ad finem ejus tantum non durans pleuritis, febriumque continuarum heic illic genitrix.

Mens. Decembri crescente lunâ, etiam brumale frigus intendi ac durate cepit, parili subitaneo udoso ac pluvioso calore, præter votum ac expectationem, scenam de hinc mutante, neque tamen morborum existentialium frequentia, annus iste, verè anomalous feras fuit.

Constitutio Epidemica Berolinensis

Anni 1697.

DN. Doct. Gustavi Casimiri Gahrliop von
der Müllen

Januarii Styli Gregoriani, gelu nonnunquam satis rigido, Boreâ ut plurimum flante, paucâ nive quandoque interspersâ capit, quod ad quin-

quintum usque duravit, tunc succedente Causa paululum triduo continuo regelascens, 19no gelu redintegavit, & 21mum si exceperis, tolerabiliorem, ut & 28vum vulturno spirante remittentem, ad ipsum usque finem, ac subsequēntis *Februarii* 9num continuavit. A quo tempore rigor ille remittit, atque blandiori æthere, nonnunquam apprimè amœno, gelu interpolavit, ad 20mum usque, qui frigore rigidiore recrudescente, noctu præsertim, de die verò parum mitescente, ad finem ac porro quintū usque *Martii* transit. A quo rigoro paulatim desæviente, mitiora tempora veris prodromos, nebulas pluviis & sudo intercalatas tulere, ad 14tum usque vernâ sed ephemerâ serenitate & amœnitate commendabilem, succedente cum vulturno nubilo & horrido triduo, sed pluribus ad 24tum usque suavioribus pensato. Hic 24tus repedante vulturno variam & ingrâtam Aprili aliàs familiarem aëris intemperiem tulit, frigore pluviis, nive quandoque & grandine, nocturno quoque gelu nonnunquam distinctam, ad 30mum usque adeoque ultimum durantem sparsâ noctu nive copiosâ, â succedente diurnâ serenitate ac aliquali amœnitate rursus colliquatâ notabilem, primum sic trimestre gratè sine terminantem.

Morbi hoc trimestri non adeò frequentes aut populariter grascentes fuerunt, nisi fortè ob variabile gelidum initiò & horridum, humidum postea plerumque & tempestuosum cœlum, catarrhos quis aut tussès febribus ut plurimum comitatas hùc trahere velit, defluxiones in uvulam & tonsillas, præteriti anni defluxionibus molestiâ & pertinaciâ analogas; Prætereaque pleuritides nonnullas, variolas intersparfas, paucos adultos plures infantes adorientes, malignas quasdam ac periculosas, benignas plures, paucas lethales. Paralyfes item & Apoplexias quibusdam exitiosas, Arthritides vagas scorbuticas, ut & febres varias, quandoque & acutas & continuas, exanthematis etiam scorbuticam malignitatem testantes.

Aprilis temperato sed pluvioso facto exordio, unico interposito sereniore die, nimirum secundo ad 9num usque nocturno gelu, diurnisque nymbis ac imbribus horridum procesfit. Postea amœniore paululum cœlo, noctibus tamen adhuc gelidis, quandoque & nivibus, pluviis ac ventis quibusdam variato, ad 19num transit amœnitate Vernâ & serenitate ferò stabili cum succedentibus, 23io solum frigido ac procelloso excepto, ad 30mum usque adeoque ultimum Mensis, ablandientem.

Succesfit *Majus* frigore moderato, interdum tamen, initio præsertim Boreâ interspirante, rigidiusculo. Postea sereno cœlo admixtis licet sub finem præcipiè nonnullis pluviolis sic satis amœnus & ad fertilitatem, 31mum eumque postrenum, grandinè nimis asperum & nocivum si demseris, pronus.

Huic rursus *Junius* pari fere amœnitate ac serenitate, paucis, secundo fortè & quinto blande rorantibus, 7mo & 8vo, illo turbido, hoc Africo flante nimbo, 12mo & 24to imbre fœcundo arva rigan-
tibus, 26to imbrî tonitru jungente, 27mo, Africo rursus pluvias spargente, udo, variantibus diebus exceptis, conformis, totus propè ad finem usque temperatus.

Morbo trimestre perinde non multos genuit; Præter enim febres nonnullas, paucas intermittentes pauciores continuas, & catarrhales paucissimas, variolas nondemiseris & Epilepsias infantibus quibusdam infestas, rarissimè tamen lethales, pleuritides quasdam & arthritides vagas, scorbuticas, cardialgias, Cephalæas, Odontalgias & Asthmaticos affectus parcissimos, parum negotii Medicis fecerunt alii morbi. Id quod aëris clementiæ adeò stabili Majo præsertim & Junio humiores in laudabili ac moderato statu conservanti, nec nimio æstu exagitantî tribuendum esse eor.

Julius trimestris tertii initium pari cum præcedentibus amœnitate elementiâ ac serenitate Cœli, secundum & tertium fœcundis imbribus temperans fecit; Verùm sequenti sexto sudum diurnum circa noctem hærendo tonitruum identidem reboante fragore, & fulgetris fere continuis animos & oculos immensum percussit. Septimus quoque, octavus & decimus mitius tamen paulò, serenum diei cœlum vesperi tempestuoso tonitru fœdarunt. Reliquum ad finem usque mensis vario, sed non adeo turbulento, udo tamen nonnunquam & nimbo aère transit.

Talis quoque *Augusti*, 7mum, 8vum, 10mum, 12mum, 16tum, 17mum, 30mum & 31mum adeoque postrenum, serenos & amœnos dies, si exceperis, status fuit.

Nec procul ab his ultimis diebus ablusit *Septembris* initium, primum nimirum biduum sic satis serenum & amœnum, cui quadrudum succesfit, autumnî præludium, imbridum ac frigidum. Quod septimus æstivum sudum æmulatus correxit, cui 8vus paulò frigidior, sed adhuc ut & 9nus, 10mus, 11mus, ad 18vum usque, qui imbris vespertini aliquod intersceniùm inseruit, sereni, successerunt, sequentes ad

22dum usque ejusdem quo præcedentis tenoris, temperatâ nimirum serenitate commendabiles, ut & reliqui ad 27mum usque, paulò, cum sequentibus tribus postremis, turbidiorem frigidiorè & aspersis subinde pluviis ac ventis asperiorè.

Rari admodum hoc trimestri fuere morbi, nec præter diarrhæas atque dysenterias, utut pro proventu omnis generis fructuum valdè, DEO largiente, uberi, nec gula illecebris suis parcente admodum paucas, tusses nonnullas, parcissimas febres, pleuriticos quosdam & asthmaticos affectus, nec non unum alterumve Paralysis & Arthritidis scorbuticæ casum, alij ferè nulli occurrerunt.

October mixtâ pluviis frequentibus serenitate paucâ accessit, ac quadriduum hâc ratione processit. Quintum serenum & amœnum totum, sextus totus undosus secutus; Sed septimus & sequentes ad usque mensis finem sexto serenitate penè parès, præter nonum & ejus sequaces cum sudo Borea spirante frigidulos, 13mum roridum, 17mum imbre madentem, 24mum, 27mum & 28vum pluvias nonnullas spargentes, 29num verò & 30mum sicque ultimum Cæciam, frigoris intensioris authorem ascendo horridos, in procellam tandem valde impetuosam primâ *Novembris* degenerantem; Verum secundo & tertio paululum defavientem. Quartus & quintus tranquilliores fuerunt ac sereniores rigidi tamen adhuc, sextus manè nebulosus, postea præcedentibus similis, septimus frigidus ac nubilosus, octavus ad sequens usque manè nimbosus, ex quo serenior 9nus, 10mus primam tulit glaciem ad noctem usque 12mi durantem, pluvîa subsequenti 13tii & 14ti rursus liquatam. Quos 15to sudum admodum gratum cum æstivâ amœnitate quasi certans, sed ephemerum excepit. Ab illâ brevi serenitate matutinis & vespertinis pluviis, in procellam 17mo exæstuvavit horrendam 18vo quidem desinentem, sed hujus & sequentium antemeridianum cum pomeridiano, pluvias inter & turbidum, siccum tamen cœlum partiendo ad 25. usque, si 21mum serenum totum & amœnum exclusis, & 25tum sequentes duos boreali sudo commendabiles. Tandem 28vus Divo Simoni Judæ dicatus frigidus & turbidus, 29nus pluviis horridis mixtus, 30mus demum serenus denuò totus, sed Borea paulò acrius spirante gelidus agmen dierum *Novembris* clausit. Successit December primo die rigorem præcedentis primâ nive sparsâ temperans, at secundo gelu redintegrans, sequentibus cum nive pluvias

alternavit, ad summum usque, qui Cauro aspirante raro gelicidio gelu factis intensum substituit, cui sequens nivem rursus submitit, atque huic, Boreâ Cauro succedente sequentes duo gelu prius moderatum, decimosexto in rigidum valde degenerans, decimosextimo nive copiosâ paulò temperatius, decimo-octavo vero & Vigesimo magis, accedente copiosa nive, invalescens, Vigesimo primo rursus, vento remittente ac nive repedante, mitescens. Triduum sequens mitius adhuc, vigesimo tertio pluvias immiscuit ad vesperam ulque vigesimo quarti sereniorum at gelidiorum, subsequente quatruiduo vehementi gelu, vigesimo nono demum remittente ac post nebulam toto die trigesimo cælum obscurantem; trigesimo primo verò discussâ nebulâ fado redintegrato simulque gelu reddente, ultimum hoc trimestre sicque totum annum 1697. terminante,

Morbi hoc ultimo trimestri paulò quàm præcedentibus frequentiores fuerunt, ob Ætheris & aëris nunc sereni, nunc turbidi, nunc sicci nunc humidi ac pluviosi, nunc tranquilli nunc turbulenti & procellosi, nunc temperati ac remissi nunc gelidi ac horridi, variè invicem alternantis, sicque pro diversitate constitutionis suæ, humorum quoque diathesin & crasin, communicatis tum per inspirationem, tum per ambientes, & poros corporis subeuntes variorum tam Ætheris, quàm aëris miasmatum particulas, diversis fortè ut formis sic qualitatibus instructas diversimode moventibus, alterantibus, ac ad varias ebullitiones, orgasmos, metastases, quandoque sed rarò in melius, sæpius in pejus disponentibus atomis, mutantis. Hinc exati diverso tempore diversi morbi Medicorum animos & curas exercuerunt. Inter quos potiores fuerunt febres variæ tum intermittentes tum continuæ, hasque inter nonnullæ etiam malignæ, exanthematis quoque variis, purpura, morbillis & variolis stipatæ, non tamen adeò frequentes ut Epidemicarum nomen justo titulo mererentur; præterea Catarrhales, tussi, vertigine, odontalgii, inflammationibus gutturis & tonsillarum, uvulæ laxationibus, anginâ, suffocationibus, hypochondriacas imitantibus, præcordiorum oppressionibus scorbuto familiaribus, comitatæ, arthriticæ, pleuriticæ, nephriticæ, colicæ passiones, Epilepsiæ sed raræ, ut & paralyse tam particulares quàm universales, apoplexiæ & has inter quædam funestæ & lethales.

Constitutio Epidemica Berolinensis

Anno 1698.

DN. Doct. Gustavi Casimiri Gahrliop von
der Mühlen.

Primum mensis Januarii st. Greg. biduum serenum ac gelidum remissius excepit degelascens ac pluviosum sex dierum intervallum. Nono temperato diei, decimus successit frigidus paucâ nive canescens dies, triduo turbido in Boream tandem, satis vehementer exastuantem, despumante comitatus ac altero triduo mitiori nivibus, nebula ac pluviis ex parte interpolato exceptus. Inde ingravescens paulatim gelu vulturno Boreæ succedente vigesimo mensis die, octiduum continuavit, postea mitius aliquanto actum ac nives glaciei deliquescenti interspersæ, donec repedante unâ cum Aquilone, ultimis hujus primi mensis ac quatuor Februarii diebus graviori gelu serenius cœlum illuxit; mox verò rursus remittente, ac in pluvias nivi mixtas fatiscente obscurum æther ad decimumseptimum usque penitus degelantem perdurans. Inde gelu Euro flante paulatim denuo vires resumere cœpit, ac succedente Aquilone, & Aquiloni tandem Aparctiâ, huic vere rursus Euro, valide insurgente paucis tantem intermixtis nivibus ac paucioribus blandis remissionibus ad finem usque Februarii & sequentis Martii nonum continuavit. Tunc verna de die amœnitas, sereno æthere ridens, Austro aspirante advecta, abblandiri quatrimum visa est; noctibus interea adhuc gelidis sub secururum, Boreâ pristinam recuperante sedem, gelu minantibus, Euroque Boreæ succedente æther, unieso vigesimoseptimo sereno ac temperato die excepto, ad trigessimum usque, primum Paschatis Gregoriani die festum turbantibus, qui ipse à nocte gelidâ, redutâ aliquali temperie, sequentem medium festi ac ultimam mensis ut & trimestris hujus primi diem sudo ac sereno aère beavit.

Morbos primum hoc trimestre, præter scorbutum indigenam pro variâ aëris mutatione varios exhibuit, quos inter febres tam intermittentes, quam continuæ, eaque ardentis satis frequentes ac quasi epidemicæ, malignæ quoque nonnullæ variolis, præsertim confluentibus; uti dicuntur conspicuæ eminuere valdè nonnullis infestæ ac periculosæ, pleuritides hisque affines affectus, peripneumonix hæmoptoë nonnullam

quam

quam comitata, & catarrhales, variis defluxionibus molesta, tusses contumaces, asthmatica quandoque & suffocativa, Arthritides vagæ, hypochondriacæ, Colicæ, Nephriticæ passiones & Hystericæ, sed hæc posteriores prioribus rariores.

Aprilis primus secundi trimestris, festique prædicti Paschatis postremus dies æstivum manè æmulatus sudum à meridie primo tonitruo fat gravis fragore animos amœnitate ac festivitate diei in hortos & campos prosectorum, atque ludis & Genio indulgentium validè perculit, subsequens hunc primum pluribus ad 28. usque Martii continuis serenis ac amœnis diebus, noctibus interea gelidis intercalatis, prima fronte ablandientibus, mutatâ verò vigesima octavâ sparsis totâ die pluviolis facie variam, ut plurimum turbidam, horridam ac inamœnam Aprilis genuinam induit.

Quam etiam primus Maij retinuit & paucis interfertis sudis, ut 2. 5. 10. 17. 23. ad 27um usque continuavit, qui vigesimus septimus vernâ temperie ac serenitate acceptus, cum sequentibus nativam huic mensi gratiam redintegravit.

Eademque sequentem Junium, (octavo solum excepto, Cauro nimirum amœnitatem præcedentium pluviis interspersis turbante, ac duodecima cum successore decimo quarto in turbidum & undosum degenerante) serenis ac amœnis, nec nisi paucissimis nonnunquam ventis ac pluviolis paululum exasperatis, ad ipsum usque finem commendavit.

Secundum hoc trimestre cœli benignioris ac stabilioris favore morborum quoque ratione mitius aliquantò priori egit: præter enim scorbuticos quosdam affectus, febres, catarrhales quoque nonnullas sparsim infestantes, acutas & ardentes paucas, malignas raras morbillis subinde sociatas, hypochondriacas nonnullas passiones, pleuritides paucissimas, asthmata cardialgias ac cephalæas, vix alios produxit.

Julius, præcedentis Junij sudum continuando, huic ad decimum tertium usque durante pluviolum & quandoque nimbosum ac subfrigidum triduum succenturiavit cui triduum rursus serenum ac gratum successit, à biduo turbidiori paulò & in constanti, vento ac pluviis subinde interpellato, exceptum recuperatâ tamen pristinâ amœnitate, uno forte

forte alterove paululum de generantibus ac pluvias nonnullas aspergentibus, ad trigessimoprimum usque, adeoque ultimum mensis continuavit.

Augustus mox ab ingressu procellâ turbatus, severiorem paulò frontem induit, ac quinto solùm fudo & temperato, ut & decimo inter serenum antemeridianum ac pluviosum & tonitru fragoso horridum pomeridianum pensum suum partiente, nec non vigesimum-octavum æstivam adhuc amœnitatem redolente, paucisque aliis paulò mitioribus exceptis, totus varius, turbidus, frigidus, pluviosus & nimbofus fuit, unico postremo trigesimo primo sereno & amœno gratiæ pristinæ factam quasi jacturam quadantenus reparante, ac

Subsequenti Septembri conservandam tradente, quî eam septimo, octavo & nono à tonitru nocturno frigidis & plurimum pluviosis, tanquam triduo de generi decimoquinto, decimosexto & decimosextimo turbido rursus & frigido triduo, ut & vigesimo primo & vigesimo secundo ejusdem farinæ, biduo exclusis, ad vigesimum quartum usque fervavit intemeratam; donec autumnî tempestuosæ & inconstanti indoli cedens horridiorem ac tempestuosam assumfit larvam.

Morbi hoc tertio trimestri vario & mutabili frequentiores paulò quam secundo fuerunt, febres præsertim tam benignæ quam malignæ, symptomatis varii generis stipatæ, rariùs intermittentes, sæpiùs continuæ & arderetes, Catarrhales quoque & pleuriticæ in hecticam & phthisin proclives, malignæ quoque, aphthis, quandoque purpurâ, nonnunquam morbillis, frequentius variolis, raro petechiis, sæpius infames, lethales quoque & epidemicæ grassantes, & has præter Cephalalgia, Cardialgia, asthmata, arthritides statæ & vagæ intercurrentes.

October ultimi trimestris primus detractâ antecessori suo horrida, quam sub exordio sumserat, larvâ, gratiori vultu scenam ingressus, Sexto die æstivæ amœnitatis personam ad 16tum usque serenâ & exporrectâ fronte egit. Exinde paulò austerior nubiloso ut plurimum ac ventoso cœlo varius, vigesimo sexto & vigesimosextimo biduo sereno præmissis, vigesimooctavo, primam sparsit nivem, mox in pluviam postea fatiscentem, nocte succedente gelidâ, pruina à fude gelascente exceptam tulit, cui biduum succesit amœnum ac temperatum, subsequente turbido

fus est, sicque corporis motus, linguæ ac rationis usus paulatim redierunt.

Infelicioꝝ fors fuit Puellæ aliàs præcæteris venustæ, quæ novendecim annos nata menses nunquam vidit. Hinc sensim ex paluit, macilentior, tristior & difficilis ad motum evasit, scabie vexata, unguenta Tartarea cum Mercurio præcipitato adhibuit, tempestate frigidiore pluviosâ, vestibibus malè munita è domo exiens, frigori pluviisque pro expediendis negotiis in cautè se credidit, post horam domum deportatur ἀφωσθη̄ sensu motuque privata stertens, & Apoplectica, crebroque vomendi tentata Conatu. Vicinus vocatur Chirurgus, qui venam ipsi fecat; Sanguis non nisi guttatim prodit. Dantur Spiritus Cerasorum, aqua Vitæ naribus Spirituosa admovetur: Capiti imponitur aq. Reginae Hungariæ, interim ego advocatus Syrupum Emeticum proprinari jubeo, quem vix medium deglutiit; dum expectatur operatio, accedunt convulsiones, quæ miseræ circa vesperam finem vitæ faciunt.

Constitutio Epidemica Pisoniensis

Annorum M DC XCV. M DC XCVI. M DC XCVII.

DN. D. Caroli Raygeri.

Quantum intersit Medico nosse & observare aëris constitutionem ac inde resultantes morbos, jam suo tempore agnovit graviterque inculcavit Hippocrates, dum ita librum suum de Aer. Aqv. & Loc. auspiciatur. *Quicumque artem Medicam integrè assequi velit, primum quidem temporum, anni rationem habere debet, quantum potentia quodlibet eorum valeat. Non enim simile quicquam in illis existit, verum differunt invicem propter varias, quæ in illis sunt, mutationes.* Hinc qui morbi singulis anni temporibus proprii qualesque fiant in illis mutationes, tam prolixè tota describit Sectione III. Aphorismorum. Nec dubitavit Galenus τὸ ἄνωγιν in morbis ambientis nos aëris constitutionem appellare, quam quidem sententiam

tiam fusius examinat & pertractat *Celeberrimus D.D. Melchior Sebiz p. m. in Dissertatione sua de eo quod Divinum est in morbis.* Sane rem tam salutarem rei que medicæ summoperè proficuum jam pridem mecum animo revolens, statim ac manum praxi admovi, constitui singulas aëris & temporum vices indeque exortorum morborum generationes & mutationes diligenter observare, annuatim colligere ac Endemiis & Epidemiis meis Hungariæ, cum tempore prodituris inferere. Id cum etiam à XXV. annis scilicet ad annum usq; 1695. pro meis usibus præstitissem, communicatur mihi à Perillustri ac Magnifico Domino Præsidi laudatissimum suum institutum, quo voluit, ut, qualis in diversis Regionibus & provinciis fuerit aëris constituto Epidemica, observaretur, & quotannis Ephemeridibus curiosis infereretur. Quo intellecto substiti in privato studio, & quæ ab illo tempore hac in materia à me observata atque annotata in publicum contribuere decrevi, modò initium facturus ab.

Anno M. DC. XCV.

Cujus constitutio hic Pofonii in Hungaria fuit talis.

HYems rigidissima, nix plurima, gelu in Martium usque durans. Frigus immediate post solstitium incepit, & toto Januario sine remissione continuavit, nives cecidere supra nives, gelu supra gelu. Nec mitior Februarius ipseque Martius adhuc frigore & gelu horridus.

Mense Jan. plurimos observavi ex castris redeuntes colica laborasse convulsiva, absq; dubio ex febribus aut ãnalibus, partim non bene curatis, partim malè circa solstitiũ hybernũ judicatis. Raro quartana scilicet febris ut ut tractetur, recedit, quin vel hæmorrhagiam narium, vel laterum duritiem, vel pedum tumorem œdematosum, vel languorem & dolorem artuum, sæpissimè verò Colicam convulsivam post se relinquat. Mense Februario & Martio grassabatur quoddam genus febrium cum latente malignitate. Imponebat plurimis Catarrhus cum dolore capitis gravativo, febricula lenta, tussi sicca, coryza vehementi

miscopiosiores ac confluentes visæ sunt. Multi cum febre intensâ, convulsionibus, ventris meteorismo & dolore intenso, ac alvo constipatissima, pustulis tandem violaceis, lividis, nigris notati interiêrunt. Id verò est quod notari meretur, non alios præter lanionum infantes, & quidam trinos quandoque, & binos unâ in domo (ceu quòd sordibus & squalore ex pellibus ad exsiccandum expositis, cruore & carne præ aliis sordescant illorum domus vel quod minus ac alii curam infantum habere possint) hoc ventris meteorismo petechiisque lividis fuisse correptos, atque sublato. Si quando in aliis etiam domibus variolæ bonæ notæ, tres, quatuorve hujusmodi maculas interspersos habuerunt. Mox ille lanceola parumper scarificatâ, digestivo suppuratâ, & ad separationem escharæ perductâ fuerunt, hâc tandem separatâ, vovea illa nunquam non instar fonticuli nunc latior nunc profundior relicta, novâ carne expleta atque consolidata fuit.

Inter adultos hoc hyemis decursu, quamvis omnia frigore horruerint, nihil epidemii observatum est.

Ver vario ingruit cælo, æstum subitaneum pluvix repentinæ cum ventis septentrionalibus exceperunt. Discordiæ accesserunt à Vicinis commotæ, quæ cruentum nonnullis excidium minitari visæ sunt: Inter sexum muliebrem hoc terrore percussum crebri abortus conspiciebantur. Nonnullis tempestitiva Venæsectio & instituti sudores cum Bezoardicis quæ Sanguinis coagulum tollunt, homo auxilio fuerunt. Nati abhinc infantes multi convulsionibus occubuerunt. Viri verò insuetas horrido imbribus cælo excubias diu noctuque strenuè agentes, omnem tempestatem innoxie tolerarunt. Perpaucos tussis prævia corripuit.

Æstas & autumnus ex frequentibus quamvis pluviis injucundi, in salubres non adeò fuerunt

Mense Septembri Apoplexia nonnullos corripuit.

Fœmina provectionis ætatis ex paralyfi lateris dextri, præmissis vomiti-

vomitório, sudoriferis atque specificis in- & externis apoplecticis usitatis, intra triduum convaluit.

In alia Nobilis Familiæ Matrona, Paralyſis manûs dextræ cum interceptâ ad bihorium loquela, aquis ant-apoplecticis, frictionibus, sudoriferis &c. restituta fuit.

Vir Septuagenario major; Reipl. Senator, recidivam passus ex instituto vomitu loquelam statim temperavit, at paralyticus in latere sinistro permanet, dum per phlogoses & stragulas ferendi impotentiam, propter tumorem sensumque hepatis exquisitum, ad sudorem se componere hactenus non voluit: Qui tamen præterito anno, Toto latere paralyticus, sudoribus quotidie institutis, integrè convaluit. Interim hepatis inflammationi convenientibus, in- & externis prospicitur, inter quæ emplastrum Norimbergense impositum, ceu præsentissimum sibi Paregoricum, summè extollit. Fetus etiam particulares cum decocto herbarum, non sine levamine instituantur.

Alius Saxagenarius inter pocula sensu motuque privatus concidit, cum stertore Spiritum duxit, in manu nullus, pede verò aliquis motus restabat, concitato syrupo Emetico vomitu, & deinceps in usum vocatis frictionibus, lotionibus aliisque usitatis ant-apoplecticis, paucas intra hebdomadas in pristinum rediit.

Neogamus dissolutè vivens, dum in templo Sacris interesset, subitò expalluit, concidit, & ~~ad~~ domum deportatur, per hypocaustum tractus varieque agitato, ubique elanguidus movere ne digitum voluit, pulsus fuit tardus & debilis, externa frangebant, jacuit stertens à nona matutina ad primam, sine sensu & motu, ingesta difficulter deglutiit, ego accessus ex uno cochleari syrapi Emet. porrexi gr. iij. 1 art. Emet. Operatio demùm post bihorium successit. Phlegmata porracea frequenti vomitu reddidit; Sudore toto corpore diffluxit, Sanguis è naribus protrusus

manè cœlo trigesimo primo in pluvias tonitru, hoc tempore insolito comitatas, circa noctem deficiens.

November initio inconstans, mox Euro flante serenior gelu induxit, remissius quidem primò nebulis subinde intermixtis, circa quam tamen Aquilone irruente satis rigidum; Nivem copiosam valdè præter expectationem Cauro sufflante in horridum & intensum gelu quinque diès durans erupit: decimosexto tamen defævians noctu remittere ac subsequente decimo septimo sudo penitus degelare coepit. Inde rursus instabilis, nunc turbido cœlo asperior, nunc sereno temperatior, post nives vigesimotertio denuo sparsas, vigesimoquarto gelu satis intensum redintegravit, ac ad finem propemensis continuavit, postremo mensis die Libanoto aspirante, degelascens.

December à primo ad octavum paulo gelidiorem, varius pluviosus ac nimbosus, ab octavo ad decimumquartum gelu sed interspersis, ut ut raris nivibus mite ac temperatum induxit, à decimoquarto præcedentibus algidiore varium asperum, ventis subinde ac nimbis horridum cœlum ad finem usque mensis continuavit, tandemque circa vesperam trigesimali primi, adeoque ultimi hujus mensis & anni diei, senis tonitru, hoc anni tempore planè insoliti ac portentosi, pluribusque funesti fragoribus Anno huic 1698. valedixit.

Morbi hoc trimestri præter febres quasdam continuas arden-tes, ab omni malignitate hæud vacuas, purpurâ & morbillis eam prodentibus. catarrhales satis frequentes, tussi contumaci & ferina, catarrhis & defluxionibus scorbuticis debitâ, valdè infestæ & molestæ fuerunt, variæ, inconstanti horridæ ac immiti cœli constitutioni natales suos debentes. Præterea arthitides vagæ, præsertim scorbuticæ, pleuritides, diarrhoeæ & lientericæ frequentes, dysentericæ tamen raræ, pro proventu prunorum hoc autumno valdè uberi, Cardialgiæ, & hæmoptoës nonnullæ. Sub fine tandem & soporosi ac comatosi nonnulli affectus, quibusdam letales, eidem frigidæ ac hu-

æ humidæ aëris intemperiei hâc hyeme prædominanti, omni procul dubio imputandi.

Constitutio Epidemica Sangallensis, finis

Anni 1696. & principij 1697.

DN. DO&T. Sylvestri Samuelis Anhornij,
de Hartvifs.

Vix Dysenteria æstiva grassari desuit, autumnus successit, ventis Austrinis die nocteque spirantibus, uvis fructibusque maturandis exoptatus, infantibus verò in hoc fatalis, dum insolito tepore diurno atque nocturno, ad turgescentiâ motus sanguis puerorum tenerior, morbillos variolasque exclusit, quas perpaucis effugisse datum fuit. fuerunt, qui febre continuâ cum inquietudine, deliriis, & multis deterioris notæ symptomatibus ad septimum diem dubiè agitati, exhibitis ex aq. ulmar. CC. Citrat. ac diaphoreticis temperatis ex Magist. antimon. diaph. CC. ph. ppt. & unicorn. fossili, per sædorem vel hæmorrhagiam subsequuta crisi convaluerunt. Plures vix ac auræ liberiori commisi, insuper morbillis, hosque adhuc excipientibus variolis correpti fuerunt. Declinante autumno, & æstu remittente, mixtim grassari cœperunt febres & Variolæ, plurimum tamen morbilli. Mense Novembri & Decembris initio varia fuit cæli facies, tempestas aquilonia, nebulosa, pluviosa, frigidior, morbillos qui vix superârunt, jam cum variolis colluctavere, febricitantes visi non sunt, & morbilli per pauci, Variolæ solæ, candida veste terrâ tectâ, magis magisque propullularunt. Fuerunt autem optimæ indolis, citò erumpentes, rubræ; molles, fastigiatæ, distinctæ, citò maturæ, nec foveas relinquentes.

Deterior fors fuit illorum, qui serius, non quidem mutatâ tempestate, in principio Anni 1697. iisdem decubuere. In pluri-

menti invadens : mox nona vel nonnunquam undecima demum post primam invasionem die exasperari cœpit morbus , & graviora reddi symptomata ; accessere enim vigiliæ , deliria , nonnunquam ipsæ petechiæ , subsequente morte. Servati autem omnes qui non tantum alexipharmaca ab initio adhibuerunt , sed & ea usq̄ ad nonum vel decimumdiem continuavere.

Ab æquinoctio Vernali usque ad solstitium æstivum tempus varium , mox frigidum , mox calidum , modo pluviosum , modo serenum. Initium Aprilis adhuc brumale , circa medium verò & finem calor prope æstivus. Successit Majus pluviis mixtus , cum frigore & calore alternante. Prima & secunda dies Junii ventis turbida , tertia serenari de nocte cœpit cœlum cum pruina matutina valde noxia , id quod apud nos valdè rarum , & vix à seculo observatum , Segetibus nihil nocuit hoc gelu matutinum , nec destructæ vineæ , præterquam illæ quæ versus plagam occidentalem sitæ ; quarta Jun. iterum pruina sed plane innocua. Septima ros mane cecidit purpurei coloris , observatus in foliis arborum & vitium , ut & hominum in vineis laborantium lintheaminibus , in quibus (pro ut ego observavi) exactè referebat colorem maculorum ex succo mororum aut cerasorum. Circa id tempus morbi fuere nulli , ut plerumque fieri solet mense Junio , febres quidem comparebant tertianæ , sed adeò mites , ut etiam in quam plurimis post tertium vel quartum paroxysmum sine medicamentis aut sola purgatione & venæ sectione adhibita cessaverint. Variolis quoque corripiebantur parvuli parvulæque , sed & illæ cum nullis feris aut gravioribus symptomatibus , hinc omnes servati , qui non incuria neglecti aut minus rite , prout à plebe quandoque fieri solet , tractati fuere.

Successit æstas plus frigida quam calida , magis humida quam sicca : Finis tamen Junii & initium Julii gaudebant aliqua serenitate , mox nubibus exasperatum cœlum & largissimam aliquod diebus effudit pluviam , unde intumescens Danubius litora supergressus longe lateque se per prata & agros diffudit cum maximo damno rusticolarum , tam fenisecum quam messorum. Rediit sub initium Augusti calor , isque intensissimus , sed ultra septem vel novem dies non perdurans , insequentibus pluviis usque ad Octobrem. Inter istas tam varias mutationes vix tamen aliquid morborum observatum ; nisi quod in Septembri plurimi infantes , adulti non item , correpti fuerint Dysenteria , usq̄ ; fermè

omnes

omnes lactanes; credo ex lymphâ plus justo acriori ad intestina delatâ illaq; lædente, Errorem quippe illi in esu fructuum horæorum non committere poterant, nec commiserunt nutrices sedulo examinatæ & observatæ, paucissimi tamen periere, sed omnes convenienter Clysteriis, imprimis ex lacte & decocto capitis vervecini tractati, convaluere.

Post æquinoctium, qui secutus Autumnus, fermè totus fuit pluviosus, October subinde serenus, November inæqualis, jam ad hyemem inclinans, & prout reliquum Decembris usq; ad Solstitium, frigidus cum floccis nivium & creberrimis pluyiis. Hinc vinum nec quantitate nec qualitate laudabile crevit, Circa initium Octobris frequenter hinc inde in civitate comparuere febres erraticæ nullum typum servantes, invadebant propè omnes cum frigore aliquando trium horarum, insequente calore ultra horas 15. durante, post apyrexiam aliquot saltem interjectis horis nova febris affligebat. Memini me habuisse quendam in quo calor ultra 48. horas duravit, cum terribili capitis dolore, siti vehementi, squalore linguæ & faucium, summaq; virium debilitate, ita ut febrim continuam fore metuerim, tamen post venæsectionem remisit calor morbusq; in melius mutatus. In alia Illustrissima persona similem protractionem paroxysmi primi notavi, similiter post venæsectionem remittentem & intermittentem, sed tertia die redeuntem, hinc propinatus cortex Peruvianus in aqua cichorii alvum movit, id quod nunquam in aliis, ausim dicere millenis, cui corticem hunc exhibui, factum observavi: Credidi prima vice fortuitò factum, turgente forte & ad exitum per se tendente materia vitiosa in corpore, sed & post secundam imò etiam post tertiam exhibitionem idè factum, movit autem alvum semper sexies, septies sine nausea. Alius pariter feбри corripiebatur levi ab initio & cito remittente. Tertia die mediâ nocte in lecto suo dormientem horribile invasit frigus trium vel quatuor horarum spatio, subsequente calore in alteram noctem perdurante, cum pedis dextri ingenti dolore, accepit sudoriferum, unde optime sudavit, moxq; apparuit ingens rubedo & inflammatio in pede dolente, factumq; Erysipelas, quod facile, convenientibus remediis tractatum, sublatum est.

Annus M. DC. XCVI.

Jurasset quispiam permutata fuisse tempora; Præteritam æstatem fuisse Brumam nunc autem æstatis vicem obire hyemem, usq; adeò in Bruma nihil brumale & in frigidissimis alias mensibus, nullum frigus,

nullum gelu, nullæ nives, breviter hyems fuit clementissima. Januarius aliquo modo ventis turbidus, nebulosus, pluviosus. Februarius quasi totus serenus, siccus, sine notabili frigore, nisi matutino tempore, ubi aura parum frigiduscula, mox surgente sole temperata. Huic ad æquinoctium usque plane similis Martius, nisi quod parum ventosior, hinc etiam salubrior. Nam totis hisce mensibus vix præter catarrhos aliquid notabile occurrit in Medicina. Post æquinoctium verò & aër & morbi cœpere mutari. In fine quippe Martii longè majora frigora, major cœli inclementia, de nocte gelu & nives, minus tamen durabiles, sed in pluvias ferme continuas de die abeuntes. Nec mitior Aprilis sua natura variabilis, sub finem tamen ficcior. Meliora tempora sperabantur sub gemellis, sed & Majus ipse cum initio Junii usque ad solstitium valdè inæqualis. Nunc grata & vernalia serenatum pollicebatur cœlum, tempora, mox atris iterum inhorruit nubibus, tempusque reddidit turbato aëre frigidisque pluviis minus vernale, minus majale. Hinc non mirum, cum Ver simile factum fuerit hyemi, non vernaes sed hyemales fuisse exortas ægri tudines.

Nam quas in hyemem relegavit pleuritides *Hippocrates III. Aphor. 23.* eas circa hæc tempora deprehendere licuit valde frequentes. Inter has imprimis notabilis fuit illa cujusdam Generalis quartiriorum Magistri (ut communiter vocatur) maligna ferisque comitata symptomatibus. Excesserat ille multum in vino & commestationibus tempore Bacchanaliorum, hinc catarrhum acquisivit cum tussi vehementi & lateris puncturis. Apertâ venâ, urfit purgationem, quam tamen vocatus Medicus disvasit. Ille autem reluctans consuetum sibi sumpsit laxativum, unde sibi videbatur melius valere; sed mox sequenti nocte omnia in deterius, aucta in summo gradu febris, accessit furibundum delirium, sputum crassum, crudum, sanguineum, idque perpaucum, quæ omnia extrema minabantur; Vocatus ego, exhibui sudoriferum, jussi applicari vesicatoria, dedi oleum lini, sic remiserè symptomata, illeque ex lethi faucibus ereptus ad castra perrexit. In Majoro notavi in non nullis febres malignas, cum exanthematibus, minimè tamen funestas, nisi in duabus personis, in servo quodam qui illa pro morbillis habuit, nec aliud nisi myrrham & semen napi accepit, hinc accedentibus gravioribus symptomatibus exspiravit. Altera erat puerpera quæ febrim lacteam aut puerperalem esse credens, neglectis alexipharmacis solum potum aquæ cha-

chamæpythios cum saccharo adhibuit, nostris puerperis in hoc casu consuetum, tandem conspectu exanthematum hinc inde e-rumpentium perterrita, Medicum vocavit quidem, sed nimis tar-de, accedente enim diarrhœa, delirio, & tandem convulsione, mortua.

Jam ad æstatem devenio, in qua mensè Julio & Augusto subinde calor, intensus nonnunquam, sed rarò durans, intermix-tis subinde pluviiis frigidis usque in medium septembrem. Nota-biles erant mensè Augusto Dyfenterix in infantibus lactantibus & ablaçtatis, plane ut ante annum, valde fræquentes, sed ut plu-rimum funestæ, statim enim post unam vel alteram dejectionem comparuit sanguis, mox extrema debilitas & mors, paucissimi ad decimum diem sèrvati, qui tamen mortui; Adultiores facilius curabantur. Valde insuper contagiosa fuit ista dyfenteria, nam facile corripiebat adstantes & infantibus ministrantes, ex quibus tamen nulli obiire. Credo malignitatis hanc lucem non fuisse expertem, quæ quidem tenellulis mortem intulit ob nimiam te-neram constitutionem, in adultis autem ita vim exerere nequi-vit, sed facilè fuit suppressa.

Tandem in Autumno comparuit æstas. Scilicet ab æquinoctio usque ad Decembrè, per totù Octobrem & Nov. serenitas, cum frigidiuscula tamen aura matutina, hinc præter spè etiã melius cre-vit vinum quam ante annum, non tamen in abundantia aut illa bonitate prout alias apud nos fieri solet. In Decembri mutatus aër tempusque redditum turbidum ventis, nebulis atque pluvi-is, duodecima cecidit nix alta, quam ita solidavit subsequens ri-gidissimum frigus, ut supercadentibus consequenter aliis nivibus, prima manserit usque in Aprilem sequentis Anni. Morbi circa hoc tempus nulli notabiles. Hinc progredior ad.

Annum. M. DC. XCVII.

HUjus initium fuit sicut finis præteriti. Scilicet à solstitio hye-mali usque ad æquinoctium vernale, frigus acerrimum sine re-missione, congelatus Danubius statim in Januario, mansitque pons iste glacialis ultra octo septimanas firmus & constans, quod alias valdè rarum apud nos. Fuit insuper hoc memorabile, quod sub densissimis pariter ac profundissimis nivibus terra semper man-serit aperta, ita ut, remotis illis, hæc non aliter ac in vere fo-di potuerit. Periere & computruere sub hac mole nivium, fere

omnes segetes & olera hortensia, frigus hyemale alias tolerantia, quæ, liquefactis nivibus, non aliter ac mucago quædam viridis terræ incubabant, ac in lutum resolvebantur, non levi insequente imprimis frumenti penuria. Caterum quod *Hippocrates III. Aphr. 7.* dicit, Magnis siccitatibus fieri morbos acutos, hoc vice versa hisce temporibus meliori jure dici potuisset, de magnis frigoribus. Jisnemque durantibus circa finem februarii, febres acutæ malignæ per totam grassabantur civitatem. Invadebant plerosque levissimo rigore succedente calore non adeo forti & quandoque iterum remittente primis diebus, mox circa quartum vel sextum diem augeri cœpit calor, & notæ hinc inde in superficie cutis apparere malignitatis. Pulsus ab initio valde erant sanorum similis, ut & urinæ, sed ubi calor auctus rubicunda instar sanguinis factæ; Deliria circa nonum vel decimum demum diem comparuere, in quibusdam vehementia & ad decimum septimum usque durantiæ, in quibusdam remissiora & breviora; Maculæ erant parvæ instar morsus pulicum, obscure purpurascentes, circa decimum octavum aut etiam circa vigesimum primum disparentes. Non valde lethales erant hæc febres, sed supra modum contagiosæ (quod alias non semper fieri solet) nam in aliquot ædibus ne unum omisit, quem non corripuisset, rarò in una aut altera persona cessavit. Duravit hæc lues in Majum usque ubi incalcescente aère remisit.

Hyemem excepit Ver, sed & hujus initia adhuc satis ventis & nivibus turbida. Successit Aprilis totus serenus, siccus, absque pluviis cum calore pro tempore insolito. Majus variabilis, nunc calidus, nunc frigidus, mox serenus, iterum pluviolosus, talis etiam totus Junius. Circa hæc tempora vix ullus notabilis occurrit morbus, cessantibus etiam ut supra dictum febribus malignis.

Æstas fermè prioris anni æstati similis, mediocriter calida, & matutinis horis subinde frigida, vigesima nona Augusti, trigesima & trigesima prima mane pruinae fuerunt, sed plane innocuæ, nostrates appellant eam *Wasser Reiff* id quod tamen apud nos insolitum, ubi tales pruinae rarò ante festum S. Michaelis observantur. Hoc tempore frequentes erant Icteri, qui flavedine sua plurimos deformabant. Sentiebant, qui corripiebantur, aliquam cordis compressionem, nauseam, anorexiam, & non raro vomitum, mox flavo colore toto corpore perfundebantur, sed qua velocitate

venit

venit, eadem iterum abivit. Pōst unum vel alterum laxativum disparuit flavedo, rediitque sanitas cum bono appetitu.

Qui subsecutus Autumnus semper erat variabilis & inconstans, usque in Decembrem, cum quo hyems ante hyemem, id est, ante solstitium gelu & nivibus suam sumpsit initium. Febres quæ circa hoc tempus grassabantur ut plurimum erant tertianæ duplices, raro quartanæ & præter morem autumnalium nec longæ nec lethales, sed convenienter tractatæ, facile curabantur.

S. R. I.

Academiæ Naturæ Curiosorum

illustris Domine

P R Æ S E S,

&

Magnifice Domine

D I R E C T O R,

Nobilissimi itidem Excellentissimiq;

D N N.

ADJVNCTI & COL-
LEGÆ,

Patroni & Fautores nunquam satis de-
voti, suscipiendi.

Biennium fermè effluxit, quod inclutò Ordini V. Opera Medica *Excellentissimi* DN. D. ETTMULLERI, vōrēv *aiyious*, pro ea, qua Patronos summos venerari decet, reverentiâ offerre, maximisque Nominibus vestris consecrare ausus sum, certa spe fretus fore, ut, post tantos tamque seros labores, non MSStis solùm quamplurimis & Collegiis B. Vi-

ri rarioribus aucta, verum etiam à profundissima illa menda-
rum, quibus priores Editiones scatebant, farragine vindica-
cata, nec non omni ex parte castigatiora, Orbi Erudito O-
culisque VV. ea exhiberentur. Quos conatus, Patroni Co-
lendissimi, haud ingratos Vobis extitisse (hoc enim & lite-
teris, & alio evidenti testimonio, benevolentissimæ *Illustr.*
Præsidis, pariter ac *Magn. DN. Directoris*; manus affatim te-
statæ sunt: maximo lanè cumulatæ sum gaudio, ut tem-
perare mihi nullus queam, quin in tanti beneficii memoria,
pro singulari hac propensi in me Favoris VV. tessera, omni-
bus ac singulis gratias persolvam publicas, maximasque, ni-
hil magis in votis habens, quàm ut desiderio, *Patroni Æstu-*
matissimi, Vestro, & labori meo, Editio isthæc ex asse re-
sponderet, nec tot crudis, sensum omnem sæpissimè deprava-
vantibus aut planè invertentibus, & quod omnium maximè
dolendum, sine numero repetitis (siquidem oculo saltim
volante Opera percurrens, Erratorum plus sexaginta charta-
rum plagulas jamjam extraxi) vitiis referta esset atque re-
pleta. Tantum verò abest, ut culpâ meâ id factum sit, quip-
pe qui mundatores MSSorum meorum plures adhibui
Medicinæ Candidatos, è quorum numero duo Licentiatii
superiori & currente anno cum laude meritoque suo renun-
ciati sunt, neque etiam horum scripturas sine accurata per-
lustratione imprimendas unquam transmissi, nisi summa for-
tè festinatio, aut copiosior Praxis unâ cum privata remedio-
rùm dispensatione, aliud exegerit; ut interuisse Opera Ett-
mülleræ potius, quàm adulteratâ ac vitiosâ hâc Editione tan-
tum temporis insumpsisse, totiq; mundo sic imposuisse, ma-
lim. Cum itaque ad Bibliopolam, qui sumtus fecit, id om-
ne redundet, quicquid vel tenacitatis vel minus probæ fide-
litate vitio, falsi hanc Operum Ettmüllerianorum Editionem
denuò irrepperit, Vos, *Colendissimi Favitores*, & quoruscum-
que præterea Artem Medicam amat, enixe rogatos volo, no-
litis, quæ Vestra in bonos Humanitas est, mihi vitio verte-
re, qui ne per somnium quidem calamo hæc talia effluere
passus essem, etsi ob loci distantiam Typographo adesse, ea-
que evitare minus quiverim. Equidem non ignoro, qui-
bus excusationibus turpissimam hanc negligentiam notam de-
clina-

elinare tentet supradictus Bibliopola, utpote quem, ubi aures ei hac super re plus unâ vice vellicaverim, affirmare non puduit, se nullo modo partibus suis defuisse, sed adhibito Francofurti ad Mœnum eximio quodam Medicinæ Licentiatore, Correctore & Indicis Collectore, probè omnia curasse, ut fieri sanè non possit, quin in ipsis MSSis vitia hæc, quantacunque sint, extiterint. Ast cui emunctioris naris hominem istud persuadere licebit? Provoco sanè ego ad ejus conscientiam, ad MSSa, producat ex iisdem, si Vir est, talia. Et posito, minimè tamen concessio, præter voluntatem & meis, & eorum, qui in mundum MSSa scribere constituti erant, oculis falsi quid subterfugisse; nonne Correctorem, eumque eximium Medicinæ Licentiatum, id emendasse oportuit, quod vel partim in Anatomia leviter versatus, partim Pharmaceutices tyro quisque, ne gravius quid dicam, observasset, si vel obiter exemplar, idque typis jam impressum, inspexisset! Longè magis igitur veritati accedere videtur, à Bibliopola, sacrâ nimirum Auri fame ducto, totius Operis curam Ordinario Correctori, Medicæ artis prænitus imperito (id quod ex prava tot Formularum, terminorum Anatomicorum ac Chymicorum, signorum Medicorum, nec non Autorum allegatorum, corruptione quamliquidissimè patet) commissam, atque sic contra datam fidem id totum tam miserè depravatum esse: Ut nihil dicam de sexcentis hujus farinæ aliis, quæ, tanquam realia & minus falsa, ex Operibus sine judicio excerpta, Indicis Collector huic inseruit: quam sanè injuriam & *beatissimis Magni ETTMULLERI manibus*, nec non *Filio ipsius paternarum Virtutum emulo atque heredi longè dignissimo*, ut & mihi ipsi, nullâ datâ causâ illatam, suo tempore vindicandam, haud immemor futurus sum. Idque eo magis, quod ad Privatum commodum intentus Bibliopola in præmio laborum, quo de antea inter nos conventio facta erat, me frustrari omnibus modis studeat, ac eodem principio excœcatus, Sphalmata à me jam pridem excerpta redimere, Operibusque ea addere, recuset, ut ita non videam, quâ ratione in tanta impostura iis, qui Opera emptione jam sua fecerunt, satisfieri queat. Quid quod, accedit & tertium malæ fidei genus, quod nimirum *Exemplaria Celebratissimis*

*rimis iis Medicis, qui ultima & privatisima B. Autoris Collegia ex universa ferme Germania benevolè mecum communicarunt, in hanc usque horam à Bibliopola retineantur, quâ injuriâ fit, ut invitus maximè promissis in Epistola invitatoria datis stare nullus possim. Siquidem non amplius duodecim Exemplarium mihi reddita sunt, quorum maxima tamen pars tanto defectuum numero laborat, ut in neminis bonorum conspectum ea producere audeam, præsertim ubi defectuum restitutionem nullis precibus monitisque impetrare hæcenus licuerit; quæ pessima ingratitude nota ne mihi inuratur, Viros Medicos, quorum interest, precibus omnibus rogo atque obtestor, datâ hæc dextra meâ, per me nihil morâ futurum, quo minus debita hæc exsolvatur, simul ac Bibliopola, vel propriâ conscientia convictus, vel judicis officio adactus, præstanda ex jure conventionis præstiterit. Tandem verò Vobis, Magnifici Excellentissimique Collegæ, pro liberanda fide mea non ignotum esse volo, Præclarissimorum quorundam Medicorum commotionibus, qui tot iteratis vicibus novam in tot sphalmatum iniquiorum consideratione Editionem, communicatis adhuc aliis & antea nunquam visis B. ETTMULLERI Collegiis, urserunt, me omninò satisfacturum, nec non reverso ex peregrinatione Nobilissimo B. Autoris Filio, cujus quippe consensum ac benevolentiam intradendis Dissertationibus quibusdam paternis, brevi ante obitum doctissimè conscriptis, nondum quæ editis, nullus diffido, in id sedulò innixurum, ut nova, eaque ad dimidium auctior, & quantum per hominis industriam fieri potest, à mendis omnibus purgata Editio propediem sistatur. Cæterum animitus DEUM precor, ut Academiam nostram cum splendidissimis quibuscunque ejusdem membris sartam tectam esse, eamque sempiternum florere jubeat, me verò mea que studia, & sibi & Bonis omnibus cõmmendatissima habeat. Scribebam *læxæus* Delitii Anno recuperatæ Salutis M. DC. XCIIX, pridie Calendarum Novembris.*

Albucasis.

MEMO-

MEMORIA
MAJORIANA

seu

PANEGYRICUS
IN LAudem ET MEMORIAM
VIRI ILLUSTRIS

JOHANNIS DANIELIS
MAJORIS,

Phil. & Medic. Doct. & Professoris Pri-
marii, Serenissimi Slesw. Holsatiæ Ducis
Archiatri, Academix N. C. Adjuncti,
dicti Hesperii

Anno M DC XCIV. ipso ante Annum emortuali Die,
qui erat 3. Augusti, in Auditorio Majori Academiæ
Kiloniensis habitus

a

WILHELMO HULDERICO

Waldschmiedt /

Med. Doct. Ejusdem & Philosophiæ Experimentalis
Professore Ordinario,

&

Publico honori
Collegæ sui desideratissimi dicatus

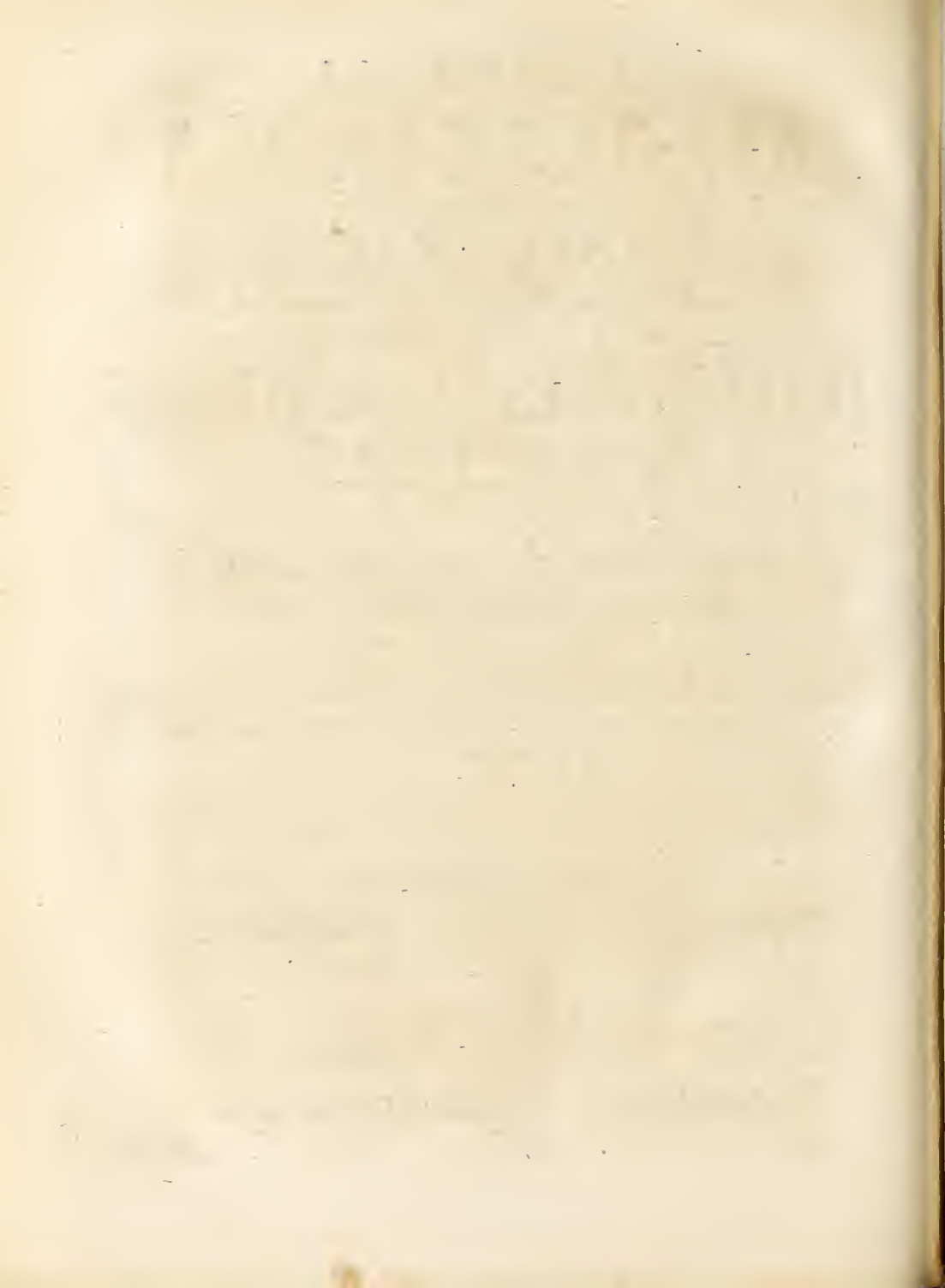
a

Leopoldino-Cæsarea Natur. Cur. Academ.

Dec. III. Ann. V. & VI. App.

* A a

Magni-

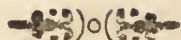
Magnifice Domine Pro-Rector, Viri, munerum dignitate, Natalium splendore, doctrinae præstantia celeberrimi, Maximè Reverendi, Nobilissimi, Consultissimi, Experientissime, Amplissimi Professores & Collegæ plurimum honorandi, Hospites, Fautores spectatissimi. Tuque Flos juventutis, spes mundi maxima.

SI vocem intercludere solet dolor, & officii præstandi necessitas inevitabilis, cum voluntate pronâ conjuncta, ubi virium & facultatis defectum experitur, haud leve dolori addit pondus & incrementum, nemo *Vestrum* mirabitur, *Auditores*, quòd, dum dicere aggredior, vix id queam conari, & ex ore stупentis verba non nisi profluant tertiata. Illa enim doloris publici cum privato conjunctio, illa jacturæ, quam in Viro, sui ordinis Principe, nos omnes, & cum primis ego, antè annum fecimus, recordatio, ille cathedræ ad huc viduæ squalor, illa *Patris*, & *Collegæ*, & *Patroni desideratissimi*, quem hic dies funestus, qui *Illum* eripuit nobis, ad justa facienda reducit, acerba sane memoria, ita certè me conturbant, ut vox propemodum faucibus hæreat. Nam & hoc insuper accedit, haud parum ad augendum faciens moerorem, quod de *Viro sene Celebratissimi nominis* dicendum sit viro juveni, quem ille, inde ab

*A a 2

annis

annis paucis lateri suo admotum, & innumeris maclatum beneficiis, sui quidem amore & desiderio implevit, sed qui tamen, si vel facultas dicendi ei longè maxima foret, haud scitus, ob ignorantiam meritorum ejus, præco, & parum commodus desiderii publici, in transmittenda ad posteros tanti Viri memoria, est interpres, Utiq; pauca illa, quæ is de vitæ suæ & Studiorum curriculo annotavit, non Majorem nobis *Magnum Johannem Danielem Majorem Medicinæ Doctorem, in hâc Almâ Professorem Primarium meritissimum, Archiatrum Ducalem Excellentissimum*, sed meritis multò minorem repræsentant; & cum se ipsum Eruditione solidâ & diffusa, rarâ medendi peritia & felicitate, insigni morum candore & vitæ probitate, dudum secreverit vulgo, quasi denuò turbæ inferunt & includunt. Non enim hæc sunt, quorum commemoratio Magnorum Virorum memoriam perennare facit, æternitati temporum inferendam, quæ ipsi narrare possunt, & ingratiâ quandoq; suorum solent notare, ne illos, qui ab ipsis orti vel eorum memoriæ student, eâ fugiant, quæ ad hanc, modo quodam faciunt conservandam. Communia sunt ista & vulgata, quæ utut providentiæ divinæ singularis vestigia quandoq; evidentia ostendant, nil tamen divini & singularis in illo qui laudatur, designant, cum id omne externum ferè quiddam sit, neq; ad ea, quæ fecimus ipsi, pertineat. Virtus est, virtus inquam est, quæ post funera vivit, & dignum laude Virum mori vetat. Disputent Philosophi, utrum illa in habitu, an in actione consistat? sanè habitum ejus adesse nemo senserit, nisi per actiones sese exlerat quæ tamen nec ipsæ habitum arguunt præsentem, nisi continuò quâdam vitæ tenore, unde profluant demonstrant. Non poterit autem cuiquam de eo constare, nisi ipse longo
vitæ

vitæ usu, imò & familiari ejusdem consortii consuetudine, arbiter fuerit omnium, & spectator eorum, quæ laudicesserunt. Audiatur ab aliis narrari, relata in literas legat, si ipse non viderit oculis, & vivo quodam *Experientiæ* sensu agnoverit, frigeant quæ dicentur, neque facta dictis unquam exæquabit. Optandum itaque nunc mihi foret, atque omnibus *Vobis* expetendum, existere aliquem, me & ætate & experientiâ, ut alia omnia taceam, majorem, qui *B. Socero* ab annis pluribus familiaris, & interiora *ejus* habens perspecta, majori evidentia & nitore, doctus *ejus* atque Eruditionem, virtutes & merita delinearet, publicoque sifteret. Ornavit aliquando meritissimo, post fata *elogio*; *Olaum Wormium*, hem, quantum Virum! quantus Vir & ipse *Thomas Bartholinus*, Medicus Medicum, Collega Collegam, & ex affinitate Avunculum: sed ornavit Præceptorem Discipulus, senem Celeberrimum, ipse virilem ætatem supergressus, & non minus Celebris, qui quem laudaret pernoverat, ac complurium annorum familiaritate & cultu, ut oculis, sic animo impresserat penitus, ac ad vivum depingere poterat, & redivivum Auditoribus sistere, Quæ verò mea infelicitas est, dum *Virum Wormio* non dissimilem aggredior laudare, deesse mihi video illa quoque, præter tot alios defectus, omnia, quæ saltem ab *Experientia* subnasci poterant, si vel Discipulus, vel plurium annorum Collega, majorem hujus *Viri Magni* notitiam mihi parasset. Quare, quod pictoribus evenire solet, qui jam vitam functos, sive ex memoria, sive ex lineamentis cadaveris, rarò antè vivos depingunt, id mihi nunc eveniat, necesse est. Non erunt vivi hi colores, sed aliquid lividi ex cadavere trahent. Mihi tamen, Auditores, nihilominus fuerit satis, si *Vestræ* haud respondeam

expectationi, quòd dum onere officii, quod pietas imposuit, opprimi malo, quàm id per ignaviam abjicere aut deponere, operam tamen minimum dederim, ne quis fidem à me, aut studium, aut diligentiae conatum desideraret.

Cùm Magnos Viros animus faciat, cujus origo divina, haud à solo natali pendet, parum equidem ubi sint nati, referre videtur. Nam ad eorum dotes raras & insolitas patria nihil, certè parum facit. Et tamen cognoscere gaudemus, quo illi ortum suum referant, & ubi spiritum cœperint trahere; quoniam si illorum nihil interest, quod clarum vel ignobile solum natale sint sorditi, ad Patriæ tamen decus non nihil spectat, quæ cùm suorum ex vitiis maculam sustineat, ex Virtutibus gloriam sibi rectè vindicat. *Majorem* ergò *Silesiæ* debemus, quæ tot alios Viros, omni ævo præclaros tulit, & in hâc *Vratislavia*, urbium ejus capiti, oculo & gemmæ. Hæc nempe *Vratislavia*, plurimorum quoque Clarissimorum Medicorum, & in his *Johannis Cratonis à Crafftheim*, *Danielis Sennerti*, &c. patria & nutrix laudatissima, *Majorem* nostrum sinu suo excepit prima, natum anno hujus seculi quarto & tricesimo, eodem Mense & prope modum die, quò denatus. Mensis erat Augustus, & hujus dies sexta; quando primum lucem aspexit. Clara dies ob pugnam olim Marathoniâ, trophæis *Miltadis* apud Græcos illustrem, sed in Fastis signata obitu *Hieronymi Fracastorii*, Medici apud Italos superiori seculo clarissimi, nunc albo signanda lapillo, quòd Clarissimi nominis Medicum reddiderit. Hic, licet Medico haud factus fuerit Parente, Clarissimum tamen habuit, *Eliam*
Majo-

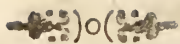
Majorem, P. L. C. Gymnafii Patrii Elisabethani Redo-
rem & Profefforem, reliquarumque Scholarum Inſpectorem
 meritiffimum, qui à *Ferdinando III.* Auguſtiſſimo Im-
 peratore, glorioſiſſimæ memoriæ, Nobilitatis inſignibus
 inſtitutus; qui id quoque producit ad annum uſque hu-
 jus ſeculi ſextum & ſexageſimum, ætatis ultra octogeli-
 mum annum, vitæ grande pretium tulit, quod Filii ho-
 noribus, & ad altiora promotioni aſſurgere potuerit, &
 de incrementis ejus lætari. Huic Uxor *Maria, Da-*
nielis Strofii, egregii *Civis Vratiſlavienſis* Filia, Filium
 hunc optimæ ſpei, in lucem edidit, ſequenti ſtatim die S.
 Baptiſmatis lavacro tinctum, & Avi quoq; Materni nomi-
 ne inſignitum. Neq; ei à teneris deſuit cura Parentis ex-
 quiſita, qui tot juvenum & Adoleſcentum Nobiliſſimorum
 Studiis & moribus regendis præfectus, negligere certè haud
 poterat ſuum hunc filium, in quo jam in illis infantiz pri-
 mordis, parvulos iſtos, (uti Tullio dicuntur) igniculos
 ingenii & bonæ Mentis, non ſine gaudio animadvertēbat,
 Fateor quidem, nec ſine magno fateor dolore, *Auditores,*
 eſſe hoc Familiis multis Nobiliſſimis hæreditarium veluti
 malum, & acerbam hanc imprimis domesticam calamita-
 tem, quod viri præclari, deq; publico bono optimè meriti,
 non ſolùm relinquunt frequenter, ſed & ſub oculis
 quandoq; ſuis cernere cogantur Filios degeneres, vel igna-
 viæ litantes, vel in omne ſcelus projectos, quibus pro-
 verbium debemus: Heroum Filii noxæ. Cujus rei culpam,
 ſi quis in Parentes quoq; conferat ipſos, fortè hand aberraverit;
 quòd nempè diſtricti negotiis, vel blandâ indulgentiâ,
 teneræ Filiorum ætati parcentes, vel etiam hanc
 curam aliis, nec ſatis peritis, nec ſatis fidis, delegantes,
 ipſi negligent ſuos, & eâ negligent ætate, à quâ omnis re-
 liqua

liqua pendet. Non sic *Elias Major*, etiam hōc Filio suo Clarissimus; quam aliorum Filiis impendebat publicè privatimq; , magno cum applausu curam, eam suo præstitit & enixè operam dedit ut Studia ejus, jactis maturè Fundamentis, solidaret & proveheret, ac mores in omnem Virtutem formaret. Verbis hanc in rem haud opus, cum rerum Testimonia loquantur. Cui enim, nisi *Parenti*, post Deum debuit animum illum castum, & rerum divinarum conscium, quem vel sola hortuli ejus inscriptio testatur? *Patiendo vince, & videbis mirabilia Dei Judicia.* O dictum præclare! O animum edoctum quid sit illud: *Perfer & obdura!* Quid sibi velit illud Epicteti: *Necessitati qui benè parere scit, is sapit, estq; rerum divinarum conscius.* Uti nemō derepentè fit deterrimus, itâ nemo derepentè fit optimus. Multorum annorū curâ est opus, & imprimis hic â teneris assuescere multum est. De Studiis verò Ejus, primis istis pueritiæ & adolescentiæ annis quid dicam, cum Poëtam Laureatum Cæsareum habuerit Parentem? Nascuntur, dicunt, Poëtæ, non fiunt. Sed tamen & fiant necesse est. Nisi ingenium exercitatione excolatur, nisi fonte labra proluant caballino, vena eorum nulla est, & exarescit. Non defuit autem ista exercitatio istis annis *Socero*, quibus, qui humanitatis, ut vocantur Studia, & exactam utriusq; Linguae ac Antiquitatis notitiam negligit, næ is postea Eruditi nomen ægre poterit tueri. Studium hâc in parte Ejus profectus, & hos luculenta eorum Specimina satis superq; comprobarunt. Prout enim optimi Parentes illud sibi negotii dari crediderunt ad omnem ut honestatem Filium hunc suum conformarent, & inde ab ineunte ætate Musarum sacris initiarent, ita, quàmprimum discendi capax videbatur, scholis commissus est, ubi modestiâ, pietate & industria, Parentibus, Præcep-

Præceptoribus, omnibus deniq; Bonis, optimè de se sperandi, amplissimam præbuit occasionem. Haud satis ei visum fuit, Stylum in omnem partem oratione ligatâ & solutâ ducere, etiam eloquii laudem assequi conatus, aliquoties perorando, de *mirâ Principum & inopinatâ electione!* de *Conviviis literatis;* de *Studii historici utilitate,* aliisq; selectioris argumenti quæstionibus, publicam meruit approbationem. Neq; intra hos carceres diligentia ejus stetit & ingenium, jam tum vires suas appendens & ad altiora aspirans, sed proferre Studia sua voluit & in lucem prodire, quando, annum ætatis undevicesimum agens *Decii M. Ausonii Epigramma I. cum tirocinio observationum Philologicarum, & observationes ad Carmen VII. Petri Bembi, Clarissimo Hanckio* consecrare fuit ausus. Quo ipso, cum maturioris ingenii, & jam sese in altum librantis argumenta daret, uberioris cultûs gratia ad Exteros, & quidem anno sequente, qui in quartum & quinquagesimum hujus seculi incidit, *Wittembergam* primum, ad publicas & privatas Lectiones audiendas missus, Rectore Magnifico, *Marco Banzero, Med. Dr. & P. P.* Die 15. Aprilis, nomen Academie dedit & in Matriculam, quam vocant, Academicam, seu Studiosorum Album est relatus.

Hic quanquam suæ spontis factus, laxius agendi occasionem nactus videretur, nequaquam tamen luxui se dare visus, nec voluptatibus transversum agi passus est juvenilem animum, sed potius, ut Clarissimorum Virorum favorem, industriâ atque diligentia sibi compararet, omni Virium contentione allaboravit; cum Philosophiæ, imprimis Naturalis, studio, Medicum conjungens, & sic paulatim ad altiora contendens. Multa enim, quæ alii in Academiis demum disere solent, is jam in Patria

Dec. III. Ann. V. & VI. App.   *Bb   hau-

hauserat, adeoque ea potissimum, quæ ad scopum præcipuum faciebant, urgebat, usus Præceptoribus fidelissimis, in Physicis *Johanne Sperlingio*, quò præside etiam Disputationem Anthropologicam de *Pulmone* habuit: in Medicina, Celeberrimis ejus Professoribus, *Victore Schneidero*, vel ob solum ingentis laboris opus de *catarrhis*, laudatissimo, tum & *Marco Banzero*, non minus fidererum, quæ ad valetudinem curandam pertinent, Magistro. Unde utriusque operâ usus, & utrumque sectatus, sub utriusque etiam Præsidio, prioris quidem, Dissertationem, de *Lacrymis*, posterioris verò, *Controversiarum Medicarum saturam*, cordatè & feliciter defendit. Ita autem per triennium in hâc Academia vixit, ut publicum quoque studiorum testimonium ex ea reportaret, dignus ab *Amplissimæ Facultatis Philosophicæ senatu* habitus, qui ad *Gradum Magisterii* admitteretur, quò, præmissis quâ Publicis, quâ privatis, pro more, examinibus, Decimo quinto Octobris die, Anni, supra quinquagesimum septimi, *Decano Andrea Sennerto, Sanctæ & Orientalium Linguarum Professore & Promotore* est ornatus. Sed cum clarum eo tempore, potissimum in Chymia, esset nomen *Johannis Michaëlis, Medicinæ Professoris apud Lipsienses Experientissimi*, cujus specificum cephalicum, & alia quoque Medicamenta, etiamnum Pharmacopolarum officinæ non ignorant, & Medici in non uno Morborum genere commendant, *Lipsiam* Noster anno sequente, ut se in hujus disciplinam traderet, contulit. Ibi proficiendi ardore, assiduitate, obsequio aliisque bonis artibus, Eum ita sibi devinxit, ut Filii in modum dilectus, in Artis arcana se penetraret, adeoque hujus Ducis Consilio & manuductione, haud exiguam sibi in Chymicis scientiam compararet.

Erat

Erat jam eâ ætate, & eorum in Medicina profectuum *Major* noster, quibus. aliorum exemplo, Lauream petere posset, ac à Præceptoribus suis impetrare. Sed *Majorem* se esse meminerat, & tùm demum futurum, si Studia præcocia non præcipitaret, alios quoque extra Germaniam Medicos, consuleret ac audiret. Insigni ergò Exteros videndi desiderio flagrans, peragratâ magnam partem Germaniâ, Italiam, *Venetias* nempe & *Patavium* adire constituit. Est, ut nostis, clarum Medicorum Itolorum nomen, magna Patavinorum erga exteros humanitas, & familiaris quædam, praxin in ipsa praxi addiscendi ratio istis probata, quam Germanorum Scholæ vel penitus ignorant, aut ad minimum, non adeò perfectè possident. Hæc nostrum in Italiam pertraxerunt, & voti compotem fecerunt. Abiit eò Anno Millesimo Sexcentesimo Quinquagesimo nono, & *Venetis* insignem nactus est Patronum *Franciscum Lauretanum, Senatorem Venetum Illustrem*, cui anno sequenti Sexagesimo Lauri folia Veneta consecravit; quod etiam scriptum, *Epigrammata* continens *de laudibus Venetiarum*, sub nomine *Hadriæ gloriose una cum annotationibus* post sexennium de novo edidit. Poëtam itaque ostendit se, Poëta natum simili carmine de honoribus *Antonii Molinetti, Medicinæ Professoris*, benè meritis, atque ita rebus Medicinam spectantibus vacans, ut tamen alia quoque, quæ ad rem antiquariam & politiones literas pertinere videbantur, haud negligeret, atque sic postea, ipsemet etiam inter Viros, de Antiquitate ejusque ruderibus conservandis, curiosè sollicitos, Magni nominis esset. Habuit tùm in hoc Studii genere Mystagogum *Carolus Offredi*, Virum in hisce versatissimum, à quò voce & exemplo accensus, in illum

Antiquitatis exarsit amorem, quem postea fovit semper, & luculento Musei sui Cimbrici apparatu demonstravit. Verùm non ideò Medicinam minus excoluit, in quâ Præceptores ei multi Viri egregii fuerunt, *Franciscus Bernardus*, *Prosper Todeschius*, *Hieronymus Frigimelica Comes Patavinus*, *Petrus de Marchettis* & Alii, quorum ille operâ sedulò usus, magnâ contentione in istis publicè privatimque audiendis, per annum & quod excurrit, est versatus. Ab his Theoriam & Praxin simul hausit, in Chirurgia præsertim exercenda iis adstitit, nequicquam negligi fecit, quod vel illi docere, vel ipse discere posset, quin id omne, diligenti observatione sibi notum redderet ac familiare. Ita factum tandem, ut cùm aliquam Studiorum fiduciam cepisset, ad præmium Studiorum, *Gradum* nempe *Doctoris* modestè petendum, Anno sequente converteretur. Neque vanum fuit sive Ejus desiderium sed voti compos factus nemine contradicente, à Promotore *Ermingildo Pera*, ad *Theoriam Medicinæ in cathedra Patavina in secundo loco Professore Publico*, *Syndici* tùm *Nationis Germanicæ Vicario Friderico Lachmund*, *Hildesensi Practico* postea, vel ob solam *Avi Diomedæ descriptionem*, & alias *observationes curiosas*, inter Eruditos notissimo, Die Lunæ, vigesimo octavo Mensis Junii, Anni super Millesimum sexcentessimum sexagesimi, more recepto *Doctor* est renunciatus, & sic non sinè eximiâ laude, insigni mactatus honore, *Patavio & Italiæ* valedixit, ac metam Studiorum assecutus primam, iter in Germaniam, lustratis tamen antea locis Italiæ celebrioribus, relegit, & per *Austriam* in *Patriam*, gratus procul dubiò hospes Parentibus, gratus Cognatis totique Familiæ, verè jam *Major*, est reversus.

Non

Non ei tamen *Patria* ita grata, ut eum detinere & sui juris facere valeret, utut conjectu facilè sit, laborasse in eo Parentes, & maluisse ut uberrimum Studiorum fructum, quem expectabant, in solo patrio potiùs, non sine gaudio suo fertet, quàm aliò transferret, nisi aliud è re Filii fuisset. Huic enim gratior & magis commoda, prior illa Studiorum Academicorum Mater, *Witteberga*, ad quam mox rediit, & Anni sequentis Die 21. Maji, nuptias ibi lætus celebravit, ductâ in Uxorem egregiâ Virgine *Margaretha Dorothea*, ejusdem Clarissimi *Andreæ Señerti*, quò *Decanò*, gradu *Magisterii* antea fuerat ornatus, Filiâ lectissimâ. Verùm, prout res mortalium secundæ haud diuturnæ esse solent, & mors inopina frequenter, quod benè colligatum erat, dissolvit, ita nec gaudium hoc ex compare exoptatissima reperta, *Majori* cheu! Nostro fuit diuturnum. Partum enim difficilem filiolæ *Johannæ Dorotheæ*, (quæ & ipsa non multò post decessit) intra diem Octavum, decimo sexto Octobris, anni sexagesimi secundi, mors matris excepit. O casum acerbum! Vix ultra annum Maritus, & jam Viduus erat; Geminato, intra paucas hebdomadas, funere Filiam cum Matre efferebat. O spes fallaces! Animo sanè opus erat & pectore firmo, ut calamitatem hanc gravissimam, quâ par erat, mentis immotæ constantiâ superaret. Superavit tamen, & in tertium usque Annum in luctu perseveravit, nullam adhuc satis certam aut stabilem fortunarum sedem inveniens, donec divinâ eam hîc benignitate reperiret, & simul occasionem commodam, Eruditionem & Virtutes suas, magnâ cum laude & gloriâ proferendi.

Vocatus erat jam antea *Serveſtam*, eiq; munus Phyci Civitatis oblatum, sed modestè, varias ob causas recu-

faverat: Neq; etiam Medici Castrensis spartam in Exercitu *Serenissimi Electoris Saxonie*, bis licet vocatus, suscipere voluit, sed potius elegit provinciam Medici, in curandâ peste ordinarii, quam *Hamburgenses*, salario satis amplo constituto, offerebant, adire. Cui etiam eâ religione & fide præfuit, quæ Medicum, in Magno semper periculo versantem, decebat sic ut fama ejus cresceret magis, ac ad Gentes, etiam longè distitas, diffunderetur. Apud ipsos enim *Moscovos* aditus ei ad fortunam lautiozem patuit oblatâ apud *Magnum Moscorum Ducem*, quem *Czarum seu Cesarem* vocant, Archiatri dignitate cum salario amplissimo, quem licet internuncio Ejusdem Archiatro *Engelhardo*, oblatum, declinare tamen satius duxit. Nam, videbatur ei ista quasi species quædam exilii esse, si ad eum à Patria remotus, in solo peregrino, apud Gentem, linguâ & moribus multum à Germanis discrepantem degeret ac veluti captivus, catenis aureis vinctus, detineretur. Ne dubitabat futurum quin aliquando æquè commodè, vel in eodem loco, in quo tùm morabatur viveret, vel in vicinia, statione aliquâ honestâ potiretur. In quo etiam augurium eum haud fefellit. Evenit certè non multò post, ut *Reverendissimus & Serenissimus Princeps Dominus Dom. Christianus Albertus, Heres Norvagiæ, Postulatus Coadjutor Episcopatus Lubecensis, Dux Sleswigæ-Holsatiæ, Stormariæ & Dithmarsicæ, Comes in Oldenburg & Delmenhorst &c. Dominus Noster Clementissimus, Generosoplanè ausu, consilium, cui gloriosæ memoriæ Pater Fredericus* erat immortuus, de erigendâ in Ducatu suo Academia, denuò ageretur, ac *Kiliam* hanc suam, mercatu frequentissimo florentem, literario quoq; commercio augere, & magis illustrem reddere, constitutum haberet, ne

tot Nobilium Flos insignis, opus haberet efferre opes suas ad exteros, & è longinquo petere, quod in promptu esset. Conquirebantur ergò undiq; viri, conditione & nominis celebritate pollentes, qui in omni Facultate spartam demandatam possent ac vellent, ex honore novæ Academiæ *Christian-Albertinæ* tueri, ac voto Serenissimi *Nutritii*, nullis hic sumptibus aut impensis parcentis, respondere. Delectus autem fuit inter cæteros *Major* quoq; noster, & ad *Medicinæ Theoreticæ Professionem*, die quinto julii, Anni Sexagesimi quinti vocatus, ipsis Academiæ primordiis, die quarto Octobris munus adiit, & officio Clementissimè demandato, strenuè satisfecit.

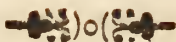
Toleraverat hæctenus viduitatis tædium forti pectore, & casus gravissimi memor, luctu triennii affectum in conjugem piè defunctam, satis superq; erat testatus. Itaq; commodam jam nactus stationem, ad vota secunda transire constituit, atq; aliam sibi comparem ac vitæ sociam ejusdem Anni Die vigesimo quinto Septembris adscivit, Nobilissimam tum Virginem, nunc viduam moestissimam, *Margaretham Elisabetham*, Viri perquam Reverendi, Nobilissimi, Amplissimi, Dom. *Hermanni Pincieri*, Jcti, & Episcopalis Capituli Lubecensis Canonici Senioris & Præfeti Magni, Filiam dilectissimam. Faustum hoc ei & felix conubium, prolem quoq; utriusq; sexus exoptatam dedit, natis tribus Filiis, & totidem Filiabus, sed non nisi unico, cum duabus Sororibus Filio superstitite, qui, ut aliquando per vestigia paterna, ad laudem & decus assurgat, & Patrem reddat, non dubito juxta mecum omnes bonos optare. Prout enim triste imprimis, si paterni nominis hæredes, non etiam sint virtutis, & decus Familiæ, ad sequiora declinantes fœdent cum dedecore suo ac deturpent,

ita

ita quoque ex adverso visu jucundum imprimis & auditu, ubi Filius Patrem redivivum sistit, & cum nomine omen reddit. Fecit Parens quoad vixit, quod poterat, & quam ipse curam Parenti suo ferebat acceptam, hanc in Filium transtulit. Ereptus est tùm nobis omnibus, tùm huic quoque præ ceteris Filio suo, qui consiliò ejus juvari, auxilio attolli, & hâc florente ætate propius metæ potuerat admoveri, si Parente desideratissimo frui diutius ei fuisset datum. Prout autem de Clementia *Serenissimi Patriæ Patris* non dubitamus, ubi eâ se reddiderit dignum, sic ad Deum O. M. confugiendum, isq; exorandus erit, ut Spiritu suo Sancto eum ita regat, ducat, actionesque ejus ita dirigat, quò spes nostras & vota, suo impleat tempore, nec unquam tanto nomine, tanto Patre indignus habeatur. Hic etenim, ubi primum in lucem publicam cathedræ esset productus, & Principibus innotuisset Viris, sic inclaruit postmodum, ut certatim omnes ad eum ornandum concurrere viderentur, augerent titulis & honoribus, operâ ejus præ cæteris uti vellent, nonnulli expeterent haud impetratum, alii jungerent eum sibi, plurimi commercium cum eò literarium, magnâ cum voluptate exercerent.

Anno Sexagesimo Tertio ab *Elia Schmidio*, *Medicinæ Doctore & Magnifici Præsidis Adjuncto*, per literas invitatus, nomen *Naturæ Curiosorum Collegio* dedit, ejusque brevi post constitutus est *Adjunctus*, evidenti indicio, quantum ejus inter Naturæ scrutatores jamdum esset nomen cum nec dum in luce Academix publica versaretur. Quadriennio post, *Reverendissimus ac Serenissimus Princeps, Augustus Fridericus, electus Episcopus Lubecensis &c.* hunc sibi Archiatrum elegit, cui functioni per plures annos, pari fide & dexteritate profuit. Anno sequente,

quente, primum in hâc Academiâ gessit Pro-Rectorum, Anno secundo & Septuagesimo alterum, & quadriennio post tertium & ultimum, onere hâc tum quod solus in Facultate esset, tum ob alia negotia & fonticas causas, singulari *Serenissimi Principis* Clementiâ, interveniente rescripto Ducali liberatus, Anno Sexagesimo Nono de voluntate Ejusdem Clementissimi Principis Nostri, *Hortus Academicus* hâc inspectore cum disponente & adornante, & usibus Publicis pandente est initiatus, ne utilitate insigni ex studio Botanices in Medicinam redundante, hujus studiosi privarentur, & ut simul esset, quod peregrinos alliceret spectatores, & aliarum Academicarum exemplo, jucundis deambulationibus & multæ frugis colloquiis inferviret. Sed nescio quô Fato, quâve temporum injuriâ hortus istê, tantâ industriâ à Majore extractus, in prima si ita loqui liceat, herba, fuerit extinctus non sine insigni Medicinæ litantium damno & detrimento: Alia enim planè & multò jucundior ac utilior Naturæ contemplatio est, quando in rem præsentem imus, quando ea, quæ in herbariis depicta, aut ab Historiæ Naturalis Authoribus descripta mente solùm & imaginatione, quandoque perversâ complexi, vigore suo & colore naturali vigentia vegetabilia, oculis usurpamus: quam ubi Figuras quasdam, plerumque obscuras, vel etiam ipsas herbas jam marcidas, in herbariis, quæ vocant, vivis, spectamus. Hanc itaque Naturæ sese per flores, per herbas, per radices, per semina, per arbores, per fructus quaquaversum diffundentis, in horto Academico opulentiam & ornatum, *Clementia, & Munificentia Serenissimi Nostri Principis*, nobis aliquando redditum iri nullus dubito.

Sed redeamus ad *Majorem* nostrum, quem Anno septuagesimo primo *Serenissima Vidua Ser-vestæ Anhaltinorum*, ut Archiater esset, desideravit; maluit tamen ipse laboribus Academicis operam suam ulterius impendere, præsertim cum eorum approbatores plurimos et faventem Principem haberet. Hujus enim quoque Anno Octogesimo tertio, cum ante Annum per Nobilem quendam primi Ordinis, sibi oblatum munus satis splendidum, *Hassniæ* subeundum declinasset, Archiater constitutus, uti jam antè decennium, post *Marchii*, *Professoris in Medicina Primarii* discessum, primum in Facultate locum, magno suo merito erat consecutus. Nam per integrum illud tempus, quò muneri Academiæ præfuit, publicæ, privatam utilitatem posthabuit, & tam publicè quam privatim officio strenuè satiffecit; Commercium insuper literarium, cum Viris Clarissimis & Celeberrimi Nominis per Germaniam, Galliam, Italiam, Angliam, Belgium, Poloniam, Sueciam, Daniam, habuit, uti literæ Eorum, quæ in promptu sunt, testantur. Quid in Praxi Medica præstiterit, tota novit *Cimbria*. Quid in re literaria, splendida, quæ edidit monumetra, loquantur. Editorum numerus ultra quinquagesimum se extendit, ineditorum, & posthâc forte edendorum Catalogus, non minus est amplus & plurima, Curiosis non ingrata futura, exhibet. Notum utique est omnibus, quanto ille Antiquitatis, tum in re nummaria, Græcæ & Romanæ tum in rerum gestarum monumentis, *Cimbriæ* in lucem proferendæ Studio, quanto rerum peregrinarum, quæ Spectatores afficerent, colligendarum desiderio, Magni *Wormii* exemplo flagrarit, ut, qui hunc in illo redditum, conatu saltem exquisito & studio pari, dixerit, si vel audiat invidia

invidia, verum tamen dixerit, & suffragatores Vitos principes sit habiturus. Nostis, quotquot *technicothecam ejus, & museum Cimbricum*, rerum curiosæ contem- plationis theatrum lustratis, quibus ille sumptibus & studio indefesso, ab annis multis in eo exornando fuerit versatus, sic ut præter veteris *Latii & moderna Numismata*, quorum numerus ad tria millia se extendit, *Gemmis* illud *nitidissimè sculptis*, variis præterea Naturæ & Artis, domesticis æquæ ac exoticis, rarissimis cimeliis refertum haberet; quam multos in ejus admirationem rapuerit Spectatores, quam Regibus & Principibus & Proceribus, quos habebat Patronos, hoc etiam nomine placuerit, & in hisce deliciis suis magna cum fama & Academiæ hujus gloria se oblectaverit. Verum occidit eheu! *Vir Celeberrimus*, cum in eo esset, ut hisce laboribus suis, novum decus conciliaret.

Versabatur jam ab Annis plurimis in adornando *Opere Cimbrico*, quò & situm locorum accuratius detegere, & Antiquitates eruere & quicquid in his regionibus à Naturâ aut arte commendari posset, in apicum producere conabatur. Videbat autem, necessarium sibi eam in rem, per *Cimbricam Chersonesum* iter, ut coràm cognosceret omnia, atque sic fide, in Relationibus suis propriâ, non alienâ niteretur. Quapropter illud in *Daniam & Sueciam*, postridiè Kalendas Martias, Anni superioris aggressus, totâ ferè *Cimbrica Chersoneso* lustratâ, *Hassniam* ingressus, à *Potentissimo Danorum Monarcha* maximis beneficiis affectus, & in *Procerum* notitiam admissus, eorum gratiam meruit, & potestatem rariora *gazonophylacii Regii* splendidissimi lustrandi à *Clementia Regiâ* impetravit, è quo, plurimas res Naturæ & Artis admirandas, in itinerario suo descriptas & depictas reliquit, quod lucem fortè aliquando videbit.

Ex *Dania* in *Sueciam* transit Holmiam profectus, ubi *Suecorum Regis invidiosissimi, Caroli XI.* Gratiam quoque expertus, unâ cum aliis, ad curandum *Reginæ* Morbum, in consilium vocatus, pluribus beneficiis mactatus, & splendidis muneribus ditatus, *Museo suo Cimbrico* destinatas tredecim Gemmas, summâ arte sculptas, unâ cum nummis in memoriam cufis, ex auro & argento plurimis, accepit. Accepit autem proh dolor! Museum suum nunquam visurus. Nam 23. Julii Die, quò tempore maximus in istis locis Borealibus æstus esse solet, accedentibus & aliis causis, febre acutâ *Holmiæ* correptus est, cui icterus supervenit, cum pertinacissima alvi constipatione, quæ tanta cum vehementia, corpus emaciatum & senio jam confectum, nec parum per itinerum incommoda afflictum, est depasta, ut hâc ipsâ die tertiâ Augusti, acceptô ante S. viaticô, circa vesperam *Servatori* suo tradiderit Animam, cum nondum annum sexagesimum attigisset, & eodem die, paulò antè obitum, novum *Regii* favoris argumentum rescriptô *Regio*, quò *Assessor Tribunalium Pomeraniæ* erat declaratus, cepisset. Sic obiit in solo peregrino procul à suis, Vir longiore vitâ dignissimus, cujus Exuviæ in Templo Germanorum, magnâ cum pompâ depositæ, donec commodè possent in Monumentum, eis destinatum, deferri. Quiescunt autem illæ nihilominus, licet agitata ventis, à portu aberrarint; Sunt in manu Domini, qui omnia ossa nostra in numerato tenet, *Cui terrâ Marique, inque subterraneis, vias suas commendaturum* se scribit noster, in programme inaugurati ultimo, paucis antè abitum diebus, hîc publicato. Facessant quotquot in mirandis ad eò vitæ humanæ casibus, fecius quid, sortis suæ ignari ad eò liberè judicant. Veniet tempus, ubi & Mare, quos habet mortuos reddet; ubi

ubi nullo discrimine terræ, quotquot ubicunque tumulati, prodibunt è monumentis & resurgent. Olim Magnus ille *Scipio Africanus*, cùm *Linterni* in exilio esset mortuus, sepulcro suo inscribi iussit: *Ingrata Patria, ne ossa quidem mea habes*: Patriam sic ingratham verecundiâ pulsans. Verùm non est arbitrii nostri locum nobis, vel mortis, vel sepulturæ eligere. Homo sæpè hoc modo proponit, Deus verò aliter disponit, & quomodocumque disponat, certum est Terram esse Domini, & omnem ejus plenitudinem; benè mori, quotquot beatè moriuntur; benè conditos, quorum ossa Dominus servat, & quorum monumentum in animis hominum perenni memoriâ erectum. Profectus est olim in *Sueciam* à *Christinâ Regina* vocatus, *Nobilissimus Philosophus Cartesius*, Natione Gallus, & procul à Patriâ, *Holmiæ* exitum vitæ inopinatum invenit, sed & monumentum, quò à *Gallico Legato* est ornatus, tanto Philosopho non usque adeò satis dignum. *Major* noster, Germanus quidem, sed nominis tamen hujus Philosophi Studiosus, & ipse *Holmiæ* mortuus, quorsum ad *Reginam* verè *Christianam*, gloriosissimæ nunc memoriæ, erat profectus, illius funus, funere suo est comitatus, & licet tumulus ejus ignotus, monumento tamen ornabitur à suis, quale nomen Ejus celeberrimum & præclara virtus meretur.

Id unicum verò superest, *Auditores*, ut dum meritò hunc lugemus, meritò intempestivum hujus Viri insignis obitum deploramus, vicissitudinum hujus vitæ miseræ haud ignari cogitemus, accidere posse cuique, quod cuiquam accidit; & cùm anniversarius hic nobis sit luctus, inde quoque pretium & præstantiam Viri, cujus jacturam fecimus, æstimemus, cujus jacturam meritò Erudicus lu-

get orbis. Quis enim *Majorem* nobis reddet? Unde in tantâ Virorum, huic similium inopiâ, exister aliquis tandem, qui Eruditione & Ingenio, assiduitate & industriâ, longo rerum usu & in medendo experienciâ, singulari quadam in hominum congressu dexteritate & prudentiâ, Principibus æquè placeat Viris, & famam quoque ejus meritis æquet. Fuerit arrogantius dictum ab *Hieronymo Cardano*, *vix singula Secula singulos Medicos ferre*: sanè tamen non adeò multos huic similes hoc seculum tulisse, etiam ab invidis est agnoscendum, qui cum solidâ Medicinæ Theoreticæ & Practicæ notitiâ, tot alias dotes habuerint conjunctas, aliarum rerum perinde fuerint gnari, ac earum, quarum scientiam præ se ferebant ac profitebantur. Quarè *benè memoriæ Ejus precemur, Virtutem & merita*, quæ in hanc Academiam & universum orbem literatum extant plurima, agnoscamus minimum taciti, si prædicare sit molestum. Pascitur in vivis livor, post Fata quiescit. Felix ille, qui cum ipso jam supra invidiam positus triumphat: Felix qui ad illius exemplum compositus, in omni vita sibi constans, sic perstat immotus, etiam dum progreditur & emergit, ut ereptus salo fluctuantis sæculi, ad æternum tandem veræ felicitatis Portum cum ipso appellat.

MEMORIA
LEBENWALDIANA
PIIS EJUS MANIBUS
DICATA
per
Ephemeridum Directorem.

Dec. III. Ann. V. & VI. App.

*Dd

Gloria

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

1911

Oloria Laborum filia est, Sapiientissimo jam olim Platone teste: & nemo magnam acquirat famam ex magna quiete, vendunt enim Dii bona sua laboribus: Otio perfrui apud Thracas præclarum quidem fuit, Capite tamen è contra à Dracone antiquissimo Atheniensium Legislatore (quem leges suas non atramento, sed sanguine scripsisse, Demades dixit) multatum est: Hinc & Appius Claudius bene monuit, negotium Romano Populo melius committi, quam otium, non quod ignoraret quam jucundus esset tranquillitatis status, sed quod animadverteret, non modo præpotentia Imperia, sed animos etiam hominum rerum agitatione & perscrutatione ad virtutem capessendam excitari, nimia verò quiete in desidiam & veluti marcorem quendam relabi, in enim qui in otio consenescent, ex mera pigritia putrescent, ulteriori memoria plane indigni, vilescunt, & ceu nunquam nati, ne umbram quidem bonæ notæ ac famæ post se relinquentes, evanescent; ad negotia non otia nati sumus, hinc Nunquam Otiosos Academia Cæsareo-Leopoldina Naturæ Curiosorum Collegas suos esse jubet, iisque qui magno laborum studio salutem humanam præfuerunt, incrementa Academiae pro viribus promoverunt, earumque Officiis laudabiliter invigilarunt, æternam erigere memoriam hæcenus consuevit. Excessit ex hoc Ordine nostro, & beatè decessit, Vir PræNobilissimus & Excellentissimus, Dn. Adamus à Lebenwald Philos. & Med. Doctor,

Comes Palatinus Cæsareus, Poëta Lauru Cæsareo - coronatus, Notarius Apostolicus, Inclyt. Ducatum Styriæ Physicus & Consiliarius Medicus, Academia Cæsareo Leopoldinæ Adjunctus, qui Lemmati nostro dum vixit, ex asse satisfacit, & omnino meruit, ut fama ejus nomenque vireat, vigeatque in æternum; meruit, ut absens, inter nos adsit, mortuusque adhuc sine fine vivat!

Vivere autem incepit d. 25. Novembris, An. 1624, in Oppido Austriæ superioris, sub ditione Illustrissimorum Comitum à Sprinzenstein &c. Sairleinspach, vel Sairlinspach dicto, suxitque unà cum lacte materno prima pietatis fundamenta, cumque humanioris literaturæ dogmata ex ore Præceptorum Linzii hausisset, A. 1645. Græcium profectus Philosophiæ ibidem Studium cum laude absolvit; at Scholasticis hisce verborum & infinitorum inutilium terminorum tricis, quibus t. t. discentes vexabantur, non contentus, Physico rerumque naturalium Studio reali, magis utili, magisque necessario imprimis delectabatur, eique saluberrima Medicinæ Fundamenta superstruere quovis modo allaboravit: Quem in finem, in Italiam profectus, Antenoreum Lyceum frequentavit, Artique Medendi, Divinæ Medicinæ addiscendæ unice ibidem incubuit, & ab ore Celebratissimorum, inque Praxi ut vocant Medica Expertissimorum Medicorum non sine magnis exinde haustis profectibus, rarioris diligentia exemplo pependit.

Non poenituit Lebenwaldium nostrum tanti Laboris, non toties expressi sudoris, non tot devoratarum molestiarum, consumptionis temporum & horarum, optimè collocatarum; Verum enim imò verissimum esse expertus est, quoad Romanæ Historiæ Princeps Livius, quem

S. Hiero-

S. Hieronymus ad Paulinum Episcop. Nolanum, fontem eloquentiæ lacteum manantem appellat, scripsit: Meliores, prudentiores, doctiores, & constantiores nos tempora diesque facere; remque honestam ut cum Plutarcho loquar, nullam temere & sine labore acquiri, pulchra enim & honesta difficillima esse; at labores hi fructu non carent, nam

Ardua si facias magno conjuncta labore

ipse labor perit, at Gloria parta manet.

Mansit & Lebenwaldio nostro laborum suorum quod omnino meruit præmium, manet & post fata superstes Philosophiæ & Medicinæ Doctoris Titulus & Elogium, quibus non sine magnorum privilegiorum acquisitione in ante dicto Lyceo Patavino & quidem in Ecclesia Cathedrali exornatus, in vita gavisus inque medendi officio fructus est: meritò hinc ut exorsus sum exclamo, Gloria laborum filia! Ne autem à Deo concreditum sibi talentum sine fœnore intactum relinqueret, & ceu mortuus inter vivos ambularet, ut Erudissimus Lipsius de ignavis loquitur, Græcium reversus, Medicus reverà esse quam videri saltim voluit, hinc salutari & auxilio & consilio ægris adstitit, Praxinque Medicam sub ductu celeberrimi Dn. D. Warnhauseri, exercuit, tam felici successu, ut A. 1655. non tantum famosi Cœnobii Admontini, sed Provincialis etiam Medicus Incl. Statuum Styriæ Superioris honorifico stipendio & Consilarii Medici Titulo fuerit constitutus.

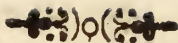
Sedecim præterfluxere anni, cum domicilium suum mutavit, & in Vicinam urbem Rotenmanium A. 1671. secessit, ubi tam firmam, veram & sinceram Amicitiam cum viro Præ-Nobili ac Generoso Domino Johanne Georgio Schlechtio, Redituum Directore Cæsareo contra-

xit, ut unicam in binis hisce corporibus habitare animam, si vidisses, dixisses, Pyladem & Orestem revixisse, credidisses, & jucundissimam eam esse amicitiam, quam morum similitudo conjunxit, cum Cicerone merito exclamasses! eousque enim alter ex alterius virtutibus suscitatus fuit, ut cum Præ Nobilissimus Dn. Schlechtius A. 1674. ad Præturam Celebris Cœnobii Goslensis abiisset, Lebenwaldius eum secutus sit, utque à latere tanti Viri, tanti amici, semper penderet, Vicinum Cœnobio prædium Nobile, *Stibich-Hof* dictum, emerit: cujus cum per decennium Possessor fuisset, vendere denuò placuit, hinc A. 1684. Leobium se contulit, & ubique ægrotis, pauperibus æque ac divitibus sollicite ac fideliter operam suam præstitit latricam: grassante in Styria A. 1679. Peste, atrocissimo morborum Tyranno, adeo ut & prædium ejus cinxisset, fidelem & intrepidum se gessit Medicum, mediusque inter tot mortalium strages & mille pericula ex singulari Omnipotentis Dei clementia & protectione sanus, salvusque permansit, tanti que monstri Victor, lætus superstitit. Verbo: ob dexteritatem & felicitatem medendi, à Magnatibus magno in pretio semper fuit habitus, à Concivibus, Conterraneis & Vicinis suis amatus, laudatus, obque merita sua imprimis æstimatus: Traxit humanitate sua omnium ad se oculos, cumulavit beneficiis egenos, præsto fuit miseris, verumque esse omnino expertus est Magni Ciceronis effatum: Liberalitate qui utuntur benevolentiam sibi conciliare: sic enim ad Illustrem Celsum, Præsidem Magnificum Dn. D. Schröckium A. 1683. d. 3. Sept. beatus noster scripserat: „ Hungari rebelles irruptiones apud nos tentant, hucusque repulsam passi, Vicini raci operarii metallici nume-

„ ro ostingenti, congregati spoliarunt quædam bona, nec
 „ mihi pepercissent, nisi beneficia illis à me in medendo
 „ præstita, manus rapaces retraxissent &c. sic melius ut
 cum Tacito loquar beneficiis custoditur imperium, (vita,
 libertas.) quam armis.

Horas subcivivas, non otio transegit, quamvis probe noverit nihil esse durabile, quod alterna careat requie, nihil quod assiduum perferre possit laborem, quin potius cum Chilone è septem Græciæ sapientum Classe, Lacedæmonio, semper damnandam esse putavit quietem, quoties honestum superfit otium, hinc in animi relaxationem Musicam coluit. Musicam, quæ data est hominibus tanquam lac animæ, & gratissimum solitudinis lenimentum, laborum solatium, & ad inducendam humanarum calamitatum oblivionem, optimum remedium, in qua tam vocali quam instrumentali non modo magno opere excelluit, sed & verbis Textuum, elegantissimos maximèque sonoros adaptare Tonos optimè calluit, unde post tot tantasque Celeberrimarum urbium in Germania nostra expugnationes, devastationes, cruenta prælia, horrendas clades, deplorandas calamitates, rata & publicata Monasteriensi Pace tam longè desiderata, exoptata, amata, A. 1649. Officium sacrum Musicum (Ein ganzes Musicalisches Amt) tanto cum applausu elaboravit, ut Illustr. Styrii status, Centum Imperialium dono exceperint.

Reliquum temporis & *Musis* porro dicavit & *Orbi erudito, & Amicis. Musis*, cum nullam transegit diem sine linea, in qua non eruditionis suæ cumulum, vel ex eruditorum Virorum scriptis nova quasi messe locupletavit vel propria Experientia confirmavit, cumque Seneca probe

probè consideravit, tamdiu descendum nobis esse, quamdiu nesciamus & quamdiu vivamus. *Orbi eruditio*, cum publica quædam ingenii sui monumenta typis evulgata summo studio bonaque fide seræ posteritai consecravit, & quidem An. 1680. typis Salisburgensibus in forma ut vocant duodecima, Germanicè edidit *Traçtatum de Fraudibus satanæ* ut & paulo post eodem idiomate, *Damographiam, sive de Ægagropilis libellum*, nec non *Monostichorum extemporaneorum*, latinorum *Centurias tres*. Tandem 1695. Jussu & *Authoritate laudatorum Statuum Styriæ*, Germanica etiam lingua insigne *Volumen de morbis contagiosis, Norimbergæ* in folio impressum publicavit, & *Invidiosissimo ac Victoriosissimo Romanorum Cæsari Leopoldo Magno*, subjunctissima devotione inscriptum, consecravit: plura, si Deus Vitam viresque protraxisset, in lucem emisisset erudita scripta, maxime de sale illo mirabili Nitro, quod sibi præ aliis selegerat, nihilque tamen de eo evulgare decreverat, nisi *Vulcano* prius consulto, propriaque *Experientia* comprobatum. Ut autem studia succumbunt ubi arma strepunt, & *Musæ* silent, ubi

Martius ille æris rauci canor increpat & vox
Auditus, fractos sonitus imitata tubarum.

Sic grave ob atrocissimæ *Belloniæ Turcicæ* irrumpentis periculum, *Lebenwaldium nostrum* de securiori loco quærendo monuit, hosque laudabilissimos ejus conatus utilissimosque labores turbavit, protraxit, annihilavit. Quanta autem tum animorum dejectio, quanta pericula illic locorum fuerint quis nescit? Ita sane noster d. 24. Junii A. 1683. ad *Illustris Academiæ Cæsareo Leopoldinæ*

poldinz Magnificum jam Dominum Præsidem scripsit: *Scire fortasse cupit Excell. Tua, quid apud nos agatur? Musæ silent, Mars fulminat, Bellona triumphat, falces mutantur in enses: Christiano sanguine madent, imo perfunduntur fræmæ Turcicæ, Luna est in domo exaltationis, Sol Austriacus Ecclypsin patitur, Pauci apud nos sunt in armis, plurimi in fuga, non habemus ullum Horatium, Curtium, Mutium Scævolem, Ego in mea arce hæreo, cum metu quotidianæ irruptionis, deprædationis, incendii & latrocinii; Utinam Archimedis animus mihi esset! non timeo quidem hostem, nec mortem, sed tyrannidem &c.* Dicavit etiam aliquid otiosi temporis Beatus Lebenwaldius *Amicis*, dum mutuam doctû- que cum variis Academix Cæsareo - Leopoldinz Dnni Collegis, aliisque Eruditissimis Celeberrimisq; Viris commercium sustinuit Literarium, dumque ut *Symboli Academici* memorem se esse ipso opere nunquam otiosus, probaret, neque solo nomine memoriam suam commendaret, singulis Annis *Ephemerides nostras Observationibus singularibus* locupletare non destitit.

Sed ut Gloriam laborum esse filiam perro innotescat, videamus quos honores Lebenwaldio Virtus attulerit condignos? præter enim Mitram Doctoralem coccineam, quam Gratius Asclepiadeus Ordo capiti ejus imposuit, tempora quoque lauru Cæsareo cinxit Apollo, nomenq; Lebenwaldianum Sacro Poetarum albo aurea inscripsit penna; Donavit eum AUGUSTISS. IMPERATOR Comitiva Cæsareo-Palatina, & Sumus PONTIFEX, Notariatu Apostolico: Cumque Annô 1683. Academix nostræ inseri desideravit, facile id, & quidem d. 7. Februarii impetravit, in qua cum sedulum se Collegam præstitit, Annô 1689. die 9. Januarii Adjunctorum etiam numero fuit meritò adscriptus.

Libertatis amans, neque Aulas Principum ad quas clementissimè vocatus fuerat, adire, neque Uxorem ducere voluit: Aulas, cum Seneca Thyest. dicens :

*Stet quicumque volet
Aula culmine lubrico ,
Me dulcis saturet quies ,
Obscuro positus loco
Leni perfruar otio ,
Nullus notus quiritibus
Ætas per tacitum fluat.*

Uxorem, non ut legitimum improbaret Conjugium, non ut timeret malam scœminam, malam herbam, cum & probam & mansuetam sibi potuisset feligere; quin potius, ne ipsi sublata tam Chæra thori focia:

----- *mors misero bis patienda foret,*

Nec exclamandum sibi sit, cum Viduo quodam Matre sua familias præmatura morte sublata:

*Parte mei supero, pars est mihi demta vel ergo
Cum chara præstat conjuge posse mori.*

Vivant alii ex liberis suis, vivit hic ex libris, vindicent alii ex numerosa prole Nomen familiamque suam ab interitu, Lebenwaldius, cui nunquam fuit uxor, nulli Liberi, immortalæ nominis sui famam ex scriptis acquisivit & prole Chartacea; Vivit, vivetque, quam diu superstites erunt libri, quamdiu in Orbe vivent eruditi, durabilis enim fama est, etiam post mortem, quæ & vitæ integritate & studiorum assiduitate paratur.

Cum autem breves & mutabiles sint rerum mundanarum vices, & fortuna nunquam adeo constanter nobis indulgeat, ut diu prospero ejus utamur afflatu, quin potius, ut cum inopinatò resat, affligamur; sic Lebenwaldius Fortunam mox matrem habuit benignam, mox scævam novercam, maximè ad vitæ finem, adeò, ut præ mœrore tandem Valetudinarius factus, Cachexiam contraxerit, quam ascites, & tandem d. 20. Junii Annò 1696. beata excepit mors; sic solvit Amicissimus quondam Collega noster Naturæ debitum, reddiditque DEO creatori

creatori animam suam per LXXII. ferè annos corporis jam
labascentis incolam, quod terræ Matri ad futuram usque re-
surrectionem concedidit: Requiescant ossa in pace, animæ
autem ejus æternum bene sit!

*Corpus putrescat tumulo, mens vivat Olympo;
Solaq; Virtutis Gloria semper erit.*

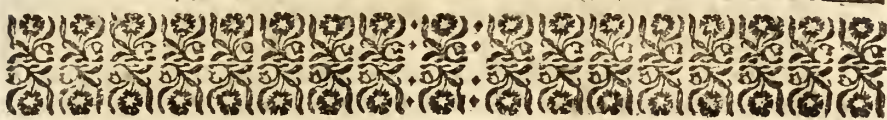

☼

Sta Viator!
facet sub hoc Tumulo
Vir sine Conjuge
nunquam Maritus,
à *Vita & Sylva* nomen ducens,
qui, dum multas olim Morti abripuit victimas,
in Victimam ejus jam ipse secessit,
ACADEMIÆ CÆSAREO - LEOPOLDINÆ
ADIUNCTUS,
dum viveret
Nunquam otiosus,
sedulus, laboriosus,
quoad animam
ad sidera
beate delatus,
*Tu nunc discedens dicas, placideque quiescat,
Terraq; perpetuò sit super ossa levis!*

INDEX

I N D E X

E P H E M E R I D U M

Academiæ Cæsareo-Leopoldinæ Natur. Curios.
Decuriæ III. Anni V. & VI.

A.

A *Bortus* VI. mensium dentatus
619

Abortu soluta febris quartana. 636

Abrotani Planta lapidi impressa. 62
app.

Abscessus Hepatis ex opii Usu. 55
plumosus in Anserē. 424.
sine insigni dolore & aestu. 102

Acetum cum fuligine fornacum
evporiston in fluxu nimio
lochiorum. 168

Achates in quo VII. Arbores deli-
neatæ. 60 app.

similis Palmitum floribus. 61 Ap.

Acicula Vesicæ calculo impacta. 591

Acicularū deglutitarū exempla. 120
app.

Acida non semper rejicienda 127
app.

Acidularum Effervescentiam in
Antlia penumatica concer-
nentia Experimenta. 650

Acini passularum majorum alvum
adstringunt. 177.

Adiandithes Dendritis species. 61.
app.

Adiantum aureum cur sponte in ru-
dicibus enascatur. 47

Ætiti calculus similis in Cane. 99
app.

Geodi similis Gasidanes Gemæ
Plinii. 61. app.

Ægagropile sunt Bezaar Germanic.
81. app.

qualitates. 82 app.

Usus & abusus. 83 app.

à Welschis descriptæ sync p̄is.
81. app.

Affectus spasmodicus singularis. 272.

Albedo corvorum in septentriona-
libus locus unde? 106 app.

Alga figura impressa lapidi Phyl-
ites Pliny. 60 app.

de *Almerico* Baro Haly medicaster
famosus. 10

Alvus excernit sanguinem men-
struum. 457

rejecit pus in brachii tumore
collectum. 635

Alvifluxus inhibitus singultus cau-
sa. 618   Ee 3   Ob-

- Obstructio ab acinis passularū majorū. 177
 ad XIV. & plures dies sine incommodo. 104 app.
 Obstructione diuturna demortui Anatome. 466 & 676
Amavrosi ex terrore. p. 66.
Ammonis cornua encrino similes. 65 app.
 nova. 64 app.
 quomodo generentur. 40
 Varia. 44
Ammonites Lapis. 45.
Amygdaloides Lapis. 45
Anatome Arietis hermaphroditi 669.
 Asthmate & hydrope Pectoris defuncti. 13
 Fœtus mortui. 595
 Gemelliparæ cum Tumore Testis singulari. 478
 hydropici & phthisici. 471. 627
 hydropicæ virginis. 32
 ex obstructione & induratione mesenterii. 382
 Infantis à matre pedibus enecat. 295.
 Juvenis incontinentia Urinæ defuncti. 423
 Leporis. 522
 Lochiorum suppressione & Abdominis Tumore laborantis. 178
 Obstructione Alvi diuturnæ mortui pueri phthisici cum Polypis in Corde. 466. 676
 Septuagenarii cum menstruis venis excernentis. 474
Androgyna Spinachia. 484
 Urtica. 485
Aneurisma Arteriæ magnæ. 416
Anguinum ovum Pinii cum Armatura pulchra. 41.
Ani Ascariides menstruatim prorumpentes. 1 3
 per *Anum* secedentes membranæ. 77
 intestini tenuis pars exclusa. 409
Anus imperforatus cum ventris tumefacti sacco. 334
Animalium & Insectorum variorū per os excretio
 Anni 1697. Constitutio Epidemica Augustana. 153 app.
 1698. Constitutio Epidemica Aug. app. 159
Anser abscessum plumosum gignit. 424
Anseres inter frequenter monstrantur. 425
Anthera musci terrestris clavati. 98 app.
Antimonii vitri vis emetica oppressiva. 109
 Flores Apoplexiam & ptyalismum non excitant. 132 app.
 Gummi pro Tinctura. 285
 Tinctura verior. 283
Antimonialis Profapix est Mercurius Vitæ. 104 app.
Antipodagricum Emplastrum efficax. 150 app.
Antlia pneumatica Experimenta circa acidularum Effervescentiam. p. 658
 Apnea

- Apnæ hysterica* Balsamus de Gilead
made ur. 492
- Apostema* lienis hydropis causa. 633
- Aquæ frigida* Balneum phreniti-
dem curat. 251
fortis illius podagræ dolorem
sedat. 62
- sub *Aqua* octiduum integrum in
Suecia quis vixit. 138
- Arana* longicrura ex fungosis len-
ticulis. 624
- Arborifica* Tinctura in dendritarū
genesi. 72 app.
- Archeo* an adscribenda lapidum fi-
guratorum genesis. 67 app.
- Arenula* in ore. 617
- Argentea* fila minutissima vitro in-
nata. 542
- Arietis* hermaphroditici Anatome.
669
- Armatura* Cornuum Ammonis un-
de. 41
- Armeniaca* mala febrim ardentem
producunt. 232
- Arteria* magnæ Aneurisma. 416
- Artbritis* Universalis Salivatione
curata. 348
- Ascarides* ani menstruatim pro de-
untes. 503
- Ascis* Piscis pinguedinis efficacia.
359
- Ascitica* sine medicamentis sanata.
632
per naturam instituta paracen-
tesis curata. 336
- Asinino* lacte hysterica passio subla-
ta. 255
- Astita* in Gallis Indicis. 586
- Asthma* molitoribus in Hoffatia fa-
miliare malum. 126
- Cardiacum. 271
- ex scabieretro, pulsa. 148 app.
- Convulsivum* & periodicū strata-
gemate victum. 243.
ex aura Venenata. 579
- Asthmate* & hydropes pectoris de-
functi Anatome. 13
- Asthmatis* Lymppatici cura. 17
- Astroitarum* species. 60 app.
- Astroites* undulatus major Boco-
nis, est Scolopendrites. 67 app
- Atramenti* Scriptorii elegans com-
positio. 144
- Atretarum* exempla. 92 app. 635
- Atrophia* Scorbutica lethalis à cor-
ruptione viscerum. 153
- Augustana* constitutio Epidemica
Anni. 1697. 153
Anni. 1698. 159 app.
- Avium* digestio singularis. 582
- Morbi Epidemici. 385
- Ventriculis cur lapides, filices;
Arena insit. 582
- Aures* fundunt hæmorrhoides. 616
- Aurifabris* usitata foliorum orna-
menta lapidi impressa. 66. app.
- Auri* confectio Soutonei Scoti. 16
app. seq.
conjunctio cum ꝑ in Tinct.
quomodo fit. 287
- Panaceæ purgantis virtutes. 182
- Tritura Langellottiana & Ger-
hardo debetur. 109 app.
- B.
- B** *Alneum* Aquæ frigida phreniti-
dem curat. 281 app.

- in Paræsi ex colica prodest. 135
app.
- Falsami de Gilead** Utilitas in Ap-
nza hysterica & trichiasi
chronica. 492
- ex **Barba** prædictiones. 634
- Barbata** mulier. 636
- Baumstein** qualis. 59 seq. app.
- Belemnites** Lapidis figura interna 45
- Bellis** major tergemina monstrosa.
412
- Bezoar** gemma Gasidanem Plinii
credidit Dalechampius. 61 ap.
Germaniæ sunt ægagropilæ 87
app.
- Biliarii** pori capacitas. 47 app.
- Bilis** motus circularis 41. app.
per ductum cysticum in hepaticum,
& ex eò in Hepar non derivatur.
43. app.
omnis è corpore non ejicitur. 43.
app.
non est clyster naturalis 43. app.
in quæ vasa ex intestino transeat. 44.
app.
in vasa meseraica ex Intestino exo-
neratur. 44. app. 52. app.
sanguis ab iisdem causis movetur.
46. app.
& sanguinis proportio 47. app.
an oriatur à sanguine 48. app.
an in renibus succenturiatis genere-
tur 49. app.
an ex sanguine 50. app.
an ex parte sanguinis sub rubra. 51.
app.
abundat **Aqua**. 55. app.
est oleosa. 55. app.
- Bismuthi** & Lithargyrii noxæ in **Vino**
600. seq
- Botryoides** Terra foliata Tart. 196.
Uteri hydrops. 539
- Brachiorum** vestigium nullum in mon-
stro fœminino. 98. app.
- Bufo** exsiccatus Ulceri cacoëthico im-
positus prodest. 583
- Bufones** an Axungia Norvagica jugu-
lentur. 151. app.
- C.
- Cachexia** in podagra recurrens.
63
incipiens hydropis prædromus. 111
in Paralytin desinens. 449
- Calculi** Caninæ vesicæ innumeri. 600
vesicæ agglutinati tamen exempti.
577
per Tussim ex pulmonibus rejecti
152. app.
excreti cessare faciunt IVnam trien-
nalem. 226
fragmina in sectione minimè relin-
quenda. 592
- Calculo** Vesicæ Acicula imcompacta 591
- Calculosa** constitutio 76
- Calculus** Scroti exemptus 591
subter Linguam. 91. App. 573
capitis doloris causa. 100
- Canis** Ætiti similis Hæmipendens 99
curatur decocto Joois Muzaba. 2
- Camphoratis** pustulæ & rubor oculo
sublatæ. 49
- Campanarum** sonus epilepticam reddit
63
hæmorrhagiæ causa. 64
- Cancer** contusus in vino maceratus
Ischa-

- Ischurium plurium dierum curat. 32
Canis calculus Aëtiti similis sibi pendens. 99
 calculi vesicæ innumeri. 600
Canibus familiares scirrhi ventriculi verminosi. 593
Canum quorundam celeritas in credibilis 334
 morbi Epidemici. 383
Capillivori gemelli. 638
Capitis dolor ex calculis. 100
 pili diversi à pubis. 173
 Podagra. 344
Caprea pili fortiter agitati flammæ eructant. 86
Carcinoma horrendum dextrum brachium occupans. 8
 latens funesto exitu extirpatum 370
Cardiaca Syncope. 300
Cardiacum Asthma. 271
Carniola secretum sv. liquor Martis. 171
Cariosi dentes plumbo implendi. 507
Caro gelatinosa gangrænæ indicium. 473
Carvi Semina lapidibus impressa. 63. app.
Caryophylli Regii Amboinici 308
Casus ab alto sine noxa. 111. app.
Cati domestici vomitus habitualis unde. 48
Catarrhi suffocativi specificum Panacea Auri. 185
Cauterij Potentialis usus in Tumorbis. 486
Celeritas Canis ejusdam in credibilis. 384
Cephalea Vesicatorio curata. 38
 ex materia podagrica reverente. 345
Cerasa Acido-prolifera. 199
Cervæ Pulmonibus infixum frustum Ligni. 218
Cervi Cordi in hærens globus plumbeus. 218
Ceterachites 62. app.
Chacorilla Tincturæ usus in principio Febb. Epidemicarum. 521
China Chinæ Corticis perniciosus Usus. 453
Chirurgica medica miscellanæ 590
Chocolata virtutes 103. app.
Chocolata vermiculis albis repleta 103 app.
Chrysopaia Souteniana. 18. seqq. app.
Chrysopaia varia Exempla. 39. app.
Cichorij albi radices balsamico tempore collecti hæmorrhagiam narium curant. 172
Cicindelarum structura qualis per microscopium. 86
Cicutæ Aquaticæ noxæ & Historiæ à Wepfero descriptæ. 83. app.
 esus noxius. 136. app.
Cinabaris per digestionem exaltata Clauderi. 107. app.
Cissites Lapis Wormij. 60. app.
Clyster frigidus. 398
 simplicior evacuationem notabilem pro ducit. 439
 naturalis non est bilis. 43. app.
Clysterum ope curandi febres methodus. 130 app.
 Usus innoxius in morbis spasmodicis gravidarum. 637
Coccygis ossis luxatio periculosa facile tamen restituta 572
 *Ff
Coclea

- Cochlea lapidea.* 44. 110. app.
 Sclopeti XVII. annos frontis ossi
 inhærens per nares excreta.
- Cocblites sessilis.* 44
- Coecitas* repentina ex Terrore cum in
 sequente Epilepsia. 65
- Coitus* sine semine excreto. 646
- Coli* cellulæ in colico tactu deprehensæ.
 79
- Colica* Epidemica â vino lithargyrio in-
 fecta 601
 alia. 115
- Convulsiva mercurio curata. 305
- Colicæ* medetur panacæa Auri purgans.
 185
- Color* diversus in Circulo Urinæ unde
 309. seqq.
- Cometites* Lapis. 60. app.
- Concha lapidea montana.* 44
 striata bivalvis elegantissima. 45
- Conchites* striatus bivalvis 44
 montanus bivalvis. 45
- Consolida* major curat dolorem Ischia-
 dicum. 45.
- Contractura* Crurum in Scorbuto.
 460
- CoPr ilis* refertum 251
 XIV. & dimidiæ vnciarum pondere
 149. app.
- in *Corde* Cervi globus latens. 228
 Vermes qualia symptomata produ-
 cant. 435
- Cordis* Polypi in puero Phthisico. 466
- Corallorum* Tinctura veriôr. 280
- Coralliformem* Arborem repræsentans
 lapis. 62. app.
- Cornua Ammonis* quomodo generen-
 tus. 40
 onerino similia. 68. app.
- varia montis Randij. 44
 earumque novum genus. 64. app.
- Cornu* in ganglio. 148. app.
 ustam redolens, ferro affricus lapis
 60. app.
- Coronæ* Urinæ Diversus Color unde
 309. seq.
- Laureæ speciem repræsentanus sa-
 xum 64. app.
- Corticis* Chinæ Chinæ perniciosus u-
 sus. 453
- Corvi albi* Curlandici. 106. app.
- Costarum* fractura diraque exinda sym-
 ptomata cum morte. 629
- Croci* colore tinctum semen. 623
- Crurum* contractura in scorbuto. 460
- Cucurbitula* & v. s. neglecta hæmopti-
 sin producent. 58
- Cumini* pratensis semina lapidibus im-
 pressa 63. app.
- Cute* illæsa viscera transeunte curru ru-
 pta. 541
- Cyani* virtus antipodagrica. 50
- Cynobati* decoctum Euporiston in hy-
 drope. 336
- Cyssites* Plinij. 60. app.
- Cystici* meatus capacitas. 47. app.

D.

- D** *Aphnia* Plinij 64. app.
- Delirium* periodicum Alexi-
 pharmacis curatus. 98
 Maniaco-Melancholicum Hellebo-
 rinis curatum. 238
- Dendrachates* Plinij. 59. app.
- Dendrites* Plinij. 59. app.
 igni expositus picturam amittit.
 70. app.
- Dendritarum* genesis. 60. app.

- Dens Cartilagineus.* 619.
Dentes maxillares cū maxilla con-
 creti imprudenter evulsi. 620
 carioli plumbo implendi. 507
 alveolis rursus inserti coa-
 luerunt. 508
 evulsi non sūt itim ejiciendi. 508
Dentatus IV. mensium abortus. 619
Diabetes sitis & ventris fluxus le-
 thalis. 513
Digestio, Avium singularis effica-
 ciaz. 582
Digestionis vis & efficacia in Chy-
 micis. 107. app.
Digitus, ē manu cum Neruo e-
 vulsus. 116
Diureticis solis hydrops non cura-
 tur. 22
 non nisi attenuata lymphā uten-
 dum. 34
Doloris sensatio perfecta, non nisi
 in crebro. 5. App.
Dolor c. pitis ex calculis. 100
 mammis errabundus. 124
Doronicum non est venenosum. 82
 app.
Dysenteria ulcerosa, 511,
 E.
E *Chinitis* cum armatura elegan-
 ti. 41
Effervescentiam acidularum in An-
 thia pneumatica concernentia
 Experimenta.
Efflorescentia miliaris petechiis
 juncta. 132 app.
Elatites Welschii. 60. app.
Elixirii Propr. dulcis abusus hæ-
 morrhagiæ fonticulorū cau-
 sa. 622
Emulsio laxativa Mynsichti elegans
 antipodagrica. 106
Emplastrum antipodagicū 150. ap.
Encrinus lapis. 65. app.
Epidemica constitutio Ann. 1697.
 August. 153. app.
 An. 1690, August. 159. ap.
 Colica 115.
 à vino Lithargyro infe-
 cto. 610
 Febris per Autumnum & hye-
 mem durans. 516
 Lues pennatorum. 383
Epidemici morbi canum. 383
 piscium. 386
Epilepsia ex Campanarum sono. 63
 cœcitatē in sequens ex Terro-
 re. 65. seq.
 sensu atque ratione salvis. 89
 sinistri lateris. 580
 ex inanitione. 615
Equiseti palustris figura lapidi im-
 pressa. 62. app.
Ericites lapis. 62. app.
Erysimum Angustifolium sponte
 post deflagrationem in ruder-
 ibus enatum, & unde. 47
Erysipelas faciei ex crescentia car-
 nosa in oculo causa. 355.
 Zoster Plinii. 92. app.
Excoriationis Pudendorum mulie-
 brium cura. 12
Ex crescentia carnosā in oculo ex
 Erysipelate faciei. 355
 Ff 2 Expe.

Experimenta circa motum muscu-
lorum.

elasticum.
projectorum.

Externorum Remediorum effectus
stupendi. 301

Extracta volatilia oleorum foetido-
rum CC. & Tart. 587.

Exulceratio Padendorum & fistulo-
sus sinus post partum diffi-
lem. 377

F.

Faba Pulmonibus ingesta Mor-
tis causa. 588

Fagusraram figuram repræsen-
tans. 67

Fanadazibanæ fruticis descriptio 3.

Febris maligna continua curata.
27

verminosa. 178;
salivatione soluta.

257. 132. app.

Febris malignæ metastasis in Cœ-
citatem. 131. app.

curatio per sola vom-
itoria. 298.

Febrim malignam æmulans terti-
ana. 118

in Febrim malignam quale signum
præbeat phthiriasis. 396.

Febrim ardentium cautela. 584.

Febris recidiva arte procurata. 75
ardens ab Esu malorum Arme-
niacorum. 232

somnum diuturniorem post se
relinquit. 431

â vermibus in corde pabulanti-
bus curatus. 435

cum Tumoribus. 447

curandi methodus per febres.
130. app.

Epidemica per Autumnum &
hyemen durans. 116

tertiana malignam æmulans. 118

quartana abortu soluta. 636

quartanæ specificum Panacæa
Auri purgans. 185

putrida sine ignis putredine a-
nimata. 540

Fermenti stomachici singulare ro-
bur. 229

Ferro affiçtus Lapis cornu ustum
redolens. 60. app.

Fiaku Schyqua Arboris descript. 2

Fibræ nervorum & tendinum cin-
cinnata. 218.

Figura rara in Fago. 67

Figurati Lapides Helveticæ. 40
qualem modulum
habeant. 41

quomodo gererentur. 42

Figuratorum lapidum genesis ob-
scura. 66. app.

Filamentorum Mariæ productio
unde? 379. 380.

Filicem marem referens lapis. 63.
app.

Filicites dendritis species 61. app.
63. app. 78. app.

Fistulosus sinus & pudendorum
exulceratio post partum. 377

Fistula ossis squamosi sanata. 19

Flamæ in capræ pilis gelatis for-
titer agitata conspicua. 86

Fla-

Flatum in Intestinis phœnome-
na. 79
Floccorum lectio in febribus non
semper lethalis. 135. app.
Fœniculi utilitas in hæmorrhagia
narium. 169
Fœtui noxia pica. 258.
Fœtus mortuus in secundinis post
vivi exclusionem retentus,
extractus, salva matre. 156
frustulatum per umbilicum inte-
stinis ruptis exemitus. 222
retrocedens & adhuc aliquot se-
ptimanas latitans. 149. app.
Mortui Anatomæ. 595
Foliorum ornamenta aurifabris u-
sitata. lapidi impressa. 66
Fons super libellam fluens. 612
Fonticuli an steriles reddant. 121.
Fonticulorum utilitas. 120. 98. ap.
hæmorrhagia ob abusum Elixir
propr. 622
Fonticulus à natura ascitica in ab-
domine institutus. 336
Formicarum acervo sanguis ægri
inclusus morbum pellit. 177.
app.
Freyenwäldensis Terra. 567
Frigus non coagulat liquorem pro
Vitr. Mart. parando. 194.
crustam producit folia Melissa
repræsentantem
Frontis ossis cavitati inhærens cõ-
chlea scolopeti xvii. annos, per
nares tandem excreta.
Frumentarius Lapis 63. app. 78. ap.
Fuci marini figuram repræsentans
lapis. 60. app.

Fuligo fornacum cum Aceto ev-
poriston influxu lochiorum
nimio. 168
Fumo propagata pestis. 456
Funduli Sceleton Virginem exhi-
bet. 96. app.
Fungus Seminifer creditus. 742
Furor Uterinus ex inflammatione
Uteri. 253

G.

GAllica insignia Liliorum, lapi-
di, impressa. 65. app.

Galli Gallinæci ovum femicircula-
re. 278

Gallarum Indicarum lues Epide-
mica. 385

Asticia. 586

Ventriculi interioris Tunicæ
nulla vis stomachica. 583

Gallopavi ovum ut rarum sic mon-
strosum. 374

Ganglium cornu repletum. 148

Gangrenæ nondum confirmatæ ev-
poriston. 497.

Gasidanes Gemma Plinii. 61. app.

Gelatinosa Caro Gangrenæ Index.
473

Gemelli Capillivori. 688

Gemma per trituram longiorem o-
dorem præ se ferunt. 108. ap.

Gemma Gasidanes Plinii. 61. app.

Geodis species Gasidanes Plinii. 61
app.

Gerbario debetur Langilottiana
Auri tritura. 109. app.

Gingivæ Osseæ. 131

- Glandiforme corpus in Abdomine mortis causa.* 599
- Globus Plumbeus in Corde repertus.* 318
- Graminis medicati Japonensis species.* 1
- Grandines Aquæ immixtæ natant.* 627
- Grandinosus Passer Piscis.* 462
- Gratiola Usus Asciticam restituit.* 133
- Gravidæ nimium quantum Majoranam expetit.* 150 app.
- Gravidarum Affectibus spasmodicis opiata & Clystres non nocent.* 637
- Graviditas falsa.* 147 app.
- Gummi Antimoniale pro Tinctura.* 285
- Gottæ Magisterii experimentum curiosum.* 68 app.
- Gummi Arboris descriptio.* 2
- Guttæ Gummi Magisterii experimentum suppeditat.* 68 app.
- H.**
- H***emorrhagia ex campanarum sono.*
post variolarum eruptionem non lethalis. 135. 153 app.
narium fœniculo curata. 169
radice cichorû albi curata. 172
frigida sæpe nocent. 584
â dentē evulso enormis. 147 app
- Hemoptysis & Mors ex Ulcere pedis laeso.* 670
- periodica pluriû annorum.* 55 b.
- ex neglecta V.S. & cucurbitulis.* 58
- Hæmorrhoides mulierum cum menibus.* 99 app.
in puerò, 99 app.
fluunt per Aures. 616
- Hælecis integri spina & cauda lapidi impressa.* 110 app.
- Hædæ truncus in lapide.* 60 app.
- Hellebori albi polline scabies desperatissima curata.* 243
- Helleborinis curatur delirium maniacò-Melancholicum.* 239
- Hemicrania periodica.* 138 app
- Hepatis abscessus ex Opii Uso.* 55
ætio haud levis non tamen lethalis. 49 b. 51 b.
portio bombardis explosione extra corpus ejecta. 53 b.
Rubedo ex sanguine. 42 app.
- Hermaphroditicus lepus.* 174
Aries ejusque Anatome. 669
- Hermaphroditicum Animal non est lepus.* 526
- Hernie Sectione Spasmus lethalis superveniens.* 81
- Ungvium præsegmina arbori impressa profunt.* 116 app.
- Hernioso prodest symphyti radix oleræ defossa.* 116 app.
- Hippocratis Autoritas.* 80
- Hippurita lapis.* 62
- Homines sub Aqua superstites.* 137
- Horminum traumaticum.* 575
- Hydrope Pectoris & Asthmate defuncti Anatome.* 471. 627
- Hydropicæ Virginis Anatome.* 32
& phthusicæ Anatome. 471. 627
- Hy.*

Hydops solis diureticis non curatus. 32

Hydops Uteri occultus Casu curatus. 114

thermis curatus. 370

faccatus. 539

Cyano curatus. 50

â lienis Apostemate. 632

pectoris ex costarum fractura. 629

Mercurpecul vita liari modo præparato curatus. 105 app.

ex Obstructione & induratione Mesenterii. 381

Pectoris. 340

superistis curatus 336

Afcites gratiola sanatus. 133

sine medicamentis sanatus. 637

Hysterica Passio abortus & Mors ab odore Rosarum. 158

lacte asinino curata. 255

febrim quotidianam imitans. 274

Hystericum Laudanum Westphali. 640

I.

Icterus Auripigmento curatus. 275

Magneticè curatus. 366

Ignis mollis Chemicorum. 107 app.

Ileon Intestinum innoxie Ulceribus perforatur. 418

Inanitis Epilepsie causa. 615

Inedia stupendæ exempla. 100 app

Insectorū & animalū variorum per os excretio.

Intertrigo quibus ægris maxime infensa. 279

Intestina tenuia lumbricis perforata 429

per peritonæum transparentia. 118 app.

Intestinalium peristalticus motus extra abdomen conspicuus. 222

Intestini tenuis pars per Anum exclusa. 409

Intestini ruptis fœtus frustulatim per Umbilicum exemptus. 222

Intestinum Ileo innoxie ulceribus perforatus. 418

Joos Graminis Japonensis medicati species. 1

Ipecacæ anna remediū antidysenterium. 50

Ijchiadici doloris remediū symphium. 45

Issuria pluriū dieris. 31

XIII. dierum lethalis. 503

Infantum curatus semine *Lycopodii*. 98

luto quod subter Cotem colligatum, curatus. 101

per Epilepsiam soluta. 129 app.

Iteites Lapis. 63 app.

Judaicus Lapis fructui olivæ similis. 45

oblongus. 45

cum pediculo. 45

Juniperini Olei Virtus. 128

K.

Kummelstein quid. 63 app.

L.

- L** *Abii* Vlcusa cidum & corroden-
tem liquorẽ stillans. 134
Langelottiana Auri tritura Gerhar-
do debetur. 109 app.
Lapis Abrotanites. 62 app.
in quo Arbores VIII. declineatæ.
60 app.
Achates similis palmitum flori-
bus Plinii. 61 app.
Alnites. 66 app.
Ammonites. 45
Amygdaloides. 45
Astroitæ species. 60 app.
Astroites undulatus major Boc-
conis est scolopendrites. 63
app.
Belemnites ejusque facies inter-
na. 45
Caricoides. 45
Cererachites. 62 app.
Cissites Wormii. 60 app.
Conchites striatus bivalvis. 44
montanus bivalvis. 45
Cyssites Plinii. 60 app.
Daphnia Plinii. 64 app.
Dendrachates Plinii. 59 app.
Dendrites Plinii. 59 app.
ejusque Genesis. 60 app.
igni expositus picturam a-
mittit. 70 app.
Lapis Echinites cum armatura ele-
ganti. 41
Elatites Welschii. 60. App.
Encrinos. 65. app.
Ericites. 62. app.
Filicites. 61. app. 63. app. 78. app.
Frumentarius. 63. 78. app.
Gasidanes Plinii. 61. app.
Hippurita. 62. app.
Iteites. 63. app.
Judaicus fructu olivæ similis. 95
oblongus. 45.
cum pediculo. 45.
Lauri folia ostendens. 64
Lonchitides. 62. app.
Lunaris. 141
Lynxis cuspidatus. 45
Concavus.
Narcisites Plinii. 60. app.
Peucites Welschii. 60. app.
Phytites Plinii. 60. app.
Phyllites. 63. app. 79. app.
Pini nucleum referens. 45
Pterites. 61. app. 63. app.
Quercites. 66. app.
Rhodites Plinii. 60. app.
Verus Welschii *Astroitæ* af-
finis. 60. app. 78. app.
Salicites. 63. app.
Scolopendrites. 62. app. 78. app.
Selenites. 142
Stigmatites *Astroitæ* affinis. 60.
app.
Wurzeburgensis. 62. app.
Lapides figurati eorumque Genesis
obscura. 66. app.
Helvetici. 40
qualem modulum habeant. 41
quomodo generentur. 42
Laudani opiatum nimia quantitas in-
noxie assumpta. 54
Laudanum hystericum. 640
Laureæ coronæ speciem repræsen-
tans. 64. app.

Lauri folia lapidibus impressa. 64.
app.

Lepus hermaphroditus. 174
non est animal hermaphroditum. 526

Leporis Anatome. 522

Librae sanguinis quot in homine. 47
app.

Lienis Apostema hydropis causa. 633

Ligni frustum pulmonibus cervi infixum. 228

Liliorum folia Ammonis cornubus impressa. 65 app.
convallium oleum an habendum. 117

Silien Stein qualis app 65

Limax in ovo. 600

Linguam subter calculus. 91. app.
ejusque subsequencia mala. 573

Liquor Martis sive secretum Carniolæ. 170
pro Vitriol. Mart. parando frigore non coagulabili. 194

Lithargyri & Bismuthi noxas in vino. 601

Lochiorum fluxus nimius evporisto curatus. 267. seqq.
Suppressio abdominis tuorem & mortem causatur. 178

Lonchites lapis. 62. app.

Lumbricorum Terrestrium Ol. ad combusta optim. 107

Lunaris Lapis. 141

Lupi descriptionis Paulinianæ Synopsis 89. app.

Ventriculi ficcati nulla vis. 583

Lutum quod subter C otem colligitur
Dec. III. Ann. V. & VI.

tur Ischuriæ medetur. 101.
app.

Licographiæ Paullinianæ Synopsis. 89. app.

Lycopodii semen medetur Ischuriæ infantium. 98. app.

M.

M *Ajalis* roris vis in variis morbis. 498. seqq.

Majorana nimium quantum grvida expetit. 150 app.

Malorum Armeniacorum Esus febrem ardentem producit. 232

Mammæ dolor errabundus. 124

Maniaco Melancholica Helleborinis curata. 239

Mariæ filamentorum productio unde. 263. 379

Martis liquor sive Carniolæ Secretum. 170

Meatus cystici & pori biliarii capacitas. 47

Medico medicamenta generosiora parare liceat. 97 app.

Melancholia Hypochondriaca cum insidiis diabolicis. 668

Melancholicum & Maniacum delirium Helleborinis curatur. 238

Melissi folia frigus in crusta lixivio Sal Melissæ inducto representat. 195

Membranae per Anum secedentes. 77

Mensium fluxus nimius evporisto curatus. 168

in foemina LXIV. annorum. 176

LXVII. annor.

118. app.

Men.

*Gg

- Menstrua* alvo excreta. 457
 instantia nullo modo tamen movenda. 513
 in Infantibus. 119. app.
- Menstruo* sanguine nervi curantur. 245
 Vermis per muliebria excretus. 274
- Metallica* transmutatio genuina. 147
- Mercurii* usus in colica convulsiva. 306
 vivus è vivo hominis corpore effluens. 391
 sublimati noxa externè manibus applicat. 463
 dulcis noxæ stupendæ. 96. app.
- Mercurius* vitæ est Antimonialis profapia. 104
 ex tempore paratus hydrophi medetur. 105. app.
- Mercurialium* medicamentorum præparata periculosa. 97. app.
- Modulus* lapidum figuratorum qualis. 41
- Mola* murem corporis mole referens. 469
 eodem modo generatur ac Polypus. 470.
- Molitoribus* Asthma familiare malum. 126
- Monkii* vomitorium febres malignas ipsamque pestem curat. 299
- Morbi* Epidemici Canum. 383
 pennatorum. 385
 piscium. 386
- Moschata* porcellorum glandula. 95
- Motum* musculorum concernentia experimenta elasticum sive effervescentiam acidularum in Antlia pneumatica concernentia experimenta. 658
 projectorum concernentia experimentur. 657
- Motus* intestinorum peristalticus extra abdomen conspicuus. 222
- bilis circularis. 41.
 sanguinis causæ. 46. App.
 bilis causæ. 48
- Musculorum* motus concernentia experimenta. 659
- Muzuba* Joesie Graminis Japonensis species. 2
- Mytuli* montani bivalves. 44
 N.
- N**ævi delentur menstruo sanguine.
- Narcissites* Plinii. 60. app.
- Nares* excernunt cochleam Sclopeti xvij. annos in frontis osfis cavitate hærentem. 685
- Nassewurm* - Stein qualis. 62. app.
- Navigantium* nausæa & vomitus unde. 112. app.
- Nausæa* & vomitus navigantium unde. 112. app.
- Nautili* lapidei figura. 44
- Nervus* cum digito evulsus. 216
- Nervorum* fibræ concinnata. 218
- Nivales* vermes. 70. 95. app.
- Nivis* appetitus nimius. 259
 figura primitus Keplero memorata. 481
 hexagona pruinæ. 99. communis. 482
 unde proveniat. 483

- Nivis* color cœruleus & rubeus. 94.
& pruina figuræ. 480 app.
Sal. Sulph. & Ol. 95. app.
- Nix* oculos lædit. 95. app.
- Noctambulatio* periodica. 246
- Nucleum* Pini referens ladis. 45
- Nyctalopia* curata. 108
- Besitas* nimia curata. 130
- Obmutescens* repentina sana-
- Ochsenmutter* quid. 81 ta. 616)
- Ocridium* integrum sub aquis quis
vixit. 137
- Oculi* pupilla e situ naturali dimota
salvo visu. 126
- pterygium ex Erysi pelate faciei.
355
- vitulinis similes errore matris.
136
- Oculis* an pinguia & unctuosâ no-
cent. 361
- Oculorum* pustulæ & rubor campho-
ratis sublata. 49
- Affectus singularis. 108
- Oculos* nix lædit. 95. app.
- Odontalgia* pertinax Venere edomi-
ta. 146
- Odoratus* deperditus. 363. 459
urinosis volatilibus restitutus. 369
- Odor* rosarum passionē hystericam,
abortum & mortem causa-
tur. 158
- Cardinali Caraffæ infensus. 159
- Ohr - affe* Würm = Stein qualis.
62. app.
- Oleorum* foeditorum CC. & Tart.
extracta volatilia. 587
- Olfactus* deperditus vid. odoratus.
- Olivæ* foliis similia lapidi impressa.
64. app.
- Ombria* pars convexa & concava. 45
- Opii* temerarius usus producit ab-
cessus hepatis. 55
funestus usus in febrī maligna. 110
innoxius usus in spasmodicis gra-
vidarum affectibus. 637
- Opiati* laudani nimia quantitas in-
noxie assumpta. 54
- Oris* arenulæ. 617
- Os* excernit varia animalia & insecta.
- Osmantrosus* e cantho sinistri o-
culi protuberans. 4
- Ossis* squamosi fistula sanata. 19
- Co. cygis luxatio periculosa, fa-
cile tamen restituta. 172
- frontis cavitati inhærens coch-
lea Sclopeti xvii. annos, tan-
dem per nares excreta. 785
- Ossee* gingivæ. 131.
- Ostryæ* folia Tosis impressa.
- Ovo* inclusus limax. 600
- Ovum* Anguinum Plinii. 41. 45
- Bovis quid. 81 (re. 278
- Galli Gallinæi semicircula-
Gallopavi ut rarum sic monstro-
sum. 374
- Pæoniæ* Hünnerwolfianæ Anato-
mes Synopsis. 88. app.
- Palpitatio* Cordis & Syncope ex in-
tempestiva V. S. & purgatio-
ne. 429
- Panaceæ* Auri purgantis virtutes.
182
- Parasi* ex colica balnea profunt.
136. app.
- Paralysis* Cachexiæ superveniens.
443
- Paracenthesis* à natura Ascitica in-
stituta. 336

- Partus* numerosi exempla. 354
 difficilis, fistulosum finum & ex-
 ulcerationem producit. 377
Partu uno quadrigemini exclusi.
 352.458
Passer piscis grandinosus. 462
Passularum majorum acini alvum
 adstrictam reddunt. 177
Patella relaxatio ad Talam usq; 97
Pathologia inversa. 421
Pectoris hydrops. 340
 habetur pro incurabili. 343
Pectunculus bivalvis striatus. 44
Pectunculi montani striati contorti.
Pectunculites. 44 (44)
Pennatorum epidemica lues. 385
Pneulox & in sterili conjugio. 174
Pericardium cum corde coalitus.
 472
Peristalticus intestinorum motus
 extra abdomen conspicuus. 222
Pestis Monckii vomitorio curatur.
 299
 Signa an *Piscium* morbi epide-
 mici. 368
 Fumo propagata. 456
Peucites Welschii. 60. app.
Phaseoli minoris semen in pulmo-
 nes haustum. 588
Phosphori naturalis phœnomena.
 87
Phrenitis Balneo Aquæ frigidæ cu-
 rata. 251
Phthiriasis quale signum in feбри-
 bus malignis. 396
Phthisis ex podagra recurrente. 62
 à natura curata. 103
Phthisin comitantia symptomata.
 458
Phthisicis intertrigo maxime infe-
 sta. 279
Phthisici pueri Anatome cum Po-
 lypis Cordis. 466
 & hydropici Anatome. 471. 627
Phycites Plinii. 60. app.
Phyllites Lapis. app. 63. app. 79
Pica iœtui noxia. 258
Pietra intoscata. 59
 frumentali Imperati. 63. 78. app.
 di Sanai 59
Pili capræ fort. ter agitati flammas
 eructant. 81.
 diversi in capite & pube. 173.
Pinguedine refertus tumor. 91
Pinguis & unctiosa an oculis no-
 ceant. 361
Pini nucleum referens lapis. 45
Piscis Passer grandinosus. 462
 monstrosus & prægrandis. 145
 figura vitæ Gallicanæ vulgo
 Fontangæ. 146
Piscium morbi Epidemici an Pestis
 signa. 386
 Nosologia inter desiderata me-
 dica. 462
Pleuritidi Ao. 1696. grassanti V. S.
 & purgatio noxia. 247
Pleuritis ex ulcere pedis clauso. 640
Plumbi mutatio in Aurum à foue-
 taneo factus. 18. app.
Plumbum depascentes vermes. 220
Plumosus Abscessus in Ansere. 424
Pluvia sericea. 378
Podagra recurrens producit Tus-
 sim & tandem phthian. 60
 ex Lympha acri vitra corroden-
 te. 104
 Capitis. 344

- Podagricti* à quibus remediis abstinent. 347 (466)
- Polypi Cordis* in puero phthifico. generatio eadem quæ mola. 470
- Porcellorum* glandula mofchata 95
- Porcini* capitis fumo indurati Esus febris recidivam producit. 75
- Pregnantis* miserabile fatum. 231
- Præputii* violenter retracti noxa & exinde Gungræmana Virgæ. 163
- Pruina* & nivis figura. 482
quoque sexagonæ lamellæ sunt 482 (app.)
- Pærites Dendritis* species. 61 63
- Pterygium* in oculo ex Erylipelate faciei. 355
- Pubis* pili diversi & capitis. 173
- Pudendorum* mulierum excretionis cura. 121
exulceratio & fistulosus sinus post partum. 377
- Pulmoni* ingestum semen Phaseolinoris. 588
- Pulmonibus* Cervæ infixum Ligni frustum. 228 (app.)
- Pulvisculus* operatoris Ahlensis. 98
- Pupilla* è situ naturali demota sativo Visu. 226 (1696. 247)
- Purgationis* noxa in pleuricide &c.
- Purgatio* & V. S. intempestiva synepes & Cordis palpitationis causa. 429
- Purulenti* Ichoris nimia quantitas ex Abcessu profluens. 48 b.
- Pus* in brachii Tumore collectum alvus rejicit. 635
- Pustula* & rubor oculorum Camphoratis sublatus. 39
- Q**uadrigemi cum partu exclusi. 352. 458
- Quartana* specificum Panacæa Auripurgans. 185
- Quartana* triennis cessans post excretos calculos. 226
Abortu soluta. 636
- Quercus* Solia Lapidibus Stalliconensibus impressa. 66 app
- Quinq;* Testiculis gaudens in sterili conjugio. 175
- R**aparum albarum polymerphæ excrescentiæ. 199
- Relaxatio* Patellæ ad latus usque. 97
- Ren* unicus & insignis in homine. 407
Renes per frustra excreti. 297
- Rifus* in Deorū numerum relatus. 134 app
Sardomus quid sit. 134 app.
- Rhodites* Plinii. 60 app.
verus Welschii Aitoicæ affinis. 60 app. 78 app. (498)
- Roris majalis* vis in morbis variis.
- Rosarum* odor hysteriicam passione Abortū denique mortē producit. 158 (149)
Cardinali Caraffæ infensim9.
- Rosis* multis insignis Lapis Rhodites. 60 app. (269)
- Ruptura* Uteri ipso partus tempore. venarum Colli & Vesicæ Colli ex casu. 266
- S**abulosa Tuffis. 127
- Saccatus* Uteri hydrops. 539
- Salicites* Lapis. 63
Stalliconensis. 66. 78. 79 app.
- Salis* Ammoniaci spiritus ordoratum deperditum restituit. 369
- Salivæ* momentanea petrificatio. 91 app.

- Salivatione* curata febris maligna. 257. 132 app.
 arthritis universalis. 348
Salmonis muria conditi Efus varia
 symptomata excitat. 227 (app.
Salvia Paullinianæ synopsis. 87
Sambuci spiritus in principio fe-
 bris Epidemicæ prodest. 521
Sanguine menstruo delentur nævi
 245 (app.
Sanguinis libræ quot in homine, 47
 sputum ex neglecta V. S. & cu-
 curbitulis. 59
 & bilis motus ab eodem princi-
 pio. 46 app.
 motus causæ. 46 app.
 eruputio è Vase brevi in ventri-
 culum mortis causâ. 597
Scabies retropulsa Asthma produ-
 cit. 148 app.
 cum Tremore ad Tabem incli-
 nans. 11 (vit. 45
 dolorè Ischiadicum in fene sol-
 in senibus sæpe lethi nuntia. 47
 seq. (243
 desperati^o na Helleboro curata.
 ex contusione gravi. 427
Scintilla excapillis, Indusio &
 Chirothecis cujusdam profi-
 lientes. 87
Scirrhi verminosi in Ventriculis ca-
 num. 593
Scolopendrita lapis. 62. 78 app.
Scolopendræ Vermis figura lapidi
 impressa. 62 app.
Scroti Calculus exemptus. 591
 tumor ingens. 113
 Ulcus manans Gydropis cura 258
Selenites sv. Lapis Lunaris. 142 seq.
- Semen* Croci colore tinctum. 623
 nulus ejectus in Coitu. 645
Sempervivum majus evporiston
 in Ulceribus manentibus. 238
 evporiston in hydrope. 336
Sensatio perfecta nulla nisi in Cere-
 bro. 3 app.
 Corporū quomodo fiat. 9. app.
Seri in sanguine lateſcentia. 73
 in corpore magna copia. 446
Serum lacteū post V. S. 119 app.
Sericum Numburge. se singulare.
 261
Sericea pluvia. 378
Serpens dormientis orise ingerens
 rejectus vomitu 365
Sinei montis Lapis. 59 app
Singultus ex alvi fluxu inhibita. 618
 in momento sedatus. 650
 ridicule curatus. 376
Somnus post febres diuturnos. 431
Sonus Campanarum epilepticam red-
 dit. 63
 hæmorrhagiæ causa. 64
Spasmodicus Affectus singularis. 272.
 in *Spasmodicis Affectibus* gravidarum
 opiata & Clysteres non nocet.
 637
Spasmus lethalis Herniæ sectione super-
 veriens. 81
 incipiens post herniæ sectionem cu-
 ratus. 83
Spectrum quatuor 20. robustos viros
 trucidet. 199
Spectra quomodo differant. 210
 homines inerimunt. 214
Sphacelis nondum confirmati evpori-
 ston. 497
Splacelata tibia sine corporis noxa non
 exstipata. 495 *Spi-*

- Spinachia* Androgina. 484
Species vini ingurgitatio nimia mortis causa. 166
Spiritus mundi an lapidum genesis adscribenda. 67. app.
Squamosi ossis fistula curata. 19
Stenterophonici tubi experimenta 120
Sternutatio a matre gravida foetui qq. im-
Stigmities lapis 60. app. (pressa. 428
Serum Ventriculi. 401
Stylus Chirurgicus ix. annis in corpore ægro incisio residuus. 668
Succinum in mucilaginem resolutum. 107. a.
Sudor in dysenteria defuncta. 441
 unius lateris ab intempestiva venere. 461
Sudatio infelix. 107
Sulphuris Tincturæ usus in Tushi. 456
Suppressio Urinæ à magna Vesicæ extensione. 102. seqq.
Sutonei Transmutatio plumbi in aurum. 182.
Symphyt. Ischiadici doloris remedium 45
 in oleo defossum hernioso prodest. 115. a.
Syncope Cardiacum. 300
Tabes ex scabie cum Tremore. 11
Tartari terra foliata botryoides. 169
 & CC. oleorum foetidorum extra acta
 Volatilia. 587
Tendinum, fibræ cincinnatæ. 218
Terra quædam Freyenvvaldensis. 567
 foliata Tartari Botryoides 196
Terror repentinæ Cæcitatæ causa. 65
Testiculus quinque gaudens in sterili conjugio. 175
Testiculus durus pugnum æquans curatus. 622
Testis Tumor singularis in gemelli para. 478
Thermis cutatus uteri hydrops. 370
Tibia Ulcus Euporisti curatur. 235
Tibia sphaelata non tamen extirpata sine corporis noxa. 495
Tinctura Corallorum vdrior. 280
 Antimonii verior. 283
 Sulfuris, Willisi Remedium in Tushi. 456
 Succi elegans. 107. app.
 Aurbonica in dendritarum generatione. 72. app.
 chacorillæ ejusque usus in principio febrium epidemiarum. 521
Tofi, quibus folia *Quercus*, salicis, Alui, rubi impressa. 66. app.
 quomodo generentur. 79. app.
Transmutatio metallica genuina. 147
 Plumbi in aurum Sutonei. 18. app. seqq.
Transplantatio morborum anne licita? 152
Transplantatione Atrophia scorbutica curata. 115. app
 Icterus curatus. 366
Traumaticum Horminum. 575
Tremor Arboris FiackuSchyqua si digitis scalpitur. 2 (detur. 493.
Trichiasis chronicæ Balsamus de Gilead medicatur. 108. ap.
Tritura in opere Philosophi. utilitas. 108. ap.
 Auri Langelottianæ B. Gerhardus Autho-
 thor. 109. app.
Tshagi Koe Fruticis descriptio. 3
Tubi stenterophonici experimenta. 120. ap.
Tumor ablatas per cauteria porentialia. 486.
 Pedum & crurum ab Urinæ retentione.
 Pinguedine refertus. 91 [428
 Supra genu fungiformis feliciter sublatus
 1970
 Scroti ingens. 113
 Testis singularis in gemellipara. 478
 Vermibus scarens. 151. app.
Tumores Febrim concitantur. 447
Tunica interioris ventriculi gallinarum vis
 nulla stomachica. 583
Tusis & phthisis eò Podagra recurrente. 60
 sabulosa. 127.
 Curatur Willisiano remedio. 455
V*ariola* confluentes & malignæ Epidemicae. 153. app.
 ex *Variolis* agonizans restitutus. 164
 e *Vase* brevi sanguinis eruptio in ventriculum mortis causa. 597
Venarum defectus in sectione. 122
 cervicis & collo uteri dilaceratis ex casu
 266
Venasectio & purgatio intempestiva synco-
 pen & cordis palpitatione. product. 429
 noxia in pleuritide A. 1696. p. 247
 & cucurbitulæ neglectæ perdunt hæ-
 mophthysin.
 ingraviditatis ultimis mensibus tentata.
 varia oculis exhibet. 101 (426
 Ve.

- Venere* edomita odontalgia pertinax 146
Veneris intempestivus usus sudorem unius lateris producit. 461
Ventriculi Struma 401
 anterioris Gallinarum Tunicæ vis nulla stomachica. 583
 Scirrhii vermiculi canibus familiares 592
Venena vegetabilia 88. app.
Vermes animi deliquium & dolores punctorios causantur. 435
 nivales. 70. 95. app.
 in corde stabulantes Tremoris cordis causæ. 435
 ex tumore prodeuntes. 151. app.
 per muliebria cum mestrui excreti 474
 plumbum depascentes. 220
 vivi cum urina excreti. 217. 253
Vermiculi albissimi minutissimiq; per uterum prodeuntes. 540
Verminosi scirrhii ventriculi canibus familiaris. 592
Vesicatoriorum efficacia, 37 (ptus. 576
Vesica calculus antè agglutinatus in. exemcum impasta acicula. 591
 Caninæ calculi innumeri. 600
Vini noxæ à Lithargyro & Bisnutho. 601. f.
Virginem exhibet funduli sceleton. 96. app.
Viperarum pinguedo an oculis conducatur. 361. seq. 364
Visceracuru transeunte rupta cute illæsi. 541
Visus lateralis amissus. 125
 singulare symptoma. 592
 salvus dimota pupilla è situ naturali. 216
Vitri Antimonii Vis emetica oppressa. 109.
Vitro innata minutissima fila argentea. 542
Vitrioli Martis liquor frigore non coagulabilis. 194
Vitulini oculis similes errore matris. 136
Vlcerosa dysenteria. 511
Vlceribus innoxie intestinum Ileon perforatum. 418
Vlcus labii acidum & corrosivum liquorem stillans. 134
 pedis clausum pleuritis & mortis causa. Scroti hydropem curat. 256 (640
- Tibiæ manans euporisto curatur. 235
Vnguim præsemina arbori impasta lienosis profunt. 116. app.
Volatilia extracta olorum sætidorum. 587
Volatilium singularis digestio. 582
 Lues epidemica 385
Vomitum habitualis Cari domesticici. 48
 enomis cruenti cura. 490
 cruenti & mortis causa sanguis è vase brevi eruptio in ventriculum. 557
 proficuum. 505
 & nausea navigantium. 112. app.
 Chronicus & periodicus 653
Vomitu rejectus serpens ori dormientis se ingerens 365
Vomitarii Monkiani efficacia in febribus malignis ipsaq; peste. 299
Vrine circuli diversus color unde. 309
 copiosa emissio tumorem pedem solvit 478
 immixti vermes vivi 217. 253
Vrina instar coaguli lactis. 550. app.
Vrtica elegans antihydropicum. 105
 androgyna. 485
Vteri Cervicis & Colli Vesicæ venarum ruptio ex casu. 266
 Furor ex inflammatione. 253
 ruptura in ipso partus tempore. 269
 hydrops occultus casu curatus. 114
 sacculus. 539
 thermis curatus. 370
Vterus homicidia. 526
Vulneribus recentibus imponitur Jossie Muzaba. 2. (62. app.
W *Wasserstein* / *Wurzburgenium* quales, *Welschii* ægagropilarum descriptarum synopsis. 183. app. (129 a.
Wildegansiane Pilulæ earumque virtutes.
Willisianum medicamentum in tushi. 455
Wirzburgenses lapides 62. app.
Z *Zuccilla* quid. 92. app.
Zona Herpetis species. 92 app.
Zoster Plinii. 92. 93. app.

F I N I S.

